

Infantia: ruditate loquēdi. Aequalibus iterspirationibus: spatiis: uel numeris: uel uerbis. alterum ex altero sequitur. Nam si æquales numeri sūt: & æqualia uerba: par est etiā interspiratio.

EXPOSUI FERRE: Epilogū facit oium: q̄ ad oratoris officiū ptinere dixit: deinde tres dicēdi figuras resumit: i q̄bus p̄cipit oēs cōsiderādas eē exornatiōes uerborū & sniāz. De singulorū: q̄a de singulis uerbis dixit trāslatis: nouis: & antiqs. De cōiūctione. i. cōpositione: ne sit hiulca: neue aspera. Numero: de clausulis ac pioidis. Plena: sublimis. Teres: polita: & extersa: q̄a possēt sublimis q̄dē

q̄ i illa ifātia naturali: illud q̄d aures hoīum flagitabāt tēdebāt tamē: ut & illa eēnt paria: q̄ dicerēt: & æq̄libus i terspirationibus uterent. Exposui fere ut potui: quæ maxime ad ornatū orōis ptinere arbitrabar. dixi enī de singulorū laude uerborū: dixi de cōiūctione eorū: dixi de numero: atq; forma: sed si hitū etiā orōis: & q̄si colorē aliquē req̄ritis: ē & plena q̄dā & tñ teres: & tenuis: & nō sine neruis ac uiribus: & ea q̄ particeps utriusq; gñis q̄dā mediocritate laudat. Trib⁹ his figuris ifidere q̄dā uenustatis: nō phuco illitus: sed sāguie diffusus: debet color. Tū deniq; nobis hic orator ita cōformādus ē: & uerbis & sniis: ut quēadmodū q̄ utunt armis aut palæstra nō solū sibi uitādi: aut feriēdi rōnē eē habēdā putēt: sed etiā ut cū uenustate moueant: ut ii q̄ i armorū tractatione uersant. Formant aut etiā & uerba: & sniā: pene inumerabiles: q̄d satis scio notū eē uobis: sed iter cōformationē uerborū & sniāz hoc interest: q̄ uerborū tollitur si uerba mutaris: sniāz p̄manet q̄buscūq; uerbis uti uerlis. Quod q̄dē uos: & si facitis: tamē admonēdos puto: neq̄d eē aliud oratoris putetis: q̄d q̄dē sit egregiū atq; mirabile: nisi i singulis uerbis: illa tria tenere ut trāslatis utamur frequēter: i terdūq; factis: raro aut etiā peruestis. In ppetua aut oratione: q̄ & cōiūctionis leuitatē: & numerorū: quā dixi rōnē tenuerimus: tū ē q̄si luminibus distinguēda: & frequētāda oīs rō sniāz: atq; uerborū. Nā & cōmoratō una i re p̄multū mouet: & illustis explanatio rerū: q̄si gerat: sub aspectu pene subiectio: q̄ & i exponēda re plurimū ualet: & ad illustrādū id q̄d exponit: & ad amplificādū: ut iis q̄ audiēt: illud q̄d augebamus: q̄tū efficere oratio poterit: tātū eē uideat: & huic cōtraria saepe p̄cussio: & plus ad itelligēdū q̄ dixerit:

re sniāz: iō putat admonēdos: q̄ hic obseruāda sit rō. Trāslatis: ab aiatis ad iaia: & e cōuerso. Fictis: nouis: p̄deriuatiōnē: uel cōpositionē. Peruestis: p̄scogz uerbis. In ppetua: de q̄ nūc locuturi sumus. Perpetua. i. cōtinuatis uerbis. Leni. s. ne hiulca sit & aspa uerborū cōcursio. Frequētanda: i. celebrāda. Nā & cōmoratio: Dixit cōtinuatis uerbis lumia q̄si q̄dā effici: q̄ exornatiōes uerborū sūt: & sniāz. Et de singul p̄mo succincte tractat: q̄rū noia q̄dā i arte noua dixit: q̄dā mutat: alia nūc p̄mū ponit. Est aut cōmoratio sub eodē noie: q̄ i uno firmo argumēto diutius cōmoramur. Vna i re: Oñdit quā uī hēant hæ exornatiōes. Explanatio: hāc i arte noua declarationē uocat. Subiectō ut tū p̄mū res geri uideat. Ad illustrādū: ut itellat si obscurz. Amplificādū: euoluēdū: ut p̄spiciat si atēs fuerit. Quātū efficere oīo: i narrāda re & exponēda: uū id ita eē uidebit q̄d auge re uoluerim⁹

eē: sed rudis eadē: & horrida: ut si tumida eēt: q̄ opponit graui. Nō sine ne uis: sine uiribus: ut uisgaris: quæ opponit humili. Vtriusq; particeps: grauis: & humilis: q̄ mediocris ē. His tribus Dignitatē singulis inesse dicit: q̄ p̄ oēm orationē: sicut sāguis p̄ corpus diffudit: ea uero p̄ exornationes efficit

Illitus: tinctus. i. uanul & fictus. Phuco: adulterio colore. Nā phucus color ē quidā: q̄ græce φυκος dicit: de quo Xenophō i pædia Cyri. Quidā inqt oculorū inferiores palpebras quodā phuco depingētes decorē gratissimū i aspectu cōtrahunt.

Cōformādus: istruendus. Verbis & sniis: quibus exornationes cōficiuntur. Qui utunt. i. athleta: q̄ pludra faciūt. Vitādi: Nā pludentes huc p̄cipue spectāt: ut ictū i ferre: ac declinare discāt: in quo ē etiā iocūda q̄dā: & mira corporis agilitas: q̄d ite orator cōfirmādo: ac resellēdo seruare debet: ut cū uenustate utrūq; p̄ficiat: hoc ē exornationis dignitate. Dicit aut: uerba ita pata eē debere: ut collocata decorē afferat: sniāz uero: ut dignitatē & elegantiā. nā illa exornant hæc honestāt oronē. Innumerabiles dicit eē exornatiōes

Interest: iter figura uerborū & sniāz. Admonēdos: q̄a dixit p̄mutatis uerbis tolli dignitatē uerborū: remāe

Significatio: Liptote quā minus dicimus: & plus significamus. Cōcisa breuitas: hæc & i arte noua tractant. Extenuatio: & hæc itē quā res extenuat magna. Illusio: Ironia: quā & Cæsar i facietis uim maximā habere dixit. Ab re nō lōga: Hæc fit delectationis: aut rei alicuius declaradæ gratia: q̄ ne remota sit nimis cauēdū ē. Cōclusio: q̄ breui argumētatione ex his: q̄ aut dicta sūt: aut facta cōcludit: q̄ necessario cōseq̄. Iteratio: hæc expolitio ē: quā rē unā diuersis modis dicim⁹. Suplatio hypbole: augēdi: minuēdiue cā supra ueritatē aliqd extollit: aut dep̄mit. Dissimlatio: quā itidē uocauit: quā reb⁹ mutis sermonē

damus. Huic: interrogatiōi Hæc subiectio dicit: quā p̄cōcamur q̄bus rōnibus aliqd fieri potuerit: aut nō poterit: deinde nobis ipsi respōdemus. Dubitatio: quā dubitamus utq̄ potius de duobus: quodue potissimū de pluribus dicamus. Distributio: quā i uariis p̄sonis res diuersas distribuimus. Correctio: quā uerbo minoris significatiōis p̄posito: aliud maioris afferimus. Vel ante: ut inimico etiā placari soles: nedū amico. Vt postq̄: ut amicus tu⁹: uel potius n̄

Vel quā aliqd a te ipso reiicias: ut quodnā hoc cōsiliū meū: imo uero tuū. Præmonitio: Hæc licētia: q̄ nos p̄paramus: quā nobis aliqd assumimus i eos: quos uenerari: aut metuere debemus: & quā i aliū traicimus: hoc ē cōferimus culpā: idq̄ dissimulāter facimus p̄ licētiā. Traiectio i aliū: Cū superiore cōiūgit: usq̄ ad cōmutatiōnē: quā ab his p̄cōtari uideatur: q̄ audiūt: & q̄si cōsiliū petere. Deinde nos ipsi ratiōnes afferimus: q̄ alio noīe ratiocinatio dicit. Morū: & uitæ imitatio: Notatio hæc dicit: quā uniuscuiusq̄ mores: aaturāq̄ describim⁹

In personis: de quibus agitur. Quoddā ornamentū: quod maxime exornat orationē. Ficta iuductio Hanc confirmationē interpretatus est in arte noua: quæ πρὸς ὀρθοποιῶν dicitur. Descriptio: ut quā aliquid describimus: ut Cicero: Cæsiū: Ruffū: incuruū: narribus aduncis. Erroris iuductio: præcisio est: quā orationē prædicimus: ut maius aliquid suspicētur qui audiunt. Occupatio: quā tacere p̄fitemur: id potissimū dicimus. Similitudo & exemplū: utrunq̄ planū est. Verū hæc omnia planius apud Quintilianū tertio iam anno exposuimus. Digestio: diuisio. Interpellatio: quā personas absentes iterpellamus per exclamationē. Cōrentio: cōfirmationis est: & cōfutationis. Reticientia: Quā recidimus orationē: & reticendo plus dicimus q̄ loquēdo in præcisioe omnino omittimus: quod dicturi uidebamur. Hic lænius aliquid dicimus: grauius dicturi tacemus. Cōmendatio: hæc ex laude sumit clientū. Vox quædā libera: Hæc exagitationē uocat: quā liberius agimus concitadōz iudicū causa. Effrenatio: ut laxis habenis: put uolumus: augēdi causa dicamus. Obsecratio: quā petimus uoce humili: ac submissa: ut nostri misereātur. Declinatio: quā ab incepto nō nihil diuertimus. Optatio: quā a diis immortalibus aliqd optamus: & hæc quidē oēs sniag sūt figuræ quæ sequūtur magis uerboz. Orationis autē: Hoc præstat inq̄t exornationes uerboz: ut orationis sint: uel adiuuēt: uel quædam quasi ornamenta. Orationis: τὸν λόγον: ac si diceret uerbi.

significatio: & distincte cōcisa breuitas: & extenuatio: & huic adiūcta illusio: a præceptis Cæsar nō abhorrens & ab re nō lōga digressio: i q̄ quā fuerit delectatio: tū reditus ad rē aptus: & cōcinnus eē debet: p̄positioq̄ quod sis dicturus: & ab eo quod ē dictū seiūctio & reditus ad p̄positū: & iteratio: & orōnis apta cōclusio: tū augēdi minuēdiue cā ueritatis: suplatio: atq̄ traiectio: & rogatio: & huic finitima q̄si p̄cōtatio: expositioq̄ sniag sua: tū illa: q̄ maxime q̄si irrepit i hoīum mētes: alia dicētis: ac si gnificātis dissimulatio: q̄ ē piucūda: quā i oratione: nō i cōtētiōne: sed sermone tractat: deinde dubitatio: tū distributio: tū correctō: uel ante: uel postq̄ dixeris: uel quā a te aliqd ipso reiicias: præmonitio: & ē ad id quod aggredi are: & traiectio i aliū cōmunicatio: quæ ē q̄si cū iis ipsis apud quos dicas: deliberatio: mox & uitæ imitatio: uel i p̄sonis: uel sine illis: magnū quoddā ornamētū orationis: & aptū ad aīos cōciliādos: uel maxime: sape aut etiā ad cōmouēdos p̄sonarū ficta iuductio: uel grauissimū ē lumē augēdi descriptio: erroris iuductio: & i hilaritatē i pulsio: ante occupatio: tū duo illa q̄ maxime mouēt: similitudo: & exemplū: digestio: iterpellatio: cōtētiō: reticētia: cōmēdatio: uox quædā libera: atq̄ etiā effrenatio: or agēdi cā iracūdia: obiurgatio: p̄missio: deprecatio: obsecratio: declinatio breuis: appositio: nō ut superior illa digressio: purgatio: cōciliatio: latio: & optatio: atq̄ execratio. His fere lumib⁹ illustrēt orōnē sniag. Orois aut ipsi⁹

Armox: Nam hæ uerboꝝ exornationes quædã q̄si arma sũt: q̄bus territamus hoste: & petimus: idq̄ uenustate nõ mediocri. Lepore: festiuitatẽ. Vim: q̄a dixit armox adiumenta. Geminatio: Cõduplicatio eiusdẽ uerbi: aut pluriũ iteratio: amplificationis: aut cõmiserationis causa. Immutatũ uerbũ: Hæc agnominatio: q̄ fit p̄ additionẽ: uel mutationẽ syllabæ: uel (yllabarũ: litteræ: uel litterarũ. Repetitio: q̄ ad idẽ uerbũ redit i p̄ncipio positũ: ut Scipio Carthaginẽ deleuit: Scipio Numatiã sustulit: &c. Cõuersio: q̄ i fine repetit idẽ uerbũ: ut Pœnos populus r̄omanus iusticia uicit

tanq̄ armox e: uel ad usũ cõminatio: & q̄si petitio: uel ad uenustatẽ ipsa tractatio. Nã & gemiatio uerboꝝ habet iterdũ uim: leporẽ: alias & paulũ imutatũ uerbum atq; deflexũ: & eiusdẽ uerbi crebra tũ a primo repetitio: tũ i extremũ cõuersio: & i eadẽ uerba ipetus: & cõursio & adiũctio: & p̄gressio: & eiusdẽ uerbi crebrius posita q̄ dã distinctio: & reuocatio uerbi: & illa q̄ similiter desinũt aut q̄ cadũt similiter: aut q̄ paribus paria deferunt: aut q̄ sũt iter se similia. Est etiã gradatio q̄dã & cõuersio: & uerboꝝ cõtinua trãsgressio: & cõtrariũ: & dissolutũ: & declinatio: & deprehensio: & exclamatio: & imutatio: & q̄ i multis casibus ponit: & q̄ de singulis rebus p̄positis ductũ refert ad singula: & ad p̄positũ delecta rõ: & itẽ i distributis supposita rõ: & permissio: & rursũ alia dubitatio: & iprouisũ q̄dã: & dinumeratio: & alia correctio: & disputatio: & q̄ cõtinuatũ: & interruptum: & imago: & sibi ipsi respõsio: & imutatio: & disiunctio: & ordo: & trãslatio: & digressio: & circũscriptio. Hæc enĩ sũt: fere: atq; hoꝝ similia: uel plura etiã eẽ p̄nt: q̄ sententiis orationẽ uerborũq; cõformatiõibus illuminet. Quæ q̄dẽ te Crasse uideo inq̄ Cotta: q̄ nota esse nobis putes sine diffinitionibus: & sine exẽplis effudisse. Ego uero iquit Crassus: ne illa quidẽ quæ supra dixi noua uobis esse arbitrabar: sed uolũtati uestri oĩum parui. His aut de rebus sol me ille admonuit: ut breuior eẽm: q̄ ipse iã

argumẽtationẽ soluimus necessario: & hæ duæ nõ ponunt i arte noua. Exclamatio: q̄ aliquẽ iuocam: ut te nũc Africane alloquor. Et uos æterni ignes: & nõ uiolabile uĩm Testor numẽ ait. Immutatio: & q̄ i multis casibus ponit. i. agmiatio: p̄ casuũ mutationẽ. Nã alterq; e alterius expositio. Et q̄ de singulis reb; p̄positis: dictũ refert ad singla. i. q̄ singla suo uerbo claudunt. Et rursũ alia dubitatio: a superiori differẽs. Nã illa q̄rit de re: hic d̄ uerbo: ut; pot; aut qd potissimũ dicam: sicut eẽ correctio: alia uerbi: alia rei. Rõ: ptes argumẽtatiõis: q̄ p̄poni rõnẽ subiicim: & e entymema ex p̄pone: & p̄ponis rõe. Distributio: hæc græci διαλυμα. Cic. i arte cõplexionẽ uocat: utriq; cõcludẽs. Permissio: q̄ nos: nãq; oĩa i alic; p̄tate pmittere dicim. Dinũeratio: q̄ plib; rõnib; nũeratis. q̄bus aliqd fieri potuerit: aut nõ potuerit: cæteræ tollunt: una relinq̄t. Correctio: q̄ leniori uerbo posito q̄i ponit: q̄ tã uerboꝝ e q̄ sniag. Disputatio: q̄ q̄rim: ut; dici cõueniat hoc: an illd; Cõtinuatũ & interruptũ: illud polytheton: hoc dialyton. Ci. i arte noua cõtinuationẽ uocat: & articulũ. Improuisũ q̄dã: hoc p̄mũ posuit. Nã i arte noua: nõ meminit: q̄ aliqd nos ex iprouiso simulam. Rõsio: hæc e rõcinatio: q̄ alicui rei rõnẽ ab aliis poseim. Immutatio: nomẽ facticiũ de soni noie factũ. Distũctio: uero; uerba. Ordo: αρμοσ. Trãslatio: μεταμασυσ: ut q̄ uerbũ lõg; traicit: uñ eẽ traiectionẽ i noua appellauit. Digressio: uero; uerba. Digressio: uerboꝝ: hæc tmeis dẽ: ut hæc troiana ten; fuerit fortũa secuta. i snia hypbatos: s; tmeis si nisi i cõpõsitis faciẽda e: ut quo te q̄q; uocat terræ & septẽ subiecta trioni. Circũscriptio: p̄iphrasis: alibi circuitio. Sol

armis uicit: libertate uicit. Impetus: & conuersio cũ superiore cõiungit. Declarat enĩ qd dixit: In extremũ cõuersio. Adiũctio: uero; uerba. Progressio: uero; uerba. Distinctio: hæc nominatio dicit i arte noua: ut q̄ hoĩem appellas: &c. Similiter desinũt: q̄ simile exitus habet: ut turpiter audes facere: neq̄te audes dicere.

Similiter cadũt: in similes casus exeũt. Aut q̄ parib; paria reddũt: cõpar: ubi pariformæ numero uerborũ mēbra p̄nũciant. Gradatio: Quam nõ p̄us ad sequẽs uerbũ descēdit: q̄ supius repetitũ sit: uñ & cõuersionẽ dixit: q̄ ad id qd ante dẽm e: cõuertimur. Et hæc melior est expositio & uerior.

Cõtinua trãsgressio: puerfione: aut traiectionẽ uerborũ ut uirtute p̄ nã: & magna hic casus oĩbus: q̄ bñ sētunt attulit sollicitudinẽ. Dissolutũ: q̄ de medio tollitur cõiũctiões: ut gere morẽ parẽti: obseq̄re amicis: obtepe ra legibus. Declinatio: q̄ argumẽtationi firmissimæ nõ r̄ndemus: sed itactã reliq̄mus: aut p̄ irrisionẽ p̄terimus. Dephensio: e q̄ ipsã

ille: demonstratiue dixit. Præcipitan: occidēs. Præcipitē: uelocē. Sed tamē: quī præcipitater dixerim. Huius gñis: exor nationū: q̄ ad uerba snia: q̄ ptinet. Vfus: exercitatio. In hoc toto dicēdi: i hac facultate rhetorica. Quāobré: Diuisit elocutionē i latinitatē: & elegātiā: deinde i ornatū: & aptitudinē. Primū qdē de latinitate: & elegātia dixit: subinde de ornatu: sequitur ut nūc de aptitudie dicat: quā græci το πρῆτοι: nri decog: uocant. Non oī causā: Breuiter qd sit apte loq̄ p dignitate rex: psonā: & tēporē: ergo oī causā. i. p dignitate: seu q̄litate rei: uel grauis: uel humilis: uel medio cris. Auditori: ut iudices.

Personā: ut oratores: & clientes. Tpt: ut alia pacis: alia belli oīo: alia spatii longioris: alia breuoris. Aliud: uerborū genus. Priuatarū rerū: ut humile genus.

Deliberatiōis. i. nō solū q̄ litates. i. materias causarum sed etiā gñā ondit cōsiderāda: Demonstratiuū: deliberatiuū: & iudiciale. Deliberationis: grāde postulat dicēdi genus. Nā suadere: & dissuadere grauib⁹: maturi: q̄ sniis: ac rōnibus debet orator. Laudatiōis: mediocrē dicēdi figurā desiderat: tāt si p̄ aplificationē laudemus

Iudicia: ex utroq̄ oficit iudicialis gñis ofo. Sermo: docētis: humili genere uersat. Cōsolatio: admonētis mediocri gñe uersat. Obiurgatio: rephēdētis: grādi gñe. Disputatio: inq̄rētis: humili gñe rursus. Historia: scribētis: sublimi gñe cōstat. Refert: ad rē p̄rinet:

Senatus an pplus: apud il lū graues: apud hūc ulgares sumus. An iudices frequenter: q̄ si frequenter p̄eēt grauiore: si singuli hūliore ute remur. Tps. hactenus d̄re ac p̄sonis: nūc de tpe: si p̄perat: ē iqt breuius: si uacat lōgius dicēdū. Plenioris: ad sublime. Tenuioris: ad humile. Mediocris: ad cōe. Fere: iō dixit: q̄ alia exor nationes aliis causis accōmodatiores sūt. Cōtētius: q̄ utimur exor nationibus ad cōfirmādū. Sūmissus: ad ornādū. Artis & naturæ: q̄ utraq̄ docet qd docendū sit. Nam p̄ncipia artis a natura p̄ficiscūtur.

SED HAEC OMNIA: Penitio expedito capite: quō. s. apte loq̄ possit orator: nūc ultimū id qd reliquū erat aggredī d̄ ui. p̄nūciatiōis. Peride erūt ut agūt: talia sūt quē admōz: p̄nūciam⁹: q̄ hac oīa tā loga disputatiōe p̄cepta ēt si seruarent sine p̄nūciatiōe cōgrua: nihil aut paḡ ualerēt. Ab æschie Hoc idē Gel. refert: & Pli. i. na. hif. Aeschines iqt atheniēsis sūm⁹ orator qū accusatiōne q̄ fuerat uisus Rhodiis legisset: legit & defēsiōne Demosthēis: q̄ illd̄ depulsus fuerat exiliū: mirātib⁹: tū magis fuisse miraturos dixit si ipsū orātē audiuisset: calamitatis testis igēs fact⁹ inimici. Propter iḡminia iudicii: q̄ a Demosthene supat⁹ fuisset. In cōtra Cthesiphōtē. Nā Socra. orōne p̄ Cthesiphōte hūit.

præcipitās me quoq; hæc præcipitē pene euoluere coegit. Sed tñ huius gñis demonstratio: & doctrīa ipsa uulgaris usus aut grauissimus: & i hoc toto dicēdi studio difficilimus. Quāobré qm̄ de ornatu oī orōnis: si nō sunt oēs patefacti: at certe cōmostrati loci: nūc qd aptū sit: hoc ē qd maxime deceat i oratione: uideamus. Quā id qdē p̄ spiciuū ē: nō oī causā: nec auditori: neq; p̄sonā: neq; tēpori cōgruere orōis unū genus. Nā & causā capaces alium uerborū: quēdā sonū requirūt: aliū rex: p̄uata: atq; paruax: & aliud dicēdi genus deliberationis: aliud laudationis: aliud iudicia: aut sermo: aliud cōsolatio: aliud obiurgatio: aliud disputatio: aliud historix desiderant. Refert etiā q̄ audiāt senatus: an populus: an iudices: frequētes an pauci: an siguli: & x̄q̄les ipsiq; oratores: q̄ sint ætate honore auctoritate: debent uidere tēpus pacis: an belli: festinatiōis an ocii. Itaq; hoc loco nihil sane ē: qd præcipi posse uideat: nisi ut figurā orōis plenioris: & tenuioris: & itē illius mediocris ad id qd agimus: accōmodatā: deligamus: ornāmētis iisdē uti fere licebit: alias cōtēti⁹: alias sūmissius: oīq; i re posse: qd deceat facere: atq; naturā ē: s; scire qd: qnq; id deceat prudētiæ. S; hæc ipsa oīa pinde erūt ut agūt: actio inq̄ i dicēdo una dñat: sine hac sūmus orator eē i numero nullo pōt mediocris: hac istruct⁹ sūmos sæpe supare. Huic p̄mas dedisse Demosthenes d̄r: qū rogaret: qd i dicēdo eēt p̄mū huic secūdas: huic tertias: quo mihi mel⁹ ēt illd̄ ab Aeschie dcm̄ uideri solet: q̄ qū pp̄ ignominia iudicii cessiss; Athenis: & se Rhodū contulisset: rogatus a rhodiis: legisse ferē orōne illā egregiā: quā i Cthesiphonte cōtra Demosthenē dixerat: q̄ p̄lecta: petitū ē ab eo postridie ut legeret illā etiā: quæ erat contra a Demosthene pro Cthesiphōte edita: quā qū suauissima & maxima uoce legisset

Admirātib⁹: rhodiis. f. Quo: rīlo. f. q̄tū eēt ī pnūciatiōe. i. q̄tā uim h̄fet pnūciatio. Auctore mutato: q̄a si alius pnūciasset: aliā fecisset uideri ofonē. Quid fuit: post cōmēdatiōnē: nūc ea cuiusmodi eē debeat: p̄cepta tradit. Auctoritate uim cōmēdauit actiōis: nūc exēplo idē facit: dicens mirificē hoc ī Graccho apparuisse: q̄ū fr̄is mortē desleret. Quo me miser: Qum. C. Gracchus Tyberii fr̄is legē agrariā exulcigaret: his uerbis ī cōciōe utebat. Sēsus ē: Locū sibi nec ī ciuitate relicū: nisi po. ro. fide iuuet. In capitolium ne? Ibi enī a Scipione Nasica s̄i opp̄ssus fuerat. Misera: moesta. Lamē

admirātib⁹ oibus: q̄to ī q̄t magis admiraremini si audissetis ipsū: Ex quo satis significauit: q̄tū eēt ī actiōe q̄ ofonē eandē aliā fore putarit: auctore mutato. Quid fuit ī Graccho quē tu Catulle melius memisti: q̄ me puero tā tope ferret? Quo me miser cōferā: quo uertam? ī capitolium ne? at fr̄is sāguine redūdat: an domū: matrē ne: ut miserā lamētātē uideā & abiectā? q̄ sic ab illo acta eē cōstabat: oculis: uoce: gestū: inimici ut lachrymas tenere nō possēt. Hęc eo dico pluribus: q̄ gen⁹ hoc totū oratorē q̄ sūt ueritatis ipsius actores reliquerūt: imitatores aut ueritatis histriones occupauerūt. At sine dubio ī oī re uicit imitatiōnē ueritas: sed ea si satis ī actiōe efficeret ipsa p̄ sese arte p̄fecto nō egeremus: ueꝛ q̄a ai p̄motō q̄ maxie: aut declarāda: aut imitāda ē: actiōe pturbata s̄ape ita ē ut obscuret atq; pene obruat: discutiēda sūt ea q̄ obscurāt: & ea q̄ sūt iminētia: & p̄mpta sumda. Oīs. n. motus ai suū quēdā a natura habet uultū & sonū: & gestū: corpusq; totū hoīs: & ei⁹ oīs uultus oēsq; uoces: ut nerui ī fidibus ita sonāt: ut a motu ai quoq; sūt pulsæ. Nā uoces ut chordæ sūt itētæ: q̄ ad quēq; tactū r̄ndeāt acuta: grauis: cita: tarda: magna: parua: q̄s tñ iter oēs ē: suo q̄q; ī ḡne mediocris. Atq; ēt illa sūt ab his delapsa plura genera: lene: asperū: cōtractum: diffusum: cōtinēti spiritu: intermissio: fractū: scissum: flexo sono: attenuatū: ī flatū. Nullū est enim horū similitm generū: quod non arte ac moderatione tractetur. Hi sunt actori ut pictori expositi ad uariādū colores. Aliud enim uocis genus ira cūdia sibi sumit: aliud acutum: icitatū: crebro incidēs.

rātis: uel idignātis: icitātis: uel leniētis. Voces: q̄a uoces ī hoīe sūt q̄dā q̄li chordæ ī cithara. Est autē fides citharæ genus sic dicta (ut Festo placet) q̄ ita eius chordæ iter se cōueniāt: sicut fides iter hoies

Cita: uelox. Acuta: itesa: & acris. Grauis: remissa: & plena seueritatis. Magna: uox canora: magna: & altitona. Parua: modici toni. Quas tñ iter: q̄a ī cita uelī acutā eē: ut res postulare uidebit.

His: p̄dictis uocibus. Plura ḡna. f. ofonis: q̄a alia aliis pnūciant uocibus: sicut ipse cōtinuo declarat: ut lene: asperū: cōtractū: diffusū: cōtinēti spū: &c. Plura: q̄a in unū deriuātur. Lene: mite. Cōtractū: abreuiatū. Diffusū: contracto oppositū. Nā lene & contractū in humile. Asperū: diffusū: in graue. Spiritu: ut uno spiritu multa dicamus. Intermissio: ut mēbris cæda oratio. Fractū: tremula uoce: q̄ū metū significamus. Scissū: solutū: q̄ū & mēbris: & sermonibus ipsi. i. uerbis singulī terrūpit ofo Flexo: a graui ad acutū: a mediocri ad utrūq;. Inflatū: itēsū. Attenuatū: remissū.

Aliud: Declarat exēplis: quō uariis ḡnibus orōis uariæ p̄positæ sint uoces. Cōtinēti spū. i. nō itermissio: sed uoce diuersa. Nā lene parua & graue uocē: asperū magnā & acutā desiderat: & sic de ceteris. Et sic apparet oīa ḡna orōis ī tria deriuari: & spēs uocis itē oēs ī tres: intētā: remissam: mediocrē.

mētātē: s̄lū tā crudeliter cæsu. Abiectā: sordidā: & s̄q̄ lescētē. Inimici: si inimici si ebāt: qd ceteri? Hęc eo dico: usq; adeo pnūciatiōnē cōmēdo: q̄a oratores ī eo q̄to sūt negligentiores: tanto magis admonēdi uident.

Histriones: q̄ nō uera narrāt: & plæq; nec uerisilia. Occupauerūt: usurpauerūt. Sine dubio ī oī re: occurrit q̄onī ipsā p̄ se ueritatē satis ualere posse sine imitatione. Vincit: q̄a plus uiriū ueritas habet: q̄ imitatio. Declarāda q̄ū rē uerā exponimus. Imitāda: q̄ū uerisimilē dicimus. Vel declarāda uerbis: imitāda gestibus. Obruat: opp̄mat: ut secerni n̄ possit: P̄s ē q̄ obscurari. Discutiēda: euiciēda: trāslatō a sole q̄ nubes discutit. Eminētia: apparetia. Prōpta: manifesta

Oīs enī motus: post pnūciatiōis cōmēdatiōnē: nunc ea cuiusmodi eē d̄beat p̄cepta tradit. Oīs enī motus: ira: misericordiæ: idignatōnis: lenitatis: māsuetudis.

A natura habet uultū: q̄a si ad idignatiōnē cōcites natura monet: ut terribilē uultū. si ad misericordiā: flebilē: & sic de ceteris p̄ cuiusq; affectus q̄litate. Totūq; corp⁹ totius corpis motū: miabūdū: placabūdū: lenē: uehēmētē: s̄missū. Ai: uel cōmife

Ipsus me: Thyestes ad populū de fratre Atreo. Aliud miseratio: Pergit diuersos p̄nunciādi mo-  
 dos diuersis exēplis ofidere: docēs singula suā p̄nunciatiōe req̄rere, p̄ cuiusq; rei q̄litate: uel lætæ: uel  
 mœstæ: uel grādīs: uel humili: uel mediocris: uel acris. Flexibilē: q̄ flectere possit auditores. Ple-  
 nū: q̄ sn̄iam absoluat. Interruptū: ut iteruallis q̄busdā uerba p̄nucient. Flebili uoce: ut uox fletū  
 imitet. Quo nūc me: Verba Medæ pulsæ a Iafone sup̄inducta Creusa: Quo tēdā inquit? Patrem  
 Octā: quē p̄diderit. Pelix: cuius filias i patris cædē ppulerat. Aliud. s. p̄nuciādi genus. Demis-  
 sū: humili uoce. Hæsitans: trepidus qd̄ agat. Abiectū remissū. Timido sāguine: Sāguis enī extrema corpo-  
 ris deserēs ad cordis opē cō currit timore iminēte. Cō tētū: itēfū. Vehemēs: spiritu uehemētiore. Imminuēs: crebro isistēs. Grauitatis: asp̄itatis: ut i ea cōcitatiōe q̄ dā isit asp̄itas. Aliud: genus uocis. s. Effusū: passim so- lutū. i. dissolutum. Lene: humanū. Remissū: sine ul la itēfione. Qum simula- bat: puella: introducīt enim adolefcēs alloq̄ adolefcētē: cuius amica ut dissimularet amorē: coronam socio eius detulit: quē amabat: qd̄ is q̄ eā accēpat: intellexit & so- dali declarauit. Delicate: delitiis simile: hæc oīa læta enūciant uoce festiua. Ali- ud molestia: quia molestia plærūq; habet cōmiseratio nē. Pressu: cōpressione: ut una eadēq; uoce: & orōe cō tinua utamur null̄ iteruallis

Qua tēpestare: uerba An- dromachæ dicētis se astiana cta cōcēpisse: quo tpe paris Helenā uexit ad troiā. Oīs aut̄ hos motus: hætenus de uoce: nūc de gestu dicere ici- pit. Hos: siue cōciliādi: siue cōcitādi: siue exhilarādi: siū tristificādi. Scenicis: quē i scenis histriōes obseruāt. Sed: gestus debet cōseq; sed̄ uniuersā rē nō uerba: sed sē- sus rei: q̄ de agit. Demon- stratiōe: ut eā q̄si demōstra- re uelle uideat̄ nimio corpis motu. Sed siḡtione: ut siḡ aliquo corpis modestiore explicare uideamur qd̄ itē- dim̄. Inflexiōe: mediocri lateq; mutatōe: put rei q̄litas postulabit. Virili: nō effœmiata. Ab ar- mis: a certamie uero. A palæstra: ab imaginē certamīs. Nā palæstra p̄ oī pludio accipit̄. Arguta: ue- lox: audax: al̄ canox: al̄s breue. Subsequēs: post sēsus. Nā q̄ sēsus uerba: q̄ uerba subsequē: gestus ē. Brachiū p̄cerius: hoc fit i cōtētiōe: q̄ p̄p̄a ē cōfirmatiōis: & cōfutatiōis: nōnunq; etiā i amplificatiōe.

Ipsus hortat me fr̄: ut meos malis miser māderē natos; & ea q̄ tu dudū Antoni ptulisti: segregare abs te aufus; & qs hoc aiaduertit: uincit & Atreus fere totus: aliud mi- seratio ac mœror flexibilē plenū iterruptū flebili uoce. Quo nūc me uertat? qd̄ iter icipiā igredi? domū p̄nā ne? an ne ad pelix filias? et ille o p̄. o p̄ria: o p̄ami dom? & q̄ sequūt. Hæc oīa uidi i flāmari: p̄amo uitā euitari. Aliud met? demissū & hesitās & abiectū. Multis modis sū cir- cūuēt? morbo: exilio: atq; iopia: tū pauor sapiam oēm mihi exaiato expectorat: alter terribilē minitat uita cru- ciatū: necēq; nemo ē tā firmo igenio: & tāta cōfidētia qn̄ refugiat timido sāguie: atq; exalbescat metu. Aliud gen? cōtētū uehemēs iminuēs qd̄ā icitatiōe ḡuitatis. Itey thye- stes Atreū attractū aduenit: itey iā aggredit me & q̄tū exuscitat: maior mihi moles: maius miscēdū ē malū: q̄ illius acerbū cor cōtūdā & cōprimā. Aliud uoluptatis ef- fusū: lene: hilaritū ac remissū. Sed mihi qū detulit co- ronā ob collocandas nuptias tibi ferebat: qū simulabat sese Aiaci dare: qū ad te lubibūda docte & delicate detu- lit. Aliud molestia sine cōmiseratione graue quoddā & uno pressu ac sono obductū: q̄ tēpestare Paris Helenā i nuptiis iūxit nuptias. Ego tū grauida expletis iā fere ad pariēdū mēsis? p̄ idē tēpus Polidos. Hæcuba partu po- stremo parit. Oīs autē hos motus subsequē debet gestus nō hic uerba exp̄mēs sc̄anicus: sed uniuersā rē & sn̄iam nō demōstratiōe sed significatiōe declarās lateq; i flexio- ne hac forti & uinli: nō absœna: & histriōibus: sed ab ar- mis: aut ēt a palestra sup̄ta. Man? aut minus arguta di- gitis subsequēns: uerba nō exp̄mēs: brachiū p̄cen? piectū q̄si quoddā telū orōis sup̄plosio pedis i cōtētōibus: aut icipiēdis: aut finiēdis: sed si i ore sūt oīa. In eo autē ipso dñatus ē oīs oculos: quo melius nri illi senes q̄ p̄sonatū ne Rosciū qd̄ magnope laudabat. Ai ē. n. oīs actio: &

Supplosio: Supplodere: ē pedē terræ icurere: qd̄ ab oratore iterim fieri solet. Sed si: post corpis motus: de gestibus uilius nūc dicere icipit. Ore: uultu. Dñat? oculi p̄ncipatū obtinēt. Quo: pp̄ qd̄

Ne Rosciū qdē: eo q̄ ipsius p̄sonati oculos uidere nō poterāt: ex q̄bus mētē eius agnoscerēt. Est aī: ad aiūm p̄tinet. Melius. s. iudicabāt Rosciū q̄ oibus p̄stabat. Nā: uere oculi aiūm indicāt: & uultū. Neq; uero: rō q̄ hęc ps̄ corpis significādo: & cōmutādo motus ai referat: q̄a siqs uno obtuitu p̄nūciat: nihil efficit. Theophrastus: p̄bat auctoritate Theophrasti. Quare: q̄nq̄dē tāta uis ē in oculis. Qui i agēdo cōtuēs. i. q̄ū fixis i aliquē oculis dicimus. Remissiōe: ut si cōmiseratōe utaris quēadmodū illd̄ Virg. Hūc ego te Euryale aspicio: &c. Cōiectu: si oculos i aliquē repēte cōiecteris

imago aī uultus ē: idices oculi: nā hęc ē una ps̄ corpis: q̄ quot aī motus sūt tot significatiōes & cōmutatiōes possit efficere: neq; uero ē q̄sq̄ q̄ eadē cōtinēs efficiat. Theophrastus qdē thauriscū quēdā dicit actorē auersū solitū eē dicere: q̄ i agēdo cōtuēs aliqd̄ p̄nūciaret: q̄re oculoꝝ ē magna moderatō: nā oris nō ē nimū mutāda spēs: ne aut ad ineptias: aut ad prauitatē aliq̄ deferamur. Oculi sūt quoꝝ tū itētiōe: tū remissiōe: tū cōiectu: tum hilaritate motus aiōꝝ significemus apte cū ḡne ipso orōis. Est. n. actio q̄si sermo corpis: quo magis mētē cōgruens eē debet. Oculos aut natura nobis: ut equo & leoni setas: caudā: aures ad mot' aiōꝝ declarādos dedit. Quare i hac nra actione secūdū uocē uultus ualet: his aut oculis gubernat: atq; i iis oibus q̄ sūt actiōis iest qdā uis a natura data. q̄re et hac ipiti: hac uulgus: hac deniq; barbari maxie cōmouent. Verba. n. neminē mouēt: nisi eū q̄ eiusdē liguæ societate cōiūctus ē: snīaq; s̄ape acutā: nō acutoꝝ hoīum sensus præteruolat: actio q̄ p̄ se motū aī fert oīs mouet. iisdē. n. oīum aī motib' cōcitāt: & eos iisdē notis & i aliis agnoscut: & i se ipsi iudicāt. Ad actiōis aī usū atq; laudē maximā sine dubio p̄tē uox obtiet: q̄ p̄mū ē aptāda nobis: deīde q̄cūq; erit ea tuēda: d̄ quo illud iā nihil ad hoc p̄cipiēdi gen': quēadmodū uoci serui at' eqdē tñ magnope cēseo seruiēdū. Sed illd̄ ur̄ ab hui' nri sermonis offō nō abhorre: qd' ut dixi pauloā plurimis i rebus: qd' maxie ē utile id nescio quo pacto et decet maxie. nā ad uocē obtinēdā nihil ē utili' q̄ crebra mutatio: nihil p̄nitiosius q̄ effusa sine itermisioe cōtētiō. Quid ad aures nras & actiōis suauitatē: qd' ē uicissitudine & uarietate & cōmutatiōe apti'. Itaq; idē gracch' qd' potes audire Catulle ex Licinio cliēte tuo lrato hoīe: quē seruū sibi ille hūit ad manū cū eburneola solitus ē hre fistula: stareq; occulte p' ipsū qū cōtionaret pitū hoīem q̄ iflaret celeriter eū sōnū: quo illū aut remissū excitaret aut a cōtētiōe reuocaret. Audiui mehercule inq̄ Catul'

ut uariēt uoces uarios affectus imitātes. Cōmutentur: aliā cū aliis. Hūit quotidiana locutio. Peritū: musica. s. Remissū excitaret: remissa uoce uteret. Audiui: Respōdet Catullus: recte sētire Crassū: q̄ illū Gracchi clientē agnouerit.

Vt hic ille nroꝝ p̄ditor cōsilioꝝ. Hilaritate: q̄a siqd̄ lætū dixeris: debes oculoꝝ hilaritatē cū læticia significare. Apte: cōgrue. Cū ḡne ipso: cū rei q̄litate. Scdm̄ uocē. i. post uocē. Quæ sūt actiōis: q̄ p̄rinēt ad p̄nūciatiōē. A natura data: q̄a natura ipsa uidet' istruxisse genus actiōis. Præteruolat' p̄tereūt. Iisdē: q̄b' ipi utunt'

Agscūt: an idonei sint. Et i se ipsi iudicant: nā quos in aliis ualere cōgūerit: aut cōtra eos i se tales eē iudicabūt

Ad actiōis aī usū: Hactenus de gestib' corpis: & p̄cipue oculoꝝ: & uult': ubi maiorē uī iēē disputauit: nūc d̄ mollitudie uocis: nūc itēdēdā: nūc remittēdā. Vox obtinet: uoce ps̄ magna pat' uel p̄dit' utilitatis: & laudis.

Primū aptāda uox: q̄a naturale bonū ē: sed a natura datū cōseruari pōt diligētia

De quo: ut dicā quō uox seruari possit. Nihil: quia medicoꝝ ē & sophistaꝝ. Illi remediis: hi declamatiōib' uocē cōseruāt: ac meliorē et reddūt. Illud: quō uox tenet. Decet: decōꝝ ē. Hoc & supi' disputauit: i oib' ferme reb': uī nā creatis: uel arte excogitatis: quicqd̄ utile eēt: ac necessariū: idē ḡtū et eēt: atq; iocundū. Nā: p̄mo docet q̄ utilia sint uoci: dein de p̄bat eadē decora: iocundaq; eēt. Crebra mutatio: remissā ad itēfā: mediocris ad utrāq;. Effusa: dissoluta imoderata: & effrenis. Nā si qs a cōtētiōe icipet: i ipso p̄nūciādi cursu d̄ficeret. Ap̄ti': cōueniēt'. Vicissitudie ut itēfā: mediocri: hęc illi plæq; cædat. Varietate: Habuit ad manū. i. paratum Illos uiros. s. Tyberiu: & C.

Gracchos. Fraudē. i. poenā. Sed tñ aliud ē fraus: aliud poena: quēadmodū Vulpi. sērit. Fraus iquit sine poena eē pōt: poena sine fraude eē nō pōt. Poena ē noxae iudicta: fraus ē ipsa noxa dī. Quāq; deplorat hic Crassus ciuitatis statū. Ea tela textit. i. is i citate mos instituit. Posteritati: eoz q p nos uēturī sūt. Silēs. T. & C. Gracchis. Nō tulerūt: passi nō sūt. Mitte: p gētē deplorare Crassū ab eo sermōe reuocat Iulī. In oī uoce: reddit qd omiserat: cur fistulā mētione fecerit. Gradati: qā pnci pia lenia eē debēt. Deide ē qddā: qū sēs; ad cōtētione p ueneris iqt cauedūe: ne acutissimā ascēdas.

Quā acutissim? . i. son? uo cis supmus: quē uox trāscen dere neqt. Interi? hūilius.

Quo: ad quē clamorē acutissimū. f. cū eburneola fistula. Quīt. hoc idē li. i. institutō nū oratoriāz refert. Ait enī Sed ne hāc qdē plūmenda pars ē: ut uno itēri cōtēti si mus exēplo. C. Gracchi pēi pui suoz tempoz oratoris cui cōcionāti cōsistēs post eū musicus fistula quā Tonari on uocat: modos qb? debe ret intēdi mīstrabat. Fore dicis: Hoc loco māifeste ap paret: qd differat inter fore & eē. Illud. n. de pnti: hoc d futuro dī. Remissioe: de clinatioe ad ifimū: Gradibus: sonoz ordibus: ut i mu sica ui demus. Varietas: qā iter se uariant. Edidi: nūc disputationē suam claudit Crassus. Sed ut me: ac si di ceret: lōgius si uacasset: disse ruisse. Scitū: sapiēs. Con ferre. i. ad tps orationē accō mo dare: ut p tpe dicas bre uis: siue longo. Afferre: tra dere. Diuinitus: qsi nō hu mana pcepta fuerit: sed di uina potius. A grācis: nō qsi grācorū discipulus: sed doctor affuisset huic dispu tationi. Oibus: q ad orato rē pntēt. Cām aphricā: qā obiectū fuerat aphricā q p mo cōtra foedus classē: exer citūq; parasset i Numidiā. Bithyniā rege: cui obiectū ē: q Hānibalē: hostē po. ro. suscepisset hospitio. Isti: Horiētio. Vigilādū: ne nos uicat adolescēs. Sux aetati satis ē: si supra aetate eloqns existit. Vix hōestū: ac si di ceret: nō cupio: qd uix hōe stū eēt. Præcurrere: anire.

Curemus: curam? . n. corpora iis ferme modis: cibo: sōno: lauacro. Laxemus: soluamus: libere mus. Trāflatio ab aratore: q boues finito ope disungit ab aratro.

M. T. C. hoc de oratore opusculū una cū cōmētario Omnibo ni Leonici Rhetoris præstantissimi in eūdem foeliciter finit.

lus: & saepe sū admirat? hoīs qū diligētia: tū ēt doctrinā & scia3. Ego uero iqt Crassus: ac doleo qdē illos uiros q i eā fraudē i rēp. eē delapsos: qd ea tela textit: & ea icitat i ciuitate rō uiuēdi: ac posteritati oñdit: ut eoz ciuim quos nri pēs nō tulerūt: iā similes hre cupiam?. Mitte obsecro iqt Crasse Iulius sermonē istū: & te ad Gracchi fistulā refer: cui ego nōdū plane rōnē itelligo. In oī uo ce iqt Crassus ē qddā mediū: sed suū cuiq; uoci. hic gra dati ascēdere uocē utile & suaue ē. nā a pncipio clamare agreste quiddā ē: & illud idē affirmadū ē uoci salutari: deide ē qddā cōtētiois extremū: qd tñ itēri ē: q acutissi m? clamor quo te fistula p gredi nō sinet: & tñ ab ipa cō tētōe reuocabit. Est itē tra qddā i remissioe grauissimū quoq; tāq; sonoz gradib? dscēdit. Hāc uarietas: & hic p oēs sonos uocis cursus & se tuebit: & orōi deferet suaui tatē: sed fistulatore domi relinqtis: sēsus illi? cōsuetudis uobiscū ad forz deferētis. Edidi q potui: nō ut uolui: s; ut me tps āgustia coegerūt. Scitū ē. n. cām cōferre i tps qū afferre plura si cupies nō qas. Tu uero iqt Catullus collegisti oia q tū ego possū iudicare: ita dinitus ut nō a grācis didicisse: sed eos ipsos hāc docere posse uideare. Me qdē istius sermōis pncipē fcm eē gaudeo: ac uellē ut meus gener sodalis tuus Hortensius affuisset: quē qdē ego cōfido oibus istis laudibus: q; tu orōe cōplex es ex cellētē fore. Et Crassus fore dicis inqt: ego uero eē iā iudi co: & tū iudicauī: qū me cōsule i senatu cām dscēdit aphri cā: nupq; ēt magis qū p bithyniā rge dixit. Quāobré re cte uides Catulle. nihil. n. isti adolescētī: neq; a nā: neq; a doctria deesse sētio: eoq; magis ē tibi Cotta & tibi Sul piti uigilādū ac laborandū. Nō. n. ille mediocris orator uīx qsi succrescit aetati: s; & rgeio patri & studio flagrati & doctria eximia: & mēoria siglari: cui qd faueo tñ illū aetati suā p stare cupio: uobis uero illū tāto mīorē pcurrē uix hōestū ē. S; iā surgam? iqt: nosq; curem? elati: & ali qñ ab hac cōtētōe disputationis aīos nros curāq; laxem?.



TRVM difficilius aut maius esset negare tibi sapius idē rogāti: an efficere id qđ rogares: diu multūq; Brute dubitavi. Nam & negare ei quē unice diligerē: cuiq; me charissimū esse sentirē: præsertim & iusta petēti: & praeclara cupiēti: durū admodū mihi uidebat: & suscipere tantā rem quātā nō modo facultate cōsequi difficile esset: sed etiā cogitatione cōplecti uix arbitrarer eē eius qui uereret reprehēsiōne doctoz; atq; prudentū. Quid enim est maius q̄ qum tanta sit inter oratores bonos dissimilitudo: iudicare quā sit optima species: & quasi figura dicēdi? Quod quoniā me sapius rogasi: aggreddiar: nō tam p̄ficiēdi spe: q̄ experiūdi uolūtate. Malo enim qum studio tuo sim obsecutus: desiderari a te prudentiā meā: q̄ si id nō fecerim: beniuolētiā. Quæris igit̄ id qđ tam sapius: qđ eloquētiæ genus pbem maxime: & quale mihi uideat illud quo nihil addi possit: qđ ego summū & p̄fectissimū iudicē. In quo uereor ne si id qđ uis effecero: eūq; oratorē quē quæris expressero: tardē studia multoz; qui desperatione debilitati expiri uolēt: qđ se esse qui posse diffidāt. Sed par est omnis oīa expiri: qui res magnas & magnopere expetēdas concupuerūt. Quod si quē aut natura sua: aut illa præsētis īgeniū uis forte deficiet: aut minus īstructus erit magnarū artū diuicipinis: teneat tamē eum curū quē poterit: p̄ma enim sequentē honestū est in secundis tertiusq; cōsistere. An in poetis Homero soli locus est (ut de græcis loquat) aut Archilochos: aut Sophocli: aut Pindaro: sed hoz; in secūdis uel etiā infra secūdos. Nec uero Aristotelē in philosophia deterruit a scribēdo amplitudo Platonis. Nec ipse Aristoteles admirabili quadā sciētia & copia cæteroz; studia restinxit. Nec solū ab optimis studiis excellētes uiri deterriti nō sunt: sed ne opifices quidē se artibus suis remouerūt: qui aut Hyalisi (quē Rhodi uidimus) nō potuerūt: aut Coæ Veneris pulchritudinē imitari. Nec simulacro Iouis olympi: aut Doryphori statua deterriti: reliq; minus expri sunt qđ efficere: aut quo p̄gredi possēt. Quorū tāta multitudo fuit: tāta in suo cuiusq; gñe laus: ut qum summa miraremur: inferiora tamē p̄baremus. In oratoribus uero græcis quidē admirabile est: quantū inter oīs unus excellat: Attamē qum eēt Demosthenes: multi oratores magni & clari fuerūt: & antea fuerāt: nec postea defecerūt. Quare nō est cur eoz; qui se studio eloquētiæ dediderūt: spes infringat: aut langueat industria. Nam neq; illud ipsū qđ est optimū desperandū est: & in p̄sentibus rebus magna sūt ea quæ sunt optimis p̄xima. Atq; ego in summo oratore fingēdo talē informabo: qualis fortasse nemo fuit. Nō enim quæro quis fuerit: sed qđ sit illud quo nihil possit eē præsētius: qđ in p̄petuitate dicēdi nō sape atq; haud scio: an unq; in aliqua autē parte eluceat aliquādo. Idem apud alios densius: apud alios fortasse rarius. Sed ego sic statuo: nihil eē in ullo gñe tam pulchrū quo non pulchrius id sit unde illud: ut ex ore aliquo quasi & imago exprimat: qđ neq; oculis: neq; auribus: neq; ullo sensu p̄cipi potest: cogitatione tm̄ & mēte cōplectimur. Itaq; & Phidiæ simū lacris: qbus nihil in illo gñe p̄fectius uidimus: & his p̄cturis (quas nominauī) cogitare tamē possumus pulchriora. Nec uero ille artifex qum faceret Iouis formā: aut Mineruæ: contēplabatur aliquē e quo similitudinē duceret: sed ipsius in mente insidebat species pulchritudinis eximia quædā: quā itūes: in eaq; defixus: ad illius similitudinē artē & manū dirigebat. Ut igit̄ in formis & figuris ē aliqd p̄fectū & excellēs: cuius ad excogitatā speciē imitādo referunt ea quæ sub oculos ipsa nō cadunt: sic p̄fectæ eloquētiæ speciē animo uidemus: effigiē auribus q̄rimus. Has rerū formas appellat ideas ille nō intelligēdi solū: sed etiā dicēdi grauissimus auctor Plato: easq; gigni negat: & ait semp esse: ac ratione & intelligētia cōtineri: cætera nasci: occidere: fluere: labi nec diutius eē uno & eodē statu. Quicqd est igit̄ de quo ratione & uia disputet: id est ad ultimā sui generis formā speciēq; redigendū. Ac uideo hāc primā ingressiōne meā: nō ex oratoris disputationibus ductā: sed e media philosophia repetitā: & eam quidē: tum antiquā: qum sub obscurā: aut reprehēsiōnis aliqd: aut certē admirationis habiturā. Nam aut mirabūtur: qđ hęc p̄tineāt ad ea quæ quærimus: qbus satiffaciet res ipsa cognita: ut nō sine causa alte repetita uideatur: aut reprehēdāt q̄ iūsitatas uias idagamus: tritas relinquamus. Ego autē & me sape noua uideri dicere itelligo: qum per uetera dicā: sed iaudita plærissq; & fateor me oratorē si modo sim: aut etiā qcqd sim: nō ex rhetoz; officinis: sed ex academiæ spatii extitisse. Illa enim sūt curricula multipliciū uariorūq; sermonū: in qbus Platonis primū sunt impressa uestigia: sed & huius & alioz; philosophoz; disputationibus & exagitatus maxime orator est & adiutus. Oīs enim ubertas & quasi silua dicēdi ducta ab illis est: nec satis tamē instructa ad forēs causas: q̄s ut illi ipsi dicere solebāt agrestioribus musis reliquerūt: sic eloquētia hęc forēs spreta a philo-

sophis & repudiata: multis quidē illa adiuuētis magnisq; caruit: sed tamē ornata uerbis atq; sē-  
tentis iactationē habuit in populo: nec paucosq; iudiciū reprehensionēq; primuit. Ita & doctis  
eloquētia popularis & disertis elegans doctrina defuit. Positū sit igitur imp̄mis qd̄ post magis  
intelligit sine philosophia nō posse effici quē quærimus eloquentē. Non ut in ea tamē oia sint  
sed ut adiuuet ut palæstra histrionē. Parua enim magnis sæpe rectissime cōferuntur: nam nec la-  
tius: neq; copiosius de magnis uariisq; rebus sine philosophia potest quisq; dicere. siquidē etiā in  
Phædro Platonis hoc Periclē p̄stitisse cæteris dicat oratoribus Socrates: q̄ is Anaxagore phy-  
sici fuerit auditor: a quo cēset eum cum alia p̄clara quædā & magnifica didicisset: uberem & fe-  
cundū fuisse: gnarūq; qd̄ est eloquētiæ maximū quibus oratoris modis quæq; animosq; partes  
pellerētur: qd̄ idē de Demosthene existimari potest: cuius ex epistolis itelligi licet: q̄ frequens  
fuerit Platonis auditor. Nec uero sine philosophorū disciplina genus & speciē cuiusq; rei cerne-  
nere nequā diffiniēdo explicare: nec tribuere in partes possumus: nec iudicare quæ uera: quæ  
falsa sint: neq; cernere cōsequētia: repugnātia uidere: ambigua distinguere. Quid dicā de na-  
tura regū: cuius cognitio magnā oratoris suppeditat copiā: de uita: de officiis: de uirtute: de mo-  
ribus sine multarū rerū disciplina: aut dici: aut itelligi posse. Ad has tot tātasq; res adhibenda  
sūt ornāmēta innumerabilia: q̄ sola tū qd̄ tradebant ab his q̄ dicēdi numerabant magistri. Quo  
fit ut uerā illā & absolutā eloquētiā nemo cōsequatur: q̄ alia itelligendi: alia dicēdi disciplina  
est: & ab aliis rerū: ab aliis uerborū doctrina quærit. Itaq; M. Antonius cui uel p̄mas eloquētiæ  
partes patrū nostrorū tribuebat ætas: uir natura pacutus: & prudēs in eo libro quē unū reliquit  
disertos ait se uidisse multos: eloquentē omnino neminē. Inuidebat uidelicet in eius mēte speci-  
es eloquētiæ quā cernebat animo: re ipsa nō uidebat. Vir autē acerrimo ingenio sic enim fuit:  
multa & in se & in aliis desiderans: neminē plane qui recte appellari eloquens posset uidebat.  
Quod si ille nec se: nec L. Crassū eloquentē putauit: habuit p̄fecto cōprehensam animo quan-  
dam formā eloquētiæ: cui quoniā nihil deerat eos quibus aliqd̄: aut plura deerat in eam formā  
nō poterat includere. Inuestigemus hunc igit̄ Brute si possumus: quē nunq̄ uidit Antonius: aut  
qui omnino nullus unq̄ fuit: quē si imitari: aut exp̄mere nō possumus: qd̄ idē ille uix de se ipso  
eo cōcessum esse dicebat: attamē qualis eē debeat poterimus fortasse dicere. Tria sunt omnino  
grāa dicēdi quibus in singulis quidā floruerūt: p̄ æque autē id quod uolumus p̄pauci in oibus. Nam  
& grād̄ loqui (ut ita dicā) fuerūt cum ampla: & sentētiarū grauitate: & maiestate uerborū uehe-  
mētes: uarii: copiosi: graues ad pmouendos & cōuertendos animos instructi & parati: qd̄ ipsū  
alii aspera: tristi: horrida oratione: neq; p̄fecta: neq; cōclusa. Alii leni & instructa: & terminata.  
Ecōtra tenues: acutiore docētes: & dilucidiora nō ampliora faciētes: subtili quadā & pressa ra-  
tione limata. In eodēq; genere alii callidi sed impoliti: & incōsulto rudiū similes: & imperitorū  
Alii in eadē icuinitate cōcinniores. i. faceti: florētes etiā & leniter ornati. Est autē quidā interie-  
ctus intermedius: & quasi tempandus: nec acumine posteriorū: nec fulmine utēs superiorū: ui-  
cinus amborū: in neutro excellēs: utriusq; particeps: uel utriusq; si uerū quærimus potius exp̄s  
Isq; uno tenore (ut aiunt) in dicēdo fluit nihil afferens præter facultatē & æqualitatē: aut addit  
aliquos: ut in corona toros: omnēq; orationē ornāmētis modicis uerborū iniarūq; distinguit.  
Horū singulorū generū quicūq; uim singulis cōsecuti sūt: magnū in oratoribus nomē habuerūt  
Sed quærendū est satis ne id quod uolumus effecerint. Videmus enim fuisse quosdā qui idem or-  
nate ac grauter: idē uersute & subtiliter dicerēt. Atq; utinā in latinis talis oratoris simulacrū re-  
perire possemus: esset egregiū nō quærare hesternā: domesticis esse cōtentos. Sed ego idē qui  
in illo sermone nostro qui est expositus in Bruto: multū tribuere latinis: uel ut hortaret alios:  
uel q̄ amare meos: recordor longe omnibus unū anteferre Demosthenē: quē uim accommoda-  
re ad eam quā sentiam eloquentiā nō ad eam quā in aliquo ipse cognouerim. Hoc nec graui-  
or extitit quisq; nec callidior: nec tēperatior. Itaq; nobis monēdi sunt ii: quorū sermo imperitus  
increbuit: qui aut dici se desiderāt antiquos atticos: aut ipsi attice uolūt dicere: ut mirent hunc  
maxime quo Athenas quidē ipsas magis credo fuisse atticas. qd̄ enim sit atticū discant: eloquē-  
tiāq; ipsius uiribus nō imbecillitate sua metiant. Nūc enim tantū quisq; laudat quantū se posse  
sperat imitari: sed tamē eos studio optimo iudicio minus firmo præditos docere quæ sit p̄pa  
laus atticorū nō alienū puto. Semp̄ oratorū eloquētiæ moderatrix fuit auditorū prudētia. Oēs  
enim qui p̄bari uolūt uoluntatē eorū qui audiūt intuētur ad: eāq; & ad eorū arbitriū & nutū to-  
tos se fingūt: & accommodāt. Itaq; Charia & Phrygia & Mylia: q̄ mime polite: minimeq; elegā-  
tes sūt ascuerūt aptū suis auribus optimū quoddā: & tanq̄ adipale dictionis genus: qd̄ eorū uici-  
ni nō ita lato iteriecto mari Rhodū nunq̄ pbauerūt: Græci aut multo minus: Atheniēses uero  
fūditus repudiauerūt: quorū semp̄ fuit prudēs sincerūq; iudiciū nihil: ut posset nisi incorruptū  
audire & elegās. Eorū religioni quā seruiret orator nullū uerbū insolēs: nullū odiosū ponere

audebat. Itaq; hīc quē præstitisse diximus: cæreris in illa pro Ctesiphonte oratione longe opti-  
 ma sumissius a pmo: deinde dum de legibus disputat pressius: post sensum incedēs: iudices ut  
 uidit ardētes: in reliquis exultauit audacius. Ac tamē in hoc ipso diligēter examināte: uerborū  
 omniū pondera reprehēdit Aeschines quædā: & exagitat: illudensq; dira: odiosa: intolerabi-  
 lia esse dicit. Quin etiā quærit ab ipso: quom quidē eum bæluā appellet: utrū illa uerba: an por-  
 tenta sint: ut Aeschini: ne Demosthenes quidē uideatur attice dicere. Facile ē enim uerbum ali-  
 quod ardens (ut ita dicam) notare: idq; restinctis iam animoꝝ incēdiis irridere. Itaq; se purgās  
 iocatur Demosthenes: negat in eos positas fortunas græciæ: in hoc in eum: huc: an illuc manū  
 porrexerit. Quonam igitur modo audiretur mysius: aut phrix Athenis: quom etiā Demosthe-  
 nes exagitetur: ut putridus. Quom uero inclinata ululātq; uoce more asiatico canere cœpisset:  
 quis eum ferret? aut quis potius nō iuberet auferrī? Sed atticoꝝ igitur aures teretes: & religio-  
 sas qui se accommodant: ii sunt existimādi attice dicere. Quoꝝ genera plura sunt: hi unum mo-  
 do quale sit suspicātur. Putant enim qui horride inculteq; dicat: modo id elegāter enucleateq;  
 faciat: eum solū attice dicere. Errant q; solum qd attice non fallūt. Istoz enim iudicio: si solū  
 illud est atticū: ne Pericles quidē dixit attice: cui pmæ sine cōtrouersia deferebant. Qui si tenui  
 genere uteretur: nunq̄ ab Aristone poeta fulgere: tonare: pmiscere græciam dictus esset. Di-  
 cat igitur attice uenustissimus ille scriptor: ac politissimus Lysias. Quis enim id possit negare:  
 dum intelligamus: hoc est atticū in Lysia: nō q; tenuis sit: atq; inornatus: sed q; nihil habeat iso-  
 lens: aut ineptū? Ornate uero: & grauius: & copiose dicere: aut atticoꝝ sit: aut ne sit Aeschines  
 neue Demosthenes atticus. Ecce autē aliqui se thucididios esse pfitentur: nouum quoddā: &  
 imperitoꝝ: & inauditū genus. Nam qui Lysiam sequūtur: causidicū quēdā sequūtur: nō illum  
 quidem amplum: atq; grandem: subtilem & elegantem tamē: nec qui in forētib; causis pos-  
 sit præclare constituere. Thucidides autem res gestas: & bella narrat: & prælia grauius sane &  
 pbe: sed nihil ab eo transferri potest ad forēsem usum & publicū. Ipsæ illæ conciones ita mul-  
 tas habent obscuras abditasq; sentētiās: uix ut intelligātur: qd est in oratione ciuili uitium uel  
 maximū. Quæ est autē in hominibus tanta pueritas: ut inuētis frugibus: glande uescantur?  
 aut uictus hominū atheniēsū beneficio extolli potuit: oratio nō potuit? Quis porro unq̄ græ-  
 coꝝ rhetoz a Thucidide quicq; duxit? At laudatus est ab omnibus fateor: sed ita ut rerum ex-  
 plicator prudēs: seuerus: grauis: nō ut in iudiciis uersaret causas: sed ut in historiis bella narra-  
 ret. Itaq; nunq̄ est numeratus orator. Nec uero si historiam non scripsisset: nomen eius extra-  
 ret: quom præsertim fuisset honoratus & nobilis: huius tamē nemo: neq; uerboꝝ: neq; sentētia-  
 rum grauitatē imitatur: sed quom utilia quædā: & hi antea locuti sunt: quæ uel sine magistro fa-  
 cere potuerūt: germanos se putant esse Thucididis. Nactus sum etiā qui Xenophontis simile  
 esse se cuperet: cuius sermo est ille quidē melle dulcior: sed a forensi strepitu remotissimus. Re-  
 feramus nos igitur ad eum quē uolumus inchoandū: & eadem eloquētia informandū: quā in  
 nullo cognouit Antonius.

Agnum opus omnino: & arduum Brute conamur: sed nihil difficile amanti puto.  
 Amo autē: & semper amaui ingeniū: studia: mores tuos. Incendiosior porro quoti-  
 die magis nō desiderio solū: quo quidē conficior ingressus nostros: cōsuetudinem  
 uictus: doctissimos sermones requirēs tuos: sed etiā incredibili fama uirtutū admī-  
 rabiliū: quæ specie dispares prudētiæ cōiunguntur. Quid enim tam distans: q̄ a se-  
 ueritatē comitas? Quis tamē unq̄ te: aut sanctior est habitus: aut dulcior? Quid tam difficile: q̄  
 in plurimoꝝ cōtrouersis diiudicādis ab omnibus diligē? cōsequeris tamen ut eos ipsos: quos  
 contra statuas æquos placatosq; dimittas. Itaq; efficis: ut quom gratiæ causa nihil facias: omnia  
 tamē sint grata quæ facis. Ergo omnibus terris: una Gallia cōmuni nō ardet incēdio: i qua fue-  
 ris ipse res: quom Italiæ lucem cognosceris: uersarisq; in optimoꝝ ciuū: uel flore: uel robore. Iā  
 quantū illud est: qd in maximis occupationibus nunq̄ intermittis studia doctrinæ: semper aut  
 ipse scribis aliquid: aut me uocas ad scribendū. Itaq; hoc sum aggressus statim Catone abso-  
 luto: quē nunq̄ ipsum attigissēm: tēpora timens inimica uirtuti: nisi tibi hortanti: & illius memo-  
 riam mihi charam excitanti nō parere nefas esse duxissēm: sed testificor me a te rogatū & recu-  
 sandum: hæc scribere esse ausum. Volo enim mihi tecū cōmune esse crimen: ut si sustinere tan-  
 tam quæstionē non poruero: iniusti oneris impositi tua culpa sit: mea recepti. In quo tamē iu-  
 dicii nostri errorē: laus tibi dati muneris cōpēsabit. Sed in omni re difficillimū est formā quæ  
 character græce dicitur exponere optimi: qd aliud aliis uidetur optimū. Ennio delector quis-  
 piam ait: q; nō discedit a cōmuni more uerboꝝ: Pacuui o inquit alius: omnes apud hūc orna-  
 ti elaboratiq; sunt uersus: multa apud alterū negligētius: fac aliū Accio. Varia enim sūt iudicia  
 ut in græcis: nec facilis explicatio: quæ forma maxime excellat. In picturis alius horrida: iculta

abdita: & opaca: cōtra alios nitida: læta: collustrata delectatur. Quid est quo per scriptū aliqd aut formulā exp̄mas: quum in suo quodq; gñe prestet: & gña plura sint? Hac ego religione non sum ab hoc conatu repulsus: existimauiq; in omnibus rebus esse aliquid optimū etiā si lateret: idq; ab eo posse: qui eius rei gnarus esset iudicari. Sed quoniā plura sunt orationū genera eaq; diuersa: neq; in unā formā cadūt omnia laudationū: scriptiōnū & historiarū: & taliū suasionū qualē Isocrates fecit Panegyricū: multiq; alii: qui sunt nominati Sophistæ: reliquarūq; rerū formā: quæ absunt ab forēsi cōtentione: eiusq; totius gñis: qđ græce epideicticon nominat: qua q̄si ad inspiciendū delectationis causa cōparatum est: nō cōplectar hoc tēpore: nō quo negligēda sit. Est enim illa quasi nutrix eius orationis: quē informare uolumus: & de quo molimur aliqd exq̄sitius dicere. Ab hac: & uerborū copia alit: & eorū cōstructio: & numerus liberiore quadam fruit licētia. Datur etiā uenia cōcinnitati sentētiarū: & arguti certiq; & circūscripti uerborū ambitus cōceduntur de idulstria: quæ nō ea insidiis: sed apte ac palā elaborat: ut uerba uerbis quasi demensa: & paria respōdeant: ut crebro cōferant pugnātia: cōparentq; cōtraria: & aut pariter extrema terminētur: eundēq; referāt in cadēdo sonū: quæ in ueritate caufarū: & rariis multo facimus: & certe occultius i panathanayco: aut Isocrates ea studiose cōsecutū fatetur. Nō. n. ad iudiciōz certamē: sed uoluptate auriū scripserat hæc tractasse Thrasimachū chalcedoniū p̄mū: & Leontinū serūt Gorgiā: Theodorū inde byzantiū: mltosq; alios: quos logo dædalos appellat in Phædro Socrates: quoz satis arguta multa: sed ut modo primūq; nascētia minuta: & uersiculoz similia quædā minimeq; depicta: quo magis sunt: Herodorus: Tuchididesq; mirabiles: quoz ætas quum in eoz tēpora: quos nominaui incidisset: lōgissime tamē ipi a talibus de licis: uel potius ineptiis abfuerūt. Alter enim sine ullis salebris: quasi sedatus amnis fuit: alter incitator fert: & de bellicis rebus canit etiā quodāmodo bellicum: p̄misq; ab hiis (ut ait Theophrastus) historia cōmota est: ut auderet uberior q̄ superiores: & ornatus diceret. Hoz ætati successit Isocrates: qui p̄ter cæteros eiusdē gñis laudat semp a nobis: nōnunq; Brute leuiter: & erudite repugnate te. Sed credas mihi fortasse: siqđ in eo laudū cognoueris. Nam quum cōcissus et Thrasimachus minutis numeris uideret: & Gorgias: qui tamē p̄mi tradūtur arte: quadā uerba iūxisse: Tuchidides autē p̄fractor: nec satis (ut ita dicā) rotūdus p̄mus instituit dilatare uerbis: & mollioribus numeris explere sentētiās. In quo quum doceret eos: qui partim in dicēdo: partim in scribēdo p̄ncipes extiterūt domus eius officina habita eloquētiæ est. Itaq; ut ego quum a nostro Catone laudabar: uel reprehēdi me a cæteris facile patiebar: sic Isocrates uidet testimonio Platonis alioz iudicia debere cōtemnere. Est enim (ut scis) quasi in extrema pagia Phædri his ipsis uerbis loquēs Isocrates adolescēs: etiā nūc o Phædre Isocrates est. Sed qđ ille de illo augurer lubet dicere? Quid tandē inq; ille? Maiore mihi ingenio uidet esse: q̄ ut cū orationibus Lyfiæ cōparetur. Præterea ad uirtutē maior in doles: ut mime mix; futurū sit: si quæretate p̄cesse rit: aut in hoc orationū gñe: cui nunc studet tantū quātū pueris reliqs p̄stet oibus: qui unq; orationes attigerūt: aut si cōtentus his nō fuerit: diuino aliquo animi motu maiora cōcupiscat. In est enim natura philosophis in huius uiri mēte: quædā hæc de adolescēte Socrates auguratus. At ea de seniore scribit Plato: & scribit æqualis: & quidē exagitor omniū rhetoz hunc mirat unū: me autē qui Socratē non diligūt una cū Socrate: & Platone errare patiūtur. Dulce igr orationis genus: & solutū: & effluens sentētiis: argutū uerbis sonās est in illo epideictico gñe: qđ diximus p̄priū Sophistarū pompæ: qui pugnae aptius gymnasiis & palæstræ dicatū: spretum & pulsum foro. Sed q̄ educata huius nutrimentis eloquētia est ipsa: si postea colorat & roborat: nō alienū fuit de oratoris quasi in cunabulis dicere. Ver; hæc ludoz atq; pompæ: nos aut iam in aciē dimicationēq; descēdamus. Quoniā tria uidēda sunt oratori: qđ dicat: & quo qoz loco: & quo dicendū omnino est: & qđ sit optimū in singulis: sed aliquāto secus: atq; in tradenda arte dici solet: nulla p̄cepta ponemus. neq; enim id suscipimus: sed excellētis eloquētiæ speciem: & formā adumbrabimus: nec qbus rebus ea patet exponemus: sed qualis nobis eē uideat. Ac duo breuiter p̄ma: sūt enim nō tam insignia ad maximā laudē: q̄ necessaria: & tamē cū multis pene cōmunia. Nam & inuenire: & iudicare qđ dicas: magna illa quidē sunt: & tanq; animi i star in corpore: sed p̄pria magis prudētiæ q̄ eloquētiæ: qua tamē in causa est uacua prudentia Nouerit igitur hic quidē orator: quē sūmum esse uolumus argumentoz & orationū locos. Nā quicqđ est qđ in cōtrouersia: aut in cōtentione uersetur: in eo aut sit ne: aut qđ sit: aut quale sit queritur. sit ne? signis. quid sit? diffinitionibus. quale sit? recti prauiq; partibus: qbus ut uti pot sit orator nō ille uulgaris: sed hic excellēs a p̄priis p̄sonis: & tēporibus semp si potest auocat cōtrouersia. Latius enim de genere q̄ de parte discēptare licet: ut quod in uniuerso sit. p̄batum: id in parte sit p̄bari necesse. Hæc igitur quæstio p̄priis tēporibus & p̄sonis: ad uniuersū gñis orationē traducta appellatur thesis. In hac Aristoteles adolescētis: nō ad philosophoz morem te

niter differendi: sed ad copiam rhetorę in utrąq; partem: ut ornatius: ut uberius dici possit ex  
 ercuit. Idęq; locos sic enim appellat: quasi argumentorę notas tradidit: unde omnis in utranq;  
 partē traheretur oratio. Facile igitur hic noster: nō enim declamatorē aliquē de ludo: aut rabu  
 lam de foro: sed doctissimū & p̄fectissimū quęrimus: ut quoniā loci certi tradūtur: p̄currat ois  
 utatur aptis generatum: dicat ex quo emanāt etiā qui cōmunes appellātur loci: nec uero utetur  
 imprudēter hac copia: sed omnia expēdet: & selet. Non enim semper nec in oibus causis: ex  
 hisdē argumentorę momēta sunt: iudiciū ergo adhibebit: nec inueniet solū quid dicat: sed etiā  
 expendet. Nihil enim seracius ingeniis hius p̄sertim quę disciplinīs exulta sunt. Sed ut sege  
 tes secūdā: & uberes nō solū fruges: uerū herbas etiā effundūt inimicissimas frugibus: sic inter  
 dum ex illis locis: aut leuia quędam: aut causis aliena: aut nō uilia gignunt: quorę ab oratoris  
 iudicio delectus magnus adhibebitur. Quonam modo ille in bonis hārebit: & habitabit suis:  
 ut molliat dura: aut occultabit quę dilui non poterūt: atq; omnino opprimet si licebit: aut ab  
 ducet animos: aut aliud afferret: qđ oppositū p̄babilius sit: q̄ illud qđ obstabit. Iam uero ea  
 quę inuenierit: qua diligētia collocabit: quoniā id secundū erat de tribus. Vestibula nimirū ho  
 nesta: aditusq; ad causam faciet illustres. Quęq; animos p̄ma aggressione occupauerit: ifirma  
 bit excludetq; cōtraria. De firmissimis alia p̄ma ponet: alia postrema: inculcabitq; leuioa. At  
 q; i primis duabus dicēdi partibus: qualis esset sūmatim breuiterq; descripsimus. Sed ut ante di  
 ctam est in his partibus: & si graues: atq; magnę sunt minus: & artis est & laboris. Qum autem  
 quid & quo loco dicat inuenierit: illud est lōge maximū uidere quonā modo. Scitum est enim  
 qđ Carneades noster dicere solebat Clithomacū ea dicere: Carneadē autē eodē etiā modo di  
 cere. Quod si i philosophia tantū interest quęadmodū dicas: ubi res petat nō uerba pendūtur.  
 Quid tandē in causis existimādū est: qbus totis moderatur oratio? Quod quidē ego Brute ex  
 tuis litteris sentiebā: nō te id scitari qualē ego inueniēdo: & in collocando sūmum esse oratorē  
 uellem. Sed id mihi quęrere uidebare: qđ genus ipsius orationis optimū iudicārē: rem diffici  
 lem dii immortales atq; omniū difficillimā. Nam qum est oratio mollis: & tenera: & ita flexi  
 bilis: ut sequat quocūq; torqueas: tum & naturę uarię: & uolūtates multę inter se distātia esse  
 cerūt genera dicēdi. Flumē aliis uerbosę uolubilitasq; cordi est: qui ponūt in orationis celerita  
 te eloquētiā distincta: alios & interpuncta interualla: morę: respiratiōesq; delectāt. Quid po  
 test esse tam diuersū: tamē utroq; aliqd excellēs. Elaborāt alii leuitate: & æqualitate: & puro:  
 & quasi quodā cādido genere dicēdi. Ecce alii duritatē: & seueritatē quādā uerbis: & orationis  
 quasi moesticiā sequūtur: quodq; paulo ante diuisimus: ut alii graues: alii tennes: alii temperati  
 uellēt uideri: quot orationū genera esse diximus: tot idē oratorę reperiūtur. Et quoniā cępi iā  
 cumulatius hoc munus augere q̄ a te postulatum est. tibi enim tantū de oratoris genere quęrē  
 ti respōdi etiā breuiter de inueniēdo: & collocādo: ne nūc quidē solū de oratoris modo dicam  
 sed etiā de actionis. Ita p̄termissa pars nulla erit quādo quidē de memoria nihil est hoc loco di  
 cēdū: quę cōmunis est multarū artiū. Quomodo autē dicatur: id est in duobus: in agēdo: & in  
 eloquēdo. Est enim actio quasi corporis quādā eloquētia: qum cōstet & uoce: & motu. Vocis  
 mutationes totidē sunt quot animorę qui maxime uoce cōmouētur. Itaq; ille p̄fectus quem iā  
 dudū nostra indicat oratio. Vtrūq; se affectum uideri: & animū audiētis moueri uolet: ita certū  
 uocis adm uebit sonū: de quo plura dicēre: si hoc p̄cipiendi tēpus esset: aut si tu hoc quęres  
 dicēre etiā de gestu cum quo iunctus est uultus: qbus omnibus dici uix potest: quantū interfit:  
 quęadmodum utatur orator. Nam & infantes actionis dignitate eloquētię sępe fructum tulle  
 rūt: & disertis deformitati agēdi multi infantes putati sūt. Ut nō iam sine causa Demosthenes  
 tribueret: ut p̄mas & secūdās: & tertias actioni. Si enim nulla eloquētia sine hac: hęc autem si  
 ne eloquētia tanta est: certe plurimū in dicendo potest. Volet igitur ille qui eloquētię p̄ncipa  
 tum petet: & cōtenta uoce atrociter dicere: & sūmissa leniter: & inclinata uideri grauis & infle  
 xa miserabilis. Mira est enim quādā natura uocis: cuius quidē e tribus omnino fonis: inflexo:  
 acuto: graui: rāta sit & tam suauis uarietas p̄fecta sit in cātibus. Est autē in dicēdo quidā cātus ob  
 scurior nō hic e Phrygia & Charia: & rhetorę epilogus pene canticū: sed ille quē significat De  
 mosthenes & Aeschines: qum alter alterius obicit uocis flexiones. Dicit plura etiā Demosthe  
 nes: illūq; sępe dicat uoce dulci: & clara fuisse. In quo illud mihi etiā notandū uidet ad studiū  
 p̄sequēdę suauitatis in uocibus: ipsa enim natura quasi modularē hominū orationē in oī uer  
 bo posuit acutā uocē: nec una plus: nec a postrema syllaba citra tertiā: quo magis natura ducē  
 ad auriū uoluptatē sequat industria. Ac uocis quidē bonitas optāda est: non est enim in nobis:  
 sed tractatio atq; usus in nobis: ergo ille p̄nceps uariabit: & mutabit ois sonorę: tum intēdens:  
 tum remittēs p̄sequetur gradus: idęq; motu sic utetur: nihil ut sup̄sit in gestu. Status erectus: &  
 cellus: rarus incessus: ne ita longus: excursio moderata: eaq; rara: nulla mollitia ceruicū: nullę

argutiæ digitorum non ad numerum articulus cadens: trunco magis toto se ipse moderas: & uirili laterum flexione: brachii pfectione in contentionibus: contractione in remissis. Vultus uero qui secundum uocem plurimum potest quantam afferit: tum dignitatem: tum uenustatem: in quo quam effeceris: nequid ineptum: aut uoluptuosum sit: tum oculorum est quedam magna moderatio. Nam ut imago est animi uultus sic indices oculi: quorum & hilaritatis: & uicissim tristitiae modum: res ipsae de quibus agatur temperabunt. Sed iam illius perfecti oratoris: & summae eloquentiae species exprimenda est: quae hoc uno excellere. i. oratione: caetera in eo latere indicat nomen ipsum. Non enim inuenitor aut compositor: aut actor haec complexus est omnia: sed & graece ab eloquendo rhetor: & latine eloquens dictus est. Exterarum enim rerum: quae sunt in oratore parte aliqua sibi quisque uendicat. Dicendi autem. i. eloquendi maxima uis soli huic conceditur. Quamquam. n. & philosophi quidem ornate locuti sunt: siquidem & Theophrastus diuinitate loquendi nomen inuenit: & Aristoteles Isocratam ipsum lacecessit: & Xenophontis musas uoce quasi locutas ferunt: & longe omnium quicumque scripserunt: aut locuti sunt exitit & grauitate princeps Plato: tamen horum oratio: neque neruos: neque aculeos oratorios: ac foreles habet. Loquuntur cum doctis: quorum sedare animos malunt: quam incitare fide rebus placatis: ac minime turbulenti docendi causa: non capiendi loquuntur: ut in eoislo quae delectationem aliquam dicendo aucupent: plus nonnullis: quam necesse sit facere uideant. Ergo ab hoc genere non difficile est hanc eloquentiam: de qua nunc agitur secernere. Mollis est enim oratio philosophorum: ex umbratilis: nec sententis: nec uerbis instructa: popularis: nec iuncta numeris: sed soluta liberius. Nihil iratum habet: nihil inuidum: nihil atrox: nihil mirabile: nihil astutum. Casta: uerecunda: uirgo in corrupta quodammodo: itaque sermo potius quam oratio dicitur. Quamquam enim omnis locutio oratio est tamen unius orationis locutio: hoc proprio signata nomine est. Sophistarum (de quibus supra dixi) magis distinguenda similitudo uidetur: qui omnes eosdem uolunt flores: quos adhibebit orator in causis persequi. Sed hoc differunt: quod quum sit his propositum non perturbare animos: sed placare potius nec tam persuadere quam delectare: & apertius id faciunt quam nos: & crebrius cocinnas magis sententias exquirunt quam probabiles. A re saepe discedunt: intexunt fabulas: uerbaque apertius transferunt: eaque ita disponunt: ut pictores uarietate colorum: paria paribus referunt: aduersa contrariis. Sapissimeque similiter extrema definiunt. Huic generi historia finitima est: in qua narratur ornate: & regio saepe aut pugna describitur. Interponuntur etiam conciones: & hortationes: sed in his tracta quedam: & fluens expetitur: non haec eloquentia contorta: & acris oratio. Ab his non multo secus: quam a poetis haec eloquentia quam quaerimus seuocanda est. Nam etiam poetae quaestionem attulerant: quodnam esset illud quod ipsi differrent ab oratoribus: numero maxime uidebatur antea & uersu: nunc apud oratores iam ipse numerus increbuit. Quicquid est enim quod sub auriu mensura aliqua cadit: etiam si abest a uersu. Nam id quod oratoris est uitium: numerus uocat qui graece rhythmos dicitur. Itaque uideo uisum esse nonnullis Platonis & Democriti locutionem: & si abest a uersu: tamen quod incitatus ferat & clarissimis uerbis: & luminibus utatur: potius poema putandum: quam comicorum poetarum: apud quos nisi quod uersiculi sunt: nihil est aliud quotidiani dissimile sermonis: nec tamen id est poetae maximum: & si est eo laudabitur: quod uirtutes oratoris persequitur: quum uersu sit astrictior. Ego autem etiam si quorundam gradis: & ornata uox est poetarum: tamen in ea cum licentia statuo maiorem esse: quam in nobis faciendorum iungendorumque uerborum: tum etiam nonnullorum uoluntati uocibus magis quam rebus inseruiant. Nec uero siquid est unum inter eos simile: id autem est iudicium electioque uerborum. Propterea caeterarum rerum similitudo intelligi non potest: sed id nec dubium est: & siquid habet quaestionum: hoc tamen ipsum ad id quod propositum est non est necessarium. Sciuntus igitur orator a philosophorum eloquentia: a sophistarum: ab historicorum: a poetarum explicandus est nobis: quilibet faturus sit. Erit igitur eloquens. Hunc enim auctore Antonio quaerimus: is qui in foro causisque civilibus ita dicit: ut perbet: ut delectet ut flectat. probare necessitatis est: delectare suauitatis: flectere uictoriae. Nam id unum ex omnibus ad obtinendas causas potest plurimum: sed quot officia oratoris: tot sunt genera dicendi. Subtile in probando: mediocre in delectando: uehemens in flectendo. In quo uno uis omnis oratoris est. Magni igitur iudicii summae etiam facultatis esse debet moderator ille: & quasi tempator huius tripartitae uarietatis. Nam & iudicabit quod cuiusque opus sit: & poterit quocumque modo postulabit causa dicere: sed est eloquentia: sicut reliquarum rerum fundamentum sapientia. Ut enim in uita: sic in oratione nihil est difficilius quam quod deceat uidere: praepone appellat hoc graeci. Nos dicamus sane decore: de quo sicclare & multa percipiuntur: & res est cognitione dignissima. Huius ignoratione non modo in uita sed sapissime: & in poematibus: & in oratione peccatur. Est autem quod deceat oratori uidentum: non in sententiis solum: sed etiam in uerbis. Non enim omnis fortuna: non omnis honos: non omnis auctoritas: non omnis aetas: nec uero locus: aut tempus: aut auditor omnes eodem: aut uerborum genere tractandus est: aut sententiarum: semperque in omni parte orationis: ut uita quod deceat est considerandum: quod & in re de qua agitur positum est: & in personis: & eorum qui dicunt: & eorum qui audiunt. Itaque huc locum longe & late patet

philosophi solent in officiis tractare: nō qum de recto ipso disputāt. Nam id quidem unum ē grāmatici in poetis eloquētes in omni & genere: & parte causarū. Quam enim indecorū est de stillicidiis: qum apud unū iudicē dicas uerbis amplissimis: & locis uti cōmunibus: de maiestate populi romani: & sūmisse: & subtiliter hic genere toto. At psona alii peccāt: aut sua: aut iudiciū aut etiā aduersariorū: nec re solū: sed sæpe uerbo: & si sine re nulla uis uerbi ē: tamē ea res sæpe aut pbatur: aut reicitur: alio atq; alio relata uerbo. In omnibusq; rebus uidēda est quatenus: & si enim suus cuiq; modus est: tam magis offendit nimium q̄ parū: in quo Apelles pictores quoq; eos peccare dicebat: qui nō sentirent quid esset satis. Magnus esset locus hic Brute: qđ te nō fugit: & magnū uolumē aliud desiderat. Sed ad id qđ agitur: illud satis qum hoc decere: quod semp usurpamus in omnibus dictis: & factis minimis: & maximis: qū hoc inq̄ decere dicimus illud nō decere: & id usquequaq; quantū sit appareat: in alioq; ponatur: aliudq; totū sit: utrum decere: an oportere dicas? Oportere enim pfectionē declarat officii: quo & semp utēdū est: & omnibus decere quasi aptū esse consentaneūq;: & tēpori: & psonæ. Quod qum in factis sæpissime: tum in dictis ualet: in uultu deniq;: in gestu & incessu: cōtraq; idē dedecere. Quod si poeta fugit: ut maximū uitii: qui peccat etiā qum pbam orationē affingit improbo: stultoue sapiētis. Si deniq; pictor ille uidit: qū imolāda Iphigenia tristis calcas eēt: mæstior Vlyxes: mæreret Menelaus: obuoluendū caput Agamēnonis esse: quoniā sūmum illū luctū penicello nō posset imitari. Si deniq; histrio quid deceat quærit: quid faciendū oratori putemus? sed qum hoc tantū sit: qđ in causis earūq; quasi mēbris faciat orator uiderit. Illud quidē perspicuū est nō modo partis oratiōis: sed etiā causas totas: alia forma dicēdi eē tractādas. Sequitur ut cuiusq; generis nota quaratur & formula: magnū opus & arduū (ut sæpe iam diximus) sed ingrediētibz considerandū fuit qđ ageremus. Nunc quidē iam quocūq; feremur: danda nimirū uela sūt: ac primū informādus est ille nobis: quē solum quidā uocant atticū. Sūmissus est & humilis cōuetudinē imitās ab idiferis re plus q̄ opinione differēs. Itaq; eum qui audiūt: quis ipsi infātes sint tamē illo modo cōfidunt se posse dicere. Nam orationis subtilitas imitabilis quidē illa uidetur esse existimanti: sed nihil est experiēti minus. Etsi enim nō plurimi sanguinis est: habeat tamen succū aliquē oportet: ut etiā si illis maximis uiribus careat sit (ut ita dicā) integra ualitudine. Primum igitur eum tanq̄ e uinculis numeroꝝ eximamus. Sūt enim quidā (ut scis) oratori numero: de quibus mox agemus obseruādi ratione quadā. Sed alio in gñe orationis: in hoc oīno relinq̄dū: solutū quiddā sit: nec uagū tamē: ut ingredi libere: nō ut licēter uideatur errare. Verba etiā uerbis quasi coagmētare negligat. Habet enim ille tanq̄ hiatus cōcursu uocaliū molle quiddam: & qđ indicet: nō ingrātā negligentia de re hominis: magis q̄ de uerbis laborātis: sed erit uidendū de reliquis: qum hæc duo ei liberiora fuerint circuitus: cōglutinatioq; uerborū. Illa. n. ipsa cōtracta: & minuta: nō negligēter tractāda sunt: sed quædā etiā negligētia est diligens. Nā ut mulieres esse dicūtur nōnullæ inornatæ: quasi idipsum deceat: sic hæc subtilis oratio etiam incōpta delectat. Fit enim quiddā in utroq; quo sit uenustius: sed nō ut appareat: tum remouebitur omnis isignis ornatus: quasi margaritarū: ne calamistri qđ adhibētur. Phucati uero mēdicamēta cādoris & ruboris: oīa repellētur: elegātia modo & mūditiā remāebit. Sermo purus erit: & latinus: dilucide planeq; dicet: qđ deceat circūspicietur. Vnū abiērit qđ quartū numerat Theophrastus in orationis laudibus ornatū illud suauē: & affluens: acuræ crebraq; sententiā pōnētur: & nescio unde ex abdito eruat: atq; in hoc oratore dominabitur. Verecūdus erit usus oratoriæ: quasi supellectilis. Supellex est enim quodāmodo nostra: quæ est in ornamentis: alia rerū: alia uerborū. Ornatus autē uerborū duplex: unus simpliciu: alter collocatoꝝ. Simplex pbat in p̄p̄is usitatiscq; uerbis: qđ aut optime sonat: aut rē maxime explanat. In alienis: aut trāslatū: aut factū aliūde: aut mutuo: aut factū ab ipso: aut nouū: aut p̄scū: & usitatū. Sed etiā usitata: ac p̄sca sūt i p̄p̄is: nisi qđ raro utimur. Collocata aut uerba hnt ornatū si aliqd cōcinnitatis efficiūt: q; uerbis mutatis nō maneat manēte sentētia. Nam sniarū ornāmēta: q̄ pmanent etiā si uerba mutaueris: sūt illa quidē multa: sed quæ emineāt pauciora. Ergo ille tenuis orator modo sit elegans: nec in faciēdis uerbis erit audax: & transferēdis uerecūdus: & parcus: & in p̄scis reliquisq; ornāmētis: & uerborū & sniarū demissior: trāslatione fortasse crebrior: q̄ frequentissime sermo oīs utitur: nō modo urbanorū: sed etiā rusticorū. Siquidē est eorū gēmare uites: lasciuire agros: lætas esse segetes: luxuriosa frumēta. Nihil horū parū audacter: sed ut simile ē illi unde transferas: aut si res suū nullū habet nomen docēdi causa sumptū: nō ludendi uidetur. Hoc ornamento liberius paulo q̄ cæteris hic utetur. Utetur sūmissus: nec tam licēter: tamē q̄ si genere dicēdi uteretur amplissimo. Itaq; illud indecorū: qđ quale sit ex decore debet intelligi. Hic quoq; apparet: qum uerbū aliquod altius trāssertur: idq; in oratione humili ponitur: qđ idem

in alia deceret. Illam autem cōcinnitatem quæ uerborū collocatiōe illuminat: his luminibus: quæ græci quasi aliquos gestus orationis schemata appellant: quod idem uerbum ab his etiā in sententiarum ornamenta transfertur: adhibet quidem hic subtilis: quæ nisi quæ solum cæterorūq; recte quidam uocant atticum: sed paulo partius. Nam si ut in epularum apparatu magnificentia recedens: non se parcum solum: sed etiam elegātem uideri uolet: eliget quibus utatur. Sunt enim plæræq; aptæ huius ipsius oratoris: de quo loquor parsimonia. Nā illa de quibus dixi huic acute fugiēda sunt: paria paribus relata: & similiter conclusa: eodēq; pacto cadētia: & in mutatione litteræ: quasi quæ sita uenustates: ne elaborata concinnitas: & quoddā aucupiū delectationis manifeste deprehensum appareat. Itēq; si quæ uerborū iterationes contentionem aliam quam: & clamorem requirent: erūt ab hac sūmissione orationis alienæ: cæteris promiscuæ poterit uti: continuationem uerborum modo relaxet: & diuidat: utaturq; uerbis quæ sitatissimis: translationibus quæ mollissimis: etiam illa sententiarum lumina assumat: quæ non erūt uehementer illustria. Non faciet rēp. loquentem: nec ab inferis mortuos excitabit: nec aceruatim multa frequentans: una complexione deuinciet. Valentiorum hæc laterum sunt: ne ab hoc quem in formam aut expectanda: aut exposulanda. Erit enim in uoce sic oratione etiam suppressor: sed plæræq; ex illis conuenient etiam huic tenuitati: quanquam iisdem ornamentis utetur horridius: talem enim inducimus. Accedit actio: non tragica: nec scænæ: sed modica iactatione corporis: uultu tamen multa conficiens: non hoc quo dicuntur os ducere: sed illo quo significant ingenue: quo sensu quicquid pronunciet. huic generi orationis aspergentur etiam sales: qui in dicendo nimium quantum ualent: quorum duo genera sunt: unum facietiarum: alterum dicacitatis: utroq; utetur: sed altero in narrando aliquid uenuste: altero in iaciendo mittēdoq; ridiculo: cuius genera plura sunt: sed nunc aliud agimus. Illud admonemus: tamen ridiculo sic usurum oratorem: ut nec nimis frequentis: nec scurrile sit: nec sub obsceno: nec inimicum: nec petulantis: nec improbum: nec in calamitatem: nec inhumanum: ne in facinus: nec odii locum risus occupet: neq; aut sua persona: aut iudiciū: aut tempore alienū. Hæc enim ad illud id decorum referuntur. Vitabit etiam quæ sita: nec e tēpore ficta: sed domo allata: quæ plæruncq; frigida sunt: parces & amicitias: & dignitatibus: uitabit insanabilis cōtumelias: tantūmodo ad uersarios figet: nec eos tamen semp: nec omni modo: quibus exca ptis sic utetur sale: & facietis ut ego ex istis nouis atticis talem cognouerim neminē: quum id certe sit: uel maxime atticū. Hæc ego iudico formam sūmissi oratoris: sed magni tamē: & germani atticis: quoniam quicquid est falsum: aut salubre in oratione: id p̄prium atticorum est: e quibus tamē non omnes facietis: Lyfias satis: & Hyperides: Demades præter cæteros fertur: Demosthenes minus habetur: quo quidem mihi nihil uidetur urbanus: sed nō tam dicax fuit: quæ facietis. Est autem illud acrioris ingenit: hoc maioris artis. Vberius est aliud aliquanto robustius quæ hoc humile: de quo dictum est. Sūmissus autē quæ illud de quo iam dicitur amplissimū. Hoc in genere neruorū: uel minimū: sua uirtutis autē est uel plurimū. Est enim plenius quæ hoc enucleatū: quæ autem illud ornatum copiosūq; sūmissus. Huic omnia dicendi ornāmēta cōueniunt: plurimūq; est in hac orationis forma sua uirtutis: in qua multi floruerunt apud græcos. Sed Phalereus Demetrius meo iudicio præstitit cæteris: cuius oratio quum sedate: placideq; loquitur: tum illustrant eam quasi stellæ quædam translata uerba atq; immutata. Translata dico ea: ut sæpe iam: quæ per similitudinem ab alia re: aut suauitatis: aut inopiæ causa transferuntur. Mutata: in quibus pro uerbo proprio subiicitur: aliud quod idem significet sumptum ex re aliqua consequenti: quod quæ transferendo sit: tamen alio modo trāstulit: quum dixit Ennius arcem & urbem orbis: alio modo si pro patria arcem dixisset: & horridam Aphricam terribili tremore tumultu: quum dicit p̄ aphris immutat Aphricā. Hanc hypallagen rhetores: quia quasi sumantur uerba pro uerbis: metonymiā grāmatici uocant: quæ nomina transferuntur. Aristoteles autem translationi hæc ipsa subiungit: & abusionem: quam chataresim uocant: ut quum minutum dicimus animum pro paruo: & abutimur uerbis p̄pinq; si opus est: uel quod delectat: uel quod licet: iam quum fluxerunt continue plures translationes: alia plane sit oratio. Itaq; genus hoc græci appellant allegoriam nomine recti genere. Melius ille: qui ista omnia translationes uocat. Hæc frequentat Phalereus maxime: sunt enim dulcissima: & quæ translationis est apud eum multa: tamē mutationes nūq; crebriores in idem genus orationis. Loquor enim de illa modica: ac temperata uerborum cadūt lumina omnia: multæ etiam sententiarum late eruditæq; disputationes ab eodem explicātur & loci cōmunes sine contentione dicuntur. Quid multa: e philosophorum scholis tales fere euadunt: & nisi coram erit comparatus ille fortior per se: hic quem dico probabitur. Est enim



etiam quoddam insigne: & florens orationis pictum: & expoliturum genus: in quo omnes uerborum: omnes sententiarum illigatur lepores. Hoc rotum e sophistarum fontibus defluxit in forum: sed spretum a subtilibus: repulsum a grauibus: in ea de qua loquor mediocritate confedit. Tertius est ille amplius: copiosus: grauis ornatu: in quo profecto uis maxima est. Hic est. n. cuius ornatu dicendi: & copiam admiratae gentes eloquentiam in ciuitatibus plurimum ualere passae sunt. Sed hanc eloquentiam quae cursu magno sonituque ferretur: quam suspicerent omnes: quam admirarentur: quam se assequi posse diffiderent. Huius eloquentiae est tractare animos: huius omnimodo promouere. Haec modo perfringit: modo irrepit in sensus: inserit nouas opiniones: euellit insitas. Sed multum interest inter hoc dicendi genus & superiora qui in illo subtili: & acuto elaborauit: ut callide arguteque diceret: nec quisquam altius cogitaret. hoc uno profecto magnus orator est: si non maximus minimeque iu lubrico uersabitur: & si semel constiterit nunquam cadet. Medius ille autem quem modicum & temperatum uoco: si modo suum illud satis instruxerit: non extimescit incipitis dicendi incertosque casus: etiam si quando minus succedet: ut saepe fit: magnum tamen periculum non adibit. Aliter enim cadere non potest. At uero hic noster quem principem ponimus grauis: acer: ardens: si ad hoc unum est natus: aut hoc solo se exercuit: aut huic generi studet uni: nec suam copiam cum illis duobus generibus temperauit: maxime est contemnendus. Ille enim summissus: quae acute: & ueteratoriae dicit sapiens iam: medius: suauis: hic autem copiosissimus si nihil est aliud: uix satis sanus uideri solet. Qui enim nihil potest tranquille: nihil leniter: nihil partite: diffinitae: distincte: facete dicere: praesertim quum causa: partim tota: sint eo modo: partim aliqua ex parte tractanda: si is non praeparatis auribus inflammare rem coepit: furere apud sanos: & quasi inter sobrios baccharum uinolentus uidetur. Tenemus igitur Brute quem quaerimus: sed animo non manu. Si prehensissem: ne ipse quidem sua tanta eloquentia mihi persuasisset: ut se dimitterem. Sed inuentus profecto est ille eloquens quem nunquam uidit Antonius. Quid est igitur: sed complectar breui: differam pluribus. Is est enim eloquens: qui humilia subtiliter: & magna grauius: & mediocria temperate potest dicere. Nemo is iniquus unquam fuit: nec fuerit. Ego enim quid desiderem: non quid uiderim disputo. Redeoque ad illam Platonis (de qua dixeram) rei formam & speciem: quam & si non cernimus: tamen animo tenere possumus. Non enim eloquens quaro: neque quicquam mortale & caducum: sed illud ipsum cuius: qui sit compos: sit eloquens: quod mihi est aliud nisi eloquentia ipsa: quam nullis nisi mentis oculis uidere possumus. Is erit igitur eloquens: ut idem iteremus: qui poterit parua summissae: modica temperate: magna grauius dicere. Tota mihi causa pro Caccinna de uerbis interdicti fuit: res inuolutas definiendo explicauimus: ius civile laudauimus: uerba ambigua distinximus. Fuit ornandus in lege manilia Pompeius temperata oratione: ornandi copiam persecuti sumus. Ius omne retinendae maiestatis Rabirii causa continebatur. Ergo in omni genere amplificationis exarsimus. At haec interdum temperanda & uarianda sunt. Quod igitur in accusationis septem libris: non reperitur genus: quod in habitu: quod in Cornelii: quod in pluribus nostris defensionibus: quae exempla selegissem: nisi uel nota esse arbitraretur: uel posse eligere qui quaerent. Nulla est enim ullo in genere laus oratoris: cuius quae in nostris orationibus non sit aliqua si non perfectio: at conatus tamen: atque adumbratio: non assequimur: at quid sit: quid deceat uidemus. Nec enim nunc de uobis: sed de re dicimus: in quo tantum abest: ut nostra miremur: ut usque eo difficiles morosi sumus: ut nobis non satisficiat ipse Demosthenes: qui quantum unus eminet inter omnes in omni genere dicendi: tamen non semper implet aures meas. Ita sunt auidae & capaces: & semper aliquid imminens infinitumque desiderant: sed tamen quod iam: & hunc tu oratorem cum eius studiosissimo Lamene quum esses. Athenis totum diligentissime cognouisti. Neque enim dimittis e manibus: & tamen nostra etiam lecturas. Vides profecto illum multa perficere: nos multa conari: illum posse: nos uelle quocumque modo causa postulet dicere: sed ille magnus: nam & successit ipse magnis: & maximos oratores habuit aequales. Nos magnum fecissemus: si qui dem potuissemus: quo contenti mus peruenire in ea urbe in qua (ut ait Antonius) auditus eloquens nemo erat. Atqui si Antonio Crassus eloquens uisus non est: aut sibi ipse nunquam uisus esset: nunquam Sulpitius: nunquam Hortensius. Nihil enim ample Cotta: nihil leniter Sulpitius: non multa grauius Hortensius. Superiores magis ad omne genus apti: Crassum dico & Antonium. Ieuias igitur huius multiplicis aequabiliter in omnia genera suae orationis auris ciuitatis accipimus: easque nos primi quicumque eramus: & quantum luncumque dicebamus ad huius generis dicendi: audiendi: incredibilia studia conuertimus. Quantis illa clamoribus adolescentuli diximus de Sulpitio parricidarum: quae nequaquam

fatis deseruisse post quāto scire cepimus. Quid enim tam cōmune: q̄ spiritus uiuis: terra mortuis: mare fluctibus: litus eiectis: Ita uiuūt dum possunt: ut ducere animam de caelo nō queant ita moriuntur: ut eorum ossa terra non tangat: ita iactantur fluctibus: ut nūquā abluantur: ita postremo eiciuntur: ut ne ad saxa quidem mortui conquiescant: & quæ sequuntur. Sunt enim omnia sicut adolescētis: non tam re & maturitate: q̄ spe & expectatione laudati ab hac indole iam illa matura uxor: gener: nouerca: filii: filia: pellex. Nec uero hic unus erat ardor in nobis: ut hoc modo omnia diceremus. Ipsa enim illa pro Roscio iuuenibus redūdantia multa habet attenuatā: quædā etiam paulo hilariora. At pro habito: p̄ Cornelio: cōpluresq; aliæ. Nemo enim tam multa orator: ne in græco quidē ocio scripsit: quā multa sunt nostra: eaq; hāc ipsam habent quam p̄bo uarietate. An ego Homero: Ennio: reliquis poetis maximis tragicis cōcederem: ut ne omnibus locis eadē cōtentione uteretur: crebroq; mutaret: Nonnunq̄ etiā ad quotidianum genus sermonis accederet. Ipse nunq̄ ab illa acerrima cōtentione discederem: Sed qd̄ poetas diuino ingenio p̄fero: Histriones eos audimus: quibus nihil posse in suo genere esse p̄stantius: qui nō solum in dissimillimis personis satisfaciebāt: quum tamē in suis uerlarentur: sed & comædū in tragædiis: & tragædū in comædiis admodū placere uidimus. Ego non elaborē quum dico me: te Brute dico. Nam in me quidē iam pridē effectū est qd̄ futurū fuit. Tu autem eodem modo omnis causas ages: aut aliquod causarū genus repudiabis: aut in iisdem causis p̄petuum: & eūdē spiritū sine ulla cōmutatione obtinebis. Demosthenes cuius nuper inter imagines tuas ac tuorū: q̄ eum credo amares: quum ad te in tusculanū uenissem: imaginē ex ære uidi: nihil Lysia subtilitate cedit: nihil argutiis: & acumini Hyperidis: nihil leuitati Aeschinis: & splendore uerborū. Multæ sunt eius totæ orationes subtiles: ut cōtra Leptinem: multæ sūt: & totæ graues: ut quædam philippicæ: multæ uariæ: ut cōtra Aeschinem falsæ legationis: ut contra eundē pro causa Ctesiphontis. Iam illud mediū quotiēs uult arripit: ut a grauissima discedens eo potissimū delabatur. Clamores tamē tum mouet: & tum in dicēdo plurimū efficit: quum grauitatis locis utitur: sed ab hoc parūper abeamus: quando quidē de genere nō de homine quærimus rei potius: id est eloquētiæ uim & naturā explicemus. Illud tamen qd̄ iam ante diximus meminimus: nihil nos præcipiēdi causa dicturos atq; ita potius acturos: ut existimatores uideamur loqui: nō magistris: in quo tamē longius p̄gredimur: qd̄ uidemus hoc te nō solū esse lecturū: qui ea multo q̄ nos: qui quasi docere uideamur: habes notiora. Sed hunc librū etiā si minus nostra tuo tamē nomine diuulgari necesse est. Esse igitur perfecte eloquētiū puto: nō eā solum facultatē habere: quæ sit eius p̄pria fusa: lateq; dicēdi: sed etiam uicinā eius: atq; finitimam dialecticorū scientiā assumere: q̄q̄ aliud uidetur oratio esse: aliud disputatio: nec idem loqui esse qd̄ dicere. Attamē utrūq; in differendo est disputandi ratio: & loquēdi dialecticorū: sic oratorū autē dicēdi: & ornandi. Zeno quidē ille a quo disciplina stoicorū est: manu demōstrare solebat: quid inter has artis interesset. Nam quum cōpresserit digitos pugnūq; fecerit: dialecticam aiebat eiusmodi esse. Quum autē diduxerat: & manū dilatauerat palma illius: similē eloquentiā esse dicebat. Atq; etiā ante hūc Aristoteles p̄ncipio artis rhetoricæ dicit illam artē quasi ex altera parte respōdere dialecticæ: ut hoc uidelicet differant inter se: q̄ hæc ratio dicēdi latior sit: illa loquēdi cōtractior. Volo igitur huic sūmo omnē: quæ ad dicēdū tradi posset: loquēdi rationē esse notam: quæ quidē res: qd̄ de his artibus eruditū minime fallit: duplicem habuit dicēdi uiam. Nam & ipse Aristoteles tradidit præcepta plurima differēdi: & postea q̄ dialectici dicūtur spinosiora multa pepererūt. Ergo eum censeo qui eloquētiæ laude ducatur non esse earū omnino rudem: sed uel illa antiqua: uel hac Chryssippi disciplina institutū. Nouerit primū uim: naturam: genera uerborū: & simpliciu: & copulatoz. Deinde quot modis quicq; dicatur: qua ratione uerū falsum ne sic iudicetur: quid efficiatur: eo quoq; qd̄ cuiq; cōsequēs sit: quodq; cōtrariū. Quinq; ambigue multa dicātur: quomodo quicq; eoz diuidi: explanariq; oporteat: hæc tenēda sunt oratori. Sæpe enim occurrūt: sed quo sua sponte squalidiora sūt adhibendus erit in his explicandis quidā orationis nitōr. Et quoniā in omnibus quæ ratione docentur: & uia primū constituendū est: quid quoq; sit: nisi. n. inter eos qui disceptent cōuenit: qd̄ sit illud de quo ambigitur: nec recte differi: nec unq̄ ad exitum pueniri potest. Explicanda ē sæpe uerbis mens nostra de quaq; re: atq; inuolute rei noticia diffiniendo aperienda est. Siquidem est definitio: est oratio: quæ quid sit id de quo agitur ostēdit q̄breuissime. Tum ut scis explicato genere cuiusq; rei: uidendū est quæ sint eius generis: siue formæ: siue partes in eas tribuatur ois oratio. Erit igitur hæc facultas in eo quē uolumus eē eloquēre: ut definire rē possit: neq; id faciat tā p̄sse: & anguste: q̄ i ill' eruditissimis disputatōibus fieri solet: sed quū explanatiustū etiā uberius: & ad cōe iudiciū popularēq; itelligētiā accōmodatius. Idēq; etiā quū res postulabit ge-

nus uniuersum species certas: ut nulla neq; prætermittatur: neq; redūdet: partietur ac diuidet. Quando autē: aut quomodo id facias: nihil ad hoc tēpus: quoniā (ut supra dixi) iudicē me esse nō doctore uolo. Nec uero dialecticis modo sit instructus: sed habeat omnis philosophiæ notos: & tractatos locos. Nihil enim de religione: nihil de morte: nihil de pietate: nihil de charitate patriæ: nihil de bonis rebus: aut malis: nihil de uirtutibus: aut uitiiis: nihil de officio: nihil de dolore: nihil de uoluptate: nihil de perturbationis animi & erroribus: quæ sæpe cadūt in causas: sed ieiunius agunt: nihil inq; sine ea sciētia: quā dixi grauiter: ample: copiose dici: & explicari potest. De materia loquor orationis etiā nūc: non de genere ipso dicēdi. Volo enim p̄us habeat orator rem de qua dicat dignā auribus eruditis: quam cogitet: qbus uerbis quicq; dicat: aut quomodo: quē etiā: quo grādiōr sit: & quodāmodo excelsior: ut de Pericle dixi supra: ne physicoꝝ quidē esse ignarū uolo. Omnia p̄fecto qum se a cælestibus rebus refert ad humanas excelsius magnificētiusq; & dicet: & sentiet. Qumq; illa diuina cognouerit: nolo ne ignoret: ne hæc quidē humana ius ciuile teneat: quo egent causæ forēses quotidie. Quid est enim turpius q̄ legitimarū: & ciuiliū controuersiarum patrocinia suscipere: qum sis legū: & ciuilis iuris ignarus? Cognoscat enim rerū gestarū: & memoriæ ueteris ordinē maxime si libet nostræ ciuitatis sed & imperiosioꝝ populorū: & regum illustriū: quē laborē nobis attici nostri leuauit labor: q̄ cōseruatis notatisq; tēporibus nihil q̄ illustre prætermitteret annoꝝ septingentorū memoria uno libro colligauit. Nescire autē qd̄ antea q̄ natus sit acciderit: id est semp esse puerū. Quid enī ætas hominis: nisi memoria rerū ueterū q̄ superiorū ætate cōtexitur. Cōmemoratio autē antiquitatis: exemplorūq; p̄batio sūma cum delectatione: & auctoritatē orationi affert: & fidem. Sic igitur instructus ueniet ad causas: quæq; habebit genera p̄mum ipsa cognita. Erit enim ei p̄spectum: nihil ambigi posse: in quo nō aut res cōtrouersiam faciat: aut uerba. Res aut de uero aut de recto: aut de nomine. Verba aut de ambiguo: aut de cōtrario. Nam siquādo aliud in sententia uidet esse: aliud in uerbis genus est quoddā ambigui: qd̄ ex præterito uerbo fieri solet. In quo qd̄ est ambiguoꝝ p̄prium res duas significari uidemus. Qum tā pauca sint genera causarum etiā argumētōꝝ præcepta pauca sūt: traditi sunt e quibus ea ducatur duplices loci: uni e rebus ipsis: alteri assumpti. Tractatio igitur reꝝ efficit admirabiliōrē orationem: nam ip̄æ qui dem res in p̄facili cognitione uersantur. Quid enim iam sequitur qd̄ quidē artis sit: nisi ordi ri orationē: i quo aut cōciliet auditor: aut erigat: aut paret se ad dicēdū. Rē breuiter exponere: & p̄babiliter: & aperte: ut quid agatur itelligi possit: sua cōfirmare: aduersaria euertere: eaq; efficere nō perturbate: sed singulis argumētationibus: ita cōcludendis: ut efficiat qd̄ sit cōsequēs his quæ sumētur ad quāq; rē cōfirmandā: post oīa p̄ orationē inflāmantē restinguentē uē cōcludere. has partis quēadmodū tractet singulas: difficile dictū ē hoc loco: nec enim semp tractatur uno modo. Quoniā autē nō quē doceā quæro: sed quē p̄bem. Probabo p̄mum semper qui qd̄ deceat uidebit. Hæc enim sapiētia maxime adhibēda eloquēti est: ut sit tempōꝝ p̄sonarūq; moderator: nā nec sp̄: nec apud oīs: nec cōtra oīs: nec p̄ oībus: nec oībus eodē modo dicēdū ar bitror. Is erit ergo eloquēs: qui ad quodcūq; decebit poterit accōmodare orationē. Quod q̄ statuerit: tum ut quidq; erit dicēdū: ita dicet: nec satura ieiune: nec grādia minute: nec item cōtra: sed erit rebus ipsis par & æqualis oratio. Principia uerecūda nō elatis intēsa uerbis: sed acuta sentētiis: uel ad offensionē aduersarii: uel ad cōmēdationem sui. Narrationis credibiles: nec historico: sed prope quotidiano sermone explicata: dilucide. Dein si tenues causæ: tum etiā argumentandi tenue silū: & in dicendo: & in resellēdo: idq; ita tenebitur: ut quanta ad rem tanta ad orationē fiat accessio. Qum uero causa ea inciderit: in qua uis eloquētiæ possit exprimi: tū se latius fundet orator: tū reget & flectet animos: & sic afficiet ut uolet. i. ut causæ natura: & ratio temporis postulabit. Sed erit duplex omnis eius ornatus ille admirabilis: propter quē ascēdit in tantū honorem eloquentiæ. Nam qum omnis pars orationis esse debet laudabilis: sic ut uerbū nullū nisi aut graue: aut elegans excidat: tum sunt maxime luminosæ: & quasi actuosæ partes duæ. Quarum alterā in uniuersi generis quæstionē pono: quā (ut supra dixi) græci appellat thesim. Alteram in augendis amplificādisq; rebus: quæ ab eisdem auxosis est nominata. Quæ & si æqualiter toto corpore orationis fusa esse debet: tamē in cōmunibus locis maxime excellit: qui cōmunes appellati: q̄ uidētur multarū iudē esse causarū: sed p̄prium singularū esse debent. Ac uero illa pars orationis: quæ est de genere uniuerso totas causas sæpe cōtinet. Quicq; est enim illud in quo quasi certamen est cōtrouersia: qd̄ græce crinomenon dicit: id ita dici placet ut traducat ad p̄petuā q̄nē: atq; ut de uniuerso ḡnē dicat: nisi qum de uero ambigit qd̄ q̄ri cōiectura solet. dicet autē nō pipateticorū more: est enim illoꝝ exercitatio elegās iam inde ab Aristotele cōstitutata: sed aliquāto neruosiū: & ita de re cōmunia dicentur: ut & p̄reis multa leniter dicantur: & in aduersos aspera. Augendis uero rebus: & contra abiiciendis

nihil est qđ non p̄ficere possit oratio. Quod & inter mediā argumēta faciendū est quotiēscūq; dabitur: uel amplificādi: uel minuendi locus: & pene infinite in porando. Duo sūt quæ bene tractata ab oratore admirabilē eloquentiā faciant. Quorū alterū est (qđ gr̄ci æthico uocā) ad naturā: & ad mores: & ad omnē uitæ consuetudinē accommodatum. Alterū (qđ iudē patheticon nominant) quo pturbantur animi: & cōcitantur: id quo uno regnat oratio. Illud supius come iocundū: & ad benivolentiā conciliandā paratū: hoc uehēmēs incensum incitatū: quo causæ eripiūtur: qđ cum rapide fertur: sustinere nullo pacto potest. Quo genere nos mediocres: aut multo etiam minus: sed magno semper usi impetu: sæpe aduersarios de statu omni deieci mus. Nobis pro familiari reo sumus orator nō respondit Hortēsius. A nobis homo audacissimus Catilina a nobis accusatus obmutuit. Nobis p̄uata in causa magna: & graui cum cepisset Curio pater respondere subito assedit: cum sibi uenenis ereptā memoriā diceret. Quid ego de miserationibus loquar? quibus eo sum usus pluribus: qđ etiā si plures dicebamus p̄ orationem mihi tamē omnes relinquebāt: in quo ut uiderer excellere: nō ingenio: sed dolore assequebar. Quæ qualiaciūq; in me sint: me enim ipsum nō poenitet quāta sint: sed apparēt in orationibus Et̄si carent libri spiritu illo: p̄pter quē maiora eadē illa cum agūtur: q̄ cum legūtur uideri solent. Nec uero miseratione solū mens iudici p̄mouenda est: qua nos ita dolēter uti solemus: ut puerū infantē in manibus perorātē tenuerimus: ut alia in causa excitato reo nobili: sublato etiam filio paruo plangore & lamētatione cōplerimus foz. Sed etiam est faciendum ut irascatur iudex: mitigetur: inuideat: faueat: cōtemnat: admiretur: oderit: diligit: cupiat: satietate afficiat speret: metuat: lætetur: doleat. In qua uarietate durior & accusatio suppeditabit exēpla mitiorū defensiones meæ. Nullo enim modo animus audientis: aut incitari: aut leniri potest: q̄ modus a me nō tentatus sit: dicerē perfectū si ita iudicārē: nec in ueritate crimē arrogatiæ extimescērē. Sed ut supra dixi nulla me ingenii: sed magna uis animi inflāmat: ut me ipse nō teneam: nec is qui audiret incēderetur: nisi ardens ad eū pueniret oratio. Vterer exēplis domesticis nisi ea legisses. Vterer alienis uel latinis si ulla reperirem: uel gr̄cis si deceret: sed Crassi perpauca sunt nec ea iudiciorū: nihil Antonii: nihil Cottæ: nihil Sulpitii: dicebat melius q̄ scripsit Hortensius. Verum hæc uis quā quærimus: quāta sit suspicemur: quoniā exemplū non habemus: ut si exēpla sequimur: a Demosthene sumamus: & qđē p̄petuæ dictionis: ex eo loco: unde i Cresiphontis iudicio de suis factis cōsiliis: meritis in rep. aggressus est dicere. Ea p̄fecto oratio in eam formam: quæ est insita in mētibus nostris includi sic potest: ut maior eloquētia non requiratur.

Sed iam forma ipsa restat: & character ille qui dicitur: qui qualis debeat esse: ex ipsis quæ supradicta sunt intelligi potest: nam & singulorū uerborū: & collocādorū lumina attigimus: quibus sic abundabit uerbū ex ore nullū nisi elegās: aut graue exeat ex omni genere frequentissimæ trāslationes erūt: qđ eas p̄pter similitudinē transferūt animos: & referūt ac mouēt huc & illuc. Qui motus cogitationis celeriter agitur per se ipse delectatur: & reliqua ex collatiōe uerborum: quæ sumūtur quasi lumina magnū afferunt ornatū orationi. Sunt enim similia illis quæ i amplo ornatu scænæ: aut fori appellātur insignia: nō quidē sola ornent: sed q̄ excellāt. Eadem ratio est horū quæ sunt orationis lumina: & quodāmodo insignia: cum aut duplicātur iteranturq; uerba: aut breuiter cōmutata ponūtur: aut ab eodē uerbo ducitur sæpius oratio: aut i idē cōiicitur: aut utrunq; aut adiungitur idem iteratū: aut idē ad extremū refertur: aut cōtinenter unum uerbū nō in eadem sentētia ponitur: aut cum similiter: uel cadūt uerba: uel desinūt: aut multis modis cōtrariis relata cōtraria: aut cum gradatim sursum uersus redditur: aut cum dēptis cōiunctionibus dissolute plura dicūtur: aut cum aliqd̄ p̄tereuntes: cur id faciamus ostēdimus: aut cum corrigimus nosmetip̄os quasi reprehēdentes: aut si est aliqua explicatio: uel admirationis: uel quæstionis: aut cum eiusdē nominis casus sæpius cōmutantur: sed sententiarū ornāmēta maiora sunt. Quibus: quia frequentissime Demosthenes utitur: sunt qui putāt iccirco eius eloquentiā maxime esse laudabilē. Et uere nullus locus fere ab eo sine quadā cōformatione sententiæ edicitur: nec quicq; est aliud dicere: nisi q̄ aut omnes: aut certe plærasq; aliqua specie illuminare sententias: quas cum tu optime Brute teneas quid attinet nomibus uti: aut exemplis: tantū notetur locus. Sic igitur dicit ille quē expetimus: ut uerset sæpe multis modis eadē: ut unam in rem hæreat: & in eadē cōmoretur sententiā. Sæpe etiā ut extenuet aliquid: sæpe ut irrideat: ut declinet a p̄posito: defleatq; sententiā: ut p̄ponat qđ diciturus sit: ut quī transigerit iam aliqd̄ desinat: ut se ipse reuocet: ut qđ dixit iteret: ut argumentū ratione concludat ut interrogando urgeat: ut rursus quasi ad interrogata sibi ipse respōdeat: ut cōtra ac dicat accipiet sentire uelit: ut addubitet: quid potius: aut quomodo dicat: ut diuidat in partes: ut aliqd̄ relinquat ac negligat: ut ante præmuniat: ut in coipso in quo reprehendat: culpā in aduersarium conferat: ut sæpe cum his qui audiunt: nonnunq̄ etiam cum aduersario quasi deliberet:

ut hominū sermones: moreſq; deſcribat: ut muta quædā eloquētia inducat: ut ab eo quod agit  
auerat animos: ut ſæpe in hilaritatē riſūq; cōuertat: ut ante occupet qd̄ uideat opponi: ut cō-  
paret ſimilitudines utatur exēplis: ut aliud alii tribuēs diſp̄t: ut interpellat oratorē coerceat:  
ut aliquid reticere ſe dicat & denūciet: quid caueat: & liberius quid audeat: ut irascat̄ etiā: ut  
obiurgat aliquādo: ut deprecetur: ut ſupplicet: ut Medea medeatur: ut a p̄poſito declinet alī  
quantulū: ut optet: ut execretur: ut fiat ius apud quos licet familiaris: atq; in alias etiā dicēdi q̄ſi  
uirtutes ſequatur breuitatē ſi res peter. Sæpe etiā rem dicēdo ſubiicit oculis: ſæpe ſupra feret q̄  
fieri poſſit ſignificatio: ſæpe erit maior q̄ oſo: ſæpe hilaritas: ſæpe uitæ: naturæq; imitatio. Hoc  
i genere: nam quaſi ſiliā uideas: omnis eluceat oportet eloquētiæ magnitudo: ſed hæc niſi col-  
locata: & quaſi ſtructa: & nexa uerbis: ad eam laudē quā uolumus aſpirare nō poſſunt. De quo  
qum mihi deinceps uiderē eſſe dicendū: & ſi nō mouebāt iam me illa quæ ſupra dixerā: tamē  
his quæ ſequūt̄ pturbabar magis. Occurrebat enim poſſe reperiri: non inuidos ſolum: qbus  
reſerta ſunt omnia: ſed fautores etiā mearum laudū: qui nō cenſerent eius uiri eſſe: de cuius me-  
ritis tanta ſenatus iudicia feciſſet cōprobante populo romano: quāta de nullo: de artificio dicē-  
di litteris tam multa mādare. Quibus ſi nihil aliud reſponderē niſi me. M. Bruto negare rogā-  
ti noluiſſe: iuſta eēt excuſatio: quā amiciffimo: & præſtatiffimo uiro: & recta: & honeſta petēti ſa-  
tiſſicere uoluiſſem. Sed ſi p̄ſitear: qd̄ utinā poſſem: me ſtudioſis dicēdi præcepta: & quaſi ui-  
as quæ ad eloquentiā: ferrent traditurū: quis tandē id iuſtus rerū æſtimator reprehenderet? Nā  
quis unq̄ dubitauit: quin in rep. noſtra primas eloquētia tenuerit: ſemp̄ urbanis: pacatiſq; re-  
bus: ſecūdas iuris ſcientiæ: qum in altera gratiæ: gloriæ: præſidii plurimū eſſet: in altera p̄ſecuti-  
onum cautionūq; præceptio: quæ quidē ipſa auxiliū ab eloquētia ſæpe peteret: ea uero repu-  
gnatē uix ſuas regiones: ſineſq; defenderet. Cur igitur ius ciuile docere ſemp̄ pulchrū fuit: ho-  
minūq; clariffimoz̄ diſcipulis floruerūt domus? Ad dicendū ſiquis acuatur: aut adiuuet in eo iu-  
uentutē uituperetur? Nam ſi uitioſum eſt dicere ornate pellatur omnino e ciuitate eloquentia  
ſi ea nō modo eos ornat penes quos eſt: ſed etiā uniuerſam remp. cur ut diſcere turpe: qd̄ ſci-  
rē honeſtū eſt: aut qd̄ noſcere pulcherrimū eſt: id nō glorioſum docere? At alterū facticū eſt:  
alterū nouum fateor: ſed utriuſq; rei cauſa eſt. Alteros enim reſpōdentes audire ſat erat: ut hi  
qui docerēt: nullū ſibi ad eam rem tēpus ipſi ſeponerent: ſed eodē tēpore diſcentibus: & ſatiſfa-  
cerent cōſulentibus. Alteri qum domesticū tēpus in cognoscendis: componendiſq; cauſis forē  
ſe in agēdis: reliquū in ſeipſis reſiciēdis omne cōſumerent: quæ habeāt inſtituendi: aut docēdi  
locum? Atq; haud ſcio: an plariq; noſtroz̄ oratoz̄ ingenio plus ualuerint: q̄ doctrina. Itaq; il-  
li dicere melius q̄ p̄cipere: nos cōtra fortasſe poſſumus ad dignitatē me ius docere. Nō habet  
certe ſe quaſi in ludo: ſed ſi monēdo: ſi cohortādo: p̄cunctando: ſi cōnumerando: ſi interdū eti-  
am una legēdo: audiēdo: neſcio cur nō dicēdo etiā aliquid aliquando poſſes melius facere: cur  
noliſ? An quibus uerbis ſacroz̄ alienatio fiat: docere honeſtū eſt: ut eſt: quibus ipſa ſacra i eti-  
neri defendiq; poſſint: nō honeſtū eſt? At ius p̄ſitentur etiā qui neſciūt: eloquētia autē illi ipſi q̄  
cōſecuti ſunt: tamē ſe ualere diſſimulāt: propterea q̄ prudētia hominibus grata eſt: lingua ſul-  
ſpecta. Num igitur: aut latere eloquētia poteſt: aut id qd̄ diſſimulat effugit? aut eſt periculū: ne  
quis putet in magna arte: & glorioſa turpe eſſe docere alios: id qd̄ ipſe fuerit honeſtiſſime di-  
ſcere? At fortasſe cæteri rectiores: ſego ſemp̄ me didiciſſe præmentui. Quid enim poſſem quā  
& abſuiſſem adoleſcēs: & horum ſtudioz̄ cauſa mare tranſiſſem: & doctiſſimis hominibus re-  
ſerta domus eſſet: & aliqua fortasſe ineſſent: in ſermone noſtro doctrinarū nota? Quinq; uul-  
go ſcripta noſtra legerētur: diſſimularē me didiciſſe? Quid erat cur p̄barem: niſi qd̄ parū for-  
taſſe p̄feceram. Quod qum ita ſit: tamē ea quæ ſupra dicta ſunt: plus in diſputādo: q̄ ea de qui-  
bus dicendū eſt dignitatis habuerūt. De uerbis enim cōponēdis: & de ſyllabis p̄p̄modū dinu-  
merādis: & dimeriēdis loquemur: quæ etiā ſi ſicuti mihi uidētur neceſſaria: tamē frūt magni-  
ficētius: q̄ docētur. Eſt id oīno uerū: ſed p̄p̄rie in hoc dicit̄: nam omniū magnarū artiuū: ſicut ar-  
boz̄: alitudo nos delectat: radices ſtirpetq; nō item: ſed eē illa ſine his nō pōt. Me autē ſiue per-  
uagatiſſimus ille uerſus: qui uel ad artē pudere p̄loqui: quā factites diſſimulare nō finit qui de-  
lectet: ſiue tuum ſtudiū hoc a me uolunien expreſſit: tamē eis quos aliquid reprchēluos ſuſpi-  
cabar reſpondendū fuit. Quod ſi ea quæ dixi nō ita eſſet: quis tamē ſe tam durū agreſtēq; p̄be-  
ret: qui hanc mihi nō daret ueniā: ut qum meæ forenſes artes: & actiones publicæ cōcidiffent  
nō mea: ut deſidia: qd̄ facere nō poſſum: aut moeſtiæ cui reſiſto potius: q̄ litteris dederē: quæ  
quidem antea in iudicia atq; in curiam deducebātur: nunc oblectant domi. Nec uero talibus  
modo rebus: qualis hic liber cōtinet: ſed multo etiā grauioribus & maioribus: q̄ ſi erūt p̄fectæ  
p̄fecto forēſibus noſtris rebus & domesticæ līæ reſpondebūt. Sed ad inſtitutā diſputationē re-  
uertamur. Collocabunt igitur uerba: ut aut inter ſe: q̄ aptiſſime cohæreāt extrema cum primis

ea quæ sint quæ suauissimis uocibus: aut ut forma ipsa cōcinnitalq; uerboꝝ cōficiat orbē suū: aut ut cōprehēsiō numeroꝝ & apte cadat. Atq; illud p̄mū uideamus: quale sit qd̄ uel maxime desiderat diligētiā. Est enim q̄si strictura quædā: nec id tamē fiet operose: nam esset qum infinitus puerilis labor: qd̄ apud Luciliū scite exagitat in Albutio Scæuola: q̄ Lepide lexis cōpositē: ut tesserulæ oēs arte pauimēto: atq; emblemate uermiculato. Nolo tam minuta hæc cōstruētiō appareat: sed tamē stilus exercitatus efficiet facile: hanc uiam cōponendi. Nam ut intelligēdo oculus: sic animus in docendo p̄spiciet: quid sequatur: ne extremoꝝ uerboꝝ: qum in sequētibus p̄mis concursus: aut hiulcas uoces efficiet: aut asperas. Quāuis enim suauis: grauesue sententiæ: tamē si in cōditis uerbis: efferūtur offendent aures: quarū est iudiciū superbissimum. Quod quidē latina lingua sic obseruat: nemo ut tam rusticus sit: quin uocalis nolit cōiungere. In quo quidē Theopompū etiam reprehēdunt: q̄ eas litteras tantopere fugerit: & si id magister eius Iocrates: at nō Tuchidides: ne ille quidē: aut paulo maior scriptor Plato: nec solū in his sermonibus: qui dialogi dicūtur: ubi etiā de industria id faciendū fuit: sed in populari: quāmos est Athenis: laudari in cōcione eos qui sint in præliis interfecti. Quæ sic probata ē: ut ea quotannis: ut scis illa die recitari necesse est: in ea est crebra ista uocū concursio: quā magna ex parte: ut uitiosam fugit Demosthenes: sed græci uiderint: nobis ne si cupiamus: quidē distrahere uoces cōceditur. Indicant orationes illæ ipsæ horridiculæ Catonis: indicāt oēs poetæ præter eos: qui ut uersum facerēt: sæpe hiabant: ut Neuius. Vos qui accollitis histrū fluuiū: atq; algidā & ibidē quā nunq̄ nobis grai atq; barbari. At Ennius semel Scipio inuicte: & quidē nos hic motu radiāt se teste in uada ponti. hoc idē nostrū sæpius nō tulissent: qd̄ græci laudare etiā solent. Sed quid ego uocalis sine uocalibus: sæpe breuitatis causa cōtrahebant: ut ita dicerent multis modis uiuas argēteis palma: & crinibus tectifractis. Quid uero licētius: q̄ q̄ hominū etiā nomina cōtrahebant: quæ eēt aptiora: & nam ut duellū bellū: & duus bis: sic duullū: eum q̄ penos classe deuicit: bellū nominauerūt: qum superiores appellati essent semp̄ duelli. Quin etiam uerba sæpe cōtrahūtur: nō usus causa: sed auriū. Quomodo enim uester Axilla alla factus est: nisi fugæ litteræ uastioris? Quam litterā etiā e maxillis: & axillis: & uexillo: & pauillo cōsuetudo elegās latini sermonis euellit. Labēter etiam copulādo uerba iungebāt: ut fodes: p̄ si audes: si pro suis. Iam in uno capsistrā uerba sunt. Ain pro ais ne: nequire pro nō quire: malle p̄ magis uelle: nolle pro nō uelle. Deinde etiam sæpe: & exin pro ide: & pro exinde dicimus. Quid illud nō det unde sit: qd̄ dicitur cum illis. Cum autē nobis nō dicitur: sed nobiscū: quia si ita diceretur: obscænius cōcurrerent litteræ: ut etiā modo: nisi auē interposuissē cōcurrissent. Ex eo est mecū: & tecū non cū me & cum te: ut esset simile illis uobiscū atq; nobiscū. Atq; etiā a quibusdam sero iam emēdatur antiquitas: qui hæc reprehēdunt: nam proh deum atq; hominū fidem deoꝝ aiunt. Ita credo hoc illi nesciebāt: an dabat hanc licentiā cōsuetudo? Itaq; idē poeta qui iusitatus cōtraxerat: patris mei meū factum pudet: p̄ modoꝝ factoz: & textitur exitiū examen capit p̄ exitioꝝ: nō dicit liberū: ut plæraq; loquimur: qum cupidus liberū: aut in liberū loco dicimus. Sed ut isti uolūt: neq; tu unq̄ in gremiū extollas liberoz: ex te genus: & idē nāq; Aesculapii liberoz. At ille aliter i Chryse: nō solū ciues: antiqui amici maioꝝ meū: qd̄ erat usitatus: sed durius etiā cōsilium socii auguriū: atq; exitū interpretes. Idēq; pergit postq̄ pdigium horriferū portentu pauor: quæ nō sane sunt in omnibus neutris usitata. Nec enim dixerim tā libenter armū iudiciū: & si est apud eundē. Nihil ne ad te de iudicio armum accidit: quā ceturiam: ut censoriæ tabulæ loquūtur: fabrum: & procum audio dicere: non fabroz: & procorum. Planēq; duoz uiroz iudiciū: aut trium uiroz capitolium: aut decem uiroz litibus iudicandis dico nunq̄. Et qui dixit accius. uideo sepulchra dua duorum corpoꝝ. Idēq; mulier uaduū uirū: quid uerū sit intelligo: sed alias ita loquor: ut cōcessum est: ut hoc uel proh deū dico: uel proh deoꝝ. Alias ut necesse est qum triū uirum nō uiroz: qum sextertiū nūmum nō nūmoz: qd̄ in his cōsuetudo uaria non est. Quid q̄ sic loqui nos: & iudicauisse uetant: nouisse iubent & iudicauisse: quasi uero nesciamus in hoc genere: & plenū uerbum recte dici: et iminutum usitate. Itaq; utrūq; Terentius: eo tu cognatum tuū non noras? post idem Stiphonem inq̄ est noueras: si & plenū: est sicut imminutum licet utare: utroq; ergo ibidem q̄ cara sint quæ post carendo intelligūt: quā quæ attinēdi magni dominatus fient. Nec uero reprehēderim scripsere alii rem: & scripserūt esse uerius sentio: sed cōsuetudini auribus indulgēti liber obsequor. Idem campus habet inquit Ennius: & in templis idem pbauit: ac isdē erat uerius: nec tamen isdē impetratum est a consuetudine: ut peccare suauitatis causa liceret: & pomeridianas quadrigas: q̄ post meridianas libentius dixerim: & mehercule: q̄ mehercules: non scire quidem barbaram iam uidetur nescire dulcius ipsum meridiem: cur non medidiem. Credo q̄ erat insuauius: una præpositio est: eaq; nunc tm̄ i accēptis tabulis manet: ne his quidē omniū in reliquo sermone

mutata est. Nam amouit dicimus: & abegit: & abstulit: ut iam nescias: an ne uerum sit: an abs.  
Quid si etiā aufugit turpe uisum est: & affer noluerūt aufer maluerūt. Quæ præpositio præter  
hæc duo uerba: nullo alio in uerbo repietur. Noti erāt & nauī & ignari: quibus quum in præponi  
oporteret: dulcius uisū est: ignoti & ignaui: ignari dicere: quæ & ueritas postulabat. Ex usu dicunt:  
& ex rep. quod in altero uocalis excipiebat: in altero eēt asperitas: nisi litterā sustulisses: ut exegit  
& edixit: refecit: rettulit: reddidit: adiuncti uerbi primam litterā præpositio cōmutauit: ut subegit  
sū mutauit: sustulit. Quid in uerbis iunctis: quā scite insipientē nō insipientē: iniquū nō inæquū  
tricipitē nō tricapitē. cōcisum nō cōcesum. Ex quo quidā ptusum etiā uolūt: quod eadē cōsuetu  
do nō pbauit. Quid uero hoc elegātius: quod nō sit natura: sed quodā instincto: iclytus dicimus  
breui prima littera: insanus pducta: insipiēs: inhumans breui: infœlix lōga: & ne multis quibus  
in uerbis: eæ primæ litteræ sunt quæ in sapiētē atq; foelice pducte dicit: in cæteris oibus breuiter  
lre q; cōposuit: cōsueuit: cōcrepuit: cōfecit: cōsule ueritatē reprehēdet. Refer ad aures pbabūt.  
Quare cur ita se dicēt iuuari: uoluptati aurē auriū morigerari debet oratio. Quin ego ipse quā  
scire ita maiores locutos esse: ut nusq; nisi in uocali aspiratiōe uterētur: loquebar sicut pulchros  
& cæthegos: triūphos: Carthaginē dicere aliquādo: idq; sero cōuitio auriū: quum mihi extorta  
ueritas eēt usum loquēdi populo cōcessi: scientiā mihi reseruauī. Osciuios tamē: & mathones  
othones: Cæpiones sepulchra: coronas: lachrymas dicimus: quia per auriū iudicium semp licet  
purū semp Ennius: nunq; Pyrrhum in patefecerūt fruges non fruges: phruges ipsius antiqui de  
clarāt libri: nec enim græcā litterā adhibebāt. Nunc autē etiā duas: & quum phrygū & quū phry  
gibus dicendū esset absurdū erat: aut tam in barbaris casibus græcā litterā adhibere: aut recto  
casu solū græce loqui: tū & phrygū & Pyrrhū auriū causa dicimus. Quinetiā quod iā subrusticū  
uidet: olim autē politius eorū uerborū quorū eadē erant postremæ duæ litteræ quæ sūt in optu  
rās postremā litterā detrahebāt nisi uocalis insequēbat. Ita nō erat ea offensio in uersibus: quā  
nūc fugiūt poetæ noui. Ita enim loquebar: qui est oibus pnceps nō omniū pnceps: ut uita illa  
dignū locoq; nō dignus. Quod si indocta cōsuetudo tam est artifex suauitatis: quod ab ipsa tan  
dem arte: & doctrina postulari putamus? Hæc dixi breuius quā si hac de re una disputare: ē enim  
hic locus late patēs de natura uluq; uerborū: longius autē quā instituta ratio postulabat. Sed quia  
rerū uerborūq; iudiciū prudētiæ est: uocū autē & numerorū aures sūt iudices: & quæ illa ad intel  
ligentiā referūtur: hæc ad uoluptatē: in illis ratio inuenit: in his sensus artē. Aut enim negligē  
da nobis fuit uoluptas eorū quibus pbari uolebamus: aut ars eius cōciliandæ repetēda. Duæ  
sunt igit res quæ pmulceāt aures: sonus & numerus. De numero mox. De sono nūc quærimus.  
Verba (ut supra diximus) legēda sunt potissimū bene sonātia: sed ea non ut poetæ exquisita ad  
sonū: sed sumpta de medio qua potus hellis superat timolū. At tauricos locorū splendidis nomī  
nibus illuminatus est uersus. Sed pximus inquinatus in suauissima littera finis frugifera & fer  
ta asia arua tenet. Quare bonitate potius nostrorū uerborū utamur: quæ splendore græcorū: nisi  
forte sic loqui pœnitet: qua tempestate Paris Helenā: & quæ sequūtur. Immo uero ista sequā  
mur asperitatēq; fugiamus. Habeo istam ego pterricrepā: idēq; uersu uolo quas malitias. Nec so  
lum cōponētur uerba ratione: sed etiā finiētur: quoniā ad iudiciū esse alterū aurium duximus:  
sed finiunt: aut cōpositione ipsa & quasi sua sponte: ut quædam genera uerborū: in quibus ipsis  
cōcinnitas inest: quæ siue casus habent in exitu similes: siue paribus paria reddūtur: siue oppo  
nuntur cōtraria suapte natura numerosa sunt: etiā si nihil est factū de industria. In huius cōcin  
nitatis cōlectione Gorgiā fuisse pncipem accēpimus: quo de genere illa nostra sunt in milioni  
ana. Est enim iudices hæc nō scripta: sed nata lex: quā non didicimus: sed accēpimus: non legi  
mus: uerum e natura ipsa arripimus: hausimus: expressimus: ad quā non docti: sed facti: non  
instituti: sed imbuti sumus. hæc enim talia sunt: ut quia referūtur ad ea quæ debēt referri. Intel  
ligamus nō quæsitū esse numerū: sed secutū: quod sit item in referēdis cōtrariis: ut illa sunt quibus  
nō modo numerosa oratio: sed etiā uersus efficitur: Eam quā nihil accusas: damnas: condenas  
dixisset qui uersum effugere uoluisset: bene quā meritā esse autumas pro autimas: dicis male  
merere: id quod scis pdest: nihil id quod nescis obest. Versum efficit illa ratio cōtrariorū. i. in oratio  
ne numerosum: quod scis nihil pdest: quod nescis multū obest. Semp hæc quæ græci αὐτῶντα no  
minat: quum cōtrariis opponūtur cōtraria: numerū oratoriū necessitate ipsa efficiūt: etiā sine in  
dustria hoc genere antiqui iam ante Isocratē delectabātur: & maxime Gorgias: cuius in oratio  
ne plærūq; efficit numerū ipsa cōcinnitas. Nos etiam in hoc genere frequētes ut illa sunt in quæ  
to accusationis. Conferte hanc pacē cum illo bello: huius prætoris aduentū cum illius impera  
toris uictoria: huius cohortem impurā cum illo exercitu inuictō: huius libidines cum illius cō  
tinentia: ab illo qui cæpit cōditas: ab hoc qui cōstitutus accēpit: captas dicetis Syracusas. Ergo  
& hi numeri sūt cogniti: etiā a latinis. Genus illud tertiū explicet: quæ sit numerosa & apta orōis

Quod qui nō sentiūt quas auris habeāt: aut qd in his hoīs simile sit nescio. Mea quidē & perfectio: cōpletoq; uerborū ambitu gaudēt: & curta sentiūt: nec amāt redundātia: qd dico meas conuersiones saepe ex clamore iudicū apte si uerba cōcidissent. Id enim expectāt aures: ut uerbis colligent & sententiā. Non erat hoc apud antiquos: & quidē nihil aliud fere nō erat. Nam & uerba eligeāt: & sentētiās grauis: & suauis repiebant. Sed eas aut uinciebāt: aut explebāt: parum hoc me ipsum delectat inquit. Quid si antiquissima illa pictura paucorū colorū magis q̄ hęc iam perfecta delectet: illa nobis sint credo repetēda: hęc. s. repudiāda: nominibus ueterū gloriant. Habet autē ut in ætatibus auctoritatē senectus: sic in exēplis antiq̄tas: quæ quidē apud me ipsum ualet plurimū. Nec ego id qd̄ deest antiquitati flagito potius q̄ laudo: qd̄ est præsentius: quum ea maiora iudicē quæ sunt q̄ illa quæ desunt. Plus est enim in uerbis: & in sentētiis bonis: quibus illi excellēbāt: q̄ in cōclusionē sentētiarū: quā nō habēt. post inuenta cōclusio est: qua credo usus ueteres illos fuisse: si iam nota: atq; usurpata res esset: qua inuenta oīs usus magnos oratores uidemus: sed habet nomē inuidiā: quum in oratione iudiciali: & forēsi numerus latine: græce πρῶτος inesse dicitur. Nimis enim insidiarum ad capiendās aures adhiberi uidetur: si etiam in dicēdo numeri ab oratore quærunt: hoc frāti isti & ipsi ifracta & amputata loquunt: & eos uituperāt qui apta: & finita pronuntiant: si inanibus uerbis leuibusq; sentētiis iūctæ sint. p̄bæ res lecta uerba. Quid est cur claudere: aut insistere orationē malint: q̄ cum sentētia pariter excurrere. Hic enim inuidiosus numerus nihil affert aliud: nisi ut sit apte uerbis cōprehēsa sentētia: qd̄ fit etiā ab antiq̄s: sed plærūq; casu: saepe natura. Et quæ ualde laudātur apud eos ea fere: quæ sūt cōclusa laudātur: & apud græcos quidē iam anni p̄pe quadringētis sunt: quū hoc p̄batur nos nup̄ agnouimus. Ergo Ennio licuit uetera contēnendi dicere uersibus: quos olim Fauni uatesq; canebāt. mihi de antiq̄s eodē modo nō licebit: præsertim quum dicturus nō sim ante hūc: ut ille: nec quæ sequunt nos ausi referare. Legi enim audiuīq; nōnullos: quorū p̄p̄modū absolute cōcluderetur oratio. Quod qui nō possunt nō est eis satis non cōtemni: laudari etiam uolunt. Ego aut illos ipsos laudo: idq; merito: quorū se isti imitatores eē dicūt. Et si i his aliqd̄ desidero hos uero minime: qui nihil illoꝝ nisi uitū sequūtur: quum a bonis absint lōgissime. Quod si aures tam inhumanas: tāq; agrestes habēt: ne doctissimorū quidē uiroꝝ eos mouebit auctoritas. Omitto Isocratē discipulosq; eius: Ephorū: & Naucrātē: q̄q; orationis faciēda & ornāda auctores locupletissimi sūmīq; ipsi oratores eē debebāt. Sed q̄s oīum doctior: q̄s acutior: quis in rebus uel iueniēdis: uel iudicādis: uel indicādis acior Aristotele fuit: q̄s porro Isocrati etiā aduersarius infensior? Is igit̄ uersū in oratione uetat esse: numerū iubet: eius auditor Theodotes imp̄mis (ut Aristoteles saepe significat) politus scriptor: atq; artifex: hoc idē & sentit & p̄cipit: Theophrastus uero: & hisdē de rebus etiā accuratius. Quis ergo istos ferat: qui hos auctores nō probent: nisi omnino hęc eē ab his p̄cepta nesciat? Quod si ita est: nec uero aliter existimo: quia ipsi suis sensibus nō moueātur. Nihil ne eis inane uideat: nihil incōditū: nihil curtū: nihil claudicās: nihil redundās? In uersu quidē theatra tota exclamāt: si fuerit una syllaba: aut breuior: aut lōgior. Nec uero multitudo pedes nouit: nec ullos numeros tenet: nec illud qd̄ offēdit: aut cur: aut in quo offēdit intelligit: & tamē omniū longitudinē: & breuitatē in sonis: sicut acutarum grauiūq; uocū iudiciū ipsa natura in auribus nostris collocauit. Vis ne igitur Brute totū hunc locū accuratius etiā explicemus: q̄ illi ipsi qui & hęc: & illa nobis tradiderūt? An his cōrēti esse quæ ab illis dicta sunt possumus? Sed qd̄ quæro uelis ne quum litteris tuis eruditissime scriptis te id uel maxime uelle p̄spexerim. Primū ergo origo: deinde causa: post natura: tum ad extremum usus ipse explicet orationis apta: atq; enuerosa. Nam qui Isocratē maxime mirantur: hoc in eius sūmis laudibus maxime ferūt: qd̄ uerbis solutis numeros p̄mus adiūxerit. Quum enim uideret oratores cum seueritate audiri: poetas autē cum uoluptate tum dicit numeros secutus: quibus etiā in oratiōe uteremur quum iucūditatis causa: tum ut uarias occurreret satietati. Quod ab his uere quadā ex parte nō totū dicit. Nam neminē in eo genere sciētius uersatū Isocrate cōfitendū est. Sed p̄nceps inueniēdi fuit Trasimachus: cuius oīa nimis etiā extant scripta numerosa. Nam (ut paulo ante dixi) paria paribus adiūcta: & similiter definita. Itēq; cōtrariis relata cōtraria: quæ sua spē etiā si id nō agas cadūt plærūq; numerose. Gorgias p̄mus inuenit: sed id is est usus intēperantius. Idē autē est genus (ut ante dictū est) ex tribus partibus collocatiōis: Alterū hōꝝ uterq; Isocratē ætate p̄currit: ut eos ille moderatione nō inuētiōe uicerit. Est enim ut in trāsferēdis trāquillior: sic in ipsis numeris sedatior. Gorgias autē audior est eius generis & his festiuitatibus: sic enim ipse cēset: isolētius abuti: quas Isocrates: quum tamē audiuisset i thesalia adulescēs senē iam Gorgiā moderatius etiā tēperauit. Quin etiā se ipse tantū quantū ætate p̄cedebat (p̄pe enim centū cōfecit annos) relaxarat a nimia necessitate numerosorū: qd̄ declarat in eo libro quē ad Philippū macedonē scripsit: quum iam admodū esset senex. In quo dicit



sese minus: iam seruire numeris q̄ solitus ē: ita nō modo supiores: sed etiā se ipse correxerat. Quoniā igit̄ habemus aptæ orationis eos p̄ncipes: auctoresq; quos dicimus: & origo iuēta est causa quærat: quæ sic apta est: ut miror ueteres nō esse cōmotos: præsertim qum ut sit fortuito sæpe aliqd̄ cōcluse apreç dicerēt. Quod qum aios hominū: aurisq; ppulisset: ut itelligi posset id qd̄ casus usus effudisse: cecidisset: iocūde: notandū certe genus: atq; ipsi sibi im̄tādū fuerunt. Aures enim uel animus auriū nūcio naturalē quādā in se cōtinet uocū omniū mēsiōne. Itaq; & lōgiora: & breuiora indicat: & p̄fecta: ac moderata semp̄ expectat. Inutilia sentit quādā: & q̄si decurrata: qbus tanq̄ debito fraudet̄ offendit. Productiora alia: & q̄si imoderatius excurrētia quæ magis etiā aspernant̄ aures: quod qum in pl̄risq; tum in hoc ḡne nimiū: qd̄ est offendit uehemētius: q̄ id qd̄ uidet̄ parū. Vt igit̄ poetica: & uersus inuētus est terminatione auriū: obseruatione prudentiū: sic in orationē animaduersū est: multō illud quidem serius: sed eadē natura admonēte: quosdā eē certos cursus: cōclusionesq; uerborū. Quoniā igit̄ causā quoq; ostēdimus naturā nūc: id enim erat tertiu si placet explicemus: quæ disputatio nō huius istituti sermonis est: sed artis intimæ. Quæri. n. pōt qui sit orationis numerus: & ubi sit natus: & positus: e quo: & is unus ne sit: an duo: an plures: quaq; ratione cōponatur: & ad quā rem: & quando: & quo loco: & quēadmodū adhibitus aliqd̄ uoluptatis afferat. Sed ut est in pl̄risq; rebus: sic i hac duplex est cōsiderandi uia: quarū altera est lōgior: breuior altera: eadē etiā planior. Est aut̄ lōgioris p̄ma illa quæstio: sit ne oīno ulla numerosa oratio? Quibusdā enim nō uidet̄: q̄a nihil insit i ea certi ut in uersibus: & q̄ ipsi qui affirmēt esse eis numeros rationē: cur sint: nō queant reddere. Deinde si sit numerus in oratione qualis sit: aut quales: & e poeticis q̄s eorū sit: aut qui? nā q̄ aliis unus modo: aliis plures: aliis oēs idem uidēt̄. Deinde quicūq; sunt: siue unus: siue plures: cōes ne sint oī ḡne orationis? quoniā aliud genus est narrādi: aliud psuadēdi: aliud docēdi an dispares numeri cuiq; orationis generi accōmodent̄: si oēs qui sint: si dispares: qd̄ iter sit: & cur nō æque in oratione: atq; in uersū numerus appareat? Deinde qd̄ dicitur in oratione numerosum: id utq; numero solū efficiat̄: an etiā: uel cōpositione quadā: uel ḡne uerborū: an est situm cuiusq;: ut numerus interuallis: cōpositio uocibus: genus ipsum uerborū quasi quadā forma: & lumen orationis appareat: sitq; omniū fons cōpositio: ex eaq; & numerus efficiat̄: & ea quæ dicūt̄ orationis quasi forma: & lumina quæ (ut dixi) græci uocāt̄ σχηματᾶ. At non est unū: nec id idē qd̄ uoce iucūdū est: qd̄ moderatione absolutū: & qd̄ illuminatū ḡne uerborū: q̄ q̄ id quidē finitimū est numero: q̄a p̄ se pl̄rūq; p̄fectum est. Cōpositio autē ab utroq; differt: quæ tota seruit grauitati uocū: aut suauitati. Hæc igit̄ fere sunt: in qbus rei natura quærenda sit. Esse igit̄ in oratione numerū quændā nō est difficile cognoscere. Iudicat enim sēsus in quo iniquū est qd̄ accidit nō agnoscere: si cur id accidit repire nequeamus. Neq; enim ipse uersus ratione est cognitus: sed natura atq; sensu: quē dimēsa ratio docuit: qd̄ acciderit: ita notatio naturæ: & animaduersio pepit̄ artē. Sed in uersibus: res est aptior: q̄ etiā a modis quibusdā cantu remota soluta esse uideat̄ oratio: maximeq; id in optimo quoq; eorū poetarū: qui λυρικοί a græcis nomināt̄ur: quos qum cātu spoliaueris nuda pene remanet oratio. Quorū similia sunt quædam etiā apud nostros: uelut ille in thyeste: Quenam te esse dicā? qn̄ tarda in senectute: & quæ sequunt̄: quæ nisi qū tibicē accessit orationi sūt solutæ simillima. At comicorū senarii: p̄pter similitudinē sermonis sic sæpe sūt abiecti: ut nōnunq̄ uix in his numeris: & uersus itelligi possit: quo est ad inueniēdū difficilior: in oratione numerus: q̄ in uersibus. Oīno duo sūt quæ cōdunt orationē: uerborū: numerorūq; iucūditas. In uerbis inest q̄si materia quādā: in numero autē expositio: sed ut cæteris in rebus necessitatis inuēta antiquora sūt q̄ uoluptatis. Itaq; & Herodotus & eadē superior: q̄ ætas numero caruit: nisi qm̄ temere ac fortuito: & scriptores pueteres: de numero nihil oīno: de oratione p̄cepta multa nobis reliquerūt. Nam qd̄ facilius est & magis necessariū: id semp̄ ante cognoscit̄. Itaq; trāsata: aut facta: aut iūcta uerba facile sūt cognita: q̄a sumebant̄ e cōsuetudine quotidianoq; sermone. Numerus autē nō modo depromebat̄: neq; habebat aliquā necessitudinē: aut cognationē cū oratiōe. Itaq; serius aliq̄to notatus: & cognitus q̄ si quadā palæstræ: & extrema liniamēta orationi attulit: quo & si angusta quādā atq; cōcisa: & alia collata & diffusa oratio: necesse est id nō l̄raḡ accedere naturæ: sed iterualloq; longorū: & breuiū uarietate. Quibus ip̄licata atq; pmixta oratio: qm̄ tū stabilis est: tū uolubilis: necesse est eiusmodi naturā numeris cōtineri. Nā circuitus ille quē sæpe iā diximus icitator numero ipso fert̄ & labit̄: quoad pueniat ad finē & insistat. Perspicuū est igit̄ numerus astrictā orationē eē debere: carere uersibus: sed ei numeri poetici ne sint: an ex alio genere quodā deinceps est uidendū. Nullus est igit̄ numerus extra poeticos: propterea q̄ definita sūt ḡna numerorū: nā oīs talis est ut unus sit e tribus. Pes. n. q̄ adhibet̄ ad numeros partis in tria: ut necesse sit partē pedis: aut æq̄lem eē alteri parti: aut altero tāto: aut seiq; eē maiorē. Ita sit æq̄lis dactylus duplex: iābus sesqui

pean: qui pedes in orationē nō cadere q̄ p̄nt: q̄bus ordine locatis q̄d̄ efficit numerosū sit neces-  
se est. Sed quærīt quo numero: aut q̄bus potissimū sit utēdū. Incidere uerō oīs i orationem etiā  
ex hoc itelligi p̄t: q̄ uersus saepe in oratione p̄ imprudētiā dicimur: q̄d̄ uehemēt̄ est uitiosū:  
sed nō attendimus: neq̄ exaudimus nosmet ipsos. Senarios uero & hyponacteos effugere uix  
possumus. Magnā. n. partē ex iābis n̄ra cōstat oīo: sed t̄n̄ eos uersus facile agnoscit auditor: sūt  
enim usitatissimi. Inculcamus aut̄ p̄ iprudētiā: saepe etiā minus usitatos: sed t̄n̄ uersus uitiosū ge-  
nus: & lōga aī p̄uisione fugiēdū. Elegit ex multis Iſocratis libris triginta fortasse uersus Hiero-  
nymus pipateticus imp̄mis nobilib: plarosq̄ senarios: sed etiā anapæsta: quo qd̄ p̄t̄ eē turpi-  
us? & si in eligēdo fecit maliciose. p̄ma. n. syllaba dēpta i p̄mo uerbo sn̄a: postremū ad uerbū  
p̄mā rursus syllabā adiūxit insequētis. Itaq̄ factus est anapæstus is q̄ Aristophaneus nominat̄:  
quod ne accidat obseruari nec p̄t̄: nec necesse est. Sed t̄n̄ hic corrector in coipso loco quo re-  
prehēdit: ut a me aiaduērsū est studiose ingrenti in eū imittit imprudēs ipse senariū. Sic igitur  
hoc cognitū in solutis etiā uerbis inesse numeros: eos dēq̄ eē oratorios: q̄ sint poetici. Sequitur er-  
go: ut q̄ maxime cadāt i orationē aptā numeri uidentū. Et sūt enim q̄ iambicū putēt: q̄ sit ora-  
tionis simillimus: qua de causa fieri ut is potissimū p̄pter similitudinē ueritatis adhibeat in fabu-  
lis: q̄ ille dactylus numerus exametrorū magniloquētiā sit accōmodatior. Ephorus aut̄ leuis  
ipse orator: sed p̄fectus ex optima disciplina peana sequitur: aut dactylū: fugit aut̄ spōdeū & tro-  
chæū. Quod. n. pean habeat tris breuis: dactylus autē duas breuitate & celeritate syllabay. La-  
bi putat uerba p̄cliuius: cōtraq̄ accidere in spōdeo: & trochæo q̄ alter e lōgis cōstaret: alter e  
breuib: fieret: alterā nimis incitatā: alterā nimis tardā orationē: ne utrā tēperatā. Sed & illi p̄-  
ores errāt: & Ephorus in culpa est. Nā & q̄ peana p̄tereūt nō uidēt mollissimū a sese numerum  
eundēq̄ amplissimū p̄teriri. Quod lōge Aristoteli uidet̄ secus q̄ iudicat Heroū numerū grādi-  
orē q̄ desideret soluta oratio: iambū. n. nimis e uulgari eē sermone. Ita nec humilē: nec abiectā  
orationē: nec nimis altā & exaggeratā p̄bat: plenā t̄n̄ eā uult eē grauitatis: ut eos q̄ audiēt ad ma-  
iorē admirationē possit traducere: trochæū aut̄ qui est eodē spatio quo choreus cordacē appel-  
lat: q̄ cōtractio & breuitas dignitatē nō habeat. Ita peana p̄bat: eoq̄ ait uti oēs: sed ipsos nō sē-  
tite qum utant̄. Esse autē tertiū ac mediū iter illos: sed ita factos eos pedes eē: ut in eis singul̄ mo-  
dus isit: aut sexplex: aut duplex: aut par. Itaq̄ illi de q̄bus ante dixi t̄n̄ modo cōmoditatis ha-  
buerūt: rationē nullā dignitatis. Iābus. n. & dactylus in uersū cadūt maxime. Itaq̄ ut uersū fugi-  
mus in oratione: sic hi sūt euitādi cōtinuati pedes. Aliud. n. qd̄dā est oratio: nec q̄cūq̄ mimicitius  
q̄ illa uersibus. Pean aut̄ mīme est aptus ad uersū: quo libētius eū recipit oratio. Ephorus uero  
nec spōdeū qd̄e quē fecit itelligit eē æqualē dactylo quē p̄bat. Syllabis etiā metiēdos pedes nō  
iteruallis existimat: qd̄ idē facit i trochæo: q̄ tp̄ibus & iteruallis par e iābo: sed eo uitiosū i orōe  
si ponat̄ extremus: q̄ uerba melius in syllabas lōgiores cadūt. Atq̄ hæc q̄ sunt apud Aristotelē  
eadē a Theophrasto Theodocetq̄ de peane dicūt. Ego aut̄ sēno oīs in oratione eē q̄si p̄mix-  
tos: & cōfufos pedes. Nec. n. effugere possemus aiaduērsionē si semp̄ his dē uteremur: quia nec  
numerosa eē: ut poema: neq̄ extra numerū: ut sermo uulgi eē debet oratio. Alterū nimis est iū-  
ctū: ut de industria factū appareat. Alterū nimis dissolutū: ut puulgatū atq̄ uulgare uideat̄: ut ab  
altero nō delectere: alterū oderis. Sit igit̄ (ut supra dixi) p̄mixta & tēperata numeris: nec disso-  
luta: nec tota numerosa p̄ane maxime: qm̄ optimus auctoritate ita cēset: sed reliqs̄ etiā nume-  
ris: quos ille p̄terit tēperata. Quos aut̄ numeros: cū q̄bus tanq̄ purpurā misceri oporteat nunc  
dicēdū est: atq̄ etiā q̄bus orationis ḡnibus sint quiq̄ accōmodatissimi. Iābus. n. frequētissimus  
est his q̄ demisso atq̄ humili sermone dicūtur: p̄an aut̄ in amplioribus: in utroq̄ dactylus: ita  
in uaria & p̄petua oratione: hi sūt iter se miscēdi & tēperādi: sic minime aiō aduertere delecta-  
tionis aucupiū: & q̄drādæ orationis industria. Quæ latebit eo magis si & uerborū & sn̄iay p̄ōde-  
ribus utemur. Nam q̄ audiūt hæc duo aiaduērtūt: & iocūdā sibi cēsent: uerba dico & sn̄iay: ea q̄  
dū aīs attētis admirātes excipiūt: fugit eos & p̄teruolat numerus: q̄ t̄n̄ si abest illa ipsa delecta-  
rēt: nec uero minus is cursus est numerorū: orationis dico. Nā est lōge aliter in uersibus: nihil ut  
fiat extra modū. Nā id quidē eēt poema: sed oīs nec claudicās: nec q̄si fluctuās: & æqualiter con-  
stāt̄q̄ ingrediēs numerosa habet̄ oratio. Atq̄ in dicēdo numerosū putat̄: nō qd̄ totū cōstat e  
numerosis: sed qd̄ ad numeros p̄xime accedit: quo etiā difficilior oratione uti q̄ uersibus: qd̄ i  
illis certa quādā & definita lex est: quā seq̄ sit necesse. In dicēdo aut̄ nihil est p̄positū: nisi aut̄ ne  
imoderata: aut angusta: aut dissoluta: aut fluēs sit oratio. Itaq̄ nō sūt in ea tanq̄ tibicini p̄cussio  
nū modi: sed uniuersa cōprehēsiō: & species orationis clausa: & terminata est: qd̄ uoluptate au-  
riū idicat̄. Solet aut̄ q̄ri toto ne in ambitu uerborū numeri tenēdi sint: an in p̄mis partibus: atq̄  
in extremis? Plaricq̄. n. cēsent cadere tantū numerosē oportere terminariq̄ sn̄iam. Est aut̄ ut id  
maxime deceat nō id solū. Ponēdus est enim ille ambitus nō abiiciendus. Quare qū aures ex-

tremū semp expectēt in eoq; acquiescāt: id uacare numero nō oportet: sed ad hūc exitū tñ a pñcio  
 pio ferri debet uerboꝝ illa cōprehēsiō: & tota a capite ita fluere: ut ad extremū ueniēs ipsa cō  
 sistat. Id aut̄ bona disciplina exercitatis q; & multa scripserint: & quæcūq; etiā sine scripto dice  
 rēt siliā scriptoꝝ effecerint nō erit difficillimū. Ante. n. circūscribit̄ mēte snia: cōfestiq; uerba cō  
 currūt: quæ mēs eadē q̄ nihil est celerius statim dimittit: ut suo qd̄q; loco rñdeat: quoꝝ descri  
 ptus ordo: alias alia terminatione cōcludit: atq; oīa illa: & p̄ma: & media uerba spectare debēt  
 ad ultimū. Interdū. n. cursus est in oratione icitator: iterdū moderata ingressio: ut iā a pñcio  
 uidēdū sit quēadmodū uelis uenire ad extremū: nec in numeris magis: q̄ i reliq; ornamētis ora  
 tionis: eadē. n. qum faciamus quæ poetæ: effugimus tñ in oratione poematis silitudinē. Est. n. i  
 utroq; & materia: & tractatio: materia in uerbis: tractatio in collocatione uerboꝝ. Ternæ autē  
 sūt utriusq; partes uerboꝝ: trāslatū: nouū: p̄scū: nā de p̄p̄is nihil hoc loco dicimus. Collocatio  
 nes aut̄ eæ q̄s diximus: cōpositio: cōcinnitas: numerus: sed in utroq; frequentiores sūt: & liberio  
 res poetæ. Nā & trāsserūt uerba qū crebrius: tū etiā audactius: & p̄scis libētius utunt̄: & liberius  
 nouis: quod idē sit i numeris: in qbus q̄si necessitati parere cogunt̄: sed tñ hæc nec nimis esse di  
 uersa: neq; ullo modo cōiūcta itelligi licet. Ita sit: ut nō itē in orōne: ut in uersu numerus extet:  
 idq; qd̄ numerosū in orōne dicit̄ nō semp numero fiat: sed nōnunq; aut cōcinnitate: aut cōstru  
 ctione uerboꝝ. Ita si numerus orationis quærit̄: qui sit: oīs est: sed alius alio melior atq; aptior.  
 Si locus in oī parte uerboꝝ: si unde ortus sit ex auriū uoluptate: si cōponēdoꝝ: ratio dicet̄ alio  
 loco: q̄a p̄tinet ad usū: q̄ pars q̄rta & extrema nobis in diuidendo fuit: si ad quā rē adhibeat ad  
 delectationē: siq̄ semp: siquo loco in tota cōtinuatiōe uerboꝝ: siquæ res efficiat uoluptatē: ea  
 dēq; i uersibus: quoꝝ modū notat ars: sed aures ipsæ tacito: qū sēlū sine arte definiūt. Satis mul  
 ta de natura: segtur usus de quo est accuratius disputādū. In quo quæ sitū est in toto: ne circuitū  
 illo oratōnis quē græci περιολογία appellāt: nos tū ambitū: tū circuitū: tū cōprehēsiōnē: aut cō  
 tinuatiōnē: aut circūscriptiōnē dicimus: an in pñcipiis solū: an in extremis: an i utraq; parte nu  
 merus tenēdus sit? Deinde quū aliud uideat̄ eē numerus: aliū numerosū qd̄ iter sit: tū aut̄ i oībus  
 ne numeris & q̄liter particulas deceat icidere: an facere alias breuiore: alias lōgiore: idq; quā  
 do: aut cur? qbusq; partibus: pluribus ne? an singulis iparibus: an æq̄libus? & qñ: aut istis: aut  
 illis sit utēdū: quæq; inter se aptissime collocent̄: & quō: an oīno nulla sit in eo gñe distinctio?  
 quodq; ad rē maxime p̄tinet: q̄ rōne numerosa fiat oratio. Explicādū etiā est unde orta sit for  
 ma uerboꝝ: dicēdūq; quātos circuitus facere deceat. Deq; eoz; particulis: & tanq̄ incisionibus  
 differēdū est. Quæredūq; utrū una species & lōgitudo sit earū: an ne plures? & si plures quo lo  
 co? aut qñ quoq; gñe uti oporteat? Postremo totius gñis utilitas explicāda est: quæ quidē pa  
 tet latius: nō ad unā enim rem aliquā: sed ad plures accōmodat̄. Ac licet nō ad singulas res rñ  
 dentē de uniuerso gñe sic dicere: ut etiā singulis satis rñsum uideat̄. Remotis igit̄ reliq; gñibus  
 unū selegimus: hoc quidē in causis foroꝝ uersat̄: de quo dicemus. Ergo in aliis: id est in historia  
 & in eo qd̄ appellamus επιλογικόν. placet oīa dici. Isocrateo Theopompeoꝝ more: illa ut  
 cūscriptiōne ambituq;: ut tanq̄ in orbe iclusa currat oratio quoad isistat in singulis p̄fectis ab  
 solutisq; sniis. Itaq; postea q̄ est nata hæc: uel circūscriptiō: uel cōprehēsiō: uel cōtinuatiō: uel  
 ambitus: si ita licet dicere: nemo q̄ aliquo eēt in numero scripsit orationē gñis eius: qd̄ esset ad  
 delectationē cōparatū: remotūq; a iudiciis forensiq; certamine: qn redigeret oīs fere in quadæ  
 numerūq; snias. Nā qum is est auditor q̄ nō uereat: ne cōpositæ orationis isidiis sua fides atten  
 tet: gratiā quoq; habet oratori uoluptati auriū seruiētī. Genus aut̄ hoc orationis: neq; totū assu  
 mendū est ad causas forenses: neq; oīno repudiādū. Si. n. semp utare qum satietatē affert: tū qua  
 le sit etiā ab impitis agnoscit. Detrahit p̄terea actionis dolorē: aufert humanū sensū actoris: tol  
 lit sūditus ueritatē & fidē. Sed qm̄ adhibēda nōnunq; est p̄mū uidēdū ē quo loco: deinde q̄ diu  
 retinēda sit: tū quot modis cōmutāda. Adhibēda est igit̄ numerosa orō si aut laudādū est aliqd̄  
 ornatus: ut senatu de cōsulatu nos in accusationis: secūdo de Sicilia laude diximus: aut in sena  
 tu de cōsulatu meo: aut exponēda narratio: q̄ plus dignitatis desiderat q̄ doloris: ut in q̄rto ac  
 cusationis de ætneſi cerere: de segestana diana: de syracusag; situ diximus. Sæpe etiā in ampli  
 ficāda re cōcessu oīum sudit̄: numerose: & uolubiliter oratio. Id nos fortasse nō p̄fecimus: cona  
 ti qd̄ sæpissime sumus: qd̄ plurimis locis poſones n̄æ uoluisse nos: atq; aīo cōtendisse decla  
 rar̄. Id aut̄ tū ualet: qū is q̄ audit ab oratore iā obsessus est: ac tenet̄. Nō. n. id agit ut isidiet̄ & ob  
 seruet: sed iā fauet p̄cessūq; uult: dicēdūq; uim admirās: nō acqrit qd̄ p̄hēdat. Hæc aut̄ forma re  
 tinēda nō diu est: nec dico in poratione quā ipse icludit: sed in orationis reliq; partibus. Nā qū  
 sis his locis usus: qbus ostēdi liceret trāsserēda tota dictio est ad illa q̄ nescio: cur qū græci κοιν  
 υατα & κολα nocāt: nos nō recte icisa: & mēbra dicamus? Neq; n. eē p̄nt̄ rebus ignotis nota  
 noia: sed qū uerba: aut suauitatis: aut inopia causa trāsserre soleamus: in oībus: hoc sit artibus?

ut quum appellandū sit qđ ppter rerū ignorationē ipsarū nullū habuerit ante nomē necessitas cogit; aut nouū facere uerbū: aut a simili mutuari. Quo aut pacto deceat icise mēbratimue dici iam uidebimus: nūc quot modis mutent cōprehēiones cōclusionesq; dicēdū est. Fluit oīno numerus a pmo: tū icitatus breuitate pedū: tū pccitate tardius: cursū cōtētionē magis requirūt expositiones rez tarditatē. Insistit aut ambitus modis pluribus: e qbus unū ē secuta Asia maxime q dichoreus uocat: quum duo extremi chorei sūt. i. e. singulis lōgis & breuibus. Explanādū ē enim qđ ab illis eidē pedes alii nominant uocabulis. Dichoreus non est ille quidē ua spēte uitiōsus in clausulis: sed in orationis numero. Nihil est tā uitiōsū: q̄ si semp est idē. Cadit aut p se ille ipse sclare: quo etiā satietas formidāda est magis me stāte. C. Carbo. C. F. tr. pl. in cōcione dixit his uerbis. O. M. Druse patrē appello. Hęc quidē duo binis pedibus icisim: dein mēbratim tu dicere solebas sacra ēē rēp. hoc itē mēbra ternis post ambitus: quōq; eā uiolauissent ab oibus eē ei penas p̄solutas. Dichoreus nihil. n. ad rē extrema illa lōga sit: an breuis? deinde p̄ris dictū sapiēs temeritas filii cōprobauit: hoc Dichoreo tātus clamor cōcionis excitatus ē: ut admirabile eēt. Quāro nūne id nūerus effecerit: uerboꝝ ordinē imuta: fac sic: cōprobauit filii temeritas iā nihil erit: & si temeritas ex tribus breuibus: & lōga est: quē Aristoteles: ut optimū p̄bata quo diffētio. At eadē uerba: eadē snia aio istuc satis est: auribus nō satis: sed id crebrius fieri nō oportet. Primū. n. numerus agnoscit: deinde satiat: postea cognita facilitate cōtemnit. Sed sunt clausulæ plures: quæ numero se: & iucūde cadant. Nā & Creticus q̄ ē lōga: & breui: & lōga: & eius æqlis p̄æan q̄ spatia par est syllaba lōgior: q̄ cōmodissime putat in solutā orationē illigari quū sit duplex. Nā aut e lōga & tribus breuibus: q̄ numerus in p̄mo uiget: iacet in extremo: aut toti dē breuibus & lōga: i quē optime cadere cēsent ueteres. Ego nō plane reiicio: sed alios anteporone spōdæus quidē fūditus est repudiādus: & si qđ est e lōgis duabus hebetior uidet: & tardior: habet tamē stabile quēdā: & nō exptum dignitatis gradū. In icisōibus uero multo magis & in mēbris. Paucitatē. n. pedū grauitatis suæ tarditate cōpēsāt: sed hos quū i clausul pedes noīo nō loquor de uno pede extremo: adiūgo qđ minimū sit p̄ximū superiorē: sæpe etiā tertiu: ne iā bus quidē q̄ est e breui & lōga: aut par choreo q̄ habet tris breues: sed spatia par non syllabist aut etiā dactylus q̄ est e lōga: & duabus breuibus: si est p̄ximus a postremo parū uolubiliter p̄uenit ad extremū: si est extremus choreus: aut spōdeus. Nunq̄. n. interest uter sit eoz in pede extremo: sed iudē hi tres pedes male cōcludūt: si q̄s eoz in extremo locatus ē: nisi quum p̄ Cretico postremus est dactylus. Nihil. n. interest dactylus sit extremus: an Creticus: q̄a postrema syllaba breuis: an lōga sit ne in uersu quidē refert. Quare & p̄æana q̄ dixit aptiorē in quo eēt lōga postrema uidit pag: qm̄ nihil ad rem est postrema: q̄ lōga sit. Iā p̄æana q̄ plures habeat syllabas: q̄ tris nūerus a q̄buldā nō pes habet. Est qđē: ut iter oīs cōstat antiquos: Aristotelē: Theophrastū: Theodectē: Ephoz̄ unus aptissimus oroni: uel oriēt: uel mediæ: putat illi etiā cadēti: quo loco mihi uidet aptior Creticus. Dochimus aut e qnq; syllabis: breui: duabus lōgis: breui: lōga: ut ē hoc amicos tenes: quouis loco aptus ē dū semel ponat iteratus: aut cōtinuatus numerū aptū: & nimis insignē facit. His igit̄ tot cōmutatiōibus tāq; uariis si utemur: nec dephēdet manifesto qđ a nobis de industria fiat: & occurret satietati. Et q̄a nūc numerosa oratio: sed & cōpositione sit & genere: qđ aut dictū est cōcinnitatis cōpositiōe pōt̄ itelligi: q̄ ita structa uerba sūt: ut numerus nō q̄situs: sed ipse secutus eē uideat: ut apud Crassū. Nam ubi libido dñatur in cōcētā leue p̄sidiū est. Ordo enim uerboꝝ efficit numerū sine ulla apta oratoris industria: itaq; si quæ ueteres illi: Herodotum dico & Thuchididem totaq; eā atate apte numero seq; dixerūt: ea si nō numero q̄sita: sed uerboꝝ collocatione ceciderūt. Formæ uero quædā sūt orationis in qbus ea cōcinnitas est: ut sequat̄ numerus necessario. Nam quum aut par pari refert: aut cōtrariū cōtrario opponit: aut quæ similiter cadūt: uerba uerbis cōparant. Quid q̄ ita cōcludit: plarūq; sic: ut numero se cadat: quo de gñe quum de exēplis supradiximus: ut hęc quoq; copia facultatē afferat: nō semp eodē modo desinēdi: nec tñ hęc ita sūt arcta: & astricta: ut ea quum uelimus laxare nequeamus. Multū interest utrū numerosa sit: id est similis numeroꝝ: an plane e numeris constet oratio: alterū si sit itolerabile uitiū est: alterū nisi sit dissipata & iculta: & affluens est oratio. Sed qm̄ nō modo nō frequēter: uerū etiā raro in ueris causis: aut forēsibus circūscripte numero seq; dicendū est: seq̄ uidet: ut uideamus quæ sint illa quæ supradixi icisim: mēbra hęc. n. i causis ueris maximā partē orationis obtinēt. Cōstat enim ille ambitus: & plena cōprehēsiō: e fere q̄ tuor partibus quæ mēbra dicimus: ut & aures implet: & ne breuior sit q̄ satis sit: neq; lōgior q̄ utrūq; nō nunq; uel potius sæpe accidit: ut aut citius insistēdū sit: aut lōgior p̄cedendū: ne breuitas defraudasse aures uideat: neue lōgitudō obtudisse: sed habeo mediocritatis rōnē. Nec. n. loquor de uersu: & est liberior aliquāto oratio. E q̄ tuor igit̄ q̄si extrametoz̄ istar uersuū: qđ sit cōstat fere plena cōprehēsiō. His igit̄ singulis uersibus q̄si nodi apparet cōtinuationis: quos in

ambitu coniungimus. Sin mēbratim uolumus dicere isistimus: idq; qum opus est ab isto cursu  
 iuidioso facile nos & sæpe diuigimus. Sed nihil tam debet eē numerosū: q̄ hoc qd̄ minime ap  
 paret: & ualet plurimū. Ex hoc ḡne illud ē Crassi: missos faciāt patronos: ipsi p̄deāt: nisi iterual  
 lo dixisset: ipsi p̄deāt: sc̄sisset: p̄fectos effugisse senariū: oīno melius caderet p̄deāt ipsi: sed de ge  
 nere nūc disputo: cur clādestinis cōsiliis nos oppugnāt: cur de pfugiis n̄ris copias cōparāt con  
 tra nos? Prima sūt illa duo quæ κομματα gr̄ci uocāt: nos ic̄sa dicimus: deide tertiū κωλον il  
 li nos mēbr̄: seq̄tur nō lōga. Ex duobus. n. uersibus: idest mēbris p̄fecta cōprehēsiō est: & ī sp̄o  
 d̄aos cadit: & Crassus quidē sic pl̄rūq; dicebat: idq; ip̄e genus dicēdi maxime p̄bo. Sed quæ ī  
 cisim: aut mēbratim efferūtur: ea uel aptissime cadere debēt: ut est apud me domus tibi deerat:  
 at habebas: pecunia supabat: at egebas: hæc ic̄sa dicta sūt quatuor. At mēbratim quæ sequūtur  
 duo. Incurristi amens in colūnas: in alienos ifanus ifanisti. Deinde oīa tanq̄ crepidine quadā cō  
 prehēsiōne lōgiore sustinetur: de p̄ssam: cæcā: iacētē domū plurif q̄ te: & q̄ fortunas tuas æstima  
 sti: dichoreo finit. At sp̄od̄aus maximū illud: nā in his q̄si: & pungiūculis uti oportet: breuitas  
 facit ipsa liberiores pedes. Sæpe. n. singulis utēdū est pl̄rūq; binis: & utriusq; addi pedis pars  
 pōt nō fere ternis amplius. Incisim autē & mēbratim tractata oratio in ueris causis plurimū ua  
 let: maximeq; his locis qum aut arguas: aut refellas: ut n̄ra in corneliana secūda: O callidos ho  
 mies: o rem excogitatā: o igenia metuēda. Mēbratim adhuc deide cæsim diximus. Rursus mē  
 bratim testes dare uolumus: extrema seq̄tur cōprehēsiō: sed ex duobus mēbris q̄ nō pōt eē bre  
 uior: quē q̄si nostrū sefellit: ita nos eē facturos. Nec ullū genus est dicēdi: aut melius: aut forti  
 us: binis: aut ternis fere uerbis: nōnunq̄ singulis: paulo alias pluribus: iter quas uariis clausulis ī  
 terponit se raro numerosa cōprehēsiō: quā puerse fugiēs Egesias: dū ille quoq; imitari Lyfiā  
 uult: alterū pene Demosthenē saltat incidēs particularas: & is quidē nō minus sn̄is peccat q̄ uer  
 bis: ut nō quærat quē appellet ineptū q̄ illū cognouerit. Sed ego illa Crassi: & nostra posui: ut  
 q̄ uellet auribus ipsis qd̄ numerosū etiā in minimis particulis orationis eēt iudicaret. Et qm̄ plu  
 ra de numerosa oratiōe diximus: q̄ q̄q; ante nos: nūc de eius ḡnis utilitate dicemus. Nihil. n. ē  
 aliud Brute qd̄ quidē tu minime omnīū ignoras pulchre & oratoriæ dicere: nisi optimis sn̄is  
 uerbisq; lectissime dicere. Et nec sn̄ia ulla est q̄ fructū oratori ferat: nisi apte exposita atq; abso  
 lute: nec uerboꝝ lumē apparet nisi diligēter collocatoꝝ: & hoꝝ utrūq; numerus illustrat. Num  
 merus autē sæpe enim hoc testādū est: nō modo nō poetice iūctus: uerū etiā fugiēs illū: eiꝝ oī  
 um dissimillimus: nō qn̄ idē sint numeri: nō modo oratoꝝ: & poetarū: uerū oīno loquētū: de  
 niq; etiā sonatiū oīum quæ metiri auribus possumus: sed ordo pedū facit: ut id qd̄ p̄nūciatur  
 aut orationis: aut poematis simile uideat. Hāc igit̄ siue cōpositionē: siue p̄fectionē: siue numere  
 uocari placet: & adhibere necesse est si ornate uelis dicere: nō solū qd̄ ait Aristoteles & Theo  
 phrastus: ne ifinite ferat: ut flumē oratio: quæ nō aut spiritu p̄nūciantis: aut interductu librari:  
 sed numero coacta debet insistere: uerū etiā qd̄ multo maiorē habent apta uim q̄ soluta. Vt. n.  
 athletas: nec multo secus gladiatores uidemus nihil nec uitādo facere caute: nec petēdo uehe  
 mēter: in quo nō motus hic habeat palæstrā quadam: ut quicqd̄ in his rebus fiat utiliter ad pu  
 gnā: idē ad aspectū etiā fit uenustū: sic oratio nec plagā grauē facit nisi petitio fuit apta: nec satis  
 tecti declinat impetū: nisi etiā in cedēdo qd̄ deceat itelligit. Itaq; qualis eoz̄ motus: quos ἀπὸ  
 λαοσοο gr̄ci uocāt: talis hoꝝ mihi uidet̄ oratio q̄ nō claudūt numeris sn̄ia: tantūq; abest: ne  
 qd̄ hi q̄ hoc: aut magistroꝝ inopia: aut igenii tarditate: aut laboris fuga nō sūt affectu solēt dī  
 cere: eneruet̄ oratio cōpositione uerboꝝ: ut aliter in ea: nec ip̄etus ullus: nec uis esse possit. Sed  
 magnā exercitationē res flagitat: neqd̄ eoz̄ q̄ genus hoc secuti nō tenuerūt simile faciamus: ne  
 aut uerba traiciamus apte quo melius: aut cadat: aut uoluat̄ oīo. Quod se. L. Cælius antipater  
 in proemio belli punici: nisi necessario facturū negat. O uirū simplicē q̄ nos nihil cælat: sapiētē  
 q̄ seruiēdū necessitati putet: sed hic oīno rudis. Nobis autē in scribēdo: atq; in dicēdo necessita  
 tis excusatio nō p̄batur. Nihil est enim necesse: & siqd̄ eēt: id necesse tñ nō erat cōfiteri. Et hic q̄  
 dem q̄ hāc a Lælio ad quē scripsit cui se purgat ueniā petit: & utit̄ ea traiectione uerboꝝ: & ni  
 hilo tamē aptius explet: cōcluditq; sn̄ias. Apud alios autē: & asiaticos maxime numero seruien  
 tes iculcata repias: iania quædā uerba q̄si cōplemēta numeroꝝ. Sūt etiā q̄ illo uitio qd̄ ab Ege  
 sia maxime fluxit ifringēdis cōcidēdisq; numeris in quoddā genus abiectū icidāt siculoꝝ simili  
 mū. Tertiū est in quo fuerūt fratres illi Asiaticoz̄ rhetoz̄ p̄ncipes Hierocles: & Menocles: mini  
 me mea sn̄ia cōtēnendi. Fisi enim a forma ueritatis: & ab atticoz̄ regula absūt: tamen hoc uitū  
 cōpēsāt: uel facultate: uel copia: sed apd̄ eos uarietas nō erat: qd̄ oīa fere cōcludebant̄ uno mo  
 do: quæ uitia q̄ fugerit: ut neq; uerbū ita traiciat: ut id de idustria factū itelligat: neq; iferciens  
 uerba q̄si rimas expleat: nec minutos numeros sequēs cōcidat: delūbetq; sn̄ias: nec sine ulla cō  
 mutatione in eodē semp̄ uerfet̄ ḡne numeroꝝ: is oīa fere uitia uitauerit: nā de laudibus multa

diximus: qbus sūt alia p̄spicue uitia cōtraria. Quantū autē sit apte dicere expiri licet: si aut compositio oratoris bene structā collocatiōe dissoluat p̄mutatione uerborū. Corrupatur enim tota res: ut & hęc nostra in Corneliāna: & deinceps oīa: neq; me diuitiā mouēt: qbus oīs Aphricanos & Lælios multi uenalicii mercatoresq; superunt. Immuta paulū: ut sic: mlti superūt mercatores uenaliciiq; pierit tota res: & quæ sequūtur: neq; uestis: aut cælarū aurū & argentū: quo nostros ueteres Marcellos maximosq; multi eunuchi e syria ægyptoq; uicerunt. Adde tertium Neq; uero ornāmēta ista uillarū: qbus. L. Paulū: & L. Mumiū q rebus his urbē Italiāq; omnē refererūt: ab aliquo uideo p̄facile Delyaco: aut Syro potuisse superari. Fac ita: potuisse superari ab aliquo Syro: aut Delyaco. Vides ne ut ordine uerborū paulū cōmutato hisdē uerbis stāte snia ad nihilū oīa recidāt: qum sint ex aptis dissoluta: aut si alicuius icōditi arripias dissipatā aliquā sniam: licet eāq; ordine uerborū paulū cōmutato in quadrū redigas: efficiat aptū illud qd fuerit antea diffluēs ac solutū. Age sūme de Gracchi apud cēsores illud abesse nō pōt: quin eiusdem hominis sit p̄bos iprobare: q improbos p̄bet. Quāto aptius si ita dixisset: qn eiusdē hoīs sit: q improbos p̄bet p̄bos iprobare: hoc modo dicere nemo unq; uoluit: nemoq; potuit: qn dixerit. Qui aut aliter dixerūt hoc asseq; nō potuerūt: ita facti sūt repēte Attici: qsi uero Trallianus fuerit Demosthenes: cuius nō tam uibrarēt fulmīa illa nisi numeris cōtorta ferrent. Sed si quos magis delectāt soluta sequātur ea. Sane modo siqs Phidiā clypeū dissoluerit: collocatiōis uniuersam speciē sustulerit: nō singulorū operū uenustatē: ut in Tucidide: orbē modo orationis desidero: ornāmēta cōparent. Isti aut qum dissoluūt orationē in qua nec res: nec uerbū ullum est nisi abiectū: nō clypeū: sed ut in puerbio est: & si humiliter dictū est tamē simile est: scopas (ut ita dicā) mihi uidētur dissoluere. Atq; ut plane genus hoc qd ego laudo cōtēpisse uideant: aut scribāt aliqd uel Isocrateo modo: uel quo Aeschines: aut Demosthenes utit: tum illos existimabo nō despatione reformidauisse genus hoc: sed iudicio refugisse: aut reperiā ipsa eadē cōditiōne q uti uelit: ut aut dicat: aut scribat: utra uoles lingua eo gnē quo illi uolūt. Facilius est enim apta dissoluere: q̄ dissipata cōnectere. Res autē se sic habet: ut breuissime dicā qd sentio cōposite & apte: sine sentētiis dicere insania est: sentētiō se autē sine uerborū & ordine & modo infantia. Sed eiusmodi tamē infantia: ut ea qui utātur nō stulti homines haberi possint: etiā plerūq; prudētes: quo qui est cōtētus utat. Eloquēs uero q nō approbationes solū: sed admirationes: clamores: plausus. s. moueri debet: oibus oportet ita rebus excellat: ut ei turpe sit qcq; aut expectare: aut audire libētius. Habes meū de oratore Brute iudiciū: qd aut sequere si p̄aueris: aut tuo stabis: si aliud quoddā est tuū: in quo neq; pugnabo tecū: neq; hoc meū de quo tātope hoc libro asseuerai unq; affirmabo eē uerius q̄ tuū. Potest enim nō solū aliud mihi ac tibi: sed mihi ipsi aliud alias uideri. Nec in hac modo re quæ ad uulgi assensū spectet: & ad auriū uoluptatē: quæ duo sūt ad iudicandū nouissima. Sed ne in maximis quidē rebus quicq; adhuc inueni firmiter qd tenerē: aut quo iudiciū meū dirigerē: q̄ illud quodcūq; mihi simillimū ueri uiderē: qum ipsū illud uerū in occulto lateret. Tu autē uelim si tibi ea quæ disputata sunt minus p̄babūtur: ut aut maius opus institutū putes q̄ effici potuerit: aut dum tibi rogātū uoluerim obsecrari: ut uerecundia negandi scribendū me impudentiam suscipisse.

De perfecto Oratore: qui Brutus nuncupatur finit.

M. TVLLIUS CICERO. S. D. C. TREBATIO.

Ide quanti apud me sis: & si iure id quidem. Nō enim te amore uinco: uerūtāmē qd præsenti tibi p̄prie subnegarem nō tribuerē: certe id absenti debere nō potui. Itaq; ut primū Velia nauigare coepi: institui Topica Aristotelica conscribere: ab ipsa urbe cōmonitus amantissima tui. Eum librum tibi misi Rhegio scriptū: q̄ planissime res illa scribi potuit. Sin tibi quædā uidebūtur obscuriora: cogitare debebis: nullam artē sine litteris: sine interprete: & sine aliqua exercitatione percipi posse. Non longe abieris. Num ius ciuile uestrū ex libris cognosci potest? Qui q̄q; plurimi sunt: doctōrē tamē desiderant: q̄q; si tu attēte leges sapius: per te omnia cōsequere: ut certe intelligas. Ut uero etiā tibi ipsi loci proposita quæstione occurrant: exercitatione cōsequere. In qua quidē nos te continebimus: si & salui redierimus: & salua ista offenderimus. Vale. V. Cal. Sextil. Rhegio.

AIORES nos res scribere ingreffos. C. Trebati: & his libris quos breui tēpore fatis multos ædidimus digniores e cursu ipso reuocauit uoluntas tua. Quum enim mecum in tusculano esses: & in bibliotheca separatim uterq; nostrū ad suum studium libellos quos uellet euolueret: incidisti in Aristotelis topica quædam quæ sunt ab illo pluribus libris explicata: qua inscriptione cōmotus continuo a me eorū librorū sententiam requisisti: quam tibi quum exposuissem disciplinā iuueniendos argumentos: ut sine ullo errore ad eam rationē uia perueniremus ab Aristotele inuentam libris illis cōtineri. Verecūde tu quidem ut omnia: sed tamē ut facile cernerē te ardere studio meū: ut tibi illam traderē egisti. Quum autē ego te nō tam uitādi laboris mei causa: q̄ quid interesse tua arbitrarer: uel ut eos per te ipse legeres: uel ut totā rationem a doctissimo quodā rhetore acciperes hortatus essem: utrūq; ut a te audiebā es expertus: sed a libris te obscuritas reiecit. Rhetor autē ille magnus (ut opinor) Aristotelica se ignorare respōdit. Quod qdē mimesum admiratus: eum philosophū rhetori nō esse cognitū: qui ab ipsis philosophis præter admodū paucos ignoretur: quibus eo minus ignoscendū est: q̄ nō modo rebus iis: quæ ab illo dictæ & inuētæ sūt allici debuerūt: sed dicēdi quoq; incredibili quadā quum copia: tum etiā suauitate. Nō potui igit̄ tibi sapius hoc rogāti negare: & tamē uerēti ne mihi grauis esses: facile. n. id cernebā debere diutius: ne ipsi iuris interpti fieri uideret̄ iniuria. Etenim qū tu mihi meisq; mlt̄a sæpe cauisses: ueritus sum ne si ego grauarer: aut ingrātū id: aut supbum uideretur. Sed dum fuimus una tu optimus es testis q̄ fuerim occupatus. Ut autē a te discessi in Græciā p̄fisciscēs: qū opa mea: nec resp. nec amici uterētur: nec honeste iter arma uersari possem: ne si tuto quidē id mihi liceret: ut ueni Veliam: tuaq; & tuos uidi admonitus huius æris alieni nolui deesse: ne tacite quidē flagitioni tuæ. Itaq; hæc meū quum libros nō haberē: memoria repetita ī ipsa nauigatione cōscripsi: tibiq; ex itinere misi: ut mea diligētia mandatorū: te quoq; & si admonitore nō eges: ad memoriā nostræ rerū excitare. Sed iā tēpus est ad id qd̄ ist̄ tuimus accedere.

Vm omnis ratio diligēs differendi duas habeat partes: unā inueniēdi: alterā iudicādi utriusq; p̄nceps (ut mihi uidetur) Aristoteles fuit. Stoici autē in altera elaborauerunt. Iudicādi enim uias diligēt̄ p̄secuti sūt: eam sciam quā dialecticē appellāt. Inueniēdi autē artē quæ topice dicitur: quæq; ad usum potior erat: & ordine naturæ certe prior totā reliquerūt. Hos autē quoniā in utraq; suma utilitas est: & utraq; si erit ocīū persequi cogitamus: ab ea quæ prior est ordiemur. Ut igitur earū rerū quæ absconditæ sunt demonstrato et notato loco facilis inuētio est: sic quum p̄uestigare argumentū aliquod uolumus: locos nosse debemus. Sic enim appellatæ ab Aristotele sūt hæc quasi sedes: e quibus argumēta p̄muntur. Itaq; licet diffinire locū esse argumēti sedē. Argumentū autē rationē quæ rei dubiæ faciat fidem. Sed ex his locis in quibus argumēta inclusa sunt: alii in eo ipso de quo agit hærent: alii uero sumunt extrinsecus. In ipso tum ex toto: tum e partibus eius: tū ex nota: tū ex his rebus: quæ quodāmodo affectæ sūt ad id de quo quærit̄. Extrinsecus autē ea dicūtur quæ absunt lōgeq; distūcta sunt sed ad id totū de quo differēt̄: tum diffinitio adhibet̄: quæ inuolutū euoluit: id de quo queritur eius argumēti talis est formula. Ius ciuile est æquitas cōstitutā iis qui eiusdē ciuitatis sunt ad res suas obtinēdas. Eius autē æquitatis utilis est cognitio: utilis est ergo iuris ciuilis sciētia. Tū partiu enumeratio: quæ tractat̄ hoc modo: Si neq; cēsus: neq; uindicta: nec testamēto liber factus ē: nō est liber: neq; ulla est earū rerū: nō est igitur liber. Tum notatio: qū ex ui uerbi argumētū aliqd̄ elicit̄ hoc modo: Quum lex eliasētia: assiduū uindicē assiduū eē iubeat: locupletē eē iubet locupleti. Locuplex est. n. assiduus (ut ait Aelius) appellatus ab ære dādo. Ducūtur etiā argumēta ex his rebus q̄ quodāmodo affectæ sūt: ad id de quo quærit̄. Sed hoc genus in plures partes distributū ē. Nā alia cōiugata appellamus: alia ex gñe: alia ex forma: alia ex similitudinē: alia ex differētia: alia ex cōtrario: alia ex cōiūctis: alia ex ancedētibus: alia ex cōsequētibus: alia ex repugnātibibus: alia ex causis: alia ex affectis: alia ex cōparatione maiosq; aut pariu: aut minosq;. Cōiugata dicunt̄ q̄ sūt ex uerbis gñis eiusdē: eiusdē aut gñis uerba sūt q̄ orta ab uno uarie cōmutant̄: ut sapiēs: sapiēt̄: sapia: hæc uerborū cōiugatio συγγιγᾶ dicit̄: ex q̄ huiusmodi ē argumētū. Si cōparat̄ ager ē: ius ē cōparcere. A gñe sic ducit̄: qm̄ argētū oē mulieri legatū est: nō pōt̄ ei pecunia q̄ numerata domi relicta ē: non eē legata. Forma enim a gñe quo ad suū nomē retinet nunq̄ se iungitur. Numerata autē pecunia nomē argēti retinet: legata igit̄ uidet̄. A forma generis: quæ iterdū: quo planius accipiatur: partes enumerare licet hoc modo: Si ita Fabiæ quoq; pecunia legata est a uiro: si ea uxor materfamilias esset: si ea in manū uiri nō cōuenerat: nihil debet̄. Genus enim est uxor: eius duæ formæ: una matrumfamilias: hæc sunt quæ in manū conuenerunt.

altera earū quæ tñ modo uxores habētur: qua in parte q̄ fuerit fabia: legatū ei nō uidet. A similitudine hoc modo: si aedes ex se corruerūt: uitiū fecerunt: quarū usufructus legatus est hāeres restituere nō debet: nec reficere: nō magis q̄ seruū restituere: si is cuius usufructus legatus ē deperisset. A differētia: num q̄ si uxori uir legauerit oē argentū: qd̄ suū eēt: iccirco quæ in noibus fuerūt legata sūt. Multū. n. differt in archa ne positū sit argentū: an in tabulis legatus debeat? Ex contrario autē sic: nō debet ea mulier cui uir bonorū suorū usum tñ fructū legauit cellis uinariis: & oleariis plenis relictis putare ad se pertinere id: usus enim nō abusus legatus est: ea sūt inter se cōtraria. Ab adiūctis: si ea mulier testamētū fecit quæ se capite nunq̄ diminuit: nō uidet ex edicto p̄toris secūdū eas tabulas possessio dari: adiūgit enim ut secūdū seruos: secūdū exulū: secūdū puerulos: tabulas possessio uideat ex edicto dari. Ab antecedētibus autē & cōsequētibus & repugnātibus hoc modo: Ab antecedētibus: si uiri culpa factū ē diuortiu: & si mulier nūciū remisit: tamē p̄ liberis manere nihil oportet. A cōsequētibus: si mulier quum fuisset nupta cū eo qui quum cōnubii ius nō eēt nūciū remisit: qm̄ qui nati sūt patrē nō sequūtur: p̄ liberis manere nihil oportet. A repugnātibus: si pater familias uxori ancillarū usufructū legauit: a filio neq; a secūdo hāerede legauit mortuo filio mulier usufructū nō amittet. Quod. n. semel alicui testamētō datū est: id ab eo iuito cui datū est auferri nō pōt: repugnat enim recte accipere: & iuito redde re. Ab efficiētibus causis hoc modo: Oibus est ius parietē directū ad parietē cōem adiūgere: uel solidū uel fornicatū. At siq; in pariete cōi demolitō: dāni infecti p̄miserit: nō debet p̄stare: uel qd̄ fornix uitii fecerit. Nō enim eius uitio qui demolitus est damnū factū est: sed eius opis uitio: q; ita aedificatū est ut suspēdi nō possit. Ab effectis rebus hoc modo: Quum mulier uiro in manū cōuenit: oīa quæ mulieris fuerūt: uiri sūt dotis noīe. Ex cōparatione autē oīa ualēt quæ sūt eiusmodi: qd̄ in re maiore ualeat: ualeat in minore. Vt si in urbe fines nō regant: nec aqua in urbe arceat. Itē ē cōtra: qd̄ in minore ualeat: ualeat in maiore: licet idē exēplū cōuertere. Itē qd̄ in re pari ualeat: ualeat in hac quæ par est: ut qm̄ usus auctoritas fūdi biēniū est: sit etiā aediū. at i lege aedes nō appellātur: & sūt cæterarū omniū quarū animus est usus ualeat æqtas quæ paribus in causis paria iura desiderat. Quæ autē extrinsecus assumūtur ea maxime ex auctoritate ducuntur. Itaq; græci tales argumētationes ἀρεχνησι uocāt. i. artis expres: ut si ita rīdeas: qm̄. P. Scæuola: id solū eē ambitū aediū dixerit: quatū parietis cōis tegēdi causa factū p̄iceret: ex quo in testū eiu: aedis quā p̄texisset aqua deflueret: id tibi ius uideri. His igit locis q; sūt expositi ad oē argumentū repiendū tanq̄ elemētis quibusdā significatio: & demonstratio ad repiendū dat. Dictū igit hactenus satis est tibi: q; tam acute: & tam occupato puto. Sed qm̄ auidū hominē ad has discēdi epulas recapi: sic accipiā: ut reliquiarū sit potius aliqd̄ q̄ te hinc patiar nō fatiatū discedere. Quoniā ergo unusq; eorū locorū quos exposui sua qdā hēat mēbra: ea q̄ subtilissime p̄sequamur: & primū de ipsa diffinitione dicat. Diffinitio est oratio quæ id qd̄ diffinit explicat qd̄ sit. Diffinitionū autē duo sūt ḡna p̄ma: unū earū rerū quæ sūt: alterū earū quæ itelligunt eē. ea dico quæ cerni tāq; possūt: ut fundū: aedes: parietē: stillicidiū: mancipiū: pecudes: supellestiliē: penus: & cætera: quo ex ḡne quædā interdū uobis diffiniēda sūt. Earū autē rerū quæ nō sūt nō eē rursus ea dico quæ tāq; demonstratiue nō possūt: cerni tamē aīo atq; itelligi possunt: ut sit usucapionē: si tutelā: si gentē: si agnationē diffinias: quarū rerū nullū subest quasi corpus. Est tñ quædā cōformatio isignita & imp̄ssa itelligētia quā notionē uoco: ea saepe tamē in argumētando diffinitione explicāda est. Atq; etiā diffinitiones aliæ sūt partitionū: aliæ diuisionū. Partitiōnū quum res ea q; p̄posita est quasi in mēbra discerpit: ut siq; ius ciuile dicat: id eē qd̄ in legibus senatuscōsultis: rebus iudicatis: iuris p̄torū auctoritate: edictis magistratū: more: ægrate cōstat Diuisionum autē diffinitio formas oēs cōplectitur: quæ sub eo ḡne sunt: qd̄ diffinit hoc modo Abalienatio est eius rei quæ mācipi est: aut traditio alteri nexu: aut in iure cōcessio: iter quos ea iure ciuili fieri p̄nt. Sūt etiā alia ḡna diffinitionū: sed ad huius libri institutū illa nil p̄tinent: tñ ē dicendū qd̄ sit diffinitionis modus. Sicut igit ueteres p̄cipiūt: quum sup̄seris ea q; sunt ei rei quā diffinire uelis cum aliis cōia usq; eo p̄sequi dū p̄priū efficiat: q; nullā in aliā rē transferri possit: ut hoc: hāreditas est pecunia. Cōmune adhuc. Multa enim ḡna sunt pecuniæ. Adde qd̄ sequitur quæ morte alicuius ad quēpiam peruenit. Nondū est diffinitio. Multis enim modis sine hāreditate teneri mortuorū pecuniæ possūt: unde addēdū uerbū iure. Nā a cōione res disūcta uidebit: ut sit explicata diffinitō sic hāreditas: ē pecunia q; morte alicuius ad quēpiā puenit iure. Nō dū. n. satis ē: adde nec ea: aut legata testamētō: aut possessiōe retēta: cōfectū ē. Itēq; ut illud: gētiles sūt q; eodē noīe sūt iter se nō est satis. Qui ab igenuis oriundi sūt: ne id qdem satis est: quorū maiorū nemo seruitutē seruiuit. Abest etiā nūc: qui capite nō sūt diminuti: hoc fortasse satis est. Nihil enim uideo Scæuolā pontificē ad hāc diffinitionē addidisse: atq; hāc ratio ualeat in utroq; genere diffinitionū: siue id qd̄ est: siue id qd̄ itelligitur diffiniendū est. Partitiōnū autē &



diuisionū genus quale esset ostēdimus: sed quid inter se differāt planius dicendū est. In partitione q̄si mēbra sunt: ut corporis: caput: humeri: manus: latera: crura: pedes: & cætera. In diuisione formæ: quas græci ideas uocāt: nostri siqui forte hæc tractāt: species appellāt: nō pessime id quod dem: sed iutiliter ad imitādos casus in dicēdo. Nolim enim ne si latine quidem dici posset: species & speciebus dicere: & sæpe his casibus utendū est. At formis & formarū uelim: quum autē utroq; uerbo idē significetur: cōmoditatem in dicēdo nō arbitror negligēdam. Genus & formam diffiniūt hoc modo. Genus est notio ad plures differētias ptinens. Forma est notio: cuius differentia ad caput generis: & quasi fontē referri potest. Notionē appello quod græci tum ENNOION tum ΠΡΟΛΗΨΗΝ dicūt. Ea est insita & ante pcepta cuiusq; formæ cognitio enodationis indigens. Formæ igitur sunt hæ in quas genus sine illius p̄rmissione diuiditur: ut siquis ius i legem: morē: æquitatē diuidat. Formas qui putat idē esse quod partes: cōfundit artē: & similitudine quadam cōturbatus: nō satis acute: quæ sunt secernenda distinguit. Sæpe etiā diffiniunt & oratores: & poetæ p translationes uerbi ex similitudine cum quadā suauitate. Sed ego a uestris exemplis nisi necessario nō recedā. Solebat igitur Aquilius collega & familiaris meus: quum de lit toribus ageretur: quæ omnia publica esse uultis: quærētibus his ad quos id ptinebat: quid esset litus: ita diffinire: quod fluctus eluderet. Hoc est quasi qui adolescētiam florē ætatis: senectutē oc casum uitæ: uelit diffinire. trāslatione enim utens discedebat a uerbis p̄priis ac suis. Quod ad diffinitiones attinet hactenus: reliqua uideamus. Partitione autē sic utendum est: nullam ut partē relinquant. Vt si partiri uelis tutelam insciētē facias: si ullam p̄termittas. At si stipulationū: aut iudiciorū formulas partiare: nō est uitiosum in re infinita p̄termittere aliquid: quod idē in diuisione uitiosū est. Formæ enim certus est numerus: quæ cuiq; generi subiiciātur: partiū distributio semp̄ est infinitior: tanq̄ riuorū a fonte deductio. Itaq; in oratoriis artibus quæstionis genere p̄posito: quot eius formæ sint: subiūgitur absolute. At quum de ornamētis uerborū sententiarūq; p̄cipitur quæ uocāt schemata: nō sit idem. Res enim est infinitior: ut ex hoc quoq; intelligatur quod uelimus inter partitionē & diuisionē interesse. Quāq; enim uocabula p̄pe idē ualere uideātur: tamē q̄ res differebāt: nomina res distare uoluerūt. Multa etiā ex notatione sequūtur. Ea est autē quum ex ui nominis argumentū elicitur: quā græci ætymologīā uocāt. i. uerbi ex uerbo ueriloquiū. Nos autē nouitatē uerbi nō satis apti: fugiētes genus hoc notationē appellamus: quæ sūt uerba rerū notæ. Itaq; hoc idē Aristoteles συμβολον appellat: quod latine ē nota. Sed quum intelligit quid significetur minus laborandū est de nomine. Multa igitur in disputando notatione eliciūtur ex uerbo. Vt quum quærit postliminiū quod sit. Nō dico quæ sunt postliminiū: nam id caderet in diuisionē quæ talis est: Postliminio redeūt hæc: homo: nauis: mulus clytellaris: equus: equa: quæ frenos recipe solet. Sed quum ipsius postliminiū uis quærit: & uerbum ipsum notat: in quo Seruius noster (ut opinor) nihil putat esse notandū: nisi post & liminiū illud p̄ductionē uerbi esse: uult ut infinitimo: legitimo: æditimo nō plus inesse timū: q̄ in mediullio Tullii. Scæuola autē p. filius iunctū putat esse uerbū: ut sit in eo & post & limē: ut quæ nobis alienata sūt quum ad hostē puenerint: & ex suo tanq̄ limine exierint: ea quum redierit post ad idē limē postliminio uideātur redisse: quo gñe etiā mācini causa defendi pot̄: postliminio redisse deditū nō eē: quoniā nō sit receptus. Nā neq; deditationē: neq; donationē sine acceptatione intelligi posse. Sequit̄ is locus qui cōstat ex his rebus quæ quodāmodo affectæ sunt ad id de quo ambigit: quæ modo dixi in plures partes distributū. Cuius p̄mus locus est ex cōiugatione quā græci σὺγγυγιάν uocāt finitimus notationi de qua modo dictū est: ut si aquā pluuiā eā modo intelligeremus: quā imbrī collectā uideremus ueniret mutius: quæ cōiugata uerba essent: pluuiā & pluēdo: diceret omnē aquā oportere arceri quæ pluēdo creuisset. Quum autē a genere ducet̄ argumētū: nō erit necesse id usq; a capite arcescere: sæpe etiā citra licet: dummodo supra sit quod sumit: q̄ id ad quod sumit: ut aqua pluuiā. Vltimo gñe ea est quæ de cælo ueniens crescit imbrī: sed propiore loco in quo quasi ius arcēdi cōtinetur. genus est aqua pluuiā nocens: cuius gñis formæ: loci uitio & manu nocēs: quarū altera iubet ab arbitrio coerceri: altera nō iubetur. Cōmode etiā tractat̄ hæc argumētatio quæ ex gñe sumit: quum ex toto p̄sequere partes: hoc modo: Si dolus malus est quum aliud agit: aliud simulat: enumerare licet quibus id modo fiat: deinde in eorū aliquē id quod arguas dolo malo factū includere: quod genus argumēti ip̄rimis firmū uideri solet. Similitudo sequit̄ quæ late patet: sed oratoribus & philosophis magis q̄ uobis. Et si enim omnes loci sunt omnium disputationum ad argumēta suppeditāda: tamen aliis disputatiōibus abundātius occurrūt: aliis angustius: itaq; genera tibi nota sint. Vbi autem his utare quæstiones ipsæ te admonebunt. Sunt enim similitudines quæ ex pluribus collationibus perueniūt: quo uolunt: hoc modo: Si tutor fidē præstare debet: si socius: si cui mandaris: si qui fiduciam accepit: debet etiam procurator. Hæc ex pluribus perueniens quo uult: appellatur.

inductio quæ græce ἰσχυρολογία nominatur: qua plurimum est usus in sermonibus Socrates. Alterū similitudinis genus collatione sumitur: quum una res uni: par pari cōparatur: hoc modo: quæadmodū si in urbe de finibus cōtrouersia est: quia fines magis agroꝝ uideātur esse q̄ urbis finibus regēdis: addicere arbitrum nō possis: sic si aqua pluuia in urbe nocet: qm̄ res tota magis agroꝝ est: aquæ pluuia arcēdæ addicere nō possis arbitrum. Ex eodē similitudinis loco. etiā exēpla sumūtur: ut Crassus in curiana causa exēplis plurimis usus est: qui testamēto si heredem instituisset: ut si filius natus eēt in decē mēsis: isq; mortuus priusq; in suā tutelā uenisset heredem dicitur obtinuisset. Quæ cōmemoratio exēploꝝ ualuit: eaq; uos in respōdendo uti multū soleris: sed hoc modo: Finge mācipio aliquē dedisse: id qd mācipio dari nō potest: Num iccirco id eius factū est qui accēpit? aut neq; is qui mācipio dedit ob eam rē se ulla re obligauit? In hoc genere oratoribus & philosophis cōcessum ē: ut muti etiā loquātur: ut mortui ab inferis excitētur: ut aliquid qd nullo modo fieri possit augēdæ rei gratia dicatur: aut minuēdæ: quæ hyperbole dicit: & multa mirabilia alia. Sed latior est cāpus illoꝝ: eisdē tamē ex locis (ut ante dixi) & in maximis: & i minimis q̄nibus argumēta ducūtur. Sequitur similitudinē dīa rei maxime cōtraria superiori: sed est eiusdē dissimile: & simile inueniri: eius generis hæc sunt. Nō quæadmodum q̄ mulieri debeas recte ipsi mulieri sine tutore auctore soluas: ita q̄ pupillæ: aut pupillo debeas recte: possis eodē modo soluere. Deinceps locus est qui a cōtrario dicitur. Cōtrarioꝝ autē genera plura. unū eodē: qd in eodē genere plurimū differt: ut sapientia: stulticia. Eodē autē genere dicūtur: quibus positis occurrūt tanq̄ e regione quadā cōtraria: ut celeritati tarditas: nō debilitas ex quibus cōtrariis argumēta talia existūt. Si stulticiā fugimus: sapientiā sequamur: & bonitatem si maliciā: hæc quæ ex eodē genere cōtraria sunt appellātur diuersa. Sūt enim alia cōtraria q̄ p̄uantia licet appellemus latine: græce appellātur ἑπὶ τὴν κῆ. Præpositio. n. in p̄uat uerbum ea uel quā haberet si in p̄positum nō fuisset: ut dignitas: indignitas: humanitas: inhumanitas: & cætera generis eiusdē. Quoꝝ tractatio est eadē quæ superioroꝝ: quæ aduersa dixi. Nā alia quoq; sunt cōtrarioꝝ genera: uelut ea quæ cū aliquo cōferuntur: ut duplū: simplū: multa pauca: longū breue: maius minus. Sūt etiā ualde cōtraria alia quæ appellātur negantia: ea ἀποφατικῶς græce cōtraria aiētibus: ut si hoc est: illud nō est. Quid enim opus exēplo est? tantū intelligatur argumēto querēdo: cōtrariis omnibus cōtraria nō cōuenire. Ab adiūctis autē posui eodem exemplū paulo ante: multa. s. adiungi quæ suscipiēda essent si statuissemus ex edicto prætoris secundū eas tabulas possessionē dari: quas instituisset: cui testamēti factio nulla esset. Sed locus hic magis ad cōiecturales causas quæ uersātur in iudiciis ualent: quum queritur: quid aut sit: aut euenerit: aut futurū sit: aut quid omnino fieri possit? Ac loci quidē ipsius forma talis est. Admonet autē hic locus: ut quærat quid ante rem: quid cū re: quid post rē euenerit? nihil hoc ad ius: ad Ciceronē inquit Gallus noster: si quis ad eū quid tale rettulerat: ut de facto quæretur. Tu tamē patiare: nullū a me artis institutæ locū p̄teriri. Ne si nihil nisi qd a te scribendū putabis: nimirū te amare uideare? Est igitur magna ex parte locus hic oratorius nō modo: non iuris cōsultoꝝ: sed ne philosophoꝝ quidē. Ante rem enim querūtur: quæ talia sunt: apparatus colloquia: locus: institutū conuiuiū. Cū re autē pedū: crepitus: strepitus hominū: corporum umbre: siquid eiusmodi. At post rem: rubor: pallor: titubatio: siqua alia signa cōturbationis & cōscientiæ. Præterea restinctus ignis: gladius cruētus: cæteraq; quæ suspicionē facti possūt mouere. Deinceps ē locus dialecticoꝝ p̄prius ex cōsequētibus & antecedētibus & repugnātibus: quæ etiā ab adiūctis longe diuersus est. Nam cōiuncta (de quibus paulo ante dictū est) nō semp̄ eueniūt: cōsequētia autē semp̄. Ea enim dico cōsequētia quæ rem necessario cōsequūtur. Itēq; & antecedētia: & repugnātia: quicquid enim ascedit quāq; rē: id cohæret cū re necessario: & quicquid repugnat id eiusmodi ē: ut cohærere nunq̄ possit. Quum tripartite igitur distribuatur locus hic in cōsecutionē: antecessionē: repugnantiam reperīdī argumēti locus simplex est: tractandi triplex. Nam quid iterest quum hoc sūperis: pecuniā numeratā mulieri deberi: cui sit omne argentū legatū: utrū hoc modo cōcludas argumentū? Si pecunia signata argentū est: legata est mulieri: est autē pecunia signata argentū: legata igitur ē: an illo modo si numerata pecunia: nō est legata? nō est numerata pecunia argentū: est autē numerata pecunia argentū: legata igitur est. An illo modo nō est legatū argentū: & nō est legatū argentū pecunia: legatū autem argentū est: legata igitur numerata pecunia est. Appellāt autē dialectici eam conclusionem argumenti: in qua quum primū sūperis cōsequitur id qd annexū est primū cōclusionis modū. Quum id qd annexū est negaris: ut id quoq; cui fuerit annexū: negandum sit. Secundus is appellat cōcludēdi modus quum autem aliqua coniuncta negaris: & his alia negatio rursus adiungitur: & ex his primū sumpseris: ut quod relinquitur tollendum sit: tertius appellatur cōclusionis modus.

Ex hoc illa rhetor ex contrariis conclusa: quæ ipsi εναντιον αμαρτια appellat: non quod non omnis sententia proprio nomine εναντιον αμαρτια dicatur: sed ut Homerus propter excellentiam commune poetarum nomen efficit apud grecos suum: sic quum omnis sententia enthymema dicatur: quia uidetur ea quæ ex contrariis conficiatur acutissima sola propria commune nomen possidet. Eius generis hæc sunt: hunc metuere: alterum in metu non ponere: eam quam nihil accusas damnas: bene quam meritam aestimas male mereri: id quod scis prodest: nihil id quod nescis obest. Hoc differendi genus attingit omnino nostras quoque in respondendo disputationes. Sed philosophorum magis quibus est cum oratoribus illa expugnantibus sententiis communis conclusio: quæ a dialecticis tertius modus: a rhetoribus enthymema nuncupatur. Reliqui dialecticorum modi plures sunt: qui ex disunctionibus constant: aut hoc: aut illud: hoc autem non igitur illud. Itaque aut hoc: aut illud: non autem hoc illud igitur. Quæ conclusiones iccirco ratæ sunt: quod in disunctione plus uno uerum esse non potest. Atque ex his conclusionibus (quas supra scripsi) prior quartus: posterior quintus a dialecticis modus appellatur. Deinde addunt coniunctionum negantiam sic: non & hoc est & illud: hoc autem non igitur illud: hic modus est sextus: septimus autem: non & hoc & illud: non autem hoc illud igitur. Ex his modis conclusiones innumerabiles nascuntur: in quo est fere tota dialectica: sed ne hæc quidem quas exposui ad hanc institutionem necessariae. Proximus est locus rerum efficientium quæ causæ appellantur: deinde rerum effectuarum ab efficientium causis. Harum exempla: ut reliquorum locorum paulo ante posui: & quidem ex iure civili: sed hæc patent latius. Causarum igitur genera sunt: unum quod uis sua: id quod sub ea subiectum est certe efficit: ut ignis accendit. Alterum quod naturam efficiendi non habet: sed sine quo effici non possit. Ut si quis æs causam statuæ uelit dicere: quod sine eo non possit effici. Huius generis causarum sine quo non efficitur: alia sunt quieta nihil agentia: stollida quodammodo: ut locus: tempus: ferramentum: & cætera generis eiusdem: alia autem precursione quandam adhibent ad efficiendum: & quædam afferunt per se adiumenta: & si non necessaria: ut amor congressio causam attulerit: amor flagitio. Ex hoc genere causarum ex æternitate pendentium fatum a stoicis nequitur. Atque ut earum causarum sine quibus effici non potest genera diuisi: sic etiam efficientium diuisi possunt. Sunt enim alia causæ quæ plane efficiunt nulla re adiuuante: alia quæ adiuuari uelint: ut sapientia efficit sapientes sola: pro se beatos efficit: necne sola pro se quaestio est. Quare quum in disputationem inciderit causa efficiens aliquid necessario sine dubitatione licebit quod efficitur ab ea causa concludere. Quum autem erit talis causa: ut in ea non sit efficiendi necessitas: necessaria conclusio non sequitur. Atque illud quidem genus causarum quod habeat uim efficiendi necessariam errorem afferre non fere solet: hoc autem sine quo non efficitur sæpe conturbat. Non autem si sine parentibus filii esse non possunt: propterea causa fuit in parentibus gignendi necessaria. Hoc igitur sine quo non fit ab eo: a quo certe diligenter est sepandum. Illud enim est tanquam utinam ne in nemore pelio cæcæ securibus ad terram cecidissent abiectæ trabes: nisi enim cecidissent abiectæ ad terram trabes: argo illa facta non esset: nec tamen fuit in his trabibus efficiendi uis necessaria. Atque in Aiæci nauem chrispifulcæ ignem fulmen iniectum est: inflamat nauis necessario. Atque etiam est causarum dissimilitudo quod alia sunt: ut sine ulla appetitione animi: sine uoluntate: sine opinione suum quod si opus efficiant. Velut omne intereat quod ortu sit. Alia autem: aut uoluntate efficiuntur: aut habitu: aut natura: aut arte: aut casu. Uoluntate: ut tu quum hunc libellum legis. Perturbatione animi: ut si quis euentum horum temporum timeat. Habitu: ut facile & cito irascatur. Natura: ut uitiū indies crescat. Arte: ut bene pingat. Casu: ut prospere nauiget. Nihil horum sine causa: nec quicquam omnino: sed huiusmodi causæ non necessariae. Omnium autem causarum in aliis inest constantia: in aliis non inest. In natura & in arte constantia est: in cæteris nulla. Sed tamen earum causarum: quæ non sunt constantes: alia sunt perspicua: alia latent. Perspicua sunt quæ appetitionem animi: iudiciumque tangunt. Latent quæ subiectæ sunt fortunæ. Quum enim nihil sine causa fiat: hoc ipsum fortunæ euentus obscura causa latenter efficitur: etiam ea quæ sunt partim sunt ignorata: partim uoluntaria. Nam iacere telum uoluntatis est: ferire quem nolueris fortunæ: ex quo aries ille subiicitur in uestris actionibus: si telum manu fugit magis quam iecit. Cadunt etiam in ignoracionem atque imprudentiam perturbationes animi tanquam sint uoluntariae. Obiurgacione enim & admonitione detrahiuntur: tamen habent tantos motus: ut ea quæ uoluntaria sunt: aut necessaria interdum: aut certe ignorata uideantur. Toto igitur loco causarum explicato ex earum differentia in magnis quidem causis: uel oratorum: uel philosophorum magna argumentorum suppetit copia. In uestris autem si non uberior: & fortasse subtilior. Priuata enim iudicia maximarum quidem rerum in iuriconsultorum mihi uidentur esse prudentia. Nam & adsunt multum: & adhibentur in consilio: & patronis diligentibus ad eorum prudentiam confugientibus hastas ministrant. In omnibus igitur his iudiciis: quibus ex fide bona est additum: ubi uero etiam: ut iter bonos bene agere oportet. Imprimisque in arbitrio rei uxoriae in quo est quid eis melius æquus: parati esse debent. Illi enim dolum malum: illi fidem bonam: illi æquum bonum: illi quid socium socio. Quid enim qui negocia aliena curasset: et cuius ea negocia fuissent?

Quid eū qui mādasset ei cui mandatū esset alterū alteri p̄stare oporteret? quid uirū uxori? qđ uxore uiro tradiderūt? Licet igitur diligenter cognitis argumentorū locis: nō modo oratoribus & philosophis: sed iuris etiā peritis: quoniā de cōsultatiōibus suis disputare: cōiūctus huic causerū loco. Locus ille est qui efficitur ex causis: ut enim causa effectū indicat: sic qđ effectū est quæ fuerit causa demonstrat. hic locus suppeditare solet oratoribus & poetis: sæpe etiā philosophis: sed his qui ornatī: & copiose loqui possunt: mirabilē copīā dicēdi quā denunciant quid ex quacūq; re sit futurū. Causarū enim cognitio cognitionē euentorū facit: reliquus est cōparatiōnis locus: cuius genus & exemplū supra positū est: ut cæterorū nunc explicāda tractatio ē. Cōparātur igitur oīa quæ aut maiora: aut minora: aut paria dicūtur. In quibus expectantur hæc: numerus: species: uis: quædā etiā ad res aliquas affectio. Numero sic cōparabūtur: ut plura bona paucioribus bonis anteponant: pauciora mala malis pluribus: diuturniora bona breuioribus: longe & late puagata angustis: ex quibus plura bona ppagentur quæq; plures mutantur & faciāt. Specie autē cōparantur: quæ ppter se expetēda sunt his quæ ppter aliud: & ut in nata atq; insita adsumptis & aduēticiis: integra cōtaminatis: iocūda minus iocūdīs: honesta ipsīs etiā utilibus: procliuia laboriosis: necessaria nō necessariis: sua alienis: rara uulgaribus: desiderabilia his quibus facile carere possis: pfecta inchoatis: tota partibus: ratione utentia rationis expertibus: uolūtaria necessariis: animata inanimatis: naturalia nō naturalibus: artificiosa nō artificiosis. Vis autē in cōparatione sic cernitur: efficiens causa grauior q̄ nō efficiēs: quæ se ipsis cōtenta sunt meliora q̄ quæ ægent aliis: quæ in nostra q̄ quæ in aliorū potestate sunt: stabilia incertis: quæ eripi nō possunt his quæ possunt. Affectio autē ad res aliquas est huiusmodi pncipum cōmoda maiora q̄ reliquorū: itēq; quæ iocūdiora: quæ pluribus probata: quæ ab optimo quoq; laudata. Atq; ut hæc in cōparatione meliora: sic deteriora quæ his contraria. Parium autē cōparatio: nec elationē habeat: nec sūmissionē: est enim æqualis. Multa autē sūt quæ æq̄litate ipsa cōparentur: quæ ita fere cōcludūtur. Si cōsilio iuuare ciues & auxilio æqua in laude ponendū est. Pari gloria debēt esse qui cōsulunt: & qui defendūt. Ad qđ p̄mum ē qđ sequitur: igitur pfecta est omnis argumentorū: inueniendorū: præceptio: ut quā pfecto sit a definitione: a partitione: a notatione: a cōiugatis: a genere: a formis: a similitudine: a differentia: a cōtrariis: ab adiūctis: ab antecedētibus: a cōsequentibus: a repugnātibus: a causis: ab effectis: a cōparatione maiorū: minorū: pariorū. Nulla præterea sedes argumētī quaerenda sit. Sed quoniam ita a pncipio diuisimus: ut alios locos diceremus: in eo ipso de quo ambigim̄ hærere: de quibus satis dictū est: alios assumi extrinsecus: de his pauca dicamus. Et si ea nihil omnino ad uestras disputationes p̄tinent: sed tamē totam rem efficiamus: quandoquidē cœpimus. Neq; enī tu is es quē nihil nisi ius ciuile delectet. Et quoniā ad te hæc ita scribūtur: ut etiā in aliorū manus sint uentura detur opera: ut q̄ plurimū his quos recta studia delectāt p̄desse possimus. Hæc ergo argumētatio quæ dicitur artis expertis in testimonio posita est. Testimoniū autē nunc dicimus omne qđ ab aliqua re externa sumitur ad faciendā fidem. Persona autē nō qualiscūq; est testimonii pondus habet. Ad faciendā enim fidē auctoritas quaeritur. Sed auctoritatē: aut natura: aut tēpus affert. Naturæ auctoritas in uirtute inest maxime. In tēpore autē multa sunt: quæ afferāt auctoritatē: ingeniu: ætas: opes: fortunata: ars: usus: necessitas: cōcursio etiā nunq; rerum fortuitarū. Nam & ingeniosos & opulētos: & ætatis spatio probatos dignos: quibus credas putant. Non recte fortasse: sed uulgi opinio mutari uix potest: ad eaq; omnia dirigūt: & qui iudicant: & qui existimāt. Qui enim his rebus (quas dixi) excellūt ipsi uirtute uidētur excellere. Sed reliquis quoq; rebus quas modo enumerauī: q̄q; in his nulla species uirtutis est tamen interdū cōfirmatur fides: si usus: aut ars quædā adhibetur. Magna enim est uis ad persuadendū sciētiae: aut usus. Plærūq; enim creditur his qui experti sunt: facit etiā necessitas fidem: quæ tum a corporibus: tum ab animis nascitur. Nam & uerberibus: & tormētis ignificati: quæ dicūt ea uideri ueritas ipsa dicere: & quæ a p̄turbationibus animi dolore: cupiditate: iracūdia: metu: quæ necessitatis uim habēt: afferūt auctoritatē & fidem: cuius generis etiā illa sūt: ex quibus nōnunq; uerū inuenitur: pueritia: somnus: imprudētia: uinolētia: infania. Nam & per uī sæpe iudicauerūt aliqd qđ p̄tinet ignari: & p̄ somnū: uinū: infaniā multa sæpe patefacta sunt. Multi etiam in res odiosas imprudēter inciderūt: ut Sralerio nup accidit: qui ea locutus est bonis uiris subasculatibus pariete in terposito: quibus patefactis in iudiciū prolatis rei capitalis iure dānatus est: huic simile quidā de lacedæmonio Pausania accēpimus. Cōcursio etiā fortuito: talis est: ut si interuentum est casu quā aut ageretur aliquid qđ proferendū nō esset: aut diceret. In hoc genere etiā illa in Palamedē est cōiecta suspitionū proditiōnis multitudo. Quod genus refutare interdū ueritas uix potest. Huius etiam & generis fama uulgi quoddā multitudinis testimoniū. Quæ autē uirtute fidem faciūt ea bipartita sunt: ex quibus alterū natura ualet: alterū industria. Decorū

enim uirtus natura excellit: hominū autē industria diuina hæc fere sunt testimonia: p̄mum orationis. Oracula enim ex eo ipso appellata sunt: qđ est in iis deoꝝ oratio: deinde reꝝ in quibus sūt quasi quædā opera diuina. Primū ipse mūdus eiusq; oīs ordo & ornatus: deinceps aerii uolatus auisū atq; cantus: deinde eiusdē aeris sonitus & ardores multarūq; rerū in terra portenta: atq; etiā pexta inuēta p̄sensio. A dormiētibus quoq; multa significata uisus: qbus ex locis sumi interdū solēt ad fidē faciendā testimonia deoꝝ. In hoīe uirtutis opinio ualet plurimū. Opinio autē est nō modo eos uirtutē habere qui habēt: sed eos etiā qui habere uideant. Itaq; quos ingenio: quos studio: quos doctrina p̄ditos uidēt: quorūq; uitā cōstantē & p̄batam: ut Catonis Lælii: Scipionis: aliorūq; plurium uident eis eē quales se ipsi uelint. Nō solū eos cēsent tales eē qui in honoribus populi reꝝ pu. uersant: sed etiā oratores: & philosophos: & poetas: & historicos ex quoꝝ & dictis & scriptis sæpe auctoritas petit ad faciendā fidē. Expositis oībus argumētandi locis: illud primū intelligendū est: nec ullā eē disputationē: in qua nō aliq; locus incurrat nec fere oēs locos incidere in omnē quæstionē: sed quibusdā quæstionibus alios: quibusdā alios esse aptiores locos. Quæstionū duo sunt ḡn̄a: alterū infinitū: alterū definitū. Definitū est qđ hypothesin gr̄eci: nos causā. Infinitū qđ thesin illi appellāt: nos p̄positū possumus noiare Causa certis p̄sonis: locis: tēporibus: actionibus: negociis cernit: aut in oībus: aut in plæriscq; eorū. P̄positū autē in aliquo eorū: aut in pluribus: nec t̄m̄ in maximis. Itaq; p̄positū est pars causæ: si quæstio earū aliq; de re est: qbus causæ cōtinētur: aut una: aut pluribus: aut nōnunq; oībus. Quæstionū aut quacūq; de re sint: duo sūt ḡn̄a: unū cognitionis: alterū actionis. Cognitionis sūt hæc quarū finis est sciētia: ut si quærat: natura ne ius p̄fectum sit: an ab aliqua quasi cōtradictione hominū & p̄actione? Actionis aut huiusmodi exēpla sūt: sit ne sapiētis ad rēp. accedat? Cognitionis quæstiones tripartitæ sunt: qum an sit: aut qđ sit: aut quale sit quærit. hōꝝ p̄mū cōiectura: secūdū definitione: tertiu iuris & iniuriæ distinctione explicat. Cōiecturæ ratio in quatuor partes distributa est: quæ est una qū quærit: sit ne aliqd? altera unde ortū sit? Tertia quæ id causa effecerit? Quarta in qua de mutatioe rei quærit: sit nec ne? ut qđnā honestū sit? & qđ æquū? Reuera: an hæc t̄m̄ in opinione sint? Vnde autē sit ortū: ut qum quærit natura: an doctrina possit effici uirtus? Causa autē efficiēs sic: ut qum quærit: qbus rebus eloquētia efficiat? De cōmutatione aut sic: possit ne eloquētia cōmutatione aliqua in infātiā cōuertit? Qum autē qđ sit quærit notio explicāda est: & p̄prietas: & diuisio: & partitio: hæc enim sūt diffinitioni attributa. Ad d̄it etiā descriptio: quā κατὰ τὴν gr̄eci uocant. Notio sic quærit: Sit ne id æquū & ei q plus pōt utile ē? Proprietas sic: In homine ne solū cadat: an etiā in b̄luis egritudo? Diuisio: & eodē modo partitio sic: Tria ne ḡn̄a bonoꝝ sint? Descriptio: qualis sit avarus: qualis assentator: cæteraq; eiusdē ḡn̄is in qbus natura & uita describit. Qum autē quærit quale qđ sit: aut simpliciter quærit: aut cōparate. Simpliciter expetēda ne sit gloria? Cōparate: p̄ponēda ne sit diuitiū gloria? Simpliciu tria ḡn̄a sūt: de expetēdo fugiēdoq; de æquo & iniquo: de honesto & turpi. Cōparationū aut duo: unū de eodē & alio: & alterū de maiore, & minore. De expetēdo & fugiēdo huiusmodi: Si expetēda diuitiæ? si fugiēda paupertas? De æquo & iniquo: æquū ne sit ulcisci a quocūq; iniuriā accipis? De honesto & turpi: honestū ne sit p̄ patria mori? Ex altero autē ḡn̄e qđ erat bipartitū: unū est de eodē & alio: ut si quærat: qđ inter amicū interficit & assētorē: regē & tyrannū? Alter de maiore & minore: ut si quærat: Eloquentia ne pluris sit: an iuris ciuilis scia? De cognitionis quæstionibus hætenus. Actionis quæstiones reliquæ sūt: quarū duo sūt ḡn̄a: unū ad officiū: alterū ad motū animi uel gignendū: uel sedandū: planeue tollēdū. Ad officiū sic: qum quærit suscipiēdi ne sūt liberi? Ad mouēdos aīos: qum sūt cohortatiōes ad defendendā rēp. ad gloriā & ad laudē. Quo ex ḡn̄e: querelæ incitationes: miserationesq; flebiles. Rursusq; oratio tum iracundiā restringēs: tum metū eripiēs: tum exultantē læticiā comprimens: tum egritudinē abstergēs: hæc qum in p̄positis quæstionibus genera sint eadē in causas transferuntur. Loci autē q ad quasq; quæstioes accommodati sūt: deinceps sūt uidēdi. Oēs quidē illi (quos supra diximus) ad plærascq; sūt: sed alii ad alias (ut dixi) aptiores. Ad cōiecturā igit maxime apta: quæ ex causis: quæ ex effectis: quæ ex cōiunctis sumi possūt. Ad diffinitionē autē p̄tinet ratio & sciētia diffiniēdi. Atq; huic generi finitimū est illud qđ appellari de eodē & altero diximus: qđ genus forma quædā diffinitionis est. Si enim quærat: idē ne p̄tinacia: & p̄seuerantia diffinitionibus iudicandū est? Loci autē cōuenient in eius generis quæstionē: cōsequētes: an recedētes: repugnātes: adiūctis etiā duobus his qui sumunt ex causis & effectis. Nam si hęc rem illa seqtur: hęc aut nō seqt: aut si hęc res illa aīcedit: hęc nō aīcedit: aut si huic repugnat: illi nō repugt: aut si huic rei: hęc illius alia causa est: aut si ex alio hoc: ex alio illud effectū ē: ex quouis hōꝝ id de quo quærit: idē ne aliud sit iueniri pōt. Ad tertiu genus qōnis in quo quale sit quærit: in cōparatione ea cadūt quæ pauloante in cōparationis loco enumerata sunt. In illud

autē genus in quo de expetēdo fugiēdoq; quærit: adhibētur ea quæ sunt: aut animi: aut corpo-  
ris: aut externa cōmoda uel incōmoda. Itēq; cum de honesto turpiq; quærit: ad ai bona uel ma-  
la oīs dirigēda est oratio. Quam aut de æquo & iniquo differit: eqtatis loci colliguntur: hi cer-  
nuntur bipartito: natura & instituto. Natura partes habet duas: tuitiōē sui: & ulciscēdi uim. In-  
stitutio aut æqtatis tripartita est: una pars legitima ē: altera cōueniēs: tertia moris uetustate fir-  
mata. Atq; etiā rursus æqtatis tripartita dicit esse: una ad supos deos: altera ad manes: tertia ad  
hoies ptinere: p̄ma pietas: secūda sanctitas: tertia iusticia: aut æquitas nominat. De p̄posito sa-  
tis multa: deinceps de causis pauciora dicēda sūt. Plæraq; enim sūt ei cū p̄posito cōia. Tria sūt  
ḡna causarū: iudiciū: deliberationis: laudationis: quarū fines ipsi declarāt: qbus utendū locis sit.  
Nam iudiciū finis est ius ex quo etiā nomē. Iuris aut partes tūc expositæ quæ eqtatis. Deliberādi  
finis utilitas: cuius sūt hæ partes quæ modo expositæ rerū expetendarū. Laudatōis finis: hone-  
stas: de qua itē est antedictū. Sed definitæ quæstiones a suis quoq; locis quasi p̄priis instituunt  
in accusationē defensionēq; partitæ: in qbus existūt hæc ḡna: ut accusator p̄sonā arguat facti: de-  
fensor aliqd opponat: aut nō esse factū: aut si sit factū: aliud eius facti nomē eē: aut iure eē factū  
Itaq; aut inficialis: aut coniecturalis p̄ma appellat: diffinitiuā altera: tertia quāuis molestū nomen  
hoc sit: iuridicialis uocat. Harū causarū p̄pria argumēta ex his sumpta locis quos exposuimus  
in p̄ceptis oratoriis explicata sūt. Refutatio aut accusationis in qua est depulsio criminis græ-  
cæ dicit ἁπολογία: latine appellat status: in quo p̄mū existit: quasi ad repugnādū cōgressa defēsiō  
Atq; etiā in deliberationibus & laudationibus iidē existūt status. Nam & negant sæpe futura q  
ab aliquo in snia dicta sūt fore. Si aut oīno fieri nō possint: aut sine sūma difficultate nō p̄sūt: in  
qua argumētatione status cōiecturalis existit. At cum aliqd de honestate: utilitate: æqtate disse-  
rit: deq; his rebus quæ his sūt cōtrariæ: incurrūt status: aut iuris: aut nominis. Quod idē contin-  
git in laudationibus. Nam aut negari pōt id factū esse qd laudet: aut nō eo nomine afficiendū  
quo laudator affecerit: aut oīno nō eē laudabile: qd nō recte non iure factū sit: qbus oibus ḡni-  
bus usus est nimis imprudēter Cæsar cōtra Catonē meū. Sed quæ ex statu contentio efficit: ea  
græci ΚΕΙΝΟΛΕΝΟΝ uocāt: mihi placet id: qm̄ qdē ad te scribo: qua de re agit uocari. Quibus au-  
tem hoc qua de re agit cōtinetur ea continētia uocatur: quasi firmamēta defensionis: qbus sub  
latis defensio nulla sit. Sed quoniā lege firmius in cōtrouersis discēptādū esse nihil debet: dā-  
da est opera: ut legē adiutricē: & testē adhibeamus. In qua re alii status existūt noui: q appellan-  
tur legitimæ discēptationes. Tum enim defendet nō id legē dicere: qd aduersariū uelit. Id au-  
tem cōtingit cum scriptū ambiguū est: aut duæ differētes sentētia accipi possūt. Tum opponi-  
tur scripto uolūtas scriptoris: ut quærat: uerba ne plus: an snia ualere debeāt? Tum legi lex cō-  
traria affertur. Ita sūt tria ḡna quæ cōtrouersia in omni scripto facere possūt: ambiguū: discre-  
pantia scripti & uolūtatis: scriptura cōtraria. Iam hoc p̄spicuum est nō magis in legibus q̄ in te-  
stamētis: in stipulationibus: in reliqs quæ ex scripto agūtur posse cōtrouersias easdem existere  
horū tractationes in aliis libris explicātur. Næc solū p̄petuæ actiones: sed etiā partes oratōis iis  
dem locis adiuuātur: partim p̄priis: partim cōmunibus: ut in p̄ncipiis: qbus ut beniuoli: ut do-  
ciles: ut attēti sint q audiāt efficiendū est: p̄priis locis. Itēq; narrationes: ut ad suos fines spectent  
id est ut plane sint: ut breues: ut euidentes: ut credibiles: ut moratæ: ut cū dignitate: quæ q̄q̄ in to-  
ta oratione eē debeant: magis tamen sūt p̄pria narrandi. Quæ autē sequit narrationē: fides: ea  
quoniā p̄suadēdo efficit. qui ad p̄suadēdū loci maxime ualeāt dictū est in his in qbus de om-  
ni ratione diximus discēdi. Peroratio aut & alia quædā habeat: & maxime amplificationē. Cu-  
ius effectus hic debet eē: ut aut pturbētur animi: aut tranquillētur: & si ita iam affecti sunt ante:  
ut augeat eorū motus: aut sedet oratio. Huic generi in quo & misericordia: & iracūdia: & odiū  
& inuidia: & cæteræ animi affectiones pturbantur: p̄cepta suppeditātur aliis libris: quos pote-  
ris mecū legere cum uoles. Ad id aut qd te uelle senserā cumulate fatissactū esse debet uolunta-  
ti tuæ. Nā ne p̄terirem aliquid qd ad argumentū in omni ratione reperendū ptineret: plura  
q̄ a te desiderata erāt: sū complexus: feciq; qd sæpe liberales uēditores solēt: ut cum ædes fun-  
dum uēdiderint: ratis: cæsis: receptis: cōcedant tamē aliquid emptori: qd ornādi causa apte  
& loco suo positū esse uideatur. Sic tibi nos ad id qd quasi mācipio dare debuimus: ornāmēta  
quædam uoluimus non debita accedere.

Marci Tullii Ciceronis Topica finit.

TVDEO mi pater latine ex te audire ea: quæ mihi tu de ratione dicendi græ-  
ce tradidisti. Si modo tibi est ociû: & si uis. M. An est mihi Cicero qd̄ ego ma-  
lim: q̄ te q̄ doctissimû esse? Ociû autē primû est: & sũmû: quoniã aliquãdo Ro-  
ma exeundi potestas data est: deinde ista tua studia maximis occupationibus  
meis anteferrẽ libeter. C. uis ne igitur ut tu me græce soles ordine interrogare  
sic ego te uicissim eisdẽ de rebus latine interrogem? M. sane si placet. Sic enim  
& ego te meminisse intelligã quæ accepisti: & tu ordine audies quæ requires

C. quot in partes distribuẽda est omnis doctrina dicẽdi? M. In tris. C. cedo quas? M. primû i ip-  
sam uim oratoris: deinde in orationẽ: tum in quæstionẽ. C. In quo ẽ ipsa uis? M. in rebus & uer-  
bis. Sed & res & uerba inueniẽda sũt & collocãda. Proprie autẽ in rebus inuenire: in uerbi elo-  
qui dicitur. Collocare autẽ & si est cõmune: tamẽ ad inueniẽdũ refertur uox: motus: uultus at-  
q; omnis actio eloquẽdi comes est: earũq; omniũ rerũ custos est memoria. C. Quid orationis:  
quot sũt partes? M. Quatuor: earũ duæ ualẽt ad rem docendã: narratio & cõfirmatio: ad ipel-  
lendos animos duæ: p̄ncipium & poratio. C. Quid quæstio? quasnã habet partes? M. Infinitã  
quã consultationẽ appello: & definitã: quã controuersiam nomino.

Voniã igitur p̄mum est inuenire oratoris: quid quæret? M. Vt inueniat quẽadmodũ  
fidem faciat eis: quibus uolet p̄suadere: & quẽadmodũ motũ eorũ animis afferat. C. q̄  
bus rebus fides fit? M. Argumẽtis quæ ducũtur ex locis: aut in re ipsa insitis: aut assum-  
ptis. C. Quos uocas locos? M. Eos in qbus latet argumẽta. C. Quid est argumẽtũ? M.  
Probabile inuẽtũ ad faciẽdã fidem. C. Quomodo igitur duo genera ista diuidis? M. Quæ sine  
arte putãtur ea remota appello: ut testimonia. C. Quid insita? M. Quæ inhæret in ipsa re. C. Et  
testimoniõ quæ sunt genera? M. Diuinũ & humanũ. Diuinũ est: ut oracula & auspicia: ut uati-  
cinationes: ut respõsa sacerdotũ: uel auruspiciũ auspiciũ cõiectõrũ. Humanũ qd̄ spectatur ex au-  
ctõritate: & ex uolũtate: & ex oratione: aut libera: aut exp̄ssa: in quo insũt scripta: pacta: p̄missa  
iurata: q̄sita. C. Quæ sũt quæ dicis insita? M. Quæ infixæ sunt rebus ipsis: tum ex toto: tũ ex par-  
tibus: tum ex notatione: tum ex his rebus quæ quodãmodo affectæ sũt: ad id de quo quærit: &  
& ad id totũ de quo disseritur: tum diffinitio adhibet: tum partiũ enumeratio: tum notatio uer-  
bi. Et ex his autẽ rebus quæ quodãmodo affectæ sũt: ad id de quo quærit: alia cõiugata appellant̄  
alia ex genere: alia ex forma: alia ex similitudine: alia ex differentia: alia ex cõtrario: alia ex con-  
iunctis: alia ex antecedẽtibus: alia ex cõsequẽtibus: alia ex repugnãtibus: alia ex causis: alia ex af-  
fectibus: alia ex cõparatione maiõrũ: aut pariũ: aut minõrũ: ut diffinitio: ut cõtrariũ: ut ea q̄ sunt  
quali repugnãtia ipsi cõtrario: ut eius: aut similia: aut dissimilia: aut cõsentanea: aut dissẽtanea:  
aut ea quæ sũt quali cõiuncta: aut ea quæ sũt quali pugnãtia inter se: ut earũ rerũ de qbus agi-  
causæ: aut causarũ euẽtus. i. quæ sũt effecta. De causis: ut distributiones: ut ḡna partiũ: generũ  
partes: ut p̄mordia rerũ: & quasi p̄currẽtia: in qbus inest aliqd̄ argumẽti: ut rerũ cõrẽtiones: qd̄  
maius: qd̄ par: qd̄ minus sit: in qbus aut naturæ rerũ: aut facultates cõparãtur. C. Oibus ne igit̄  
ex his locis argui- ta semp̄ sumemus? M. Immo uero scrutabimur: & quẽmus ex omnibus: sed  
adhibebimus iudiciũ: ut leuia semp̄ reiciamus: nõnunq; cõia p̄termittamus non necessaria. C.  
Quoniã de fide õsdisti: uolo audire d̄ motu. M. Loco tu qd̄ quæris: sed planius qd̄ uis explica-  
bit: quã ad orationis ipsius qõnũq; rationẽ uenero. C. Quid seq̄tur igit̄? M. Cũ iueneris collo-  
care: cuius infinita qõne ordo est idẽ fere quẽ exposui locõrũ. Indefinita autẽ adhibẽda sũt illa eti-  
am quæ ad motũ aiorũ ptinent. C. Quõ igit̄ ista explicas? M. Habeo cõia p̄cepta fidẽ facientia  
& cõmouẽdi: qm̄ fides est firma opinio. Motus autẽ aĩ icitatio: aut ad uoluptatẽ: aut ad molestiã  
aut ad metũ: aut ad cupiditatẽ. Tot. n. sũt motus ḡna: partes plures generũ singlõrũ: cõem colla-  
tionẽ ad fidẽ accõmodo qõnis. Nã est in cõsultatiõẽ uel p̄positione finis: fides in cã & fides &  
motus. Quare quã de causa dixero: in q̄ est p̄positũ: de utroq; dixero. C. Quid habes igit̄ de  
causa dicere? M. Auditor eam ḡnẽ distinguit. Nã aut ascultator est modo q̄ audit: aut disc̄pta-  
tor. i. rei sniãq; moderator: ita ut delectet: aut ita ut statuatur aliquid. Statuit autẽ aut de p̄eritis: ut  
iudex: aut de futuris: ut senatus: sic tria sũt ḡna hæc: iudicii: deliberationis: exornationis: q̄ q̄a i  
laudationẽ maxime cõfertur p̄priũ habet iam ex eo nomẽ. C. Quas res sibi p̄ponet in istis tri-  
bus ḡnibus orator? M. Delectationẽ in exoratiõẽ: in iudicio aut sc̄auiã: aut clemẽtiã iudicis: i  
suasione autẽ: aut spem: aut formidationẽ deliberãtis. C. Cur igit̄ exponis hoc loco ḡna contro-  
uersiarũ? M. ut rationẽ collocãdi ad finẽ cuiusq; accõmodẽ. C. Quonã tadẽ modo? M. Quia q̄-  
bus i orationis delectatio finis est: uariũ sũt ordines collocãdi. Nam aut tẽporũ seruant gradus:

aut generū distributiones: aut a minoribus ad maiora ascēdimus: aut a maioribus ad mīora de  
labimur: aut hac inæquabili uarietate distinguimus: tum parua magnis: simplicia cōiunctis: ob  
scura dilucidis: læta tristibus: incredibilia pbabilibus inteximus: quæ in exhortationē cadunt oīa  
C. Quid in deliberatiōe: qd spectas? M. Principia uel nō lōga: uel sæpe nulla. Sūt enim ad audi  
endū qui deliberāt suā causā parati: nec multū sane sæpe narrandū est. Est enim narratio p̄ter  
tarū rerū: aut præsentiū: suasio aut futurarū. Quare ad fidē & ad motū adhibēda est oīs oratio.  
C. Quid in iudiciis: quæ est collocatio? M. Nō eadē accusatoris & rei: q̄ accusator rem ordinē  
q̄ p̄fertur: & singula argumēta quasi ista in manu collocata uehēmēter p̄ponit: cōcludit acri  
ter: cōfirmat tabulis: decretis: testimoniis: accuratiusq; ī singulis cōmorat: porationisq; p̄ceptis:  
quæ ad incitādos aīos ualēt: & in reliqua oratione paululū digrediēs de cursu dicēdi uti: & ue  
hemētius in porādo. Est enim p̄positū ut iratū efficiat iudicē. C. Quid faciēdū est cōtra reo? M.  
Cōtraria oīa: lōge secus sumēda p̄ncipia ad beniuolētiā cōciliādā. Narratiōes aut amputādæ q̄  
lædūt: aut relinquēdæ si totæ sūt molestæ. Firmamēta ad fidē posita: aut p̄ se diluēda: aut obscu  
randa: aut digressiōibus obruēda: porationes aut ad misericordiā cōferendæ. C. Semp̄ ne igitur  
ordinē collocādi: quē uolumus tenere possumus? M. Nō sane. Nā auditorū aures moderantur  
oratori prudētī & p̄uidō: & qd̄ respuūt immutandū est. C. Expone deinceps: q̄ ipsius orati  
onis: uerborūq; p̄cepta sint. M. Vnū igitur genus est eloquēdi sua sp̄ote fusū: atq; uersū: atq; mu  
tatū. Prima uis ē ī simplicibus uerbis: cōiunctis secūda. Simplicia iueniēda sūt: cōiunctio collocā  
da est: & simplicia uerba partim natiua sūt: partim repta. Natiua ea quæ significata sunt sensu:  
Repta quæ ex his facta sūt: & nouata: aut similitudine: aut imitatione: alia īferius sūt: q̄ non no  
ua: nō nouata tractant: aut īflexione: aut adiūctione uerborū: atq; etiā est hæc distinctio ī uerbis  
altera natura: tractatione altera. Natura ut sint alia cōsonātiōra: grauiora: leuiora: & quodāmo  
do nitidiora: alia cōtra. Tractatione autē: qum aut p̄pria sumūtur rerū uocabula: aut addita ad  
nomen: aut noua: aut p̄sca: aut ab oratore modificata & īflexa quodāmodo: qualia sūt ea q̄ trās  
ferunt: aut imutātur: aut ea q̄bus tanq̄ abutimur: aut ea quæ obscuramus: q̄ incredibiler tolli  
mus: quæq; mirabilius q̄ sermonis cōsuetudo patit̄ ornatus. C. Habeo de simplicibus uerbis:  
nūc de cōiunctione quæro. M. Numeri quidē sūt in cōiunctione seruādi: cōsecutioq; uerborū.  
Numeros aures ipse metiunt: ne aut cōpleas uerbis qd̄ p̄posueris: aut redūdes. Cōsecutio aut  
ne ḡibus: numeris tp̄ibus: p̄sonis casibus p̄terbet̄ oratio. Nam ut in simplicibus uerbis qd̄ nō  
est latinū: sic in cōiunctis: qd̄ nō est cōsequens utuperandū est. Cōia aut simpliciu cōiunctōrū  
q; sūt hæc qnq; q̄si lumina: dilucidū: breue: pbabile: illustre: suaue. Dilucidū fit usitatis uerbis: p̄  
prius: dispositis: aut circūscriptiōe cōclusa: aut itermiissione: aut cōcisiōe uerborū. Obscurū aut  
aut lōgitudine: aut tractatione orationis: aut ambiguitate: aut īflexione: atq; imutatiōe uerbo  
rū. Breuitas aut cōficiē simplicibus uerbis: semel unaquaq; re dicēda nulli rei: nisi ut dilucide di  
cas seruēdo. Probabile autē genus est orationis si nō nimis est cōptum atq; expolitū: si ē aucto  
ritas & pōdus in uerbis: si sniæ uel graues uel aptæ op̄ionibus hoīum & moribus. Illustris autē  
oratio est: si & uerba grauitate delecta ponunt: & trāsllata: & sup̄llata: & ad nomē adiūcta: & du  
plicata: & idē significātia: atq; ab ipsa actiōe: atq; imitatione rerū nō abhorrētia. Est enim hæc  
pars orationis: quæ rē cōstituat pene ante oculos. His. n. maxime sēsus attingit: sed cætera tñ &  
maxime mēs ipsa moueri pōt: sed quæ data sūt de oratione dilucida cadūt ī hāc illustre oīa. Est  
enim plus aliquāto illustre q̄ dilucidū: altero fit ut itelligamus: altero uero ut uidere uideamur  
Suaue autē genus erit dicēdi p̄mū elegātia: & iocūditate uerborū sonātiū & leuiū: deinde cōiuncti  
one: quæ neq; aspos habet cōcursus: neq; disiuictos: atq; hiātes: & sic circūscripta nō lōgo anfra  
ctū: sed ad spiritū uocis apto: habeatq; similitudinē æqualitatēq; uerborū: qum ex contrariis sū  
pta uerbis: crebra crebris: paria paribus respōdeāt: relataq; ad idē uerbū & gemiata: atq; dupli  
cata: uel etiā sæpius iterata ponant: cōstructiōq; uerborū: tū cōiunctiōibus copulet̄: tū dissolu  
tiōibus quasi relaxet̄. Fit etiā suauius oratio qū aliqd̄: aut diuersius: aut īauditū: aut nouū dicas  
Delectat etiā quicqd̄ est admirabile: maximeq; mouet ea quæ motū aliquē aī miscet̄ ofo: quæ  
q; significat oratoris ipsius amabiles mores: q̄ exprīmūtur: aut significādo iudicia ipsius ex aīo  
humano: ac liberali: aut īflexione sermonis: qum aut augendi alterius: aut minuendi sui causa  
alia dici ab oratore: alia existimari uidētur: idq; comitate fieri magis q̄ uanitate. Sed sūt multa  
suauitatis p̄cepta: quæ orationē: aut magis obscurā: aut minus pbabilem faciūt. Itaq; hoc etiā  
loco nobis est ipsis qd̄ causa postulet iudicandū. C. Reliquū est igitur: ut dicas de cōuersa oratio  
ne: atq; mutata. M. Est quidem id genus totū sitū ut in cōmutatione uerborū: quæ simplicibus ī  
uerbis ita tractet̄: ut aut in uerbo dilate: aut in uerbū cōtrahat̄ oratio. Ex uerbo autē: aut p̄priū  
aut idē significā: aut factū uerbū in plura uerba deducit̄. Ex cōtractiōe qū aut diffinitio ad unū  
uerbū renocat̄: aut assūpta uerba renouētur: aut ī circuitus dirigunt̄: aut in cōiunctiōe fit unum.



uerbū ex duobus. In cōiunctis aut uerbis triplex adhiberi pōt cōmutatio: nō uerboꝝ: sed tātū  
 modo ordinis: ut qum semel dictū sit directe: sicut natura ipsa tulerit inuertit' ordo: & idē quasi  
 fursū uersus retro qꝫ dicat: deinde idē itercise: atqꝫ p mixte. Eloquēdi aut exercitatio maxime in  
 hoc toto cōuertēdi genere uersat. C. Actio igr̄ seqtur ut opinor. M. Est etiā quæ quidē orationē  
 & cū rerū: & cū uerboꝝ augmētis cōmutata maxime est. Facit enim & dilucidā orationē: & il  
 lustrē: & pbabilē: & suauē: nō uerbis: sed uarietate uocū: motu corporis: uultuqꝫ plurimū uale  
 bit: sed cū orationis gñe cōfētiē: eiusqꝫ uim ac uarietātē subsequet. C. Nunqd nā tibi de orato  
 re ipso restat? M. Nihil sane pter memoriā: quæ est gemina litteraturæ quodāmodo: & in dissi  
 mili gñe p similis. Nā ut illa cōstat uox ex notis litterarū: & ex eo in quo impmūtur illæ notæ:  
 sic cōfēctio memoriæ tanqꝫ cæra locis utit': & in his imagines: ut lras collocat. C. Quoniā igitur  
 uis orationis ois exposita est: qd habes de orationis pceptis dicere? M. Quatuor eē eius partes  
 quarū pma & postrema ad motū ai ualet. His enim initiis est: & porationibus cōcitādus est. Se  
 cūda narratio: & tertia cōfirmatio fidē facit orationi. Sed amplificatio quis habet ppriū locū  
 sæpe etiā pmū. Postremū quidē fere semp: tamē reliquo icursu orationis adhibēda ē: maxime  
 qꝫ quia aliqd cōfirmatū est: aut rephēsum: itaqꝫ ad fidē quoqꝫ uel plurimū ualet. Est enim am  
 plificatio uehemēs quædā argumētatio: ut illa docēdi causa sit: hæc cōmouēdi. C. Perge igit' or  
 dine quatuor istas partes mihi explicare? M. Faciā & a pncipiis pmū ordiar: quæ quidē ducūtur  
 aut ex psonis: aut ex rebus ipsif. Sumūtur autē triū rerū gñia: ut amice: ut intelligent' audiātur: ut  
 qꝫ attēte: quoꝫ pms locus est in psonis nostris: & discaptatoꝝ aduersarioꝝ: ex qbus initia be  
 niuolētia cōsiliādæ cōparant': aut meritis nostris: aut dignitate: aut aliquo gñe uirtutis: & maxi  
 me libertatis officii: iusticiæ: fidei: cōtrariisqꝫ rebus in aduersarios cōferēdis: & cū his qui discā  
 ptāt aliqua cōiurationis: aut causa: aut spes significāda: & si in nos aliqd odiū offēsiōe uel facta  
 uel collata sit: & tollēda: minuēdaue: aut diluēdo: aut extenuādo: aut cōpensādo: aut despēdo i  
 telligētur: aut ut audiamur: etiā attēte ab ipsis rebus ordiendū est. Sed facillime auditor adiscit  
 & qd agat' intelligit: si cōpletare a principio genus naturāqꝫ causæ: si diffinias: si diuidas: siueqꝫ  
 prudentiā eius ipediās cōfusione partiū: nec memoriā multitudine: quæqꝫ mox de narratione  
 dilucida dicētur: eadē etiā huc poterūt recte referri: ut attēte aut audiamur: triū rez aliqua cōse  
 quimur. Nam aut magna quædā pponemus: aut necessaria: aut coniuncta cū ipsis apud quos  
 res agit'. Sit aut hoc etiā in pceptis: ut siquādo tēpus ipsū: aut res: aut locus: aut interuētus alicu  
 ius: aut iterpellatio: aut ab aduersario dictū aliqd: & maxime in porando dederit occasionem  
 nobis aliquā: ut dicamus aliqd ad tēpus: apte nō derelinquemus: & quæ suo loco de amplifica  
 tione dicemus multa ex his poterūt ad pncipioꝝ pcepta trāfferri. C. Quid in narratiōe? quæ  
 tandē cōseruata sūt. M. Quoniā narratio est rerū explicatio: & quædā quasi sedes: & fundamē  
 tū cōstituendæ fidei: ea sūt in ea seruāda maxime: quæ etiā in reliqꝫ fere dicēdi partibus: qꝫ par  
 tim sūt necessaria: partim sūpta ad ornandū. Nam ut dilucide pbabiliterqꝫ narremus necessari  
 um est: sed assumimus etiā suauiter: ergo ad dilucide narrandū eadē illa supiora explanādi & il  
 lustrādi pcepta repetemus: in qbus est breuitas ea quæ sæpissime in narratione laudat': de qua  
 supra dictū est. Probabilis autē erit si psonis: si tpibus: si locis ea quæ narrabuntur consentient:  
 si cuiusqꝫ facti & euēti causa ponet': si testamēta dici uidebūtur: si tum hominū opinione aucto  
 ritate: si cū lege: cū more: cū religione cōiuncta: si pbitas narrātis significabit': si antiqtas: si me  
 moria: si orationis ueritas: & uitæ fides. Suauis aut narratio est quæ habet admirationes: exce  
 ptiones: exitus inopinatos. Si iterositos motus animoꝝ: colloqa psonaz: dolores: iracūdias:  
 metus: laticias: cupiditates. Sed iam ad reliqua trāseamus. C. Nēpe ea sequūtur: quæ ad facien  
 dam fidē ptinēt. M. Ita est: quæ quidē in cōfirmationē: & in rephensionē diuidūtur. Nam in cō  
 firmādo nostra pbare uolumus: in rephendēdo redarguere cōtraria. Quoniā igit' oē qd in cō  
 trouersia uenit: id aut sit: aut ne sit: aut qd sit: aut qle sit qrit'. In pmo cōiectura ualet: i altero dif  
 finitio: in tertio ratio. C. Teneo istā distributionē. Nūc cōiecturæ locos quæro. M. In uerisimili  
 bus & in ppriis notis rerū posita est rota. Sed appellamus docēdi gratia uerisimile: qd plærū  
 qꝫ ita fiat: ut adolescentiā pcliuorē eē ad libidinē: pprie aut. Nota cū argumentū qd nunqꝫ ali  
 ter sit certūqꝫ declarat: ut fumus ignē. Verisimilia repiuntur ex quasi mēbris narrationis & par  
 tibus: ea sūt in psonis: in locis: in tpibus: in factis euētis: in rerū ipfarū: negotioꝝ naturis: in pso  
 nis naturæ pmū expectātur ualitudinis figuræ: uiriū: ætatis: mariū foeminarū: atqꝫ hoc quidem  
 in corpore animi aut: aut quæadmodū cōmoti cupiditate: metu: uoluptate: molestia: atqꝫ hoc  
 quidē in natura. In fortuna genus amicitia liberis: ppinquis: affines: opes: honores: diuitia: liber  
 tas: & ea quæ sūt his cōtraria. In loci autē & illa naturalia maritimi: an remotis amari? plani: an  
 mōtuosif: lenes an asperif: salubres: an pestilētes? oppaci: an appiacif: & illa fortuita: culti: an icul  
 ti? celebres: an desertif: coedificati: an uastif: obscuri: an rerū gestarū uestigiis nobilitati? cōsecre

ti: an p̄fani? In t̄pibus aut̄ p̄ntia & p̄terita & futura cerūt. In his p̄s: uetusta: recētia: instātia pau  
lo post: aut aliq̄n futura. Insūt etiā i t̄pibus illa q̄ tēporē q̄li naturā notāt: ut hyems: ut aestas uer:  
autūn? ut ānū: t̄pā: ut mēsis: ut dies: ut nox: hora: tēpestas: q̄ sūt naturalia. Fortuita aut̄ sacrificia  
festi dies: nuptia: lā facta & euētus: aut cōsiliū sūt: aut ip̄rudētia q̄ est: aut i casu: aut i q̄dā ai p̄mo  
tiōe. Casu q̄ aliter cecidit: ac putatū: ac supatū sit. Per motōe q̄n aut obliuio: aut error: aut aliq̄  
metus: aut cupiditatis cā pmouit. Est etiā ip̄rudētia necessitas p̄derāda. R. erū aut eū bonarū &  
malarū tria: sūt ḡnā. Nā aut i aīs: aut in corporibus: aut extra eē p̄nt. Huius igit̄ materiā ad argu  
mētū subiectā: plustrāda aio partes erūt oēs: & ad id qd̄ ageť ex singulis cōiectura capiēda. Est  
enim etiā genus argumētōr: aliud qd̄ ex facti uestigiis sumit: ut relū cruor: clamor: audit? : titu  
batio: p̄mutatio coloris: oīo icōstās: tremor: & eorū aliqd̄ qd̄ sēsu p̄cipi possit: etiā si p̄paratū ali  
qd̄: si cōicatū cū aliquo: si postea uisū: auditū: iudicatū. Verisilia aut̄ partim singla mouēt suo p̄o  
dere: partim etiā suadent eē exigua p̄ se: multū t̄n q̄ sūt coaceruata p̄ficiūt. Atq; i his uerisilib?  
insūt nōnunq̄ etiā certae rex: & p̄pā notae. Maximā aut̄ faciūt fidē ad similitudinē ueri: p̄mū ex  
emplū: deinde it̄roducta rei similitudo: fabula etiā nōnunq̄: & si sit incredibilis: t̄n hoīes cōmouet.  
C. Quid diffinitionis? q̄ rō ē? & q̄ uia? M. Nō dubiū ē id qd̄ qn diffinitio ḡnē declareť: & p̄pe  
tate q̄dā: aut etiā cōium frequētia: ex qbus p̄priū qd̄ sit eluceat. Sed qm̄ de p̄p̄is orit̄ p̄arunq;  
magna dissēsiō: diffiniēdū ē saepe ex cōtrariis: saepe etiā ex dissilibus: saepe ex partibns. Quāob  
rē descriptioes quoq; sūt: & hoc ḡnē saepe apte: & enumeratio cōsequētū: ip̄rimisq; cōmouet  
explicatio uocabuli: ac nois. C. Sunt exposita iā fere ea q̄ de scō: quaeq; de facti appellatione q̄  
runt. Nēpe igit̄ ea restāt: q̄ q̄ factū cōstet: & nomē: q̄lia sūt uocat̄ in dubiū. M. est ita ut dicis. C.  
Quae sūt igit̄ i eo ḡnē ptes? M. Aut iure sc̄m depellēdi: aut ulciscēdi doloris grā: aut pietatis: aut  
puđicitia: aut religiois: aut patriae noie: aut deniq; necessitate: i sc̄itia: casu: nā q̄ motu aī: & p̄tur  
batōe facta sine rōne sūt: ea desēsiōes cōtra crimē: & legitimis iudiciis nō habēt: i liberis disc̄ae  
ptatiōibus habere p̄nt: hoc i ḡnē i quo q̄le sit q̄rit̄: & cōtrouersia iure: & recte ne actū sit q̄ri so  
let: quoq; disputatio als ex coloz; disceptatione sumēda ē. C. Age de istis ergo: qm̄ i cōfirmatio  
nē: & reprehēsiōnē diuiseras oīonis fidē: & dictū de altero ē: expone nūc de resp̄hēdēdo. M. Aut  
totū ē negādū qd̄ in argumētatione aduersarij sup̄serit: si fictū: aut falsū eē possis docere: aut  
redarguēdo ea: quae p̄ uerisilibus sūpta sūt. Primū dubia sūpta eē p̄ certis: deinde etiā in perspi  
cūe fallis eadē posse dici: tū ex his: q̄ sup̄serit nō effici q̄ uelit. Accidere aut̄ oportet: ut singla: sic  
uniuersa frāgent. Cōmemorāda sūt etiā exēpla: qbus simili disputatione creditū nō sit: tū q̄ren  
da cōditio cōis picl̄: si īgeniis criminosoz; hoīum sit exposita uita inocētū. C. Quoniā unde ī  
ueniunt q̄ ad fidē attinēt habeo quēadmodū in dicēdo singula tractent̄ expecto. M. Argumēta  
tionē q̄rere uideris: q̄ est argumēti explicatio: q̄ sūpta ex his locis: q̄ sūt expositi cōficiēda: & di  
stinguēda dilucide est. C. Plane istuc ipsū desidero. M. Est ergo (ut supra dictū est) explicatio ar  
gumēti argumētatio: sed ea cōficiť q̄ sup̄serit: aut nō dubia: aut p̄babilia: ex quibus id efficias:  
qd̄ aut dubiū: aut minus p̄babile p̄ se uideret. Argumētādi aut̄ duo ḡnā sūt: quoq; alterq; ad fidē  
directo spectat: alterū se inflectit admodū. De re igit̄ q̄ p̄posuit aliqd̄ qd̄ p̄baret: sup̄sitq; ea: q̄  
bus mōstret. atq; his cōfirmatis ad p̄positū sese rettulit: atq; cōclufit. Illa aut̄ altera argumētatio  
q̄si retro: & cōtra p̄us sumit q̄ uult: eaq; cōfirmat: deinde id qd̄ p̄ponēdū fuit p̄motis aīs iacit  
ad extremū. Est etiā illa uarietas in argumētādo: & nō inuocūda distinctio: q̄n iterrogamus nos  
metip̄os: aut p̄cūctamur: aut īperamus: aut optamus: q̄ sūt cū aliis cōpluribus sniaz; argumen  
ta. Vitare aut̄ similitudinē poterimus nō semp̄ a p̄posito ordiētes: & si nō oīa disputādo confir  
mabimus: breuiterq; interdū q̄ erūt satis apta ponemus: qd̄q; ex his efficiet̄ si id aptū nō habe  
bimus necesse semp̄ cōcludere. C. Quid illa q̄ sine arte appellant̄: quae iādudū assūpta dixisti?  
Hae quonā mō artīsi digēt? M. Illa uero īdigēt: & nec eo dicūt sine arte q; ita sint: sed q; ea mō  
parit̄ oratoris ars: sed foris ad se delata: t̄n arte tractent̄: maxime i testibus. Nā & de toto ḡnē te  
stīū q̄ sit id īfirmū saepe dicēdū ē: & argumēta rex: eē p̄pā: testimōia aut̄ uolūtātū. Vtēdūq; ē exē  
plis: qbus testibus creditū nō sit: & de singulis testibus si natura uani: si leues: si cū ignominia: si  
spe: si metu: si iracūdia: si misericordia īpulsis: si p̄mio: si grā adducti: cōparandiq; cū sup̄iore au  
ctōritate testiū: qbus t̄n creditū nō sit. Saepe etiā q̄nibus resistēdū ē: si & dolorē fugiētes multi i  
tormētis emētiti p̄sape sūt: moriq; maluerint falsū fatēdo: q̄ uerū īficiādo dolore: multi etiā suā  
uitā neglexere: ut eos q̄ his chariores: q̄ ipsi sibi eēt liberaret̄: alii aut̄ aut natura corporis: aut con  
suetudine dolēdi: aut metu supplicii: aut mortis uim tormētōr p̄tulerūt: alii emētiti sūt: & eos  
quos oderūt: atq; hae exēplis firmāda sunt: neq; est obscur; qn qm̄ in utraq; parte sūt exempla  
Atq; etiā icurrit alia quaedā i testibus: & q̄nibus rō. Saepe. n. ea q̄ dicta sūt si aut ambigue: aut ī  
cōstāter: aut incredibiliter dicta sūt: aut etiā aliter ab alio dicta subtiliter resp̄hēdūt. C. Extrema  
tibi restat pars orationis: q̄ posita i porādo est: de q̄ sane uelim audire. M. Facilis est explicatio

perorationis. Nā est diuisa in duas partes: amplificationē: & enumerationē. Augēdi autē & hic  
 prius locus est in porādo: & in cursu ipso porationis declinationes ad amplificādū dant con-  
 firmata re aliq̄: aut rephēsa. Est igit̄ amplificatio grauior quædā affirmatio: quæ motu aior̄ cō-  
 ciliet i dicēdo fidē. Ea & uerbor̄ gñe cōficiūt: & rerū uerba ponēda sūt: q̄ uim habeāt illustrandi  
 nec ab usu sint abhortētia: grauiā: plena sonātia: iuncta: ficta: cognominata: uulgata: supralata:  
 iprimisq̄ trāslata: nec in singulis uerbis: sed in cōtinētibus soluta: q̄ dicunt sine cōiūctioe: ut plu-  
 ra uideant̄. Augēt etiā relata uerba iterata duplicata: & ea q̄ ascēdūt gradatim ab humilioribus  
 uerbis ad supiora. Oratioq̄ semp̄ q̄si naturalis: & non explanata oīo: sed grauibus referta uer-  
 bis: ad augēdū accōmodatior. Hoc igit̄ in uerbis q̄bus actio uocis: uultus: & gestus cōgruens: &  
 apta ad aios pmouēdos accōmodāda est. Sed & in uerbis: & in actione causa erit pōderanda.  
 Nā hæc uident̄ pabsurda: q̄ grauiora sunt: q̄ causa fert: diligēter qd̄ quēq̄ deceat iudicādū est.  
 Rege amplificatō sumit̄ eisdē ex locis oibus: qb̄ illa q̄ dicta sūt ad fidē: maxieq̄ ualēt definitōes  
 & globata: & sequētiū frēq̄ntatio: & contrarior̄: & dissimiliū: & iter se pugnatiū rege cōflictatio:  
 & causæ ea quæq̄ orta sūt de causis: maximeq̄ similitudines: & exēpla fictæ etiā psonæ muta de-  
 niq̄ loquātur: oīnoq̄ ea sūt adhibēda si causa patit̄ q̄ magna habent̄: quor̄ est duplex genus:  
 Alia. n. magna natura uident̄: alia usu. Natura: ut cælestia: ut diuina: ut ea quor̄ obscure oēs: ut i  
 terris mūdoq̄ admirabilia: q̄ sūt ex q̄bus sibi sibiq̄ si attēdas ad augēdū p̄ multa suppetūt: usūq̄  
 uident̄ hoibus aut pdesse aut obesse uehemētius: quor̄ sūt gñā ad amplificādū tria. Nam aut  
 charitate mouētur hoies: ut deor̄: ut patriæ: aut amore: ut fratrū: ut cōiugū: ut liberor̄: ut fami-  
 liarū: aut honestate: ut uirtutū: maximeq̄ earū: q̄ ad cōionē hoium: & liberalitatē ualent. Ex his  
 & cohortationes sumūtur ad ea retinēda: & i eos: a q̄bus ea uiolata sūt odia incitant̄: & misera-  
 tio nascit̄. Propus locus est augēdi in his rebus: aut amissis: aut amittēdis piculo. Nihil ē. n. tam  
 miserabile: q̄ ex beato miser: & hoc totū est qd̄ moueat: si bona ex fortuna qs̄ cadat: & ab eorū  
 charitate diuellat̄: q̄ amittat aut amiserit: i q̄bus malis sit: futuræ sit exp̄mat̄ breuiter. Cito. n.  
 exarscit lachryma p̄fert̄ in alienis malis. Nec qcq̄ i amplificationē nimis enucleādū ē: minuta  
 ē. n. oīs diligētia. hic. n. locus grādia requirit. Illd̄ iā ē iudiciū: quo q̄q̄ in cā gñe utamur augēdi. In  
 illis. n. causis: q̄ ad liberationē exornant̄: hi loci tractādū sūt: q̄ mouere p̄t̄ expectatiōe: admira-  
 tione uolūtate. In cohortationibus aut bonor̄: ac malor̄ enumerationes & exēpla ualēt pluri-  
 mū. In iudiciis accusatori fere q̄ ad iracūdiā: reo parūq̄ q̄ ad misericordiā p̄tinēt. Nōnūq̄ tñ ac-  
 cusator misericordiā mouere debet: & defēsor iracūdiā. Enumeratō reliq̄ ē laudatori nunq̄: sua  
 fori non sæpe: accusatori sæpius: q̄ reo necessaria. Huius tpa sūt duo: si aut memoriæ diffidas  
 eor̄ apud quos agas: uel iteruallo t̄pis: uel lōgitudine orōnis: aut frēq̄ntatis firmamētis ora-  
 tionis: & breuiter expositis uim est habitura causa maiorē. Reo rarius utēdū est: q̄ ponēda sūt  
 cōtraria: quor̄ dissolutio in breuitate nō lucebit: aculei pungēt. Sed erit in numeratioe uitā-  
 dū: ne ostētatio memoriæ suscēpta uideat̄ eē puerilis. Id̄ effugiet q̄ nō oīa minima repetet: sed  
 breuia singula attingēs: pōdera rege ipsa cōprehēdet. C. Quoniā & de ipso oratore: & de orati-  
 one dixisti: expone eū mihi nūc: q̄ ex tribus extremū p̄posuisti qōnis locū. M. Duo sunt (ut ini-  
 tio dixi) qōnum gñā: quor̄ altere finitū t̄pibus: & psonis causā appello: alterū infinitū nullis ne-  
 q̄ psonis: neq̄ t̄pibus notatū p̄positū uoco. Sed p̄positū latius q̄si pars cē & cōtrouersia. Inest  
 enim i finitū i definito: & ad illud tñ referūtur oīa: q̄ obre p̄us de p̄posito dicamus: cuius genera  
 sūt duo: cognitionis: altere: eius scia est finis: ut ueri ne sint sc̄sus: altere: actiōis: qd̄ refert̄ ad faciē-  
 dū qd̄: ut si q̄rat̄ q̄bus officiis amicitia colēda sit: Rursus superioris gñā sūt tria: sit nec ne: qd̄ sit  
 & q̄le sit: sit nec ne sit: ut ius i natura sit: an i more: qd̄ aut sit: sit nec ne ius id̄ qd̄ maiori parti sit  
 utile: quale aut sit sic: iuste uiuere sit nec ne utile: Actionis aut duo sūt gñā: unū ad p̄sequēdum  
 aliqd̄: aut declinādū: ut q̄bus rebus glām adipisci possis: aut quō iuidia uiret: altere qd̄ ad aliq̄  
 cōmoditatē: usūq̄ refert̄: ut quēadmodū sit resp. admistrāda: aut quēadmodū sit i paup̄tate ui-  
 uēdū: Rursus aut ex cognitionis cōsultatiōibus sit: necne sit: aut fuerit: futurū: ue sit q̄rit̄. Vnū ge-  
 nus ē qōnis possit ne aliqd̄ effici: ut quō q̄rit̄: & q̄snā p̄fecte sapiēs eē possit: Altere quō quēadmo-  
 dū qd̄q̄ fiat: ut quonā pacto uirtus pariat̄: natura ne an rōne: an usu: Cuius gñis sūt oēs i q̄bus  
 ut i obscuris: naturalibusq̄ qōnibus causæ: rōnesq̄ rege explicant̄. Illius aut gñis: i quo qd̄ sit id̄:  
 de quo agit̄ q̄rit̄. Duo sūt gñā: quor̄ i altero disputādū ē aliud an idē sit: ut p̄tinacia: p̄seuerātia.  
 In altero aut descriptio alicuius gñis: & q̄si imago ē exp̄mēda: ut q̄lis sit auarus: aut qd̄ sit supb̄.  
 Tertio aut i gñe: i quo q̄le sit q̄rit̄: aut d̄ honestate: aut d̄ utilitate: aut de æq̄tate dicēdū ē. De ho-  
 nestate sic: ut honestū ne sit p̄ amico piculū: aut iuidiā subire: De utilitate aut sic: ut sit ne utile i  
 rep. admistrāda uersari: De æq̄tate aut: ut sit ne æquū amicos cognatis auferre: atq̄ i hoc eodē  
 gñe i quo q̄le sit q̄rit̄. Exorit̄ aliud quoddā disputādi genus: nō. n. simpliciter solū q̄rit̄ qd̄ hone-  
 stū sit: qd̄ utile: qd̄ æquū: sed etiā ex cōparatione qd̄ utilius: qd̄ honestius: qd̄ æquus: atq̄ etiā qd̄

honestissimū: qđ utilissimū: qđ æq̄ssimū: cuius ḡnis illa sunt: q̄ p̄stātissima sit dignitas uitæ: atq̄  
ea qđ ē: q̄ dixi cognitionis sūt oīa. Restat actionis cuius altere ē p̄cipiēdi genus: qđ ad rōnē offi  
cii p̄tinet: ut quēadmodū sint colēdi parētes? Altere autē ad sedādos aīos & orōe sanādos: ut i cō  
solādis moerorib⁹: ut i iracūdia oprimēda: aut i timore deliniēdo: aut i cupiditate minuēda: cui  
qdē ḡni cōtrariū ē disputādi genus ad eodē illos aīos motus: qđ i amplificatōe orōis sæpe fa  
ciēdū ē ul' ḡgnēdos: ul' cōcitādos: atq̄ hęc fere partitiō ē cōsolationū. C. Cogui: sed q̄ sit rō i hiis  
iueniēdi: & disponēdi req̄ro. M. Quid tu aliā ne cēses: an nō eādē? q̄ ē exposita: ut ex eisdē locis  
ad fidē: & ad iueniēdū ducant oīa. Collocādi: aut q̄ ē exposita i aliis rō eadē huc trāssert. Cogni  
ta igit oī distributiōe p̄positæ: cāq̄ nobis ḡnia: & p̄cepta restāt amodo. Et eaq̄ qđ forma du  
plex ē: quoq̄ altera delectationē sectat auriū: altera ut obtineat: p̄bet: & efficiat: qđ agit un' oīs ē  
suscepta cōtētio. Itaq̄ illud supius exornatio dī: qđ qū latū gen⁹ eē pōt: saneq̄ uariū unū ex eo  
delegimus: qđ ad laudādos claros uiros suscipimus: & ad ip̄obos uitupandos. Genus. n. nullū  
ē orōis: qđ aut uberius ad dicēdū: aut utilius ciuitatib⁹ eē possit: aut i quo magis orator i cogni  
tiōe uirtutū: uirtiorūq̄ uerset. Reliquū autē genus cāq̄: aut i p̄uisiōe posteri t̄pis: aut i p̄terita di  
sc̄ptaōe uersat: quoq̄ altere deliberatiōis ē: altere iudici. Ex partitiōe tria ḡnia cāq̄ extiterunt.  
Unū qđ a meliori parte laudatiōis ē appellatū: deliberatiōis altere: tertiū iudiciōis: q̄ obrē de p̄  
mo p̄mū si placet disputemus. C. Mihi uero placet. M. At laudādi uitupādiq̄ rōes: q̄ nō ad bñ  
dicēdū solū: sed etiā ad honeste uiuēdū ualēt: exponā breuiter: atq̄ a p̄ncipiū exordiar: & laudā  
di: & uitupandi. Oīa. n. sūt p̄fecto laudāda: q̄ cōiūcta cū uirtute sūt: & quæ cū uitiis uitupanda.  
Quāobrē finis alterius ē honestas: alterius turpitudine. Cōficiat autē genus hoc dictionis narrādis  
exponēdisq̄ factis qđ sine ullis argumētatiōibus ad aī motus leniter tractādos: magisq̄ ad fidē  
faciendā cōfirmādāq̄ accōmodat. Nō. n. dubia firmant: sed ea q̄ testata: aut p̄ certis posita sunt  
angēt. Quāobrē ex his q̄ ante dicta sūt: & narrādi: & augēdi p̄cepta repetent. Et qm̄ i his cau  
sis oīs oīo fere: aut ad uoluptatē auditoris & ad delectationē referūt: utēdū erit i his orōe: & sin  
guloꝝ uerboꝝ i signibus: q̄ hñt plurimū suauitatis. Id sit i factis: uerbis: aut uenustis: aut transla  
tis frequēter utamur: & i ipsa cōstructiōe uerboꝝ: ut paria paribus: & silia siliibus sæpe referant  
ut cōtraria: ut geminata: ut circūscripta numerose nō ad silitudinē uersuū: sed ad explēdū auriū  
fēlū: apto q̄si quodā uerboꝝ modo: adhibēdaq̄ frequētius etiā illa ornāmēta regē: siue q̄ admī  
rabilia: siue nec opinata: siue significata: mōstris p̄digiis: & oraculis: siue q̄ uidebunt ei de quo  
agemus cecidisse diuina: atq̄ fatalia. Oīs. n. expectatio eius q̄ audit: & admiratō: & ip̄ouisī exi  
tus hñt aliq̄ā i audiēdo uoluptatē. Sed qm̄ tribus i ḡniibus bona: malae uersantur externis &  
corpis: & aī. Prima sūt externa: q̄ ducūt a ḡnie: quo breuiter: modiceq̄ laudato: aut si erit ifame  
p̄termisso: si humilē: uel p̄terito: uel ad augēdā eius quē laudes gl̄iam tacito. Deinceps si res pa  
tiet: de fortunis erit: factatibusq̄ dicēdū: postea de corporis bonis: i q̄bus qđ q̄si uirtutē maxie  
significat facillime forma laudat: deinde ē ad facta ueniēdū: quoq̄ collatio triplex ē: aut. n. tēpo  
rū seruādus ē ordo: aut ip̄rimis recētissimū qđ q̄ dicēdū: aut multa: & uaria facta ip̄op̄a uirtu  
tū ḡnia sūt dirigēda. Sed hic locus uirtutū: ac uirtioꝝ latissime patēs: ex multis: & uariis disputati  
onibus: nūc i qđā angustā: & breuē cōcludet. Est igit uis uirtutis duplex: aut. n. sc̄ia cernit uirtus:  
aut actio: nāq̄ prudētia q̄ calliditas q̄q̄ grauissimo nomie sapia appellat. Hęc sc̄ia pollet una.  
Quæ uero moderādis cupiditatibus: regēdisq̄ aī moribus laudat: eius ē munus i agēdo: cui tē  
per itia ē nomē: atq̄ illa prudētia i suis rebus domestica: i publicis civilis appellari solet. Tēpe  
rātia uero i suas itidē res: & i cōes distributa ē: duobusq̄ modis discernit: & ea q̄ absūt nō expe  
tēdo: & ab his q̄ i p̄tate sūt abstinēdo. In rebus autē icōmodis ē itidē duplex. Nā q̄ ueniētibus ma  
lis obstat fortitudo: q̄ qđē i affunt tolerat: & p̄fert patientia noīat: quæ aut hoc uno ḡnie cōple  
ctit magnitudo aī dicit: cuius ē liberalitas i usu pecuniæ: similitudo aī i capiēdis icōmodis  
& maxime iniuriis: & oē qđ ē eius ḡnis: graue: sedatū: nō turbulētū. In cōiōne q̄ posita pars ē iu  
sticia dicit: eaq̄ erga deos religio: erga parētes pietas: uulgo autē bonitas ē: creditis i rebus fides  
i moderatione aī aduertēdi lenitas: amicitia i beniuolētia noīat. Atq̄ hęc qđē uirtutes cernūtur  
i agēdo. Sūt autē aliæ q̄si ministræ: comitesq̄ sapiētia: quæq̄ altera q̄ sint i disputando uera: atq̄  
falsa: q̄busq̄ positus qđ sequat distinguit: & iudicat q̄ uirtus oīs i rōe: sc̄iaq̄ disputādi sita ē: alte  
ra aut oratoria. Nihil. n. ē aliud eloquētia nisi copiose loquēs sapia: quæ ex eodem hausta ḡnie:  
quo illa q̄ i disputādo ē uberior: atq̄ latior: & ad motus aīoꝝ: uulgiq̄ fēsus accōmodatior. Cu  
stos uero uirtutū oīum dedecus fugiēs: laudēq̄ maxime cōsequēs uerēcūdia est: atq̄ hi sūt fere  
q̄si qđā habitus aī sic affecti: & cōstituti: ut sint singuli iter se p̄prio uirtutis ḡnie distincti: a q̄bus  
ut quæq̄ res gesta ē: ita sit honesta necesse est: sumēq̄ laudabilis. Sūt autē alii qđā ficti aī habitus  
ad uirtutē q̄si p̄culti: & p̄parati rectis studiis: & artibus: ut i suis rebus studia s̄ragē: ut numerorū:  
ac sonorū: ut mēsure: ut siderū: ut equorū: ut uenādū: ut armorū. In cōibus p̄p̄siora studia: in ali

quo genere uirtutis ꝑcipue colēdo: aut diuinis rebus deſeruiēdo: aut parētibꝫ: amicis: hoſpiti-  
bus ꝑcipue: atqꝫ iſigniter diligēdis: atqꝫ hęc quidē uirtutū. Vitiōꝝ aut ſūt genera cōtraria. Cre-  
dēda aut ſūt diligēter ne fallāt ea noſ uitia: q̄ uirtutē uidētur imitari. Nā & prudentiā malicia: &  
tēperatiā immanitas i uoluptatibus aſpernēdis: & magnitudinē aī ſupbia i aīs extollēdis: & de-  
ſpiciētia in cōtemnēdis honoribus: & libertatē effuſio: & fortitudinē audacia imitat: & patiētā  
duritia inanis: & iuſticiā acerbitas: & religionē ſupſtitio: & lenitatē mollitia aī: & uerecundiā tr-  
miditas: & illā diſputādi prudentiā cōcertatio: captatioqꝫ uerborꝫ: & hęc oratoriā uim inanis q̄  
dam ꝑfluētia loquēdi. Studiis aut bonis ſimilia uidētur ea: q̄ ſūt i eodē gñe nimia. Quāobrem  
oīs uis laudādi: uituperādiqꝫ ex his ſumet uirtutū uitiorūqꝫ partibus: ſed in toto quaſi conſe-  
orationis hęc erūt illuſtrāda maxime quēadmodū qꝫqꝫ generatus: quēadmodū educatus: quē-  
admodū iſtitutus: moratusqꝫ fuerit: & ſiqꝫ cui magnū fuerit: aut incredibile acciderit: maxime  
qꝫ ſi id diuinitus accediſſe potuerit uideri: tū qđ qꝫqꝫ ſēſerit: dixerit: geſſerit: ad ea q̄ ꝑpoſita ſūt  
uirtutū gñā accōmodabūtur. Ex illis qđē inueniēdis locis cauſæ rerū: & euentus: & cōſequētia re-  
quirētur: neqꝫ uero mors eorꝫ: quorꝫ uita laudabit ſilētio ꝑteriri debbit: ſi modo qđ erit aīad-  
uertēdū: aut in ipſo gñe mortis: aut i his rebus: quæ poſt mortem cōſecutæ erūt. C. Accēpi iſta  
didiciqꝫ breuiter: nō ſolū quēadmodū laudare alterū: ſed etiā quēadmodū eniterer: ut poſſem  
iure laudari ipſe. Videamus igit deinceps in ſnā dicēda: quā uā: & quæ ꝑcæpta tenēamus. M.  
Sit igit in deliberādo finis utilitas: ad quā oīa ita referūtur in cōſilio dādo: ſnāqꝫ dicēda: ut illa  
ꝑmā ſint ſuaſori: aut diſſuaſori uidēda: qđ aut poſſit fieri: aut non poſſit: & qcqꝫ aut neceſſe ſit  
aut nō neceſſe. Nam & ſi quid effici nō pōt deliberatio tollit: quā uile eſt: ſiqꝫ neceſſe ē: neceſ-  
ſe autē idē ſue quo ſalu: liberue eē nō poſſumus. Idē reliqꝫ & honeſtatibus in ciuili rōne & cō-  
modis antepoſendū. Qum autē quæret: qđ fieri poſſit: uidendū etiā eſt qđ facile poſſit. Nā quæ  
ꝑdifficilia ſūt: ꝑinde habēda ſūt ſæpe: ac ſi effici nō poſſint. Et qum de neceſſitate attēdimus: &  
ſi aliqd nō neceſſariū uidebit: uidendū tamē erit: qđ ſit id magnū. Quod enim ꝑmagnū eſt ꝑ ne-  
ceſſario ſæpe habet. Itaqꝫ qum cōſtet genus hoc cauſarū ex ſuaſione: & diſſuaſiōe: ſuaſori ꝑpo-  
nitur ſimplex ratio: & ſi utile ē: & fieri pōt fiat. Diſſuaſori duplex: una ſi nō utile eſt ne fiat: alte-  
ra fieri nō pōt ne ſuſcipiat. Si ſuaſori utrūqꝫ docendū ē: diſſuaſori alterꝫ iſfirmare ſat eſt. Quar-  
re quoniā in his uerſat oē cōſiliū duobus de utilitate ante dicamus: quæ i diſſerēdis bonis malis  
qꝫ uerſat. Bonorꝫ aut partim neceſſaria ſūt: ut uita: pudicitia: libertas: ut liberi: cōiuges: germa-  
ni: parētes. partim nō neceſſaria: quorꝫ alia ſūt ꝑ ſe expetenda: ut ea q̄ ſita ſūt in officiis: atqꝫ uir-  
tutibus. Alia qđē q̄ aliqd cōmodi efficiūt: ut opes: ut copiæ. Eorꝫ aut quæ ꝑpter ſe expetūtur  
parti honeſtate ipſa: parti cōmoditate aliqua expetūtur. Honeſtate ea quæ ꝑficiſcūtur ab his  
uirtutibus: de quibus paulo ante eſt dictū: quæ ſūt laudabilia ipſa ꝑ ſe. Cōmoditate aut aliq̄: quæ  
ſūt in corporis: aut in fortunæ bonis expetēda: quorꝫ alia ſūt quaſi quodāmodo cū honeſtate  
cōiuncta: ut honos: ut gloria. Alia diuerſa: ut uires: forma: ualitudo: nobilitas: diuitiæ: clientelæ  
Eſt etiā quaſi quædā materies ſubiecta honeſtati: quæ maxime ſpectat in amicitiiſ: amicitia: au-  
tē charitate: & amore cernūtur. Nam qū deorꝫ: tū parentū: patriæqꝫ cultus: eorꝫqꝫ hoīum q̄ aut  
ſapia: aut opibus excellūt ad charitatē referri ſolēt. Cōiuges aut: & liberi: & fratres: & alii quos  
uſus: familiaritaſqꝫ cōiunxit: q̄q̄ etiā charitate ipſa tñ amore maxime cōtinent. In his igit rebus  
qū bona ſint facile ē intellectu q̄ ſūt cōtraria. Quod ſi ſemp optima tenere poſſemus: haud ſane:  
qm̄ quidē ea ꝑſpicua ſūt cōſilio multū egeremus. Sed qa ꝑpibus: q̄ uim hñt maximā: ꝑſæpe eue-  
nit: ut utilitas cū honeſtate certet: earūqꝫ reꝫ cōtētio plærūqꝫ deliberatiōis efficit: ne aut oppor-  
tuna ꝑpter dignitatē: aut honeſta ꝑpter utilitatē relinquunt. Atqꝫ ad hęc difficultatē explicādā  
ꝑcæpta referamus. Et qm̄ nō ad ueritatē ſolū: ſed etiā ad opiniōes eorꝫ q̄ audiūt accōmodāda ē  
oīo: hoc ꝑmū itelligamus hoīum duo eē gñā: alterꝫ idoctū: & agreſte: qđ añferat ſꝑ utilitatem  
honeſtati: alterꝫ humanū: expolitūqꝫ: qđ rebus oībus dignitatē añponat. Itaqꝫ huic gñi laus: ho-  
nos: glia: fides: iuſticia: oīſqꝫ uirtus. Illi aut alteri q̄ſtus emolūmētū: fructuſqꝫ ꝑponit: atqꝫ etiā uo-  
luptas q̄ maxie ē inimica uirtuti: boniqꝫ naturā fallaciter imitādo adſterat: quā imaniſſimus qꝫ-  
qꝫ acerrie ſeqꝫ: neqꝫ ſolū honeſtis rebꝫ: ſꝫ etiā neceſſariis añponit i ſuadēdo. Qum ei gñi hoīuz  
cōſiliū deſ: ſæpe ſane laudāda ē: & illud uidēdū ē: q̄to magis hoīs mala fugiāt: q̄ ſequant bona.  
Nā neqꝫ hōeſta tā expetūt: q̄ deuitāt turpia. Quis. n. nonorēt: qꝫ gliam: qꝫ laudē: qꝫ ullū dec? tā  
unq̄ expetat q̄ ut ignominia: iſamiāqꝫ cōtumeliā: dedecusqꝫ fugiat: quæ reꝫ dolor grauis eſt.  
Eſt genus hoīum ad honeſtatē natū: malo cultu: prauisqꝫ opionibus oē corruptū. Quare in co-  
hortādo atqꝫ ſuadēdo ꝑpoſitū qđ nobis erit illud: ut doceamus qre bona cōſeqꝫ malaqꝫ uitare  
poſſimus. Sꝫ apđ hoīes bñ iſtitutos ꝑlimū de laude: & de hōeſtate dicem?: maxieqꝫ ea uirtutū  
gñā tractabim?: q̄ i cōi hoīuz utilitate tuēda: augēdaqꝫ uerſant. Sin apđ idoctos: impitoſqꝫ dice-  
mus: fructus: emolūmēta: uoluptates: uitatiōeſqꝫ dolorꝫ ꝑferant: addāt ēt cōtūeliā: atqꝫ ignominia

Nemo ē. n. tā agrestis: quē nō si ipsa honestas minus cōtumelia: tñ & dedecus magnope mouē  
at: quare qd ad utilitatē spectet: ex his quæ dicta sūt repiet. Quid aut possit effici: necne possit:  
i quo etiā q̄ facile possit: q̄q̄ expediat q̄ri solet maxime ex causis his: q̄ q̄q̄ ré efficiat ē uidendū.  
Causarū aut ḡna sūt plura. Nā sūt aliæ q̄ ipsæ cōficiūt: aliæ q̄ uia ad cōficiendū aliquā afferūt. Ita  
q̄ illæ superiores cōficiētes uocent: at reliquæ ponant in eo ḡnē: ut sine his cōfici nō possit. Cōfi  
ciēs aut cā alia ē soluta: & p̄fecta p̄ se: alia aliqd adiuuās: & efficiēdi socia q̄dā: cuius ḡnis uis ua  
ria ē: & sæpe aut maior: aut minor. Sūt aut aliæ causæ q̄ aut p̄pter p̄ncipiū: aut p̄pter exitū cōfi  
ciēs uocant. Quam aut q̄rit qd sit optimū factū aut utilitas: aut spes efficiēdi ad assentiendū ipel  
lat aīos. Et qm̄ de utilitate iā diximus: de efficiēdi rōne dicamus: quo toto ḡnē: qbus cū: & con  
tra quos: quo tpe: aut quo loco: aut qbus facultatibus armorū: pecuniæ sociorū: earū: ue regū: q̄ ad  
quāq̄ ré efficiēdā ptinet possimus uti regrēdū ē. Neq̄. n. ea solū sūt: q̄ nobis suppetāt: sed ēt illa  
q̄ aduersent uidēda: & si ex cōtētionē p̄cliuora erūt nra nō solū effici posse: q̄ suademus erit p̄  
suadēdū: sed curādū etiā: ut illa p̄cliuia iocūda uideant: dissuadētibus aut aut utilitas labefactan  
da ē: aut efficiēdi difficultates efferēdæ: neq̄ aliis ex p̄ceptis: sed ex eisde suasionis locis. Vterq̄  
uero ad audiendū hēat exēploꝝ: aut recētū: quo notiora sūt: aut uetere: quo plus auctoritatis ha  
bēat copiā: maximeq̄ sit i hoc ḡnē meditatū: ut possit uel utilia ac necessaria sæpe honestis: uel  
hæc illis anferre. Ad cōmouēdos aut aīos maxime p̄ficiēt: si citādī erūt eiusmodi sniæ: q̄ aut ad  
explēdas cupiditates: aut ad odiū satiādū: aut ad ulciscēdas iniurias ptinebūt. Sin aut exp̄mēdi  
de incerto statu fortunæ: dubiisq̄ euētis regū: futurarū: & de retinēdis suis fortunis: si erūt secūdæ:  
sin aut aduersæ de piculo cōmouēdi. Atq̄ hi qdē poñonis sūt loci. Principia aut i sniis dicendis  
breuia eē debēt: nō. n. simplex: ut ad iudicē nenit orator sed hortator: atq̄ auctor. Quare p̄po  
nere q̄ mēte dicat qd uelit: qbus de rebus dicturus sit debet: hortariq̄ ad se breuiter dicētē audi  
endū. Tota aut oīo simplex: & grauis: & sniis debet ornatioꝝ eē: q̄ uerbis. C. Cognoui iā lauda  
tionis: & suasionis locos: nūc q̄ iudiciis accōmodata sint expecto: idq̄ genus nobis restare unū  
puto. M. Recte itelligis: atq̄ eius qdē ḡnis finis ē æqtas: q̄ nō simpliciter spectat: sed ex cōpara  
tiōe nōnunq̄: ut qū de uerissimo disceptat accusatore: aut qū hæreditatis sine lege: aut sine testa  
mēto petit possessio: i qbus causis qd æq̄us: qd æq̄simūue sit q̄rit: quas ad causas facultas petit  
argumētationū: ex his de qbus mox diceſ æqtatis locis: atq̄ etiā aī iudiciū de cōstituendo ipso  
iudicio solet eē cōtētio: qū aut sit ne actio illi q̄ agit: aut iā ne sit: aut nō iā eē desit: aut illa ne le  
ge: hīl ne uerbis sit actio q̄rit. Quæ si aīq̄ iudiciū uenit: aut cōcertata: aut diiudicata: aut cōfecta  
nō sūt: tñ i ipsis iudiciis pmagnū sæpe hnt pōdus: qū ita dicūtur plus petisti: sero petisti: nō fuit  
tua petitio: nō a me: nō hac lege: nō his uerbis: nō hoc iudicio. Quarū causarū genus ē positū in  
iure ciuili: qd ē in p̄uatarū: & publicarū: regū: lege: aut more positū: cuius scia neglecta ab oratori  
bus plærifq̄ nobis ad dicēdū necessaria uidet. Quare de cōstituēdis actionibus accipiēdis: sube  
undisq̄ iudiciis: de excipiēda iniquitate accusationis: de æq̄parāda æqtate: q̄ ea fere ḡnis eius sūt:  
ut q̄q̄ i ipsū iudiciū sæpe delabunt: tñ aī iudiciū tractāda uideant: paululū ea sepa a iudiciis tpe  
magis agēdi q̄ dissimilitudine ḡnis. Nā oīa q̄ de iure ciuili aut de æquo & bono disceptant: ca  
dūt i eādā formā causarū: i q̄ q̄le qd sit ambigit: de q̄ dicturi sumus: q̄ i æq̄tate: & iure maxie cōfi  
stit. In oībus igit̄ causis tres sūt gradus: ex qbus unus aliq̄s capiēdus ē si plures nō q̄as ad resistē  
dū. Nā aut ita cōsistēdū ē: ut qd̄ obicit factū neges: aut id de quo agit si factū eē fateare: sed ne  
ges eā uim hēat: atq̄ id eē qd̄ aduersarius criminet: aut si neq̄ de facto: neq̄ de facti appellatōe  
ambigi pōt id qd̄ arguit: neges tale eē: q̄le ille dicat: & rectū eē qd̄ feceris cōtēdū ut desēdas.  
Ita p̄mus ille status: & q̄si cōflictio cū aduersario cōiectura qdā. Secūdus aut definitione: aut de  
scriptione: atq̄ iformatione uerbi. Tertius æq̄ & ueri: & recti & humani ad dignoscēdū dispu  
tatione tractādū. Et qm̄ sp̄ is q̄ desēdit nō solū resistat oportet aliquo certo statu: aut inficiādo:  
aut æqtate opponēda: sed etiā rōnē subiiciat recusationis suæ. Primus ille status rōnē habet cri  
minis: ipsaq̄ negationē: ificiationēq̄ facti. Secūdus qd̄ sit i re: qd̄ ab aduersario ponat i uerbo.  
Tertius qd̄ recte factū eē fateat. Deinde unicuiq̄ rōni opponēdū ē ab accusatore id qd̄ si nō ef  
set i accusatiōe ei: cā oīno eē nō posset. Itaq̄ ea q̄ sic referunt cōtinētia causarū uocent: q̄q̄ nō ea  
magis q̄ cōtra rōnē desēsiōis afferunt: q̄ ipsæ desēsiōis rōes cōtinēt causas. Sed distinguēdi ḡna  
rōnē appellam: eā q̄ afferat a reo ad recusādū depellēdi criminis cā: q̄ nisi eēt: qd̄ desēderet si hēret.  
Firmamētū aut: qd̄ cōtra ad labefactādā rōnē referat sine quo accusatio stare nō pōt. Ex rōis aut  
& ex firmamēti cōsultatiōe: & q̄si cōcursu qō qdā exorit: quā disceptationē uoco i q̄ qd ueniat  
i iudiciū: & de quo disceptet q̄ri solet. Nā p̄ma aduersarioꝝ cōtētio diffusā h3 qōnē: ut cōiectu  
ra: cæpit ne pecūias Deci: i diffinitioe: miuerit ne maiestatē Norban: i æqtate: iure ne occide  
rit Opimi: gracchū: Hæc q̄ p̄mā cōtētionē hnt ex arguēdo: & resistēdo lata: ut dixi: & cōfusa sūt  
rōnū: & firmamētoꝝ: cōtētio adducit ni angustā disceptationē ea i cōiectura nlla eē. Néq̄. n. ei

quod negat factum potest aut debet: aut solet reddere rationem. Itaque in his causis eadem ut prima quod & disceptatio extrema est. In illis autem ubi ita dicitur non minuit maiestatem quod egit de Cepione turbulentius populi. non dolor iustus non tribuni actio. Maiestas autem: quoniam & magnitudo quodammodo. per. r. in eius potestate: ac iure retinendo aucta potius est quam diminuta: & ubi ita refertur maiestas est impia: atque noxia. per. r. dignitate: quam minuit is: quod per uim multitudinis. r. p. ad seditionem uocauit. Existet illa disceptatio: minuerit ne maiestatem: quod uoluntatem. per. r. re gratam & æquam per uim egerit. In his autem causis: ubi aliquid recte factum: aut concedendum esse defenditur: quod est facti subiecta ratio: sicut ab Opimio: iure feci salutis omnium: & cõseruandam reipublice causa ciuilem euerforẽ ciuitatis indēnatū necare. Ita disceptationes hæc: quæ in his cõtrouersis oriuntur: quæ sunt certis personis: & temporibus notatæ fuerint rursus infinite detractis temporibus: & personis: & rursus ad cõsultationis formam rationemque reuocantur. Sed in grauissimis firmamentis etiam illa ponenda sunt: siquid ex scripto legis: aut testamēti: aut uerborum ipsius iudicia: aut alicuius stipulationis: aut cautionis opponuntur defensionis cõtraria. Ac ne hoc quidem genus in eas causas incurrat: quæ cõiectura cõtinetur. Quod. n. factum negat id quod argui scripto non potest: nec in diffinitione quod uenit generi scripti ipsius. Nam etiam si uerbum aliquid de scripto diffiniendum est quam uim habeat: ut quod ex testamēti quod sit penus: aut quod ex lege prædii quæritur: quæ sunt rursus cesa: non scripti genus: sed uerbi interpretatio cõtrouersia pariet. Quando autem plura significantur scripto propter uerbi: aut uerborum ambiguitatem: ut liceat ei quod cõtradicat eo trahere significationem scripti: quo expediat: ac uelit. Aut si ambigue scriptum non sit: uel a uerbis uoluntatem: & sententiam scriptoris abducere: uel alio se eadem de re cõtrarie scripto defendere: tunc disceptatio ex scripti cõtentione: utrum potius iudex se quatuor: in cõtrariis scriptis utrum magis cõprobandum sit. Disceptatio autem quam constituta propositum esse debet oratori: quod omnes argumentationes repetitæ & inueniendis locis cõneciantur. Quod quod satis est: & quod uidet quod in quoque loco lateat: quibus illos locos tanquam thesauros aliquos argumentorum notatos habet: tamen ea quæ sunt certarum causarum propria tagemus. In cõiectura igitur quam est inficiando reus: accusatoris hæc duo prima sunt: sed accusatoris per omni actore & petitore appello. per. n. etiam sine accusatore in causis hæc eadem cõtrouersiarum genera uersari: sed hæc duo sunt & prima causa: & uetus. Causam appello rationem efficiendi: Euentum id quod est effectum: atque ipsa quod petitio causarum paulo ante in suis locis distributa est: quæ. n. in cõsilio capiēdo futuri temporis præcipiebantur. Quæ obrem aut utilitatem uidentur habitura: aut efficiendi facultatem: eadem quod de facto argumentabit colligere debebit. Quæ obrem & utilia illi quæ arguet fuisse: & ab eo effici potuisse demonstrat. Utilitatis & cõiectura motus: si illud quod arguitur: aut spe bonorum: aut malorum metu fecisse dicat: quod sit acrius quod illa in utroque generi maiora ponuntur. Spectantur etiam ad causam facti motus animorum: si ita reces: si odium uetus: si ulciscendi studium: si iniuriæ dolor: si honoris: & si gloria: si imperii: si pecuniæ cupiditas: si periculi timor: si æs alienum: si angustia rei familiaris: si audax: si leuis: si crudelis: si impotens: si incautus: si insipiens: si amens: si commota mens: si uolētus: si cum spe efficiendi: si cum opinione celandi: aut si patefactum esse depellendi criminis: uel præpendi periculi: uel in longinquum tempus differendi: aut si iudicii poena leuior: quam facti præmiū: aut si facinoris uoluptas maior quam dānationis dolor. His. n. fere rebus facti sunt spiritus cõfirmati: quod uoluptatis in reo esse repiuntur & facultatis. In uoluntate autem utilitas ex adæptatione alicuius cõmodi quæritur: ut aut spes: aut metus impulisse uideat: aut aliquis repitur animi motus quod & citius in fraudem: quam rationis impellit: quam sint hæc dicta de causa. C. Teneo: & quæro quod sint illi uetus: quo ex causis effici dixisti. M. Cõsequētia quædam signa præteriti: & quasi impressa facti uestigia: quæ quidem uel maxime suspitionem mouēt: & quasi tacita sunt criminum testimonia. Atque hæc quod de grauiora: quod esse cõiter uidentur simulare & arguere omnes posse: quorum non inter fuerit aliquid. Hæc proprie attingunt eos ipsos quod arguuntur: ut telum: ut uestigium: ut cruor: ut deprehensum aliquid: quod ablatum: ereptum uideat: ut rursus incõstāter: ut hæsitatum: ut titubatū: ut cum aliquo uisus: ex quo suspitio oriat: ut eo ipso in loco uisus: quo facinus: ut pallor: ut tremor: ut scriptum: aut obsignatum: aut depositum quod propria. Hæc etenim talia sunt: quæ aut in re ipsa: aut etiam ante quam factum sit: aut postea suspitiosum crimen efficiat. Quæ si non erunt: tamen causis ipsis: & efficiendi facultatibus niti oportebit. Adiuncta illa disputatione cõi fuisse illum tam amētē: ut iudicia facti: aut effugere: aut occultare non posset: aut si a reo dici poterit id alia ratione cõmodius effici potuisse: aut non fuisse tam amentem: ut iudicia facti aut effugere: aut occultare non possit: ut ita aptus esset: ut locum crimini relinqueret. Cõmunis ille cõtra locus audaciæ temeritati non prudentiæ esse cõiuncta. Sequitur autem ille locus ad augendum non esse expectandus: dum fateatur argumentis peccata cõiuncta: & hic etiam exempla ponuntur. Atque hæc quidem de argumentis. Sin autem erit etiam testium facultas: primum genus ipsum erit laudandum: dicendumque ne argumentis teneretur reus ipsum sua cautione efficisse testes effugere non posse. Deinde singuli laudentur. Quæ autem essent laudabilia dictum est. Deinde etiam argumento firmo: quia tamē sæpe falsum est posse etiam non recte credi uiro bono & firmo sine uitio iudicis non posse: non credi: atque etiam si obscuro testes erunt: aut tennes dicendum erit non

eē ex fortuna fidē ponendā: aut eos eē cuiusq; locupletissimos testes: q id de quo agat facillime scire possint. Sin qōnes habite postulatione siue habeant: tamē adiuuabūt cōfirmāda. Genus p̄mū erit quæstionū dicendū de ui doloris: de opinione maiorū: qui rē totā nisi pbassēt: recte repudiassēt de istitutis Atheniēsiū: R hodiog; doctissimog; hoīum: apd̄ quos etiā: id apud acerbissimū est liberi ciuesq; torquētur. De nostrog; etiā prudētissimog; hominū istitutis: q quum in dños de seruis quæri uoluissēt: tamē de icesto & de cōiuratione: quæ facta me cōsule est: quærē dum putauerūt. Irridēda etiā disputatio qua solēt uti ad infirmādas qōnes: & meditata puerilisq; dñā: tum faciēda fides diligēter eē: & sine cupiditate quæsitū. Dictaq; qōnis argumētis cōiecture ponderāda. Atq; hæc accusationis fere mēbra sūt: defensionis aut p̄mū ifirmatio causa: aut nō fuisse: aut nō tantū: aut nō sibi soli: aut cōmodius potuisse idē cōsequi: aut non his eē moribus: nō ea uita: aut nullos aī motus: aut etiā nō tam impotētes fuisse: facultatū aut in firmatione utē. Si aut uires: aut animū: aut copias: aut opes affuisse demōstrabit: aut alienū tēpus aut locū nō idoneū: aut multos arbitros quog; crederet nemini: aut nō se tam aptū: ut id sulciperet: qd̄ occultare nō posset: nēq; tam amēte: ut poenā ac iudicia cōtēneret. Cōsequētia autē diluet exponēdo nō eē illa certa iudicia facti: quæ etiā a nullo admissō. cōsequi possent. Confisteq; in singulis & ea aut eog; quæ ipse facta dicit eē. p̄pa esse defēdat potius q̄ criminis: aut si sibi cū accusatore cōia eēnt p̄periculo potius q̄ cōtra salutē debere ualere. Testiūq; & qōnum & genus uniuersū: & q; peccauit poterit in singulis ex rephensionis locis: de quib; ante dictū est resellet. Harū causarū p̄ncipia suspitiosa ad acerbitatē: ab accusatore ponētur: denūciabit insidiarū causa periculū: excitabūturq; aī ut attēdant: a reo aut querela cōflati criminis collectarūq; suspitionū: & accusatoris insidiā: & itē cōe periculū p̄feret: animiq; ad misericordiā allicientur & modice beniuolētia iudicū colliget. C. Narratio autē accusatoris erit quasi mēbratim gesti negocii suspitiosa explicatio. Sparsis oībus argumētis obscuritatis: defēsōibus defēsoris: aut poenis: aut obscuratis suspitionū argumētis rerū ipsarū euētus: erūt casusq; narrādi. In cōfirmādis autē nostris argumētationibus: infirmādisq; contrariis sæpe erunt accusatoris motus animog; incitādi: reo mitigādi: atq; hoc quidē utriq; maxime in poratione faciendū: alteri frequētatiōe argumentog; & coaceruatione uniuersa: alteri si causam plane redarguēdo explicarit enumeratione: ut quicq; diluerit: & miseratione ad extremū. C. Scire mihi iam uideor quæadmodum cōiectura tractāda sit. Nūc de diffinitione audiamus. M. Cōia dātur in isto gñe accusatoris: defēsoriq; p̄cepta. Ut enim diffiniēdo describēdoq; uerbo magis ad sensū iudicis opinionēq; penetrarit: & ut ad cōem uerbi uim: & ad eā eius uerbi p̄ceptionē quā inchoatā habebūt i aī: hi aut diēt q magis & p̄prius accesserit: his uincat necesse est. Nō enim argumētādo hoc genus tractatur. Sed tanq̄ explicādo excutiēdoq; uerbo: ut si in reo pecunia absoluto: rursusq; reuocato: p̄uaricationē accusator eē diffiniat oēm iudicii corruptelā p̄fectā ab eo. Defēsor aut nō omnē: si tñmodo accusatoris corruptelā ab reo. Sit ergo hæc cōtētio p̄ma uerboq;: in qua etiā si p̄prius accedat ad cōsuetudinē: mētēq; sermonis defensoris diffinitio: tñ accusator snia legis nitit. Negat. n. p̄bari oportere eos: q leges scripserūt: ratū h̄re auditū iudicū si totū corruptū sit: si unus accusator corruptus sit: rescindere nitit æqtate. Vtilitate q̄si scribēda lex eēt: quæq; uim cōpleterent in iudiciis corruptis ea uerbo uno p̄uaricationis cōprehēdiffe dicit. Defensor aut testat cōsuetudinē sermōis ubiq; nim. Ex cōtrario repetit q̄si ex uero accusatore cui cōtrariū ē nomē p̄uaricationis: & ex cōsequētibus q; ea l̄sa de accusatore soleat dari iudici & noie ex ipso qd̄ significat: eū q i cōtrariis causis: q̄si uarie eē positus uideat. Sed huic tñ ipsi cōfugiēdū ē ad ægratis locos: ad reꝝ iudicatas auctoritatē: ad finē aliquē picli: cōeq; sit hoc p̄ceptū: ut quū uterq; diffinierit q̄maxie potuerit ad cōem sēsū: uicq; uerbi cū s̄lib<sup>o</sup> exēplisq; eog; q ita locuti sūt suā diffinitionē sniamq; cōfirmet. Atq; accusatori i hoc gñe causarū locus ille cōis mime eē cōcedēdū: ut is q de re cōfiteat uerbi se itēptatiōe defēdat. Defēsor aut de ea q̄ p̄posui æqtate nitat: & ea cā fecū faciat nō re: sed p̄uaricatione uerbi sese urgeri q̄rat: quo i gñe p̄cēlere poterit plerosq; iueniēdi locos. Nā & si s̄libus utit & cōtrariis: & sequētibus q̄q; utriq; tñ reus nisi plane erit absurda: cā frequētius amplificādi aut causæ eē: q̄ aut quū digredient a cā dici solēt: aut quū porabūt hæ uel ad odiū uel ad misericordiā: uel ad oīmodo aīos iudicū mouēdos: ex his q sūt anteposita sumunt: si modo reꝝ magnitudo hoīumue: aut iuidia: aut dignitas postulabit. C. Habeo ista nūc ea q̄ quū q̄le sit q̄ppia disc̄pta: q̄ri ex utraq; parte deceat uelim audire. M. Quum cōsistent i isto gñe q arguunt se id fecisse ipsū i quo rephēdunt. Sed q̄n iure se fecisse ipsū dicūt iuris est oīs rō nobis explicāda: qd̄ diuidit i duas ptes p̄mas: naturā atq; legē: & utriusq; gñis ius i dñū & hūanū ius ē distributa: quog; æqtatis ē unū: alterꝝ religiois. Aeqtatis aut ē ius duplex. Cui altera decreti ueri & iusti: & ut dī æq & boni rōe defēdit. Altera ad uicissitudinē referēda: gr̄a priet: qd̄ i b̄nficio gr̄a i iuria pirratō noiat. Atq; hæc cōia sūt nāæ atq; legis: sed p̄pa legis & ea q̄ sc̄pta sūt



& ea quæ sine litteris: aut gentiū iure: aut maiorū more retinent. Scriptorū autē: puatū: aliud ē publicū. Publicum lex: senatuscōsultum: fœdus. Priuatū: tabule: pactū: conuentū: stipulatio. Quæ aut scripta nō sūt: ea aut cōsuetudine: aut cōuētus hoīum: & q̄si cōsensu obtinent. Atq; hoc etiā imprimis: ut nostros mores legesq; tueamur: quodāmodo naturæ iure præscriptū est. Et quoniam breuiter sūt aperti fontes quasi quidā æquitatis meditata nobis ad hoc causarū genus eē debent ea q̄ dicēda erūt ī orōnibus: de natura: de legibus: de more maiorū: de ppulsāda iniuria: de ulciscēda: de oī pte iuris. Si imprudētē: aut necessitate: aut casu q̄ppia fecerit: qd̄ nō cōcederet his q̄ sua spōte & uolūtate fecisset: ad ei⁹ facti depcacionē iḡscēdi petēda uenia ē: q̄ sumet ex plerisq; locis æqtatis. Expositum ē ut potui breuissime de oī cōtrouersia: ḡne: nisi p̄ter ea: tu qd̄ q̄ris: C. Illud eq̄dē qd̄ tā unū restare uideo: q̄le sit qū disc̄ptatio uer̄sec̄i sc̄ptis. M. R. ecte itelligis Isto. n. exposito munus p̄missi oē cōfecero. Sūt iḡr ambigui duob⁹ aduersariis præcepta cōia. Vterq; enim hāc significationē qua utet ipse dignā scriptori prudētia eē defēdet. Vterq; id qd̄ aduersarius ex ambigue scripto intelligendū eē dicet: aut obscurū: aut absurdū: aut inutile: aut iniquū: aut turpe esse defēdet: aut etiā disc̄ptare cū cæteris scriptis: uel alioq; uel maxime si poterit eidē quoq; defendet. Ipse rem eam & sniam quēuis prudentē & iustū hominē si inteḡr da ret scriptū fuisse: sed planius eam sniam quā significari posse dicit nihil habere: aut captionis: aut uitii. Cōtrariam autē sic: si pbabit fore ut multa uitia: stulta: iniqua: cōtraria sequunt. Quam autē aliud scriptor sensisse uideat: & aliud scripsisse: qui scripto nitet cū re exposita recitatione uti oportebit: deinde istare aduersario iterare: renouare: interrogare: neq; aut scriptum neget: aut cōtra factū inficiet. Post iudicē ad uim scripti uocet: hac cōfirmatiōe usus amplificet rem legē laudādo: audaciāq; cōfuter eius: qui qū palā cōtrafecerit: idq; fateat: ut sit tamē factūq; defendat. Deinde infirmet defensionē quam aduersarius aliud uoluisse: aliud sensisse scriptorem: aliud scripsisse dicat: nō esse ferendū a quoq; potius latoris sensum: q̄ a lege explicari cur ita sc̄pserit: si ita nō sēserit? Cur quæ ea quæ plane scripta sūt neglexerit: an nūq; scripta sint proferat? Cur prudētissimos in scribēdo uiros sūme stulticiā putet eē dānandos? Quid ipedierit scriptorem: quo minus exciperet illud qd̄ aduersarius tanq̄ si exceptū esset: ita dicit se secutus? Vt ex em̄plis his q̄bus idē scriptor: aut si id nō poterit: q̄bus alii qd̄ excipiendū putarint excaperint. Quæreda etiā ratio est si qua poterit inueniri: quare nō sit exceptū: aut iniqua lex: aut mltis futura diceat: aut alia causa obtēperandū: aut abrogādi dissētire aduersarii uocē atq; legis. Deinde amplificāda causa: de cōseruandis legibus: de periculo publicarū rerū puatarūq; tum aliis locis: tum in porando maxime grauius erit uehementē dicendū. Ille aut qui se snia legis & uolūtate defendet in cōsilio: atq; in mēte scriptoris: nō in uerbis ac litteris uim legis positā esse defendet: quodq; nihil excipit ī lege laudabit: ne diuerticula peccatis darētur: atq; ut ex pacto cuiusq; legis iudex mentē interpretaret. Deinde erit utendū exēplis: in q̄bus oīs æqtas pturbet: si uerbis legū: ac non sententiis pareat. Deinde genus eiusmodi calliditatis & calūniæ retrahat in od. iū iudicis cū quadā iudiosa querela: & si icidet imprudētia delictū causa quare nō ad fletū: sed ad casum necessitatē ptineat. Quod genus paulo ante attigimus erit eidē æqtatis sententiis cōtra acerbitatē uerborū deprecandū. Si scripta inter se dissētirēt tāta series artis est: & sicut inter se sūt pleraq; cōnexa: & apta: ut q̄ paulo ante p̄cepta dedimus ambigui: quæq; p̄xima sētentia: & scripti: eadē ad hoc genus causæ tertiū referātur. Nam q̄bus locis in ambiguo defendimus eam significationē quæ nos adiuuat eidē in cōtrariis legibus nostra lex defendēda est. Deinde est efficiendū ut alterius scripti sniam: alterius uerba defendamus. Ita q̄ modo de scripto sētētiaq; p̄cepimus: eadē huc oīa trāfferimus. Superiorū epilogatio. Expositæ sūt tibi oēs oratoriæ partitiones: quæ quidē e media illa nostra academia floruerūt. Neq; sine ea: aut inueniri: aut intelligi: aut tractari possūt. Nam & partiri ipsū: & diffinire: & ambigui partitiones diuidere & argumentorū locos nosse: & argumentationē ipsam cōcludere & uidere: quæ sumēda in argumento sunt: q̄q; ex his quæ sumpta sūt efficiātur: & uera a falsis: uerisimilia ab incredibilibus diiudicare & distinguere: & aut male sumpta: aut male cōclusa reprehendere: & eadē uel anguste differere ē dialectici q̄ appellant: uel ut oratorē decet late expromere illius exercitatioibus: & subtiliter disputādi: & copiose dicendi artis est. De bonis uero rebus & malis: æquis & iniqs utilibus & inutilibus: honestis: turpibus: quā pōt habere orator sine illis maximarū artibus facultatē: aut copiā. Quare hæc tibi sūt mi Cicero quæ exposui: quasi iudicia illoꝝ fōrtiū: ad quos si nobis eidē ducibus aliusue perueneris: tum & ipsa melius: & multo maiora alia cognosces. C. Ego uero ac magno quidē studio mi pater: multisq; ex tuis præclarissimis muneribus nullum maius expecto.

Marci Tullii Ciceronis de partitione artis rhetoricæ ad filium suum Ciceronem liber finit.

MARCI TVLLII CICERONIS DE CLARIS ORATORIBVS.

VM e Cilicia decedens Rhodum uenissem; & eo mihi de Qu. Hortensii morte esset allatū opinione omnium maiore animo ceppi dolorē. Nam & amico amisso; quum consuetudine iucunda; tum multorum officiorum coniunctione me prout uidebam; & interitu talis auguris dignitatem nostri collegii diminutā dolebam; qua in cogitatione & cooptatum me ab eo collegium recordabar; in quo iuratus iudicium dignitatis meae fecerat; & inueneratū ab eodē. Ex quo augurū institutis in parentis eum loco colere debebam. Augebā etiā molestiā; quae magna sapientium ciuium; bonorum; penuria; uir egregius coniunctis simulque mecum consiliorum omnium societate alienissimo reip. tpe extinctus; & auctoritatis; & prudentiae suae triste nobis desiderium reliquerat. Dolebāque quod non ut plures; putabāt aduersarium; aut obrectatorem laudum mearum; sed socium potius; & consortem gloriosi laboris amiserat. Etenim si in uiciorum artium studio memoriae perditum est; poetas nobilis poetarum aequalium morte doluisse; quotandē aīo eius interitū ferre debui; cum quo certare erat gloriosius; quā omnino aduersarium non habere; quum praesertim non modo nunquam sit; aut illius a me cursus impeditus; aut ab illo meus; sed contra semper alter ab altero adiutus; & comunicatio; & monitio; & fauēdo. Sed quoniam perpetua quadam foelicitate usus; ille cessit e uita suo magis; quam suorum ciuium tempore; & tum occidit; qui lugere facilius reip. posset si uiueret; quam iuuare. Vixitque tam diu; quam licuit in ciuitate bene beateque uiuere; nostro incommodo detrimentoque; si est ita necesse doleamus; illius uero mortis opportunitatem beniuolentia potius; quam misericordia persequamur; ut quotienscumque de clarissimo; & beatissimo uiro cogitemus; illum potius; quam nosmetipsos diligere uideamur. Nam si id dolemus; quod eo non iam frui nobis non licet; nostrum est id malum; quod modice feramus; ne id non ad amicitiam; sed ad domesticam utilitatem referre uideamur. Sin tanquam illius acerbitatis aliquid acciderit angimur; non summam eius foelicitatem non satis grato aīo interpretamur. Etenim si uiueret Qu. Hortensius caetera fortasse desideraret una cum reliquis bonis; & fortibus ciuibus. Huc autem & praeter caeteros; aut cum paucis sustineret dolorē; quum fore; p. r. quod fuisset; quasi theatrum illius ingenii uoce erudita; & romanis graecisque auribus digna spoliatum atque orbatum uideret. Equidem angor aīo non consilium; non ingenium; non auctoritatis armis egere remp. quae didicerat tractare; quibusque me assuescerat; quaeque erat propria; quam praestatis in rep. uiri; tum bene morata; & bene constituta ciuitatis. Quod si fuit in rep. tempus uel lum quum extorquere arma posset e manibus iratorum ciuium; boni ciuis auctoritas & oratio; tum profecto fuit; quum patrociniū pacis exclusum est; aut terrore hominum; aut timore; ita nobismet ipsis accidit; ut quae eent multo magis alia lugenda; tamen hoc doleremus; quod quo tempore aetas nostra perfecta rebus amplissimis; tanquam in portum confugere deberet; non inertia; neque desidia; sed oculi moderati; atque honesti; quibus ipsa oratio iam nostra canesceret; haberetque suam quandam maturitatem; & quasi senectutem; tum arma sunt ea sumpta; quibus illius qui didicerat eis uti gloriose; quem admodum salutariter uteretur; non repiebant. Itaque ei mihi uidetur fortunatae; beateque uixisse; qui in caeteris ciuitatibus; tum maxime in nostra; quibus cum auctoritate resque gestarum gloria; tum etiam sapientiae laude profui licuit. Quorum memoria; & recordatio in maximis nostris grauissimisque curis iucunda sane fuit; quum in eam nup ex sermone quodam incidissemus. Nam quum in ambulare in xisto; & essem ociosus domi. M. ad me Brutus ut consueuerat cum Tito Pomponio uenerat; homines quum inter se coniuncti; tum mihi ita chari; itaque iucundi; ut eorum aspectu; ois quae me angebat de rep. cura consederit; quos postquam salutauimus; quod uos inquam Brute; & Attice nunc quid tandem noui? Nichil sane inquit Brutus quod quidem aut tu audire uelis; aut ego pro certo dicere audeam. Tum Atticus eo inquit ad te animo uenimus; ut de rep. eent silentium; & aliquid audiremus potius ex te; quam te afficeremus ulla molestia. Vos uero inquam Attice & praesentem me cura leuatis; & absenti magna solatia dedistis. nam uisus sumus recreatus; me ad praestina studia reuocauimus. Tu ille; legi inquit plubeter epistolam quam ad te Brutus misit ex Asia; quam mihi uisus est & monere te prudenter; & consolari amicissime me. Recte inquam est uisus; nam me istis scito lris; ex diuturna perturbatioe totius ualitudinis; tanquam ad aspiciendam lucem esse reuocatum. Atque ut post Cannensem illam calamitatem primum Marcelli ad non iam praesidio populus se romanus erexit; posteaque prospere res deinceps multae consecutae sunt; sic post rerum nostrarum & comunium grauissimos casus; nihil ante epistolam Bruti mihi accidit quod uelle; aut quod aliqua ex parte sollicitudines alleuiaret meas. Tum Brutus; uolui id quidem efficere certe; & capio magnam fructum; siquidem quod uolui tanta in re consecutus sum. Sed scire cupio quae te Attici litterae delectauerint? Ista uero inquam Brute non modo delectationem mihi; sed etiam ut spero salutem attulerunt. Salutem inquit ille? quodnam tandem genus istuc tam praeciae litterarum fuit?

An mihi potuit inq̄ esse: aut gratior ulla salutatio: aut ad hoc tēpus aptior: q̄ illius libri quo me hic affatus quasi iacentē excitauit? Tum ille: nēpe eum dices inq̄: quo iste omnē rerū memoriā breuiter: & ut mihi quidē uisum pdiligēter cōplexus est. Istū ipsum quidē inq̄ Brute dico librū mihi saluti fuisse. Tum Atticus: optatissimū quidē mihi est qd̄ dicis: sed qd̄ tandē habuit liber iste: qd̄ tibi aut nouū: aut tanto ului posset esse? Ille uero: & noua inq̄ mihi quidē multa: & tam utilitatē quā req̄rebam: ut explicatis ordinibus temporū uno in cōspectu oīa uiderē: quæ qum studiose tractare cōpissēm: ipsa mihi tractatio litterarū salutaris fuit. Admonuitq; Pōponi: ut a te ipso sumerē aliqd̄ ad me reficiendū: teq; remunerandū: si nō pari: at grato tamē munere: q̄ illud Hesiodiū laudatur a doctis: qd̄ eadē mēsurā reddere iubet: q̄ accēpis: aut & cumulatio re si possis. Ego autē uoluntatē tibi p̄fecto emetiar: sed rem ipsam nondū posse uideo: idq; ut ignoscas a te peto. Nec enim ex nouis ut agricolæ solēt fructibus est: unde tibi reddā: qd̄ accēpi: sic oīs foetus repressus exustusq; flos sati ueteris ubertatis exarruit. Nec ex cōditis qui iacent in tenebris: & ad quos oīs nobis aditus: qui pene solis patuit obstructus est. Seremus igit̄ aliqd̄ rāq̄ i inculto: & derelicto solo: qd̄ ita diligēter colemus: ut impēdiis etiā augere possimus largitatē tui muneris: modo idem noster animus efficere possit: q; ager qui q̄ multos annos quieuit uberiores efferre fruges solet. Tum ille: Ego uero & expectabo ea quæ polliceris: nec exigā nisi tuo cōmodo: & erūt mihi p̄grata si solueris. Mihi quoq; inq̄ Brutus: & expectāda sunt ea q̄ Attico polliceris: & si fortasse ego a te huius uolūtarius p̄curator petā: qd̄ ipse cui debes incōmodo exacturū negat. At uero inq̄ tibi ego Brute nō soluā: nisi pus a te cauero: amplius eo nomine neminē cuius petitio sit petiturū. Nō mehercule inq̄ tibi repromittere istuc quidē ausus sim: nam hūc qui negat uideo flagitorē: non illū quidē tibi molestū: sed assiduū tamē: & acere fore. Tum Pōponius: Ego uero inq̄ Brutū nihil mētiri puto. Videor enim iam te ausus eē appellare: quoniā lōgo interuallo modo primū animaduerti paulo te hilariorē. Itaq; quoniā hic qd̄ mihi deberet se exactus: p̄fessus est: qd̄ huic debes: ego a te peto. Quidnam id inq̄: ut scribas inq̄ aliqd̄. iam pridē enim cōticuerūt tuæ litteræ. Nam ut illos de rep. libros edidisti: nihil a te sane postea accēpimus: eisq; nosmetipsi ad rex̄ naturalium memoriā comprehendendā impulsisti: atq; incēsi sumus. Sed illa qum poteris: atq; ut possis rogo. Nūc uero inq̄: si es animo uacuuo expone nobis qd̄ quærimus. Quidnā est id inq̄: qd̄ mihi nup̄ in tusculano inchoauisti de oratoribus: quando esse cōpissēt: qui etiā & quales fuissent: quē ego sermonē qum ad Brutū tū uel nostrū potius detulissēm: magnopere hic audire se uelle dixit. Itaq; hunc eligimus diē: quē te sciremus esse uacuū. Quare si tibi est cōmodum ede illa quæ cōperas & Bruto & mihi. Ego uero inq̄ si potuero: faciā uobis satis. Poteris inq̄ relaxa modo paulū animū: aut sane si potes libera. Nempe igitur hinc tum Pōponi ductus est sermo: q; erat a me mētio facta: causam Deiotari fidelissimū: atq; optimi regis: ornatissime & copiosissime a Bruto me audisse defensam. Scio inquit ab isto initio tractū eē sermonē: teq; Bruti dolentē uicē quasi defluisse iudiciorū uastitatē: & fori. Feci inq̄ istuc quidē: & sæpe facio. Nam mihi Brute in te intuētī crebro in mētem uenit: ueteri & quodnā curriculū aliquādo sit habitura tua & natura admirabilis: & exq̄sita doctrina: & singularis industria. Qum enim in maximis causis uerfatus esses: & qum tibi ætas nostra iam cederet: fascisq; sūmitteret subito in ciuitate qum alia ceciderunt: tū etiā ea ipsa de qua disputare ordimur eloquētia obmutuit. Tum ille: cæteraq; rerū causa inq̄ istuc & doleo: & dolendū puto. Dicendi autē me non tam fructus: & gloria q̄ studiū ipsum: exercitatioq; delectat: quod mihi nulla res eripiet: & p̄sertim tam studiosum. Et dicere enim bene nemo potest: nisi q; prudēter intelligit. Quare qui eloquentiæ uere dat operā: dat prudētiæ: qua ne maximis q; dem in bellis æquo animo carere quisq; potest. Præclare inq̄ Brute dicis: eoq; magis ista dicēdi laude delector: q; cætera quæ sunt quondā habita in ciuitate pulcherrima: nemo est tam humilis: q; se nō aut posse adipisci: aut adeptū putet. Eloquētē neminē uideo factū esse uictoria. Sed quo facilius sermo explicetur sedētes si uideatur agamus. Qum idē placuisset illis: tum in pratu lo prope Platonis statuā cōsedimus.

#### Tractatus Incipit.

Ecce ego laudari igit̄ eloquentiā: & quāta uis sit eius expromere: quantaq; iis: qui sūt eā cōsecuti dignitatē afferat: neq; p̄positū nobis est hoc loco: neq; necessariū. Hoc uero sine ulla dubitatione cōfirmauerim: siue ulla arte pariat̄ aliqua: siue exercitatiōe quādā: siue natura: rem unā eē oīum difficillimā: qbus. n. ex qnq; rebus cōstare dicit̄: eas unaquaq; est ars ipsa magna p̄ sese. Quare qnq; artium cōcursus maximas: quātā uim: quātāq; difficultatē habeāt existimari pōt. Testis ē græcia: quæ qum eloquētiæ studio sit incēsa: iadiuq; excellat in ea: p̄stetq; cæteris: tamē oīs artes uetustiores habet: & multo ante nō inuētās solā sed etiā perfectas: q̄ hæc est a græcis elaborata dicendi uis: atq; copia. In quā qum intueor maxime mihi occurrūt attice: & quasi lucēt Athenæ tuæ: qua in urbe primū se orator extulit: pri-

mūq; etiā monumētis: & litteris oratio est coepta mādari: tamē ante Periclē: cuius scripta quæ  
dā ferūtur: & Thucydidē qui nō nascētib; Athenis: sed iam adultis fuerūt: littera nulla est: q̄  
quidē ornatū aliq̄ habeat: & oratoris esse uideat. Quāq; opinio est & eū: q; multis annis ante  
hos fuerit Pisistratū: & paulo seniorē etiā Solonē: posteaq; Clisthenē multū ut tēporibus illis  
ualuisse dicēdo: post hanc ætatē aliquot annis: ut ex atticis monumētis pōt perspicī Themisto  
cles fuit: quē cōstat tum prudētia: tū etiā eloquentia p̄stitisse: post Pericles: qui cum floreret oī  
genere uirtutis: hac tamē fuit laude clarissimus: Cleonē etiā tēporibus illis turbulētū illū quidē  
ciuē: sed tamē eloquentē fuisse cōstat: huic ætati supparet: Alcibiade: Critias: Theramenes: qui  
bus tēporibus qđ dicendi genus uiguerit ex Thucydidis scriptis: qui ipse tū fuit intelligi maxi  
mē potest: grādes erāt uerbis: crebris sentētiis: cōpressiōe reg; breues: & ob eāipsā causā iterdū  
subobscuri. Sed ut intellectū est quantā uim haberet accurata: & facta quodāmodo oratio: tū  
etiā magistri dicēdi multi subito extiterunt: tū Leōtinus Gorgias: Thrasymachus: Chalcædo  
nius: Protagoras: Abderites: Prodicus: Chius: Hippias: Helus: in honore magno fuerunt: alii  
q; multi tēporibus eisdē docere se p̄fitebātur: arrogātibus sane uerbis: quēadmodū causa infe  
rior: ita enim loquebātur dicēdo fieri superior posset. Iis opposuit sese Socrates: qui subtilitate q̄  
dam disputādi resellere eor; instituta solebat uerbis. Huius ex uberrimis sermonibus extiterūt  
doctissimi uiri: p̄mūq; tum philosophia nō illa de natura quæ fuerat antiquior: sed hæc i qua  
de bonis rebus & malis: deq; hominū uita: & moribus disputat inuēta dicitur: qđ quoniam ge  
nus ab hoc qđ p̄posuimus abhorret philosophos aliud in tēpus reiiciamus: ad oratores a qui  
bus digressi sumus reuertamur. Extitit igitur iam senibus illis (quos pauloante diximus) Isocra  
tes: cuius domus cunctæ græciæ quasi ludus quidā patuit: atq; officina dicēdi. Magnus orator  
& p̄fectus magister: qđ forēsi luce caruerit: intraq; parietes aluit illā gloriā: quā nemo quidem  
meo iudicio est postea cōsecutus. Is & ipse scripsit multa p̄clare: & docuit alios: & cum cætera  
melius q̄ superiores: tum p̄mus intellexit etiā in soluta oratione dum uersum effugeres modū ta  
mē: & numerū quendā oportere seruari. Ante hunc enim uerbor; quasi structura & quædā ad  
numerū cōclusio nulla erat: aut siquādo erat nō apparebat eam dedita opa esse quæ sitā: q̄ for  
sitan laus sit. Verūtamē natura magis: tum casu: quæ nō nunq; aut ratione aliqua: aut obseruati  
one fiebat. Ipsa enim natura circūscriptio quadā uerbor; cōprehendit cōcluditq; sententiā.  
Quæ quam aptis circūscripta uerbis est: cadit etiā plæq; numero se. Nam & aures ipsæ qđ ple  
nū: qđ mane sit iudicāt: & spiritu: quasi necessitate aliqua uerbor; cōprehensio terminat. In quo  
nō modo defici: sed etiā laborare turpe est. Tum fuit Lysias ipse quidē in causis forēsi bus non  
uerfatus: sed egregie subtilis scriptor: atq; elegans: quē iam p̄pe audeas oratorē p̄fectū dice  
re. Nam plane quidē p̄fectū: & in quo nihil admodū desit: Demosthenē facile dixeris. Nihil  
acute inueniri potuit in eis causis quas scripsit: nihil (ut ita dicam) subdole: nihil uersute: qđ ille  
non uiderit: nihil subtiliter dici: nihil p̄sentit: nihil enucleate: quo fieri possit aliqd limatius: nihil  
cōtra grāde: nihil incitatū: nihil ornatū: uel uerbor; ḡuitate: uel sententiarū: quo quicq; eēt elati  
us. Huic Hyperides p̄ximus: & Aeschines fuit: & Lycurgus: & Dinarchus: & is cuius nulla ex  
tant scripta Demades: aliiq; plures. Hæc enim ætas effudit hęc copiā: & ut opinio mea fert: luc  
cus ille: & sāguis icorruptus usq; ad hęc ætatē orator; fuit: i qua naturalis inesset: nō phucatus  
nitor. Phalerus enim successit eis senibus adulescens eruditissimus. Ille quidē hor; omniū: sed  
nō tam armis institutus q̄ palæstra: itaq; delectabat magis atheniēses q̄ iflāmabat. Processerat  
enim in solē & puluere nō ut e militari tabernaculo: sed ut e Theophrasti doctissimi hominis  
umbraculis. hic p̄mus inflexit orationē: & eam mollem tenerāq; reddidit: & suavis sicut fuit ui  
deri maluit: q̄ grauis: sed suauitate ea qua p̄funderet animos: nō qua p̄fringeret: & tantū ut me  
moriā cōcinnitatis suæ: nō quēadmodū de Pericle scripsit Eupolis: cū delectatione etiā acule  
os relinqueret in animis eor;: a quibus eēt auditus. Vidēsne igitur in ea ipsa urbe: in q̄ & nata  
alta sit eloquētia: quā eo sero p̄dierit in lucē? Siquidē ante Solonis ætatē: & Pisistrati de nullo  
ut disertio memoriæ p̄ditū est. At hi qđ ut. P. R. ætas est: senes: ut atheniensū sæcla numerant  
adulescētes debēt uideri. Nā & si Seruio Tullio regnante uiguerūt: tñ multo diutius Athēnæ iā  
erāt: q̄ est Roma ad hodiernum diē: nec tamē dubito quin habuerit uim magnā semp oratio.  
Neq; enim iam troicis t̄pibus tantū laudis in dicēdo Vlixī tribuisset Homerus: & Nestori: quo  
rū alterū uim habere uoluit: alterū suauitatē: nisi iam tū eēt honos eloquētia. Neq; ipse poeta  
hic tam idē ornatus in dicēdo: ac plane orator fuisset: cuius & si incerta sūt t̄pa: tñ annis multis  
fuit ante Romulū. Siquidē nō infra supiorem lycurgū fuit: a quo est disciplina lacedæmonio  
rum astricta legibus: sed studiū eius ḡnis: maiorq; uis agnoscit in Pisistrato. deniq; hūc p̄ximo  
sæculo Themistocles isecutus est: ut apud nos p̄antiquus: ut apud Atheniēses nō ita sane uetus  
fuit enim regnante iam græcia: nostra autē ciuitate: nō ita p̄dē dñatu regio liberata. Nam bellā

uolscosq; illud grauissimū: cui Coriolanus exul iter fuit: eodē fere tēpore quo Parfarū bellū fuit: similisq; fortuna clarosq; uiros. Siquidē uterq; cum ciuis egregius fuisset populi ingrati pulsus iniuria: se ad hostes cōtulit: conatūq; iracundiæ suæ morte sedauit. Nam & si aliter est apud te Attice de Coriolano: cōcedo tamē: ut huic generi mortis potius assentiar. At ille ridens: tuo uero inq; arbitrato: quoniā quidē cōcessum est rhetoribus emētiri in historiis: ut aliqd dicere possint argutius. Vt enim tu nūc de Coriolano: sic Clitarcus: sic Stratocles de Themistocle finxit. Nam quē Tucides qui & Atheniēsis erat: & sūmo loco natus: sūmusq; uir: & paulo ætate posterior: tantū mortuum scripsit: & in attica clam humatū addidit fuisse suspitionē ueneno sibi cōsciuisse mortē: hūc isti autē: quum taurū imolauisset excæpisse sanguinē patera: & eo potō mortuū cōcidisse. Hāc enim mortē rhetorice: & tragice ornare potuerunt. Illa mors uulgaris nullā p̄bebat materiē ad ornatū: quare quoniā ita tibi quadrāt oīa fuisse Themistocle paria & Coriolano: paterā quoq; a me sumas licet: p̄bebo etiā hostiā: ut Coriolanus sit plane alter Themistocles. Sit sane inq; ut lubet de isto: & ego cautius posthac historiā attingā te audiente: quē rex romanarū auctore laudare possum religiosissimū. Sed tum fere Pericles Xantippi filius (de quo ante dixi) p̄mus adhibuit doctrinā: quæ q̄q; tum nulla erat dicēdi: tamē ab Anaxagora physico eruditus exercitationē mētis a recōditis: abstrusisq; rebus ad causas forēses pp̄feresq; facile p̄duxerat: huius suauitate: maxime hilaratæ Athenæ sūt: huius ubertatē & copiā admiratæ: eiisdē uim dicēdi: terrorēq; timuerūt. Hæc igit̄ ætas p̄ma Athenis oratorē p̄p̄fectū tulit. Nec enim in constituētibus. r. p. nec bella gerētibus: nec impeditis: ac regū dominatiōe de uinctis nasci cupiditas dicēdi solet. Pacis est comes: oīiq; sociæ: etiā bene cōstitutæ ciuitatis: q̄si alumna quædā eloquētia. Itaq; ait Aristoteles: quum sublatis in Sicilia tyrānis res p̄uatæ lōgo interuallo iudiciis repeterētur: tum primū q̄ esset acuta illa gens: & cōtrouersia natura: artē & p̄cepta siculos Coracē & Tisian cōscripsisse. Nam antea neminē solitū uia nec arte: sed accurate tamē: & de scripto plærosq; dicere: scriptasq; fuisse: & paratas a Protagora rerū illustriū disputationes: quæ nūc cōmunes appellātur loci. Quod idē fecisse Gorgiā: quum singularē rerum laudes: uitupationesq; cōscripsisset: qd̄ iudicare: hoc oratoris eē maxime p̄p̄rium: rem augere posse laudādo: uitupādoq; rursus affligere. Huic Antiphontē Rhamnusiū similia quædā habuisse cōscripta: quo neminē unq; melius ullā orauisse capitis causā: quum se ipse defēderet: se audiente locuplex auctor scripsit Tucides. Nam Lysiam p̄mo p̄fiteri solitum artē eē dicēdi: dein de q̄ Theodorus eēt in arte subtilior: in orationibus autē ieiunior: orationes eum scribere: aliis cōpisse: artē remouisse. Similiter Isocratē p̄mo artē dicēdi esse negauisse: scribere autē aliis solitū orationes q̄bus in iudiciis uterētur: sed quum ex eo q̄a quasi cōmitteret contra legē: quo q̄s iudicio circūueniretur: sæpe ipse in iudiciū uocaret̄: orationes aliis destitisse scribere: totūq; se ad artes cōponēdas trāstulisse. Et græciæ quidē oratorū partus: atq; fōtes uides ad nostrorū analiū rationē ueteres: ad ipsoꝝ sane recētes. Nam anteq̄ delectata est atheniēsiū ciuitas: hac laude dicēdi multa iam memorabilia: & i domesticis: & in bellicis rebus effecerat. Hoc autē studiū nō erat cōmune græciæ: sed p̄p̄rium Athenarū. Quis enim aut argiuū oratorē: aut corinthiū: aut Thebanū scit fuisse tēporibus illis: nisi qd̄ de Epaminūda docto homīe suspicari lubet? Lacedæmoniū uero usq; ad hoc tēpus audiui fuisse neminē. Menelaū ipsum: dulcē illū quidē tradit Homerus: sed pauca dicentē. Breuitas autē laus est interdū in aliqua parte dicēdi: in uniuersa eloquētia laudē nō habet. At uero extra græciā magna dicendi studia fuerūt: maximiq; huic laudi habiti honores: illustre oratorū nomē reddiderūt. Nā ut semel e Pyrrho eloquētia eucta est oēs pagrauit insulas: atq; ita peregrinata tota Asia est: ut se externis obtineret moribus: omnēq; illā salubritatē Atticæ dictionis: & quasi sanitatē p̄deret: ac loqui pene descisceret. Hic Asiatici oratores nō contemnēdi quidē: nec celeritate: nec copia: sed parū pressi: & nimis redūdantes: Rhodii saniores: & Atticorū similiores: sed de græcis hactenus. Etenim hæc ipsa forsita fuerūt nō necessaria. Tum Brutus: ista uero inq; q̄ necessaria fuerūt: nō facile dixerim: iucūda certe mihi fuerūt: neq; solū nō lōga: sed etiā breuiora q̄ uellem. Optime inq;: sed ueniamus ad nostros: de q̄bus difficile est plus itelligere: q̄ quantū ex monumētis suspicari licet. Quis enim putet aut celeritatē ingenii. L. Bruto illi nobilitati uestræ p̄ncipi defuisse: qui de matre Suauiāda ex oraculo apollinis tam acute: arguteq; cōiecerit: qui sūmam prudentiā simulatione stulticiæ texerit: qui potētissimū regē clarissimi regis filiū expulerit: ciuitatēq; p̄petuo dominatu liberatā: magistratibus annuis: legibus iudiciisq; deuinxerit: qui collegæ suo impium abrogauerit: ut e ciuitate regalis nominis memoriā tolleret: qd̄ certē effici nō potuisset: nisi eēt oratione p̄suasum. Videmus itē paucis ante annis post reges exactos: quum plebs p̄p̄ ripam Aneionis ad tertiū miliariū cōsediisset: eūq; mōtē: qui sacer appellatus est occupauisset. M. Valeriū dictatōrē dicēdo sedauisse discordias: eiq; ob eam rem honores amplissimos habitos: & eum p̄mū

ob eā ipsā causā maximū eē appellatū. Ne. L. Valeriū qđē potitū arbitror: nō aliqd potius se di  
cēdo: q post decēuiralē iuidiā plābē i patres icitatā legibus: & cōcionibus suis mitigauerit. Pos  
sumus Appiū claudiū suspicari disertū: qā senatū iāiā iclinatū a Pyrrhi pace reuocauerit. Possu  
mus. C. Fabriciū: qā sit ad Pyrrhū de captiuis recupādis missus orator. T. Corūcanū: q ex pōti  
ficū cōmētariis lōge plurimū igenio ualuisse uideat. M. Curiū q is tri. pl. iterrege Appio Caco  
diserto hoīe comitia cōtra leges hñte: qđ de plābe consulē nō accipiebat patres ante auctores  
fieri coegerit: qđ fuerit pmagnū nōdū lege mōenia lata: licet etiā aliqd de. M. Popili ingenio  
suspicari: qui cum conf. esset: eodēq; tēpore sacrificiū publicū: cum lāna faceret: qđ erat flamē  
carmētalis plābei: cōtra patres cōcitate & seditione nūciata: ut erat lāna amictus: ita uenit  
in cōcionē: seditionēq; cum auctoritate: tum oratione sedauit. Sed eos oratores habitos eē: aut  
omnino tum ullū eloquētiae p̄m̄ium fuisse: mihi sane nihil legisse uideo: t̄m̄modo coniectura  
ducor ad suspicandū. Dicit etiā. C. flamineus is: qui tri. plā. legē de agro Gallico: & Piceno uiri  
tim diuidēdo tulerit: qui conf. apud Tharsumēnum sit interfectus: ad populū ualuisse dicendo  
Quintus etiā Maximus uarrucosus orator habitus est tēporibus illis: & Qu. Metellus is q bel  
lo punico secūdo cū. L. Veturio philone cōsul fuit. Quē uero extet: & de quo sit memoriā: p̄di  
tum eloquentē fuisse: & ita esse habitū p̄m̄us est. M. Cornelius Cethegus: cuius eloquētiae ē au  
ctor: & idoneus mea quidē sentētia. Qu. Ennius: praesertim cum & ipse eū audiuerit: & scribat  
de mortuo: ex quo nulla suspitio est amicitiae causa eē mentitū. Est igitur sic apud illū in nono  
(ut opinor) ānali. Addit orator Cornelius suauiloquēti ore Cethegus Marcus studio: collegā fi  
lius & oratorē appellat: & suauiloquentiā tribuit: quā nūc quidē nō tam est in plārisq;. Latrāt  
enim iam quidā oratores nō loquūtur: sed est ea laus eloquētiae certe maxima. Is dictus Ollis  
popularibus olim: qui tum uiuebāt hoīes: atq; æuum agebāt: flos delibatus populi. Probe ue  
ro: ut enim hominis decus ingeniū: sic ingeniū ipsius lumē est eloquētiae: qua uirū excellētē p̄cla  
re: tum ille homines florem populi eē dixerūt: suadāt medullā πειθεω quā uocāt græci: cuius ef  
fectus est orator. Hāc suadā appellauit Ennius. Ei? aut Cethegū medullā fuisse uult: ut quā deā  
in Periclis libris scripsit Eupolis se scitauisse: huius hic medullā nostrū oratorē fuisse dixerit. At  
hic Cethegus conf. cū. P. Tuditano fuit bello punico sero: quæstorq; is cōf. M. Cato modo pla  
ne annis. xli. ante me conf. & idip̄sū n̄ si unius eēt Ennii testimonio cognitū: hūc uetustas: ut ali  
os fortasse multos obliuione obruisset. Illius aut ætatis qui sermo fuerit ex Neuianis scriptis i  
telligi pōt. His n. cōsulib?: ut i ueteribus cōmentariis scriptū est: Neuius est mortuus: qđ Varro  
noster diligētissimus iuestigator antiquitatis: putat in hoc erratū: uitāq; Neuii p̄ducit lōgius. Nā  
Plautus. P. Claudio. L. Portio uiginti annis post illos (quos ante dixi) consules mortuus est Ca  
tone cēsore. Hūc igitur Cethegū cōsecutus est ætate Cato: qui annis. ix. post eū fuit cōf. cū nos  
ut pueterē habemus: qui. L. Martio. M. Manilio cōf. mortuus est annis. lxxxiii. ip̄s ante me cō  
sulē. Nec uero habeo quenq; antiquorē: cuius quidē scripta p̄ferenda putē: nisi quē Appii Cæ  
ci oratio hęc ipsa de Pyrrho: & nōnulla mortuorū laudationes forte delectāt: & Hercules eq  
dem extāt. Ipsæ enim familiæ sua quasi ornāmēta ac monumēta seruabāt: & ad usū siqs eiusdē  
generis occidisset: & ad memoriā laudū domesticarū: & ad illustrandā nobilitatē suam: qđ his  
laudationibus historia regū nostrarū est facta mēdosior. Multa enim scripta sūt in eis: quæ facta  
nō sūt falsi triūphi: plures cōsulatus: gñā etiā falsa: & ad plābē trāsitiones: cum homines humili  
ores in alienū eiusdē noīs infunderent genus: ut si ego me a. M. Tullio eē dicerē: q Patricius cū  
Sulpitio conf. anno. x. post exactos reges fuit. Catonis aut orationes nō minus multæ fere sūt:  
q Attici Lysia: cuius arbitror plurimas eē. Est enim Atticus: quoniā certe Athenis est: & natus &  
mortuus: & functus omni ciuiū munere. Quanq; Timæus eum quasi licinia: & mutia lege repe  
tit Syracusas: & quodāmodo est nōnulla in iis etiā iter ip̄sos similitudo. Acuti sūt: elegātes: face  
ti: breues: sed ille græcus ab omni laude scēlicior. Habet enim certos sui studiosos: qui nō tam  
habitus corporis opimos: q gracilitates cōsecuntur: quos ualitudo modo bona sit: tenuitas ip  
sa delectat: qđ in Lysia sūt sæpe etiā lacerti: sic ut & fieri nihil possit ualētius. Verū est certe gñe  
toto strigiosior: sed habet tñ suos laudatores: q hac ipsa eius subtilitate. admodū gaudeāt. Cato  
nē uero qs nostrorū oratorū: q quidē nūc sūt legit? aut qs nouit oīo? At quē uirū dii boni mitto  
ciuiē: aut senatorē: aut impatorē? Oratorē. n. hoc loco q̄rimus. Quis illo grauior in laudando?  
acerbior in uituperādo? in sniis argutior? in docēdo edisserēdoq; subtilior? R̄ fertæ sūt orōes  
amplius centūq; n̄quaginta: quas quidē adhuc inuenerim: & legerim: & uerbis: & rebus illustri  
bus: licet ex his eligāt: ea quæ notatione & laude digna sint: oīs oratoriae uirtutes in eis repient  
Iam uero origines eius quē florē: aut qđ lumē eloquētiae nō habēt? Amatores huic defūt: sicuti  
multis iam ante sæculis: & Philisto syracusio: & ipsi Thucydidē. Nā ut hoī cōcisis sniis: inter  
dum etiā nō satis: aptis aut qđ breuitate: tum nimio acumine officit. Theopōpus elatione atq;

altitudine orationis suæ: qđ idē Lysia Demosthenes: sic Catonis luminibus obstruxit: hæc po-  
 sterorū quasi exaggerata altius oratio. Sed & in nostris inficitia est: & qđ ipsi qđ in græcis antiq̄ta-  
 te delectant: ea qđ subtilitate quā atticā appellat: hæc in Catone nō nouerūt qđē Hypidæ uolūt  
 esse: & Lysia laudo: sed cur nō Catonis? Attico gñe dicēdi se gaudere dicūt: sapiēter id quidem  
 atq; utinā imitarētur nec ossa solū: sed etiā sanguinē: gratū est tamē qđ uolūt. Cur igit̄ Lysias &  
 Hypides amat qđ penitus ignoret? Cato? Antiquior est huius sermo: & quædā horridiora uer-  
 ba. Ita enim tum loquebantur: id muta: qđ tum ille non potuit: & adde numeros: & aptior sit  
 oratio. Ipsa uerba cōpone: & quasi coagmēta: qđ ne græci quidē ueteres factitauerūt: iam ne-  
 minē antepones Catoni. Ornari orationē græci putat: si uerborū imutationibus utantur: quos  
 appellat tropos: & sentētiarū orationisq; formis: quæ uocat schemata. Nō uerisimile est qđ sit i  
 utroq; gñe & crebre distinctus Cato. Nec uero ignoro nōdum eē satis politū hūc oratorē: & qđ  
 rēndū esse aliqd̄ p̄fectius: qđpe qum ita sit ad nostrorū tēporū rationē uetus: ut nulli<sup>9</sup> scriptū ex-  
 tet dignū quidē lectione: qđ sit antiquus: Sed maiore honore in oibus artibus: qđ in una hac arte  
 dicēdi uerlat̄ antiq̄tas. Quis enim eorū: qui hæc minora aiaduertūt nō itelligit canachi signa ri-  
 gidiora eē: qđ ut imitent̄ ueritatē? Calamidis dura illa quidē: sed tamen molliora: qđ ea Canachi:  
 nondū Myronis satis ad ueritatē adducta. Iam tamē quæ nō dubites pulchra dicere: pulchrio-  
 ra Polycleti etiā plane p̄fecta: ut mihi quidē uideri solēt. Similis in pictura ratio est: qđ Zeusim  
 & Polygnotū: & Timantē: & eorū qui nō sunt usi plusq; quatuor coloribus: formas & liniāmē  
 ta laudamus. At in Eetione: Nicomacho: Protogene: Apelleiā p̄fecta sunt oīa: & nescio an reli-  
 quis i rebus oibus idē eueniat. Nihil est enim simul & inuentū & p̄fectum. Nec dubitari debet  
 quin fuerint ante Homerū poetæ: qđ ex eis carminibus itelligi pōt: quæ apud illū: & in phæa-  
 cum: & in Procoꝝ epulis canūtur. Quid nostri ueteres uersus: ubi sunt? quos olim Fauni uates  
 qđ canebāt: qum neq; musæ scopulos: nec dicti studiosus quisq; erat ante hūc: ait ipse de se: nec  
 mētitur in gloriādo. Sic enim sese res habet: nam & odysea latina est: sic i tanq̄ opus aliqd̄ Dæ-  
 dali: & Liuianæ fabulæ nō satis dignæ: quæ iterū legātur. Atq; hic Liuius qui primus fabulā. C.  
 Clodio Cæci filio: & M. Tuditano conf. docuit anno ipso ante qđ natus est Ennius: post Romā  
 autē conditā quartodecimo & qngentesimo: ut hic ait: quē nos sequemur. Est enim inter scri-  
 ptores de numero annoꝝ cōtrouersia. Atticus autē a. Qu. Maximo qntū cōsule capto Taren-  
 to scripsit Liuiū annis. xxx. postq̄ eum fabulā docuisse: & Atticus scribit: & nos in antiq̄s cōmē-  
 tariis inuenimus. Docuisse autē fabulā annis post. xi. C. Cornelio. Qu. Minutio cōf. ludis lucta-  
 tiis: quos Salinator ænēsi prælio uouerat: i quo tātus error Acti fuit: ut his conf. xxx. annos na-  
 tus Ennius fuerit: qđ æq̄lis fuerit Liuius: minor fuit aliquāto is qui p̄mus fabulā dedit: qđ ii q mul-  
 tas docuerūt ante hos cōf. & Plautus: & Neuius. Hæc si minus apta uidētur huic sermoni Bru-  
 te Attico assigna: qui me inflāmauit studio illustriū hominū ætates & tēpora psequēdi. Ego ue-  
 ro inqt Brutus: & delector ista quasi notatione temporū: & ad id qđ instituiti oratorū gñā di-  
 stinguere ætatibus istā diligentia esse accōmodatā puto. Recte inq; Brute intelligis: atq; utinā  
 extarēt illa carmina: quæ multis sæclis ante suā ætatē in epulis eē cātitata a singulis conuiuis de  
 clarorū uiroꝝ laudibus in originibus scriptū reliq; Cato: tamē illius quem in uatibus & faunis  
 enumerat Ennius bello punico eum quasi Myronis opus delectat. Sit Ennius sane: ut est certe  
 p̄fectior: qui si illū ut simulat cōtemneret: nō oīa bella psequens p̄mum illud punicū acerrimū  
 bellū reliquisset. Sed ipse dicit cur id faciat. Scripsere inqt alii rem uersibus: & luculēte quidem  
 scripserūt etiā si minus qđ tu polite. Nec uero tibi aliter uideri debet: qui a Neuiō uel sumpsisti  
 multa si fateris: uel si negas surripuisti. Qum hoc Catone grādiores natu fuerunt. C. Flaminius  
 C. Varro. Qu. Maximus. Qu. Metellus. P. Lētulus. P. Crassus: qđ cū supiore Aphricano conf. fu-  
 it. Ipsū Scipionē accēpimus nō infantē fuisse: filius quidē eius: is qđ hūc minorē Scipionē a Pau-  
 lo adoptauit: si corpore ualisset imp̄mis habitus eēt disertus. Indicat qum oratiūculæ: tum hi-  
 storia quædā græca scripta dulcissime. Numeroq; eodē fuit Sex. Aelius: iuris quidē ciuili om-  
 niū peritissimus: sed etiā ad dicendū paratus. De minoribus autē. C. Sulpitius gallus: qui maxi-  
 me oīum nobiliū græcis litteris studuit: isq; & oratorū in numero est habitus: & fuit reliquis re-  
 bus ornatus: atq; elegās. Iam enim erat unctior quædā: splēdidiorq; cōsuetudo loquēdi. Nam  
 hoc p̄tore ludos apollini faciēte qum Thiesten fabulā docuisset. Qu. Marcio. Cn. Seruilio cōf.  
 mortē obiit Ennius. Erat iisdē tpibus. T. Gracchus. P. F. qđ bis cōsul & cēsor fuit: cuius est oratio  
 græca apud Rhodios: quē ciuē qum grauē: tum etiā eloquentē cōstat fuisse. P. etiā Scipionem  
 Nasicā: qui est Corculū appellatus: qđ itē bis conf. & cēsor fuit habitū eloquentē. M. aliū illius qđ  
 sacra accēpit filiū: dicūt etiā. L. Lentulū: qui cū. C. Figulo conf. fuit. Qu. nobiliorē. M. filiū: iam  
 patre istituto deditū studio litterarū: qđ etiā. Qu. Enniū qđ cū patre eius in ætolia militauerat ciui-  
 tate donauit: qđ triuūq; coloniā deduxisset: & T. Anniū luscū huius. Qu. Fuluii collegā nō in-

disertū dicunt fuisse. Atq; etiā. L. Paulus Aphricani pater: psonam pncipis cuius facile dicendo tuebatur. At uero etiā tum Catone uiuo: qui annos qnq; & lxxx. natus excessit e uita: qum qui dem eo ipso anno contra Sergium Galbam: ad populū sūma contentione dixisset: quā etiam orationē scriptā reliquit: sed uiuo Catone minores natu multi uno tēpore oratores floruerūt. Nam & A. Albinus is qui græce scripsit historiā: qui cōsul cū. L. Lucullo fuit: & litteratus & disertus fuit: & tenuit cū hoc locū quendā: & Ser. Fuluius: & una Ser. Fabius pictor: & iuris: & litterarū: & antiq̄tatis bene peritus. Qu. q; Fabius labeo fuit ornatus iisdē fere laudibus. Nā. Qu. Metellus: is cuius quatuor filii cōsulares fuerūt: imp̄mis est habitus eloquēs: qui p. L. Cotta dixit: accusante Aphricano: cuius & aliæ sūt orationes: & cōtra. T. Gracchū exposita est in. C. Fānii annalibus: tamē ipse. L. Cottæ ueterator habitus: sed. C. Lælius: & P. Aphricanus imprimis eloquētes: quoꝝ extant orationes: ex qbus existimari de ingeniis oratoꝝ potest. Sed inter hos ætate paulū his antecedēs sine cōtrouersia Ser. Galba eloquentia p̄stitit: & nimirū is princeps: & latinis illa oratoꝝ ppria: & quasi legitima opera tractauit: ut egrederet a p̄posito ornandi causā: ut delectaret animos: aut permoueret: ut auget rem: ut miserationibus: ut cōmunibus locis uteretur: sed nescio quomodo huius quē cōstat eloquentia p̄stitisse exiliores orationes sunt: & redolētes magis antiq̄tatē: q̄ aut Lælii Scipionis: aut etiā ipsius Catonis. Itaq; exaruerūt uix iam ut appareāt de ipsius Lælii & Scipionis ingenio: q̄q̄ ea est iam ut plurimū tribuat am̄ bobus: dicēdi tamē laus est in Lælio illustrior. At oratio Lælii de collegis nō melior q̄ de multis q̄ uoles Scipionis: nō quo illa Lælii q̄q̄ sit dulcius: aut quod e religioe dici possit augustius sed multo tamē uetustior: & horridior ille q̄ Scipio: & qum sint in dicēdo uariæ uolūtates: delectari mihi magis antiq̄tate uidetur: & lubēter uerbis etiā uti paulo magis p̄fcis Lælius. Sed est mos hoīum: ut nolint eūdē pluribus uerbis excellere. Nā ut ex bellica laude aspirare ad Aphricanū nemo p̄t: in qua ipsa egregiū Viriaticō bello repimus fuisse Læliū: sic ingenii litterarū eloquētiæ: sapiētiæ deniq; & si utriq; p̄mas: p̄oris tamē deferūt Lælio. Nec mihi ceteroꝝ iudicio solū uidet: sed etiā ipsoꝝ inter ipsos cōcessu ita tributū fuisse. Erat omnino tum mos: ut in reliquis rebus melior: sic in hoc ipso humanior: ut faciles eēt in suū cuiq; tribuēdo: memoria tenesmyrnæ me ex. P. R. utilio Ruffo audiuisse: qum diceret adolescētulo se accidisse: ut ex. S. C. P. Scipio: & D. Brutus (ut opinor) cōs. de re atroci magnaꝝ quærerēt. Nam qū æstiuus ita facta cædes eēt: notiq; homies interfecti: isimulareturq; familia: partim etiā liberi societatis eius: q̄ picarias de. P. Cornelio. L. Mūmo cēsoribus redemisset decreuisse senatū ut de ea re cognoscerent: & statuerēt conf. causā p̄ publicanis accurate ut semp solitus eēt: elegāterq; dixisse Læliū. Qum cōsules re audita amplius de cōsiliū sentētia p̄nunciauissent: paucis iterpositis clientibus iterū Lælium multo diligētius meliusq; dixisse: iterū eodē modo a cōsulibus rem eē prolatam tum Læliū qum cū focii domū reduxissent: egissentq; gratias: & ne defatigaret orauissent locutum eē ita: se quæ fecisset honoris eoz; causa: studiose: accurateq; fecisse: sed se arbitrari causam illā a Ser. Galba: quo is in dicēdo adhortor: acriorq; esset grauius & uehementius posse defendi Itaq; auctoritate. C. Lælii publicanos causā derulisse ad Galbā. Illum autē q; ei uiro succedēdū eēt uerecūde & dubitāter recēpisse: unū quasi cōparēdinatus mediū diem fuisse: quē totū Galba in cōsideranda causā: cōponēdaꝝ posuisse: & quē cognitionis dies eēt: & ipse R. utilius roga tu focioꝝ domū ad Galbā mane uenisset: ut qum admoneret: & ad dicēdi tēpus adduceret usq; illū quoad ei nunciatū eēt cōsules descēdisse: omnibus exclusis cōmentatum in quadā testudine cū seruis litteratis fuisse: quoꝝ aliud dictare eodē a tēpore solitus eēt: iterū qum eēt ei nūciatū tēpus eē exisse in ædes eo colore: & iis oculis ut egisse causā nō cōmētatum putares. Addebat etiā: idq; ad rem p̄tinere putabat: scriptores illos male exisse mulctatos cū Galba. Ex quo si gnificabat illū nō in agēdo solū: sed etiā in meditādo uehementē: atq; incēsūm fuisse. Quid multa: magna expectationē plurimis audiētibus corā ipso Lælio sic illā causam tāta uirtutisq; grauitate dixisse Galbā: ut nulla fere pars orationis silētio p̄teriretur. Itaq; multis querelis multaꝝ miseracione adhibita socios oibus approbātibus illa diis quæstione liberatos eē. Ex hac rutiliana narratione suspicari licet: qum duæ sūmæ sint in oratore laudes: Vna subtiliter disputādi ad docendū: Altera grauius agēdi ad aīos audientiū pmouēdos: multoq; plus p̄ficiat is q̄ inflāmet iudicē: q̄ ille qui doceat: elegantia in Lælio: uim in Galba fuisse: quæ quidē ut istū maxime cognita sit cū lusitanis a Seruio Galba p̄tore cōtra interpositā ut existimabatur fidē: interfectis T. Libone tri. plæ. populū incitante: & rogationē in Galbam p̄uilegii similit̄ ferente: sūma senectute (ut ante dixi) M. Cato legē suadens in Galbā multa dixit: quā orationē i origines suas retulit: paucis ante q̄ mortuus est: an diebus: an mēsisbus? Tum igit̄ recusās Galba pro sese: & p. r. fidē implorās: qū suos pueros: tū. C. Galli etiā filiū flens cōmēdabat: cuius orbitas & fletus mihi miserabilis fuit: p̄pter recentē memoriā clarissimi patris: isq; se tū eripuit flāme p̄pter pue-



ros misericordia populi comota: sicut idē scriptū reliquit Cato. Atq; etiā ipsū Libonē nō infan-  
tem uideo fuisse: ut ex orationibus eius intelligi potest. Quam hęc dixissem: & paulū interquie-  
uissem. Quid igit inqt est causā Brutus: si tanta uirtus in oratore Galba fuit? Cur ea nulla i ora-  
tionibus eius apparet: qd mirari nō possum in eis: qui nihil oīno scripti reliquerūt? Nec enim  
est eadē inq Brute causa nō scribēdi: & nō tam bene scribēdi: q̄ dixerint. Nam uidemus alios  
oratores inertia nihil scripsisse: ne domesticus etiā labor accederet ad forēsem. Plæræq; n. scri-  
būt orationes habitæ iam: nō ut habeāt alios nō laborare ut meliores fiāt. Nulla enim res  
tantū ad dicēdū p̄ficit quantū scriptio. Memoria aut imposteꝝ igenii sui nō desiderāt: quoniam se  
putāt satis magnā adeptos eē dicēdi gloriā: eāq; etiā maiore uisum iri si in existimatiū arbitriū  
sua scripta nō uenerint. Alios q̄ putēt melius dicere se posse q̄ scribere: qd pingentis hoibus:  
neq; satis doctis plærūq; cōtigit: ut ipsi Galbæ: quē fortasse uis nō igenii solū: sed etiā ai: & na-  
turalis quidā dolor dicentē incēdebat: efficiebatq; ut & icitata & grauis: & uehemēs eēt oratio:  
dein quoniam ociosus stilū p̄henderat: motusq; oīs ai: tanq̄ uentus hominē defecerat flaccescebat  
oratio: qd ius q̄ limatius dicēdi cōsectatur genus accidere nō solet: p̄pterea q̄ prudentia nunq̄  
deficit oratorē: qua ille utēs eodē modo possit: & dicere & scribere. Ardor ai nō semp̄ adest: il-  
q; quoniam cōēdit oīs illa uis & quasi flāma oratoris extinguit. Hanc igit ob causā uidet Lælii mēs  
spirare etiā i scriptis: Galbæ aut uis occidisse. Fuerūt etiā in oratorē numero mediocrium. L. &  
SP. Mūmi fratres: quorū extāt amboꝝ orationes. Simplex quidē Lucius fuit & antiquus: Spuri-  
us autē nihilo ille quidē ornatiō: sed tamē astrictior. Fuit enim doctus: & disciplina stoicorū.  
Multæ sūt. SP. Albini orationes: sūt. L. tauri cauteliōꝝ orationes: quos aliquo uideo in numero ora-  
torū fuisse. P. etiā Popilius quoniam ciuis egregius: tum nō indifertus fuit. C. uero filius e. us difertus  
C. q; Tuditanus quoniam omni uita: atq; uictu excultus atq; expolitus: tum eius elegās est habitū etiā  
orationis genus. Eodēq; in gñe est habitus is qui iniuria accēpta fregit. T. Gracchus: patiētia cu-  
ius in rebus optimis cōstantissimū. M. Octauius. At uero. M. Aemilius Lepidus quoniam Porcina di-  
ctus iisdē t̄pibus fere q̄bus Galba: sed paulo minus natus: & sumus orator est habitus: & fuit ut  
apparet ex orationibus scriptor sane bonus. Hoc i oratore latino p̄mū mihi uidet & lenitas ap-  
paruisse illa græcorū: & uerborū cōprehēsiō: etiā artifex ut ita dicā stilus. Nūc studiose duo ado-  
lescētēs ingeniosissimi & p̄p̄ æquales. C. Carbo: & T. Gracchus audire soliti sūt: de q̄bus iā di-  
cēdi locus erit: quoniam de senioribus pauca dixerō. Quoniam enim Pōpeius nō cōtemptus orator t̄pibus  
illis fuit: qui sumos honores homo p̄ se cognitus sine ulla cōmendatione maioris est ade-  
ptus. Tum. L. Cassius multū potuit: nō eloquētia: sed dicēdo tamē homo nō liberalitate ut alii  
sed ipsa tristitia: & seueritate popularis: cuius quidē legi tabellariæ. M. Antius Briso tribu. plær-  
diu restitit. M. Lepido cōsule adiuuātē. Ea q; resp. Aphricano uitupationi fuit: q̄ eius auctorita-  
te de snia deductus Briso putabat. Tum duo Cæpiones multum dicētes cōsilio: & lingua plus  
auctoritate tamen: & gratia subleuabāt. Sed Pompei sūt scripta: nec nimis extenuata: q̄q; uete-  
rū est similis: & plena prudētia. P. Crassum ualde p̄batū oratorē iisdē fere t̄pibus accēpimus:  
qui & ingenio ualuit: & studio: & habuit etiā quāsdā domesticas disciplinas. Nam & cū sumo il-  
lo oratore Seruio Galba: cuius. C. filio filiā suā collocauerat: affinitate sese deuinxerat: & quoniam  
eēt. P. Mutii filius: fratresq; haberet. P. Scauolā domi ius ciuile cognouerat: in eo cōstat industri-  
am sumā fuisse: maximāq; gratiā: quoniam & cōsuleretur plurimū: & diceret: horū atatibus adiun-  
cti duo. C. Fanni. C. M. F. fuerūt: quorū. C. Fannius quoniam cōsul cū Domitio fuit unā orationē de so-  
ciis: & nomine latino cōtra Gracchū reliquit: sane & bonā: & nobilē. Tum Atticus: qd ergo ē ne  
ista Fannii: nam uaria opinio pueris nobis erat: alii a. C. Persio litterato homine scriptā aiebāt  
illo quē significat ualde doctū esse Lucilius: alii multos nobiles: qd quisq; potuisset in illā ora-  
tionē cōtulisse. Tū ego audiui eodē ista inq̄ de maioribus natus: sed nunq̄ sum adductus ut cre-  
derē: eāq; suspitionē p̄pter hęc causā credo fuisse q̄ Fannius in mediocribus oratoribus habi-  
tus eēt. Oratio aut uel optima eēt illo quidē t̄pe orationū omniū: sed nec eiusmodi est: ut a plu-  
bus confusa uideat. Vnus enim sonus est totius orationis: & idē stilus: nec de Persio reticuisset  
Gracchus: quoniam & Fānius de Menelano Maracheno: & de cæteris obiecisset: p̄sertim quoniam Fāni-  
us nunq̄ sit habitus elinguis. nam & causas defēdit: & tribunatus eius arbitrio: & auctorita-  
te. P. Aphricani gestus nō obscurus fuit. Alter aut. C. Fānius. M. F. C. Lælii gener: & moribus &  
ipso gñe dicēdi durioris soceri istituto: quē quia coaptatus in augurū collegiū nō erat: nō admo-  
dū diligebat: p̄sertim quoniam ille. Quoniam Scauolā sibi minore natus genere p̄tulisset: cui tamē Lælius se  
excusās nō genero minori dixit se illud: sed maiori filiæ detulisse. Is tamē istituto Lælii Panæ-  
tiū audiuerat. Eius oīs in dicēdo facultas: historia ipsius nō ineleganter scripta p̄spici pōt: quæ  
neq; nimis est ifans: neq; p̄fecte diferta. Mutius aut augur: qd p̄ se opus erat ipse dicebat: ut de  
pecuniis reperūdis cōtra. T. Albutiū: is orator in numero nō fuit: iuris ciuilis intelligētia: atq;

omni prudētiæ genere p̄stitit. L. Cælius antipater scriptor quæadmodū uidetis fuit: ut t̄pibus illis luculētus: iuris ualde p̄itus: multoꝝ etiā ut. L. Crassi magister: utinā in Tyberio Graccho. C. q̄ Carbone talis mēs ad rēp. bene gerendā fuisset: quale ingeniu ad bñ dicendū fuit: p̄fecto nemo his uiris gloria p̄stitisset: sed eoz̄ alter p̄pter turbulentissimū tribunatū: ad quē ex inuidia fœderis Numātini bonis iratus accesserat: ab ipsa rep. est interfectus. Alter p̄pter p̄petuā in populari natione leuitatē morte uolūtaria se a seueritate iudicū uindicauit. Sed fuit uterq̄ sumus orator: atq̄ hoc memoria patrū teste didicimus. Nam & Carbonis: & Gracchi habemus orationes nondū satis splēdidas uerbis: sed acutas: prudētiæq̄ plenissimas. Fuit Gracchus diligētia Cornelie matris a puero doctus: & græcis litteris eruditus. Nam semp̄ habuit exq̄sitos e græcia magistros. In eis iam adulescēs Diaphanē Mithylenæū græciæ t̄pibus illis disertissimū: sed & breue tēpus ingenii augēdi & declarādi fuit. Carbo quo uita suppeditauit est in multis iudiciis causisq̄ cognitus. Hūc qui audierāt prudētes homines: in q̄bus familiaris noster. L. Cælius qui se illi cōturbatē in cōsulatu fuisse narrabat: canoꝝ oratorē: & uolubilē: & satis acrē: atq̄ eundē: & uehementē: & ualde dulcē: & p̄facitū fuisse dicebat. Addebat industriū etiā & diligētē & in exercitationibus cōmēdationibusq̄ multū ope solitū eē ponere. Hic optimus illis t̄pibus est. patronus habitus: eoq̄ for̄ tenēte plura fieri iudicia cōperūt. Nam & quæstiones p̄petuæ: hoc adulescēte cōstitutæ sūt: quæ antea nullæ fuerūt. L. N. Piso tri. pl. legē p̄mus de pecuniis re petūdis Cēforino & Manilio conf. tulit. Ipse etiā Piso & causas egit: & multaq̄ legū: aut auctor aut dissuasor fuit. Isq̄ & orationes reliq̄: quæ iam euanuerūt: & annales sane exiliter sc̄ptos: & iudicia populi: q̄bus aderat Carbo: iam magis patronū desiderabāt: rabella data: quā legem. L. Cassius Læpido & Mácino con. tulit. Vester etiā. D. Brutus. M. filius: ut ex familiari eius. L. Accio poeta sum audire solitus: & dicere nō inculte solebat: & erat cum litteris latinis: tū etiā græci: ut t̄pibus illis satis eruditus: quæ tribuerat. Idem Actius etiā. Qu. Maximo. L. Pauli nepotis: & uero ante Maximū illū Scipionē: quo duce p̄uato. T. Gracchus occisus eēt: quū oibus in rebus uehementē: tum acrē aiebat in dicēdo fuisse: tum etiā. P. Lētulus ille p̄nceps ad rēp. dūtatur: quod opus eēt satis habuisse eloquētiæ dicit: iisdēq̄ t̄pibus. L. Furius (P. ille) p̄bene latine loqui putabatur: litteratusq̄ q̄ cæteri. P. Scæuola ualde prudenter & acute: paulo etiā copiosius: nec multo minus prudēt. M. Manilius: Appii Claudii uolubilis: sed paulo feruidior erat oīo. In aliquo numero etiā. M. Fuluius Flaccus: & C. Cato Aphricani sororis filius mediocres oratores: & si Flacci scripta sunt: sed ut studiosi litterarū. Flacci autē emulus. P. Decius fuit: nō infans ille quidē sed ut uita: sic oratione etiā turbulētus. M. Drusus. C. F. qui in tribunatu. C. Gracchū collegā iterum tri. fecit iure & oratione grauis: & auctoritate: eiq̄ p̄xime adiūctus. C. Drusus fr̄ fuit: tuus & gētilis Brute. M. Pēnus facile agitauit in tribunatu: paulū. C. Gracchū ætate antecedens. Fuit enim. L. Læpido: & L. Horeste conf. quæstor Gracchus tr. pennus illius. M. F. qui cū. Qu. Aelio cōf. fuit: sed si oīa sūma sperans: ædilitius est mortuus. Nam de. T. Flaminiō: quē ipse uidi mihi accēpi nisi latine diligētē locutū: iis adiūcti sūt. C. Curio. M. Scaurus. P. Rutilius. C. Gracchus De Rutilio & Scano breuiter licet dicere: quoz̄ neuter sūmi oratoris habuit laudē: & uterq̄ in multis causis uersatus erat: in q̄busdā laudādis uiris etiā si maximi ingenii nō eēt: p̄babiles t̄m̄ industria: q̄q̄ iis quidē nō oīno ingeniu: sed oratoꝝ ingeniu desuit. Neq̄. n. refert uideri qd̄ dicendū sit: nisi id queas solute: & suauiter dicere: ne id quidē satis est: nisi id qd̄ dicit fit uoce: uultu: motuq̄ cōditius. Quid dicā opus eē doctrina: sine qua etiā si qd̄ bñ dicit adiuuāte natura: t̄m̄ id qd̄ fortuito fit semp̄ paratū eē nō pōt. In Scauri oratione sapiētis hoīs & recti grauitas sūma & naturalis quædā inerat auctoritas: nō ut causā: sed ut testimoniū dicere putares: cum p̄ reo diceret. Hoc dicēdi genus ad patrociniā mediocriter aptū uidebat. Ad senatoriā uero s̄niam cuius erat ille p̄nceps uel maxime: significabāt. nō prudentiā solū: sed qd̄ maxime rem cōtinebat fidem: habebat hoc a natura ipsa qd̄ a doctrina nō facile posset: q̄q̄ huius quoq̄ ipsius rei: quæadmodū scis p̄cæpta sūt: huius & oratiōes sūt: & tres ad. L. Fufidiū libri sc̄pti de uita ipsius acta: sane utiles: quos nemo legit. t̄m̄ Cyri uitam & disciplinā legunt: p̄clarā illā quidē: sed neq̄ tam rebus nostris aptā: nec t̄m̄ Scauri laudibus antepōndā. Ipse etiā Fufidius in aliquo patronorū numero fuit. Rutilius autē in quodā tristi: & seuerō ḡne dicēdi uersatus est: & uterq̄ natura uehementis: & acer. Itaq̄ quū una cōsulatū petiuiisset: nō ille solū qui repulsā tulerat: accusauit ambitus designatū cōpetitorē. Sed Scaurus etiā absolutus: Rutiliū in iudiciū uocauit: multaq̄ opat: multaq̄ industria Rutilius fuit: quæ erat p̄pterea gratior: q̄ idē magnū munus de iure respondēdi sustinebat: sūt eius orationes ieiunæ: multa p̄clara de iure: doctus uir: & græcis litteris eruditus: Panætiū auditor: p̄p̄e p̄fectus in stoicis: quoz̄ pacutū: & artis plenū orationis genus: scis tamē eē exile: nec satis populari affēsioni accōmodatū. Itaq̄ illa quæ p̄pria est huius disciplinæ philosophoz̄ de se ipsoꝝ opinio firma: in hoc uiro & stabilis inuēta est: q̄ q̄ innocētissimus in

*iudiciū uocatus eēt: quo iudicio cōuulsam penitus scimus esse. r. p. qum eēt eo tēpore eloquē-*  
*tissimi uiri. L. Crassus: & M. Antonius cōsulares eorū adhibere neutrū uoluit: dixit ipse p sese:*  
*& pauca. C. Cotta q̄ sororis erat filius: & is quidē tamen ut orator: q̄q̄ erat admodū adulescēs.*  
*Sed. Qu. Mutius enucleate: ille quidē & polite ut solebat: nequaquā autem ea ui atq̄ copia: q̄ ge-*  
*nus illud iudicii: & magnitudo causā postulat. Habemus igit̄ in stoicis oratoribus Rutiliū:*  
*Scaurū in antiquis: utruq̄ tamē laudemus: quoniā per illos ne hęc quidē in ciuitate genera: ac*  
*oratoria laude caruerūt. Volo enim ut in scēna: sic in foro nō eos modo laudari: q̄ celeri mo-*  
*tu & difficili utātur: sed eos etiā quos statarios appellāt: quoq̄ sic illa simplex in agēdo ueritas*  
*nō molesta. Et quoniā stoicorū ē facta mētio. Qu. Aelius tubero fuit illo tēpore. L. Pauli nepos*  
*nullo in oratorū numero: sed uita seuerus: & cōgruens cū ea disciplina quam colebat paulo eti-*  
*am durior: qui in triuuiratu iudicauerat cōtra. P. Aphricani auūculi sui testimoniū: uacationē*  
*augures: quo minus iudiciis operā darent nō habere: sed ut uita: sic oratiōe durus: icultus: hor-*  
*ridus: itaq̄ honoribus maiorū respōdere nō potuit. Fuit autē cōstans ciuis: & fortis: & iprimis*  
*Graccho molestus: qđ indicat Gracchi in eū oratio. Sūt etiā in Gracchū Tuberōnis. Is fuit me-*  
*diocris in dicēdo: doctissimus in disputādo. Tum Brutus: quā hoc idē in nostris cōtingere itel-*  
*ligo: qđ in gręcis: ut oēs fere stoici prudētissimi in differēdo sint: & id arte faciāt: sintq̄ archite-*  
*cti pene uerborū. Iidē traducti a disputādo: ad dicendū in opes repiātur. Vnū excipio Catonē: i*  
*quo pfectissimo stoico sūmam eloquentiā nō desiderē: quā exiguā in Fānio: ne in Rutilio qui-*  
*dem magnā: in Tuberone nullā uideo fuisse. Et ego nō inq̄ Brute sine causa: p̄pterea q̄ istorū*  
*in dialecticis oīs cura cōsumitur. Vagū illud orationis: & fufum: & multiplex nō adhibetur ge-*  
*nus. Tuus aut̄ auunculus quēadmodū scis habet a stoicis id qđ ab illis petendū fuit: sed dicere*  
*didicit a dicēdis magistris: eorūq̄ more se exercuit: q̄ si oīa a philosophis eēt petēda: pipate-*  
*ticorū institutis cōmodius singeret̄ oratio: quo magis tuū Brute iudiciū p̄bo: qui eorū id est ex ue-*  
*tere academiā philosophorū sectā secutus es: quoq̄ in doctrina: atq̄ p̄ceptis differēdi ratio cō-*  
*iungit̄ cū suauitate dicēdi: & copia: q̄q̄ ea ipsa pipaticorū academicorūq̄ cōsuetudo in orati-*  
*one dicēdi talis est: ut nec p̄ficere oratorē possit ipsa p sese: nec sine ea orator esse p̄fectus. Nam*  
*ut stoicorū restrictior est oratio: aliquātoq̄ cōtractior: q̄ aures populi requirunt: sic illoq̄ liberi-*  
*or: & latior: q̄ patitur cōsuetudo iudicioq̄: & fori. Quis enim uberior in dicēdo Platone? Iouē*  
*sicut aiūt philosophi si gręcē loquat̄ loqui. Quis Aristotele neruosiore? Theophrasto dulcior*  
*lectitauisse Platonē studiose: audiuisse etiā Demosthenes dicit. Idq̄ apparet ex genere & gran-*  
*ditate uerborū. Dicit etiā in quadā epistola hoc ipse de sese: sed & huius oratio in philosophiā*  
*trāsata pugnator (ut ita dicā) uidet̄: & illoq̄ in iudicia pacator. Nunc reliquorū oratorū ætates*  
*si placet: & gradus psequamur. Nobis uero Atticus: & uehemēter quidē: ut p Bruto etiā respō-*  
*deam. Curio fuit igit̄ eiusdē ætatis fere: sane illustis orator: cuius de igenio ex orationibus eius*  
*existimari pōt. Sūt enim & aliā & p Seruio Fuluio de incestu nobilis oratio. Nobis quidē pue-*  
*ris hęc omniū optima putabātur: quæ uix iam cōparet in hac turba nouorū uoluminū. Pracla-*  
*re inq̄ Brutus teneo qui istā turbā uoluminū effecerit. Et ego inq̄ intelligo Brute quem dicas:*  
*certe enim & boni aliqd attulimus iuuetut: magnificētius q̄ fuerat genus dicēdi: & ornatius: &*  
*nocuimus fortasse: qđ ueteres orationes post nostras nō a me quidē: meis enim illas antepo-*  
*no: sed a plæriscq̄ legi sūt desitæ. Enumera inq̄ in plæriscq̄: q̄q̄ uideo mihi multa legēda iam te*  
*auctore: quæ antea cōtemnebā. Atqui hęc inq̄ de incestu laudata oratio puerilis est locis mul-*  
*tis de amore: de tormētis: de rumore: loci sane inanes: uerūtāmē nō dum tritis nostrorū hoīum*  
*auribus: nec erudita ciuitate tolerabiles. Scripsit etiā nonnulla & multa dixit: & illustis: & i*  
*numero patronorū fuit: ut eū mirer: qum & uita suppeditauisset: & splēdor ei nō defuisset: con-*  
*sulē nō fuisse. Sed ecce in manibus uir: & p̄stātissimo igenio: & flagrāti studio: & doctus a pue-*  
*ro. C. Gracchus. Noli enim putare quenq̄ Brute pleniorē: aut uberiorē ad dicendū fuisse. Et il-*  
*le sic p̄sus inq̄ existimo: atq̄ istū de superioribus pene solū lego: Immo plane inq̄ Brute: legas*  
*cēseō. Damnū enim illi in maturo iteritu res romanæ latinæq̄ litteræ fecerūt: utinā nō tam fra-*  
*tri pietatē q̄ patriæ p̄stare uoluisset: quā ille facile tali ingenio diutius si uixisset: uel paternā eēt*  
*uel auitā gloriā cōsecutus. Eloquētia quidē nescio an habuisset parē neminē: grandis est uerbis*  
*sapiēs sentētis: genere toto grauis: manus extrema nō accessit opibus eius: p̄clare schoata mul-*  
*ta p̄fecta: nō plane legēdus inq̄ est hic orator Brute: si quisq̄ alius iuuetuti. Nō enim solū acue-*  
*re: sed etiā alere igeniū pōt. Huic successit ætati. P. Galba Seruilius: eloquētissimi uiri filius. P.*  
*Crassi eloquētis: & iurispiti gener. Laudabāt hūc patres nostri: fauebāt etiā p̄pter patris memo-*  
*riā: sed cecidit in cursu: nam rogatione Manilia iugurtinæ cōiurationis inuidia: qum p sese ip-*  
*se dixisset oppressus est: extat eius oratio: q̄ epilogus dicit: q̄ tāto in honore pueris nobis erat*  
*ut etiā edisceremus: hic qui in collegio sacerdotū eēt p̄mus post Romā conditā iudicio publi-*

co est cōdemnatus. P. Scipio qui est in cōsulatu mortuus: nō multū ille quidem: nec saepe dicebat: sed & latine loquēdo cuius erat par: & oēs sale: facetiisq; supabat: eius collega. L. Bestia bonis initiis orsus tribunatus. Nam. P. Pupiliū uir. C. Gracchi expulsū sua rogatione restituit. Vir & acer: & nō in disertus: tristis exitus habuit cōsularus. Nam inuidiosa lege manilia quæstio. C. Galbā sacerdotē: & quatuor cōsulares. L. Bestiā. C. Catonē. SP. Albinū: cuiusq; præstātissimū. L. Opimiū Gracchi interfectore a populo absolutū: quum is cōtra populi studium stetit: Gracchum iudices sustulerūt. Huius dissimilis in tribunatu: reliquaq; omni uita cuius improbus. C. Licinius nerua nō in disertus fuit. C. Fimbria tēporibus iisdē fere: sed lōgius atate puectus habitus est sane (ut ita dicā) loculētus patronus: asper: maledicus: genere toto paulo feruidior: atq; cōmotior: diligētia tamē: & uirtute animi: atq; uita bonus auctor i senatu. Idē tolerabilis patronus: nec rudis in iure ciuili: & quum uirtute: tum etiā ipso orationis genere liber: cuius orationes pueris legebamus: quas iam reperire uix possumus. Atq; etiā ingenio & sermone elegāt: ualitudine incōmoda. C. Sextius Caluinus fuit: qui & si quum remiserāt dolores pedū: nō deerat i causis: tamē id nō saepe faciebat. Itaq; cōsilio eius quum uolebāt homines utebantur: patrocinio quum licebat. Iisdē tēporibus. M. Brutus: in quo magnū fuit Brute decus generi uestro: qui quā tāto nomine eēt: patrēq; optimū uirū habuisset: & iuris peritissimū accusationē factitauerit: ut Athenis Lycurgus: is magistratus nō petiuit: sed fuit accusator uehemēs & molestus: ut facile cerne res naturale quoddā stirpis bonū degenerauisse uitio de prauata uolūtatis. Atq; eodē tēpore accusator de plæbe. L. Cæsulenus fuit: quē ego audiui iam senē: quum ab L. Sauelio multā lege aquilia de iusticia petiuisset. Nō fecissem hominis pene infimi mentionē: nisi iudicārē: qui suspitiosus: aut criminofus diceret audisse me neminē: doctus etiā græcis. T. Albitius: uel potius pene græcus loquar (ut opinor) sed licet ex orationibus iudicārē. Fuit autē Athenis adulescēs: pfectus Epicureus euaserat: mime aptū ad dicēdū genus. Iaq; Qu. Catullus nō ātū quo illo more sed hoc nostro nisi qd fieri pōt pfectius: eruditius: multæ litteræ sūmæ: non uita solū: atq; naturæ: sed orationis etiā comitas incorrupta quædā latini sermonis itegritas: quæ pspici quum ex orationibus eius pōt: tum facillime ex eo libro: quē de cōsulatu: & de rebus gestis suis cōscriptū molli: & Xenophonteio gñe sermonis misit: ad A. Furiū poetā: familiarē suū: qui liber nihilo notior est q̄ illi tres (de quibus ante dixi) Scauri libri. Tum Brutus: mihi quidē nec iste notus est: nec illi: sed hæc mea culpa est: nunq̄ enim in manus inciderūt. Nūc autē & a te sumam: & conquirā ista posthac curiosus. Fuit igit i Catullo sermo latinus: quæ laus dicēdi nō mediocris ab oratoribus plerisq; neglecta est. Nam & sono uocis & suauitate appellādaq; litterarū: quoniā filiū cognouisti: noli expectare quid dicā: q̄q; filius nō fuit in oratorū numero: sed nō deerat ei tamē in sentētia dicēdi: quum prudētia: tum elegās quoddā: & eruditū orationis genus. Nec habitus est: tamē pater ipse Catullus pnceps in numero patronorū: sed erat talis: ut quā quosdā audires: qui tum erāt pstantes: uideret eē inferior. Quum autē ipsū audires sine cōparatiōe nō modo cōtētus esses: sed melius nō quæres. Qu. Metellus numidicus: & eius collega. M. Syllanus dicebāt de. r. p. qd eēt illis uiris: & cōsulari dignitati satis. M. Aurelius Scaurus: nō saepe dicebat sed polire: latine uero impm̄is est elegāter locutus: quæ laus eadē in Aulo Albinio bene loquēdi fuit. Nā Flamē Albinus etiā in numero est habitus disertorū. Qu. etiā Cæpio uir acer & fortis: qui fortuna belli crimini: iuidiā populi: calamitati fuit. Tum etiā. C. L. Mēmii fuerūt oratores mediocres: accusatores acres: atq; acerbī. Itaq; in iudiciū capitis multos uocauerūt: pro reis nō saepe dixerūt. SP. Torius satis ualuit in populari gñe dicēdi: is q agrū publicū uitiosa & iuti li lege uectigale leuauit. M. Marcellus Efernini pater non ille quidē in patronis: sed & in pmp̄tis tamē: & nō exercitatis ad dicēdū fuit: ut filius eius. P. Lētulus. L. etiā Cotta p̄torius in mediocriū oratorū numero dicēdi: nō ita multū laude pcesserat: sed de idustria: quum uerbis: tū etiā ipso sono quasi subrustico psequēbat: atq; imitabat antiq̄tatem. Atq; & ego i hoc ipso Cotta: & in aliis pluribus itelligo me nō ita disertos hoīes: & retulisse in oratorū numerū: & relaturū. Est enim ppositū colligere eos q hoc munere i cmitate fūcti sūt: ut tenerēt oratorū locū: quorū quidē quæ fuerit assēsio: & quā in oibus rebus difficilis optimi pfectio: atq; absolutio ex eo qd dicā existimari pōt. Quā multi enim iā oratores cōmemorati sūt: & q̄ diu in eorū enumeratione uersamur: quā tñ spisse: atq; uix ut dudū ad Demosthenē: & Hypidem: sic nūc ad Antoniū: Crassūq; puenimus. Nā ego sic existimo hos oratores fuisse maximos: & in his p̄m̄ cum græcorū gloria: latine dicēdi copiā æquatā. Oīa ueniebāt Antonio in mentē ea q̄ suo quæq; loco ubi plurimū p̄ficere & ualere possēt: ut ab impatore eqtes: pedites: leuis armatura: sic ab illo i maxime opportuni orationis partibus collocabant. Erat memoria sūma nulla meditatio nis suspitio: impatus semp̄ aggredi ad dicēdū uidebat: sed ita erat paratus: ut iudices illo dicēte nō nunq̄ uiderent nō satis parati ad cauēdū fuisse. Verba ipsa: nō illa quidē elegātissimo sermo

ne. Itaq; diligēter loquēdi laude caruit: neq; tamē est admodū inq;rate locutus: sed illa quæ p-  
prie laus oratoris est in uerbis: nam ipsū latine loqui est illud quidē est (ut paulo ante dixi) ī ma-  
gna laude ponendū: sed nō tam sua spē: q̄ qd̄ est a plerisq; neglectū. Nō enim tam p̄clarum  
est scire latine: q̄ turpe nescire. Neq; tam id mihi oratoris boni: q̄ cinis romani p̄p̄um uidet: sed  
tamē Antonius in uerbis & eligēdis: neq; id ipsū tam leporis causa: q̄ pōderis: & collocandis: &  
cōpressiōe deuinciēdis: nihil nō ad rationē: & tanq̄ ad artē dirigebat. Verū mīto magis hoc idē  
in sentētiarū ornamētis: & cōformatiōibus: quo ḡnē ga p̄stat oibus Demosthenes: iccirco a do-  
ctis oratorū est p̄nceps iudicatus. Schemata enim quæ uocat̄ græci: ea maxime ornāt oratorē  
ea quæ nō tam in uerbis pingēdis habēt pōdus: q̄ in illuminādis sentētis: sed cum hęc magna  
in Antonio: tum actio singularis: quæ si partiēda est ī gestū: atq; uocē gestus erat nō uerba exp̄-  
mens: sed cū sentētis cōgruēs: manus: humeri: latera: sup̄posito pedis: status: incessus: oisq; mo-  
tus cū uerbis: sentētisq; cōsentiens: uox p̄manēs: uerū subrauca natura: sed hoc uitiū huic uni ī  
bonū cōuertebat. Habebat enim flebile quiddā in quæstionibus: aptūq; cum ad fidē faciendā:  
tum ad misericordiā cōmouendā: ut uerū uideret̄ in hoc illud qd̄ Demosthenē ferūt: ei q̄ quæ  
si uisisset qd̄ primū eēt in dicēdo actionē: qd̄ secūdū idē: & idē tertū respondisse. Nulla res magis  
penetrat in aīos: eosq; fingit: format: flectit: talisq; oratores uideri facit: quales ipsi se uideri uo-  
lūt. Huic alii parē eē dicebāt: alii anteponebāt. L. Crassū: illd̄ quidē certe oēs ita iudicabāt: nemi-  
nem eē qui horū alterutro patrono cuiusq; ingeniū req̄reret. Equidē q̄q; Antonio tātum tribuo  
quantū supradixi: tamē Crasso nihil statuo fieri potuisse p̄fectius: erat sūma grauitas: erat cum  
grauitate iunctus facetiarū: & urbanitatis oratorius nō scurrilis lepos: latine loquēdi accurata  
& sine molestia diligēs elegātia: ī differēdo mira explicatio: quū de iure ciuili: quū de æquo & bo-  
no disputaret̄ argumentorū: & similitudinū copia. Nam ut Antonius cōiectura mouēda: aut se-  
dāda suspitione: aut excitāda incredibilē uim hēbat: sic ī interpretādo: in diffiniēdo: in explicāda  
æqtate nihil erat Crasso copiosius: idq; cum sæpe alias: tum apud cētū uiros. M. Curii causa co-  
gnitū est. Ita enim multa tum cōtra scriptū p̄ æquo: & bono dixit: ut hominē acutissimū. **Qu.**  
Scauolā: & in iure in quo illa causa uersabat̄ paratissimū obrueret argumentorū: explorunq;  
copia: atq; ita tum ab his patronis æqualibus: etiā cōsularibus causa illa dicta ē: quum uterq; ius  
ciuile ex cōtraria parte defenderet: ut eloquentiū iurispitissimus Crassus: iur̄ sp̄itorū eloquentis-  
simus Scauola putaret̄: qui quidē quum pacutus eēt ad excogitandū qd̄ in iure: aut in æquo ue-  
rū aut eēt: aut nō eēt: tum uerbis erat ad rem sūma breuitate mirabiliter aptus. Quare sit nobis  
orator in hoc interpretādi: explicādi: edifferēdi genere mirabilis: sicut simile nihil uiderim ī au-  
gēdo: in ornādo: in refellēdo magis existimator metuēdus: q̄ admirādus orator. Verū ad Cras-  
sū reuertamur. Tū Brutus: Eris satis inq; mihi uidebar haberi cognitū Scauolā ex his rebus: q̄s  
audiebā sæpe ex. C. R. utilio quo utebat̄: p̄pter familiaritatē Scauolæ nostri: tamē ista mihi di-  
cēdi tāta laus nota nō erat. Itaq; coepi uoluptatē tā ornatū uirū: tāq; excellēs ingeniū fuisse ī nra  
rep. Hic ego: Noli inq; Brute existimare his duobus q̄c̄q; fuisse in nostra ciuitate p̄stātius. Nam  
(ut paulo ante dixi) consultorū alterū disertissimū disertorū: alterū consultissimū fuisse: sic in re-  
liqs rebus ita dissimiles erāt inter sese statuere ut tamē nō possis: utrius te malles similiore. Cras-  
sus erat elegantīū parcissimus: Scauola parcorū elegātissimus. Crassus in sūma comitate habe-  
bat etiā seueritatis satis: Scauolæ multa in seueritate: nō deerat tamē comitas: licet omnia hoc  
modo: sed uereor ne fingi uideātur. Hęc ut dicantur a me quodāmodo res se tamen sic habet:  
quum omnis uirtus sit: ut uestra Brute uetus academia dixit mediocritas: uterq; horū medium  
quiddam uolebat sequi: sed ita cadebat ut alter ex alterius laude partem: uterq; autem suam to-  
tam haberet. Tum Brutus: Quum ex tua oratione mihi uideor inquit bene Crassum & Scauo-  
lam cognouisse: tum de te & Seruio Sulpitio cogitans esse quandam uobis cum illis similitu-  
dinem iudico. Quonā inq; istuc modo: quia mihi & tu uideris inq; tantū iuris ciuilis scire uolu-  
isse: quantum satis esset oratori: & Ser. eloquētiæ tantum assumplisse: ut ius ciuile facile possit  
tueri: ætatesq; uestræ: ut illoꝝ nihil: aut nō fere multū differunt. Et ego de me inq; dicere nihil ē  
necesse: de Seruio autē & tu p̄be dicis: & ego dicā qd̄ sentio. Nō enim facile quē dixerim plus  
studii q̄ illum: & ad dicendū: & ad omnes bonarū rerum disciplinas adhibuisse: nam & iisdem  
exercitationibus ineunte ætate fuimus: & postea una R hodum ille etiā profectus est: quo me-  
lior esset: & doctior: & inde ut rediit: uidetur mihi in secūda arte p̄mus esse maluisse: q̄ in p̄ma  
secundus. Atq; haud scio an par p̄ncipibus esse potuisset: sed fortasse maluit id qd̄ est adeptus  
longe omniū nō eiisdē modo ætatis: sed eorū etiā qui fuisset ī iure ciuili eē p̄nceps. Hic Brutus  
ain tu inq; etiā ne. **Qu.** Scauolā Seruīū nostrū anteponis? Sic enim inq; Brute existimo: iuris  
ciuilis magnum usum: & apud Scauolam: & apud multos fuisse artē in hoc uno quod nunq;  
effecisset ipsius iuris scientia: nisi eam præterea didicisset artem quæ doceret rem uniuersam

tribuere in partes: latentē explicare definiēdo: obscurā explanare interspando: ambigua p̄mū uidere: deinde distinguere: postremo habere regulā qua uera & falsa iudicārētur: & quæ qbus p̄positis eēt: quæq; nō eēt cōsequentia. Hic enim attulit hāc artē omniū artū maximā: quā si lucē ad ea quæ cōfuse ab aliis: aut respōdebantur: aut agebant. Dialecticā mihi uideris dicere inqt. Recte inq̄ intelligis: sed adiūxit etiā & litterarū scientiā: & loquēdi elegantia: quæ ex sc̄ptis eius: quorū similia nulla sūt facillime p̄spici potest. Quinq; discēdi causa duobus piissimis operam dedisset. L. Lucilio Balbo. C. Aquilio Gallo: Galli hominis acuti & exercitati: p̄mptam & paratā in agēdo: & in respōdendo celeritatē subtilitate: diligētiaq; supauit. Balbi docti & eruditi hoīs in utraq; re cōsideratā tarditatē uicit: expediēdis conficiēdisq; rebus: sic & habet qđ uterq; eorū habuit: & expleuit qđ utriq; defuit. Itaq; ut Crassus mihi uidet̄ sapientius fecisse: q̄ Scæuola (hic enim causas studiose recipiebat: in qbus a Crasso supabatur: ille se cōsuli solebat: nequa in re inferiori eēt q̄ Scæuola) sic Seruius absentissime qum duo ciuiles artes: ac forenses plurimū & laudis haberēt & gratiæ: p̄fecit ut altera p̄staret oibus: ex altera tāū assumeret: quātum esset: & ad tuendū ius ciuile: & ad obtinendā consularē dignitatē satis. Tum Brutus: ita p̄sus inqt & antea putabā. Audiui enim nup̄ eū studiose: & frequenter sumi: qum ex eo ius nostrū pontificiū: qua ex parte cū iure ciuili coniunctū eēt uellem cognoscere: & nūc meū iudiciū multo magis confirmo testimonio & iudicio tuo: simul illud gaudeo: q̄ & æqualitas uestræ: & pares honoꝝ gradus & artū: studiorūq; quasi finitima uicinitas tantū abest ab obrectatione inuidiæ q̄ solet lacerare pl̄erosq;: ut in ea nō modo nō exulcerare uestrā gratiā: sed etiā conciliare uideat̄: quali enim te erga illū p̄picio: tali illū in te uolūtate: iudicioq; cognoui. Itaq; doleo & illius cōsilio: & tua uoce populū romanū carere tam diu: qđ qum p̄ se dolendū est: tum multo magis cōsideranti ad quos ista nō trāslata sint: sed nescio quo pacto deuenerint. Hic Atticus dixerā inqt a p̄ncipio de rep. ut sileremus: itaq; faciamus. Nā si isto modo uolumus singlas res desiderare: nō modo quærēdi: sed ne lugēdi quidē finē repiemus. Pergamus ergo inq̄ ad reliq̄ & institutū ordinē p̄sequamur. Paratus igit̄ ueniebat Crassus: expectabat̄: audiebatur a p̄ncipio statim: qđ erat apud eū semp̄ accuratū: expectatiōe dignus uidebat̄: nō multa iactatio corporis: nō inclinatio uocis: nulla inambulatio: nō crebra suppositio pedis: uehemēs & interdum irata: & plena iusti doloris oratio: multæ & cū grauitate facetiæ: qđq; difficile est: idē & p̄ornatus: & p̄breuis. Iam in altercādo iuenit parem neminē: uersatus est in omni fere genere causarū mature in locū p̄ncipū oratoꝝ uenit. Accusauit Carbonē eloquentissimū hominē admodū adulescēs: sumam ingenii nō laudē modo: sed etiā admirationē est cōsecutus. Defendit postea Liciniā uirginē: qum annos uiginti septē natus eēt: in ea ipsa causa fuit eloquentissimus: orationisq; eius scriptas quasdā in partes reliq̄. Voluit adulescēs in colonia Narbonensi causā popularis aliqd̄ attingere: eāq; coloniam ut fecit ipse deducere. Extat in eā legē serior (ut ita dicā) q̄ ætas illa ferebat oratio. Multæ deinde causæ: sed ita tacitus tribunatus: ut nisi in eo magistratu cœnauisset apud præconē Graniū: idq; nobis bis narrauisset Lucilius: tri. plæ. nesciremus fuisse. Ita p̄sus inqt Brutus: sed ne de Scæuolæ quidē tribunatu quicq; audiuisse uideor: & eū collegam Crassi credo fuisse: oibus quidē aliis inq̄ magistratibus: sed tribunus anno post fuit: eoq; in rostris sedēte suasit seruiliā legē Crassus. Nam censurā sine Scæuola gessit: eum enim magistratū: nemo unq̄ Scæuolæ petiuit: sed hæc Crassi qū edita orō est: quā te sæpe legisse certe scio q̄ tuor & triginta tum habebat annos: totidēq; annis mihi ætate p̄stabat. His enim cōsulis eā legem suasit: qbus nati sumus qum ipse eēt. Qu. Capione natus: & C. Lælio trienio ipso minor q̄ Antonius: qđ iccirco posui: ut dicēdi latine p̄ma maturitas: in qua ætate extitisset posset notari: & intelligeret̄ iam ad sumū pene eē p̄ductam: ut eo nihil ferme quisq; addere posset nisi q̄ a philosophia: & a iure ciuili ab historia fuisset instructor. Erit inqt M. Brutus: aut iam est iste quē expectas: nescio inq̄. Sed est etiā. L. Crassi i cōsulatu: p. Qu. Capione defensione iuncta nō breuis: ut laudatio: ut oratio aut breuis: postrema cēsoris oratio: qua anno duodecinq; uagesimo usus est. In his oibus inest quidā sine ullo phuco ueritatis color: q̄netiā cōprehensio: & ambitus ille uerboꝝ: si sic periodū appellari placet: erat apud illū cōtractus: & breuis: & in mēbra quædā: quæ κολα græci uocāt: dispartiebat orationē libētius. Hoc loco Brutus quādoqđ tu istos oratores inqt tantope laudas uellē aliqd̄ Antonio præter illū de ratione dicēdi: sane exilem libellū: plura Crasso libuisset scribere. Qum enim oibus memoriā sui: tum etiā disciplinā dicēdi nobis reliq̄set. Nā Scæuolæ dicēdi elegantia satis ex his orationibus quas reliq̄ hēmus cognitā. Et ego mihi quidē a pueritia quasi magistra fuit inq̄ illa in legem Capionis oratio: in qua & auctoritas ornat̄ senatus: quo pro ordine illa dicūtur: & inuidia concitatur in iudicium: & in accusatorū factionē: contra quorum potentiam populariter tum dicendum fuit: multa in illa oratione grauit̄: multa leniter: multa asper̄: multa facete dicta sunt: plura etiam dicta

quæ scripta: quæ ex quibusdã capitibus expositis: nec explicatis intelligi potest. Ipsa illa celsoria contra C. Domitiũ collegã non est oratio: sed quasi capita rerũ & orationis cõmentariũ paulo plenius. Nulla enim altercatio clamoribus unquã habita maioribus. Et uero fuit in hoc: & popularis dictio excellens Antonii genus dicendi multo aptius iudicij: quã cõcionibus. hoc loco ipsũ Domitiũ non relinquo. Nam & si non fuit in oratorũ numero: tamẽ pono satis in eo fuisse orationis: atque ingenij: quo & magistratus personã: & cõsularẽ dignitatẽ tueret: quod idẽ de. C. Cælio dixerim: industra in eo sumam fuisse: sumasque uirtutes eloquentiæ tantũ quod eẽt in rebus priuatis amicis eius: in re publica ipsius dignitatis satis. Eodẽ tẽpore. M. Herẽmus in mediocribus oratoribus latine: & diligẽter loquẽtibus numeratus est: qui tamẽ summa nobilitate hominẽ cognatione: sodalitate: collegio: summa etiã eloquentia. L. Philippũ in cõsulatus petitione supauit. Eodẽ tẽpore. C. Clodius & si propter sumam nobilitatẽ: & singularem potentiam magnus erat: tamẽ etiã eloquentiæ quandã mediocritatẽ afferebat. Eiusdẽ fere temporis fuit eques romanus. C. Titius: qui meo iudicio eo puenisse uidet: quo potuit fere latinus orator: sine græcis litteris: & sine multo usu puenire. Huius orationes tantũ argutiarũ: tantũ exemplorũ: tantũ urbanitatis habet: ut pene Attico stilo scriptæ esse uideantur. Eisdẽ argutias in tragœdias: satis quidẽ ille acute: sed parte tragice trãstulit: quẽ studere debet imitari. L. Afranius poeta: homo parutus: in fabulis quidẽ etiã ut scitis disertus. Fuit etiam. Qu. Rubrius Varro: qui a senatu hostis cum. C. Mario iudicatus est: acer: & uehemens accusator. In eo genere sane probabilis: doctus autẽ græcis litteris: pro pinquus noster factus ad dicendũ. M. Gratidius. M. Antonii familiaris: cuius pfectus cum eẽt in Cilicia eẽt interfectus: qui accusauit. C. Fimbriã. M. Marii gratidiani patrẽ: atque etiã apud socios: & latinos oratores habiti sũt: Qu. Vettius uettianus e Maris: quẽ ipse cognoui: prudens uir: & in dicendo breuis. Qu. D. Sorani uicini & familiares mei non tam in dicendo admirabiles: quã docti & græcis litteris: & latinis. C. Rusticellus bononiensis: is quidẽ & exercitatus: & natura uolubilis. Oium autẽ eloquentissimus extra hanc urbẽ. T. Betutius Barrus Asculanus: cuius sũt aliquot orationes Asculi habitæ. Illa Romæ contra Cæpionẽ: nobilis sane cui orationi Cæpionis ore respondit Elius: qui scriptitauit orationes multas: orator ipse nunquã fuit. Apud maiores autẽ nostros uideo disertissimũ habitũ ex latio. L. Papyriũ Fregellanũ. T. Gracchi. P. F. fere ætate: eius autẽ oratio est pro Fregellanis: Colonisque latinis habita in senatu. Tum Brutus: Quid tu igitur inquit tribuis istis externis quasi oratoribus: quod celses inquit: nisi idẽ quod urbanis: propter unũ quod non est eorũ urbanitate quadã: quasi colorata oratio. Et Brutus: qui est inquit iste tandem urbanitatis color: nescio inquit: tantũ eẽ quẽdam scio. Id tu Brute iam intelliges: cum in Galliã ueneris: audies tu quidẽ etiã uerba quadã non trita romæ: sed hæc mutari dedisci: possũt. Illud est maius: quod in uocibus nostrorũ oratorũ recinuit quiddã: & resonat urbanus. Nec hoc in oratoribus modo apparet: sed etiã in cæteris. Ego memini. T. Tincam placentinũ hominẽ facetissimũ: cum familiari nostro. Qu. Granio pcone dicacitate certare. Eum inquit Brutus: de quo multa Lucilius: isto ipso: sed Tincam non minus multa ridicule dicentem Granius obruebat. Nescio quo sapore uernaculo: ut ego iam non mirer: illud Theophrasto accidisse: quod dicit: cum procontaret ex annicula quadã quãtũ aliquid uederet: & respondisset illa atque addidisset hospes non pote minoris: tulisse eũ moleste: se non effugere hospitis speciẽ cum ætate ageret Athenis: optimeque loqueret. Omnium (sicut opinor) in nostris est quiddã urbanorũ: si cut illic atticorũ sonus: sed domũ redeas: idest ad nostros reuertamur. Duobus igitur sumis Crasso & Antonio. L. Philippus proximus accedebat: sed longo interuallo tamen proximus. Itaque eũ: & si nemo intercedebat: qui se illi anteferebat: neque secundũ tamẽ: neque tertium dixerim. Nec enim in quod drigis eũ secundũ numerauerim: aut tertium: qui uix e carceribus exierit: cum palmã iam primus accepit: nec in oratoribus qui tantũ absit a primo: uix ut in eodẽ curriculo eẽ uideat: sed tamẽ erãt ea in Philippo: quæ sine cõparatione illorũ spectaret: satis magna diceret. summa libertas in oratione: multæ facetiæ: satis creber in repiendis: solutus in explicandis finis: erat etiã imprimis ut temporibus illis græcis doctrinis institutus: in altercãdo cum aliquo aculeo: & maledicto facetus. Hoc ætati prope cõiunctus. L. Cælius non tam uẽdibilis orator: quã ut nescires quod ei deesset: nec enim erat indoctus: nec tardus ad excogitandũ: nec romanarũ rerũ imemor: & uerbis solutus satis: sed in magnos oratores inciderat eius ætas: multam tamẽ operam amicis: & utilem præbuit: atque ita diu uixit: ut multarũ ætatum oratoribus implicaretur: multũ etiam in causis uersaretur. Iisdem fere temporibus. D. Brutus is qui cõsul cum Mamerco fuit: homo & græcis doctus litteris: & latinis. Dicebat etiam. L. Scipio non imperite: Cneusque Pompeius Sex. F. at quẽ numerũ obtinebat nam Sextus frater eius præstantissimũ ingenium cõtulerat ad sumam iuris ciuilis: & ad pfectam geometriæ rerum stoicarum scientiam: ita minime. Et ante hoc. M. Brutus: & paulo post eum. C. Bilienus homo per se magnus prope simili ratione: summus euaserat: qui cõsul factus nisi in marianos cõsulatus: & in eas petitionis angustias incidisset. Cn. autem Octaui eloquentia

quæ fuerat ante cōsulatum ignorata: in cōsulatu multis cōcionibus est uehementer pbata: sed ab eis qui tantū in dicentiū numero nō in oratorū fuerūt. Iam ad oratores reuertamur. Censeo inqt Atticus: eloquentis enī uidebare: nō sedulos uelle cōquirere. Festiuitate igitur & facetiis in q̄. C. Iulius. L. F. & superioribus: & æqualibus suis oibus p̄stitit: oratorq; fuit: minime ille quidem uehemens: sed nemo unq̄ urbanitate: nemo lepore: nemo suauitate cōditior. Sunt eius aliquot orationes: ex qbus sicut ex eiusdē tragœdiis lenitas eius sine neruis p̄spici pōt. Eius æqualis. P. Cethegus: cui de repu. satis suppeditabat oratio. Totā enim tenebat eam: penitusq; cognorat. Itaq; in senatu cōsulariū auctoritatē assequēbat: sed i causis publicis nihil: puatis satis ueterator uidebatur. Erāt in puatis causis. Qu. Lucretius uispillo & acutus: & iuris peritus: nam a filia apti or cōcionibus q̄ iudiciis. prudēs etiā. T. Annius uelina: & in eius generis causis orator sane tollerabilis. In eodē genere caularū multū erat Ti. iuuetius: nimis ille quidē lētus in dicēdo: & pene frigidus: sed & callidus: & in capiēdo aduersario uersutus: & p̄terea nec indoctus: & magna cū iuris ciuilibus intelligētia: cuius auditor. P. Orbis meus fere æqualis in dicēdo nō nimis exercitatus: in iure autē ciuili nō inferior: q̄ magister fuit. Nā. T. Aufidius qui uixit ad sūmam senectutē uolebat eē similis horū: eratq; & bonus uir: & innocēs: sed dicebat parū: nec sane plus frater eius. M. Vergilius qui tri. plæ. L. Syllæ impatori diē dixit. Eius collega. P. Magius in dicēdo tamē copiosior: & omniū oratorū: siue rabularū: qui & plane indoctus: aut iurbani: aut rustici etiam fuerūt: quos quidē ego cognouerim solutissimū in dicēdo: & acutiss. mū iudico nostri ordinis. Qu. Sertoriū equestris. C. Gorgoniū. fuit etiā facilis & expolitus ad dicēdū: & uitæ splēdore multo: & ingenio sane pbabili. T. Iunius. L. filius tribunitius: quo accusate. P. Sextius. Pr. designatus: dānatus est ambitus: is p̄cessisset honoribus lōgius: nisi semp̄ ifirmat: atq; etiā ægritudine fuisset. Atq; ego p̄clare intelligo me in eorū cōmemoratione uersari: qui nec habiti sint oratores: neq; fuerint: p̄teritūq; a me aliquot ex ueteribus cōmemoratione: aut laude dignos: sed hoc quidē ignoratiōe. Quid enim ē superioris ætatis: qd̄ scribi possit de iis de qbus nō la monumēta loquūtur: nec aliog; nec ipsoꝝ. De iis autē quos ipsi uidim; neminē fere p̄termittimus: eorū quos aliquādo dicētes uidimus. Volo enim scire in tāta: & tam uetere. r. p. maximis p̄miis eloquentiæ p̄positis: oīs cupisse dicere: nō plurimos ausos eē potuisse paucos. Ego tamē ita de unoquoq; dicā: uti ne elegi posset: quē existimem clamatorē: quē oratorē fuisse iisdē fere tēporibus: ætate inferiores Paulo q̄ Iulius: sed æqualis p̄modū fuerūt. C. Cotta. P. Sulpitius. Qu. Varrius. Cn. Pōponius. C. Curio. L. Fusus. M. Drusus patricius: nec ulla ætate uerior oratorū scetus fuit. Ex his Cotta & Sulpitius q̄ meo iudicio: tum omniū facile p̄mas tulerūt. Hic Atticus quomodo istuc dicis inqt: q̄ tuo iudicio: tum omniū? semp̄ ne in oratore pbādo aut improbādo uulgi iudiciū: cū intelligentiū iudicio cōgruit? An alii pbātur multitudine: alii autē ab iis qui intelligūt? Recte req̄ris inq̄ Attice: sed audies ex me fortasse: qd̄ nō oēs probent. An tu inqt id laborasse huic modo Bruto pbaturus es? Plane inq̄ Attice disputationē hanc de oratore pbando: aut improbādo multo malim tibi & Bruto placere: eloquentiā autē meā populo pbari uelim. Etenim necesse est qui ita dicat: ut a multitudine pbetur: eundē doctis pbari. nam quid in dicēdo rectū sit: aut prauū ego iudicabo: si modo is sum qui id possim: aut sciā iudicare: qualis uero sit orator: ex eo qd̄ is dicēdo efficiet poterit intelligi. Tria sūt enim ut quē ego sentio quæ sint efficiēda dicēdo: ut doceatur is apud quē dicet: ut delectet: ut moueat uehementius: qbus uirtutibus oratoris horū quicq; efficiatur: aut quibus uitis orator: aut nō assequat hęc: aut etiā in his labatur: & cadat: artifex aliqd̄ iudicabit. Efficiat autē ab oratore nec ne: ut hi qui audiūt ita afficiātur: ut orator uelit uulgi assensu: & populari approbatione iudicari solet. Itaq; nunq̄ de bono oratore: aut nō bono doctis hominibus cū populo dissensio fuit. An cēses dum illi uiguerūt (quos ante dixi) nō eosdē gradus oratorū uulgi iudicio & doctog; fuisse? De populo siquē ita rogauisses: qs est in hac ciuitate eloquentissimus: in Antonio & Crasso: aut dubitaret: aut hūc alius: illū alius diceret: nemo ne Philippū tam suauē oratorē: tam grauē: tā factum his anteferret: quē nosmetipsi: qui hęc arte aliqua uolumus expendere: pximū illis fuisse diximus. Nemo p̄fecto (id enim ipsū est sūmi oratoris) sūmū oratorē populo uideri. Quare tibicen Antigenidas dixerit discipulo sane frigētī ad populū: mihi cane & musis. Ego huic Bruto dicētī ut solet apud multitudinē: mihi cane & populo mi Brute dixerim: ut qui audient: qd̄ efficiatur: ego etiā cur ita efficiat intelligā. Credit his q̄ dicunt q̄ audit oratorē: uera putat: assensentiē: pbat: fidē facit oratio. Tu artifex quid quæris amplius? delectatur audiēs multitudo: & ducitur oratione: & quasi uoluptate quadā perfunditur: quid habes qd̄ disputes? gaudet: dollet: ridet: plorat: fauet: odit: cōtemnit: inuidet: ad misericordiam inducitur: ad pudendum: ad pigendum: irascitur: miratur: sperat: timet: hęc perinde accidūt: ut qui eorum adsunt mentes: uerbis: & sententiis: & actione tractantur. Quid est quod expectetur docti alicuius sententia?



quod enim probat multitudo: hoc idem doctis probatum est. denique hoc specimen est popularis iudicii: in quo nunquam fuit populo cum doctis intelligentibusque dissensio. Quam multi erant oratores in uario genere dicendi: quis unquam ex his excellere iudicatus est uulgi iudicio: qui non idem a doctis probaretur? Quando autem dubium fuisset apud patres nostros eligendi: cui patroni daretur optio: quoniam aut Antonium optaret: aut Crassum. Aderant multi alii: tamen utrum de his potius dubitasset aliquis: quin alterum nemo. Quid adolescentibus nobis: quum esset Cotta & Hortensius: num quis quoquam eligendi potestas esset quenquam his anteponebat? Tum Brutus: Quid tu inquit quæris alios? de te ipso: non nequid optaret rei: quod ipse Hortensius iudicaret uidebamus? qui quum partiret tecum causas. Saepe enim interfui porandi locum: ubi plurimum pollet oratio semper tibi relinquebat. Faciebat ille quidem inquam & mihi beniuolentia credo ductus tribuebat omnia. Sed ego quæ de me populi sit opinio nescio: de reliquis hoc affirmo: quæ uulgi opinione disertissimi habiti sunt: eosdem intelligentium quoque iudicio fuisse probatissimos. Nec enim posset idem Demosthenes dicere: quod dixisse Antimachus clarum poetam ferunt: qui quum conuocatis auditoribus legeret eis magnam illud: quod nouistis uolumen suum: & eum legentem omnes præter Platonem reliquissent: legam inquit nihilominus. Plato enim mihi unus instar est omnium: me illum: & recte. Poema enim reconditum paucorum approbatione oratio popularis assensum uulgi debet moueri. At si eundem hunc Platonem unum auditorum haberet Demosthenes: quum esset relictus a cæteris uerbum facere non posset. Quid tu Brute posses: nisi te ut Curionem quondam concilio reliquisset? Ego uero inquit ille: ut me tibi indicem in eis etiam causis in quibus omnis res nobis cum iudicibus est: non cum populo: tamen si a corona relictus sim non queam dicere. Ita se inquam res habet: ut si tibiæ inflata non referat sonum: abiiciendas eas sibi tibiæ putet. Sic oratori populi aures tanquam tibiæ sunt: eæ si inflatum non recipiunt: aut si auditor omnino tanquam equus non facit: agitati finis faciendus est. Hoc tamen interest: quod uulgus interdum non probandum oratorem probat: sed probat sine comparatione quum a mediocri: aut etiam a malo delectatur: eo est contentus: esse melius non sentit illud quod est: qualecumque est probat. Tenet enim aures uel mediocri orator: sit modo aliquis in eo: nec res ulla plus apud animos hominum: quam ordo: & ornatus orationis ualet. Quare quis ex populo quum. Qu. Scæuola pro. M. Coponio dicentem audisset in ea causa (de qua ante dixi) quicumque politius: aut elegantius: aut omnino melius: aut expectaret: aut posse fieri putaret? Quum is hoc probare uellet. M. Curium quum ita hæres institutus esset: si pupillus ante mortuus esset: quum in suam tutelam uenisset: pupillo non nato hæredem esse non posse. Quid ille non dixit de testamentorum iure: de antiquis formulis: quemadmodum scribi oportuisset: si etiam filio non nato hæres institueret. Quam captiosum esse populo quod scriptum esset negligi: & opinione quæri uoluntates: & interpretatione disertorum: scripta simplicium hominum puertere: quum ille multa de auctoritate patris sui: qui semper ius illud esse defenderat: quum omnino multa de iure civili: quæ quidem omnia cum pite & scienter: tum ita breuiter & presse & satis ornate: & pelegatè diceret: quis esset in populo: qui aut expectaret: aut fieri posse quicumque melius putaret? At uero ut contra Crassus ab adolescente delicto: qui in litore ambulans scalmum repisset: ob eamque rem ædificare nauem concupiuisset: exorsus est: similiter Scæuolam ex uno scalmi captionis: centumuirale iudicium hæreditatis effecisse: hoc in illo initio consuetudinis multis eiusdem generis sententiis delectauit: animosque omnium qui aderant in hilaritate a seueritate traduxit: quod est unum ex tribus quæ dixi: ab oratore effici debere: deinde hoc uoluisse eum qui testamentum fecisset hoc sensisse: quoquo modo filius non esset: qui in suam tutelam uenisset: si uel non natus: siue ante mortuus Curius hæres ut esset: ita scribere plerosque & id ualere: & ualuisse semper: hæc & multa eiusmodi dicentes fidem faciebat: quod est ex tribus oratoris officiis: alterum deinde æquum bonum testamentorum sententias: uoluntatesque tutatus est: quanta esset in uerbis captio quum in cæteris rebus: tum in testamentis: si negligenter uoluntates: quantam sibi potentiam Scæuola assumeret: si nemo auderet testamentum facere postea nisi de illius sententia: hæc quum grauius: tum ab exemplis copiose: tum uariè: tum etiam ridicule: & facile explicans: eam admirationem assensionemque commouit: dixisse ut contra nemo uideret. Hoc erat oratoris officium: partitione tertium genere maximam: hic ille de populo iudex qui separatim alterum admiratus esset: idem auditum altero iudicium suum contemneret. At uero intelligens: & doctus audiens Scæuolam sentiret esset quoddam uberius dicendi genus: & ornatius: ab utroque autem causa perorata: si quæretur uter præstaret orator: nunquam perfecto sapientis iudicium a iudicio uulgi discreparet. Qui præstat igitur intelligens imperito: magna re a difficili: siquidem magnam est scire quibus rebus efficiatur: amittat uel dicendo illud quicumque est: quod aut effici dicendo oportet: aut amitti non oportet. Præstat etiam illo doctus auditor indocto: quod saepe quum oratores duo: aut plures populi iudicio probant: quod dicendi genus optimam sit intelligit. Nam illud quod populo non probatur: ne intelligenti quidem auditori probari potest. Ut enim ex neruorum sono in fidibus quum scienter ei pulsati sunt intelligi solet: sic ex animorum motu cernit: quod tractandis his proficiat orator. Itaque intelligens dicendi existimator non assidens: & attente

audiens: sed uno aspectu & præteriens de oratore sæpe iudicat. Videt oscitantē iudicem loquētem cum altero: nōnunq̄ etiam circulantē mittentem ad horas quæsitorem: ut dimittat rogan-tem: intelligit oratorē in ea causa nō adesse: qui possit animis iudicem admouere orationem: tanq̄ fidibus manū. Idem si præteriens aspexerit: erectos intuētes iudices: ut aut doceri de re: id-que etiā uultu p̄bare uideātur: aut ut auem cātū aliquo: sic illos uiderit oratione quasi suspensos teneri: aut id quod maxime opus est misericordia: odio: motu animi aliquo p̄turbatos esse uehe-mētius: ea si p̄teriens (ut dixi) aspexerit: si nihil audierit: tamē oratorē uersari in illo iudicio: & opus oratoriū fieri: aut p̄fectum iam eē: p̄fecto intelliget. Quam hęc deseruissimē uterq̄ assēsus est: & ego tanq̄ de integro ordiēs. Quādo igit̄ inq̄ a Cotta & Sulpitio hęc omnis fluxit oratio quum hos maxime iudicio illoꝝ hominum: & illius ætatis dixissem p̄bato: reuertar ad eos ip-sos tum reliquos: ut institui deinceps p̄sequar. Quoniā ergo oratoꝝ bonoꝝ (hos enim quæri-mus) duo genera sūt: Vnū attenuate: p̄fesseq̄: Alterū sublato: ampleq̄ dicentiū: & si id melius ē quod splēdidius: & magnificētius: tamē in bonis omnia quæ sūma sunt: iure laudātur: sed caueda est p̄sso illi oratori inopia: & ieiunitas. Amplo aut̄ inflatū & corruptū orationis genus. Inueniebat igitur acute Cotta: dicebat pure: ac solute: & ut ad infirmitatē laterū p̄scienter contentionē omnē remiserat: sic ad uiriū imbecillitatē dicēdi accōmodabat genus. Nihil erat in eius oratio-ne nisi sincerū: nihil nisi siccū: atq̄ sanū: illudq̄ maximū quod quā cōtentione orationis flectere ani-mos iudicū uix posset: nec oīno eo genere dicitur: tractādo tamē impellebat ut idem faceret a se cōmoti: quod a Sulpitio cōcitati. Fuit enim Sulpitius uel maxime quos quidē ego audiuerim grādis: & ut ita dicam Tragicus orator. Vox quā magna: tum suauis & splēdida: gestus & motus corporis ita uenustus: ut tamē ad forū nō ad scēnam institutus uideretur. Incitata & uolubilis: nec ea redundās: tamē nec circūfluens oratio. Crassum hic uolebat imitari: Cotta malebat An-toniū: sed ab hoc uis aberat Antonii Crassi ab illo læpos. O magnā iquit artē Brutus: siquid istis quum sūmi eēnt oratores duæ res maxime altera alteri defuit: atq̄ in his oratoribus illud aīad-uertendū posse esse sūmos: qui inter se sūt dissimiles. Nihil enim tam dissimile: q̄ Cotta Sulpi-tio: & uterq̄ æqualibus suis plurimū p̄stitit. Quare hoc doctoris itelligētis est uidere quo ferat natura sua quæq̄: & ea duce utentē sic instituere: ut Isocratē in acerrimo ingenio Theopōpi: & leuissimo Ephori dixisse traditū ē: alteri se calcaria adhibere: alteri frenos. Sulpitii orationes quæ feruntur: eas post mortē eius scripsisse. P. Canutius putatur æqualis meus: homo extra nostrū ordinē: o meo iudicio disertissimus. Ipsiū Sulpitii nulla oratio est: sæpeq̄ ex eo audiui: quū se scribere: neq̄ cōsueuisse: neq̄ posse diceret. Cotta p̄ se lege uarria quæ iscribitur eam. L. Aelius sc̄psit Cottæ rogatu. Fuit is omnino uir egregius: & eques Romanus: cū p̄mis honestus: idēq̄ eruditissimus: & græcis litteris & latinis: antiquitatēq̄ nostræ: & in inuētis rebus: & in actis scri-ptorū ueterū litterate penitus: quā scientiā Varro noster accēptā ab illo: auctāq̄ per sese: uir ī-genio p̄stans: omniq̄ doctrina: pluribus & illustrioribus litteris explicauit: sed idē Aelius stoi-cus uoluit: orator autē: nec studuit unq̄: nec fuit: scribebat tamē orationes: quæ alii dicerēt: ut. Qu. Metello. F. ut. Qu. Capione: ut. Qu. Pōpeio Ruffo: quæ is etiā ipse scripsit eas: quibus p̄ se ē usus sed nō sine Aelio. His enim scriptis etiā ipse interfui: quum essem apud Aeliū adolescēs: eūq̄ au-dire p̄studiose solerē. Cottam autē miror sūmum ipsū oratorē: minimeq̄ ineptū ælianas leuis oratiūculas uoluisse existimari suas. His duobus eiusdē ætatis annumerabat nemo tertius: sed mihi placebat Pōponius maxime: uel dicam minime displicebat: locus erat omnino in maxi-mis causis p̄ter eos (de quibus supra dixi) nemini p̄pterea quod Antonius qui maxime expete-batur facilis in causis recipiēdis erat: fastidiosior Crassus: sed tamē recipiebat: horū qui neutrū ha-bebat cōfugiebat ad Philippū fere: aut ad Cæsarē. Cotta Sulpitius expetebantur: ita ab iis sex patronis causæ illustres agebātur: neq̄ tam multa quā nostra ætate iudicia fiebāt: neq̄ hoc quidē nūc fit: ut causæ singulæ defenderēt a pluribus: quo nihil est uitiosius. Respōdemus iis quos nō audiui: in quo p̄mū sæpe aliter est dictū: aliter ad nos relatū: deinde magni interest corā uidere me quēadmodū aduersarius de quacūq̄ re asseueret: maxime autē quēadmodū quæq̄ res audiat: sed nihil uitiosius: quā quum unū corpus debeat eē defēsonis: nasci de itegro causā: quum sit ab altero porata. Oīum. n. caularū: unū est naturale p̄ncipiū: una poratio: reliquæ partes: quasi mēbra suo quæq̄ loco notata: suā uim & dignitatē tenēt. Quum autē difficile sit in lōga oratiōe nō aliquādo aliqd̄ ita dicere: ut sibi ipse nō cōueniat: quāto difficilius cauere neqd̄ dicas quod nō cōueniat eius orationi: qui ante te dixerit: sed quæ & labor multo maior est totā causā quā partē di-cere. Et quæ plures ieiunt gratiæ si uno tpe dicas. p̄ plurib⁹: iccirco hęc cōsuetudinē lubētē afciui-mus. Erāt tñ quibus uideret̄ illius ætatis terti⁹ Curio: quæ splēdidioribus fortasse uerbis utebat̄: & quæ latie nō pessime loq̄bat̄: uero credo aliquo domestico. nā lfrax̄ admodū nihil sciebat: sed ma-gni iterest: quos quosq̄ audiat quotidie domi: quibus cū loq̄tur a puero: quēadmodū p̄sēs pedagogi

matres etiam loquantur. Legimus epistolas Corneliae matris Gracchorum: apparet filios non tam in gremio educatos: quam in sermone matris. Auditus est nobis Laeliae. C. filiae saepe sermo. Ergo illam patris elegancia tinctam uidimus: & filias eius mutias ambas: quae sermo mihi fuit notus: & neptes Licinias: quas nos quidem ambas: hanc uero Scipionis etiam tu Brute credo aliquando audisti loquentem. Ego uero ac libenter inquit Brutus: & eo libentius quod L. Crassi erat filia. Quid Crassum inquit illum ceteros istius Liciniae filium Crassi testamento quod fuit adoptatus: sumo iste quidem dicit ingenio fuisse inquit. Et uero hic Scipio collega meus: mihi sane bene & loquidem: & dicere. Recte inquit in dicas Brute. Etenim istius generis est ex ipsius sapientiae stirpe generatum. Nam & de duobus uis iam diximus: Scipione & Crasso: & de tribus pauis. Qu. Metello: cuius quatuor filii. P. Scipione: quod ex dominatu Ti. Gracchi puatus in libertate. r. p. uindicauit. Qu. Scauola augure: qui peritissimus iuris: idemque procomis est habitus. Iam duorum abauorum quod est illustre nomen. P. Scipionis quod bis consul fuit: qui est Corculum dictus: alterius omnium sapientissimi. C. Laelii. O generosam inquit stirpem: & tanquam in una arbore plura genera: sic in ista domum multorum insitum: atque illuminaram sapientiam. Similiter igitur suspicor ut conferam parua magnis: Curionis: & si pupillus relictus est: patrio fuisse instituto puro sermone assuefactam domum: & eo magis hoc iudico: quod neminem ex iis quidem quod aliquo in numero fuerunt: cognoui in omni genere honestae artium tam indoctum: tam rudem: nullum uero poetam nouerat: nullum legerat oratorem: nullam memoriam antiquitatis collegerat: non publicum ius non puatum & ciuile cognouerat: quod id quidem fuit etiam in aliis: & magnis quidem oratoribus: quos praeter his instructos artibus uidimus: ut Sulpitium: ut Antonium. Sed ei tamen unum illud habebat dicendi opus elaboratum: idque quum constaret ex quibus notissimis partibus: nemo in aliqua parte earum oino nihil poterit. In quacumque enim una plane claudicaret orator esse non posset: sed tamen alius in alia excedebat: magis repiebat quod dici opus esset: & quomodo praeparare: & quo loco locari: memoriaque ea comprehendebat. Antonius autem excellebat actione: erat ei quaedam: & his paria cum Crasso: quaedam etiam superiora. At Crassi magis enitebat oratio: nec uero Sulpitio: neque Cottae dicere possimus: neque cuiquam bono oratori rem ullam ex illis quibus partibus plane atque omnino defuisse. Itaque in Curione hoc uerissime iudicari potest: nulla re una magis oratorem comedari: quam uerborum splendor: & copia. Nam quum tardus in cogitando: tum in instruendo dissipatus fuit. Reliqua duo sunt agere: & meminisse: in utroque Cachinno irridentium commouebat. Motus erat is: quem & C. Iulius Ippetuum notauit: quum ex eo in utraque parte toto corpore uacillate quassuit: quis loqueretur e lintre? & Cn. Sicinius homo ipurus: sed admodum ridiculus: neque aliud in eo oratoris simile quicquam: nisi quum tr. plae. Curionem: & Octavianum cons. pduxisset: Curioque multa dixisset sedere Cn. Octauio collega: quod deuinctus erat fasciis: & multis medicamentis propter dolorem artuum delibutus: nunquam inquit Octauio collegae tuo gratias referes: quod nisi se suo more iactauisset hodie te istum nunc comedisset. Memoria autem ita fuit nulla: ut aliquoties tria quum proposuisset: aut quartum adderet: aut tertium quaereret qui in iudicio priuato uel maximo: quum ego pro Ticinia Cottae porauissem: ille contra me pro Seruio Nauium diceret: subito totam causam oblitus est: idque Veneficiis: & Cationibus Ticiniae factum esse dicebat. Magna haec imemoris ingenii signa: sed nihil turpius: quam quod etiam in scriptis obliuiscere: quod pauloante posuisset: ut in eo libro ubi se exeuntem e senatu: & cum Pansa nostro: & cum Curione filio colloquentem facit: quum senatum Caesar cons. habuisset: oisque ille sermo ductus est pro cotatione filii: quid in senatu est actum. In quo multis uerbis quum inueheret in Caesarem Curio: disputatioque est iter eos: ut est consuetudo dialogorum: quum sermo est institutus senatu missus: quem senatum Caesar cons. habuisset: reprehendit eas res: quas idem Caesar anno post: & deinceps reliquis annis administrauisset in Gallia. Tum Brutus admirans: tantam ne fuisse obliuionem inquit in scripto: praesertim ut ne leges quidem unquam senserit quantum flagitii commisisset? Quid autem inquit Brute stultius: quam si ea uitupare uolebat quae uitupauit: non eo tempore instituere sermonem: quum illarum rerum iam tempora praerissent? Sed ita totus errat: ut in eodem sermone dicat in senatu se Caesarem consule non accedere: sed id dicat ipso conf. exiens e senatu. Iam quod hac parte animi: quae custos est ceterarum ingenii partium tam debilis est: ut ne in scripto quidem meminisset: quod pauloante posuisset: huic minime mirum est: ex tempore dicenti solitam effluere mentem. Itaque quum ei nec officium deesset: & flagraret studio dicendi pro pauca ad eum causae deferebant. Orator autem uiuis aequalibus eius proximus optimis numerabatur: propter uerborum bonitatem (ut ante dixi) & expeditam: ac fluentem quodammodo celeritatem. Itaque eius orationes aspiciendas tamen cetero: sunt illae quidem languidiores: uerum tamen possunt augere: & quasi alere id bonum: quod in illo mediocriter fuisse concedimus: quod habet tantam uim: ut solum sine aliis in Curione speciem oratoris alicuius effecerit. Sed ad instituta redeamus. In eodem igitur numero eiusdem aetatis. C. Carbo fuit illius eloquentissimi uiri filius: non satis acutus orator: sed tamen orator numeratus est. Erat in uerbis grauitas: & facile dicebat: & auctoritatem naturalem quamdam habebat oratio. Acutior. Qu. Varius rebus iuueniendis: nec minus uerbis expeditus: fortis

uero actor & uehemens: & uerbis nec inops: nec abiectus: & quē plane oratorē dicere auderes  
Cn. Pōponius lateribus pugnās: incitās aīos: acer: acribus: criminofus: multū ab iis aberat. L. Fu-  
sius: tamē ex accusatione. M. Aquilii diligētia: fructū capat. Nam. M. Drufū tuū magnū auūcu-  
lum: grauē oratorē: ita dūtaxat quū de rep. diceret. L. autē Lucullū etiā acutū: patrēq; tuū Bru-  
te: iuris quoq; & publici & pūati sane peritū. M. Lucullū. M. Octauiū. Cn. filios: qui tm̄ auctori-  
tate dicēdoq; ualuit: ut legē sempronīā frumentariam populi frēquētis suffragiis abrogauerit  
Cn. Octauiū. M. Fufiū. M. Catonē patrē. Qu. etiā Catullū filiū abducamus ex acie: id est a iudici-  
is & i p̄sidiis. r. p. cui facile satisfacere possint collochemus. Eodē. Qu. Capionē referrem: nisi ni-  
mis equestri ordini deditus a senatu discedisset. Cn. Carbonē. M. Mariū: & ex eodē genere cō-  
pluris minime dignos: elegātis cōuentus auribus aptissimos cognoui: turbulētis concionibus  
quo in genere ut i iis pturbem aetātū ordinē: nup. L. Quintius fuit aptior: etiam Palicanus auri-  
bus imperitog. Et quoniā huius generis facta mentio est: seditionog; omniū post Gracchos. L.  
Appuleius saturninus eloquētissimus uisus est: magis ipse tm̄ & motu: atq; ipso amiētū capiebat  
homines: qui aut dicēdi copia: aut mediocritate prudētia. Longe autē post natos homines im-  
probissimus. C. Seruilius glaucia: sed pacutus: & callidus cū p̄misq; ridiculus: is ex sūmis: & for-  
tunā: & uita fardibus in p̄tura conf. factus eēt: si rationē eius habere licere iudicatū esset. Nam  
& plābem tenebat: & equestre ordinē beneficio legis deuinxerat. Is prātor eodem die quo Sa-  
turninus tri. plā. Mario: & Flacco cōsu. publice est interfectus: homo simillimus Atheniēsis hy-  
perboli: cuius improbitatē ueteres Atticog; comedia notauerūt: quos sex. Titius cōsecutus: ho-  
mo loquax sane & satis acutus: sed tam solutus & mollis in gestu: ut saltatio quādam nasceret:  
cui saltationi Titius nomen eēt. Ita cauendū est nequid in agēdo: dicēdoe facias: cuius imitatio  
rideatur. Sed ad paulo supiorem aetātē reuecti sumus: nūc ad eam de qua aliquātum locuti su-  
mus reuertamur. Cōiunctus igit Sulpitii aetati. p. Antistius fuit rabula sane pbabilis: qui mul-  
tos quū tacuisset annos: neq; cōtemni solū: sed irrideri etiā solitus eēt: in tribunatu p̄mum cō-  
tra. C. Iulii illam cōsulatus petitionē extraordinariā ueram causā agēs est pbatus: & eo magis  
q; eandē causam quū ageret: eius collega ille ipse Sulpitius: hic plura: & acutiora dicebat. Ita-  
q; post tribunatū p̄mo multae ad eum causae: deinde oēs maxime: quaecūq; erant deferebātur.  
Rē uidebat acute: cōponebat diligēter: memoria ualebat. Verbis nō ille quidē ornatis utebat  
sed tamē nō abiectis. Expedita autē erat: & p̄facile currēs oratio: & erat eius quidē tanq; habitus  
nō iurbanus. Actio paulo quū uitio uocis: tum etiā ineptiis claudicabat. Hic temporibus floruit  
his quibus iter p̄fectionē: reditūq; L. Syllae sine iure fuit: & sine ulla dignitate resp. hoc etiā aut  
magis pbabatur: q; erat ab oratoribus quādam in foro solitudo: Sulpitius occiderat: Cotta abe-  
rat: & Curio uiuebat. e reliquis patronis eius aetatis nemo: prāter Carbonē & Pōponiū: quo-  
rum utrūq; facile supabat. Inferioris autē aetatis erat p̄ximus. L. Sifenna doctus uir: & studiis op-  
timis deditus: bene latine loquēs: gnarus reip. nō sine facetiis: sed neq; laboris multi: nec satis  
uersatus in causis: interiectusq; inter duas aetates Hortēsiū: & Sulpitii: nec maioris cōsequi pote-  
rat: & minori necesse erat cedere. Huius ois facultas ex historia ipsius p̄spici pōt: quae quū faci-  
le oēs uincat supiores: tum indicat: tamē quantū absit a sūmo: q; genus hoc scriptationis nōdū  
sit satis latinis litteris illustratū. nāq; Hortēsi admodū adulescētis ingeniū: ut Phidiae signū si-  
mul aspectū: & pbatum est. Is. L. Crasso Qu. Scauola col. p̄mum in foro dixit: & apud hosp-  
fos quidē cōsules: & quū eog; qui affuerūt: tum ipsoꝝ consulū: qui oīs intelligētia antebāt: iu-  
dicio discessit pbatus. Vnde. xx. annos natus erat eo tēpore. Est aut. L. Paulo. C. Marcello conf.  
mortuus ex quo uidemus eū in patronog; numero annos quatuor & xl. fuisse: hoc de oratore  
paulo post plura dicemus. Hoc aut loco uoluimus aetātē in disparē oratorog; aetātē icludere: q̄q;  
id quidē oibus usu uenire necesse fuit: qbus paulo lōgior uita cōtigit: ut & cū mltō maioribus  
natu q; eēt ipsi: & cū aliquāto minoribus cōpararetur: ut Accius iisdē aedibus ait se & Pacuuiū  
docuisse fabulā: qua ille. xxv. ipse. xxx. annos natus eēt. Sic Hortēsius nō cū suis aequalibus so-  
lū: sed & mea cū aetate: & cū tua Brute: & cū aliquāto supiore cōiungitur. Siquidē & Crasso ui-  
uo dicere solebat: & magis iam etiā uigebat Antonio: & cum Philippo iam sene p̄ Cn. Pōpei  
bonis dicēte: in illa causa adolescēs quū eēt: p̄nceps fuit: & in eog; quos in Sulpitii aetate posui  
numeg; facile puenerat: & suos iter aequalis. M. Pisonē. M. Crassū. Cn. Lētulū. P. Lentulū Surrā  
lōge prāstitit: & me adolescentē nactus octo annis minorē q; erat ipse multos annos in studio  
eiusdē laudis exercuit: & tecū simul: sicut ego pro multis: sic ille pro Appio Claudio dixit: pau-  
lo ante mortē. Vides igitur ut ad te oratorē Brute puenerimus: tam multis inter nostrū tuūq;  
initii dicendi interpositis oratoribus: ex quibus quoniā in hoc sermone nostro statui neminē  
eog; qui uiuerent nominare: ne nos Curio suis eligeretis ex me quid de quoq; iudicarem: eos  
qui iā sūt mortui nominabo. Tum Brutus: Nō est inquit ista causa: quā dicis: quāobrem de iis

qui uiuūt nihil uelis dicere. Quānā igit inq̄ est: uereri te inq̄t arbitror: ne p̄ nos hic sermo tuus emanet: & ii tibi succenseant: quos p̄terieris. Quid uos inq̄ tacere nō poteritis? Nos quidē inq̄t facillime: sed tamē te arbitror malle idip̄sū tacere: q̄ taciturnitatē nostrā expiri. Tum ego: uere inq̄t tibi Brute dicā: nō me existimaui in hoc sermone usq̄ ad hāc aetate eē uenturū: sed ita traxit ordo aetātū orationē: ut iam ad minoris etiā puenerim. Interpone igit inq̄t: si quos uidet: deinde redeamus ad te: & ad Hortensiu: de me alii dicent si qui uolent. Minime uero inq̄t: nam & si me facile oī tuo sermone tenuisti: tamē is mihi lōgiōr uidet: qđ p̄pero audire de te: nec uero tam de uirtutibus dicēdi tuis: quā quum oibus: tum certe mihi notissimā sunt: q̄ q̄ gradus tuos: & q̄ si p̄cessus d. cēdi studeo cognoscere. Geret inq̄ tibi mos: quoniā me nō īgeniū p̄dicatorem esse uis: sed laboris mei. Verū interponā ut placet alios: & a. M. Crasso qui fuit aequalis Hortēsi ex ordiar. Is igit mediocriter a doctrina istructus: angustius etiā a natura: labore: & industria: & qđ adhibebat ad obtinēdas causas: curā etiā & gratiā in p̄ncipibus patronis aliquot annos fuit. In huius oratione sermo latinus erat: uerba nō abiecta: res cōpositā diligēter: nullus flos tamē: ne q̄ lumē ullū: aī magna: uocis parua cōtentio: oīa fere: ut similiter atq̄ uno modo dicerent. Nā huius aequalis & inimicus. C. Fimbria nō ita diu iactare se potuit: q̄ oīa magna uoce dicēs: uerboꝝ sane bonoꝝ: cursu quodā icitato ita furebat tamē: ut mirarere tam alias res agere populū: ut eēt infano iter disertos locus. Cn. aut Lētulus multo maiorē opinionē dicēdi actiōe faciebat q̄ quāta in eo facultas erat: q̄ quum eēt nec pacutus: q̄ q̄ & ex facie: & ex uultu uidebat: nec abundans uerbis: & si fallebat in coipso: sic iteruallis exclamationibus: uoce suauis & canora: admirādo irridebat: calebat in agēdo: ut ea quā deerāt nō desiderarent. Ita tanq̄ Curio: copia nōnulla uerboꝝ: nullo alio bono tenuit oratoꝝ locū: sic Lētulus cæterāq̄ uirtutū dicendi mediocritatē actiōe occultauit: i qua excellēs fuit. Nec multo secus. P. Lētulus: cuius & excogitādo: & loquēdi tarditatē tegebat formā dignitas: corpis motus plenus & artis: & uenustatis uocis: & suauitas: & magnitudo: sic iu hoc nihil p̄ter actionē fuit. Cætera etiā minora q̄ in superiore. M. Piso quicqđ habuit: habuit ex disciplina: maximeq̄ ex oibus qui ante fuerūt: græcis doctrinis eruditus fuit. Habuit a natura genus quoddā acuminis: qđ etiā arte limauerat: qđ erat in rephēdēdis uerbis uersutū: & solers: sed sæpe stomachosū: nōnunq̄ frigidū: interdū etiā facetū. Is laborē quasi cursum foresem diutius nō tulit: q̄ & corpore erat infirmo: & hominū ineptias: ac stulticias: q̄ de uorādā nobis sūt: nō ferebat: iracūdiusq̄ respuebat: siue morose ut putabat: siue ingenio: liberoq̄ fastidio. Is quum satis floruiisset adulescēs: minor haberi est cœptus postea: deinde ex uirginum iudicio magnā laudē est adeptus: & eo tēpore quasi reuocatus i cursū tenuit locū tādiu: q̄ ferre potuit laborē: postea quantū detraxit ex studio: tantū amisit ex gloria. P. Murena medio cri ingenio: sed magno studio reꝝ ueterū litterarū & studiosus: & nō impitrus: multā industria & magni laboris fuit. C. Cæforinus græcis litteris satis doctus: qđ p̄posuerat explicans expedite: nō inuenustus actor: sed inars: & inimicus fori. L. Turius paruo ingenio: sed multo labore quo quo modo poterat: sæpe dicebat. Itaq̄ & pauca cēturiæ ad consulatū defuerūt. Cæcer auctoritate semp̄ eguit: sed fuit patronus p̄pmodū diligētissimus: huius si uita: si mores: si uultus deniq̄ nō omnē cōmendationē ingenii euerteret: maius nomē in patronis fuisset: nō erat abūdant nō inops tamē: nō ualde nitēs: nō plane horrida oratio: uox: gestus: & oīs actio sine lepore: at in inueniēdis: cōponēdisq̄ rebus mira accuratio: ut facile in ullo diligētiorē: maiorēq̄ cognouerim: sed eam ut citius ueteratoriā quā oratoriā diceret: hic & si etiā in publicis causis p̄batur: tamen in p̄uatis illustriorē obtinebat locū. C. deinde Piso statarius: & sermonis plenus orator: minime ille quidē tardus in excogitādo: uerū tamē uultu: & simulatione: multo etiā acutior q̄ erat uidebat. Nam eius aequalē. M. Glabronē bene institutū Scæuolæ aut diligētia socors ipsius natura: negligēsq̄ tardauerat. Etiā. L. Torquatus elegās in dicēdo: in existimando admodū prudēs: toto genere purbanus. Meus aut aequalis. Cn. Pōpeius uir ad oīa sūma natus: maiorem dicēdi gloriā habuisset: nisi eum maioris gloriæ cupiditas ad bellicas laudes abstraxisset: erat oratione satis amplius: rem prudēter uidebat. Actio uero eius habebat & in uoce magnū splendore: & in motu sūmam dignitatē. Noster itē aequalis. D. Syllanus uictricis tuus: studii ille qui dem habuit nō multū: sed acuminis: & orationis satis. Q. Pōpeius. A. F. q̄ Bithynicus dictus ē biēnio q̄ nos fortasse maior sūmo studio dicēdi: multaq̄ doctrina: incredibili labore: atq̄ industria: qđ scire possum. Fuit enim mecū & cū M. Pisonē: quum amicitia: rum studiis: exercitatio: nibusq̄ cōiunctus: huius actio nō satis cōmendabat orationē: in hac enim satis erat copia: i illa autē leporis parū. Erat eius aequalis. P. Antronius uoce pacuta: atq̄ magna: nec alia re ulla probabilis. Er. L. Octanius reatinus: qui quum multas iam causas diceret adulescēs est mortuus: is tamē ad dicēdū ueniebat magis audacter q̄ parate: & C. Staienus q̄ se ipse adoptauerat: & de Staieno Eluū fecerat: seruido quodā & petulātū & furioso genere dicēdi: qđ qa multis gratū erat: &

probat: ascēdit ad honores: nisi in facinore manifesto deprehēsus pœnas legibus: & iudicio dedisset. Eodē tpe. C. L. Cæpasi fratres fuerūt: qui multa opa ignoti hoies: & repētini quæstores celeriter facti sūt oppidano quodā & incōdito genere dicendi. Addamus huc etiam ne quē uocalē pterisse uideamur. C. Cosconiū calidianū: qui nullo acumine: eam tamē uerboꝝ copiam: siquā habebat pbebat populo cū multa cōkursatiōe: magnoꝝ clamore: qđ idē faciebat **Qu** Arrius qui fuit. M. Crassi quasi secundarū. Is oibus exēplo debet eē: quātū in hac urbe pollear: multoꝝ obedire tēpori: multorūꝝ uel honori: uel piculo seruire. His enim rebus infimo loco natus: & honores: & pecuniā: & gratiā cōsecutus: etiā in patronoꝝ sine doctrina: sine ingenio aliquē i numerū puenerat: sed ut pugiles i exercitati etiā si pugnos: & plagas olympioꝝ cupidi ferre possunt: solē tamē sæpe ferre nō possunt: sic ille qū omni iam fortuna pspere fuctus labores etiā magnos excæpisset: illius iudicialis anni seueritatē quasi solē non tulit. Tum Atticus: Tu quidē de fece inqt hauris: idꝝ iādudum: sed tacebā: hoc uero nō putabā te usꝝ ad Staienos: & Antronios eē uenturū. Nō puto inq̄ existimare te ambitione me labi: q̄ppe de mortuis: sed ordinē sequēs in memoriā notā: & æqualē necessario icurro. Volo autē hoc pspici oibus cōquisitis: qui in multitudine dicere ausi sint: memoria quidē indignos ppaucos. Verū q̄ oino nomē habuerint nō ita multos fuisse: sed ad sermonē institutū reuertamur. T. Torquatus. T. filius & doctus uir ex rhodia disciplina Molonis: & a natura ad dicendū satis solutus: atꝝ expeditus: cui si uita suppeditauiisset sublato ambitu cōsul factus eēt: plus facultatis habuit ad dicendum: q̄ uolūtatis. Itaq̄ studio huic nō satiffeci: officio uero nec in suoꝝ necessarioꝝ causis: nec in snia senatoria defuit. Etiā. M. Pōtidius municeps noster multas puatas causas actitauit: celeriter sane uerba uoluēs: nec hebes in causis: uel dicā plus etiā q̄ nō hebes: sed exseruescēs in dicendo stomacho sæpe iracūdiaꝝ uehemētius: ut nō cū aduersario solū: sed etiā qđ mirabile eēt cū iudice ipso cuius delinitior eē debet orator: iurgio sæpe cōtenderet. M. Messala minor natu q̄ nos nullo modo inops: sed nō nimis ornatus genere uerboꝝ: prudēs: acutus: minime incautus patronus in cau'is cognoscendis: cōponendisꝝ diligēs: magni laboris: multæ opæ: multarūꝝ causarū. Duo etiā Metelli Celer: & nepos nihil i causis uerlati: nec sine ingenio: nec idocti: hoc erāt populare dicēdi genus assecuti. C. aut Lætulus Marcellinus nec unq̄ idifertus: & in consulatione eloquēs uisus est: nō tardus sentētis: nō inops uerbis: uoce canora: facetus satis. C. Mēmius L. filius pfectus litteris: sed græcis fastidiosus sane latinæ argutus orator uerbisꝝ dulcis: sed fugiēs nō modo dicēdi: uerū etiā cogitādi laborē: tantū sibi de facultate detraxit: quantū iminuit i dustria. Hoc loco Brutus: q̄ uellem inqt etiā de his oratoribus qui hodie sūt tibi dicere luberet & si de aliis minus de duobus tamē: quos a te scio laudari solere: Cæsare & Marcello: audirē nō minus lubeter: q̄ audiui de iis qui fuerūt. Cur tandē inq̄? an expectas qđ ego iudicē de istis: qui tibi sūt æque: ac noti mihi? Mihi mehercle inqt Marcellus satis est notus: Cæsar aut parū: illū. n. sæpe audiui: hic quum ego iudicare iam aliqd possem affuit. Quid igit de illo iudicas: quē sæpe audisti? qđ cēs inqt: nisi id qđ habiturus es similē tui? Næ ego inq̄ si ita ē uelim tibi eū placere q̄ maxime. Atꝝ & ita est inqt: & uehemēter placet: nec uero sine causa: nam & didicit: & omis'is cæteris studiis unū id egit: seseꝝ quotidianis cōmendationibus acerrime exercuit. Itaq̄ & lectis utitur uerbis: & frequētibꝝ: & splēdore uocis: dignitate motus fit speciosum & illustre qđ dicit. Oiaꝝ sic suppetūt: ut ei nullā deesse uirtutē oratoris putem: maximeꝝ laudādus est: qui hoc tēpore ipso quum liceat in hoc cōmuni nostro: & quasi fatali malo cōsoletur se: quum cōsciētia optimæ mentis: tum etiā usurpatione & renouatione doctrinæ. Vidi enim Mitylenis nuper uirū atꝝ (ut dixi) uidi plane uirū. Itaq̄ quum eum antea tui similē in dicendo uiderim: tum uero nūc a doctissimo uiro: tibiꝝ ut itellexi amicissimo Cratippo instructū oī copia: multo uidebā similiore. Hic ego & si inq̄ de optimi uiri: nobisꝝ amicissimi laudibus lubeter audio: tamē icurro in memoriā cōium miseriarū: quæꝝ obliuionē quærēs hūc ipsū sermonē pduxit lōgius. Sed de Cæsare cupio audire: qđ tandē Atticus iudicet? Et ille: pclare inqt tibi cōstat: ut de his q̄ nūc sint nihil uelis ipse dicere: & hercle si sic ageres: ut de iis egisti q̄ iam mortui sūt neminē ut pmitteres: næ tu i multos Antronios: & Staienos icurreres. Quare siue hāc turbam effugere uoluiti: siue ueritus neqs se aut preteritū: aut nō satis laudatū queri possit: de Cæsare tamē potuisti dicere: psertim quum & tuū de illius ingenio notissimū iudiciū eēt: ne illius de tuo obscuro. Sed tamē Brute inqt Atticus de Cæsare & ipse ita iudico: & de hoc huius generis acerrimo existimatore sapissime audio illū oīum fere oratoꝝ latine loqui elegātissime: nec id solū domestica cōsuetudine: ut dudū de Lælioꝝ: & Mutioꝝ familiis audiebamus: sed q̄ id quoꝝ credo fuisse tamē ut eēt pfecta illa beneloquēdi laus multis litteris: & iis quidē recōditis & exq̄sitis: sumoꝝ studio & diligētia est cōsecutus: qn etiā in maximis occupationibus ad te ipsum inqt in me ituen' de rōne latine loquēdi accuratissime scripserit: & pmo q̄ i libro dixerit uerboꝝ dilectū ori'

ginē eē eloquentiæ:tribueritq; mi Brute huic nostro qui me de illo maluit:q̄ se dicere laudem  
 singularē.Nam scripsit his uerbis qum hūc nomine eēt affatus:ac si cogitata p̄clare eloqui pos  
 sent:nōnulli studio & usu elaborauerūt : cuius te pene p̄ncipem copiæ:atq; inuentorē bene de  
 nomine:ac dignitate populi romani meritū eē existimare debemus:hunc facile & quotidianū  
 nouisse sermonē:nūc pro relicto est habendū. Tum Brutus: Amice Hercule inqt:& magnifice  
 te laudatū puto:quē nō solū p̄ncipem:atq; inuentorē copiæ dixerit:quæ erat magna laus : sed  
 & benemeritū de. p. r. nomie & dignitate:quo enim uno uincebamur a uicta græcia:id aut ere  
 ptū illis est:aut certe nobis cū illis cōicatū.Hanc aut inqt gloriā: testimoniūq; Cæsaris tuæ qdē  
 supplicationi non solū:sed triūphis multoꝝ antepono.Et recte quidē inq; Brute:mōdo sit hoc  
 Cæsaris iudicii:nō beniuolētiæ testimoniū:plus enim certe attulit huic populo dignitatis quis  
 qs est ille si modo aliqs est:qui nō illustrauit modo:sed etiā genuit in hac urbe dicēdi copiā q̄ il  
 li qui ligurū castella expugnauerūt:ex qbus multi sūt ut scitis triūphi.Verū quidē si audire uo  
 lumus omiſſis illis diuinis cōsiliis:quibus sæpe cōstituta est imperatoꝝ sapiētia:salus ciuitatis:  
 aut belli:aut domi multo magnoꝝ orator p̄stat minutis impatoribus.At p̄dest plus impator :  
 quis negat:sed tamē nō metuo ne mihi acclametis:est autē qd̄ sērias dicēdi liber locus. Malim  
 mihi.L. Crassi unā p.M. Curio dictionē:q̄ castellanos triūphos duos.At plus interfuit reip.ca  
 stellū capi ligurū:q̄ bene defendi causā.M. Curii:credo. Sed Atheniēsum quoq; plus interfuit  
 firma tecta in domiciliis habere q̄ Mineruæ signū ex ebore pulcherrimū: tamē ego me Phidi  
 am eē mallē : q̄ uel optimū fabrū tignariū:quare nō quē quisq; p̄sit:sed quāti quisq; sit : pōde  
 randū est: p̄sertim qum pauci pingere egregie possint:aut fingere:oparii aut: aut baruli deesse  
 nō possunt.Sed p̄ge Pōponi de Cæsare:& redde quæ restāt.Solum quidē inqt ille: & quasi sū  
 damentū oratoris:uides elocutionē emendatā & latinā:cuius penes quos laus adhuc fuit : non  
 fuit rationis aut sciētiæ:sed quasi bone cōsuetudinis.Mitto. C. Læliū. P. Scipionem:ætatis illius  
 ista fuit laus tanq̄ innocētiæ sic latine loquēdi:nec omniū tamē:nam illoꝝ æquales Cæciliū &  
 Pacuiū male locutos uidemus:sed oēs tum fere qui nec extra urbē hāc uixerāt:nec eos aliqua  
 barbari idomestica ifuscauerat recte loquebat:sed hāc certe rem deteriorē uetustas fecit:& Ro  
 mæ:& in græcia Cōfluxerunt enim Athenas:& in hanc urbē multi inq̄nate loquētes ex diuer  
 sis locis:quo magis expurgādus est sermo:& adhibēda q̄ obtrusa ratio:quæ mutari nō potest:  
 nec utendū prauissima cōsuetudinis regula. T. Flaminii: qui cū. Qu. Metello consul fuit:pueri  
 uidimus.Existimabat bñ latine:sed litteras nesciebat. Catullus erat ille qdē mime idoctus : ut a  
 te paulo est antedictū:sed tamē suauitas uocis & lenis appellatio litterarū beneloquendi: famā  
 cōfecerat. Cotra quia se ualde dilatādis litteris a similitudine græcæ locutionis abstraxerat: so  
 nabatq; cōtrarium Catullo subagreste quiddā planeq; subrusticū. Alia quidē quasi iculta & sil  
 uestri uia ad eandē laudē puenerat. Sisenna quasi emēdator sermonis usitati qum eē uellet: ne  
 a Caio R. usio quidē accusatore deterreri potuit:quo minus inusitatis uerbis uteret. Quidnam  
 istuc est inqt Brutus? aut qs est iste. C. R. usius? Et ille: fuit accusator inqt uetus:quo accusate chir  
 tiliū: Sisenna defendēs dixit quædā eius sputatilica esse criminatū. C. R. usiū circūuenior inquit  
 iudices nisi subuenitis: Sisenna qd̄ dicat nescio: metuo insidias: sputatilica: qd̄ est hoc: sputa qd̄  
 sit scio: tilica nescio : maximi risus : sed ille tamen familiaris meus recte loqui putabat esse iusi  
 tate loqui. Cæsar autē rationē adhibēs: consuetudinem uitiosam:& corruptā:pura & incorru  
 pta cōsuetudine emēdat. Itaq; qum ad hanc elegantia uerboꝝ latinorū : q̄ etiā si orator nō sis:  
 & sis i genuus ciuis romanus: tamē necessaria est. Adiūgit illa oratoria ornāmēta dicēdi:tum ui  
 detur tanq̄ tabulas bene pictas collocare in bono lumine. hanc qum habeat p̄cipuam laudē in  
 cōmunibus nō uideo cui debeat cedere:splendidā quandā mimeq; uetera oria rationē dicēdi  
 tenet uoce:motu:forma etiā magnifica:& generosa quodāmodo. Tum Brutus: Orationes q̄  
 dem eius mihi uehemēter p̄bantur. Cōpluris autē legi:atq; etiā cōmētarios quosdā scripsit re  
 rum suarū:ualde quidē inq; p̄bandos:mihi enim sūt recti & uenūsti oī ornatu oratiōis tanq̄ ue  
 ste detracta:sed dum uoluit alios habere parata unde sumerēt qui uellēt scribere historiā iep̄ris  
 gratū fortasse fecit:qui uolūt illa calamistris inurere:sanos quidē homies a scribēdo deterruit.  
 Nihil enim est in historia pura & illustri breuitate dulcius:sed ad eos si placet qui uita excessē  
 rūt reuertamur. C. Sicinius igit. Qu. Pōpei illius qui cēsor fuit ex filia nepos quæstorius mor  
 tuus est:p̄babilis orator:iam uero etiā p̄batus.Ex hac inopi ad ornandū:sed ad inueniendū ex  
 pedita Hærmagoræ disciplina:ea dat rationes certas:& p̄cæpta dicēdi:quæ si minorem habēt  
 apparatū:sūt enim exilia:tamē habent ordinē:& quasdā errare in dicēdo nō patiētes uias:has  
 ille tenēs:& paratus ad causas ueniēs:uerboꝝ nō exiens ipsa illa cōparatione disciplinaq; dicē  
 di:iam in patronoꝝ numerū puenerat. Erat etiam uir doctus imp̄mis. C. Visellius: Varro cōso  
 brinus meus: qui fuit cū Sicinio ætate cōiunctus:is qum post currulē dignitatē iudex quaestiois

esset est mortuus: in quo fateor uulgi iudiciū a iudicio meo dissenfisse: nam populo nō erat satis uendibilis: p̄ceps quædā: & cum iccirco obscura: quæ pacuta: tum rapida: & celeritate cæcata oratio: sed neq; uerbis aptiorē cito aliū dixerim: neq; sentētiis crebriorē. Præterea p̄fectus i litteris iurisq; ciuilibus iam a patre Aculeone traditā tenuit disciplinā. Reliqui sūt: qui mortui sint. L. Torquatus: quē tu nō tam cito rhetorē dixisses: & si nō deerat oratio: quā ut græci dicūt politicon. Erāt in eo plurimæ litteræ: nec eæ uulgares: sed interiores quædā: & recōditæ diuina memoria: sūma uerborū & grauitas & elegātia: atq; hæc omnia uitæ decorabat grauitas: & itegritas: me quidē admodū delectabat: etiā Triarii i illa ætate plena litteratæ senectutis oratio: quāta seueritas in uultu: quantū p̄odus in uerbis: q̄ nihil nō cōsideratū exibat ex ore. Tum Brutus: Torq̄ti: & Triarii mētionē cōmotus: utrūq; enim eorū dilexerat. Næ ego inq̄t ut omittā cætera quæ sūt innumerabilia de istis duobus cum cogito: doleo nihil p̄petuam tuā auctoritatē de pace ualuisse: nam nec istos excellētes uiros: nec multos alios p̄stantis ciues. r. p. perdidisset. Sileamus inq̄ Brute de istis: ne augeamus dolorē: nam p̄teritorū recordatio ē acerba: & acerbior expectatio reliquorū. Itaq; omittamus lugere: & tantū quid quisq; dicēdo potuerit: quoniā id q̄ri mus p̄dicemus. Sūt etiā ex iis qui eodē bello occiderūt. M. Bibulus qui & scriptitauit accurate: cum p̄sertim nō eēt orator: & egit multa cōstanter. Appius Claudius socer tuus collega: & familiaris meus: hic iam & satis studiosus: & ualde cum doctus: tum etiam exercitatus orator: & cum auguralis: tum oīs publici iuris antiq̄tatissq; nostræ bene pitus fuit L. Domitius: nulla ille quidē arte: sed latine tamē: & multa cū libertate dicebat: duo p̄terea Lætuli cōsulares: quorū Publius ille nostrarū iniuriarū ultor: auctor salutis: quicquid habuit: quantūcūq; fuit: illud totū habuit e disciplina. Instrumēta naturæ decrāt: sed tātus animi splēdor: & tāta magnitudo: ut si tibi oīa quæ clarorū uiros eēt: nō dubitar et addiscere: eaq; oī dignitate obtineret. L. autē Lætulus satis erat fortis orator: si modo orator: sed cogitādī nō ferebat laborem: uox canora: uerba nō horrida sane: ut plena eēt animi: & horroris oratio. Quereres in iudiciis: fortasse melius in. r. p. qd̄ erat iudicares satis. Ne Titus quidē posthumus contēendus in dicēdo: de rep. uero nō minus uehemens orator: q̄ bellator fuit. Effrenatus & acer nimis: sed bñ iuris publici leges atq; instituta cognouerat. Hoc loco Atticus: Putarē te inq̄t ambitiosū eē: si (ut dixisti) ii quos iam diu colligis uiuerēt. Oīs enim cōmemoras: qui ausi aliquādo sūt stātes loqui: ut mihi imprudēs. M. Seruiliū p̄terisse uideare. Nō inq̄ ego istuc ignoro Pomponi multos fuisse qui uerbum nunq̄ i publico fecissent: quā melius aliquāto possent: q̄ isti oratores: quos colligo dicere. Sed iis cōmemorādis etiā illud assequor: ut intelligatis p̄mū ex oī numero q̄ nō multi ausi sint dicere: deinde ex iis ipsis q̄ pauci fuerint laude digni. Itaq; ne hos quidē equites romanos amicos nostros: q̄ nup̄ mortui sunt. P. Cominiū spoletinū: quo accusāte defēdi. C. Corneliū: in quo & cōpositū dicēdi genus: & acre: & expeditū fuit. T. Actium p̄saurēsem: cuius accusationi respōdi pro. A. Cluētio: qui & accurate dicebat: & satis copiose: eratq; p̄terea doctus Hærmagoræ p̄ceptis: quibus & si ornāmēta nō satis opima dicēdi: tamē ut hastæ uelutibus amētata: sic apta quædam & parata singulis causarū generibus argumēta tradūtur: studio autē neminē: nec industria maiore cognoui: q̄q̄ ne i ingenio quidē qui p̄stiterit facile dixerim. C. Pisoni genero meo: nullū tēpus illi unq̄ uacabat: aut a forēs dictione: aut a cōmentatione domestica: aut a scribēdo: aut a cogitādo: itaq; tātos p̄cessus efficiebat: ut euolare: nō excurrere uideret. Eratq; uerborū & delectus elegās & apta: & quasi rotūda cōstructio: quorū argumēta excogitabant ab eo: m̄sta & firma ad p̄bandum: tum cōcinna: acutaq; sentētiæ: gestuq; natura ita uenustus: ut ars etiā quæ nō erat & e disciplina motus quidam uideret accedere. Vereor ne amore uidear plura: q̄ fuerint i illo dicere: qd̄ nō ita est. Alia enim de illo maiora dici possūt: nam nec cōtinentia: nec pietate: nec ullo genere uirtutis quenq̄ eiusdē ætatis cū illo cōferendū puto. Nec uero. M. Cælium p̄tereundum arbitror: quæcūq; eius in exitu uel fortuna: uel mens fuit: qui q̄diu auctoritati meæ paruiter: talis tri. plæ. fuit: ut nemo cōtra ciuū perditorū popularē: turbulētāq; dementiā a senatu: & a bonorū causa steterit cōstantius: q̄ eius actionem: multū tamē splēdida & grādīs: & eadē imp̄mis faceta: & purbana cōmendabat oratio. Graues eius cōciones aliquot fuerūt: acres accusatiōnes tres eæ: quæ oēs & reipub. cōtentione susceptæ defensionēs (& si illa erāt in eo meliora q̄ dixi) nō cōtemnēdæ tamē: saneq; tolerabiles: hic quā sūma uolūtate bonorū ædilis currulis scūs eēt: nescio quō discessu meo discessit a sese: ceciditq; postea q̄ eos imitari cæpit: quos ipse p̄tererat. Sed de. M. Calidio dicamus aliquid: qui non fuit orator unus e multis: potius inter multos p̄pe singularis fuit. Ita recōditas: exquisitasq; snias mollis: & pellucēs uestiebat oratio: nihil tā tenerū: q̄ illius cōprehēsiō uerborū: nihil tam flexibile: nihil qd̄ magis ipsius arbitrio fingeret: ut nullius oratoris æque in potestate fuerit: quæ p̄mum ita pura erat: ut nihil liq̄dus: ita libere fluebat: ut nūq̄ adhæresceret: nullū nisi loco positū: & tanq̄ in uermiculato emblemate (ut ait



Lucilius) structū uerbū uideres: nec uero nullū: aut durū: aut insolēs: aut humile: aut illogius du-  
 ctum: ac nō ppria uerba rerū: sed pleraq; trāslata: sic tamen ut ea nō irruisse in alienū locū: sed  
 imigrasse in suū diceres: nec uero hęc soluta: nec diffluētia: sed astricta numeris: nō apte: nec eo-  
 dem modo semp: sed uarie dissimulāterq; cōclusis. Erant autē & uerboꝝ: & sniarum illa lumia  
 quæ uocat̄ græci schemata: quibus tanq̄ insignibus in ornatu distinguebat̄ ois oratio: qua d̄ re  
 agit̄ autē illud qđ multis locis in iurifconsultorū includit̄ formulis: & ubi eēt uidebat. Accede-  
 bat ordo rerū plenus artis: actio liberalis: totūq; dicēdi placidū: & sanū genus: qđ si est optimū  
 suauiter dicere: nihil est qđ melius hoc quarendū putes: sed qum a nobis paulo ante dictum sit  
 tria uideri est quæ orator efficere deberet: ut doceret: ut delectaret: ut moueret: duo sūme tenu-  
 it: ut & rem illustraret differēdo: & aios eoꝝ qui audirēt deuinciret uoluptate. Aberat tertia il-  
 la laus: qua pmoueret atq; incitaret aios: quā plurimum pollere diximus: nec erat ulla uis: atq;  
 cōtentio sine cōsilio: q̄ eos quoꝝ altior oratio actioq; eēt: ardētius furere: & bacchari arbitra-  
 ret̄: siue q̄ natura nō eēt ita factus: siue q̄ nō cōsuesset: siue q̄ nō posset: hoc unū illi si nihil utili-  
 tatis habebat fuit: si opus erat defuit: q̄ etiā meminī qum in accusatione sua. Qu. Gallio crimi-  
 ni dedisset: sibi eū uenenū paruuisse: idq; a se eē deprehēsum: seseq; chirographa testificationes  
 indicia: quæstiones manifestā rē deferre diceret: deq; eo crimine accurate & exq̄site disputaui-  
 set: me in respōdendo qum essem argumētatus quantū res ferebat: hoc ipsum etiā posuisse p̄  
 argumento: q̄ ille qum pestem capitis sui: qum indicia mortis se cōperisse manifesto & manu  
 tenere diceret: tam solute eloq̄set: tam leniter: tam oscitanter. Tu istuc. M. Caldi nisi fingeres sic  
 ageres: p̄sertim qum ista eloquētia alienoꝝ hominū picula defendere acerrime soles: tum ne-  
 gligeres: ubi dolor: ubi ardor animi: qui etiā ex infantiū ingeniis elicere uoces: & querelas fo-  
 ler: nulla pturbatio animi: nulla corporis: frons nō pcussa: nō femur: pedis (qđ minimū est) nul-  
 la suppositio. Itaq; tantū affuit ut inflāmares nostros animos: somnū isto loco uix tenebamus:  
 sic nos sūmi oratoris: uel sanitate: uel uitio p̄ argumento ad diluendū crimen usi sumus. Tum  
 Brutus: Atq; dubitamus inq; utq; ista sanitas fuerit: an uitii? quis enim nō fateat? Qum ex om-  
 nibus oratoris laudibus lōge ista sit maxima inflāmare aios audientū: & quocūq; res postulet  
 modo flectere: qui hac uirtute caruerit: id ei qđ maximū fuerit defuisse. Sit sane ita inq;: sed re-  
 deamus ad eum (qui iam unus restat) Hortēsiū: tum de nobismetipsis: quoniā id etiā Brute po-  
 stulas pauca dicemus: q̄ faciēda mētio est: ut quidē mihi uides duoꝝ adulescentiū: qui si diuti-  
 us uixissent: magnā essent eloquētiæ laudē cōsecuti. C. Curionū te inq; Brutus & C. Liciniū cal-  
 uum arbitror dicere. Recte inq; Brute arbitraris: quoz; quidē alter: qđ uerisimile dixisset ita fa-  
 cile: soluteq; uerbis uoluebat: satis interdū acutas: crebras quidē certe snias: ut nihil posset orna-  
 tius eē: nihil expeditius. Atq; hic a magistris parū institutus naturā habuit admirabilē ad dicen-  
 dum: industriā nō sum exptus: studiū certe fuit: qui si me audire uoluisset: ut cœpat honores q̄  
 opes cōsequi maluisset. Quidnā est inq; istuc? & quēadmodū distinguis? Hoc modo inq;: qum  
 honos sit p̄miū uirtutis iudicio studioq; ciuū delatū ad aliquē: qui eum sentētiis: qui suffragiis  
 adeptus est: is mihi: & honestus: & honoratus uidef. Qui autē occasione aliqua etiā inuitis su-  
 is ciuib; nactus est imperiū: ut ille cupiebat: hūc nomē honoris adeptū: nō honorē puto: q̄ si  
 uile audire uoluisset maxima cū gratia & gloria ad sūmam amplitudinē puenisset: ascēdēs gra-  
 dib; magistratuū: ut pater eius fecerat: ut reliqui clariore; uiri. Quæ quidē etiā cum. P. Crasso  
 M. F. initio ætatis ad amicitia se meā cōtulisset: sæpe egissem arbitror: qum eū uehemēter hor-  
 tarer: ut eam laudis uia rectissimā eē duceret: quā maiores eius ei trita reliq̄ssent. Erat enim qū i-  
 stitutus optime: tum etiā p̄fecte planēq; eruditus. Ineratq; & ingeniū satis acre: & orationis nō  
 inelegās copia: p̄tereaq; sine arrogātia grauis esse uidebat: & sine segnitia uerecūdus: sed hunc  
 quoq; absorbit æstus quidā insolitæ adulescētibus gloria: qui q̄ nauarat miles operā impa-  
 tori: imperatorē se statim eē cupiebat: cui munere mos maloꝝ: atq; certā sortē incertā reliq̄t.  
 Ita grauissimo suo casu dum Cyri & Alexandri similis eē uoluit: qui suū cursum transcurrerant  
 & L. Crassi & multoꝝ crassoꝝ inuētus ē dissimillimus. Sed ad Caluū (Is enim nobis erat p̄po-  
 situs) reuertamur: qui orator fuisse: qū lris eruditior q̄ Curio: tū etiā accuratius quoddā dicēdi  
 & exq̄sitatius afferebat genus: qđ q̄q; sciēter elegāterq; tractabat: nimiū tñ ingrens in se: atq; ip-  
 se sese obseruās: metuēsq; ne uitiosū colligeret: etiā uerū sanguinē depēdebat. Itaq; eius oratio  
 nimia religione attenuata doctis: & attēte audiētibus erat illustris: multitudine autem & a foro  
 cui nata eloquētia est: deuorabat. Tum Brutus: Atticū se inq; Caluus noster dici oratorē uole-  
 bat: inde erat ista exilitas: quā ille de industria cōsequebatur: dicebat inq; ita: sed ipse errabat: &  
 alios etiā errate cogebat. Nam si quis eos qui nec inepte dicūt: nec odiose: nec puride: Attice pu-  
 tat dicere: is recte nisi Atticū p̄bat neminē. Infulsitatem enim & insolentiā tanq̄ insanā quandā  
 orationis odit: sanitatē autē & integritatē quasi religionē & uerecundiā oratoris p̄bat: hęc ois

um debet orator; eadē esse sentētia. Sin autem ieiunitatē: & siccitatē: & iopiam dūmodo sit po-  
lita: dum urbana: dum elegās: in attico genere ponit. Hoc recte dūraxat: sed quia sunt in atticis  
alia meliora. uideat ne ignoret: & gradus: & dissimilitudines: & uim: & uarietatē atticorū. Atti-  
cos inq̄ uolo imitari: quos? nec enim est unū genus: nam qd est tam dissimile: q̄ Demosthenes  
& Lysias: q̄ idem & Hypides: q̄ omnīū horū. Aeschines: quē igitur imitaris si aliquē? Ceteri er-  
go atticē nō dicebāt: si oīs: q̄s potes? qum sint ipsi dissimillimi inter se. In quo illud etiam quæ-  
ro: Phalereus ille Demetrius atticē ne dixerit? mihi quidē ex illius orationibus redolere ipse a  
Athenā uidetur. At est floridior (ut ita dicā) q̄ Hypides: q̄ Lysias. natura quādā: aut uolūtas: ira  
dī: ēdi fuit. Et quidē duo fuerūt p̄ idē tēpus: dissimilis inter se: sed atticī tamen: quoq̄ Charisius  
multarū orationū quas scribebat aliis qum cupe uideret imitari. Lysia. Demochares aut̄ qui fu-  
it Demostheni sororis filius: & orationes scripsit aliquot: & earū rerū historiā quæ erant Athe-  
nis ipsius ætate gesta: nō tam historico: q̄ oratorio genere p̄scripsit. At Charisi uult Hegestas eē  
similis: isq̄ se ita putat Atticū: ut ueros illos p̄ se pene agrestis putet. At qd ē tam fractū: tam  
minutū: tam in ipsa: quā tamē cōsequitur cōcinnitate puerile? Atticorum similes esse uolumus  
optime: sunt ne igit̄ ii atticī oratores? quis negare pōt: hos imitamur quoquo mō: qui sunt & in-  
ter se dissimilis & aliorū. Thucydidē inq̄ imitamur: optime si historiā scribere: nō si causas dice-  
re cogitatis. Thucydides enim rex gestarū p̄nūciator sincerus: & grādīs etiā fuit: hoc forēle cō-  
certatoriū iudiciale. nō tractauit genus. Orationes aut̄ quasi terposuit (multæ enim sūt) eas ego  
laudare soleo: imitari neq̄ possim. si uel: nec uelim fortasse si possim: ut si q̄s phalerno uino de-  
lectet: sed eo nec ita nouo: ut p̄ximis cōsulibus natū uelit: nec rursus ita ueterē: ut opimiū: aut  
anatum cōsulē q̄rat. Atq̄ æa notā sūt: optime credo: sed nimia uetustas: nec habet eam quā  
quærimus suauitatē: nec ē iam sane tolerabilis. Num igit̄ qui hoc sentiat si is potare uelit de do-  
lio sibi hauriendū putet? minime: sed quandā sequat̄ ætatē: sic ego isti cēfuerim: & nouā istā q̄  
si de musto: ac lacu feruidā orationē fugiendā: nec illā p̄larā Thucydidi nimis ueterē: tanq̄ ani-  
tā notā p̄sequēdā. Ipse enim Thucydides si posterius fuisset: multo maturior fuisset: & miti-  
or. Demosthenē igit̄ imitemur. O dii boni qd quasi nos aliud agimus: aut qd aliud optamus?  
at nō assequimur. Isti enim uidelicet Atticī nostri qd uolūt assequuntur: ne illud quidē intelligūt  
nō modo ita memoriā: p̄ditū eē: sed ita necesse fuisse: qum Demosthenes dicturus eēt: ut con-  
cursus audiēdi causa ex tota græcia fierēt. At qum isti atticī dicūt nō modo a corona: qd est ip-  
sum miserabile: sed etiā ab aduocatis relinquuntur: quare si anguste & exiliter dicere est attico-  
rum: sint sane atticī: sed in comitiū ueniāt: ad statē iudicē dicāt: subsellia grandiorē: & pleniorē  
uocē desiderāt. Volo hoc oratori cōtingat: ut qum auditū sit eum eē dicturū: locus in subleliis  
occupetur: cōpleat̄ tribunal: gratiosi scribæ sint in dādo: & cedēdo loco. Corona multiplex: iu-  
dex erectus: qū surgat is q̄ dicturus sit: significet̄ a corona silentiū: deinde crebræ assensiones:  
multæ admiratiōes: risus qū uelit: qū uelit fletus: ut q̄ hæc p̄cul uideat: etiā si qd agat̄ nesciat: at  
placere tñ: & in scæna eē Rosciū intelligat. Hæc cui cōtingat: eū scito atticē dicere: ut de Pericle  
audim: ut de Hypide: ut de Aeschine: de ipso qdē Demosthene maxime. Sin aut̄ acutū prudēs  
& idē sincerū: & solidū: & exsiccātū genus orōnis p̄bant: nec illo grauiore ornatu oratorio utū-  
tur: & hoc p̄priū eē atticorū uolūt: rē laudāt. Est. n̄ i arte tanta tāq̄ uaria: etiā huic minutæ subti-  
litati locus: ita fiet: ut nō oēs q̄ atticē iudē bñ: sed ut oēs q̄ bñ iudē atticē etiā dicāt. Sed redeam: rur-  
sus ad Hortensium. Sane quidē inq̄ Brutus: q̄q̄ ista mihi tua fuit p̄cunda a p̄posita orōne di-  
gressio. Tum Atticus: Aliquotiēs sum inq̄ conatus: sed interpellare nolui. Nunc qm iam ad p̄-  
orandū spectare uidet̄ sermo tuus dicā opinor qd sētio. Tu uero inq̄ Attice. Tum ille: Ego in-  
quit ironiā illā quā in Socrate dicūt fuisse: qua ille in Platonis & Xenophōtis: & Aeschini libris  
uiti: facetā & elegantē puto. Est enim & minime inepti hoīs: & eiusdē etiā faceti qum de sapien-  
tia discipret: hæc sibi ipsū detrahēre eis tribuere illudentē: qui eam sibi arrogāt: ut apud Plato-  
nem Socrates: in coclū effert laudibus Protagorā: Hyppiā: Prodicū: Gorgiā: ceteros: se aut̄ oī-  
um rerū insciū fingit: & rudē: decet hoc nescio quō illū: nec Epicuro qui id resp̄ndit assentior.  
sed in historia qua tu es usus in oī sermone: qum qualisq̄sq̄ orator fuisset exponeres: uide qd  
so inq̄ ne tam reprehēdēda sit ironia: q̄ in testimonio. Quorsus inq̄ istuc? nō enim itelligo: qa  
primū inq̄ ita laudauisti quosdā oratores: ut iperitos posses in errorē inducere. Equidē in qui-  
busdā risum uix tenebā: qū Attico Lysia Catonē nostrū cōparabas: magnū mehercule hoīem:  
uel potius sūmum & singularē uirū: nemo dicet fecus: sed oratorē: sed etiā Lysia similē: quo ni-  
hil pōt eē p̄ctius bella ironia si iocaremur: sin asseueramus: uide ne religio nobis tam adhibē-  
da sit: q̄ si testimoniū diceremus. Ego enim Catonē tuū: ut ciuē: ut senatorē: ut impatorē: ut uirū  
deniq̄ qū prudētia: & diligētia: tum oī uirtute excellentē p̄bo: orationes aut̄ eius: ut illis t̄p̄ibus  
ualde laudo: significāt enim quandā formā ingenii: sed admodū impolitā: & plane rudē. Ori-

gines uero cū oibus oratoris laudibus refertas diceret: & Catonē cum Philisto: & Thucyde  
 cōparares Bruto: ne id cēsebas: an mihi pbaturū: quos enim ne e græcis quidē q̄q̄ imitari pōt  
 iis tu cōpararas hominē tusculanū: nōdum suspicantē quale eēt copiose: & ornate dicere. Gal-  
 bam laudas: si ut illius ætatis p̄ncipem assentior: sic enim accēpimus: sin ut oratorē: cedo: quæ-  
 so orationes sūt enim: & dic hūc: quē tu plus q̄ te amas Brutū uelle te illo modo dicere: probas  
 Læpido orationes. Paulū hic tibi assentior: modo ita laudes: ut antiquas: qd̄ itē de Aphricano:  
 de Lælio: cuius tu oratiōe negas fieri quicq̄ posse dulcius: addis etiā nescio qd̄ angustius nomi-  
 ne nos capis sūmi uiri uitæq̄ elegantissime uerissimis laudibus. remoue hæc: ne ista dulcis oīo  
 ita sit abiecta: ut eā aspiciere nemo uelit. Carbonē ī sūmis oratoribus habitū scio: sed qum ī cæ-  
 teris rebus: tum in dicēdo semp: quoniā nihil est melius id laudare qualecūq̄ est solet. Dico idē  
 de Gracchis: & si de eis ea sūt a te dicta: qbus ego assentior: omitto cæteros: uenis ad eos: in qui-  
 bus iam p̄fectam putas eē eloquētiā (quos ego audiui) sine cōtrouersia magnos oratores: Cras-  
 sum & Antoniū: de horū laudibus tibi p̄sūs assētor: sed tamē nō isto modo: ut Polycteti Do-  
 ryphoz sibi Lyfippus aiebat: sic tu suasionē legis seruilix tibi magistrā fuisse. hæc germana iro-  
 nia est: cur ita sentiā nō dicā: ne me tibi assētari putes. Omitto igit̄ quæ de iis ipsis: quæ de Cot-  
 ta: quæ de Sulpitio: quæ modo de Cælio dixeris: ii enim fuerūt certe oratores: quāti autem &  
 quales tu uideris. Nam illud minus curo qd̄ cōgeffisti oparios oīs: ut mihi uideant̄ mori uolu-  
 isse nōnulli: ut a te in oratorū numerū referretur. Hæc qum ille dixisset: lōgi sermonis initiū: de-  
 pulisti inq̄ Attice: rēq̄ cōmouisti: noua disputatione dignā: quā in aliud tēpus differamus. Vol-  
 uēdi enim sūt libri: qum alioz: tum imp̄mis Catonis: intelliges nihil illius lineamētis nisi eoz  
 pigmētoz: quæ inuēta nōdum erant florē: & colorē defuisse. Nam de Crassi oratione sic existi-  
 mo: ipsū fortasse melius potuisse scribere: aliū ut arbitror neminē: nec in hoc ironiam eduxeris  
 esse: q̄ eam orationē mihi magistrā fuisse dixerim: nam & si ut tu melius existimare uideris:  
 de ea si quā nūc habemus facultatē tamē adulescētes qd̄ in latinis potius imitaremur: non habe-  
 bamus. q̄ aut̄ plures a nobis noiati sūt: eo p̄tinuit (ut paulo ante dixi) qd̄ itelligi uolui ī eo cu-  
 ius oēs cupidissimi eēt q̄ pauci digni noiē euaderēt. Quare ironia me nesi Aphricanus quidē  
 fuit (ut ait in historia sua) C. Fannius existimari uelim. Ut uoles inq̄ Atticus. Ego enim nō alie-  
 num a te putabā: qd̄ & in Aphricano fuisse: & in Socrate. Tum Brutus de isto postea: sed tu i-  
 quit me intūēs orationes nobis ueteres explicabis. Vero inq̄ Brute: sed in cumano: aut in tuscu-  
 lano aliquādo: si modo licebit: quoniā utroq̄ ī loco uicini sumus. Sed iam ad id unde digressi  
 sumus reuertamur. Hortēsius igit̄ qū admodū adulescēs ortus eēt ī foro: dicere celeriter ad ma-  
 iores causas adhiberi cōceptus est: q̄q̄ iciderat in Cotta: & Sulpitiū ætatē qui annis decem maio-  
 res excellēte tum Crasso: & Antonio: dein Philippo: post Iulio: qum iis ipsis dicēdi gloria com-  
 parabat. Primū memoria tanta quāta in uiro cognouisse me arbitror: ut quæ secū cōmentatus  
 eēt: ea sine scripto uerbis eisdē redderet: qbus cogitauisset: hoc adiumēto ille tanto sic utebatur  
 ut sua & cōmētata: & scripta: & nullo referēte oīa: oīa aduersarioz dicta meminisset. Ardebat  
 autē cupiditate sic: ut in nullo unq̄ flagratius studiū uiderim: nullū enim patiebat eē diē: qn̄ aut  
 in foro diceret: aut meditare extra forū. Sæpissime autē eodē die utrunq̄ faciebat: attuleratq̄  
 minime uulgare genus dicēdi: duas quidē res quas nemo alius: partitiōes qbus de rebus dictu-  
 rus eēt: & cōiunctiones memor: & quæ eēt dicta cōtra: quæq̄ ipse dixisset. Erat ī uerbos: splē-  
 dore elegās: cōpositione aptus: facultate copiosus: eaq̄ erat qum sūmo ingenio: tum exercitati  
 onibus maximis cōsecutus: rem cōplectebatur memoriter: diuidebat acute: nec p̄termittebat  
 fere quicq̄ qd̄ eēt in causa: aut ad confirmandū: aut ad refellendū: uox canota: & suavis: motus  
 & gestus etiā plus artis habebat q̄ erat oratori satis. Hoc igit̄ florescēte Crassus ē mortuus: Cot-  
 ta pulsus: iudicia intermissa bello: nos in forū uenimus. Erat Hortēsius in bello p̄mo anno mi-  
 les: altero tri. militū: Sulpitius legatus aberat: etiā. M. Antonius exercebat una lege iudiciū ua-  
 ria: cæteris p̄pter bellū intermissis: qui frequēs aderā: q̄q̄ pro se ipsi dicebāt oratores: nō illi q̄  
 dem p̄ncipes. L. Mēnius: &. Qu. Pōpeius: sed oratores tamen: teste disertio uterq̄ Philippo: cu-  
 ius in testimonio cōtentio: & uim accusatoris habebat: & copiā. Reliqui q̄ tum p̄ncipes nume-  
 rabātur in magistratibus erant: quotidieq̄ fere a nobis ī cōcionibus audiebātur. Erat enim tri-  
 plæ. tūc Curio: q̄q̄ is quidē silebat: ut erat semel a cōcione uniuersa relictus. Qu. Metellus celer-  
 nō ille quidē orator: sed tamē nō infans: disertio autē. Qu. Varius. C. Carbo. Cn. Pōponius: & ii  
 quidē habitabāt in rostris. C. etiā Iulius: ædilis currulis quotidie fere cōciones habebat: sed me  
 cupidissimū audiēdi p̄mus dolor pcussit: Cotta qum est expulsus: reliquos frequenter audiens  
 acerrimo studio tenebar: quotidieq̄ & scribens: & legēs: & cōmentans: oratoris tantū exerci-  
 tationibus cōtentus nō eram. Iam cōsequente anno. Qu. Varius sua lege damnatus excesserat.  
 Ego autē iuris ciuilibus studio multū opæ dabam. Qu. Scæuola. P. F. qui q̄q̄ nemini ad docendū

dabat: tamē cōsulentibus respōdendo: studiosos audiēdi docebat. Atq; huic anno p̄ximus Syl-  
la cōsule: & Pompeio fuit: tum. P. Sulpitii in tribunatu quotidie cōcionantis totū genus dicen-  
di penitus cognouimus: eodēq; tēpore qum p̄nceps academie Philo cū Atheniensū optima-  
tibus mithridatico bello domo p̄fugisset: Romāq; uenisset: totū ei me tradidi admirabili quo-  
dam ad philosophiā studio incitatus: in quo etiā cōmorabar at̄ etiū: & si rerū ipsarū uarietas:  
& magnitudo sūma me delectatione retinebat: sed tamē sublata iam esse in perpetuū ratio iu-  
dicioꝝ uidebat. Occiderat Sulpitius illo anno: tresq; p̄ximo triū atātū oratores erāt crudelis-  
sime interfecti. Qu. Catullus. M. Antonius. C. Iulius. Eodē anno etiā Moloni R. hodie Romæ  
dedimus operā: & actori sūmo caufarū & magistro. Hæc & si uidetur esse a p̄posito ratione di-  
uersa: tamē iccirco a me p̄feruntur: ut nostrū cursū p̄spicere quoniā uoluisi Brute possis. nam  
Attico hæc nota sunt: & uidere quēadmodū simus in spatio. Qu. Hortensū ipsius uestigijs p̄se-  
cuti. Trienniū fere fuit urbs sine armis: sed oratorꝝ: aut interitū: aut discessu: aut fuga (nam abe-  
rant etiā adulescētes. M. Crassus: & Lētuli duo) primas in causis agebat Hortēsius: magis magis  
q; quotidie p̄batur. Antistius Piso sæpe dicebat: minus sæpe Pōponius: raro Carbo: semel  
aut iterū Philippus. At uero ego hoc tēpore omni noctes & dies: in omniū doctrinarū medita-  
tione uersabar. Eram cū stoico Diodoro: qui qum habitauisset apud me: qūq; uixisset nup̄ est  
domi meæ mortuus: a quo qum in aliis rebus: tum studiosissime in dialectica exercebar: q; qua  
si cōtracta: & astricta eloquētia putāda est: sine qua etiā tu Brute iudicauisti te illā iustā eloquē-  
tiam (quā dialecticā dilatā eē putāt) cōsequi nō posse. Huic ego doctori: & eius artibus uariis: at  
q; multis ita erā tamē deditus: ut ab exercitationibus oratoriis nullus dies uacuuus eēt. Cōmen-  
tabar declamātās: sic enim nūc loquūtur sæpe cū. M. Pisone: & cū. Qu. Pōpeio: aut cum aliquo  
quotidie: idq; faciebā multū etiā latine: sed græce sapius: uel q; græca oratio plura ornamenta  
suppeditat: cōsuetudinē similiter latine dicendi afferebat: uel q; a græcis sūmis doctoribus: nisi  
græce dicerē: neq; corrigi possim: neq; doceri. Tumultus interim recupanda rep. & crudelis in-  
teritus oratorꝝ triū: Scæuolæ: Carbonis Antistii: reditus Cottæ: Curionis: Crassi: Lētuloꝝ Pō-  
pei: leges & iudicia cōstituta: recupata resp. ex numero autē oratorꝝ Pōponius Cēsorinus: Mu-  
rena sublati. Tum p̄mum nos ad causas & p̄uatas & publicas adire cōpimus: nō ut in foro di-  
sceremus: qd̄ plariq; fecerūt: sed ut quantū nos efficere potuissemus docti in forū ueniremus.  
Eodē tēpore Moloni dedimus operā: dictatore enim Sylla legatus ad senatū de R. hodieꝝ p̄-  
miis uenerat. Itaq; p̄ma causa publica p̄ Sexto R. ofcio dicta tantū cōmēdationis habui: ut nō  
ulla eēt quæ nō nostro digna patrociniū uideret: deinceps inde multas: quas nō diligēter elabo-  
ratas etiā q̄ elucubratas afferebamus: nūc quoniā totū me nō nauo aliquo: aut crepundiis: sed  
corpore omni uideris uelle cognoscere: cōplectar nōnulla etiā quæ fortasse uideant minus ne-  
cessaria. Erat eo tēpore in nobis sūma gracilitas: & infirmitas corporis: p̄cerū: & tenue collū: q;  
habitus: & quæ figura nō p̄cul abesse putatur a uitæ piculo: si accedit labor: & lateꝝ magna cō-  
tentio. Eoq; magis hoc eos qbus eram charus cōmouebat: q; oia sine remissione: sine uarieta-  
te: ui sūma uocis: & totius corporis cōtentione dicebā. Itaq; qum me & amici & medicihorta-  
rentur: ut causas agere desisterē: qd̄ uis potius piculū mihi ad eundē: q̄ a sperata dicēdi gloria di-  
scedendū putauī. Sed qum cōserem remissione & moderatione uocis: & cōmutato genere di-  
cēdi me & periculū uitare posse: & tēperatius dicere: ut cōsuetudinē dicēdi mutarem: ea causa  
mihi in Asiā p̄fiscēdi fuit. Itaq; qum eēm biēniū uersatus in causis: etiā in foro celebratū meū  
nomē eēt: Roma sum p̄fectus. Qum uenissem Athenas sex mēses cū Anthioco ueteris acade-  
miæ nobilissimo: & prudētissimo philosopho fui: studiūq; philosophiæ nunq̄ itermissum a p̄-  
ma adulescētia cultū: & semp̄ auctū: hoc rursus sūmo auctore: & doctore renouaui. Eodē tamē  
tēpore Athenis apud Demetriū Syrū ueterē: & nō ignobilē dicēdi magistrū: studiose exerceri  
solebā: post a me Asia tota pagrata est: cū sūmis quidē oratoribus: qbus cum exercebar ipsis lu-  
bētibus: quoꝝ erat p̄nceps Menippius stratonicēsis: meo iudicio tota Asia illis t̄pibus disertissi-  
mus: & si nihil habere molestiæ: & ineptiæ atticoꝝ est: hic orator in illis numerari recte pōt.  
Assiduissime autē mecū fuit Dionysius Magnes: erat etiā Aesculus Cnidius: Adramitenus Xe-  
nocles: hi tum in Asia rhetorꝝ p̄ncipes numerabant: quibus nō cōtentus R. hodum ueni: meq;  
ad eundē: quē Romæ audiuerā Molonē applicaui: qum actorē in ueris causis: scriptorēq; præ-  
stantē: tum in notādis: aī aduertēdisq; uitis: & institūdo: docēdoq; prudentissimū. Is dedit ope-  
ram si modo id cōsequi potuit: ut nimis redūdantes nos: & suprafluētes iuuenili quadā dicēdi  
impunitate: & licētia rep̄meret: & quasi extra ripas diffluentē coerceret. Ita reca p̄i me biennio  
post: nō modo exercitator: sed p̄pe mutatus. Nam & cōtentio nimia uocis reciderat: & quasi  
referuerat oratio: lateribusq; uires: & corporis mediocris habitus accesserat: duo tum excellē-  
bant oratores: qui me imitādi cupiditate incitarēt: Cotta: & Hortēsius: quoꝝ alter remissus: &

lenis: propriis uerbis comprehendens solute & facile sententiā: alter ornatus: acer: & non talis qualem tu cum Brute iam deflorescentē cognouisti: sed uerborum: & actionis genere comotior. Itaque cum Hortensio mihi magis arbitrabar rem esse: quae & dicendi ardore eram propior: & aetate comunctior. Etenim uiderā in iisdem causis: ut pro M. Canulcio: pro Cn. Dolobella consulari: quum Cotta princeps adhibitus esset: priores tamē agere partes. Hortensium aetatem enim oratore incensum: & agentē: & canorum concursus hominū: forisq; strepitus desiderat. Unū igitur annum quum rediissemus ex Asia causas nobilis egimus: quum quaesturā nos: consulatū Cotta: aedilitatē peteret Hortensius: interim me quaestorē Siciliensis excepit annus. Cotta ex consularatu est profectus in Galliam: princeps & erat: & habebatur Hortensius. Quum autē anno post e Sicilia me recēpisssem: iam uidebatur illud in me quicquid esset esse profectum: & habere maturitatē quandam suam. Nimis multa uideor de me ipse praesertim: sed omni huic sermone propositū est: nō ut ingenium & eloquentiā meam prospicias: unde longe absūm: sed ut laborē & industriā. Quum igitur essem in plurimis causis: & in principibus patronis quinquēniū fere uersatus: tum in patrociniō siciliēsi maxime in certamē ueni designatus aedilis: quum designato consule Hortensio. Sed quoniā omnis hic sermo noster non solū enumerationē oratoriā: uerū etiam praecēpta quaedā desiderat: quid tanq̄ notandū & animaduertendū sit in Hortensio breuiter licet dicere. Nam si post consulatū credo quod uiderit ex consularibus neminē esse secū comparandū: negligeret autē eos qui cōsules nō fuissent: summum illud studiū remisit: quo a puero fuerat incensus: atq; in omnium rerū abūdantiā uoluit beatius: ut ipse putabat remissius certe uiuere. primus: & secundus annus: & tertius tantū quasi de picturae ueteris colore detraxerat: quantū nō quiuis unus ex populo sed aestimator doctus: & intelligēs posset: magnū scelus. Longius autem praecedens: ut in ceteris eloquentiae partibus: tum maxime in celeritate: & concinnatione uerborum adhārescens sui dissimilior uidebat fieri quotidie. Nos autē nō desistebamus: quum omni genere exercitatiōis: tum maxime stilo: nostrū illud augere quantūcūq; erat. Atq; (ut multa omittā) in hoc spatio: & in iis post aedilitatē annis & praetor primus: & incredibili populari uolūtate sim factus. Nam quum propter assiduitatē in causis: & industriā: tum propter exquisitius: & minime uulgare orationis genus animos hominū ad me dicēdi nouitate cōuerteram. Nihil de me dicā: dicā de ceteris: quos nemo erat qui uideret exquisitius quā uulgus hominū studuisse litteris: quibus sors profectae eloquentiae continetur: nemo qui philosophiā cōplexus esset: matrem omnium benefactorum: beneque dictorum nemo qui ius ciuile didicisset rem ad puatas causas: & ad oratoris prudentiā maxime necessariam: nemo qui memoriā rerū romanarū teneret: ex qua siquādo opus esset ab inferis locupletissimos testes excitaret: nemo qui breuiter arguteque incluso aduersario laxare iudicū aios: atq; a seueritate paulisper ad hilaritatē: risūq; traduceret: nemo qui dilatare posset: atq; a propria ac de finita disputatione hois: ac temporis cōmunē quaestione uniuersū generis orationē traduceret: nemo qui delectandi gratia digredi parūper a causa: nemo qui iracundiā magnopere iudicē: nemo qui ad fletū posset adducere: nemo qui animū eius: quod unum est oratoris maxime propriū: quocūq; res postularēt impelleret. Itaque quum iam pene euauisisset Hortensius: & ego anno meo: sexto autem post illū cōsulem cōsul factus essem: reuocare se ad industriā cōepit: ne quum pares honore essemus: aliqua re superiores uideremur. Sic duodecim post meū cōsularū annos in maximis causis: quum ego mihi illū: sibi me ille anteferebat cōiunctissime uersati sumus: consulatusq; meus qui illum primo leuiter perstrinxerat: idē nos rerū mearū gestarū: quas ille admirabatur laude cōiūxerat. Maxime uero perspecta est utriusq; nostrum exercitatiō: paulo ante quā perterritum armis hoc studiū Brute nostrum conticuit subito: & omittit quum lege Pompeia ternis horis ad dicendū datis ad causas simillimas inter se: uel potius easdem noui ueniebamus quotidie: quibus quidem causis tu etiam Brute praesto fuisti: cōplurisq; & nobiscum: & solus egisti: ut qui non satis diu utxerit Hortensius: tamē hunc cursum consecerit: annis ante decem causas agere cōepit: quā tu es natus: idē quartosexagesimo anno per paucis ante mortē diebus una tecū focerū tuum defendit Appiū. Dicendi autem genus quod fuerit in utroque orationes utriusq; etiam posteris nostris indicabunt. Sed si quaerimus cur adulescēs magis floruerit dicendo: quod senior Hortensius causas reperimus uerissimas duas: primū quod genus erat orationis asiaticū: adulescentiae magis cōcessū: quā senectuti. Gēna autē asiaticae dictionis duo sūt. Unū sūiosum: & argutū sūiosum nō tam grauibus: & si ueris: nunq̄ cōcinnis: & uenustis: qualis in historia Timaeus: in dicēdo autem pueris nobis Hierocles Alabadeus: magis etiam Menedes frater eius fuit: quos utriusq; orationes sūt impm̄is ut asiatico in gēne laudabiles. Aliud autē genus ē nō tā sūiosum frequentatū quā uerbis uolucris: atq; incitatū: quale est nūc Asia tota: nec flumine solū orationis: sed etiam exornato & faceto gēne uerborum: in quo fuit Aeschilus Cnidius: & meus aequilis Milesius Aeschines. In iis erat admirabilis orōis cursus: ornata sūiositas cōcinnitas nō erat. Haec autē (ut dixi) gēna dicēdi aptiora

sunt adulescētibꝫ in senibus grauitatē nō habēt. Itaq; Hortēsius utroq; genere florens: clamores faciebat adulescēs. Habebat enim & Menediū illud studiū crebrarū uenustarūq; sniā: in qbus ut i illo græco: sic in hoc erāt quædā magis uenustæ: dulcesq; sniæ: q̄ aut necessaria: aut interdū utiles. Et erat oratio qum icitata & uibrans: tum etiā accurata: & polita. Nō pbātur hæc senibus: sæpe uidebā qum irridentē: tum etiā irascentē: & stomachantē Philippū: sed mirabant adulescētēs: multitudō mouebat. Erat excellēs iudicio uulgi: & facile p̄mas tenebat adulescens. Etsi enim genus illud dicēdi auctoritatis habebat parē: tamē aptū esse ætati uidebat: & certe q̄ & ingenii quædā forma lucebat: & exercitatione p̄fecta erat uerborū: eratq; astricta cōprehēsa sūmam hominū admirationem excitabat. Sed qum iam honores: & illa senior auctoritas grauius quiddā req̄reret: remanebat idē: nec decebat idē: q̄q; exercitacionē studiūq; dimiserat: qđ in eo fuerat acerrimū: cōcinnitas illa: crebritasq; sniæ: p̄stina manebat: sed ea uestitu illo orationis: quo: cōsueuerat ornata nō erat. Hoc tibi ille Brute minus fortasse placuit: q̄ placuisset: si illum flagrantē studio: & florentē facultate audire potuisses. Tum Brutus: Ego uero ista inquit quæ dicis uideo qualia sint: & Hortensiu magnū oratorē semp̄ putauī: maximeq; pb̄uī pro Messalla dicentē: qum tu affuisti: sic ferūt inq̄. Idēq; declarat totidē: quot dixit (ut aiunt scripta) uerbis oratio. Ergo ille a Crasso cōsule: & Scæuola usq; ad Paulū & Marcellū cōsules floruit: nos i eodē cursu fuimus a Sylla dictatore: ad eodē fere cōsules. Sic. Qu. Hortēsii uox extincta fato suo est: nostra publico. Melius quæso ominare inqt Brutus: sit sane ut uis inq; & id nō tā mea causa q̄ tua: sed fortunatus illius exitus: qui ea nō uidit qum fierēt quæ p̄uidit futura. Sæpe enim inter nos impendētes casus defleuimus: qum belli ciuilis causas in p̄uatoꝝ cupiditatibus inclusas: pacis spem a publico cōsilio eē exclusam uideremus: sed illū uidet̄ felicitas ipsius qua semp̄ est usus: ab eis miseriis quæ cōsecuræ sunt morte uindicasse. Nos autē Brute quoniā post Hortēsii clarissimi oratoris mortē orbæ eloquētiæ: quasi tutores relictī summs domi teneamus eam septā liberali custodia: & hos ignotos: atq; imprudētes: p̄cos repudiemus: tueamurq; ut adultā uirginē caste: & ab armatoꝝ impetu: qnantū possumus: phibeamus. Equidem & si doleo: me in uitā paulo serius tanq̄ in uiam ingressū: p̄usq; cōfectum iter sit in hęc. r. p. noctē incidisse: tamē ea cōsolatione sustetor: quā tu mihi Brute adhibuisti tuis suauissimis litteris: qbus me forti aīo eē oportere cēsebas: q̄ ea gessissem: quæ de me etiā me tacētē ipsa loquerētur: mor tuo uiuētq;. Quæ si recte eēt: saluti reip. sin secus: interitū ipso testimoniu meoꝝ de. r. p. cōsiliōꝝ darēt: sed in te intuēs Brute doleo: cuius in adulescentiā p̄ medias laudes: quasi quadrigis uehementē trāsuerſa incurrit misera fortuna reipu. hic me dolor tāgit: hæc me cura sollicitat: & hūc mecū fociū eiusdē: & amoris & iudicii. Tibi fauēmus: te tua frui uirtute cupimus: tibi optamus eam reimp. in qua duorū generū amplissimorū renouare memoriā atq; augere possis. Tuū enim forē: tuū erat illud curriculū: tu illuc ueneras unus: qui nō linguā modo acuisſes exercitatione dicēdi: sed & ipsam eloquentiā locupletauisſes: grauiorūq; artiu instrumento: & iisdem artibus decus oē uirtutis cū sūma eloquētiæ laude iunxisſes. Ex te duplex nos afficit sollicitudo qđ & ipse rep. careas: & illa te. Tu tamē & si cursū ingenii tui Brute p̄mit hæc importuna clades ciuitatis: cōtine te in tuis pennibus studiis: & effice id qđ iam p̄p̄modū: uel plane potius effeceras: ut te eripias ex ea quā ego cōgessi in hūc sermonē turba patronorū. Nec enim decet te ornatū uberrimis artibus: quas qum domo haurire nō posses accersuisti ex urbe ea quæ domus est semp̄ habita doctrinæ numerari in uulgo patronorū. Nam qui te exercuit Pāmenes uir lōge eloquētissimus græciæ. Quid illa uetus academia: atq; eius hæres Haristus hospes & familiaris meus. Siquidē similes maioris partis oratorū futuri sumus: nōne cernimus uix singlis ætatibus binos oratores laudabilis cōstituisse? Galba fuit iter coæquales unus excellens: cui quēdam modum accēpimus: & Cato cedebat senior: & qui tēporibus ætate inferiores fuerūt: Lapidus postea: deinde Carbo. Nam Cracchi in cōc. onibus multo faciliore: & liberiore genere dicēdi: quorū tamē ipsoꝝ ad ætatē laus eloquētiæ perfecta nōdum fuit: Antonius Crassus: post Cotta Sulpitius Hortēsius: nihil dico amplius: tantū dico: si mihi accidisset ut numerare in multis: si operosa est concursatio magis opportunorū.

FINIS.

Q. CICERO DE PETITIONE CONSULATVS  
AD. M. T. CICERONEM FRATREM SVVM.

**T** SI TIBI omnia suppetunt: quæ consequi ingenio: aut usu: aut diligentiâ possunt: tamen ab amore nostro non sum alienum arbitratus ad te perscribere ea quæ mihi ueniebant in mentem dies ac noctes de petitione tua cogitanti: non ut aliquid ex iis noui adicerem: sed ut ea quæ in re dispersa atq; infinita uidentur esse: ratione: & distributione sub uno aspectu ponerentur: quæ plurimum natura ualet: tamen uidentur in paucorum mensum negotio posse simulatio naturam uincere Ciuitas quæ sit cogita: quid petas: qui sis: prope: quotidie ad forum tibi descendenti meditandû hoc sit: nouus sum: consulatum peto: Roma est: nominis nouitatem dicendi gloria maxime subleuabis: semper ea res plurimum dignitatis habuit: non potest qui dignus habetur patronus consularium: indignus cõsulatu putari. Quæ obrem: quoniam ab hac laude proficisceris: & quicquid es: ex hoc es ita paratus ad dicendum uenito: quasi in singulis causis iudicium de omni negotio futurû sit. Eius facultatis adiumenta quæ scio tibi esse seposita: ut parata ac prompta sint cura: & sæpe quæ de Demosthenis studio & exercitatione scripsit Demetrius recordare: deinde & amicorû multitudo: & genera appareât. Habes enim ea quæ noui habuerunt: omnes publicanos: totum fere equestrem ordinem: multa præterea municipia: multos abs te defensos homines cuiusq; ordinis: aliquot collegia: præterea studio dicendi cõciliarios plurimos adulescentulos: quotidianam amicorû assiduitatē & frequentiam. Hæc cura: & ut teneas cõmendando: & rogando & omni ratione efficiendo: ut intellegant qui debent tua causa referendæ gratiæ: & qui uolunt obligandi tui tēpus sibi aliud nullû fore. Etiã hoc multum uidentur adiuuare posse nouum hominē hominû nobilium uoluntas: & maxime consularium pdest: quoq; in locum: ac numerum si puenire uelis ab iis ipsis illo loco: ac numero dignum putari. Si rogandi omnes sunt diligēter: & ad eos allegandum persuadendûq; est iis. Nos semper cū optimatibus de rep. sensisse minime populares fuisse: siquid locuti populariter uidemur: id nos eo cõsilio fecisse: ut nobis. Cn. Pompeium adiungeremus: ut eum qui plurimum posset: aut amicû in nostra petitione haberemus: aut certe non aduersariû. Præterea adulescentes nobiles elabora: ut habeas: uel teneas studiosos quos habes: multum dignitatis afferent: plurimos habes: perfice ut sciant quantum in his putes esse si adduxeris: ut ii qui non uolunt cupiant: plurimum quidem proderunt. At multum & nouitatem tuã adiuuât quod eiusmodi nobiles tecum petunt: ut nemo sit qui audeat dicere plus illis nobilitatem quã tibi uirtutem prodesse oportere. Iam. P. Galbam: & L. Crassum sũmo loco natos quis est qui petere cõsulatum putet? Vides igitur ex amplissimis familiis hominum: qui sine neruis sint: tibi pares non esse. At Antonius & Catilina molesti sunt: immo homini nouo: industrio: innocenti: disertio: gratioso apud eos qui res indicant optandi competitores: ambo siccarii: ambo libidinosi: ambo egētes: eorû alterius bona proscripserat uidimus: uocē deniq; audiimus: iurantem se Romæ iudicio æquo: cum homine græco certa re nõ posse: & ex senatu eiectû scimus. Optima uero censorum existimatione in prætura competitorē habuimus amico Sabidio: & Panthera quod ad tabulam quos poneret non habebat: quo tamen in magistratu amicam quam palam domi haberet de machinis emit. In petitione autem cõsulatus cauponas omnes hic compilare per turpissimam legationem maluit quã adesse & p. r. supplicare. Alter uero dii boni quo splendore est: primum nobilitate eadem qua Catilina num maiore? non: sed uirtute. Quã obrem quã Manius umbram suam metuit: hunc negliges quidem natum in patris egestate: educatû in fororis stupris: corroboratum in cæde ciuium: cuius primus ad. r. p. aditus i equitibus romanis occidendis fuit. Nam illis (quos meminimus) Gallis qui tantum tintiniorum ac uanniorû ac tanusiorum capita demebant. Sylla unum Catilinam præfecerat: in quibus ille hominem unum optimumq; Catullum fororis suæ uirum equitem Romanum: nullarûq; partium: tum semper natura: tum etiam ætate iam quia tum suis manibus occidit. Quid ego nunc dicam petere cum eo te consulatum: qui hominem charissimum po. Ro. M. Marium inspectate po. ro. uirgis per totam urbem ceciderit: ad bustû egerit: ibi oî cruciatu lacerarit: uiuo statim collû gladio sua dextera secuerit: quã sinistra capillû eius a uertice teneret: caput sua manu tulerit: quã iter digitos eius riuî sãguis fluere: quã postea cû histriõibus: & cû gladiatoribus ita uixit: ut alteros libidinos: alteros facinoris adiutores haberet: quã nullû i locû tã factû: ac tã religiosû accessit: i quo nõ & si i aliis culpa nõ eēt: tñ ex sua neq;tia de decoris suspitionē relinq;ret: quã ex curia curiose: & Antios

ab atris Sapalas & Caruilios: ex equestri ordine Pompilios & Cneios sibi amicissimos comparauit: qui tantum habet audaciæ: tantum nequitia: tantum deniq; in libidine artis: & efficacitatis: ut ppe i parentu gremiis ptextatos liberos cõstrupauerit. Quid ego nũc tibi de Aphricæ? Quid de testiu dictis scribam? nota sunt: & tu ea sapius legito: sed tamẽ hoc mihi non prætèmittendum uidetur: qui primum ex eo iudicio tam egens discessit: q̄ iudices eius ante illud iudicium fuerunt: deinde tam iuidiosus: ut aliud meum iudicium quotidie flagitetur: hic sic se habet ut magis timeat: etiam si quieuerit: q̄ ut contemnat: siquid cõmouerit: quanto melior tibi fortuna petitionis data est: q̄ nuper homini nouo. C. Cælio: ille cum duobus hominibus ita nobilissimis petebat: ut tamen in iis omnia pluris essent q̄ ipsa nobilitas: sũma ingenia: sũmus pudor: plurima beneficia: sũma ratio ac diligentia petedi: tamen eorum alterum qum decisset: alterum etiam qum multo esset inferior genere: superior nulla re pene superauit. Quare si facies ea quæ tibi natura & studia quibus es usus semper largiuntur: quæ temporibus tui ratio desiderat: quæ potes: quæ debes: non erit difficile certamen iis cõpetitoribus: qui nequaquã sũt tam genere insignes: q̄ uitis nobiles. Quis enim reperiri potest tam improbus ciuis: qui uelit uno suffragio duas in remp. siccas distinguere? Quoniam igitur quæ subsidia nouitatis haberes: & habere posses exposui. Nunc de magnitudine petitionis dicendum uidetur. Consulatum petis quo honore nemo est qui te nõ dignum arbitretur: sed multi qui inuideant. Petis enim homo ex equestri loco locum sũmum ciuitatis: atq; ita sũmum: ut forti homini: diserto: innoceti multo idem ille honos plus amplitudinis q̄ cæteris afferat. Noli putare eos qui sunt eo honore usi non uidere tu qum idem sis adeptus quid dignitatis habiturus sis: eos uero qui cõsularibus familiis nati locum maiorũ consecuti non sunt: suspicor tibi nisi qui admodum te amant inuidere: etiã nouos homines prætorios existimo: nisi qui tuo beneficio uincti sunt nolle abs te honore superari. Iam in populo q̄ multi inuidi sunt: q̄ multi consuetudine horum annorũ ab hominibus nouis alienati: uenire tibi in mentẽ certe scio: esse etiam nõnullos tibi iratos ex iis causis quas egisti necesse est. Iam illud tu te circũspicito: q̄ ad Cn. Pompei gloriam augendam tanto studio te dedisti: num quos tibi putes ob eam causam esse amicos? Quãobrem qum & sũmum locum ciuitatis petas: & uideas esse studia quæ tibi aduersentur: adhibeas necesse est omnem rationem & curam & laborem & diligentiam in petitione magistratuũ: quarum altera in amicorum studiis: altera in populari uoluntate ponenda est. Amicorum studia beneficiis & officiis: & uetustate: & facilitate: ac iocunditate naturæ parta esse oportet: sed hoc nomen amicorum in petitione latius patet q̄ in cætera uita. Quisquis est enim qui ostendat aliquid in te uoluntatis: qui colat: qui donum uentitet: is in amicorum numero est habendus. Sed tamen q̄ sunt amici ex causa quæstoriæ cognationis: aut affinitatis: aut sodalitatũ: aut alicuius necessitudinis: his carum: ac iucũdum esse maxime prodest: deinde ut quisquis optimus: ac domesticus maxime ut is amet: quiq; fidelissimum esse te cupiat: ualde elaboradum puto: ut tribules: ut uicini: ut clientes: ut deniq; liberti: postremo & seruitus. Nam fere omnis sermo ad forensem famam a domesticis emanat auctoribus: deinde sunt instituendi cuiuscunq; generis amici ad speciem hominis illustri honore ac nomine: qui etiam si suffragandi studia non nouerint: tamen afferunt petitori aliquid dignitatis ad iusticiam obtinendam. Magistratus ex quibus maxime confules: deinde tribu. plæ. ad conficiendum centurias: homines excellenti gratia qui abs te tribunatum: aut centuriam: aut aliquod beneficium: aut haberent: aut ut habeant sperent: eos prorsus magnopere compara & confirma: nam per hos annos homines ambitiosi uehemẽter omni studio: atq; opere laborarunt: ut possent a tribulibus suis ea quæ peterent impetrare. hos tu homines quibuscunq; rationibus poteris ut ex animo: atq; ex illa sũma uoluntate tui studio si sint laborato. Quod si satis grati homines essent: ea omnia parata esse debebant: sicut parata esse concerno: nam hoc biennio quatuor sodalitates ciuium ad ambitionem gratiosissimorum tibi obligasti: Fundani. Qu. Galli. C. Cornelii. L. Coruini: & horum in causis ad te deferendis: quid eorum sodales recæperint: & confirmarint scito. Nam interfui: quare hoc tibi faciendum est: ut idem ab his qd̄ debent exigas: sæpe cõmonendo: rogando: confirmando: curado: ut intelligant nullum se aliud tempus unq̄ habituros restituendæ gratiæ: profecto homines & spe reliquorum tuorum officiorum etiam recentibus beneficiis ad studium seruandum excitantur. Et omnino quoniam eo genere amicitia: petitiõ tua maxime nunciata est: quo causarum defensionibus adeptus es: fac ut plane in rebus quos deuinctos tenes descriptum ac dispositum suum cuiq; munus sit. Et quemadmodum memini qui nulla in re illis unquam molestus fuisti: sic cura ut intelligant omnia te quæ ab illis tibi deberi putaris ad hoc tempus reseruasse. Sed quoniam tribus rebus homines maxime ad beniuolentiam aliquam hoc suffragandi studia ducuntur beneficio: spe: adiunctione animi uel uoluntate: animaduertendum est quem



admodum cuiq; horum generi sit inseruendum. Minimis beneficiis homines adducuntur: ut satis causæ putent se ad studium suffragationis dedisse: nedum hi quibus saluti fuisti: quos tu habes plurimos: & intelligant si hoc tuo tēpore tibi non satisfecerint: se probatos nemini unq; fore: qđ cum ita sit: tamen rogandi sunt: atq; etiam in hanc opinionem adducendi: ut qui nobis obligati fuerint: his uicissim nos obligari adhuc uideamur posse. Qui autē spe tenētur: qđ genus hominū multo est diligentius atq; officiosius: his fac ut ppositum ac paratū auxilium tuum esse uideatur: deniq; ut spectatore te suorum officiorum esse intelligant diligentem: ut uide re te plane: atq; animaduertere quantū ab unoquoq; p̄ficiscatur appareat. Tertiū illud genus est studiorum uoluntariū: qđ agendis gratiis: accōmodandis sermonibus ad eas rationes propter quas quisq; studiosus esse uidebitur: significando erga illos pari uoluntate adducēdā amicitiam in spem familiaritatis & cōsuetudinis cōfirmari oportebit. Atq; in his omnibus generibus iudicatio & perpendito quantū quisq; possit ut scias: & quēadmodum inseruias: & quid a quoq; expectes ac postules. Sunt enim quidam homines in suis ciuitatibus & municipiis gratiosi. Sunt diligentes & copiosi: qui etiam si antea studuerint huic gratiæ: tamen ex tēpore elaborare eius causa cui debent aut uolunt: facile possunt. His hominū generibus sic inseruendū est: ut ipsi intelligant te uidere quid a quoq; expectes: sentire quid accipias: meminisse quid accēperis. Sunt autē qui aut nihil possunt: aut etiam odio sunt tribulibus suis: nec habent tantū animi: aut facultatis: aut enitantur ex tempore. Hos internoscas & uideto ne spe in aliquo maiore posita præsidiū parum cōparetur. Et qđ partis & fūdatis amicitiiis frætum: ac munitū esse oportet: tamen in ipsa petitione amicitiae permultæ: ac perutiles cōparantur. Nam in exteris molestiis habet hæc tamē petitio cōmodi possis honeste: qđ in cætera uita non queas quoscūq; uelis adiungere ad amicitiam: quibus cum si alio tēpore agas ut te utantur absurde facere uideare. In petitione autē nisi id agas: & cum multis & diligenter nullius petitor esse uideare. Ego tibi hoc confirmo esse neminem: nisi aliqua necessitudine cōpetitorum alicui tuorum sit adiunctus: a quo non facile si cōtenderis impetrare possis: ut suo beneficio promerēatur se ut ames: & sibi ut debeas: modo ut itelligat te magni existimare: & animo agere bene se. ponere fore ex eo non breuem & suffragatoriam: sed firmam & perpetuam amicitia. Nemo erit mihi crede in quo modo aliquid uirtutis sit: qui hoc tēpus sibi oblatum amicitiae tecum cōstituendæ præmittat: præsertim quum tibi hoc casus afferat: uti tecū petant: quorum amicitia aut contemnenda aut fugienda sit: & qui hoc qđ ego te hortor: non modo non assequi: sed ne incipere quidem possit. Nam quid incipiat Antonius homines adiungere: atq; imitare ad amicitia: quos per se suo nomine appellare non possit: Mihi quidē stultius nil uidetur q̄ existimare eum studiosum tui quem non noris. Eximiam quandam gloriam ac dignitatem: ac rerum gestarū magnitudinem esse oportet: in eo quē homines ignoti nullis suffragantibus meritis honore afficiant. Nāq; ut homo iners sine officio: sine ingento cū infamia nullis amicis septus: hominē plurimorum studio: atq; omnium bona existimatione munitū præcurrat: sine magna culpa negligentiae fieri non potest. Quāobrem omnes centurias multis & uariis amicitiiis cura ut confirmatas habeas: & primum id qđ ante oculos est senatores: equitesq; ro. exterorū hominum uarios homines & gratiosos cōplectere. Multi homines urbani: industrii: multi libertini: in foro gratiosi: uarii q; uersantur: quos per te: quos per cōmunes amicos poteris sumere: cura ut tui cupidi sint: elaborato: appetito: allegato: sumo beneficio te afficere ostendito: deinde habe oratores urbis totius: collegium omnium pagorum uicinitatum. Ex iis p̄ncipes ad amicitiam tuam si adiunxeris: per eos reliquā multitudinem facile tenebis: postea totam italiā fac ut in animo & in memoria tibi distributam: comprehēsq; habeas: ne quod municipium: coloniam: præfecturam: locum deniq; italiæ: nequē esse patiare: in quo non habeas firmamenti: qđ satis esse possit. Perq; ras etiā: & inuestiges homines ex omni regione: eosq; cognoscas: appetas: cōfirmes: cures ut in suis uidelicet ciuitatibus tibi aliquos petant: & tua causa quasi candidati sint. uolent te amicum si suam a te amicitiam expeti uidebūt: id ut intelligant oratione quæ ad rationē pertinet conseruare homines municipales: & rusticā: nomine tūm noti in amicitia se esse arbitrentur. Si uero etiam præsidiū se aliquid sibi cōstituere putant non amittunt occasionē promerendi: hos ceteri: & maxime tui cōpetitores ne norunt quidē: tu & nosti: & facile cognosces: sine quis amicitia esse non potest. neq; id tamē satis est: tamen si magnū est: sed ut consequatur spes utilitatis: atq; amicitiae: ne nomēculator: sed amicus & bonus esse uideare. Ita quum & hospitios p̄pter suā ambitionem qui apud tribules suos plurimum gratia possint: studiosos in cēturiis habeas: & ceteros qui apud aliquā partē tribulū p̄pter municipii: aut ciuitatis: aut collegii rōnē ualent cupidos tui cōstitueris in optima spe eē debebis. Iā eq̄tū cēturiæ multo facilius mihi diligētia posse tēneri uident. Primū cognoscēdi sūt eq̄tes: deinde adipiscēdi: multo. n. facilius illa adolescētuloz

ad amicitiam ætas adiungitur: deinde habebis tecum ex iuuentute optimū quēq; & studiosissimum humanitatis: tamē equester ordo sequetur illius auctoritatē ordinis: si abs te adhibebitur ea diligentia ut non ordinis illius auctoritatē solum uolūtate: sed etiam singulorū amicitias eas centurias confirmatas habeas. Iam studia adulescentulorū in suffragando: in obeundo: in nunciando: in assentando: mirifice & magna & honesta sunt: & quoniā assentationis mentio facta est id quoq; curandū est: ut quotidiana cuiusq; generis & ordinis: & ætatis utare. Nam ex ea ipsa copia cōiectura fieri poterit quanto sis in ipso campo uirium ac facultatis habiturus. Huius autē rei tres partes sunt: una salutorū qum domū ueniunt: Altera deductorū: Tertia assentatorium. In saluatoribus qui magis uulgares sunt: & ad hanc consuetudinē (quæ nūc est) plures ueniunt: hoc efficiendū est ut hoc ipsum minimū officium eorū tibi gratissimum esse uideat. Qui domū tuam uenient: his significato te animaduertere: & eorū amicis qui illis renuncient ostendito: sæpe ipsis dicito: sic homines sæpe qum obeunt plures cōpetitores: & uideant unum esse aliquem qui hæc officia maxime animaduertat: ei se dedunt: deserūt cæteros: minutatim ex cōmunibus proprii: ex phucosis firmi suffragatores euadūt. Iam illud teneto diligēter si eum qui tibi pmiserit phucum (ut dicitur) facere uelle sēseris: ut te id audisse: aut scire dissimules. Siquis tibi se purgare uolet q̄ suspectū esse arbitretur: affirmes te de illius uoluntate nunq̄ dubitasse: nec debere dubitare. Is enim qui se non putat satisfacere amicis esse nullo modo potest. Scire autem oportet quo quisq; animo sit: ut & quantū cuiq; confidas constituere possis. Iam deductorū officiū qd̄ maius est q̄ salutorū hoc gratius tibi esse, significato atq; ostendito: & quoad eius fieri poterit cæteris tēporibus descēdito. Magnam offert opinionem: magnā dignitatem quotidiana in deducendo frequētia. Tertia est ex hoc genere assidua assentatorum copia in ea quos uoluntarios habes: cura ut intelligāt te sibi in perpetuū sūmo beneficio obligari. Qui autem tibi debent ab iis plane hoc munus exige: qui per ætatem ac negociū poterunt ipsi tecum ut assidue sint: qui si sectari non poterūt necessarios suos in hoc munere cōstituunt. Valde ego te uolo: & ad rem pertinere arbitror semper cum multitudine esse: præterea magnā affert laudem: & sūmam dignitatem si ii tecū erunt qui a te defensi: & qui per te seruati: ac iudiciis liberati sunt. Hæc tu plane ab iis postulato: ut quoniā nulla impensa per te alii rem honestā: alii salutem ac fortunas omnes obrinuerūt: nec aliud ullum tēpus futurum sit: ubi tibi referre gratiam possint: hoc te officio remunerēt. Et quoniā in amicorū studiis hæc omnis oratio uersatur: qui locus in hoc genere cauedus sit: prætermittendū non uidetur fraudis: atq; insidiarū: & perfidiarū plena sunt omnia. Non est huius tēporis perpetua illa de hoc genere disputatio: quibus rebus beniuolus & dissimulator diiudicari possit. Tātū est huius temporis admonere. Sūma tua uirtus eosdē homines: & simulare tibi esse amicos: & inuidere coegit. Quāobrem illud teneo neruos: atq; artus esse sapiētiae non temere credere. Et qum tuorū amicorum studia cōstitueris: tum etiā obtrectatorum atq; aduersariorū rationes & genera cognoscito. Hæc tria sūt: unū ex iis quos læsisti: alterū qui sine causa non amant: tertium qui cōpetitorum ualde amici sunt: quos læsisti: qum cōtra eos pro amico diceris iis te purgato plane: necessitudines cōmemorato in spem adducito te ni eorū rebus si se in amicitia cōtulerint: pari studio atq; officio futurū spōdeto: qui sine causa non amāt eos aut beneficio: aut spe: aut significādo tua erga illos studia futura delinies dans operā: ut de illa animi prauitate deducas: quorū uolūtas erit abs te ppter cōpetitorū amicitias alienior: hos quoq; inserui oratione qui superiores: & si pbare poteris te in eos ipsos cōpetitores tuos beniuolo esse animo ostēdito: quoniā de amicitias cōstituendis satis dictū est: dicendū est de illa altera parte petitionis: quæ in populari ratione uersatur. Ea desiderat nomē: elationē: blanditiā: assiduitatem: benignitatē: rumorū spem in. r. p. Primū id qd̄ facis ut homines noris: significa ut appareat: & arrige ut quotidie melius fiat. Nihil mihi tam popolare: neq; tam gratū uidetur: deinde id qd̄ natura non habes indue in animū ita simulandum esse: ut natura facere uideare: nō comitas tibi: necesse est ea quæ bono: ac suaui hoīe digna sunt sed opus est magnopere blāditia: quæ etiā si uitiosa est & turpis in cætera uita: tamē in petitione necessaria. Tibi enim qum deteriorē aliquē assentādo facis: improba est: qum amicitiosem nō tam uitupanda: petitori uero necessaria est: cuius & frons: & uultus: & sermo ad eorū quoscūq; cōuenerit sensus: & uoluntatē comitāndus est. Iam assiduitatis nullū est p̄ceptum: uerbū ipsum docet quæ res sit: p̄dest quidē uehemēter nusq̄ dicere: sed tamē hic fructus est assiduitatis nō solum esse Romæ atq; in foro: sed assidue petere sæpe eosdē appellare: nō cōmittere ut quisq; possit dicere: qd̄ eius sit: cōseq; possis si abs te nō sit rogatū & ualde ac diligēter rogatū. benignitas aut late patet: & ē i re familiari: q̄ q̄q; ad multitudine puenire nō pōt: tñ ab amicis laudat: multitudine grata ē. Est i cōiuiis q̄ facere abs te & amicis tuis cōcelebrent: & passim: & tributim: ē etiā in opa quā puulga & cōica. Cura ut aditus ad te diurni: atq; nocturni pateāt: neq; solū foribus

ædium tuarū: sed etiā & uultu & fronte: quæ est animi ianua: quæ si significant uoluntatē abdi-  
tam esse: ac retusam parui refert patere ostiū. Homines enim non modo promitti sibi: præser-  
tim quæ a candidato petant: sed etiā large: ac honorifice promitti uolūt: quare hoc quidem fa-  
cile præceptū est: ut quod acturus sis id significes te studiose ac libenter esse facturū. Illud difficili-  
us & magis ad tēpus quā ad naturam accommodatum tuam: quod facere non possis ut iucunde ne-  
ges: quorum alterum est boni uiri: alterū boni petitoris. Nam quum id petitur quod honeste: aut si-  
ne detrimento nostro promittere non possumus: quomodo si quis roget ut cōtra amicum ali-  
quam causam recipiamus belle negandū est: ut ostendas necessitudinē: demonstras quod moleste  
feras aliis te id rebus exacturū esse persuadeas. Audiui hoc dicere quendam de quibusdam ora-  
toribus ad quos causam suam detulisset: graviorē sibi orationē fuisse qui negasset: quā illius qui  
recapisset: sic homines fronte & oratione magis quā ipso beneficio: reque capiūtur. Verum hoc p-  
babile est: illud alterū subdūm tibi homini planito: sed tamē ipsi tuo cōsulam quibus in te p-  
pter aliqd' officium necessitudinis affuturū negaris: tamē ii possunt abs te placati: æquique disce-  
re: quibus autē iccirco negatus quod te impeditū eē dixeris: aut amicorum negociis: aut grauioribus  
causis: aut ante suscepris inimici discedūt oēs quod hoc animo sūt: ut tibi te mētiri malint: quā nega-  
re. C. Cotta in ambitione artifex dicere solebat se operā suam quod non cōtra officiū rogaretur  
polliceri solere omnibus impartire iis apud quos optime poni arbitraretur. Ideoque se negari  
nemini quo sæpe acciderunt causa: cur is cuius pollicitus esset uacuis foret plus quā putasset: ne-  
que posse domū eius compleri qui tantū modo reciperet: quantum uideret se obire posse casu  
fieri ut agantur. Deinde esse extremum ut nascatur is cui mendaciū dixeris: id si promittas &  
incertum est: & in diem & in paucioribus: sin autem id neges: statim alienant se & inimicantur.  
Plures enim multo sunt qui rogant uti liceat opera alterius quā qui utātur. Quare satis est ex iis  
aliquos aliquando in foro tibi nasci: quā omnis cōtinuo domi præsertim quum multo magis ira-  
scantur iis qui negant: quā iis qui inuideant ea causa impeditū facere quod promittit ut cupiat si  
ullo modo possit. At ne uidear aberrasse a distributione mea qui hæc in hac populi parte pe-  
titionis disputem hoc sequor. Hæc oīa nō tam ad amicorum studia: quā ad popularē famam ptine-  
re: & si inest aliqd' dictū ex illo genere benigne respōdere: studiose inseruire negociis amicorum ac pi-  
culis: tamē hoc loco ea dico quibus multitudine capere possis: ut de nocte domus cōpleatur:  
ut multi spe tui p̄sidii teneantur: ut amicitiores abs te discedāt quā accesserint: ut quā plurimū aures  
optimo sermone cōpleant. Sequitur enim ut de rumore dicendū sit: cui maxime seruiendū est  
Sed quæ dicta sūt omni superiori ratione eadē ad celebrandū rumorē ualent: dicēdi laus: studia  
publicanorum: & equestris ordinis hominū: quod nobiliū uolūtas: adolescentulorum frequētia: eorum qui  
abs te defensi sūt assiduitas: ex municipiis multitudo eorum quos tua causa uenisse appareat: be-  
ne hoīes nosse: cōmuniter appellare: assidue ac diligēter petere: benignū ac liberalē eē: bene lo-  
qui: existimare domus: ut multa nocte cōpleatur: omnium generū frequētia adsit: satissia oratio  
ne oībus re: opaque: multis p̄ficiat in id quod fieri pōt laborare & arte ac diligētia: nō ut ad popu-  
lum ab iis oībus fama pueniat: sed ut in iis studiis populus ipse uersetur. Iam urbanā illā multi-  
tudinē & eorum studia qui cōciones tenent: quæ adeptus est in Pōpēio ornādo Manilii causa re-  
cipiēdi Cornelio defendēdo excitāda nobis sunt: quod adhuc habuit nemo: ut simul quidē splen-  
dorem hominū: uoluntatesque haberet. Efficiendū etiam est ut sciant omnes. S. Pompei sumam  
erga te esse uoluntatē: & uehementer ad illius rationes te id assequi quod petis pertinere. Postre-  
mo tota petitio cura ut pompe plena sit: ut illustris: ut splendida: ut popularis: ut habeat sumā  
speciem: ac dignitatē: ut etiam siquid possit ne cōpetitoribus tuis existat: aut sceleris: aut libidi-  
nis: aut largitionis accommodata ad eorum mores infamia: atque etiā in hanc petitionē maxime ui-  
dendū est ut spes. r. p. bona de te sit: & honesta opinio. Nec tamē in petendo. r. p. cape scēda est:  
neque in senatu: neque in cōcione: sed hæc sunt tibi retinēda: ut senatus te existimet ex eo quod ita ui-  
xeris defensorem auctoritatis suæ fore. Et equites romani boni & locupletes: & uita acta te stu-  
diosum ocii: atque rerum tranquillarū multitudo ex eo dūtaxat quod oratione in concionibus ac  
iudicio populari fuisti: te a suis cōmodis alienū non futurū. Hæc mihi ueniebat in mentem de  
duabus cōmonitionibus matutinis: quo tibi quotidie ad fores descendenti meditandū esse dix-  
eramus: nouus sum: Consulātū peto. Tertiū restat: Roma est ciuitas ex nationū conuētū consti-  
tuta: in qua multæ insidiæ: multa fallacia: multa in omni genere uitia uersantur: multorum arro-  
gātia: multorum cōtumacia: multorum maliuolētia: multorum superbia: multorum odiū: ac molestia p-  
ferēda est. Video eē magni cōsiliū atque artis in tot hoīum cuiusmodi uitis tātisque uersantē uitare  
offensionē: uitare fabulā: uitare insidias: eē unū hoīem cuiusmodi uitis tātisque ac sermonū &  
uoluntatū ueritatem. Quare etiam atque etiā perge tenere istā uiam: quā instituisti. Excelle dicē-  
do hoc: & tenentur Romæ homines: & alliciuntur: & ab impediēdo: ac lædendo repelluntur.

Et quoniam in hoc uel maxime uitiosa est ciuitas q̄ largitione interposita uirtutis & dignitatis obliuisci solet: in hoc fac ut te bene noras: ut intelligas eum esse te qui iudicii ac periculi metū maximum cōpetitoribus afferre possis. Fac itaq; ut se abs te custodiri: atq; obseruari sciāt: tum diligentia tuam: tum auctoritatē uimq; dicendi: tum p̄fecto equestris ordinis erga te studium pertimescent. Atq; hæc ita te uolo illis p̄ponere: ut uideare occasione non meditari: sed ut hoc terrore facilius hoc ipsum qd̄ agis cōsequare: & plane sic cōtende omnibus neruis ac facultati bus ut adipiscamur qd̄ petimus. Video esse nulla comitta tam inq̄nata largitione: quibus non gratis aliquæ centuriæ renūcient suos maxime necessarios. Quare si aduigilamus p̄ rei digni tate: & si nostros ad sūmum studiū beniuolos excitamus: & si hominibus studiofis gratiosifq; nostri suum cuiq; munus describimus: & si competitoribus iudicia p̄ponimus: si equestribus metum iniicimus: diuifores ratione aliqua coercemus: p̄fici potest ut largitio nulla fiat: aut ni hil ualeat. Hæc sunt quæ putauī non melius scire me q̄ te: sed facilius his tuis occupationibus colligere unum in locū posse: & ad te perscripta mittere: quæ tamen & si ita scripta sunt: ut nō ad omnes qui honores petant: sed ad te p̄prie: & ad hanc petitionē tuam ualeant: tamē tu siqd̄ mutādū esse uidebitur: aut omnino tollendū: aut siquid erit p̄teritum: uelim hoc mihi dicas. Volo enim hoc cōmentariolum petitionis haberi omni ratione p̄fectum.

ΤΕΛΟΣ

RATORVM genera esse dicuntur tanquam poetarum. hoc secus est: nam alterum est multiplex. Poematis enim tragici: comici: epici: mellici etiam ac dithyrambici: quo magis est tractatum a latinis suum: quo cuiusque est diuersum a reliquis. Itaque & in Tragedia Comicum vitiosum est: & in comedia tragicum turpe. Et in caeteris est suus cuiusque certus sonus: & quaedam intelligentibus nota uox. Oratorum autem si quis ita numerat plura genera: ut alios gradis: aut grauis: aut copiosos: alios tenuis: aut subtilis: aut breuis: alios eis interiectos & tanquam medios putet: de hominibus dicit aliquid: de re parum. In re enim quid optimum sit: in homine autem quod dicitur. Itaque licet dicere Ennium summum Epicum poetam: sicut ita uidetur: & Pacuum tragicum: & Cecilium fortasse comicum. Oratorum genera non diuido: perfectum enim quaero. unum autem est genus perfectum: a quo qui absunt non genere differunt: ut ab Actio Terentius: sed in eodem genere non sunt pares. Optimus est enim orator qui dicendo animos audientium: & docet: & delectat: & promouet. Docere debet: delectare honorarium: promouere necessarium: hoc ut alius magis quam alius faciat concedendum: uere id fit non genere: sed gradu. Optimum enim unum est & proximum quidem ei simillimum: ex quo perspicuum: quod optimo dissimillimum sit: id est deterrimum. Nam quonia eloquentia constat ex uerbis & sententiis proficiendum est: ut pure & emendate loquentes: quod est latine. Verborum & propriorum & translatorum elegantiam persequamur: in propriis autem aptissima eligamus: in translatis ut similitudinem secuti utamur alienis. Sententiarum autem tot sunt genera quot dixi esse laudum. Sunt enim docendi acute: delectandi quasi argute: commouendi etiam graues: sed & uerborum est structura quaedam duas res efficiens: numerum: & lenitatem: & sententiarum suam compositionem habet ad rem probanda accommodatum ordinem: sed earum omnium res: ut aedificiorum memoria est quasi fundamentum: lumen actio. Ea igitur in quo omnia erunt summa: erit peritissimus orator: in quo media mediocritas: in quo minima deterrimus. Et appellatur omnes oratores: quasi pictores: omnes appellatur etiam mali: nec generibus inter se: sed facultatibus differunt. Itaque nemo est orator qui Demosthenis simile se esse nolit: at Menander Homeri noluit. Genus autem erat aliud: at id non est in oratoribus: aut etiam si est: ut alius grauitate sequens subtilitatem fugiat. Contra: alius acutior se quam ornatiorem malit: etiam si est in genere tolerabile: non est certe in optimo: siquidem quod omnes laudes habet. id est optimum. Hoc autem breuius dixi quidem quam res periebat: sed ad id quod agimus non fuit dicendum pluribus. Unum enim quomodo sit genus: id quale sit quaerimus. Est autem tale quale floruit Athenis: ex quo oratorum ipsa uis ignota est: nota gloria: nam alterum multi uiderunt uitiosi nihil apud eos esse: alterum pauci: laudabilia multa esse. Est enim uitiosum in sententia siquid absurdum: aut alienum: aut non acutum: aut submissum est. In uerbis si inquinatum: si abiectum: si non aptum: si durum: si longe petitum: haec uitauerunt fere omnes: qui aut attici numerantur: aut dictum attice: sed quatenus ualuerunt: sani duxerunt sicci habent: sed ita ut Palaestra spatium in xisto ut liceat non ab olympiis coronam petant: qui quo modo: & quis careat omni uitio non sint contenti: quasi bona ualitudine: sed uires: lacertos: sanguinem quaerunt: quaedam etiam suauitate coloris: eos imitemur si possumus: si minus illos potius quam corrupta sanitate sunt: quod est proprium atticorum: quam eos quorum uitiosa abundantia est: quales Asia multos tulit: quod quo faciemus: si modo id ipsum assequemur (est quidem permagnus) imitemur si possumus Lyfiam: & eius quidem tenuitate potissimum. Est multis in locis grandior: sed quae & praeterea ille: & pleraque: & eas ipsas: & alias paruorum rerum clausulas scripsit: uidet esse ieiunior: quam se ipse consulto ad minutarum generum causam limauerit. Quodque qui ita faciet si cupiat uberior esse non possit: habeat sane orator: sed de minoribus: magno etiam oratori illo modo saepe dicendum est in tali genere causam. Ita fit ut Demosthenes certe possit sumisse dicere: elate Lyfias fortasse non possit. Sed si eodem modo putat: exercitu in foro: & in omnibus templis quae circa forum sunt: collocato dici per Milone potuisset: ut si de re praeterea ad minimum iudicem diceremus: uim eloquentiae sua facultate: non rei natura metuerent. Quare nonnullos sermo iam increbuerit: partim seipsum attice dicere: partim neminem nostrum dicere alteros negligamus. Satis enim his res ipsa responderet: quum aut non adhibeat ad causas: aut adhibiti derideant: nam si adhibeant esse id ipsum atticorum sed qui dici a nobis attico more nolunt: ipsi autem oratores se non esse contenti. si teretis aures habent intelligentesque iudicium tanquam picturam probanda: adhibetur etiam inscii faciendi cum aliqua solertia iudicandi. Sin autem intelligentiam ponunt in audiendi fastidio: neque eos quicquam excelsum magnificumque delectat Dicant se quiddam subtile: politum: utile: graue: ornatumque continere: id uero desinat. dicere qui subtiliter dicit: eos solos attice dicere. id est quasi sicce: & itegre: & ample: & ornate: & copiose: quomodo eadem itegritate atticorum est: quod dubium est utrum orationem nostram tolerabile tantum: an etiam admirabilem esse cupiamus? Non enim quaerimus iam quod sit attice dicere: ex quo intelligit: quam graecorum

oratorꝝ p̄stantissimi sint. s. hi qui fuerūt Athenis. Eorꝝ autē p̄nceps facile Demosthenes: hunc si quis imitet: eum & attice diciturū: & optime: ut is quoniā attici nobis p̄positi sūt ad imitādum: bene dicere id sit attice dicere: sed qum in eo magnus error sit: & quale eēt id dicēdi genus putaui mihi suscipiendū laborē utilē studio s̄: mihi ipsi quidē nō necessariū. Cōverti enim ex atticis duorꝝ eloquētissimorꝝ nobilissimas orationes inter se cōtrarias: Aeschini & Demosthenis: nec cōverti ut interpretēs: sed ut orator iisdē sentētiis: & eorꝝ formis tanq̄ figuris: uer bis ad nostram consuetudinē aptis: in qbus nō uerbū p̄ uerbo necesse habui reddere: sed genus omniū uerborū: uimq; seruauī: nō tñ ea me annumerare lectori putauī oportere: sed tanq̄ appēdere hic meus labor assequet: ut nostri homines q ab illis exigāt: q se atticos uolūt: & ad quā eos q̄si formulam dicēdi reuocēt: intelligāt: sed exorit Thucydides: eius enim quidā eloquentiā admiratur: id quidē recte: sed nil ad eū oratorē quē quærimus. Aliud enim est explicare res gestas narrando: aliud argumentādo criminari: crimēue soluere: aliud narrantē tenere auditorē: aliud cōcionantē. At loq̄tur pulchre num melius q̄ Plato: necesse est tñ oratori quē q̄rimus cōtrouersias explicātī dicēdi genere apto ad docendū: ad delectādū: ad pmouēdū. Quare siq; erit q̄ Thucydidis genere causas in foro se diciturū p̄fiteat: is abhorrebit: etiā sūptiōe eius q̄ uer̄at in ciuili iure: & foret: qui Thucydidē laudauit suā nostrā sniam: quin ipsū Isocrate quē diuinus Plato suū fere æquale admirabiliter in Phædro laudari fecit a Socrate: quēq; oēs dicebāt esse doctissimū oratorē: tamē hūc in numero nō repono. Nō enim i acie uerfat. & ferro: sed quasi rudibus eius erudit oratio: a me autē quo maximis minima cōferam gladiatorꝝ par nobilissimū iducit Aeschines tanq̄ æternius (ut ait Lucilius) non spurcus homo: sed acer & doctus: quō a Pacidiano hoc cōponit: optimus lōge post hoīes natos. Nihil. n. illo oratore arbitror posse cogitari dininius Huic labori nostro duo genera reprehēsiōnū apponūtur: unū hoc uerbū melius græcia quo q̄ ratur: & qd possint ipsi melius q̄ latine: alterū qd ista potius legāt: q̄ græcas. Iidem Andriā & Sinephæbos: nec minus Terentiū & Cæciliū q̄ Menadrū legāt: nec Andromachā: aut Anthiopā aut Epygonos latinos recipiūt: sed tamē Enniū & Pacuuiū: & Actiū potius: q̄ Euripidē: & Sophoclem legūt. Quod igit̄ est eorꝝ in oratiōibus a græco cōuersis: fastidiū nullū qum sit in uersibus: sed aggrediemur iam qd̄ suscipimus: si p̄us exposuerim quæ causa sit deducta in iudiciū. Quoniā eēt lex Athenis: ne quis populi faceret scitū: ut quisq; corona donaret i magistratu p̄usq; orationē rettulisset. Et altera lex eos qui donarent populo in cōcione donari debere: q̄ i senatu Demosthenes curator muris reficiēdis fuit: eosq; sua refecit pecunia. De hoc igitur Cthesiphon scitū fecit: nullis ab illo rationibus relatis: ut corona aurea donaret: eaq; donatio fuit in theatro populo cōuocato: qui locus nō cōcionis legitimæ: atq; ita p̄dicaret eum donari uirtutis grā beniuolētiæq; quas is erga populū Atheniēsem haberet. Hūc igit̄ Cthesiphontē in iudiciū adducit Aeschines: qd̄ cōtra leges scripsisset: ut & rationibus nō relatis corona donaret: & ut in theatro: & q̄ de uirtute eius & beniuolētia falsa scripsisset: quoniam Demosthenes nec uir bonns eēt: nec benemeritus de ciuitate. Causa ipsa abhorret: illa quidē formula cōsuetudinis nostræ: sed est magna: habet enim & legū interpretatōne satis acutā in utraq; partē: & meritoꝝ in rēp. cōcionē sane grauē: itaq; cā fuit Aeschini q̄ a Demosthene eēt capitis accusatus: q̄ legationē mētus eēt: ut ulciscēdi inimici causa nomine Cthesiphōtis iudiciū fieret de factis factisq; Demosthenis. Nō enim tam multa dixit de rationibus nō relatis: q̄ de eo q̄ ciuis improbus: ut optimus laudatus eēt: hanc multā Aeschines a Cthesiphōte petiit quadriēnio ante Philippi macedonis mortē: sed iudiciū factū est aliquot annis post Alexandrū iam tenentē Asiā: ad qd̄ iudiciū cōcurus dicit̄ e tota græcia esse factus. Quid enim aut tam uisendū: aur audiēdū fuit: q̄ sumorꝝ oratorꝝ in grauissima causa accurata: & inimicitū interfā cōtentio: Eorꝝ ergo orationes ut spero expressero uirtutibus utēs illoꝝ. i. sentētiis ex earꝝ figuris: & rerū ordine: uerba p̄sequēs eatenus: ut nō abhorreāt a more nostro: quæ si egregie omnia cōuersa nō erunt: tamen ut generis sint eiisdē elaborabimus. Erit regula ad quā eorꝝ dirigātur orationes: qui attice uolunt dicere: sed de nobis satis. Aliquādo enim Aeschinē ipsum audiamus latine dicentem.

Ex dictis Ciceronis apertissime constat orationes Aeschinis: & Demosthenis pro Cthesiphonte e græco in latinum per ipsum conuersas: sed quia incuria & iniuria temporum intercideret opere præcium fuit illarum orationum traductionem quā Leonardus Aretinus edidit subnectere ne imperfectum opus esse uideretur.

AESCHINIS CONTRA CTHESIPHONTEM DE DEMOSTHENIS CORONATIONE PER LEONARDVM ARETINVM IN LATINAM ORATIONEM INTERPRAETATA: ORATIO INCIPIT.

VANTI conatus parētur uiri Atheniēses ad hoc iudiciū oppugnādū. Quātisq; ꝑ ꝑeibus nitantur quidā circa forꝑ: ne iusta & cōsuetā in ciuitate fiat: uidetis. Ego autē cōsilius uenio: ꝑmū diuis: secundū legibus: & uobis: mihi nullius conatū plus ualiturū eē q̄ iura & leges. Vellē igit̄ Atheniēses ut senatus & cōcionēs ab his q̄ ꝑsident recte administrarent: utq; leges q̄s tulit Solō de oratorꝑ honestate: seruarent. Ut liceret ꝑmū utiq; antiquissimo oīum ciuiū quēadmodū iura ꝑcipiūt modeste pulpitū adeūti sine tumultu & turba ex reꝑ: usu atq; experientia: q̄ utilia forēt reip. cōsulere. Deinde ab reliq; ciuibus. ꝑt cuiusq; aetas exigit: sniā dicerent. Sic eqdē arbitror ciuitas recte gubernaret: nec mltū iudiciis egeremus. Sed qm̄ cūcta illa q̄ bn̄ & laudabiliter hactenus isitura uidebatur: nūc defluxere: ut decernūt qdā faciliter cōtra leges: & alii hęc ipsa decreta cōfirmāt: nō dubito modo ꝑrogatiuā sortiti: sed ex cōposito affidētes: & siq; alioꝑ ꝑsit: ac sniās rite dici uelit: huic q̄ reꝑ. nō amplius cōem: sed ꝑpriā putāt: minitant iudicia: dissoluerūt sniās: ex cōtētionē iudicat. Silet uox illa ꝑconis honestissima: q̄s cōsulere uult ex his q̄ supra qnq; gesimū sint annū & rursus ex aliis gradatim ciuibus. Oratorꝑ impudētā neq; leges: neq; magistratus: neq; tribus ꝑrogatiuā hñs: neq; tribuli ipsi cohercere iā ꝑnt: his ita se hñtibus: & melius: una reliq; ē reip. ꝑs si qd̄ ego itelligo: iudicia eorꝑ q̄ cōtra leges scribūt: quā si uos nūc dissoluetis uiri Atheniēses: ut dissoluetibus assētimini: ꝑdico uobis apte nullā uos amplius reꝑ. hituros. Scitis. n. uiri Atheniēses administrādaz ciuitatū tres eē modos: nā aut tyrānus ciuitatē occupat: aut potētes aliq;: aut ꝑpls eā obtinet. Quā tyrānus: aut potēs dñat: cūcta ex eorꝑ arbitrio uolūtateq; gerunt. Quā uero ꝑpls obtinet: tūc leges ualēt. Nullus ḡ nostrꝑ ignoret: quotiēs de his q̄ cōtra leges scribunt iudicat: totiēs de libertate ūra iudicari: quā obrē i eo iureiurādo: qd̄ iudices ꝑstāt: ꝑmo loco positū ē: secundū leges sniā dicturos. Vidit. n. legū lator: quotiēs leges i ciuitate seruant: totiēs & libertatē seruari. Quorꝑ memores: odisse debetis eos: q̄ cōtra leges scribūt. Nec qcq; tale cōmissū paruipēdere: nec ob ullius gratiā ab huius iudicii seueritate recedere. Nō ꝑtoꝑ: q̄ iā pridē qbus dā oratoribus additi reꝑ. euerterūt: nō hospitū: quorꝑ ꝑces colligūt qdā ad iudicia ciuitada. Sed quēadmodū in bello q̄sq; nostrꝑ locū sibi cōmissū deferere erubesceret: sic nūc eā partē reip. cuius custodia hodie uobis cōmissa ē: nō deseratis. Cōsiderare. n. debetis ciues ūros uobis hodie reꝑ. credidisse: & alios adesse: & itueri hoc iudiciū: alios abisse ad negocia obeūda: quos ueritit: & iurisiurādū: & legū memores: si onidemus Cthesiphontē & cōtraria legibus: & mēdacia: & iutilia reip. decreuisse: rescindite huiusmodi decreta: cōseruate libertatē: cōpescite eos q̄ cōtra leges: & cōtra utilitatē reip. gerūt. Quod si ita aiati ea q̄ dicent audire uoletis: apte scio uos & iustā: & ꝑiā: & utilē nobis ipsis: & huic ꝑplo sniā laturos. De uniuersa igit̄ accusatione mediocriter: mihi dixisse uideor: de legibus autē cōtra q̄s Cthesiphō scripsit pauca dicere uolo. Superioribus qdē ꝑribus gerētēs qdā amplissimos magistratus: & pecunias publicas tractātes: suis largitionibus efficiebāt: ut in senatu: & apud ꝑplm̄ ab oratoribus laudarent: coronasq; & cōmēdatiōnes publice hñent. Itaq; postea quā rō admīstratorꝑ ab eis reposceret: tā accusatores: q̄ iudices ad sumā difficultatē adducebant. Multisq; i manifesto furto rephēsis cōtingebat absolui: nec i merito. Absurdū. n. credo putabāt iudices eūde hōiem i eadē urbe: ac eodē forte anno repiri ꝑmū a ꝑplo iusticiā ac uirtutis grā coronatū: deinde paulopost i iudicio furti dānatū. Quare hi q̄ iudicabāt: nō de ꝑposito crimie: sed de uerecundia ꝑpli sniā ferre cogebant. Hęc igit̄ legū cōtēplās legē tulit (& nimiū qdē optimā) neminē coronari licere: q̄ ob magistratū gestū reddendis rōnibus obnoxius eēt. Sed licet his cū oī diligētia a latore legū ꝑscꝑtis: tñ repiunt cōtra hęc rōnes quādā: q̄s nisi q̄s uobis exponat: faciliter decipemini. Sūt. n. q̄ in huiusmodi decretis mediocritatē qdā sequunt: si qd̄ mediocre ꝑt eē i his: q̄ cōtra legē fiūt. Attñ sūt aliq; q̄ ita moderant sniā suā: ut adiciāt: tū demū fore coronādos: quā rōnē reddiderint. Et ciuitas qdē eodē modo iniuriā patit. Nā anticipat laudibus & coronis examē de eis futuz: illud dūtaxat itereft: q̄ i illa adiectione pudor & modestia qdā scribētis ondit. Ctesiphon autē istas leges cōculcans: nec ullū honestatis uelamētū opponēs: anteq; rōnes redderent: anteq; examē subiret i magistratu adhuc cōstitutū coronari Demosthenē scripsit. Dicēt cōtra hęc alio modo asserētēs quotiens electus q̄s ex decreto qcq; gerat: nō eē eū magistratū: sed ꝑcurationē ac misteriu qd̄ dā. Magistratus autē eos eē: q̄ ex sortitione publica gerunt: & q̄ suffragiis ꝑpli creant: ut ꝑtores: ut ꝑfecti eqū: ut alii deinceps magistratus. Alia uero cūcta ꝑcuratores eē: & opa ex decretis cōmissa. Aduer sus ista ego legē asserā: quā uos Atheniēses uelut ex ꝑposito tulistis ad huiusmodi cauillationes ꝑꝑelēdas: in q̄ scꝑtū ē: oēs magistratus iudicio ꝑpli creatos: & ꝑfectos publicis opibus. Est autē De

mosthenes publico muroꝝ ope p̄fectus: & oēs q̄ tractāt aliqd̄ publicū supra triginta dies: & q̄ iudicioꝝ p̄tātē accipiūt. Oēs aut̄ q̄ publicis opib⁹ p̄sūt: iudicioꝝ p̄tātē ferunt. Nō. n. subesse sed p̄esse diuitiis lex iubet. Nā & q̄ sorte pueniūt magistratus nō obscuri: sed clari sūt: eosq̄ rōibus reddēdis obnoxios quēadmodū alios magistratus lex facit. Quod aut̄ uera dico: leges ipse uobis oñdēt. Recita leges. LEGES. Quādo igit̄ uiri atheniēses quos lator legū magistratus appellat: isti p̄curatores & misteria uocabūt: uestꝝ erit opus meminisse & aduersus eosq̄ ipudētā legē opponere: eisq̄ ostēdere nō eē locū apud uos sophistā astuto: uerboꝝ cauillatōnibus leges euertere adnētī. Sed q̄to q̄ eloq̄ntior ē: tāto is si cōtra legē dicat: maiori odio dignū p̄iri oportet. Debet. n. uiri atheniēses una & eadē uox eē oratoris & legis. Quā aut̄ aliam lex: aliā orator uocē emittit: legi assētīdū ē: nō ipudētā oratoris dicētis. Ad illud aut̄ qd̄ Demosthenes uelut fortissimū iactabit pauca dicere uolo. Dicit. n. p̄fectus opi muroꝝ sū: fateor. Sed ego centū mihi forte. p̄ largitus sū: & opus maius ē factū. Quid ergo reddēdis rōnibus obnoxios sum: nisi forte. p̄ liberalitatis rōnē qs reddere obnoxios ē? Ad hęc uidetis q̄ iuste r̄ideā: in hac tā exigua: tāq̄ uetusta urbe. Nemo nō obnoxios ē: q̄ quoquo modo ad rēp. se cōtulerit. Docebo aut̄ p̄mo in his q̄ qs minime putaret. Sacerdotes tā mares q̄ fēmas obnoxios eē lex iubet: nec singulos solū: uerū etiā uniuersos: ut eumolopidas: caduceatores: & alios oēs. Rursus p̄fectos nauū lex obnoxios facit: nō publicas tractātes pecunias: nec uestros reddit⁹ mīstrātes: sed p̄mo nū suū p̄ uobis liberaliter cōsumētes. Nec solū p̄fecti nauū: sed maximū oīum collegioꝝ calculus iudicū subiicit. Nā & cōsiliū Ariopagi apud rōnales scribi lex iubet: & examē uestꝝ subire. Nō ergo coronabit̄ qs ex Ariopagi cōsilio: nec patriū illis ē: nec affectāt id qd̄: nec satis esse putāt: si apud eos qs iniuriā nō fecerit: sed si delinq̄: p̄cenis afficiūt. At uestri oratores nimia licētia exultāt. Rursus cōsiliū q̄ngētoꝝ obnoxios facit legū lator: atq̄ ita obnoxios diffidit: ut eū q̄ reddēdis rōnibus obnoxios sit: absentē fieri phibeat. Dii boni dicet q̄ sp̄iā: an q̄a magistratū gessi urbē exire nō potero? Ita ne pecuniis publicis subtractis fuga utaris? Insup̄ eius p̄rimonū q̄ obnoxios sit: dedicari: aut afferrī: aut alienari uetat. Deniq̄ & uno uerbo cōprehendā substantias eoz̄: q̄ obnoxios sūt: nō liberas: sed obligatas legū lator eē uoluit: quoad rōnē reddiderunt. At ē aliqs q̄ in dignitate cōstitutus: neq̄ tetigit qcq̄ ex publico: neq̄ cōsūpsit: an ergo rōnem is reddet? Ita. n. dicit lex: hūc scribere debere se nec accepisse qcq̄ ex publico: neq̄ cōsūpsisse. Sine calculo aut̄: & sine examine nihil relinq̄tur: qd̄ ad rēp. spectet. Quod aut̄ uera dico: leges ipsas audite. LEGES. Quā ergo iactabit se Demosthenes in uerbis asserēs: p̄pter illa q̄ sup̄ largitus ē obnoxios nō eē. Illud ei subiicite. At oportebat te Demosthenes sinere patriū illd̄: & legitimū p̄coniū apud rōnales fieri: qs accusare uult. Permite ut is q̄ uelit ex ciuib⁹ tecū disc̄p̄ter: qd̄ ex multis q̄ ab rēp. habes: pauca in muroꝝ cōfectione expēdisti. Noli hūc honorē p̄ripere: noli d̄ manibus iudicū calculos extorquere: nec ante leges icēdas: sed post eas seq̄ris. Hoc. n. popularis status ciuitatis efflagitat. Aduersus itaq̄ cauillationē q̄bus isti utunt̄: hucusq̄ mihi responsū sit. Quod aut̄ tūc obnoxios erat Demosthenes: qū iste coronā ei decreuit: q̄q̄ p̄ id t̄ps̄ spectaculoꝝ & muroꝝ faciēdoꝝ p̄fectus erat: nec alicuius eoz̄ magistratū rōnē reddiderat: hoc ex publicis l̄is docere conabor. Lege mihi sup̄ quo p̄tore: & quo mēse: & q̄ die: & in q̄ concione Demosthenes creatus ē spectaculoꝝ curator: ut uideatis ī medio magistratu decretā sibi a Cthesiphōte coronā. Lege: cōputus dieꝝ. DIER VM SI. Igit̄ si nihil ultra hoc oñderē: iuste Cthesiphōdā nare. Capiūt. n. ipsū nō accusatio mea: sed publicā l̄a. Primū quidē uiri Atheniēses cōputator eligi publice cōsueuit: q̄ redditus ciuitatis p̄ singulos magistratus p̄plo resignabat. Deinde p̄pter fidē Eubolo habitā: q̄ spectaculis p̄erāt ante legē Agemonis cōputatoris: officiū p̄tātēq̄ exquebant̄ iudē: & naualiū curā gerebāt: & siqd̄ opus erat ad eā rē aedificabāt. Erāt p̄terea uiaꝝ curatores: & fere uniuersā ciuitatis administrationē habebāt. Nec resp̄hendēs ista dico: neq̄ icēp̄as: sed illud ostēdere uolēs qd̄ legū lator siqs p̄ uno minimo magistratu obnoxios sit: eū ante rationē redditā coronari uerāt. Demostheni uero oēs simul magistratus Athenis gerētī nō for midauit Cthesiphō coronā decernere. Quod aut̄ & muris faciēdis p̄fectus erat Demosthenes: qū hic huiusmodi decretū de eo p̄scripsit: q̄q̄ publicas tractauit pecunias: & iudicioꝝ p̄tātē accēpat: ipsū Demosthenē ac Cthesiphontē uobis testē adducā. Cherūda. n. p̄tore secūda die februariū exeūtis qū haberet̄ cōcio scripsit Demosthenes ī ea cōcione cōuocādas eē tribus ad tertiadecimā diē martii: utq̄ singulā tribus curatores eligerēt ad opus muroꝝ: utq̄ sup̄ ea re q̄sto res crearent. Et recte id qd̄: ut eēt a q̄bus rōnem ciuitas reposceret. Recita mihi illa decreta. DECRETA. Ita sed reclamabit Demosthenes: statimq̄ cōtēdet: se neq̄ ex sortitione: neq̄ suffragio p̄pli creatū: & de hoc tā ipse q̄ Cthesiphō multa faciēt uerba. Ego aut̄ p̄bationē afferā & dilucidā: & istoz̄ artes sūdītus euertētē: cuius gr̄a pauca p̄mittā. Sūt. n. uiri Atheniēses magistratū sp̄s tres: Vna eoz̄ q̄ sortitiōe uel suffragio p̄pli creant̄. Secūda eoz̄ q̄ aliqd̄ publice admi



nistrat supra triginta dies: & eos qui pfecti sunt publicis opibus. Tertia in lege exprimit: & siq  
 alii electi iudicio: potestate accipiat. Quam ergo excipit qd ex suffragio ac sortitione creatos: re-  
 stat quos tribus eligunt: ad publicas pecunias tractandas eos esse electios magistratus. Hoc autem  
 fit quotiens ut nunc aliquid tribubus committit: ueluti uallum facere aut naues. Quod autem uera dico ex  
 ipsis legibus intelligite. LEGES. Memoretote igitur eos qui in lege supradicta sunt. Lex electos a tribu-  
 bus magistratum gerere statuit: & iudicio potestatem habere. Pasionis uero tribus Demosthenem  
 elegit ad muros opus: cuius gratia paulominus quam decem talenta ex publico accipit. Altera lex ue-  
 tat obnoxium coronari: uos iudicare secundum leges iurati estis. Ctesiphon scripsit decretum: ut obno-  
 xius coronaretur: nec adiunxit quam rationem reddiderit. Ego contra leges hanc esse scripta ostendi: leges de-  
 creta: & testimonia ipsorum aduersariorum adducens. Quo igitur manifestius quis conuinci potest? Quod  
 autem & pconium ipsius coronae contra leges fieri decretum est: hoc iam ostendam. Lex manifeste iubet: si quis  
 a senatu coronaretur: in senatu pconium fieri: si a populo: in concione. Alibi uero nusquam. Recita mihi ip-  
 sam legem. LEX. Hanc lex uiri Athenienses summam habet honestatem. Non enim putauit legum lator orato-  
 rem ad externos gloriam oportere: sed satis esse: si in sua ciuitate honore potius: nec multum in pconiis  
 iactari legum lator: ita. Ctesiphon autem quomodo? Recita eius decretum. DECRETVM. Audite uiri  
 Athenienses: lex iubet apud pincem in concione pconium fieri: si quis a populo coronetur: alibi autem nusquam.  
 Ctesiphon uero in theatro non leges solum transgrediens: uerum etiam locum transmutans: nec in concione po-  
 puli: sed in certamine tragicomediarum nouarum: nec in conspectu Atheniensium: sed in conspectu graecorum  
 ut uideat. si quale uirum honoramus. Hic uero qui sic manifeste contra leges scripsit: una cum Demo-  
 sthene resistens artificiose uos decipere conabuntur: quorum astucias iam uobis aperiam. Isti enim non phiberi  
 a legibus de eo qui a populo coronetur extra concionem pconium fieri nunquam ostendere poterunt. Adducens  
 tamen dionysiam legem & recitabunt partem aliquam nihil ad hoc iudicium pertinentem: asserentes esse duas leges  
 scriptas circa pconia coronarum: Vnam quam modo recitavi apte extra concionem fieri phibentem: Alte-  
 ram huic contrariam: quae tragicomediis fieri licentiam praestat. Secundum itaque hanc ultimam legem dicit Ctesiphonem  
 scripsisse. Ego autem contra istorum artes leges uestras producam: quas in tota hac causa diligentissime  
 persequor. Nam si hoc uerum est: & hic mos ciuitatis uestrae irrepserit: ut inualide leges simul cum ualidis  
 scriptae repiant: & duae de eadem re sibi ipsis contrariae: quoniam amplius ciuitas ista putanda est: in qua le-  
 ges idem fieri iubeant: atque uentent? Sed non est ita uiri Athenienses: nec uos unquam in tantam confusionem usque  
 legum processistis: nec ista pars reip. a uobis neglecta est. Sed per singulos annos diligentissime per uiros  
 prudentes: ad hoc per populum deputatos examinem de legibus habetis: & si qua lex contraria alteri legi: uel  
 abrogata iter ualidas scripta repiatur: aut si de eadem re plures sint leges in tabulis: describere eas  
 iubetur: & ad populum referre: atque ita per suffragia alias tolli leges: alias relinquere: & sic de quaque re  
 una fit nobis lex: & non plures. Recita leges secundum quas ista fiunt. LEGES. Si igitur duae forent le-  
 ges de pconiis faciendis: altera iam ex necessitate abolita fuisset. Sed quoniam nihil horum factum sit: manife-  
 ste apparet eos non solum falsa dicere: uerum etiam impossibilia. Vnde autem hoc mendacium sumat: ego uo-  
 bis dicam pauca permittens. Quomodo fierent certamina tragicomediarum in urbe: pconia in illis fieri consue-  
 uerant: non ex populi decretis: sed alii a tribubus suis: alii ab aliis proutim coronabantur. Erant & qui  
 seruos manumittebant in conspectu totius multitudinis. Sed quod erat grauissimum hospitalitates &  
 clientelas ciuitatum nacti quidam agebant: & certaminibus ipsis pconia celebrarentur: quae a Chiiis: & a  
 Rhodiis: aut ab alia quadam ciuitate uirtutis gratia coronabantur. Ex hoc autem fiebat: ut ludii ipse-  
 dirent: & hi qui eo modo coronabantur plus honoris acciperent: quam si ex decretis uestris coronati fu-  
 issent. Nam ex populi decreto coronatis in concione: nec alibi pronunciare licebat. De his autem in conspectu  
 omnium graecorum pconia fiebant: huius gratia lata est lex: nihil pertinens ad eos: qui a populo coronantur: neque  
 eam legem dissoluens: neque illi contraria: sed ad eos qui a tribubus: uel hospitibus: aut clientibus coronantur  
 & ad eos qui seruos manumittunt. Hanc lex manifeste statuit nec manumissionem fieri in theatro: nec  
 a tribubus: aut ab aliquo quenquam coronatum pronunciari: & si contra fiat: poenam aduersus pconem ipo-  
 ni. Quomodo igitur ostendat lex eos qui a senatu coronantur: in senatu pronunciare debere. Eos autem qui a po-  
 pulo: in concione. De illis uero qui a tribubus coronantur: in theatro pconia fieri uentent: ne dedita  
 opera coronas & falsas commedationes procurerent. Et adiungatur in lege neque ab alio pconium fieri pos-  
 se absente senatu: & populo: ac tribubus. Quomodo haec excipiant: quod reliquum est: propter hospitalitatis  
 clientelaeque coronas? Quod autem uera dico: magnam uobis argumentum adducam. Ipsam namque auream  
 coronam: de qua in theatro pconium fit: sacra esse Palladi lex iubet: ut ab eo qui coronatus sit: ea aufert  
 Atque quis uestrum auderet tantam illiberalitatem Atheniensium populi arbitrari? Ne dum enim ciuitas: sed neque  
 proutas quisquam ita ingenerosus repiretur: ut quam ipse donasset coronam: simulatque pconium fecerit: de-  
 illis sacraret. Sed puto quod hospitalitatis erat corona: consecrationem esse repertam: ne quis extremam beni-  
 uolentiam patriae anteponebat: deterioris metis animique euadat. At coronam illam de qua in concione  
 pconium fit: nemo consecrat: se habere eam licet: ut non solum ipsi: sed posteris eius monumentum domi

habētes a charitate & beniuolētia populi nunq̄ discedāt. Et ob hoc adiūctū ē in lege: ne de alie-  
na corona in theatro ꝑconiū fiat: ꝑter q̄ si ꝑpls decreuerit: ut si qua ciuitas uelit aliquē d̄ ciuibus  
nostris corona donare: missis huc legatis a ꝑplo hoc petat: ut his q̄ coronet ꝑlus uobis q̄ ꝑconi  
um fieri ꝑmisistis: q̄ coronātibus ipsis se debere existimet. Quod aut uera dico: leges ipsas audi  
te. LEGES. Quādo igit̄ isti uos decipe uolētes dicēt ascriptū eē in lege licere ꝑconiū fieri: si ꝑ-  
plus decernat: memēto illis subiicere: ita si ciuitas alia te coronet. Et si ꝑpls Atheniēsis hoc fa-  
ciat: locus ostēsus est: ubi fieri debeat. Vetat. n. lex extra cōcionē ꝑconiū fieri: q̄ dicit alibi autē  
nusq̄. Tota die q̄ lōga est licet dicas: nunq̄ ostēdere poteris te secūdu leges scripsisse. R. estat mi  
hi accusationis pars: ad quā maxime ꝑpero: hęc est causa illa ob quā corona dignū cēset. Dicit  
enī in decreto suo ꝑconē ꝑnūciare in theatro ad græcos: q̄ coronat ipsū Atheniēsis ꝑpls ob ꝑ-  
bitatē atq̄ uirtutē: & ꝑcipue q̄ ꝑseuerat dicere & facere optima ipsi ꝑplo. Simplex posthac mi  
hi oīno sermo erit: & uobis audiētibus iudicare ꝑfacilis. Oportet. n. me utiq̄ accusatorē uobis  
oīdere has Demosthenis laudes eē mēdaces: q̄ nec icipit dicere optima: neq̄ nūc ꝑseuerat uti  
lia ꝑplo facere. Et si hoc ostēdero: iuste Cthesiphō condēnabit. Oēs uetāt leges falsas lras in pu-  
blicis scribi decretis: aduersario aut̄ cōtra ostēdendū est. Vos aut̄ uobis iudices eritis. Sic res est.  
Ego uitā quidē Demosthenis singulatim ꝑsequi lōgioris narrationis opus eē existimo. Quid  
enim nūc q̄s enarret: aut quæ sibi euenērūt in illo iudicio de uulnere: q̄ Demomelitū nepotē  
suū apud Ariopagitas detulit: & tōsurā capitis: aut militiā eius ap̄ cefisodotū: ac nauigationē  
in Helleſpōtū: q̄n̄ unus ex ꝑfectis Demosthenes ꝑtorē suū paternū amicū: quē in nauī portauit  
rat: & cū quo mēsa siml̄ & sacrificia cōia sibi fuerāt: nō ueritus est capitali iudicio accusare. Aut  
Midie accusationē & alapas: quas in orchestra accēpit: q̄q̄ postea cōtumeliā ipsā: & ꝑpli ꝑiu-  
diciū: qui cōtra Midiam decreuerat ꝑ triginta nūmis uēdidit & dimisit. Hęc & his s̄ illa trāseunda  
mihi reor: nō ꝑdiēs quidē uos: neq̄ certamen effugiēs: sed illud ueritus: ne mihi cōtingat uera  
qdē dicere uideri uetusta tñ & nimiū uulgaria. Atq̄ o Cthesiphō: cuius turpissima crimīa ita cla-  
ra & manifesta auditoribus sūt: ut accusator ea enarrādo nō falsa dicere: sed antiq̄ & nimiū no-  
ta cōmemorare uideat: utq̄ hic auro coronādus est: uel cōtumelia afficiēdus. Ac te mēdacia &  
tra leges scribere ausū: utq̄ iudices aspnari: uel ꝑenas dare ciuitati oportet. Priuat̄ itaq̄ omi-  
sis de his quæ in rēp. patrat̄ est clare dicere aggrediar. Audio. n. ipsū q̄n̄ sibi dicēdi locus eue-  
nerit: res gestas suas in tria tpa eē diuisurū: Quorū unū & ꝑmū (ut audio) cōputat illud tēpus in  
quo cōtra Philippū pro amphiboli bellū gessimus. Hoc aut̄ tēpus pacē & societate illa diffinit  
cuius Philocrates auctor fuit: & iste simul cū illo ut ego ostendā. Secūdu tēpus eē dicit: q̄n̄ in pa-  
ce fuimus usq̄ ad eā diē uidelicet: in qua idē ipse orator pacē ciuitatis dissoluit: & bellū decreuit  
Tertiu est tēpus ipsius belli usq̄ ad calamitatē in cheronia accēptā. Quartū est ꝑns tps. Hęc di-  
numerās (ut audio) me cōpellaturus est: aut petiturus qd̄ horū tēporū accusē. Et q̄n̄ ipsū in rep.  
nō optime uersatū eē dicā. At nisi respondeā: sed iuolurus abeā: se reuelatur eē dicit: & ad sug-  
gestū reductur: coacturūq̄ ut sibi respōdeā. Ne igit̄ utaris ui Demosthenis iā tibi rñdebo in cō-  
spectu iudicū & aliorū ciuiū: qui circūstāt: & in cōspectu græcorū: qui huic iudicio adesse uolue-  
rūt. Video aut̄ nō paucos: sed quot nunq̄ antea publico alicui iudicio affuerunt. R. n̄deo me oī-  
um triū tēporū quæ tu diffinis res gestas tuas accusare: ac si diū uelint & iudices æque nos audi-  
ant: & ego illa quæ ego noui a te facta memorare ualeā ꝑbatur: me eē cōfido: salutis qdē nræ  
deos imortales causā fuisse: & eos qui rebus ciuitatis humaniter usi sūt: calamitatū uero oīum  
te causā fuisse. Vtar eodē ordie: quo istū audio usur: ut ꝑmū de ꝑmo tpe: secūdu de secūdo: ter-  
tiū de tertio: quarto de ꝑntibus dicā. Ac iā ad pacē reuertar: cuius tu una cū Philocrate auctores  
fuiſtis. Vobis. n. licebat Atheniēses anteriore illā pacē una cū græcorū cōi cōuētū facere si ꝑmisit  
sent. Vos qdē legationes q̄s eo tpe ꝑ graciā miseratis ad cōem societate cōtra Philippū suadē-  
dā expectare: & ꝑcedēte tpe a uolētibus græcis ꝑncipatū accipe: horūq̄ ꝑ Demosthenē & Phi-  
locratē ac ꝑ eorū corruptelas ꝑuati fuiſtis. Quod sicui forte uestrū nūc ꝑmū audiēti incredibile  
uideſ Demosthenē Philocrati sociū fuisse contra rēp. ꝑ Philippo: is audire uelle me debet. Nā  
ueluti q̄ pecuniarū iā pridē expēſarū: sedētes rationē ispicimus: si falsā de illis opinionē domo at-  
tulimus: tñ posito calculo nullus uestꝛe adeo puerſus est: ut rōni nō acq̄ſcat: & ueꝛ: etiā fateat̄.  
Sic & nūc siq̄s uestꝛū hęc opionē habuerit: ac ea credulitate in iudiciū uenerit: ut putet Demo-  
sthenē nunq̄ aliqd̄ ꝑ Philippo una cū Philocrate gessimus: q̄ſq̄ ita putat: neq̄ dānet: neq̄ absol-  
uat: ꝑusq̄ audierit. Nō. n. æquū. Sed si me breuiter illa tpa recēsentē: ac decretū qd̄ Demosthe-  
nes una cū Philocrate scripsit recitatē audire uoluerit: si rōis calculus ostēdet m̄tra cū Philocrate  
de pace & societate illa Demosthenē scripsisse: ut supra modū asētatorē fuisse Philippi: nec ex-  
pectasse legatos sed causā fuisse ne ciuitas cū græcorū cōuentu pacē faceret: Cersoblestem uero  
Thraciæ regē sociū atq̄ amicū ꝑpli Atheniēsis Philippo ꝑdidisse. Si hęc uobis clare ostendā

rogabo uos mediocrē rogationē: ut mihi p̄ deos annuatim: p̄mū illud tēpus nō bñ Demosthe-  
 nē. in rep. uersatū: dicā aut unde uos maxime asseq̄ posse existimabo. Philocrates scripsit decre-  
 tū licere Philippo caduceatores & legatos huc mittere p̄ pace: & societate: ob hoc decretū accu-  
 satus est q̄ cōtra leges scripsisset. Venerūt iudicii t̄pa. Accusabat Lycinus: r̄ndebat Philocrates  
 Post hęc Themistocles factus ē p̄tor. Eo t̄pe Demosthenes in cōciliū recipit: nō sortitione aliq̄:  
 sed ex cōposito loco illū mercatus: ut cūcta p̄ Philocrate mistraret: qđ res ipsa postea ostēdit.  
 Vicit. n. aliđ decretū Philocrates: i quo decē legatos cēlebat mittēdos ad Philippū petituros: ut  
 legatos suos cū p̄tate huc mitteret p̄ pace firmāda. Horū unus erat Demosthenes: q̄ inde reuer-  
 sus pacis fuit laudator: & legatis eā aliis laudarēt suadebat: ac solus ex senatoribus decretū scri-  
 psit de pace firmāda: secutus Philocrate. Nā illā facultatē dedit Philippi legatis ac caduceatori-  
 bus: huc ueniēdi: hic firmāda eē pacē cū illis: q̄ uenerāt cū sua snia decreuit (attētiōe mihi opus ē  
 ad illa q̄ sequunt) facta sūt. n. nō cū ceteris legatis: q̄ magnā postea calūniā habuerūt ex mutati-  
 one Demosthenis: sed cū Demosthene ipso atq̄ Philocrate. Et merito qđ q̄ siml' legationes  
 obirēt: simulq̄ decreta scriberēt. Primū. n. data ē opa ne reditū legatorū ad cōcitādas ciuitates  
 gr̄ciæ cōtra Philippū a uobis missorū expectaretis: ut nō una cū aliis gr̄cis: sed p̄uatim pacē  
 faceretis. deinde ut nō solū pax: sed societas etiā cū Philippo uobis eē: ut siq̄ fiducia i ūra potē-  
 tia hēbant: spem atq̄ aiūm oīno deponerēt: cernētes uos foris qđē alios ad bellū cohortari: do-  
 mi aut nō solū pacē: uerū etiā societate fecisse. Tertiū ne Cerfoblestes thracie rex icluderet i fœ-  
 dere: neq̄ societatis cū Philippo p̄iceps eēt. Erat. n. iā cōtra illū idictus exercitus. Et Philippus  
 qđē i hoc emēdo nil turpe faciebat: an. n. pacē firmatā licebat ei: q̄ in rē suā foret efficere. Sed q̄  
 uēdebāt i uires ciuitatis p̄dibāt: magno supplicio digni sūt existimādi. Qui. n. nūc Alexādrī: &  
 antea Philippi inimicū se p̄fitef̄ Demosthenes: & q̄ hospitalitatē Alexādrī mihi tanq̄ pb̄x ob-  
 iectat: decretū scribit ad t̄pa ciuitatis p̄deūda: ut cōcio decimo octaua die decēbris hēret: q̄ die  
 erāt Aesculapii sacra: hoc factū eē antea nullus memierat. Sed quā attulit causā huius diei: ut si  
 assint inq̄ legati: ppl̄s celerrime deliberare possit de legatis ad Philippū mittēdis citra legatorū  
 p̄ntiā. Quo facto cōcionē p̄occupauit: & t̄pa n̄ra p̄perādo p̄cidit: ut nō cū aliis gr̄cis reuerf̄is  
 legatis n̄ris: sed soli pacē faceretis. Post hęc a Philippo legati: n̄ri aut aberāt ad ciuitates i Phi-  
 lippū cōcitādas: hoc t̄pe aliud decretū Demosthenis obtinet: i quo scripsit nō solū de pace: sed  
 etiā de societate Philippi ad ppl̄m referri: & hoc statim post bachanalia decimanona die mēsis  
 n̄i expectato reditū legatorū n̄rorū. Quod aut uera dico audite ipsa decreta. DECRETA. Quz  
 igit̄ uiri Atheniēses bachanalia pacta fuisset cōciones sūt hitæ: in quarū p̄ma lecta ē snia sociorū  
 cuius capita breuiter uobis expono. Primū. n. cēlebāt solū de pace mētionē h̄ndā: societatis au-  
 tē nomē omiserāt: nō obliuioē: sed q̄a pacē ipsā plus necessitatis q̄ honestatis h̄re existimabant.  
 Deinde optime obuiabāt Demosthenes corruptelæ: cēsetes licere cuicūq̄ gr̄corū ista tres mē-  
 ses. si uelit i ea pace una cū atheniēsb̄ ascribi: & cōuētorū participē fieri: duo maxia p̄uidētes:  
 p̄mū t̄ps̄ trimestre satis lōgū gr̄cis legatiōibus eē arbitrates: deide cōem gr̄corū beniuolētiā  
 acq̄rētes: ut si cōparent fœdera: nō soli atq̄ deserti bellare cogemur: qđ postea Demosthene  
 opante euenit. Quod aut uera dico ex ipsa snia itelligetis. SENTENTIA SOCIORVM. Hu-  
 ius sniæ me suasorē fuisset cōfiteor: & oēs q̄ i p̄ma cōcione uerba fecerūt: & ppl̄s cū hac discessit  
 opione: ut pax qđē fieret: de societate aut melius foret: ut taceref̄: nox i medio: postridie i cōci-  
 one aderamus. Hic Demosthenes suggestū p̄occupās nec cuiq̄ aliorū locū dicēdi relinquēs: nul-  
 lā utilitatē hesternoꝝ sermonū eē inq̄: nisi legatis Philippi idē suadeat: nec se qđē itelligere pos-  
 se: q̄nā pax futura sit cū Philippo: nisi isup societate iūgat. Nō. n. oportet inq̄ (nā uerbi etiā quo  
 usus ē memini p̄pter isolētiā dicētis & uerbi) abrūpe societate a pace: neq̄ dilatiōes gr̄corū ex-  
 pectare: sed an p̄ nos ipsos bellū gerere: an seorsū pacē firmare? Tādēq̄ Antipatro ad suggestū  
 uocato rogationē fecit: cuius r̄nsionē p̄us ipse docuerat: demū ui a ppl̄o hoc extorquet: ipso q̄  
 dē suadēt: Philocrate aut decretū scribēte. Quod aut ipis restabat Cerfoblestē ut thraciæ locū  
 p̄ditū facere: hoc etiā fecerūt sexta die exeūre decēbri: anteq̄ Demosthenes secūdā legationē ad  
 recipiēdū iusiurādū abiret. Nā hic orator q̄ Alexādrī atq̄ Philippi oñsorē p̄fitef̄: bis i macedo-  
 niā legatus p̄fectus ē: dū liceret sibi ne semel qđē p̄fiscit: q̄ nūc macedonas defestari iubet: i cō-  
 cione ex cōposito sedēs cōsultor Cerfoblestē una cū Philocrate p̄ditū fecit. Philocrates. n. de-  
 creto suo iter alia multa ascripsit: ut iusiurādū legatis Philippi a legatis sociorū ea die p̄staretur  
 Demosthenes hoc ipsū decretū Philocratis sua snia cōfirmauit. Res p̄mo nō fuit aiaduerfa: nā  
 a Cerfobleste nullus aderat legatus. Qui uero sc̄pserat legatos sociorū q̄ aderāt iuramētū p̄sta-  
 re Cerfoblestē: q̄a nō aderat eius legat' iureiurādo exclusit. Quod aut uera dico: lege mihi qs  
 hęc sc̄pserat: & qs ea cōfirmauit. DECRETA. CONSULTORES. Præclara o uiri Atheniēses  
 p̄clara ē publicarū regū custodia. Nā firma & immobil' ē: neq̄ cū ill' q̄ uelut t̄ rāssugæ sūt: sil' mutat.

Sed licet pplo qñcunq; uoluerit: eas discernere: q olim qdē mali fuerūt: postea uero mutati bo-  
nos existimari uolūt. Restat mihi eius adulationē ofidere. Demosthenes qū p annū i cōciliū fu-  
isset: nullā unq; legationē i supiorē cōcessū uocauit: pter Phillippi legatos: quoꝝ grā locū orna-  
uit: & uestes puniceas circūstrauit: atq; p̄ma luce legatos i theatrū iduxit: p q̄ i decētī adulationē  
exibitatus ē: & qñ Thebas p̄fecti sūt: tria iuga mulina illis cōduxit: legatosq; comitatus ē cōtra  
decus ciuitatis. ut aut i subiecto pmanēa: cape decretū quo ipsos legatos i cōcessū uocauit. DE-  
CRETVM. Hic ḡ uiri atheniēses adulator eximiū: qū p Caridemi speculatores mortē Philip-  
pi p̄mus nouisset: turpi mēdacio sōniū deoꝝ finxit sibi: q̄si nō Caridemus: sed Iuppiter & Mi-  
nerua hoc sibi nūciasset: quos postera die piurās secū loq p noctē: & futura p̄dicere affirmauit:  
ac septima die post mortē filia uilissimus iste aī luctus ipletos: aī iusta fecisset corona: & alba  
ueste assūpta imolas imolauit: qū illā amisisset: q̄ p̄ma & sola patrē ipsū nūcupabat. Nec ifortu-  
niū obicio: sed mores discutio. Qui. n. filios odit: & malus ē p̄: nunq; bonus gubernator ppli  
eē pōt. Nec is q charissima & familiarissima corpa nō gliscit & fouet: nunq; nos alienos pluris  
existimabit. Nec q p̄uatim ē malus: nunq; publice bonus eē pōt. Nec q domi ē improbus: i mace-  
donia atq; legationē p̄bus foret. Nō. n. mores: sed locū mutauit. Vñ: igit postea mutat' ē. Hoc. n.  
secūdū ē tps: & q̄obrē ex eis dē actōibus i rep. Philocrates qdē exul ē factus: Demosthenes uero  
aliis p̄sūt accusator. Et quō scelestus iste i calamitates uos iniecit? Hoc. n. maxie dignū ē cogni-  
tu. Qum Philippus Pilas igressus Phocidis urbes euertisset: ac Thebanos cōtra nos (ut tūc pu-  
taimus) coroborasset: uos i magna formidie cōstituti: legatos q p pace missi fuerāt ad Philip-  
pū maximis rumoribus agitabatis: sed p̄cipue Philocratē & Demosthenē: q hi nō solū legati  
fuerāt: sed etiā decreta de pace cōscripserāt. Cōtingit aut p id tps aliq; eē dissensionē iter Demo-  
sthenē & Philocratē de his ferme rebus: de qbus & uos ipsi suspicaremī: q̄ orta discordia cū i-  
natis sibi uitis timiditatis & iuidiæ & largitionū cōtra Philocratē seorsū cōsultare cōepit: ratus  
si eoꝝ q secū i legatione fuerāt: & Philippi accusator appareret: forte ut Philocrates manifeste  
iteriret: & alii legati i piculo ponerent: ipse uero magnus euaderet: ac p̄ditor sociorū & i prob'  
fidē apud pplz nācisceret. Hoc itaq; itūctes qdā belli cupidi ipsū lati ad suggestū uocabāt solū i  
corruptū: solū itegꝝ uocitates. Hic aut assurgēs p̄ncipia belli & turbatiōis illis p̄stabat. Hic ē. n.  
uiri atheniēses: q p̄mus setriū: & doriscū: & ergiscē: & myrgiscē: & gami: & gaudia loca reperit  
quoꝝ ne noīa qdē p̄us audiueramus. Atq; ad hoc res deduxit: ut si nō mitteret Philippus lega-  
tos cōtēnere ciuitatē. Si mitteret spectatores nō legatos misisse diceret. Si ad alicui' ciuitatis ar-  
bitriū cōtrouersias decidi uolebat: nō eē illā æquā nobis & Philippo asseuerabat. Allonefū no-  
bis dabat: hic nō accipe si daret: sed si redderet suadebat de syllabis disceptās: tādē Aristodemo  
& aliis q cōtra ius fœderis i thesallos & magnesios exercitū duxerāt: coronā decernēs: pacē fre-  
git: bellū & captiuitatē iduxit. Enim uero ferreis & adamātinis: & ipse inq; muris athicā circūstru-  
xit Thebanorū & Euboie societate. At i his o uiri atheniēses tres maximas iniurias p̄pessi fuistis  
p̄perās de maxima Thebanorū societate loq p̄mittā de Euboia dicere. Vos o uiri atheniēses  
multas & ifignes iniurias passi Amnesarcho chalcidēsi calliæ & Thauroschenis patre: quos iste  
accepta mercede atheniēses scribere audeat: ac rursus a Themisono cretēsi: q p pacē Oropū uo-  
bis abstulit: eoꝝ spōte obliti qū Thebani Euboia iuaferūt: ut ciuitates sibi subditas facerēt i qn'  
q; dieꝝ spatio auxiliū tulistis: & maritimis & terrestribus copiis: & anteq; trigita dies trāsierint  
uictis Thebanis & Euboia dñium nacti ciuitates & libertatē illis reddidistis: & merito: non. n.  
putauistis eē iustū: ut iniuriarū memoriā seruaretis i eo tpe: i quo illi nobis se credidisset. Ac ipsi  
tātō bñficio a uobis accepto nō siles uobis grās reddiderūt. Sed qū celerrime trāsuiissetis i Eu-  
boia Plutarcho auxiliū ferētes: licet p̄mū se amicos nobis ofiderēt: tñ & p̄mū i Tamynas uēistis  
stis: & Cotyleō mōtē trāsuiistis: Callias quā pecunia accepta tutat' cernēs castra nra difficillimis  
locis posita: unde nemo nisi uictor euadere poterat: neq; terra aut mari cōsilū hīc: cōtractis to-  
tius Euboia copis: & a Philippo adiutus: ac fr̄ eius Thauroschenes: q nūc uos oēs opellat & sa-  
lutat: Phocēsisbus traductis militibus castra nra iuaferūt: putātes se cūctos deleturos. Ac nisi pri-  
mū deoꝝ: aliq; castra nra seruasset: deinde milites nri pedites & eqtes uiri p̄bi fuisset: ac uicisset  
piculū fuisset: ne sūmū dedecus pateremur. Nō. n. calamitatē i bello accipe maximū ē malū: sed  
qñ ab idignis hostibus puenit duplicat' calamitas. Vos tñ talia p̄pessi calliæ recōciliati ueniā de-  
distis. Sed ille paulopost ad naturā suā reuersus: uerbo qdē Euboia cōuentū i chalcide ordina-  
uit. Reuera aut Euboia cōtra nos istruxit: sibi aut tyrānidē parauit. Atq; huius rei adiutorē sibi  
Philippū fore sperās abiit i macedonia: & circuibat cū Philippo: atq; unus amicorū ei' noīabat  
sed paulopost iniuria Philippo illata ide p̄fugus seipsū Thebanis subiecit: deinde illis quoq;  
relictis qū plures euolutiones: q̄ Euripus ipse apud quē hitabat fecisset: icidit in Thebanorū: ac  
Philippi inimicitias. Nesci' ergo qd ageret idicō iā cōtra eū exercitu: unā p̄spexit salutis spem

sibi relinq: ut atheniēsis ppl's sibi nomiato socio auxiliū ferre sibi iureiurādo cogeret: siq's cōtra  
 eū ueniret: qd' p'piciuū erat futuꝝ: nisi uos phiberetis. Hoc igit' meditatus legatos mittit glāce/  
 rā: & empedona & odiodox: ferētes qd'ē ppl'o uanas spes: Demostheni uero argētū. Tria erāt  
 q' simul emit. p'mū: ut societate nra potiret: nullū. n. erat sibi remediū: si ppl's memor iniuriarū  
 suarū societate eius repudiasset: s; aut Chalcidē relinq're: aut i ea p'sistēs i ea iterire cogebat: tāta  
 cōtra ipsū copiae parabant thebanorū atq; Philippi. Secūdū: mercedē tradidit illi q' decreuisset  
 ne Chalcidēses Athenis i cōuētū adesse tenerent. Tertiu: ne onera subirēt: atq; hāc reg' nlla nō  
 potitus ē Callias. Sed Demosthenes iste: q' tyrānos odit: ut ipse fingit: & Cthesiphon optima di/  
 cere affirmat: p' didit ciuitatis tpa: & i societate p'scipit nos Chalcidēsis auxiliū ferre: uerbo dū  
 taxat declinato: ut aliqd' appareret Chalcidēses auxiliū ferre: siq's cōtra atheniēses ueniret. Mu/  
 nera aut' ex q'bus ad bellū cōferebat: sūditus sustulit: speciosis uocabulis res turpissimas cōple/  
 ctēs: & uos p' specie honeltatis decipiēs: oportere dicitās ciuitatē nostrā p'mo de auxilio ferēdo  
 idigētibus grācis: secūdo de societate utilitateq; cogitare. Ut autē uideatis me uera dicere: cape  
 Calliā scripturā: & societate: & recita decretū meū. **DECRETVM.** Nondū ē graue hoc q' tpa  
 ciuitatis adeo oportuna q' cōuētū & munere uēdita sūt. Sed illud grauissimū uidebit: qd' dictū  
 ruf sū: i tātū. n. p'cessere Callias qd'ē petulatiā: Demosthenes uero (quē laudat Cthesiphō) corru/  
 ptelā: ut decē talēta q' Oreitā & Cretriēses ad bellū cōferebāt: uidētibus: itelligētibus: p'piciētī/  
 bus nobis subtraherēt: atq; ciuitates ex cōuētū nro: atq; Athenis i Chalcidē & Euboicū trāsferēt  
 cōuētū. Quēadmodū aut' & p' q's fraudes hoc fecerint: id iā opepiciū fuerit audiuisse. Fert' n. ad  
 nos nō amplius p' oratores: sed p' seipsū Callias q' i cōcionē ueniēs uerba narrauit a Demosthe/  
 ne sibi cōposita. Dixit. n. se nuprime ex Pelopōneso redire: ibi cētū talētorū tributū cōtra Philip/  
 pū ordinasse: ac narrauit q' qnq; cōtribuere oporteret Acheos qd'ē oēs & Megarēses sexaginta  
 talēta: ciuitates aut' Euboicā ciuitas q'draginta: ex q'bus pecuniis maritimas & terrestres copias  
 parari posse. Esse p'terea multos alios q' cōtribuere cupiāt. Itaq; neq; pecunias: neq; milites ad  
 bellū defuturos. Hoc apte dixit etiā si res q'sdā archanas h're: & earū eē quosdā scios ex ciuibus  
 uis. Tandē cōpellato Demosthene: ut sibi testaret' rogauit. Hic aut' cū magna grauitate sugge/  
 stū adies Calliā maximis laudibus p'secutus ē: & archanū illud se scire finxit: legationē aut' suā i  
 Pelopōnesū & Archananiā se ferre uelle dixit. Sūma uerborū fuit: oēs Pelopōneses: oēs archa/  
 nianias ad munera belli cōtra Philippū suscipiēda dispositos. Eē aut' numeꝝ pecuniarū ordina/  
 tarū ad iplēdas cētū ueloces naues: & ad peditū decēmilia: & eqtes mille: fore isup urbanas co/  
 pias ex Pelopōneso qd'ē sup' duomilia armatorū: ex Archanania uero alios totidem: tradi no/  
 bis ab oibus istis p'ncipatū. Futura aut' hāc nō post lōgū tps: sed decia sexta die mēsis nouēbris i  
 dictū eē ciuitatibus oēs cōuenire debere Athenis i plenilunio. Etenī Demosthenes hoc p'cipuū  
 habet. Nā alii qn' mētunt: obscura & idetermiata dicere conant: redargutionē formidātes: De/  
 mosthenes uero qn' mētūt: p'mū cū iureiurādo mētūt sibi euerisionē imp'catus: deinde q' clare scit  
 nunq' eē futura ea assuerare audet: di numerās dies & tpa: & quoꝝ corpa nunq' uidit: eoꝝ no/  
 mia enarrat: & mutās eos q' ueritate dicūt. Quāob're maximo ē dignus odio: q' iprobis qū sit:  
 bonoꝝ signa corrūpit. His dictis decretū scribet: legēdū tradit. plixius qd'ē iliade: uanius autē q'  
 uerba: q' dicere cōsueuit: & q' uita eius: plenu spe: reꝝ nunq' futuꝝ: & exercituū nunq' deligen/  
 doꝝ. Abactis itaq; nobis lōge a furto suo: & p' uanas spes suspēsis: scribit decretū ut legati i Ere/  
 triā mittant' rogaturi Cretriēses (nimiū. n. rogatiōe idigebāt) ne amplius uobis cōtribuerēt qn'  
 q' talēta: sed calliā: ac rursus alii legati in Oreū rogaturi ut eūdē hostē & amicū cū atheniēsis bus  
 putarēt: deinde ascripsit decreto: ut qnq; talēta nō uobis pēderet: sed calliā. Quod aut' uera di/  
 co: pōpa & triremibus & uanitate decreti omīssa recita decretū: & furtū tāge: qd' scelestus & i/  
 sanus iste cōmisit: quē Cthesiphō etiā i hoc decreto p'seuerare i dicēdo ac faciēdo optima ppl'o  
 atheniēsi p'scripsit. **DECRETVM.** Ergo triremes & exercitū & pleniluniū & cōuētū uerbo au/  
 distis: tributa uero decē talētorū q' socii cōferebāt reuera p'didistis. Reliquū mihi ē dicere: quō  
 Demosthenes accepta mercede triū talētorū ista sc'psit: talētū ex chalcide a Callia: talētū ex Ere/  
 tria a Clitharco tyrāno: talentū ex Oreo: qd' q' p'pariter uiuūt: & cūcta deliberatione publica  
 gerunt: rē detexit: & latere nō p'misit. Fatigati. n. Philippi bello oreitā: qu' nescirēt quo se uerte/  
 rēt mittūt ad Demosthenē Gnosidemū Caligeni filiū: eius q' aliqñ in Oreo p'rimū potuit: po/  
 stulātes ut talētū ciuitati dimittat: ac pollicētes arēā statuā sibi in Oreo posituros. Hic autē res/  
 pōdit se paruo arē nullatenus idigere talētū p' Calliā exactuꝝ. Necessitate q' adducti oreitā cū  
 iopia publice laborarēt assignauerūt sibi p' talēto publicos redditus: & usuras Demostheni sol/  
 uerūt largitōis suā mēse quolibet dragmā unius minā: donec talētū exsoluerēt: & hāc acta sūt  
 publico decreto: qd' cape & recita. **DECRETVM OR. CITAR. VM.** Hoc decretū o uiri athe/  
 niēses dedecus ē ciuitatis uis: redargutio aut' nō parua reg' a Demosthene i rep. gestaꝝ. Mani/  
 festa uero Cthesiphōtis dānatio. Qui. n. sic turpiter largitionibus corruptus ē: uir bonus fuisse  
 nō pōt: qd' iste i suo decreto ausus ē dicere. Sequitur iā tertiū tps: imo amarissima oium tēpestas

in qua Demosthenes res græciæ nostrasq; subuertit: sacrilegio in delphico templo cõmissõ: & societate Thebanor; nequaq; uobis æqua per iniuriã inita. Incipiã uero ab his: quæ in deos p̄petrauit. Est uiri Atheniensis ager Cirrheus: & portus qui nũc nefastus & execratus uocitatur. Hanc regionẽ habuerũt olim Cirrhei & Acragallide genus hominũ audax ac facinorosũ: qui tẽplum Delphicũ spoliabãt: & amphitionibus infesti erãt. Indigne ergo id passi p̄mum (ut fertur) maiores nostri: deinde aliũ amphitionibus ab oraculo quæsuerunt: qua pœna illos affici oporteret: & respõsum accipiũt: bellũ p̄sequi Cirrheos & acragallidas: omnes dies: & omnes noctes: ac uastis agris: & hominibus in seruitutẽ adactis. dedicare Apollini pythio & Dianæ & Latonæ: Mineruæ p̄uidæ: & hanc regionẽ neq; ipsos colere: neq; aliũ p̄mittere. Accapto itaq; oraculo amphitiones decreuerũt Solone atheniẽsi sniam dicẽte: uiro legũ ferẽdã: docto: & in poetica phiãq; enutrito: exercitũ cõtra nefarios hoĩes ducere secũdũ Apollinis oraculũ. Sic itaq; copiis cõtractis hoĩes i captiuitatẽ adegerũt: portũ impleuerũt: urbẽ eor; diruerũt: & regionẽ secũdũ oraculũ sacrauerũt. Præstito sup hoc iureiurãdo fortissimo: nec ipsos sacra terrã culturos nec alteri p̄missuros: s; auxiliũ laturos deo & sacrae terræ manu & pede & oipotetia. Nec satis fuit eis hoc iureiurãdũ: sed execrationẽ grauissimã p̄ his rebus fecerũt. Sc̄ptũ ẽ. n. i ea sigs illa trãsgrediat' ul' ciuitas ul' p̄uatus ul' gẽs: nefarios ac pollutos ẽ Apollinis Diãe Latonæ & Mineruæ p̄uidæ. Et adiicit' nec agros eor; fructus p̄ducere: neq; uxores filios parere siles parentibus: sed mõstra: neq; pecora secũdũ naturã pullos facere: ẽ illis calamitatẽ belli iudicio: & fori: disp̄gi ipsos & domos & gĩa eor;: nec unq; Apollini: nec Dianæ: neq; latonæ: neq; Mineruæ p̄uidæ rite sacrificare posse: neq; eor; sacra recipi. Quod aut' uera dico: lege oraculũ: audite execrationẽ memineritis iurisiurãdi: qd' maiores nri cũ amphitiõibus iurauerunt. **ORACVLVM. IVSIV RANDVM. EXECRATIO.** Huiusmodi execratiõẽ: & iureiurãdo: & oraclo etiã nũc i lris extãtib; Locri: Amphisei: imo p̄ncipes eor; uiri audacissimi agrũ colebant: & portũ illum nefastũ & execratũ iurauerãt atq; ihitauerãt: & ab his q; nauigabãt portoria exigebãt: quosdã etiã ex amphitionibus pecuniis corrupant: quor; unus erat Demosthenes. Creatus. n. a uobis Pilagoras accapit mille dragmas: ne aliquã mẽtionẽ de ipsis apd amphitiones iferret: pacti isup erãt singlis annis sibi Athenis mittere minas uiginti ex illis p̄sanis execratisq; pecuniis: ut hic eos defederet. Vñ magis q̄ pus sibi euenit: quẽcũq; attingeret siue p̄uatus: siue i dignitate cõstitutũ: siue ciuitatẽ eor; singulos i maximas calamitates mittere. Cõsiderabit. n. siue demoniũ: siue fortunã: q̄ ex impietate lucror; effluxit Theophrasto store Pilagoras elegistis Midia annagirasũ: quẽ multis de causis ut uiueret optarẽ: & Thrasylea Lesbiũ: ac terciũ cũ istis me. Cõtingit aut' pusq; in Delphos puenissemus Diognetũ sacratorẽ febricitare. Hoc idẽ accidit Midia. Alii uero aphitiones cõsedebamus. Nũciabat aut' nobis ab his q; beniuolentiã ciuitati ondere nolebãt Amphiseos tota mẽte i Thebanos cõuersos: decretũ fecisse cõtra ciuitatẽ nram: i quo atheniẽse pplm qn q̄ginta talẽtis cõdenabãt: q; aureos clypeos ad nouũ tẽplũ posueramus anteq; tẽplũ absoluerẽt addito decẽti titulo Atheniẽses a Medis & Thebanis qn cõtra græcos pugnauerũt. Vocatus ẽ a sacratore i cõfessũ & aliqd p̄ ciuitate dicere iussus: quã ad dicẽdũ me pararẽ: ac p̄mptius quodãmodo cõfessũ itrasse: uociferãs qdã Amphiseus uir scelestus: ac (ut mihi uidebat) nulla doctrina ibutus: fortasse etiã demonio quodã ipsũ trahẽte: p̄ncipio inq; o uiri græci si sani fuissetis: ne nomẽ qdẽ Atheniẽsis ppli p̄ hosce dies noĩare debuistis: sed tanq; nefarios atq; pollutos tẽplo excludere. Et simul societate Phocẽsiũ: quã Erobilus ille sc̄psit memorauit: & alia multa & graua cõtra ciuitatẽ nostrã iuectus ẽ: q̄ ego neq; tũc potui: neq; nũc sine molestia meminisse. Audiens uero ita cõmotus sũ: ut nunq; magis i mea uita fuerim irritatus: & alia qdẽ uerba trãsgrediar. Venit aut' mihi i mētẽ sacrae terræ: quã amphisei cõtra fas colebãt. Atq; ibi existẽs ostẽdi amphitionibus Cirrheũ agrũ (subiacet. n. tẽplo: ac totus oculis patet) Aspiciẽt inq; o uiri Amphitiones agrũ ab Amphiseis cultũ: Videtis domos iædificatas: Cernitis oculis nefastũ & execratũ portũ muro circũdatũ: Scitis uosipsi: nec aliis testibus idigetis Amphiseos portoria exigere: & pecunias ex sacro portu accipere: deinde recitari iussi oraculũ dei: iusturandũ a maioribus p̄stitũ & execrationẽ sup his factã. Atq; edixi me qdẽ p̄ pplõ Atheniẽsi: p̄ me: p̄ filiis: atq; domo mea auxiliũ ferre deo & sacrae terræ: manu pede uoce & oipotetia: ac urbẽ uestrã quãtũ ad hoc atinet: apud deos expiare. Vos autẽ inq; p̄ uobis cõsiliũ capite: adstant sacra altaribus p̄uatim & publice deos bona p̄caturi estis. Cõsiderate ergo qua uoce: qua mētẽ: qbus oculis: & qua fiducia uota faciatis: si hos nefarios & execrationibus obnoxios impune dimittatis. Non enim obscure: sed apte sc̄ptũ ẽ: q̄ pati oporteat tã improbos illos & scelestos: q̄ eos q; p̄miserint: tandẽ in execratione exp̄mitur: nunq; rite sacra facere: q nō p̄hibuerint: neq; Apollini: neq; Dianæ: neq; Latonæ: neq; Mineruæ p̄uidæ: eor; q; sacra nō recipi. Hæc & alia multa locutus: quã finẽ dicẽdi aliquãdo fecissem: clamor plurimus & strepitus secutus est amphitionẽ: nec amplius de clypeis a uobis suspẽsis: sed de pœna Amphiseor; sermo habebat. Iam itaq; magna diei parte trãfactã. p̄fectus præco edixit oĩbus qui in ætate forẽt: tam liberis q̄ seruis: ut postridie cũ dolabris

& securibus adessent: utq; sacratores & Pilagoræ conuenirent ad ferendū auxiliū deo & sacræ terræ. Si qua uero ciuitas nō adesset: eā templo arceri: ac pollutā eē: & execrationi obnoxia. Sequenti die p̄ma luce ad locū edictū cōuenimus. Inde ī Cyrrheū agr̄ p̄fecti portū illū dirruimus: domos & habitacula incēdimus. His pactis quū regrederemur Locri Amphisei q; septuaginta stadia p̄cul a Delphis incolūt: raptis armis populariter cōtra nos irruerūt: & nisi cursu in Delphos aufugissemus: piculū mortis subibamus. Postera die Coctylus qui p̄erat cōcionē habuit (Concionē quippe uocāt: quādo nō solū Pilagore & sacratores conueniunt: sed oīs multitudo eorū qui sacra faciūt: & deo utūtur) Hic multa & grauiā in Amphiseos dicta: plurimaq; fuit cōmēdatio ciuitatis nostræ. Tandē decretū fuit sacratores p̄xima Pylea p̄ficisci in Pylas cū Dogmate: & Amphisei p̄nas darēt p̄ his q̄ ī deū & sacrā terrā & amphitiones p̄petrauerāt. Quod aut̄ uera dico: scriba uobis decretū illud recitabit. **DECRETVM.** Hoc dogmate p̄mū in cōcilio: deinde apud ppl̄m a nobis exposito: quā ciuitas optime senti ret: ac pie facere uellet: Demosthenes q; scelus Amphiseorū defendere conabat: & a me palā refutatus fuerat: postq̄ uidit secreta uia nihil p̄ficere posse: curiā īgressus ē: ac ibi p̄uatis exclusis sniam p̄tulit circūueniēs īperitā illius q; scripsit. Hoc idē p̄scripsit decretū eē a ppl̄o in cōcione: licet ppl̄s iam surrexerat: & ego abierā. Nō. n. cōcessissem unq; si affuissem. Sūma decreti fuit: sacratōrē Atheniensū & Pilagoras q; p̄petuo fuerint p̄ficisci debere ī Pylas & in Delphos debitis t̄pibus secūdū ordinationem maiorū nostrorū. Speciosa qdē uerba: sed turpissima opa. Vetat. n. in cōuētū apud Pylas adesse: q; necessario ante illud tēpus haberi debebat. Et rursus in eodē decreto manifestus & acerbis scribit sacratōrē Atheniensū: & Pilagoras q; p̄petuo fuerint: nō fieri participes eius cōuētus: neq; uerborū: neq; operū: neq; decretorū: neq; rei cuiusq;. Nō eē aut̄ participes. Quid tandē ē: utq; uera loquar: an ad uoluptatē audiētū uerba faciā: loquar eqdē uera: nā uerba ad uoluptatē audiētū facta: sic ciuitatē nostrā disponere. Nō sinit meminisse iurisiurādi: qd̄ maiores n̄ri iurauerūt: neq; execrationis: neq; oraculi. Nos itaq; p̄pter hoc decretū nihil egimus. Alii uero amphitiones ī Pylis cōuenerūt p̄ter unā ciuitatē: cuius ego neq; nomē p̄ferrē: neq; eius calamitates quē q; græcorū attingāt. Ibi decreuerūt cōtra Amphiseos exercitū: ducēq; elegerūt Cottyphū falsarium. Nō erat tūc ī Macedonia Philippus: neq; in græcia: sed lōge apud Scythas exercitū ductabat. Quē statim Demosthenes affirmare audebit cōtra græcos a me iductū fuisse. Profecti igit̄ p̄mo exercitū Amphitiones ualde humaniter Amphiseos tractauerūt. Pro maximis n. delictis pecunia multauerūt p̄scriptis t̄pibus deo exoluēdā: pollutos uero & auctores malorū expulerūt: alios uero q; deū ueriti aufugerāt: reduxerūt. Sed quā postea nec pecuniā soluerēt: & pollutos illos reduxisset: bonosq; ab amphitionibus paulo ante restitutos expellerēt: rursus cōtra eos exercitus ducit: reuerso iā pridē Philippo ab expeditione Scythica: diis nobis p̄ncipatū tradētibus pietatis suæ: Demosthenis aut̄ corruptela īpediente quominus eū p̄ncipatū acciperemus. At nōne p̄dixerūt: nōne significauerūt nobis dii quasi humana uoce ut caueremus? Nullā unq; ciuitatē uidī magis a diis immortalibus seruata: magis a ciuibus euerā. Nō satis erat signū mysteriis habitu uates p̄dixit cauendū esse: & mittendū in Delphos ad sciscitādū qd̄ agi oporteret. Verū Demosthenes se opposuit: & Pythiā sectari partes Philippi cauillatus est. Vir utiq; idoctus: & plenus nimia licētia sibi a uobis cōcessa: nōne p̄hibentibus sacris exercitū misit in periculū manifestū? Atqui nup̄ ausus ē dicere Philippū ea de causa ī Athicā nō uenisse: q; litare nō poterat. Qua igitur p̄na dignus es o græciæ clades: si uictor nō uenit in eorū qui uicti erant agrū q; sacra sibi nō fierēt: tu in dubio Martis discrimie anteq̄ litares exercitū misisti. Utq; coronare ī calamitatibus nostris uel exterminare te oportet? Verū enim uero qd̄ tēporibus nostris nō accidit ex his quæ nec sperare: nec expectare quisq; debuit. Nō enim hoīum uitā iussimus: sed ad stuporē posterū nati fuimus. Nōne Persarū rex qui Athū pfodit: qui Hellepontū cōiunxit: qui terrā & aquā a græcis postulauit: qui in epistolis ausus est scribere se dominū cūctorū hominū ab ortu solis usq; ad occasū: nūc nō de imperio: sed iam de sui corporis uita decertat? Ac eodē uidemus & huius gloriæ & p̄ncipatus in Persas dignatos quæ templū Delphicum liberarunt. Thebæ uero urbs nobis p̄pinqua una die ex medio græciæ abreptæ sūt: Lacedæmonii miseri qui p̄ncipatū græciæ dudū habuerāt: p̄ cōragium eius tēpli ruētes nūc obsides tradūt ad Alexandrū transmittendos: hoc passuri ipsi & ciuitas eorū quē uictori libuerit. Nostra autē ciuitas cōmune græcorū refugium ad quā legationes olim ex tota græcia uenire solebāt salutem a uobis postulātes nō amplius de p̄ncipatu græcorū: sed iam de paterno solo retinendo laborat. Et hæc uobis euenerūt postq̄ Demosthenes ad rempu. se cōtulit. Recte enim de his Hesiodus poeta ostēdit. Dicit enim quodā loco dicēs populos & concilium p̄bēs ciuitatibus ne malos gubernatores accipiāt: dicā uobis carmīa ob hoc puto uos ī pueritia cōstitutos poetas adiscere ut uiri facti eorū sniis fruamini. **CARMINA.** Si remoto carmie sniam cōsiderabitis: puto uideri uobis nō eē hæc Hesiodi poemata: sed oraculū ī Demosthenē. Etenī nauales terrestresq; copie sūdītus euerā sūt ex huius actiōibus. Sed puto ne Frinōdas: neq; Euribates: neq; alius q; q;

ex illis antiq̄s pessimis uiris tal' icātator & magus unq̄ fuit: q̄ o terra & dii & demones & hoies: q̄cūq; uera audire curatis dicere ausus ē aspiciēs i ora ufa Thebanos societate nobiscū inisse nō t̄pis cā: nō ob timorē eis ip̄dētē: sed pp suas orōes. Atq; mlti legati aī hūc ad Thebanos p̄fecti sūt ex his q; maxie familiares illis uidebant. Prim' hic Thrasylbulus uir Thebanis acceptissim' deinde Thrasō: q; cū Thebanis hospitū habet: Leodamas Acharnas nō inferior Demosthene i eloquētia: sed (ut mihi uidet) i dicēdo suauior: Archidam' iste uir faciūsus: & magna pp Thebanos picula p̄fessus: Aristophō etiā q; lōgo tpe apd' nos pp Thebanos i suspitiōe fuit: Pyradus q; adhuc & uiuit. Sed tū nullus unq; cōuētere illos ad nra amicitia ualuit. Cāz eqdē scio: s; pp eoz calamitates dicere omitto. At puto qū Philippus metā ill' ablatā thesal reddidisset: & bellū qd' p̄us ex Boetia deleuerat: itez reduceret: ac tādē Elaciā occupasset: tūc iā i sūmo piclo osti- tūri uos uocauerūt: & uos pedestribus eq̄stribusq; copiis egressi Thebas adiuuistis aīq; d' socie- tate: ul' una qdē syllā a Demosthene scriberet. Ducebat aut uos Thebas t̄ps & met' & societatis cōmoditas: nō aut Demosthenes. Nā i his qdē reb' tria maxie a Demosthene cōtra uos gesta sūt. Primū q; Philippo noie qdē cōtra uos bellū gerēte aut mltō magis Thebanis ifesto: ut res ip̄sa oñdir. Et qd opus ē uerbis: hęc Demosthenes occultauit: fingēs aut societate ēē futurā nō t̄pis cā: sed pp legatiōes eius pp̄lo suasit nō eē laborādū: qbus cōditiōibus societas fieret: dūm do fieret. Quo qdē factō uniuersā Boetiā Thebanis p̄ditā fecit: scribēs i decreto: siq; deficiat ci- uitas a thebanis: atheniēses auxiliū ferre. Deinde pecuniā qb' erit opus ad bellū: duas ptes uo- bis ip̄osuit: a qbus lōgius aberāt picula: tertā partē Thebanis i singl's largitiōe corrupit. Et p̄n- cipatū rei maritimæ cōez fecit cū Thebanis: sūptus aut p̄pos n̄fos: terrestri uero rei si uera fate- ri uolumus totū cōcessit thebanis: ut nec postea facultate hūit Stratocles dux n̄r de salute mili- tū ex sua snia puidēdi. Et hęc nō ego solus accuso: sed oēs & uos cōscii estis: q; p his rebus irā q̄- dā tūc suscipistis. Sed accidit iā uobis ita crebro malefacta Demosthenis audire: ut nullā admi- rationē de eo suscipiatis. Sed nō ē ita faciēdū: imo grauius ferre: ac si reliq; salua eē uultis: p̄cna afficere debetis. Secūdū multo maius q; libertate ppli atheniēsis funditus sustulit: & trāstulit in thebanos: p cōcitionē rez thebanis cōcessā: i quo tātā sibi ipsi potētia circūdedit: ut dicere po- stea auderet ad pplm se legatū abitur: quotiēs sibi uideret: etiā si uos nō mitteretis. Et siq; eidē cōtradiceret ex ducibus uis: m̄gratus sibi parere: & nihil cōtradicere assuefaciēs: cedere iqt de- bere arma suggesto. Plura nāq; bona nos accepisse ab ipso ex suggesto: q; a ducibus ex re mili- tari. Milites uero cōducēs & pecunias subtrahēs militares mille ex illis me reclamāte amphise- is cōcessit: piculū ciuitati supinducēs ex copiaz diminutiōe. Quid. n. putatis Philippū p id t̄ps optasse: nōne supari copias ufas: ut nō sil' cū oibus: sed seorsū in Amphisa cōtra milites cōdu- ctos: seorsū alibi cōtra urbanas copias dimicaret? & magna plaga iā aī p̄cussos grācos nimis alacres i plio repire. Tātoz maloz cā Demosthenes: nō bñ secū actū putat: si p̄cna nō dederit sed nisi aurea corona coronet grauate fert. Neq; satis ē sibi i cōspectu n̄fo p̄coniu fieri: sed nisi i cōspcū grācoz fiat dedignat. Sicut ut uidet puerfa nā magnæ licētia assupta publicas calami- tates iducit. Tertiū & supradictoz oium maximū ē qd dicitur sū. Qum. n. Philippus nō cōtē- neret grācos: neq; īgraret: nō. n. erat decipiēs sei breui unius diei picula d' oibus sil' rebus care- raz & ob hoc pacē affectaret: & legatiōes mittere decreuisset: qūq; m̄gratus thebani picl'z bel- li horrerēt & merito: nō. n. orator rei militaris ip̄itus ac defertor ordis illos mouebat: sed Pho- cēse bellū p decē ānos agitatū idēbilē doctrinā ipsis p̄bebat. Qum itaq; sic res eēt: itelligēs ista Demosthenes ac m̄gratus thebanoz p se pacē facere: & aux a Philippo accipe suspicatus idi- gne ferēs: si ipse quoq; largitiōe careret: i cōcitionē p̄siluit: nemie de faciēda: aut nō faciēda. pace cū Philippo mētionē faciēte: s; q̄si p̄conio idiceret ptes largitionū sibi referri oportere: iurauit p Mineruā: quā (ut uidet) Phidias nō solū admirationē itueriū: sed etiā p deieratiōe Demosthe- nis opatus ē: siq; diceret pacē cū Philippo eē faciēdā: eū crinibus captū i carcerē tractuz: Cleo- phōtē imitatus: q; Pelopōnesiaco bello p hūc modū ciuitatē euertit. Vex postq; ista cōtēpserūt m̄gratus ac milites n̄fos remiserūt ut de pace r̄sulerēt. Hic oīo amēs factus suggestū ascēdit: & p̄ditores grācoz eos appellauit. At iste q; nūq; hostes aspexit se auctore petiuros uos inq; p le- gatos ufos a thebanis ut saltē militibus uis trāstū cōcederēt cōtra Philippū p̄fecturis. Quare ueriti m̄gratus: ne p̄ditores uiderent: pacē omiserūt: ad pliu se cōpararūt. Quo i loco memi- se dignū ē: optimoz uiroz quos iste nō cōfectis sacris i manifestū piculū a se missos ausus ē po- stea publico funere laudare: ac pulpitu ascēdere fugacibus illis & fugitiuis pedibus: cū qbus aci- em ipsā deseruit: i q̄ illi ceciderūt: quoz uirtutē cōmēdabat. O ad magnas quidē & p̄claras res agēdas omniū hominū ignauissime: ad uerboz autē audaciā obstupēde: dicere cōfestim aude- bis cōspiciēs istoz uultus te i calamitatibus ciuitatis coronari oportere. Quod si iste dicat uiri atheniēses ac uos dicētē feratis: mortui simū cū illis nos & nra memoria uidebimini. Adhibete mihi parūper cogitationē uestrā: nō ad iudiciū: sed ad theatrū. Ponite uobis ante oculos p̄co- nem adeuntē: & p̄aconiū illud quod ex decreto est pronuciandū: ac uobiscū statuite: utrum



putetis domesticos eorum qui in plio ceciderunt plures lachrymas emissuros esse in tragœdiis ac heroicis fabulis: quod postea agent: aut per ingratitude civitatis. Nam quis non doleat græcus: aut liberaliter eruditus recordatus per id tempus quum civitas ista floreret: & melioribus gubernatoribus uteretur: consuevisse ea die prononiam in theatro adulescentes: quorum presens in plio ceciderat assistere ac prononiam illud pulcherrimum & uirtutis maximum icitametur: eos. scilicet adulescentes quorum presens uiri perbi acie ceciderit pubertate adulescentibus educatos per populum nunc armatos omnibus armis foeliciter dimitti ad proprios lares ac ad honores publicos uocari. Tunc pro hac prononiam: nunc uero assistens eum quod orbitatis causa est perueris: quod tamen prononiam aut quod dicitur: Etenim illa narrabit quod decretum Cthesiphotis iubet: sed ueritatis turpitudine tacebit: quod contra uocem ipsam prononiam reclamare uidebit: exclamans hunc uirum (si non iste uirum) coronari a populo atheniensium gratia uirtutis: quod pessimus est: gratia fortitudinis: quod ignauissimus & desertor aciei. Non ita per Iouem & alios deos: obsecro uos athenienses ne de uobis ipsis tropheum in Dionysii orchestra statuatis: neue in conspectu graecorum tanta demencia offendatis: neque miseros Thebanos quos in urbe recaptistis: quorum iste sacra liberos & sepulchra suis largitionibus & regio auro subuertit: in memoriam suam calamitatum reducat. Sed licet corpibus absentes: attamen eorum clades nostris mentibus itueamur: ponite uobis ante oculos urbem captam ab hostibus: ruinas murorum: aedium icedia: duci mulieres & filios in seruitute: senes uiros & anus foemias sero tamen amissa libertate seruire dicentes: plorantes: uociferantes: uocantes nos: & irati non aduersus eum: quod afflixit: sed aduersus calamitatum auctores nullo modo euerfore graeciae coronetis: sed demonium & fortunam quae hunc hominem affegit caueatis: Neque civitas. neque per uatus quod spira bene unquam euasit: quod Demosthenis consilio uteretur. Vos autem o uiri athenienses non pudet super eos quod quod in salamina uehute lege cauisse: si quis eorum iuitus nauem subuertit: huic non licere iterum uectore esse: ne graecorum corpora per impitiam perdat. Qui autem repperit ueram & uniuersam graeciam fuditus evertit: ei rursus permittere repperit. tractationem. Ut autem dicam & de quanto tempore: ac de rebus quae nunc sunt illud memorare uolo: quod Demosthenes non solum acie in castris: ueque etiam ordinem in ciuitate deseruit. Accapta triremi & graecis ad tributum coactis per isperatam salutem in urbem reductus perma illa tempore trepidus & semimortuus suggestum adibat: & custodie pacis ut se eligeretis obsecrabat. Sed uos per ea tempore uiri athenienses ne nomen quod Demosthenis in decretis atque suis scribi permitterebatis. Nausicli data est opera: ut per illo se scriberet: nunc autem ut coronari se iubet: Mortuo deinde Philippo & Alexandro in regno constituto rursus iste portenta meditatus sacra Pausania sudauit: & senatum in crimine gratulationis per foeliciter nunciatis coniecit. Cogitatum Alexandro desidi iposuit: ausus est affirmare illum nunquam macedonia exiturum: nam bene secum putare actum: si in pella spatiet: & itestina custodiat. Hanc se dicere non ex coniectura aliquid: sed ex certa scia: quia uirtus cruore acquirit: ipse autem cruorem non habet. Alexandrum metitus non ex Alexandri natura: sed ex propria timiditate. Ita uero quum Thessali contra nos copias pararent: & adulescens merito iratus Thebis castra admonisset: missus a nobis legatus Demosthenes ad Alexandrum ex medio Cithaerone retrocessit: neque in pace: neque in bello se utile prestavit. Et quod omnium grauissimum est: uos hunc non perdidistis: neque iudicari permisistis in coram graecorum conuentu. Hic autem nunc uos perdidit: si uera sunt quae ferunt. Nam (ut aiunt maritimi homines atque legati: quod ab Alexandro reueniunt: & res est fidedigna) quod Aristio plataicus Aristoboli Farmacopole filius si forte quod uestrum illum cognoscit. Hic aliquando adulescens percipua forma multo tempore apud Demosthenem in domo eius habitauit: quod autem facies: aut quod patiens crimine est ambiguus: & mihi dicere non satis honestum. Hic (ut audio) de cuius uita ac moribus dubitatur: apud Alexandrum nunc est: illic iheret: & aliquid apud eum potest. Per hunc Demosthenes lris ad Alexandrum missis: illic blanditus in graeciam recaptus: quod ex eo intelligere potestis. Nam si inimico esset animo in Alexandrum (ut ipse perdicat) tria sibi pulcherrima oblata sunt tempore: quorum nullo usum fuisse apparet. Vnum & primum quum in regno nuper constitutus Alexander nudum suis rebus satis compositis in Asiam transiuit. Florebat tunc perfarum rex pecuniis terrestribus maritimis quoque copiis: cupide autem nos in societate recaptisset ob picula sibi iminentia. Tunc Demosthenes an uerbum aliquod de huiusmodi societate fecisset: an extat aliquod decretum de huiusmodi re a te scriptum: Vis ponam te metuisse: ac more tuo usum: Atqui publicum tempus rhetoricam timiditatem non tolerat. Sed quum Darius omnibus copiis descendisset: Alexander uero omnium rerum iops in Cilicia (ut tu aiebas) circumuetus statim ab equatu Perfarum (ut erat sermo tuus) concalcadus esset: ac petulanti tua ciuitas cape non poterat: quum epulas digitis pedulais circumferres: ac faciem meam turbatam & seminanimem ostenderes: coronam te sumpturum affirmares: si aliquid aduersi Alexandro contingeret: nec tunc quod aliquid egistis: sed in aliud tempus comodius distulisti. Praeteriens igitur haec omnia de periti eorum conditione loquitur. Laedæmonii & milites conducti pugnantes aduersus Corragum eius copias deleuerunt: Elii tulerunt auxilium: & Achei omnes perter pelleneos: & Archadia omnes perter Megalipoli: ipsa uero obsidebat ac de die in diem capi sperabat: Alexander uero extra arcem & extra omnem fere mundum abierat. Antipater multo tempore exercitum duxerat: quod futurum esset incertum erat. Hic tu nobis ostendit Demosthenes quod unquam feceris: aut quod unquam dixeris: aut si uis concedam tibi pulpitu donec ad ista respondeas. Sed quod taceas ueniam tibi

hō: q̄ uero tūc dicebat: nūc dicā. Memistis uiri atheniēses illoꝝ detestādoꝝ & absurdoꝝ uerboꝝ: q̄ uos ferrei hoīes tūc audire sustinuitis: q̄n̄ assurgēs Demosthenes inq̄ uinitāt qdā ciuitatē āputarūt: scalas ppli ceciderūt: resq̄ neruos p̄pellimur: i arcta tanq̄ diuidūt. Hęc ipudētissime cuius sūt uerba: imo cuius mōstra: & rursus q̄ seipsū ifinuās circa pulpitu inq̄ defectionē moueas: Tu thessallos ac p̄renos ad defectionē ipulisse. Tu thessallos ad defectionē moueas: Tu nō solū ad urbē aliq̄: sed ad domū ubi sit aliqd̄ piculi accedas: Sic ubi pecūiā numerent: p̄mptissime illic assisteres: actionē uiri nunq̄ faceres. Sed si aliqd̄ forte eueniat te auctore fingeres: tibiq̄ uix dū sc̄m ascriberes. Si metus supueniat: illinc fugeres. Si nō sit metus: p̄miū postulabis: & aureis coronis coronari uoles. At uero pplaris ē. Si ad uerba respiciatis uiri atheniēses decipi mini. Eqdē una uobiscū examinare uolo: q̄ pplari & modesto uiro adesse cōuenit: ac rursus q̄lē eē cōueniat eū q̄ improbus sit: & sup̄ alios potētia affectet. Vos autē hęc utraq̄ opponētes cōsiderabit is nō q̄lis Demosthenes i uerbis sit: sed q̄lis i uita. Puto igit̄ uos oēs cōsētere hęc pplari uiro adesse oportere. Primū ut parētibus igenuis ortus sit: ne p̄pter ifortuniū ḡnis legib̄ sit i fēsus: q̄ pplare statū ciuitatis cōseruāt. Secūdū ut aliqd̄ b̄ficiū maioꝝ suoꝝ i pplm extet: uel salte ut nullū sibi erga pplm ex cōditiōe maioꝝ odiū relinquat: ne his de causis ciuitatē turbare q̄rat. Tertiū ut i quotidiana uita modicus sit: ne magnitudie sup̄ ad largitiōes declinet. Quartū ut bone mētis sit: ac dicēdi hēat facultatē: pulchꝝ ē. n. optima eligere. Eruditio autē dicētis auditoꝝ quoq̄ ad ista cōuertit. Bonitas t̄n̄ mētis sp̄ p̄ferēda ē facultati dicēdi. Quintū ut sit magni aī: ne i sūmis picul̄ difficillimisq̄ t̄pibus ob timiditatē pplm deserat. Hęc pplari uiro adesse cōuenit. Qui autē sup̄ alios potētia i ciuitate affectat cōtra hęc oīa: nec opus ē illa repetere. Cōsiderate igit̄ q̄ Demostheni assint: & sit mihi p̄ oīa iustū examē. Huic p̄fuit Demosthenes peanicius: uir igenuus qdē: nō. n. mētiri decet: sed a m̄re atq̄ materno auo q̄lis iste sit uobis di. ā. Gylō fuit cerameus: hic nymphēo pōti oppido p̄p̄ditōnē hostib̄ tradito: q̄ ppl̄s atheniēsis tūc oppidū illud teneret: ob hoc exulauit: nō expectata p̄ena iudicii: q̄ cōtra eū parabat: fugiēs itaq̄ ex urbe i Bosphoꝝ abiit: ac ibi domū a tyrānis ortos nobiles & uxorē accēpit: m̄liere diuitē sane & auꝝ nō modicū afferētē: sed ḡnē scythiā. Ex ea nascunt̄ sibi filiaē duā: q̄s ille multis cū pecuniis huc missas cōiugauit: alterā taceo: ut ne plures offēdā: alterā accēpit neglectis legibus ciuitatis p̄f Demosthenis: ex q̄ iste genitus ē. Quāobrē a m̄no auo quidē inimicitia & offēsiō ē sibi i pplm. Capitis nāq̄ p̄genitorē eius cōdēnastis a m̄re scythā ē barbarus natura: græcus uoce: ex quo fit ut improbitas eius lōge aliena sit a moribus n̄is. In quotidiana autē uita q̄lis: ex p̄fecto nauali sc̄ptor orationū repēte factus p̄rimoniū ridicule cōsūpsit. Orōes aduersariis i iudicio cōtēditibus efferēs ad suggestū p̄siluit: pecunias igētes ex publico accēpit. Modicæ sup̄sunt. Nūc re giū auꝝ domesticā eius ruinā occultat: nec id qdē satis. Nullæ. n. diuitiæ satis magnæ eē p̄nt corruptis moribus. Deniq̄ nō ex p̄p̄is facultatibus uitā ducit: sed ex piculis n̄is. De bonitate autē mētis & dicēdi facultate illud affirmare possum. Natura Demosthenis hoc habet: ut b̄n̄ loquat̄ male uiuat. Sic. n. uixit: ut uitā eius recētere ppudeat. Iā. n. uidi hoīes ifesos fieri aduersus eos: q̄ uitā alioꝝ nimis apte explanāt. Deinde qd̄ euenit: leges ciuitatis optimæ sūt: facta autē pessima. De fortitudine uero breuis mihi relinq̄ sermo: nā si negaret se ignauū & timidū: ac uos hoc nesciretis: cōmemorationē mihi locus iste p̄beret. Sed q̄ ipse cōsitate i cōcionibus: ac uos sciatis: restat ut leges cōmemorē de hac re sc̄ptas. Solō ille antiquus eadē p̄ena afficiēdū purauit eū q̄ militare nollet: & eū q̄ acie desereret: & eū q̄ timidus & ignauus eēt. Ac sūt timiditatis iudicia ac culationesq̄: q̄q̄ mirabilr̄ q̄spiā naturā accusare posse. Sed p̄t. Cuius grā ut q̄sq̄ ūm p̄nas legū magis formidādas magis q̄ hostes forti? p̄ p̄ria depugnet. Legislator ḡ eū q̄ militare subterfugiat & timidū & desertorē foro excludit: neq̄ coronari p̄mittit: neq̄ tēpla publica intrare. Tu autē q̄ legibus coronari uetaris: eū coronari iubes: ac illū i tēplū Dionysii accersis: q̄ tēpla urbis p̄pter timiditatē hostibus p̄didit. Ne autē lōgius uos p̄trahā: quādo iste se popularē dicet m̄m̄neritis uitā eius: nō uerba: nec quē ipse se affirmet: sed q̄ ipse sit cōsiderare. Quoniā uero i coronarū ac donoꝝ mentionē icidi: donec memini pauca adiiciā. Si hęc dona uiri Atheniēses tā multa: ac tā leuibus de causis tradita nō cōpescitis: p̄dico uobis neq̄ illi q̄ donatur: gratiā uobis habebūt: neq̄ resp̄ aliquā utilitatē p̄cipiat. Nam improbos quidē nunq̄ meliores facietis: probos autē in sūmam desperationē adducetis. Quod autē uera dico: magna uobis signa ostendā. Si enim q̄s roget utrū gloria huius urbis nostra ætate: an nostroꝝ maioꝝ magis floruerit? oēs fatebimini ætate maioꝝ plus gl̄iæ habuisse. Viri autē meliores utrū tūc: an tpe n̄ro? tūc egregia uirtute: nūc ualde inferiorē: dona uero coronæ p̄conia & stipēdia publica: utq̄ tūc pl̄ra: an nūc tūc rara: uirtutis nomē i p̄cio erat: nūc iā uilescit: & coronæ ex cōsuetudie: nō ex merito tradunt̄. Sic ergo discurrētibus p̄absurde sit: ut dona nūc plures: tūc resp̄ melior. Viri nūc p̄ores: tūc meliores repiant. Ego autē q̄obrē id eueniat docere conabor. Putatis uiri Atheniēses: uel ad olympi

cū: uel ad aliud certamē ubi coronæ donent: se exercere uelle aliquos: si coronæ ipsæ nō pstantissimo: sed illi q pcuraret & qreret: traderent? Nūc aut puto ppter uictoriæ glām cupiūt homines magnos labores tolerare: & se in piculo ponere. Putatis igit uos p̄mia ponere ciuili uictoria: atq; illud cogitate: si dona paucis & merētibus cōcedetis: mltos hēbitis: q de uirtute certabūt. Sin uero optātū atq; pcurātū p gratiā cōcedetis: etiā bonos corrūpetis. Quod aut recte dico: paulo manifestius docere p̄gā. Utq; uobis p̄stātor uir uidet fuisse Themistocles ille: quo duce nauali p̄elio Persas uicistis: an Demosthenes? Præterea utq; illi uiri q p̄p̄m reduxerūt: utq; Aristides ille iustus cōtrariā Demostheni cōgnationē hās: an Demosthenes? Ac ego nec eis dē qdē diebus memorādā cēleo hāc bestia: in qbus illi memorant. Ostēdat igit Demosthenes si pōt: extare i lris aliquē istoz hoium fuisse coronatū. An igrat? ergo p̄p̄s: nō: sed magni aī: nō n. oportere existimabat i lris honorē p̄stare: sed i memoria eoz: q bñficiū accēpant: q usq; ad hāc diē immortalis p̄manet. Dona uero tūc accēpta opeficiū ē itueri. Quidā mltō tpe grādia p̄cula apud Strymonē fluuiū p̄p̄ssu: tādē pugnātes medos uicerūt: hi reuersi in urbē donū postularūt: p̄p̄s magnos honores (ut tūc uisū ē) illis tribuit: tres imagines lapideas in porticu imagiario poni cū hac accēptione: ne ipsoz noīa illic scriberent: ut p̄p̄s uiderent eē: nō illoz uiroz. Hoc aut ex uersibus ibi sc̄ptis apparere pōt: quos recita. VER. SVS. Est illic nomē illoz alicubi exp̄ssū: nequaq; sed p̄p̄s. Quid i porticu uariā: nā oīum pulcherrimaz rez memoriā i foro habetis. Quid ergo ē? In hoc picta cernit marathonica pugna. Quis ergo dux i ea pugna fuit? oēs r̄n̄debitis Melciades. Sed nomē eius sc̄ptū ibi nō ē. Quare nō petit hoc? petit: sed p̄p̄s nō cōcessit. Sed p̄ noīe dedit illi: ut aī oēs pingeret ipse milites: ad pugnā cohortās. Quid i matroo: q ē ap̄d curiā i honorē eoz: q p̄p̄m reduxerūt? Decreuit p̄p̄s ad sacrificiū mille dragmas: hoc ē minus q decē dragmā i singula capita. Deinde eos donauit frōdea corona: nō aurea. Tūc. n. frōdea corona i honore fuit: nūc aut etiā auz fastidio habet. Dat̄ senatui examē discernēdi eos q obfessi fuerūt a lacedæmoniis: nō eos q aciē deseruerūt in cheronia. Quod aut uera dico: decretū lege. DECRETVM. Lege nūc decretū Cthesiphōtis i honorē Demosthenis maximarū calamitatū auctoris. DECRETVM. Hoc decreto obscurat honor eoz: q p̄p̄m reduxerūt. Aut si illi digne honorati fuerūt: hic indigne coronat. Atq; audio ipsū eē dictū: me iniuste facere q maiores illos cū eo cōparē. Neq; n. Philamona pugilē iō coronari i olympia: q Glaucū antiqū illū pugilē: sed q sui t̄pis pugiles superit. Quasi uero nō ignoretis pugilibus iter se eē certamē: q aut coronas q̄rūt ad ipsā uirtutē certāt: cuius grā coronant. Oportet. n. p̄conē q i t̄neatro p̄nūciat: nō eē mēdacē. Nō q̄ q̄ melius patatiōe i rep. uersatus nobis enarra: sed q̄ magna fuerit uirtus tua nobis ostēde: et sic p̄miū postula. Sed ne lōgius uos p̄trahā lege uobis epigramma eoz: q p̄p̄m reduxerūt. EPIGRAMMA. Quia eos q cōtra leges d̄n̄abant deposuerūt: honorari dicit. In ore oīum erat tūc p̄p̄m fuisse cōculcatū: q̄ aliq; accusatores eoz: q contra leges qd de creuerāt: sustulerūt. Etenim ut ego a patre meo: q nonaginta q̄q; annis uixit: ac oīum laborz publicoz particeps fuit audiui. Solebat. n. q̄ sibi erat ocīū mihi narrare p̄ id t̄ps quo p̄p̄s restitutus ē: siq; qd cōtra leges decreuisset accusabat: fuisse uerbū & factū. Quid. n. magis ipiū q̄ cōtra leges agere: aut decernere? Nec eodē modo iudices (ut nūc) sed erāt ualde ifestiores aduersus reos: q̄ ipse accusator. Sæpe ēt scribā reuocabāt: ac leges & decretū recitari iubebāt. Dānabāt aut reos nō si oēs siml̄ leges: sed si unā d̄taxat syllabā trāsgressi fuisset. Quod aut nūc fit: plus q̄ ridiculū ē. Scriba legit d̄lationē: iudices tanq̄ cātilenā aliquā audiētes: alias cogitatiōes mēte reuolūt. Iā uero ex Demosthenis artibus i probā cōsuetudinē i iudiciis recāpistis. Quippe p̄uersis iuribus accusatori minā obiiciunt. Reus accusat: iudices iterdū nesciūt quaz rez iudices sunt: sed de his q̄ ad iudiciū eoz nō p̄tinēt iudicare cogunt. Dicit reus nō secundū leges a se scriptū: sed siq; talia aī scribēs absolutus ē: i quo nūc ualde cōfidere: ac uos cōtēnere audio. Cthesiphōtē. Etenim Aristophō ille manicus aliq̄ gl̄ari apud uos ausus ē: q nonagies q̄q; accusatus sp̄ euaserit. At nō Cephalus ille antiquus: q maxime p̄p̄aris h̄tus ē: sed cōtra gl̄iabat: q̄ q̄ plura d̄creta q̄ ullus alter sui t̄pis orator sc̄p̄sisset: nunq̄ fuerit accusatus: q̄ cōtra leges d̄ creuerit. Et merito qdē gl̄iabat. Accusabāt. n. se de hoc crimē nō illi q̄ i rep. uersabant: sed amici amicos: qd̄ ex hoc itelligere potestis. Archinus ille q̄ unus fuit ex p̄p̄s reductorib; diē Thrasymbulo dixit: q̄ socius sibi fuerat in populo reducendo: ac damnari illū fecit paulopost p̄mia eis decreta. Nec ea res iudices tardauit. Putabant enī quēadmodū reducti fuerāt ante a Thrasymbulo: sic tunc expelli per decretū illud contra leges scriptū. Nūc autē cōtra fit: milites boni: & qui aliqd memorabile p̄ rep. gesserūt de p̄cationē in iudicio ponūt: quos merito ingratos putare debetis. Nam si quis i populari statu honoratus: quē statum dei ac leges seruant: postea contra legē scribenti fauere audeat: statū ipsum ciuitatis oppugnat: p̄r quē honores suscepit. Quaz igitur defendendi ratio esset potest uiro iusto: ac modesto aduocato: ego dicā. In partes tres diuiditur dies

quod de hoc crimine in iudicio agit. Prima infunditur aqua accusatori: & legibus: ac libertati ciuitatis: Secunda reo aduocatisque eius: Deinde si primis sententia non absoluit reus: tunc iam tertia datur ad poenam delicti constituendam: & ad magnitudinem irae urae. Quisquis ergo in poenam desecat: iram uestram desecat. Qui autem primo loco sententiam petit iusuradum petit: quorum nihil petere fas est: neque petenti concedere. Iubete igitur eos sinere primam sententiam ferri: deinde poenam descent. Eodem uiri Athenienses affirmare ausim conuenire: ut lege caueret: ne in huiusmodi crimine liceat actori neque reo aduocatos habere. Non enim hoc iudicium in disceptatione iuris consistit: sed clare patet leges. Quoadmodum in architectura quod discernere uolumus rectum sit aliquid necne: regulam adducimus per quam dignoscitur: sic in his causis regula est iusti uel iniusti: tabella haec & hoc decretum ac leges iuxta scriptae: haec non inter se discrepare ostendas: & descende. Quid opus est Demosthenem aduocare? Nam quod iustam excusationem praeteriens astutum hominem: & uerborum artificem aduocas: decipe nos quibus: ciuitatem laedis: libertatem offendis. Sed quomodo uos aduersus hanc iniustam defensionem resistetis iudices: iam uobis dicam. Quomodo in hoc loco constitutus Ctesiphon premiū sibi a Demosthene dictatum narrauerit: ac deinde persistet in causa: neque se excusabit: iubete ipsum sine aliquo tumultu cape tabulam: ac leges iuxta ipsum decretum legere. Quod si fingat non audire: neque uos ipsum audiatis. Non enim ideo concedistis iudices: ut iniustas excusationes audiretis: sed ut audiretis eos qui iuste se excusare uellent. Sin autem omissis ceteris Demosthenem aduocabit: potissimum est: ne malum hominem uerborum cauillationibus leges oppugnaret: audiretis: neque ad uirtutem quae hoc illi ascribat. Quod si uobis audire placeat Demosthenem: iube te ipsum eundem ordinem excusationis seruare: quem ego in accusando. Non enim uita Demosthenis prius discussa: neque publica eius crimina (quae ubere ad dicendum habere materia) enudauit. Sed primo leges ostendi uetates eum coronari: quibus reddendis rationibus publice administratorum obnoxius est. Deinde Ctesiphontem decreuisse coronam Demostheni: de hoc ipso obnoxio redargui: nec ascriptis se quod rationem reddiderit: sed uos ac leges oimino paruipendisse: futuras etiam cauillationes aduersus ista dicendas refutari: quare ut memineretis oro. Secundum uobis narraui leges de praconiis faciendis quibus apte cauet: ne is qui a populo coronatur extra cognitionem pronunciet. Ctesiphon autem non leges solum transgressus: sed tempus & locum praconii faciendi: non in cognitione: sed in theatro: neque dum cognitio haberetur: sed dum tragodiae agerentur: pronunciari coronatum decreuit. Post haec pauca de praconibus: multa de publicis locutus sum. Eodem igitur ordine respondere Demosthenem iubeatis. Ad legem quae de obnoxio est prima: de praconiis secundum: tertium & maximum quo dono sit dignus. Quod si a uobis petat ut alio dicendi ordine uti sibi permittatis: ac in fine orationis suae responsurum se legibus permittat: non concedatis: neque ignoretis hanc esse artem quandam ad iudicium euertendum. Non enim quia tunc ridere uelit: sed quia non habet quod rideat aliarum rerum iniectioe uos in obliuionem legum & criminis conat abducere. Ut ergo in gymniciis certantibus uidetis pugiles de loco iter se certare: sic uos uniuersam diem per te ipsum ac per ordine orationis cum Demosthene certetis: neque permittatis extra accusationem uagari: sed assiduitate ac diligentia audiendi fugas eius custodiatis: & in accusationem reducat. Sed quae uobis eueniet si per hunc modum illum audietis: haec uobis praedicere debeo. Adducet enim illum ueneficum Marsupii orum incisorum qui reperiit. Hic plorat facilius quam alii ridet: piurat promptissime omnium hominum: neque admirarer si in istos qui circumstant conuersus eis malediceret: ac potentes ad accusationes populares ad subsellia rei uenisse affirmaret. Ad haec factiosa eius uerba: si ista diceret: ita respondeatis. Si tibi similes fuisset o Demosthenes illi qui populum restituerunt: nunquam popularis status in hac urbe uiguisset. Sed illi difficillimis temporibus ciuitatem seruauerunt plato illo pulcherrimo uerbo: neque praetoribus facinorosis reminisceret. Tu autem orationes meditaris: & uerba quotidiana plus tibi sunt curae quam ciuitatis salus. Quando autem piuras per fide iurisdictioni Iouem appellabit illum ei subiiciatis: qui saepe mentiat: ac semper in iureiurando adhiberi sibi fide postulet: duorum alterum: quorum neutrum huic est aut deos esse uanos: aut auditores non eosdem. De lachrymis autem ac labore uocis: quod a uobis quaerit dicentes quo me conferam uiri athenienses: circumscripsistis me in reipublica non est ad quem amplius confugiam: subii cite: At uero populus atheniensis quo iam se conferet Demosthenes: aut ad quem confugiet? Quid tu pro populo unquam fecisti: namque per te ipso feceris omnes uidemus. Deseruisti urbem: nec in pyraeo habitas: sed ex urbe euadis: pecunias tibi comparasti ex regio auro: & ex publicis corruptelis. Tandem quod istae lachrymae: quod haec uociferatio: quod rauedo ista uocis sibi postulat? Reus est in hoc iudicio Ctesiphon. Tu neque de uita: neque de patrimonio certas: omne tuum certamen est de aureis coronis: ac de praconio in theatro faciendum: qui deberes si hic populus maleficus ac sui oblitus: tam alieno tempore coronare te uellet: hunc honorem per te ipso deprecari diceres: Non enim decet uiri Athenienses pro quibus rebus ciuitas luxit ac sordidata fuit: per illis me coronari. At puto ista diceret uir: qui re uera cum uirtute uixisset. Quae uero tu dices: diceret monstrum aliquid: qui uirtuti obrectaret? Nullus uestrum formidet iudices: ne Demosthenes uir fortis ac celsi animi: si corona non potiat: sibi ipsi domum reuerso mortem consciscat: quod usque adeo gloriam paruifecit: ut detestabile illud ac obnoxium caput:

quod ipse contra leges coronandum cesuit milies totoderit: atque horum mercedem accepit unum ac alapas ita ut nunc etiam plagas extet uestigia. Hic autem homo non caput: sed redditum possidet. De Cthesiphonte autem quod decretum scripsit: pauca dicam: multa transgrediar: ut uidear si uos egregie malos homines (etiam si nullus dicat) cognoscere ualeatis. Quod uero est comae amborum: circueunt illi foris: ueras de se ipsis opiniones habentes: nec uerba metiuntur. Cthesiphon non pro se timere dicit: sperare quippe se ideorata quaedam uideri: sed Demosthenis corruptelas in reip. ac ignauam & secordiam eius terrorem sibi afferre: Demosthenes uero in se aspiciens bene sperare dicit: Cthesiphontis improbitates lenociniaque formidare. Eos ergo quod sic adinuicem se condenant: uos comae iudices nunquam absoluatis. De maledictis autem quae aduersus me iactabant pauca uolo predicere. Audio. n. Demosthenem dicturum multa ab eo comoda reip. suscepisse: multa uero incommoda a me: & Philippum: & Alexandrum: & eorum causas in me esse relaturum. Sic. n. ut uidetur in dicendo astutus est uerborum artifex: ut non satis illi sit siquid ego apud uos in reip. gessi: aut si aliquid dixi: accusare: ueruetiam quae mea carpit: ac silenti meum accusat: neque sibi locus uacuum calumnia relinquat. Improbatur etiam meas exercitationes in gymnasiis cum iunioribus: & in hac causa statim dicit: me non gratia reip. accusasse: sed ut pro eius inimicitiam me Alexandro ostenderem. Atque a me questurus est (ut audio) quod obrem sumam rerum a se gestarum in reip. nunc reprehendo. Singula autem dum agebant: non improbauerim: neque accusauerim: sed illa transgressus: & pagas frequenter in reip. uersatus: distulerim accusationem. Ego autem neque Demosthenis exercitationes emulor: neque mearum me piget: neque uerba quae iterdum apud uos feci infecta esse ueli: neque si ita ut Demosthenes uerba fecissem mihi uiuendum existimarem. Taciturnitatem autem meam Demosthenes mediocritas mea peperit. Parua mihi satis sunt: ac maiora turpiter querere non opto. Itaque & silio & loquor arbitrio meo non coactus aliquo more necessitate. Tu accepta pecunia silentium agis: consumpta uero exclamas. Verba autem facis non quam bene tibi uidetur: neque arbitrio tuo: sed arbitrio illorum quod mercedem tibi dat. Non erubescis metiri: neque redargutionem formidas. Accusationem uero istam: quam non reip. gratia: sed ut Alexandro me ostendam introduxisse dicis: ego uiuente adhuc philippo eam suscepit: antequam Alexander in regno constitutus esset: nondum Pausaniae sonio a te uiso: neque te ad Mineruam & Iouem pro nocte locuto. Quomodo igitur ego causam hanc introduxissem: ut Alexandro me ostenderem: nisi forte eadem sonio ego & Demosthenes uidissemus? Quod autem non continue: sed iterdum ad reip. accesserim: causa est non obscura. In ciuitate. n. quam potentes aliqui occupant: non is qui uult: sed is qui potens est: accusat. In libera autem ciuitate is qui uult: & qui sibi uidetur. Quinetiam intermissio ad populum dicendi signum est uiri: qui tempus & utilitatem reip. consideret & obseruet. Nullam autem diem intermittere: signum est hominis cuncta pro mercede loquentis atque agentis. Quod autem dicitas te nunquam accusatum a me fuisse: aut auditores obliuiosos putas: aut te ipsum decipis. Nam sacrilegia quodammodo pro Amphiseis ac Euboiae corruptelas: quae tunc lege transferunt: pro qua a me redargutus fuisti fortasse speras populum non meminisse. Sed tuas circa rem naualem rapinas: quod unquam tempus obscurare ualebit? Quum tu lege lata de tercetis nauibus sperasti Atheniensium populum uniuersam classis te profecturum. At ego ostendi te sexagintaque nauium uelocium profectos sustulisse: ac plus minuisse rem naualem: quam Atheniensis apud Naxum nauali filio Lacedaemonios & urbem uicerunt. Sic autem tibi pro alienas calumnias, prouidisti: ut non audacia tua: sed illis qui contra obuiaret periculum immineret. Multum quodammodo Alexandrum: multum uero Philippum in calumniis ferens: & quosdam ciuitatis tunc impedire accusas: sperantia corruptas: ac futura promittens: tandem quum diem tibi dicturus es de reprehensione Anaximani quod merces olympiadum emebat: repisti: ac eum deprehensum: & tuis manibus ad tormenta positum morte ipsam tua sententia condemnasti: apud quem nup in horreo maresas: ac ex eadem mensa cibum potumque assumpsit: dexteramque illi inieceras: hospitium & amicum effeceras: eum postea occidisti: de quibus rebus in conspectu populi a me conuictus: ac hospitium uocatus: non factum negasti: sed respondisti te ciuitatis saltem pluris fecisse: quam hospitium mensam: super quo responso ciues peregrinorumque in concione aderant reclamant. Taceo falsas epistolas: captos speculatores: tormenta falsis de causis inflictas: quum me & quosdam alios nouas res in urbe moliri falso criminabar. Deinde a me questurus est: ut audio: quilibet foret medicus: qui egrotanti nihil consulat: mortuo autem eo: narret ad proximos quae si fecisset: sanitatem recuperasset. A te autem non queris: quilibet esset populi ductor: qui populo quodammodo adlaret: tunc autem in quibus seruari resp. ualebat: quod obrem tunc ipsum errare non prohibuerunt: neque accusauerunt. Respondent uero tandem quia post commissam pugnam occupati in legationibus pro reip. salute oculum non habuimus ad te puniendum. Sed quum non sufficere tibi poenam non dedissem: uerum insuper dona postules: ac in derisionem graecorum ciuitatem ponis: in hoc surrexi: ac nomen detuli. Audio insuper Demosthenem (quod per deos grauate dicam) uocem meam sirenibus comparare uelle. Etenim ut ab illis non mulcentur homines: sed perditur: ex quo fit ut eas musica non adamat. Sic dicendi facultatem meam fuisse ad calamitatem: audientium dicit. Atque ego nemini conuenire puto ut de me huiusmodi similitudine abutatur: quod sicui conueniret hic sermo certe non Demostheni. Hoc. n. dicendum est a uiro forti ac rei militaris puto: quod multa pro reip. gessisset quam ipse dicere: ac uerbis ostendere nesciret: & ob hoc aduersariorum naturam miraretur: quod sibi concius esset in potestate

tia i dicēdo suā: Accusatorē aut uideret ea faciētia p̄ditū: ut nō solū res a se gestas an̄ oculos au-  
dientū poneret: uerueriā ea q̄ nunq̄ gessisset. At q̄ uir totus ex uerbis cōpactus atq; his uehem̄-  
tibus & sup̄flue laboratis simplicitatē simlet: q̄s ferre possit: cuius gulā siq; auferat istar fistula-  
rū nihil reliquū erit. Miror eqdē o uiri atheniēses & audire cupio: quonā respectu reū absolue-  
retis: utq; q̄a decretū legitime sc̄ptū ē? At nullū unq̄ magis cōtra leges fuit. An q̄ auctor eius de-  
creti p̄cā nō meret? At nō sūt apd̄ uos mox cēsura: si hūc ip̄one dimittatis. Illud uero nō mo-  
lestū: q̄ p̄us ip̄lebat orcheltra aureis coronis: q̄bus pp̄ls coronabat: q̄ externis coronis hāc dices  
assignata ē. Ex Demosthenis uero actiōibus uos coronis & p̄coniis caretis: hic aut̄ hēbit? Et  
siq; poeta faceret Therisitē a gr̄ecis coronari: nullus uestq; id ferret: q̄a ignauus & calūniator fuis-  
se d̄r. Ipi aut̄ q̄ hūc uirū coronabitis: nō putatis op̄ione ac sn̄ia gr̄ecorū exhibitari? Maiores n̄i  
p̄clara ac splēdida facta pp̄lo tribuebāt: idigna uero atq; abiecta in oratores malos referebant.  
Cthesiphō aut̄ cēsēt ifamiā a Demosthene oblatā pp̄lo tribuēdā. Predicatis uos fortunatos eē:  
ut certe estis: deinde uobis fortunā defuisse: Demosthenē uero b̄n̄ cōsuluisse decernetis? Et qd̄ ē  
oīum absurdissimū de largitiōe cōdēnatos ifames eē statuistis: quē uero p̄ mercede i rep. cūcta  
gessisse nouistis: coronabitis? Iudices q̄ nō recte choreas Dionysii iudicat: m̄ctatis: uos aut̄ iudi-  
ces nō circuloꝝ & chorearū theatriū: sed legū & ciuīl̄ uirtutis cōstituti dona nō secūdū leges:  
neq; paucis & dignis: sed p̄curati cōceditis. Deinde exiit ex iudicio iudex: q̄ se qd̄ ip̄sū ibecil-  
lē: oratorē uero potētē sua sn̄ia effecrit. Ciuis. n. p̄uatus i libera ciuitate lege & calculo regnat:  
quos si alteri cōcedat: suā ip̄e potētā dissoluit. In sup̄ iudicii piuriū ip̄sū seq̄: ac stimulat: q̄fa ue-  
ro icerta ē: nā calculus secreto reddit. Videmini aut̄ mihi o uiri atheniēses & foeliciter euasisse: &  
i picl̄m uenisse paḡ cōsulte. Nā q̄ mlti paucis nimīā potētā cōcessistis nō laudo. Quod aut̄ nō  
fuit etate ufa malorū atq; audaciū uiroꝝ ferocitas: hāc ego foelicitati ufa ascribo. Superioribus  
n. t̄pib̄ talia resp̄. īgenia p̄tulit: q̄ p̄facile potētā pp̄li p̄ hūc modū sustulerūt. Gaudebat. n. pp̄ls  
adulatiōibus. Itaq; postea euenit: ut nō illi quos pp̄ls formidabat: sed illi ip̄sū q̄bus sese crede-  
rat: eū euererēt. Tales qp̄pe aliq̄ ex triginta tyrānis fuerūt: q̄ p̄res q̄ mille & q̄ngētos ciues idē  
natos necauerūt. Neq; p̄mittebat necessarios defūctoꝝ funeribus adesse. Nō igit̄ sub uobis eos  
q̄ i rep. uersant cōtinebitis: nō sup̄bos humiliabitis: atq; deiicietis? Nō memieritis nullū unq̄ p̄  
us euertere libertatē aggressū fuisse: q̄ ip̄e i ciuitate plus possit: q̄ leges ac iudicia. Libēt̄ eqdē  
o uiri atheniēses i cōspectu uro cū reo discuterē ob q̄ b̄nficia Demosthenē putat coronā mere-  
ri. Si. n. dices unde p̄ncipiū decreti tui fecisti: q̄ muros & agros b̄n̄ muniuit: ualde eqdē admiror  
Nā cām fuisse ut istis idigeremus plus resp̄hēsiōis hēret: q̄ illa laudis. Nō. n. decet ciuē dona pe-  
tere: q̄ uallū: aut fossā: aut murḡ effecerit: sed q̄ alicuius boni cā fuerit reip. Si uero ibis ad scun-  
dā tui deceri partē: i q̄ scribere ausus es: q̄ uir bonus: & optima pp̄lo atheniēsi dicere opa ac fa-  
cere p̄seuerat: sublata iactatiōe & adulatiōe uerborū opa ipsa tāge. Oīde nobis qd̄ dicas. Am-  
phiseos & Euboia corruptelas omitto: Thebanā societatis causā Demostheni attribuis: i quo  
ignaros qd̄ decipis: ciētes uero & sētētes angis. Taces. n. occasionē & t̄ps p̄ q̄ illa societas ita  
ē: ac ciuitatis dignitatē Demostheni ascribis. Qual̄ uero sit hāc tua iactatio ego uno exēplo do-  
cere conabor. Persarū rex nō multo t̄pe an̄ trāsītū Alexandri i Asiā: pp̄lo Atheniēsi ep̄lam misit:  
barbarā nimīū ac sup̄bā: i q̄ & alia mltā idocte ruditerq; disseruit: & i fine ita scripsit: Ego uobis  
aux̄ nō dabo: nō rae petatis: nō. n. hēbitis. Hic t̄n̄ idē magnus nūc picul̄ circūuētus: nō petētib̄  
uobis: sed sp̄ote sua tricēta talēta pp̄lo misit: q̄ uos merito accipe nolulistis. Ferebat aut̄ uobis au-  
rū illud t̄ps: & metus: & idigētia societatis. Hāc ipsa thebanā societate iduxerūt. Tu Demosthe-  
nes nomē thebanorū & ifoelicissimā illā societate auribus n̄ris sp̄ iculcas. Talēta uero septuagin-  
ta subitices: q̄ ex regio auro p̄c̄pta nō reddidisti. Nōne defectu pecuniarū q̄ qnq; talēta ill̄ tra-  
dita nō sūt milites cōducti arcē thebanis nō tradiderūt? Nō p̄ nouē talēta res Archadiae ifecta re-  
māsūt: pp̄ls iā egressis: ac ducibus iā auxiliū ferre paratis. At tu locuples factus es: & cupiditati-  
bus tuis idulges. Et ut sūmatim dicā: aux̄ regiū apud te remāsūt: picula uero apud nos. Dignū ē  
etiā uiri Atheniēses istorū ignoratiā cōspicere. Si. n. audebit Cthesiphon Demosthenē i defēsiō-  
nē adducere. At ip̄e assurgēs seip̄sū laudabit: grauius erit hoc audire: q̄ opa ip̄a q̄ fecit sustinuis-  
se. Quā. n. uiros strenuos: quos multa & p̄clara gessisse cōstat: seip̄sū laudātes nō feramus: q̄s  
tādē hoīem q̄ dedecus ciuitatis fuerit: si seip̄sū laudet audire sustinebit? Tu itaq; si sapis ab ip̄u-  
dētissima re abstinēbis: ac p̄ te ipsum o Cthesiphon r̄idebis. Nō enim dicere utiq; potes te fa-  
cultatē dicēdi nō h̄re. Effet qp̄pe absurdū: si nup̄ ad Cleopat̄rā Philippi filiā ad cōdolendū p̄ i-  
teritu Alexandri Mollosoꝝ regis legatus ire sulcāpisti: nūc aut̄ dicēdi facultatem h̄re te negabis.  
An alienā mulierē uiduā cōsolari potes: te aut̄ ip̄sū i iudicio defēdere nō potes? Vel talis ē: quē  
coronandū cēsuisit: ut nullo dicēte ab his q̄bus ille b̄nfecit nō cognoscat? Quare a iudicibus si  
cognouerūt Chabriā & Iphicratē: & Timotheū: & cognosce ab eis q̄re dona illis nō dederunt

statuas posuerūt. Oēs tibi rēdebūt: Chabriæ ppter nauale pugnā circa naxū: Iphicrati q̄ sortē  
 lacedæmoniōz pemit: Timotheo q̄ circa Corcicā nauigauit: & ob alia multa: q̄ ipsos qsq̄ in  
 bello gesserat. Demostheui autē siqs petat q̄re nō dabit: q̄ largitōibus corruptus: q̄ timidus  
 & ignauus: q̄ acie deseruit. Vtrū hūc honorabitis: an uos ipsos ihonorabitis: ac eos simul q̄ p  
 uobis in acie ceciderūt: quos putetis itueri moestos ac moleste ferētes si iste coronabit? Etenim  
 graue eēt o uiri Atheniēses si ligna & lapides & ferz res mutas & sēsu carētes: si casu quē occide  
 rit: exterminamus: ac siqs necauerit seipsū: manū q̄ hoc pegit: abscindimus: & sepatim a corpe  
 sepelimus: Demosthenē uero q̄ exciabilis exitus auctor fuit: & postea milites pdidit: honorabi  
 tis: Nō cōtumelia afficiēt defūcti: uiuētes autē spem oēm amittēt: cernētes p̄miū uirtutis mortē  
 eē: memoriā uero eos deficere. Quod si q̄rant a uobis iuniores ad qd̄ exēplū eoz uitā dirige  
 re oporteat: qd̄ illi rēdebitis? Scitis. n. q̄ neq̄ Palæstræ: neq̄ scholæ: neq̄ musica solū istruūt in  
 uenes: sed multo magis publica s̄conia. Pronūciat̄ i theatro qs coronari uirtutis gr̄a: hō corru  
 ptæ uitæ & sordidæ. Iuuenis hæc aspiciēs corrupit. Pœnā dedit iprobis leno: ut Cthesiphō est  
 alii emēdant. Cōtra honestatē & iusticiā qs decreuit: deinde domū reuerfus filiū monet. Ille me  
 rito nō audit. Sed hæc monitio iuste molestia appellari pōt. Vt ergo nō solū iudices: sed contē  
 platores hæz rez: sic sniam feratis: ut sniæ uestz rōnē ciuibz uis qū illā repetēt: reddere pos  
 sitis. Scitis. n. o uiri atheniēses: talē uideri ciuitatē: q̄lis ē q̄ pnūciat̄. Est autē turpissimū uos nō ma  
 ioribus uestris: sed Demosthenis timiditati ignauizq̄ similes uelle uideri. Quō igit̄ hāc ifamiā  
 qs aufugiat: si hoies suspectis moribus & humanis uerbis caueatis? Nā bonitas & pplare nomē  
 in medio iacēt: ad ea cōfugiūt qdā uerbis: q̄ factis lōge absūt. Quū ḡ repiat̄ oratorē externaz  
 coronaz: & s̄conioz cupidū: pbationes uerboz ex uita & moribus eius exigatis. Cui hæc nō  
 attestant: nō pbant̄ eius laudes. Et libertatis curā habetis: q̄ iā abiit a uobis. An nō graue uobis  
 eē uidet̄: q̄ iudicia & ppls cōtēniēt? Eplæ atq̄ legatiōes in puatas domos ueniūt: nō ab hoc uel il  
 lo hoie: sed a p̄ncipibus asiæ atq̄ europæ. Et quaz rez mors ē pœna ex legibus cōstituta: has q̄  
 dā nō negāt facere: sed in cōspectu ppli fatent̄: ac eplaz iter se legūt. Alii ut eos itueamini uelut  
 custodes libertatis uestz iubēt. Alii dona postulāt: ut patriæ seruatores. Ppls autē abiectus & q̄  
 si cōfectus senio: ac delirus nomē dūtaxat libertatis retinet: facta uero aliis cōcessit. Postea hitis  
 ex cōcionibus nō cōsiliis a uobis traditis: sed tanq̄ reliq̄is reip. diuisis: id eē uez ide cognoscere  
 potestis. Fuit qdā (doleo eqdē tā sæpe calamitates uas cōmemorās) fuit uir qdā plæbeius q̄ na  
 nigare i famū qū uellet: tanq̄ pditor patriæ cōprehēsus a cōcilio Ariopagi morte dānatus ē. Al  
 ter qdā plæbeius ex Rhodo reuerfus: q̄ nō cōstāter metū ferebat: i iudiciū uocatus pares snias  
 excapit: quaz si una defuisset: aut mortē: aut exiliū erat sibi subeundū. Apponamus qd̄ nūc fit.  
 Orator oīum maloz cā: acie i castris deseruit: aufugit ex urbe: hic postulat se corona donari ac  
 pnūciari: i theatro: nō reicietis hoīem tanq̄ cōem græcoz calamitatē: uel dephēsu tanq̄ piratā  
 sub noie reip. nauigatē pœnis afficietis? Nō tēpus cōsiderabitis: i quo sniam fertis: ppe diē futu  
 ra sūt apollinis sacra: & græcoz cōuentus. Est autē calūnia cōtra ciuitatē nr̄am p hæc tpa ex De  
 mosthenis actiōibus i ducta. Si hūc coronabitis: cōsētire uidebimini pacis trāsgressoribus. Si cō  
 tra facietis: pplm excusabitis. Nō ergo ut p aliena: sed p re uestra cōsulite: nec honores diuida  
 tis: sed iudicetis: & i p̄statores uiros cōferatis. Nec solū corpibus: sed oculis uos ipsos ispicietis.  
 Cōsiderate Demosthenis fautores: utz sūt uenationū: aut palæstraz i adolescētia socii. At p lo  
 uē nō apros uenatus ē: neq̄ corpis habitudinē exercuit: sed artes meditatus ē cōtra pecuniarū  
 possessores. Vanā insup eius arrogatiā itelligatis: qū dicit se legatū ex manibus Philippi bizan  
 tiū abstulisse: Acarnanas ad defectionē cōcitasse: Thebanos dicēdo cōterruiſse. Putat. n. uos ita  
 faciles ut credatis nō calūniatorē: sed suadelā i ciuitate aluisse. Quū uero in fine oīonis socios  
 corruptelaz aduocabit: putetis itueri i hoc suggesto: i quo nūc listo: uiros amplissimos: quoz  
 maxima bñficia in pplm extāt: cōtra illoz scelus resistētes: Solonē cū suis pulcherrimis legibus  
 uiz phūm: & legiferū optimū grauiter (ut sibi cōuenit) uos rogātē: ne Demosthenis uerba plu  
 ris faciatis: q̄ iusiurādū & leges: Aristidē illū iustū: q̄ tributū græcis ordinauit: cuius defūcti filiæ  
 a p̄lo nuptæ sūt: moestū & seipsū afflictātē ob iusticiæ repulſā: ac a uobis quarētē: an nō erube  
 scatis si maiores uři Artiniū zelitē: q̄ auz ex Medis huc tulit: qū eēt huius ciuitatis hospes exilio  
 mnlctauerūt: & q̄si necauerūt. Vos autē Demosthenē nō ferētē auz ex Medis: sed ex largitōibz  
 eoz hñrem: aurea corona donaturi estis: Themistoclé & eos q̄ i maratone ceciderūt: & q̄ i pla  
 teis: & ipsa maioz sepulchra nō putatis gemiscere: si hic q̄ cū barbaris cōtra græcos sēſſe fatet̄  
 coronabit. Ego quidē ergo o terra: & sol & uirtus: & itelligētia: & doctria: p quā honesta: & tur  
 pia dignoscimus: auxiliatus sū: & dixi: Si bñ ac p dignitate facinoris accusaui: dixi: ut uolui. Si  
 minus: ut potui. Vos autē ex dictis & omissis iuste p rep. decernatis.

Aeschinis in Cthesiphontem oratio explicit.

Duersus Philippū macedoniæ regē: græciē dñatum sibi uindicatē restiterūt Atheniēs:  
ses: & p sua: atq; cōi græcorū libertate: cōplures annos pugnauerūt. Demū tñ & ipsi  
supati sūt: & reliqua oīs græcia in Philippi prātem cōcessit. Subactis itaq; Athenis po  
tentia quidē Demosthenis: q; ipse imprimis auctore Philippo resistēdi fuerat cessauit: grā tñ ac  
beniuolētia eius apud ciues suos nō cessauit: sed inquantūcūq; subacta ciuitate & in reliqs ipsis  
reip. quæcūq; agēda erāt: ea ferme oīa p Demosthenē gerebant. Creat' ergo ad reparāda mœ  
nia curator: magnā eius opis partē ex suo patrimonio p̄fecit: ob quā liberalitatē motus Cthesi  
phon ad pplm tulit: ut Demosthenes ob p̄stantē aīum: & egregiā uolūtātē p quā & bñficia oli  
reip. mīta cōtulerat: & cōferre parat' erat: uirtutis grā corona aurea donaret: celebraretq; eius  
coronatio in theatro. Nūc Demosthenis honorē idigne ferēs Aeschines Cthesiphontē accusa  
uit: q; is cōtra leges huiusmodi honorē decreuisset. Primo qā nulla eēt Demosthenis merita i  
rēp. sed cōtra p̄nitias & clades: quā auctor & causa fuerit malorū oīum: quæ p id tēpus Atheniēs  
ses p̄tulerāt. Deinde qā leges eū q publice qd administrasset: ornari uetaret p̄usq; rōnē admini  
stratorū reddiderit: fuisse autē Demosthenē publico muroꝝ opi p̄fectū: nec rōnē ad illā diē red  
didisse. Tertio qā in theatro coronationē celebrari leges p̄hiberēt: hæc erāt accusatiōis capita  
Demosthenes Cthesiphontē defendit: uera de se scripsisse p̄bat: criminibus rīdet: laescentēq;  
accusatorē p̄ maledictis ulciscit: in his tota cōsistit oratio: quā si trite & accurate leges: nihil or  
natus: nihil elegātius: nihil copiosius te unq; legisse: aut audisse cōfiteberis.

Rimū quidē uiri Atheniēs: deos atq; deas oīs p̄cor: ut quantū beniuolētiæ ipse semp ha  
bui: & erga hāc urbē: & erga uos: tantū mihi nūc a uobis p̄stetur in p̄nti certamiē. Deinde  
ut qd maxime in re uestra futurū sit: & p uestra pietate atq; glia: id uobis dii in aīo ponāt.  
Nō aut ut inimico meo parcatis: quēadmodū me audire oporteat admonenti. nā acerbū qdē  
id eēt: sed legibus atq; iureiurādo: in quo præ cæteris multis: hoc quoq; iustissime scriptū ē: ut  
ambos pariter audire debeatis. Id aut est nō solū nihil ex p̄sūptione cōtra quenq; iudicare: nec  
parē beniuolētiā utriq; ipartiri: uesq; ut quē ordinē & qd genus defēnsionis qsq; decertatiū elege  
rit: eo uos suo arbitrio uti p̄mittatis. Multa sūt igit' in qbus ego deteriori loco sum: q̄ Aeschines  
in hac causa: sed p̄cipue duo eaq; pmagna. Primū q; nō de æq̄li re nobis certamē est: neq; n. est  
par nūc mihi uestra beniuolētia p̄uari: & huic in hac sua accusatione nō obtinere. Sed mihi q'  
dem nolo aut qd q̄ triste dicere in p̄ncipio orationis meæ. Hic uero ex supabundātia quadā ad  
accusandū accedit. Secūdū q; hoibus cūctis natura inest: ut crimina ac maledicta in alios libēter  
audiāt: eos uero q se laudāt p̄molestē ferāt. Hoc itaq; qd uoluptatē quandā in se habere uidet'  
penes hūc est: qd aut uniuersos (ut ita dicā) cōturbat id mihi relinq̄tur. Et si hoc cauēs: ea quæ a  
me gesta sūt reticebo: nihil hñe uideor: qd accusatori rīdere quæ: nec quas ob res me honore  
dignū ostēdere. Sin aut ea referā: sæpe mihi de me ipso dicā necessē est. Conabor uero q̄ mode  
ste id facere. Quod aut res ipsa ac necessitas cogit: huic merito iputare debebitis: q huiusmodi  
causā itroduxit. Reor equidē iudices uos plane cōsiteri cōem eē mihi hāc causā cū Cthesiphō  
te: nec minoris oīno curæ mihi eē debere. Nā oībus quidē spoliari durū ē: atq; acerbū: maxime  
aut si ab inimico hoc fiat: p̄sertim uero beniuolētia atq; charitate uīa: cuius potiri p̄maximū ē.  
Cū eiusmodi igit' cā sit: uos oro atq; obsecro iudices: ut me accusatori rīdētē quēadmodū leges  
p̄cipiūt: audiatis: q̄s is q a p̄ncipio illas cōdidit Solon uir studiosus uestri: maximeq; p̄p̄laris nō  
solū p̄mulatione atq; sc̄ptura firmādas eē cēfuit: uesq; etiā iureiurādo eorū q iudicaturi forent.  
Nō qā arbitraret' uobis fidē deesse: sed qā crimīa atq; calūnias: ab eo q p̄ori loco dicit assertas:  
nullo modo reus effugere posset: nisi qlibet uestrū indices religionē erga deos cōseruans: eū q  
postremo loco dicit: beniuole audiāt: atq; ita se æquū cōemq; utriq; p̄bens: sumā totius rei di  
ligēter inspiciat. Quam aut & totius p̄uatæ uitæ: & eorū q in rep. gessi: rō (ut uidet') hodierno die a  
me reddēda sit: uolo quēadmodū a p̄ncipio feci: ita nūc rursus deos iuocare: & in p̄ntia uestra  
p̄cor. Primū ut q̄tum beniuolētiæ sp̄ habui erga hāc urbē: & erga uos oēs: tantū nūc mihi a uo  
bis in hac causa p̄stet'. Deinde ut qd uobis p̄fururū sit: & ad glīam cōiter oībus: & ad religionē  
singulis uestrū: hoc dii ut decernatis efficiāt. Si igit' ea dūtaxat quæ accusatorio iure p̄sequēbat'  
accusauisset Aeschines: ego etiā ad ea ipsa singulatim rīdissem. Vesq; quā ipse nō pauciora uerba  
in aliis rebus cōsūperit: multaq; cōtra me mētitus sit: iustū simul ac necessariū eē arbitror: p u  
ca de his p̄mittere: ne forte qs uestrū illius uerbis seductus: ea q ipse dicā: pax beniuole suscipi  
piat. Ad ea igit' q in p̄uatā uitā meā cōtumeliose iactauit: uidete q̄planissime iuste rīdeam. Si  
uos me talē eē cognoscitis: qualē ipse affirmat (Neq; n. alibi ego uixi: q̄ apud uos) nulla sit mo  
ra: etiā si rēp. plus q̄ optime gesserim: quominus me uestris sniis cōcidatis. Sin aut multo melio  
rē q̄ istum: ac ex melioribus ortū: & ut nihil modestius dicam: mediocribus ciuibus: me ac me  
os nihil deteriores eē putatis: atq; cognoscitis: huic ne in aliis quidē fidē adhibete. Cōstāt enim



ipsum omnia eodē modo esse mentitū. Mihi uero quā omni tēpore beniuolentiā in multis cer-  
taminibus prāstitis: eandē nūc p̄stetis. Tu flagitiose Aeschines stulte nimīū putasti: me iis quā  
in rep. gesserim relictis ad tua maledicta totū cōuerti. Nō faciā certe id: non ita tumeo. Sed pu-  
blica prius p̄scrutabor: quā tu falso calūniatus es. De maledictis aut̄ tuis impudētissimis: si istis  
placebit: postea dicemus. Crimina igit̄ multa sūt & graua: & quorū plarāq; leges magnis atq;  
ultimis uindicāt poenis. Hāc autē accusatio eiusmodi est: ut aduersarii cōtumeliā: p̄ccitatē:  
petulantiā: atq; eiusmodi simul oīa cōtineat. Hōrū tamē si maxime uera sūt: nō liceat reip. dignā  
p̄cā accipere. Nō enim decet auferri ius populū adeundi: nec in odii ac mali uolētiā loco istud  
ponere. Nō enim rectū: nec iustū: nec ciuile est uiri Atheniēs. Sed si ita pestifere in repu. uersa  
tus sum: ut iste nūc clamitabat: legitimas p̄cā ascribere debuit: si delatione digna fecisse me  
cognouerat: deferēdo: si aliqd cōtra leges decreuisse: de hoc ipso crimine accusādo: & hoc mo-  
do in iudiciū me ipsū uocare. Neq; enim Cthesiphontē accusare debuit pro me. Me aut̄ si accu-  
sare posse arbitraret: illū nunq̄ in iudiciū uocasset. Atqui siqd ex his quā nunc tot uerbis narra-  
bat: me fecisse itelligebat: in oībus quidē iudicia sunt atq; leges: quā magnas ac p̄prias statuūt  
p̄cā: quarū omniū postulare me reū poterat: qđ si faceret: nō occulta eēt aduersus me accusa-  
tio. Nūc aut̄ recta atq; legitima uia relictā: & iuxta res ipsas examine de industria uitato: tot iam  
elapsis tēporibus cōuitia & iurgia colligēs: me quidē accusat: hūc autē sentētiis iudiciū subiicit:  
& quā in ista hac causa inimicitia meā prā se ferat: mihi tamē ipsi obuiare nō uult: sed alium  
quirit: quē p̄cā afficiat. Profecto iudices p̄ter cātera: quā q; pro Cthesiphōte dicere potest  
hoc ip̄primis attendendū est: qđ inimicitia nostrā par fuerat: ipsos inter nos periculū facere: nō  
autē omīssa inter nos cōtentione aliū quārere: quē malo afficeremus. Ex his igit̄ quā dicta sūt  
faciliter itelligi potest: uniuersa hāc crimina nec iuste nec uere cōsistere. Volo autē singulatim  
ad unū quodq; eorū respōdere: maximeq; ad illa: quā de pace ac legatione mētus est: quā ip-  
se cū Philocrate patratu est: mihi ascribēs. Est uero necesse uiri Atheniēs: qui tūc eēt rerū sta-  
tus memorare: ut ad conditionē tēporis cūcta referatis. Phocēsis aduersus Thebanos bellū  
gerētibus: nō me quidē auctore: nō dum enim tūc in rep. uersabar: uos Atheniēs sic eratis ani-  
mati: ut Phocensiū quidē rebus: quis iniuste pugnantiū: studeretis: Thebanorū autē quibuscunq;  
aduersis lætaremini. Nec uos imerito id facere uidebamini: nam uictoria qua ī Leuctris potiti  
erāt: nō modeste utebātur. Pelopōnesus uero oīs diuisa erat: nec ii qui Lacedæmonios oderāt:  
ita ualebāt: ut eos euertere possent: nec qui antea p̄pter illos potētes fuerāt: dominabātur: sed  
erat apud hos atq; cāteros oēs dubiū quoddā & ambiguū certamē. Hāc autē attendēs Philip-  
pus (neq; enim erāt obscura) singularū ciuitatū p̄ditoribus pecunia corruptis: adinuicē eos col-  
lidebat: omnesq; cōturbabat: ac deinde ipse paratus hoc obseruās: in turbatiōibus atq; calami-  
tatibus aliorū semp ipse suboriebat. Vt uero lōgitudine belli afflictos: tūc quidē supbos: nūc au-  
tē miseros Thebanos: manifestū erat ad nos cōfugituros esse: ne hoc fieret: neue hāc duā ciuita-  
tes iūgerētur: nobis pacē: Thebanis auxiliū Philippus pollicet. Quid ergo illi suffragatū est ad  
nos spōte fere nostra decipiendos? Cāterorū grācorū siue oportet maliciā: siue ignauiam: siue  
utrūq; simul dicere: qui longū ac graue bellū gerētibus uobis: idq; pro utilitate cōmuni: ut oēs  
itelligebāt faciētibus: neq; milites: neq; pecuniā: neq; ullū omnino auxiliū p̄stiterant: quibus uos  
merito ifensi: pacē Philippo nō inuiti cōcessistis. Fuit igitur pax tūc cōcessa istis de causis nō au-  
ctore quidē me (ut iste narrauit) sed hōrū dona atq; corruptelas in ipsa pace: siqs recte conside-  
ret: presentiū malorū causā eē cōperiet: ut paulopost uerissime ostendā. Quod si maxime in fa-  
ciēda pace aliqd fraudis iteruenisse uideat: nihil certe ad me id attinet. Nam p̄mus eius auctor  
fuit Aristodemus: p̄mptissime secutus est: & seipsū addixit Philocrates agnūsus: tuus o Aeschi-  
nes sodalis nō meus: nec si dirūparis: id mētior. Fauerūt autē uobis (qua tandē de causa dicere  
omitto) Eubolus & Cthesiphon: ego autē nequaq;. Verūtamē quā ita sit: quā ueritas horū ita  
pateat: in id impudētiā p̄cessit: ut dicere auderet: me p̄terq; qđ pacis faciēdæ cum Philippo au-  
ctor fuerim: etiā p̄hibuisse ciuitatē: quo minus in cōi collegio grācorū foret. Deinde o. Quid  
aut̄ si dixerit quispiā recte te appellabit: an tu aliquo loco? quū me eiusmodi societate tā oppor-  
tunā impediētē uideres: grauius tulisti: aut nunq̄ cōquæstus es? aut quā nūc accusas: tūc ostē-  
disti? Atqui si ego corruptus a Philippo hāc societate impediēbāt: tibi nō silere reliquū fuit: sed  
clamare atq; attestari: & id ciuitati palā facere: qđ nunq̄ fecisti: nec te unq̄ dicentē de his rebus  
audiuit quisq;. Nec uero tunc aberat ulla legatio ad quenq; grācorū missa: sed iā pridē oēs redie-  
rant: nec in hoc quicq; sinceri narrauit. Et p̄terea aduersus ciuitatē calumniā maximā iducit: fal-  
sam tamē. Nam si uno ac eodē tēpore cāteros quidē grācos ad bellū puocabatis: uos aut̄ lega-  
tos uestros pacis firmādæ gratia ad Philippū mittebatis: Eurybatis id erat facinus: nō ciuitatis:  
nec bonorū uiroz. Sed nō est ita: nō est. Nam quā ob causā in eo tēpore uocauissetis ad pacem

At erat omnibus. Ad bellū? At ipsi de pace consiliū coeperatis. Ergo nec ut p̄ncipio fieret pax: dux: aut auctor fuisse repior: nec cætera in qbus me calūniatus est: uera esse apparēt. Post pacē uero cū Philippo factā: uidete qd uterq; nostrū sibi sumpserit agendū. Ex hoc enim itelligetis: quis fuerit Philippi fautor ad omnia p̄ficienda: & quis pro uobis atq; cōmodis uestris oīa gerēbat. Ego igitur sentētia mea tūc decreui: ut legati celeriter ad ea loca nauigarent: in qbus Philippū fore audirēt: ac iusiurandū ab eo reciperēt. Hi autē nec quom me auctore decretū eēt face-re uoluerūt. Quid uero id refert iudices: ego ostendā. Philippo quidē cōducebat: q̄ plurimū tēporis mediū fore: ante q̄ iusiurandū p̄staretur: nobis autē ut q̄ breuissimū esset. Quāobrem? Quia uos quidē nō solū ex quo iurauissetis: sed ex quo sperauissetis pacē esse faciendā omnē apparatū belli dissoluistis. Ille uero omni tēpore hoc uel maxime captauit: putās id qd erat uerissimū quæcūq; ex nostris cæpisset: priusq̄ iusiurandū p̄staret: ea omnia se eēt retentur: nec ob id pacem uiolatā dici posse. Quod ego p̄spiciens atq; cōsiderans: sentētia mea decreui: ut legati ad Philippum celeriter nauigātes iusiurandū acciperēt: ut habētibus sociis nostris Thraciæ loca: quæ iste nūc subtraxit: Serriū uidelicet & Myrgiū: & Ergiscā: iusiurandū reciperēt: nec anticiparet ille in locis maxime opportunis ad bellū gerendū occupādis: neue inde pecuniarū ac militū copiā nancisceret ad cætera euertēda. Sed hæc nō memorat Aeschines: nec decretū hoc recitat. Si uero legatos Philippi recipiēdos cōsui: hoc reprehēdit. Quid agere debui? An decernere ne reciperētur ii: qui ea de causa uenerāt: ut nobiscū loquerētur? aut ne architectus locū eis in theatro daret? At pro duobus nūmis id sibi cōparasset: si nō decreuissē. Ea scilicet quæ parua utilitatē reip. afferebāt: curare me oportuit: uniuersa uero quæ admodū isti uenalia habere: nequaquā. Recita igitur decretū hoc: qd iste sciēs prudēsq; preteriiit. **DECRETVM.** Hoc me tūc decernentē: & utilitatē reip. nō Philippi sequentē: contēnentes isti boni legati tres mēses totos in Macedonia desiderūt: quoad rediret Philippus: oibus in Thracia locis per uim occupatis: dū liceret eis a p̄ncipio decē diebus: imo autē tribus: aut quatuor in Hellepontū p̄fectis iusiurandum accipere: & loca illa ab omni periculo liberare. Neq; enim ea retigisset p̄sentibus nobis Philippus: aut iusiurandū nō recæpissēmus. Itaq; nec utrūq; simul haberet: & pacē: & oppida. Prima igitur in ipsa legatione Philippi qdē fraus: corruptela autē pessimorū hominū huiusmodi fuit: cuius gratia & tūc: & nūc: & semp: me istis p̄fiteor inimicū. Aliud deinceps etiam maius & grauius facinus animaduertite. Postq̄ iusiurādū p̄stitit Philippus: amissa p̄s Thracia istogē culpa: qui meo decreto parere noluerūt: rursus emit ab istis: ne ante Macedonia decedāt: q̄ exercitū cōtra Phocēses parauisset: ne ea re huc nūciata: & cōsilio eius cognito: uos itra Pylas nauigātes (ut p̄s fecistis) aditū clauderetis: sed audiretis ipsū Pylas ingressū: quā iā nihil impedire ualeretis. Verū qā timebat ne Pylis etiā occupatis anteq̄ Phocēses euerteret: auxiliū mitteretis: atq; ita res ipsū frustraret: rursus istū mercede cōducit: nō iam una cū cæteris: sed separatim ut ea uobis nūciaret: per quæ oīa perire. Obsecro uiri Atheniēses: ut in tota hac causa meminere: q̄ si nihil uagatus fuisset Aeschines extra terminos accusationis suæ: nec ego uerbū de aliis rebus fecissem. Sed cū maledictis aduersus me omnifariā sit usus: necesse est mihi quoq; ad unū quodq; pauca respōdere. Quæ igit fuerūt uerba: quæ tūc ab isto dicta omnia subuerterūt: nō esse ob id trepidandū: qā Philippus Pylas intrauerit: nam omnia euentura esse quæ cuperetis: si quietē ageretis. Audituros enim duobus aut tribus diebus: quibus ut hostis uenerit Philippus eisdē amicū factū: qbus uero ut amicus hostē. Nō enim uerba firmare amicitias iquit: sed idem cōferre. Cōferre autē tam Philippo: q̄ Phocēsis: q̄ uobis: ut insolētia ac petulātia Thebanorū cōprimeretur. Hoc multi læto animo audiuerunt: p̄pter eam quæ tūc nobis erat cū Thebanis dissensio. Sed quid paulopost euenit? Miseri Phocenses deleti sūt: eorūq; urbes euersæ. Vos autem hoc auctore atq; suasore quietē agētēs: ex agris omnia reportare: & in tutū cōferre necessitatē habuistis. Hic uero autē accæpit: & præterea inimicia aduersus Thebanos nobis remansit: gratiā uero horū factorū Philippus adeptus est. Ut autē ita fuisse uideatis: recita mihi Calisthenis decretū: ac Philippi epistolā. Nam ex his duobus oīa erunt nobis manifesta. Dic **DECRETVM.** An ad hoc pacē fecistis uiri Atheniēses? An hoc uobis mercenarius iste nūciauit? Recita nūc epistolā: quā postea Philippus huc scripsit. **EPISTOLA.** Audite q̄ manifeste in hac epistola sociis suis ostēdit: se hæc inuitis ac dolētibus uobis effecisse. Quāobrem si recte sapiāt Thebani & Thessali: hos inimicos putare debēt. Mihi autē credere: quæ licet non iisdē uerbis scribat: eandē tamē habent sententiā. Itaq; sic eos sibi obnoxios fecit: ut nihil posthac suspicionis aduersus eum susciperēt: sed sese illi credere nō uererētur: omniaq; eius fidēi p̄mittere. Ex quo factū est ut miseri Thebani in p̄sentes inciderint calamitates. Hic uero qui fautor & adiutor fuit Philippi: qui falsa renūciando uos decæpit: ipse nūc Thebanorū calamitates deplorat: eorūq; exitū ut miserabilē enarrat: quom ipse Thebanis & Phocēsis: & cæteris græcis causa fuerit malorū

omniū. Te uidelicet Aeschines Thebanorū angit casus: eorumq; te miseret: qui possessiones & bona habes: ipsoꝝq; agros colis. Ego uero gaudeo qui cōfestim postulatus sum ab eo qui ista perfect. Sed in eiusmodi uerba incidi: quæ paulo post fortasse magis cōueniēt. Itaq; redeo ad id qđ incōperā ostēdere. Hōꝝ scelera atq; corruptelas p̄sentium malorū causā fuisse. Nā uobis per huiusmodi homines: qui in legationibus corrupti: nihil sani renūciabant: decēptis. Decēptis etiā miseris Phocēsis: eorūq; urbibus euersis: statim factum est: ut detestabiles Thebali: & amētes Thebani: amicū: patronū: & bene de se meritū Philippū nūcuparent: oīaq; in illo uno ponerēt: nec uocē cuiusq; audirēt: qui cōtra monere uellet. Vos autē hęc inspiciētes (q̄q; grauiter ferretis) pacē nihilominus seruabatis. Soli enim nihil facere posse uidebamini. Et cæteri græci eodē modo ipsi quoq; decēpti: & spe illoꝝ quæ crediderāt destituti: pacē itidē libētē agebant iam antea quodāmodo a Philippo supati. Nam quū Illyrios & Triuallos: & nōnullos etiā græcorū subegit Philippus: & ingētes copias sibi parauit: & quidā ex ciuitatibus græciæ sub pacis licētia illū adētes (quoꝝ iste unus fuit) corrūpebantur: tūc oēs cōtra quos ista p̄parabat: oppugnabant. Quod si nō intelligebāt: alius hic est sermo: nec ad me quidē attinet. Nam ego p̄dixi: & p̄testatus sum: & apud uos: & apud oēs: ad quos legatus sum missus: sed ciuitates ipsæ uariis morbis laborabāt. Nam & ii qui rēp. gerebāt: pecunia erāt corrupti: & p̄uati: ac multitudines partim nō intelligebāt: partim quotidiana q̄te facilitateq; allecti: quum hic eēt cōmunis morbus: nec tamē ullus putaret hoc malū sibi potissimū euenturū: sed cæterorū periculū sua in tuto fore arbitrarētur: tandē euenit: ut populū ipsi ac multitudines pro breui quiete libertatē perderent. Principes uero quum alios uēdere putarēt: se ante omnes uēditos agnoscerent. Nam pro hospitibus & amicis qui tūc nominabātur: quum munera capiebāt: assentatores & scelesti: & cætera huiusmodi (quēadmodum decet) appellari se audiūt. Nemo enim pecuniā dando proditoris quærit utilitatē: nec quum earū rerū quarū gratia pecuniā tradebat potitus est: in cæteris rebus agēdis p̄ditoris cōsilio utitur (Nihil enim p̄ditore esset foelicius: sed nō est ita: nō est) At quū ille qui dominari quærebat: rem p̄fecit: ipsius quoq; p̄ditoris dominus factus: ac improbitatē eius cognoscēs: illum odit: ac reiciit. Cōsiderate enim (nam & si rerū ipsarū tēpus præterit: intelligendi tamē atq; cognoscēdi semp est tēpus sapienti) Eousq; Laschenes amicus Philippi uocabatur: donec olynthū tradidit: Eousq; Timolaus: donec Thebas euertit: Eousq; Eudicus: & Simus Larisei: quousq; Thessaliā Philippo subiecerūt. Sed postea expulsi atq; abiecti & sumis in cōmodis affecti: uniuersum orbē p̄ditoribus impleuerūt. Quid Aristratus i Sicyone? Quid Perilaus in Megaris? nōne & ipsi eodē modo despecti? Ex quo manifeste intelligi potest: illū qui maxime patriā tuetur suā: & se istis plurimū opponit: eum esse qui uobis Aeschines proditoribus mercede corruptis: præstat: accipiēdi pecuniā: facultatē: & beneficio eorū: qui uestris cōsiliis aduersantē: salutē simul ac lucrū retinetis. Nam quantū in uobis est: iādudum perissetis. Ac de iis quæ tūc gesta sunt (q̄q; multa præterea dicere possem) f̄ nē facio: putans etiā plura q̄ satis est a me dicta fuisse. Cuius tamē rei iste causa est: qui tanq; sentinā aliquā uitioꝝ suorū in me supuertit: quæ necesse fuit iuniorū causa refelli. Nam uobis cæteris fortasse redio fui: quibus prius etiā q̄ uobis quicq; dicerē: nota fuerat huius mercēnaria locatio. Quāq; ipse quidē amicitia & hospitalitatē ipsam appellat: & nuper quodā loco ait: me hospitalitatē Alexādri tanq; p̄brū sibi obii cere. Ego tibi hospitalitatē Alexādri? Vnde? aut quomodo illā cōsecutor? Nec te Philippi hospitem: nec Alexādri amicū: nūcuparem unq; nō ita desipio. Nisi forte messorēs ac cæteri operarii qui pecunia cōducuntur: amici atq; hospites nūcupandi sunt. Sed nō est ita: non est. At te Philippi p̄mo: & nūc Alexādri mercēnariū appello: nec solū ego: sed isti omnes: de quo si forte dubitas: interroga: Immo ipse ego id pro te faciā. Vtrū uobis o uiri Atheniēses uidetur: mercēnarius: an hospes Alexādri esset Aeschines? Audis quid respondent? Volo igitur iam ad ipsā accusationē p̄ficisci: & res a me gestas memorare: ut licet sciēs Aeschines: audiat tamē: quānā illa sint: ob quæ is qui nūc decreti mihi sunt honores: ac etiā maioribus me dignū esse ducā. Recita mihi accusationē ipsam. ACCVSATIO. Hęc sunt uiri Atheniēses: quæ accusator persequitur. Ego autē ab hoc ipso arbitror manifestū uobis faciendū: me ad omnia iuste responsurum esse: qđ hūc ipsum sequēs scripturæ ordinē: ad singula deinceps respōdebo: nec quicq; eorū spōte mea præteribo. Quod igitur scripsit me uerbo & opere semp Atheniēsi populo p̄fuisse paratūq; esse benefacere: atq; ea de causa me esse laudandū. Horum examen in publicis rebus eēt arbitror. His enī discussis: uera ne: an falsa sint: quæ Cthesipon de me sc̄psit: apparebit. Quod uero nō adiunxit: demū quum rationē publice administratoꝝ reddiderim: tūc fore coronandū me: q̄q; in Theatro coronationem faciendam esse censuit: pertinere & hoc puto ad ea quæ in rep. gessit: an dignus sim corona: & theatri præconio: nec ne? Leges etiā ostendendæ uidentur: per quas huic ea scribere licuerit. Per hunc equidē modū uiri Atheniēses iuste atq; recte accu-

fatori respondere statui. Pergo itaque ad illa quae ipse gessi. Nec tamen quisquam putet me ab accusati-  
one ipsa sermonem distrahere: si in res Graecorum incidero. Nam qui eam persequitur: in qua scriptum  
fuit me uerbo & opere benefacere: is necessitate mihi imponit: huiusmodi res a me gestas refe-  
rendi. Deinde quum multae sint partes: & quasi membra reip. ego eam partem mihi assumpsi: quae  
ad res Graecorum pertinebat: quare ex eis ipsis probationes me facere conuenit. Quae igitur Philippus  
antequam ego ad rem publicam me conferrem: occuparat: omitto. Nihil enim id ad me spectare arbi-  
tror. Quae uero ex quo die in hoc loco constitutus sum: prohibitus est: haec ego referam: & eorum rati-  
onem reddam: hoc tamen praemisso: Magnam aduentum uiri Athenienses temporum conditio Phi-  
lippo attulit. Non enim apud hos uel illos: sed per uniuersam simul Graeciam: tanta proditorum ac  
malorum hominum copia hoc tempore fuit: quanta nemo unquam prius recordatur fuisse: quibus fautori-  
bus & ministris usus Philippus: Graeciae populos iam antea haud quam adinuenire pacatos: nec tra-  
quillos: etiam magis turbauit: & hos decipiendo: illis donando: quosdam uero penitus corrupendo  
in multas partes discidit: quum una cunctorum esset utilitas: obstare scilicet ne ille magnus fieret.  
In hoc itaque statu rerum: atque in hac ignoratione nascens atque crescentis Graecorum omnium cladis: con-  
siderandum a uobis est uiri Athenienses: quid haec ciuitas facere: quid uel eligere debuit: ac huiusce  
deliberationis a me ratio postulanda. Nam ego has partes reip. mihi assumpseram gerendas. Vtque  
debat Aeschines dignitate sua omissa: instar Thessalorum atque Delorum Philippo auxilium praes-  
tare ad Graeciam subigendam: & sic maiorum res gestas gloriaque perimere: an uero hoc quidem non  
facere: nam nimis id certe graue: sed quae uetura cernebat: si nemo prohiberet: haec qualicumque so-  
rent negligere? At eundem ab eo qui maxime consilium tunc sumptum reprehendit: libenter nunc pe-  
terem: cuius partis uellet hanc ciuitatem fuisse. Vtrum eius: quae Philippo coniuncta praesentium ma-  
lorum causa fuit: cuius partis Thessali & eorum complices dici possunt? An eius quae propriae commo-  
datis spe neglexit haec uetura: in qua Archades Messenios & Argiuos poneremus? At horum  
plurimum: imo uero omnes grauiora quam uos pressi sunt. Etenim si simul atque uicerat Philippus: e-  
uestigio abisset: & postea quiete egisset: nulli nec sociorum nec caeterorum molestus: tamen esset aduer-  
sus eos qui se illi non opposuerunt: querela quaedam atque reprehensio. Sin pariter omnibus digni-  
tatem: imperium: libertatem ademit: ciuitates etiam quantum potuit destruxisset: cur non optimum a no-  
bis consilium sumptum fuisse me auctore atque adhortatore confitendum est? Sed illuc redeo. Quid  
hunc populum Aeschines facere decuit: quum cerneret Philippum: dominationem: atque tyrannidem  
sibi in Graecia comparantem: aut quid me ciuem & consultorem Athenis: nam id quidem plurimum re-  
fert decernere? qui sciebam ex omni tempore usque ad illam diem: in qua ego suggestum ascendi: semper  
de principatu: de honore: de gloria patriam certauisse: pluresque & uiros: & pecunias consumpsisse  
pro dignitate & communi Graecorum utilitate: quam reliqui omnes Graeci pro seipsis consumperint. Vi-  
debam insuper Philippum ipsum: cum quo nobis erat certamen pro dominatu atque potentia oculo  
altero perfosso: fracto humero: manu atque crure debilitatis: quacumque corporis partem abiicere  
libenter paratum: ut reliquum tempus cum honore atque gloria uiueret. Atqui nemo unquam dicere au-  
deret: huic quidem in pelle loco tunc ignobili ac paruo aeducato: tantam magnitudinem animi con-  
uenisse: ut Graecorum dominatum affectaret: & hoc in mente sua poneret. Vobis autem Atheniensibus  
qui quotidie in cunctis sermonibus: cunctisque spectaculis monimenta uirtutis maiorum uestrorum  
intueremini: tantam ignauitatem adesse debuisse: ut Graeciae libertatem sponte uestra Philippo abiice-  
retis. Nemo certe ista diceret. Reliquum erat ergo omnibus quae contra uos ille per iniuriam faci-  
bat: iuste repugnare. Hoc uos quidem ab initio recte atque ordine fecistis. Ego autem dum in repub-  
licam uersarer: hoc idem suasi: fateor id quidem. Sed quid oportebat me facere? iam enim abs te peto: cae-  
tera omittens: Amphipolim: Pyduam: Potydeam: Almusiam omnium horum obliuiscor: Ferrium:  
atque Doriscum: & Peparithi direptionem: ac alias huiusmodi iniurias praetereo: nec si unquam fuerint  
scio. Quamquam tu modo asseruisti me ista dicentem hos in bellum coniecisse: cum Euboli & Aristophon-  
tis: & Diopitis sint ista decreta non mea. O quencumque cupis faciliter asserens. Nec tamen in praesentia  
de his loquar: sed qui Euboea occupata: oppugnaculum aduersus Athicam instituerat: qui  
Megaram tetarat: qui Oreon occupauerat: qui Porthinum dirruerat: qui in Oreo Philistidem: in  
Eretrie Clytarchum tyrannos posuerat: qui Hellepontum tentarat: qui Bizantium obsederat: qui ur-  
bes Graeciae alias euertebat: in aliis exules reducebat. Vtrum quum ista faceret iusiurandum commene-  
bat: & pacem rumpebat: an non? Et utrum hoc prohibere quencumque Graecorum oportuit: an non? Si nullum  
oportuit: sed miserorum (ut aiunt) praeda fuit Graecia concedenda uiuis Atheniensibus atque extantibus  
superuacuae fuerunt meae cura: superuacua etiam ciuitatis opera: quae mihi assensa est. Omnia haec  
meae culpa: atque meo errori ascribatur. Sin autem oportuit quencumque his se opponere: quem alium quam  
Atheniensem populum magis decebat? Horum igitur ego tunc auctor fui: & aduersus illum impe-  
tum: quo cunctos mortales in seruitute rapiobat: ipse restiti: semper admonens atque obtestans.

hoc Philippo nequaquam esse concedendum: pacem tamen ipse rupit: naues capiēdo: non ciuitas Aeschines. Affer decreta ipsa: & Philippi epistolā: & per ordinē recita: nam ex eorū cognitione quae cuiusque rei causa fuerit: manifesta appēbit. **DECRETVM.** Huius igitur decreti Eubolus auctor fuit: non ego. Proximi uero Aristophon: deinde Egesippus: postea rursus Aristophon: postea Philocrates: postea Sepsiphon: postea omnes alii: ego autē nequaquam Recita id decretū. **DECRETVM.** Ut ego igitur haec decreta ostēdo: sic tu Aeschines aliquod meū decretū ostēde: per quod ego uidear belli causa fuisse. Sed non potes. Si. n. posses: nihil prius attulisses. Atqui nec Philippus ipse de hoc bello me accusat: quā ceteris succenseat. Recita epistolam Philippi. **EPISTOLA.** Hic Demosthenis nulla mētio: nec aliquo modo me in crimine adducit. Cur igitur alios increpans: me non cōmemorat? quia sibi ipsi conscius uerebat: ne si me per litteras suas lacessisset: ego eius iniurias nudarē. Nam probe illas tenebā: sibi quoque me opposuerā. Primum. n. legationē in Pelopōnesū decreui: quā ipse primo in Pelopōnesū subiui: deinde aliā in Euboiam: cum ille Euboiam attigit: deinde in Oreon: nō iam legationē sed auxiliū urbanarum copiā: deinde in Eretriā: cū ille tyrannos in iis urbibus constituit: deinde omnes classes misit: per quas & Cherronesus & Bizanciū atque ceteri socii nostri ab illius conatibus fuerūt defensi. Ob quae uos o uiri Athenienses laudē: gloriam: honores: gratias: coronas ab illis: qui beneficia accēperunt adepti estis. Hi uero qui opprimebātur: seruati sunt: qui uobis crediderunt. Qui autē aspernati sunt: ea tulerunt: quae uos saepenumero eisdem praedixeratis: intellexeruntque uos non solū beniuolos erga se fuisse: uerū etiam prudentes: & uenturi praescios: quum omnia euenisset: ut antea dixeratis. Atqui quae magnā pecuniā dedisset Philistides: ut Oreon haberet: magnam Clytarchus: ut Eretriā: magnā ipse Philippus: ut haec contra uos ipse possideret: & in aliis non argueretur: nec audiretur eius facinora: nemo penitus ignorat: & tu maxie omnium Aeschines: qui legatos Clytarchi atque Philistidis huc missos domi tuae habuisti: quos ut hostes atque iniq̄ postulantē: ciuitas repulit: tibi erant hospites atque amici. Non igitur horum quicquid est factū o improbe calumniator: qui me pecuniā recepta silere dicis: sed quā absumpta est: tūc rursus clamare. At non tu quidē ita: sed clamas quā accēperis: nec unquam cessas: nisi te hodie damnatum istī cessare faciant. Quum me igitur tunc hoc gratia coronaretis: quā eisdem syllabas tunc Aristoniscus decreto suo: quae nūc Chersiphon praescripisset: quā in Theatro huiusmodi coronatio praesconē publicaret: nō cōtradixit Aeschines: nec illū quae tūc auctor fuerat: accusauit. Cape hoc decretū: & recita. **DECRETVM.** Est igitur quisque uestrum qui sciat uerecūdiā aliquā reipub. ob hoc decretum euenisse: aut sublationem: uel risum: ut iste nūc futurū praedicabat si corona donaret? Atqui quae recētes sunt res: atque oibus notae: tūc si rectae sūt: gratia: si aliter poena solēt potiri. Ego uero (ut apparet) gratia tunc potitus sū: non autē poena: aut reprehensione. Igitur usque ad illa tēpora in quibus haec gesta sunt: semper recte fecisse uideor: & uincēdo in cōsultationibus: quā de repu. consuleretur: & perfectione rerū ex quibus etiā coronarū honores & ciuitati: & mihi: & uobis oibus euenerūt: & pro rebus prosperis gestis supplicationes decretae. Quum igitur Philippus ex Euboia pulsus est: armis quidē a uobis: consiliis autē atque decretis: & si isti disrumpatur a me: aliud cōtra hanc urbē oppugnaculū quaesuit. Nam uidēs nos ultra omnes homines frumento importato uti: atque cupiens transmissionē huiusmodi in suam potestātē redigere: in Thraciā profectus a bizanciis: qui per id tēpus sibi erant socii: postulauit: ut una secū uobis bellum inferrent: quod quā illi negarēt: nec ea de causa societātē coisse dicerēt: machinis instructis: ualioque circūdato Bizanciū obsedit. Quae quā ita essent: quid uobis agere deceret: nō amplius per cōtabor: nā id quidē manifestū. Sed quis bizanciis auxiliū tulit? quis ipsos seruauit? quis Hellepontum retinuit? Vos quidē uiri Athenienses. Quum uos dico: ciuitatē dico. Quis autem haec in repu. consuluit? decreuit? & sese in his rebus totū sine ulla exceptione dedit? Ego haec uero quantū utilitatis attulerunt: uerbis probandū non est: quum re sitis experti. Nam praeter gloriam quā affecuti fuistis: uilitas annonae maior in illo bello fuit: quā nūc in praesenti pace: quam isti boni uiri contra patriā quadā spe ducti conseruant: quae spes eos fallat: nec fiant eorum cōpotes quae uos a diis immortalibus optatis: nec uos experiri sinant: quae illi exoptāt. Recita bizanciorum: & perinthiorū coronas: quibus hanc ciuitatē donauerunt. **DECRETVM. BIZANCIORVM ET PERINTHIORVM.** Recita & eas coronas: quae ex Cherroneso missae sūt. **DECRETVM. CHERRONESORVM.** Non solū ergo ut Bizanciū Perinthiaque seruarietur: nec ut Hellepontū ex faucibus Philippi eriperetur: & honores pro iis rebus meo cōsilio gestis ciuitati haberētur: mea opera factū est: uerū etiam cunctis mortalibus ostensū quae esset huius ciuitatis uirtus: & Philippi fraus. Ille. n. Bizancios amicos ac socios palā obsidebat: quo nihil turpius ac sceleratius fieri potuit. Vos autē quā multa iuste succēdere eisdem haberetis: quae

cōtra uos ingratis cōmiserant: oblitū iniuriarū: eos perire non permisistis: sed manifeste seruauistis: ex quibus gloriā & beniuolentiam apud omnes uobis comparastis. Atqui q̄ multos iā ex ciuibus coronauistis: manifestū est. Quod autem per aliū ciuitas ipsa coronata fuerit: cōsultorē dico & oratorē prāter q̄ per me dici potest. Ut igitur maledicta: quæ aduersus Euboios: ac Bizancios iacuit: siquid durius ab illis contra uos factū erat: memorando nō solū falsa ostēdam (nam id quidē uos intelligere arbitror) uerū etiam si maxime uera essent: ita ut ego decreuim: in his rebus faciendū fuisse. Vnū aut duo de iis quæ præclare maiores uestri gesserūt: breuiflime cōmemorare uolo. Nam & priuatim singuli: & publice uniuersi ad exemplū eorū: quæ bene & laudabiliter gesta sunt: cætera omni conatu prosequi debēt. Vos igitur uiri Atheniēses lacedæmoniiis terra mariq; dominatibus: atq; omnia circa Athicā suis magistratibus præsidis q; tenētibus Euboiam: Tanagrā: Boetiam totā: Megarem: Aeginā: Cleonas: aliasq; insulas: quū nec naues nec mœnia hæc ciuitas haberet: i Aliarcū existis. Et haud multo post rursus in Corinthum: quū & Thebanis & Corinthiis merito possēt nostra ciuitas succēdere pro iis quæ in derelicto bello utriq; effecerant. Sed nequaquā ita fecerūt. Hæc ergo Aeschines tunc nec pro benemeritis gessere: nec sine periculo esse uidebāt. Sed nequaquā ea de causa supplices ad se fugiētes abierunt: sed pro gloria & honore res arduas sponte susceperūt: recte atq; honeste consulentes. Nam cunctorū quidem hominū finis est mors: etiam si in cubiculo quis seipsum includēs cōseruet. Decet uero probos uiros semper res magnas & præclaras aggredi: bonaq; sibi spē præponere. Quēcūq; autem euentum deus dederit: generose perferre. Hoc maiores nostri fecerūt qui lacedæmonios nō amicos: non bene merentes: qui magnis iniuriis hunc populū affecerāt quū Thebani post uictoriā in Leuctris partā eos delere pergerēt: se opposcentes seruauerūt: nō potentiam formidantes: nec reputantes quæ fuissent opera eorū: pro quibus pericula susciperent. Verū enim uero cuncta grāciæ ostenderunt: q̄ quā uos quis iniuriis affecerit: si illi seruitutis aut excidii periculū imminēat: in hoc tempore iniuriarum acceptarum nō meministis: sed iram uestrā ad aliā referuatis. Nec in his solū eiuismodi fuistis. Sed rursus quū Thebani Euboia inuaderent: non despexistis: nec illog: quæ a Themisone ac Theodoro apud Oropon contra uos facta erant meministis: sed auxiliū tulistis præfectis nauium: quorū unus ego fui: tunc primum uoluntarie profitentibus. Sed nondū de his. Atqui præclarū fuit insulam illam seruare: præclarius tamen q̄ quū & homines & urbes eius insulæ in potestate uestram peruenissent: illis qui uobis iniuriati erant: sine ulla cōtrouersia reddidistis: nulla iniuriarū ratione habita in quibus uobis se crediderant. Multa prætereo quæ cōmemorare possem: pugnas nauales: terrestres exercitus: bella & superiori tempore & nostra ætate ab hac ciuitate suscepta ob libertatē ac salutē cæterorū græcorum. Ego igitur qui uidebā in tantis ac tam arduis rebus pro alienis cōmodis populū Atheniensem certauisse: quū de propriis ipsius quodammodo consulētur quid decernere mea sententia debui? An infensus esse aduersus eos: qui ad uos cōfugiebāt & causā querere per quam omnia perderentur? Et quis me iuste non necasset: si gloriā huius urbis uel uerbo solū deturpate conatus essem? Nam re quidem ipsa uos certe scio nō fecissetis. Si enim uoluissetis: quid obstabat? An non licebat? An non erāt isti: qui hoc uobis suaderēt? Uolo igitur redire ad ea quæ in rebus gessi. Et rursus in his considerate: quid ciuitati conducebat. Nam quū uiderem uiri Atheniēses rem naualē uestram plurimū dissolutā: & locupletes quidam pœnæ immunes esse: mediocres autē & egenos ita onerari: ut perire cogerētur: & ob hoc nihil suo tempore in hac urbe fieri: legē tuli per quā locupletes iusta facere coegi: pauperes uero ab iniquo onere liberaui. Et quod reipū. utilissimū erat: res ut suo tempore fieri possēt dispositi. Qua de re quū dies mihi diceretur: q̄ contra leges scripsisset: ad uos confugiens euasi: nec quintam partem sententiarum accusator reportauit. At quā multam pecuniam principes simoniarū: aut secundos & tertios putatis mihi duros fuisse: ne huiusmodi lex a me promulgaretur: uel ut saltē eā promulgatā deseruisset? Tantā uiri Atheniēses: quā equidē referre uobis nō audeo. Nec imerito id facere uidebant. Nā ex prioribus legibus sedecim simoniarū munus subibat: sed ipsi quidem nihil uel parū soluētes: egenos ciues suo onere premebant. Ex mea autē lege factum ē: ut quisq; secūdū uires patrimonii cōtribueret. Et quibus sextus & decimus cōtributor unius fuerat: ex mea lege duarū nauium præfecturas subiuit. Antea. n. nō præfecti appellabant: sed cōtributores. Quare ut dissolueret lex: nec ipsi iustum onus subire cogerent: nihil ē quod nō dedissent. Recita mihi primum decretū ipsum: ob cuius causam dies est mihi dicta. Deinde catalogū tum ex priori lege: tum postea ex mea. **DECRETVM.** Recita catalogū illū præclarū. **CATALOGVS.** Recita nūc ex mea lege catalogū. **CATALOGVS.** An parū uobis pauperibus opem tulisse uideor? An pauca diuites fuisse duros putatis: ne hæc lex ferretur: non igitur ob id solū gloria

ri mihi licet: q̄ non omisi: nec q̄ accusatus euasi: uerū etiam q̄ utilem tuli legem: ut experimen-  
to docui. Nam quū durante bello semper classe res publica ueretur: nec deprecationē posuit  
præfectus quisq̄ nec ligatus est: nec nauis ulla in portu relicta: quū nauigare non posset: nec in  
nauigando amissa: quæ secundū priores leges sæpenumero eueniebant: pauperibus sua mune-  
ra obire nequeuntibus. Ego ex inopibus ad opulentos hæc onera traduxi: ex quo omnia ut de-  
cens erat: processerunt. Atq̄ ea de causa me laude dignum duco: q̄ eiusmodi rerum semper au-  
ctor fui: ex quibus gloria honor & potentia ciuitatis creuit. Malignitas: obrectatio: aut acerbi-  
tas in rebus a me gestis nunq̄ reperietur: nec abiectū aliquid: aut res publica indignum. Eandēq̄  
mentem in republica nostra: atq̄ in cōmunibus omnium græcorū rebus seruauī. Neq̄ enim in  
hac urbe locupletū hominum gratia plus apud me ualuit: q̄ reipublicæ cōmoda. Neq̄ in rebus  
cōmunibus dona: aut hospitium Philippi uniuersæ græciæ cōmoditatibus ante tuli. Reliquū  
esse arbitror: ut de præconio ac rationibus reddendis dicam. Nam bene gessisse in republica:  
& beniuolum fuisse: promptūq̄ benefacere: satis abunde superius demonstratum puto: q̄q̄ ma-  
ximam partem rerum a me gestarum præterierim: quū quia deinceps accusatori respondere  
uolo: tum quia & si nihil de reliquis rebus gestis meis dicam: tamen quisq̄ uestrum simile pro-  
positum in illis concipere debet. Quæ igitur iste sursum deorsūq̄ disseruit de legibus: contra  
quas scriptum esse a Ctesiphonte asserit: nec uos reor intellexisse: nec ego magna ex parte ea  
assequi potui. Simpliciter igitur & recta uia de uiribus disputabo. tantum enim abest ut me ob-  
noxium legibus esse negem: qd̄ nūc iste dictitabat: ut etiam per omnem uitam me obnoxium  
illis fore profitear pro his rebus: quas uel administraui: uel in republica gessi. Eorū tamē quæ  
ex proprio patrimonio ipse populo donauī: rationem nullam a me reddi oportere dico: nec  
pro illis ullam diem esse obnoxium. Audis Aeschines: nec alium quenq̄ de nouem magistrati-  
bus: quicūq̄ is sit. Quæ enim lex tam iniusta: ac tam inhumana reperiri potest: quæ eum qui ex  
suo patrimonio liberaliter donauit: non solum omni gratia priuet: uerū etiam accusatorum ca-  
lumniis subiiciat: cōputisq̄ & calculis donatorem obnoxium faciat? Nulla certe: qd̄ si negas:  
ostende: ego acquiescam atq̄ tacebo. Sed nulla est huiusmodi lex uiri athenienses. Laudauit in-  
quit illum senatus rationibus reddendis obnoxiiū. Nam de illis quidem ob quæ obnoxius eras:  
sed de iis quæ insuper donaueram calūniator: At murorum urbis curator fuisti inquit. At ob  
hoc ipsum merito laudatus sum: q̄ de meo expendi: nec cōputaui. Ratio enim datorum & ac-  
ceptorum examē requirit: donatio uero laude atq̄ gratia potiri debet: quā obrem hæc iste de  
me scripsit. Et hoc ita esse: ac non solum ex legibus: uerū etiā ex uestris moribus ita disponi ego  
facile ostendam. Nam & Nauicles prætor ob ea quæ ex proprio consumperat: pluries apud  
uos coronatus fuit: & Diotimos quū scuta donauit: & post eum Caridemus: ea de causa coro-  
nati fuerunt. Post hos iste Neoptolemus: quū multis rebus gerēdis præfuisse: pro iis quæ do-  
nauit honore potitus est. Etenim absurdum eēt atq̄ impium: si homini magistratum aliquem  
gerenti aut donare per magistratum non licebit: aut pro gratia ob liberalitatem habenda: ad  
rationem donatorum reddendam compellatur. Et ut hæc quæ dixi uera esse intelligatis recita-  
mihī decreta de his rebus facta. **DECRETA** Horum quisq̄ Aeschines magistratus quem ges-  
sit rationem reddere tenebatur: eorum uero ob quorum gratiam coronatus fuit non teneba-  
tur. Nec ego igitur eodē modo: idē enim ius in me qd̄ in cæteris est: donauī. laudor ea de causa  
nec teneor eorū quæ donauī rationē reddere. Magistratū gessi: huius gestionis rationē reddidi:  
non eorū quæ donauī. At male gessisti. Quare igitur quū publice examen de me factū est: tu p̄-  
sens non accusasti? Ut igitur intelligatis hoc mihi testimoniū ferre: ex quibus rebus rationē red-  
dere nō teneor: me nūc coronari: cape decretū hoc pro me scriptū: & totū recita: quæ enim ac-  
cusare omisit: in iis illa quæ persequit̄ falso criminatus apparebit: recita. **DECRETVM.** Ergo  
de iis q̄ ipse donauī: nihil persequeris: q̄ uero mihi a senatu eorū gratia decreta sūt ea persequeris  
Accipe quidē liberalitatē legitimū statius: gratiā uero p̄ acceptis referre: cōtra legē putas. Ho-  
mo p̄ditus & ipius & malignus obrectator eiusmodi esset per deos imortales? nō huiusmodi  
De præconio autem in theatro faciendo: mille milies fuisse cōcessum prætermitto: & pluries  
ipsum corona prius fuisse donatum. Sed per deos Aeschines usq̄ adeo rudis & insensatus es:  
ut non intelligas coronam eundem honorem afferre ubicūq̄ publicetur: sed gratia eorum qui  
coronantur in theatro fieri: ut ii scilicet qui præconium audiunt ad uirtutem incenduntur. Vbi  
qui gratias referat plus laudatur: q̄ ipsi coronati. Ea de causa lex hæc facta est: quā cape: & reci-  
ta. **LEX.** Audis Aeschines legē dicentē: p̄ter quā si ppl̄s: aut senatus decernat: nā tū p̄con iū fieri  
debere. Quid ergo miser calūniaris? qd̄ uerba fingis? qd̄ teipsū helleboro nō purgas: nō erube-  
scis Aeschines: iudiciā cā nō iniuriæ cuiusq̄ accusare? & legū uerba partī cōmutare: partī abscon-

dere: quas totas recitare oportuit: ut qui iurati iudicaturi sunt: sententiam recte ferre possent. Deinde quum hæc feceris: commemoras ea: quæ populari uiro adesse conuenit: tanquàm per descriptionem effingēs: quæ quum non habeat ea: quæ debet: illa quæ desunt ex libello reportat: quæ si non rebus: nec uita populares: sed uerbo cognoscatur. Vociferas dicēda: & reticēda quasi ex rheda pferrens ea quæ tibi ac generi tuo assunt non mihi. Atqui uiri Athenienses ego iurgium ab accusatione hoc differre arbitror: quod accusatio crimina continet: quos in legibus poenæ scriptæ sunt. Iurgium uero maledicta quæ inimici adinuicem iactant. Arbitror etiã maiores nostros hæc iudicia ædificasse: non ut in illis conuenientes ob priuatas similtates male adinuicem diceremus: sed ut redargueremus eos: qui publice quid mali fecissent. Hoc & si non ignoraret Aeschines: tamen me lacescere maledictis: quod accusare maluit. In quibus ipse melioris conditionis esse non debet: nec minus quod maledixerat male audire: ad quod iam pergam: tantum antea percontatus. Vtrum te quis Aeschines reip. hostem: an meum putare debet? Meum uidelicet. Cur ergo quum liceret tibi per leges me accusare: & si deliquerim: poenis subiicere: in reddendis rationibus: in ferendis sententiis: in aliis iudiciis dudum omisit? nunc autem quum sim legibus tempore præiudicio redargutione uestra: qui sæpe me accusantes: nihil, omnino a me improbe factum probare potuistis: liberatus: ciuitati ad quam rerum publice gestarum gloria pertinet: obuiare conaris. Vide ne horum quidem hostis sis: meum uero teingas. Quum igitur pia ac iusta sententia omnibus ostensa sit: oportet me iam ut uideatur: licet minime pacem: pro multis ac falso in me dictis: quantum necessitas cogit: pauca de ipso dicere: & quis ipse: & ex quibus ortus sit: ex quibus facile initium maledicendi fecit: & uerba ita magnifice iactat ostendere. Si enim Eacus: aut Rhadamantus: aut Minos esset accusator noster: ac non fabula & tritura fori: & uilissimus scriba: aut equidem reor gratiora dixisse nec rigidiora uerba protulisse: uelut in tragœdia exclamās: O terra: o sol: o uirtus: & huiusmodi cætera. Et rursus: o intelligentia atque doctrina: per quam honesta atque turpia dignoscuntur. Hæc uos ipsum audistis dicentem: Tibi pollute quicquid cum uirtute: aut honesto: aut turpi ulla cognitio. Unde? aut quomodo? Qui tibi fas est disciplinam commemorare? qua qui præditi sunt: nedum talia de seipsis profiterentur: uerum etiam alio dicente erubescerent. Qui uero alieni sunt: ut tu: simulat quidem ob stulticiam: & audiētibz molesti sunt. Sed quum quid de te: ac de tuis dicendum sit minime ignore: ignoreo tamē unde sit incipiendum. Vtrum ne ut pater tuus Troes Elpie seruiuit ei: qui apud Thesei tempus litteras docebat: cōpedes ferens & baculum? An ut mater tua in claustro apud calamitum quotidianis nuptiis te pulcherrimam statuam & summo pugilem fertiarum partium educuit? An ut Phormio tibi Dionis Phreanei seruus ab hoc pularo quaestu eam abduxit? Per Iouem & deos alios uereor: nedum te digna dicam: me indigna pferam uerba. Itaque hanc relinquo: & a te ac a uita tua incipiam. Non erat ut quiuis: sed ut i quos populus detestatur. Sero enim tandem sero autem: imo uero heri atque pridie ciuis simul & orator factus: duabus additis syllabis pro Tromite Attromitum patrem: matrem uero Glaucotheam nominauit: quam omnes Enipusam sciunt per us nūcupatam: ex eo uidelicet quod omnia faceret ac pateret. Unde enim alias? Sed tamē usque adeo ingratus ac prauus es: ut ex seruo liber: & ex inope locuples: horum beneficio factus: nedum nullam gratiam habens: sed mercede accepta contra eos omnes geras. Et de quibus ambiguitas quædam esse potest omitto: quæ autem pro hostibus manifeste gessit: memorabo. Nulli puto uestrum cognitus fuit Antiphon: qui se incensurum naualia nostra Philippo pollicitus in urbem uenit: quem in pyrao latitatem: quum ego cepissem: & in concione traxissem: clamando iste & uociferando me in libera ciuitate: rem facere intolerabilem: quod calamitosos ciues psequeretur: & domos alienas sine se natus decreto adirem: ut dimitteret effecit. Et nisi consilium Ariopagi re audita & populi ignorantia cognita hominem quaesuisset: & rursus captum ad uos reduxisset: ille poenas nunquam dedisset: sed per huius operam euasisset: quem postea tormentis confectum: extremo supplicio affecistis ut iste etiã una secum merebatur. Itaque postea quum uos istum in Delum eadem ignorantia ductis: qua multa perierunt: iudicium elegistis: ut Ariopagitis potestate eius rei dedisset: confestim hunc ut perditorem remouerunt: & Hyperidem in eius loco posuerunt. Hoc fecit senatus Ariopagitarum ab ipsa ara ferens sententiam: quo in loco nullus inuentus est: qui hunc scelestum remouendum non censeret. Et quod hæc uera sint: testes cita. TESTES. Quum igitur huc ad dicendum electum senatus remouit: alteri quoque commisit: tunc perditorem & inimicum uestrum iudicauit. Hoc unum ab isto forti uiro in re per gestum: nequaquam simile est: de quibus me criminatur. Alterius autem uos meministis. Nam quum Pitho Bizacius & legati omnium sociorum a Philippo missi huc uenissent: ut ciuitati uerecundiam inferrent: arguerentque eius iniuriam: ego tunc Pithoni maxime elato: plurimumque aduersus uos fluenti: non cessi: neque effugi: sed surgens restiti: & iura ciuitatis non prodidi: Immo iniurias Philippi sic nudaui ac patefecit: ut ipsius socii eas fateri cogentur. Iste uero Pithonem adiuuit: & contra patriam testimonium tulit: & falsum quidem nec satis id fuit. Sed postea cum Anaxino



Speculatori se cōiunxisse in thraſonis deprehensus eſt domo. At quiſquis ſpeculatori ab hoſti-  
bus miſſo: ſolus ſolo congregit: & colloq̄a habet: iſ natura ſpeculator atq; hoſtis patriæ exiſtit.  
Harum rerū mihi teſtes uoca. TESTES. Multa in ſuper de iſto referre poſſum quæ prætermi-  
to. Etenim ſic res eſt. Multa enim referēdi habeo ſacūtatē: quæ iſte per id tēpus hoſtibus obſe-  
quendo: & me perſequēdo molitus eſt. Sed nō reſidēt iſta in memoria ueſtra diligēter: nec qđ  
decebat odiū horū gratia cōcēpiſtis. Sed mala quadā cōſuetudine magnam licentiā præſtiti-  
ſtis cuiūq; uelit reip. ac ueſtris cōmodis ſtudentē ſupplantare atq; calūniari: uoluptatē conten-  
tionū ac maledictorū pro utilitate reip. cōmutantes. Itaq; ſemper facilius ac tutius fuit inimicis  
obſequentē mercedē capere q̄ pro utilitate ueſtra certantē in repu. uerſari. Et fauiſſe quidē Phi-  
lippo anteq̄ aperte eſſet hoſtis: qđ ſit graue. Nam quid aliđ dici poteſt aduerſus patriam: tamē  
date huic ſi uultis: date ueniam huius. Sed palam nauibus ſubtractis: Cherroneſo populata: cū  
iam Athica inuaderetur: nec ambiguū erat bellum: quid unq̄ pro uobis a ſe factū: peſſimus iſte  
memorare poteſt: Nullū enim decretum: nec maius: nec minus pro utilitate reip. auctore Aef-  
chine eſt factū: uel ſiquid eſſe dicit: in mea oſtēdat aqua. Sed non eſt ullū. Atqui alterutrum ne-  
ceſſe eſt: aut q̄ ea quæ per id tēpus a me gerebātur: nullo modo reprehēdere poterat: nihil ali-  
ud decreuiſſe: aut q̄ hoſtiū utilitati ſtudebat: cōmoda patriæ tacuiſſe: nec in mediū protuliſſe.  
At uero quēadmodum nihil ſentētia ſua decernebat: ſic etiā qum aduerſus rem publicā dicēdū  
erat: nihil loquebatur: imo nulli ad dicendū relinquebat locū. Verū cætera quidē quæ erāt ob-  
ſcuriora ferre poterat reſp unum autē patratus eſt tale uiri Athenieſes: qđ omnibus prioribus  
finem impoſuit. Cum multis uerbis Amphifeoḡ dogmata narrauit: quaſi cōtra ueritatē facta.  
Hoc certe eiufmodi nō eſt. Vnde? quomodo? nequaq̄. Nunq̄ exterges maculā illic contractam  
Aefchines nunq̄ tantū dices. Voco autē omnes deos: qui regionē incolunt: & Apollinem Pythi-  
um: qui huic urbi præſidet: atq; pariter omnes oro: ſi uera ſunt quæ dicā: quæq; tunc apud po-  
pulum dixi: ſtatim qum ſenſi hūc ſceleſtū talia moliri (cognoui enim celeriter) cognoui mihi  
fortunam p̄ſperam & ſalutē præſtent. Si uero aut priuatæ diſſenſionis: aut ſimultatis cauſa: cri-  
men aduerſus ipſum falſum induco: cunctosq; bonorū expertem me faciant. Quid ergo iſta ſic  
extuli: ac uehementer oſtēdi? Quia & qum litteras habeam publice ſcripras: ex quibus iſta cla-  
re p̄bare poſſum: & uos iſtorū ſciam meminiſſe: tamē uereor ne iſte impar tātis facinoribus ui-  
deatur: nunq̄ tanta ma' a efficere potuiſſe: qđ antea euenit: qum miſeros Phocenſes ſua opera  
euertit: falſa huc renunciādo. Amphifei enim belli per qđ in Elatiam uenit Philippus: & p̄ qđ  
dux Amphitionū electus: uniuerſam græciā ſubuertit. Hic fuit auctor: & omniū maximorū ma-  
lorū hic unus eſt cauſa. De qua re qum tūc apud populū uerba facerē: atq; eum planiſſime atte-  
ſtaret: Bellū Aefchines in Athicā inducis: bellū inq̄ Amphitionicū. Alii ex cōpoſito aſſidentes  
non permittebāt me dicere. Alii admirabantur: & p̄pter ſimultatē quæ inter nos erat: uanum  
a me crimen cōſingī exiſtimabāt. Quales uero fuerint huiufmodi res: & cuius gratia ordinatæ  
& quēadmodum geſta: nunc demū audite: quoniā tunc impediti fuiſtis. Videbitis facinus be-  
ne cōpoſitum: eritq; uobis utile ad noticiā rerū publicarū: & quāta calliditas fuerit Philippi co-  
gnoscetis. Bellū aduerſus nos cōficere nullo modo poterat Philippus: nec finem quē cupiebat  
imponere: niſi Thebanos & Theſſalos inimicos nobis feciſſet. Sed qđ prætoribus noſtris con-  
tra illū male pugnātibus: tamē & latronibus: & bello ipſo multis icōmodis afficiebatur. Nihil  
enim ex regionibus eius aſportari poterat: nec ea importari quibus idigebat: nec mari præua-  
lebat: nec in Athicam uenire poterat: Theſſalis nō ſequentibus: nec Thebanis una eūtibus. Fie-  
bat autē natura ipſa loci: & rerū utrinq; exiſtentiū: ut etiam ipſos duces ſuperante (omitto qua-  
les) tamē magnis incōmodis afficeretur. Si ergo ſui cauſa: aut Theſſalos: aut Thebanos ſibi cō-  
iungeret nō putabat fore: ut ex animo ſecum perſeuerarent. Si uero eorū cauſa dux eligeretur  
partim decipere: partim ſuadere poſſe arbitratus eſt. Quid ergo molitur? Videbitis qđ aſtute.  
Bellum excitat in amphitiōibus: & circa pyleam tumultū. Hoc enim facto uidebat illos ſtatim  
ſui indigere. Si ergo hoc ab aliquo ſociorū factum eſſet: putauit fore ut res ab eo cōpoſita ani-  
maduerteretur: & Thebani ac Theſſali ac cæteri omnes cauerēt. Si uero a uobis aduerſariis fie-  
ret faciliſſe ſe id qđ cupiebat cōſecuturū putauit: qđ quidem euenit. Quo ergo pacto id agit:  
hunc mercede data cōducit: qui nullo rem obſeruāte: nec ſuſpicante quidem: quēadmodū cō-  
ſueuit apud uos plæraq; eiufmodi fieri: prærogatiuā nactus: & a tribus uſa quatuor per ſuffra-  
giū ſubleuatus: Pylagoras eligit. Ut igit̄ auctoritate publica accepta in amphitionas puenit cæ-  
teris oibus poſt habitis: ea p̄fecit: p̄ quibus mercedē accipat. At uerba collocata fabulaſq; ut Cir-  
rhea regio dedicata fuit: enarrās: hoibus iſuetis uerbos: & futurū mīme p̄ſpiciētibus: ſuadet:  
ut eā regionē: quā Amphifei ceu p̄pria colebāt inuadāt. Atq; eo qđ tpe qū nihil o'no aduerſus  
nos Locri molirent: qđ hic itelligere poteſtis: nō poterāt Locri ſine uocatiōe qđ aduerſus nos

facere. Quis igitur uos uocauit? aut quādo? nomina aliquē consciū? Ostēde si potes? At nō po-  
res: sed falsam causam mētendo adducis. Circūeuntibus ergo amphitionibus regionem: ut iste  
suaserat: insurgētes cōtra eos Locri uniuersos pene cōfoderunt: quosdā etiā ex sacrificolis arri-  
puerūt. Vt uero causā odiorū iam suberāt: ac bellū aduersus Amphiseos gerebat: primus Co-  
typhus exercituū dux amphitionū copias delegit. Verū ut alii quidē non uenerūt: alii ueniētes  
nihil p̄fecerunt. In secūdo conuētū corrupti quidā homines ex Thessalia: aliisq; ciuitatibus (ut  
antea cōposuerant) Philippū uocandū censuerūt: affirmātes: aut ab ipsis conferendū esse pecu-  
nias: & cōductum milite mētriendū: poenāq; afficiendū eos: qui hęc facere recusarent: aut illum  
esse eligendū. Quid opus est uerbis? eligitur dux hoc modo: & cōfestim delectu habito: copiis  
q; in unū coactis: quasi Cirrheā adiens profectus dissimulato itinere: & Cirrheis & Locris reli-  
ctis: Elatiam urbē occupat. Et nisi Thebani re cognita cōfestim uobis adhesissent: tanq̄ torrens  
in hanc urbē tūc Philippus incidisset. At eius impetū Thebani cōpescuerunt: idq; fecerūt maxi-  
me p̄pter alicuius dei erga nos benignitatē: deinde quantū ad unum hominē attinet propter  
me. Da mihi decreta & tēpora in quibus hęc facta sunt: ut uideatis quāta mala hoc detestabile  
caput operatū poenas nō dedit. **DECRETA AMPHICTIONVM.** Recita etiā tēpora: sunt  
enim qum iste munus publicū in Pylis gerebat. **TEMPORA.** Da mihi epistolā: quam postq̄  
Thebani nō parebāt: in Pelopōnesum ad socios scripsit Philippus: ut intelligere possitis illum  
contra grāciā: cōtra Thebanos: contra nos egisse: Finxisse autē se ex cōmunibus amphitionū  
decretis agere. Istæ uero occasiones ac facultates eiusmodi sibi ministrabat. **Recita epistolam.**  
**EPISTOLA.** Videtis q̄ fugiat priuatas causas: & in amphitiones confugiat. Quis ergo illū ad-  
iuuit? quis occasiones præbuit? quis omniū malorū causa fuit? Nōne iste? Non dicatis ergo uiri  
Atheniēses uniuersam grāciā ab uno homine tanta mala p̄pessam fuisse. Nō enim ab uno hoc  
factū est: sed a multis apud quos licet improbis atq; corruptis: quorū hic est unus: quē si dici fas  
sit: nō dubitem equidē cōmunem pestem omniū appellare hominū: locorū: urbium. Nam qui  
semen præbuit: is nascentiū causa est. Itaq; patiētia uestrā magnopere admiror: q̄ nō cōfestim  
surgētes illū laceratis. Sed ueritas apud uos obscura est: & quasi tenebris quibusdā præpeditur  
Euenit autē mihi dum ea quæ isti cōtra patriā fecissent: referre: in eorū quæ cōtra eos ipse gessi  
mentionē incidere: quæ multis ex causis æquū est uos audire uelle: maxime quia turpe est uiri  
Atheniēses: si ego quidē res ipsas pro uobis toleraui: uos autē ne uerba quidem eorū sustineatis  
Nam qum animaduertēre Thebanos: uos etiā quodāmodo ab iis qui res pro Philippo gere-  
bant decaptos: qd̄ erat utriq; formidandū: & diligētissime cauendū Philippū augeri negligē-  
tes: nec ulla in re id obseruātes: sed inimice sese ad inuicē labefactare cupiētes: ne hoc fieret: ope-  
ram ac studiū meū interposui: nec id solū ex mea snia: sed Aristophontis: atq; Euboli: quos scie-  
bam omni tēpore cupiuisse hęc amicitia firmare. Et qum in cæteris rebus: sibi ipsis p̄sape disse-  
tarent: in hoc tamē uno idem semp̄ sensisse: quos tu uiuētes assentādo impudētissime sequeba-  
re: mortuos uero nō dubitas criminari. Nam quæ tu mihi de Thebanis succenses: illis magis q̄  
mihi succenses: a quibus ante me hęc societas fuerat cōprobata. Sed illuc redeo. Qum bellū Am-  
phiseū ab isto cōflatum fuisset: ab aliis uero eius auditoribus inimicitia aduersus Thebanos eēt  
inducta: euenit ut Philippus nos iuaderet: cuius rei gratia istæ ciuitates adinuicem colliserant.  
Quod nisi p̄senssemus: nec recipe quidē nos potuissemus: sic isti p̄cul rem ipsā cōpoluerant.  
Quēadmodū uero res erāt: ex his decretis responsonibusq; cognoscetis: quæ mihi recita. **DE-**  
**CRETA.** Recita & respōsiones. **RESPONSA.** Qum per istorū operā Philippus ciuitates sic  
adinuicē disposuisset: eiusmodi decretis respōsionibusq; elatus: putāsq; fieri nullo modo posse: ut cū  
Thebanis posthac cōspiraretis: p̄fectus cū suis copiis Elatiam occupauit. Qua re huc nūciat:  
quāta trepidatio in urbe fuerit: licet pleriq; meministis: tamē ex me pauca: quæ necessitas exi-  
git: audiatis. Vesper quidē erat: qū huc nūciatū est Elatiā a Philippo captā: cuius rei nūcio exci-  
ti magistratus: alii ex scæna surgētes: scænas in foro positas disturbāt: igneq; imisso cremāt. Alii  
prætores in forū cogūt: tibicinēq; uocāt: tota urbs tumultu: ac trepidatione implet. Mane autē  
facto magistratus in curiā senatū uocant. Vos autē in concionē frequētes iuistis: & p̄usq; senatus  
quicq; decerneret: uniuersus pp̄ls in gradibus Theatri cōsedit. Deinde ut senatus uenit: & quæ  
nūciata fuisset exposuit: nūciusq; ipse corā adductus: eadē ipsa rettulit: rogare cœpit p̄co: q̄s cō-  
sulere uellet: nullus tñ surgebat. Sapius tñ p̄cone rogāte: nihilo magis quisq; assurgebat. Qum  
oēs quidē p̄tores: oēsq; oratores adessēt: uocāte cōi patriæ uoce: ut de sua salute consulere. Nā  
quā p̄co secundū leges uocē emittit: hęc esse cōmunem patriæ uocē putandum est. Atqui si eos  
qui rēp. saluā esse uellent: assurgere oportuit: uos omnes & cæteri Atheniēses assurgere debui-  
stis. Cūcti enim (ut bene scio) patriæ salutē uolebatis: Si ditissimos eos qui trecenti appellātur:  
Si & beniuolos & locupletes: qui deinceps magna tributa pendūt: nam & charitate & diuitiis.

hoc agunt. Sed (ut uidetur) tēpus illud atq; illa dies nō beniuolū & locupletē ciuem dūtaxat flagitabat: sed qui ab initio rem cōsecutus iam prāuidisset: cuius rei gratia hęc facta essent a Philippo: & quid ipse sibi uellet. Nam qui hęc iam antea nō diligēter prāmeditatus esset: q̄q̄ beniuolus & locuples: nihil magis quid agendū foret cognoscere: aut uobis consiliū afferre potuisset. Ego igitur in ea die huiusmodi apparui: & assurgens illa dixi: quæ uos duorū gratia audire uelle debetis. Primum ut intelligatis me solū ex omnibus: qui in rep. uerfabātur: in rebus arduis: aduersusq; tēporibus nunq̄ charitatē patriæ omisisse: sed dicēdo & decernendo ea quæ utilia forent p̄quisisse. Deinde q̄ pro paruo tēpore ad reliqua reipu. negocia multo eritis peritiores. Dixi ergo illos qui formidabāt: Thebanorū cum Philippo initam societatem: statū ipsū rerū penitus ignorare. Nam si hoc esset: iam ipsum nō in Elatia: sed in nostris finibus audiremus eē. Me tamē putare: ac pro certo habere: illa de causa illuc uenisse Philippū: ut Thebanorū mētes quēadmodū cupit disponat. Nam quoscūq; Thebanos aut decēpisse: aut pecunia corrupisse potuit: sibi iam pridē afciuisse. Esse uero quosdā quos in sententiā suā trahere nō dum potuit ea nūc de causa Elatiā occupasse: ut copias ostentādo: & arma p̄pius admouēdo: quos suos extollat & alacriores faciat: tum aduersarios deterreat: ut sic uel cōcedant ea quæ adhuc recusauerūt uel certe cōpellantur. Si igit̄ & nos inq̄ uolumus siqua in re molesti fuerūt unq̄ nobis Thebanis eius rei nunc meminisse: nec illis ullo modo credere: p̄mū ea faciemus: quæ maxime cupit Philippus. Deinde illud ueoreor: ne mutatis iis: qui nūc aduersant: atq; unanimiter cūctis in Philippum cōuersis: ambo simul Athicā irrumpāt. Si tamē mihi assentiemini inq̄: nec cupiditate animi: nec cōtentione: ea quæ dicā cōsiderabitis: me uiam ostensurū arbitror: per quā hoc imminēs reip. periculū dissoluatur. Quid ergo dico? Primū istum timorē esse deponēdū: & mutata mēte pro Thebanis suscipiendū: qui huic piculo sūt uiciniores. Deinde ab omnibus qui a tate sūt militari: in Eleusinā exeundū: & cū armis sese ostentandū: ut ii qui nobiscū sentiūt Thebanorū: æque cōsidere possint: uidētes eodē modo uos sibi pro libertate certantibus opem ferre paratos: quēadmodū iis qui patriā Philippo uendūt: adest in Elatia auxiliū copiarū. Post hęc eligēdos esse cēseo legatos decem: iisq; potestātē una cū prætōribus dandā: & exeundi & p̄ficiscendi illuc quādo eis uideat. Quom uero Thebas adierint legati qd̄ obseruare debeāt: diligētissime animaduertite. Nihil a Thebanis suppliciter postulare debēt: nō enim cōuenit tēpori: sed promittere uos auxiliū laturos: si ipsi postulabūt: quā ipsi sint extremo in piculo cōstituti: nos uero meliori cōiectura qd̄ futurū esset p̄uiderimus. Ut si hoc recipiāt: & nobis assentiantur: simul & quæ cupiūt cōsequantur: & pro dignitate huius populi hęc sint gesta. Si uero p̄ficere nequeamus: ipsi sibi imputēt errata sua. A nobis uero nihil turpiter: aut abiecte factū dici possit. Hęc & his similia quā dixissem: cōsedi laudātibus oibus: nullo cōtradicante. Nec dixi quidē hęc: nō autē decreui: Nec decreui: nō autē legatus abii: Nec legatus abii: nō autē p̄suasi Thebanis: Sed de p̄mo ad ultimū cuncta p̄feci: in nullo mihi ipsi parcēs: quā tanta pericula urbē circūdarēt. Da mihi decretū tunc factū. At quē uis me Aeschines: & quē te illa die fuisse ponā? Vis me ponā eū quē tu per cōtumeliā appellare soles batulū? Te uero Heroa quendā egregiū Crephontā: aut Creontē: aut quē tu sæpe male egisti Enomaon? Tūc igitur in illo tpe ego Peanicus Batulus: te Enomaos cothochidie utilior sui patriæ. Nam tu nulla in re utilis fuisti: ego in oibus quæ decēt bonū ciuē. Recita hoc decretū. **DECRETVM.** Hoc p̄ncipiū amicitiaē cū Thebanis fuit: quā ante semp̄ odiū inimicitiaēq; istis auctoribus uiguisset. Hoc decretū id periculū qd̄ tūc reip. iminebat: tanq̄ nubē aliquā dissipauit. Erat boni ciuis tūc ostēdisse oibus: si qd̄ his haberet utilius: non hoc tandē tpe reprehēdere. Calūniator enim atq; cōsultor q̄q̄ nulla in re cōueniant: in hoc tamen uno plurimū differūt: q̄ cōsultor ante rē gestā sniam suā ostēdit: & fortunæ atq; tēporis sese apud eos qbus suadet: obnoxiiū præstat. Alter uero quā opus est cōsilio: silentiū agit. Siquid aduersi acciderit: maligne resp̄hēdit. Erat igit̄ (ut ego dicebā) tēpus illud uiri boni & patriæ amatoris: iustorūq; uerborū. Ego autē tantū supadiungo: ut si uel nūc ostēdere quisq; possit: qd̄ illo sit melius: aut oīno aliqd̄ ultra id: qd̄ tūc p̄suasi: me in crimine eē cōsitar. Siquid est qd̄ aliq; nūc faciendū fuisse uiderit: qd̄ tūc factū nō sit: hoc ego dico me latere nō debuisse. At si non est: nec dici potest etiā hodie quid oportebat cōsultorem facere: nōne quæ uidebantur optima potissimāq; eligere? Hęc ego Aeschines feci prætōne flagitātē: quis cōsulere uellet: nō quis accusare preterita: aut diuinare futura uellet. Te cū silentio per illud tēpus in cōcionibus sedēte: ego surgens cōsului. Sed quoniā tunc cōsiliū tuū non ostēdisti: saltē nunc ostende. Dic quā ratio nem inire tūc oportuit: aut qd̄ tēpus a me sit p̄termisū: quæ societas: quæ res agēda. Atq; p̄teritū semp̄ apud oēs relinq̄tur: & nemo hoc i cōsultationē ponit: futurū aut p̄s consiliū postulat. Tūc ego p̄rim horū q̄ futura erāt: ut nūc uidemus: partim iā aderāt: in qbus uide: qd̄ ipse cōsiliū capiendū cēsuerim: nec ea q̄ euenerūt itorqueas. Nam finis rerū oīum ut fortunæ libuit ip̄onit:

electio uero cōsulentis ingeniū ostēdit. Noli mihi hoc crimē obiectare: si euenit ut Philippus i  
pilio uicerit. Nam in dei id erat: nō in mea potestate. Sed q̄ nō cuncta secundū humani ingenii  
capta: iuste simul atq; diligēter puidi: & cum sūmo labore effeci: aut q̄ nō honesta pro reipu.  
dignitate cōsului. Hoc mihi non obiecta: atq; ostēde si potes. Si uero hoc fulmē: atq; hic æstus:  
nō solum nos: uerū cæteros quoq; græcos uehementius inuasit: qd est agendū. Velut si quis nau  
tam: qui omnia pro salute nauigantiū diligētissime cōparauerit: & omnibus nauē instruxerit:  
quæ ad salutē uidebant expedire. Deinde fluctibus agitātibus: armis fatigatis aut cōfractis nau  
fragii accuset. At nō eram gubernator inquiet: ut nec ego dux exercitus fui: nec fortunæ domi  
nus: sed ipsa fortuna omniū. Verū illud uide: atq; attēde: si una cū Thebanis pugnātes superati  
sumus: qd illis Philippo cōiunctis purādū est: fuisse eueturū: pro qbus tūc Philippus tāto emi  
sit clamores. Et si nūc pugna triū dierū iter procul ab athica cōmissa: tantū periculū ac terrore  
huic urbi attulit: qd expectandū fuit: sic ubi intra fines nostros hoc euenisset: Cōsistēdi enim &  
respirādī: ac multa de salute nostra puidendi: unus: duo: tres dies nobis spatiū dederūt. Tūc au  
tem nec referēda quidē sūt illa: quæ nec expiri nos pmissit deor: benignitas: & pūso societatis  
huius quā iste calūniatur. Hæc autē oīa ad uos iudices respōdeo: & ad illos qui circūstant: atq;  
audiūt. Nam quantū ad istū scelestū attinet: breuis ac plana satisfacit oratio. Si tu solus Aeschi  
nes hæc puidēbas: tūc palā facere debuisti: qū ciuitas de his rebus cōsultabat. Si nō puidēbas ei  
dem cū aliis ignorationi obnoxius es. Itaq; qd tu magis de hisce rebus mei accusādī ius habes:  
q̄ ego tui. Ego certe in hoc ipso melior q̄ tu fui ciuis: in hoc dico: nec dū de aliis dixerō: q̄ ego  
me ad illa cōtuli: quæ utilia fore uidebātur: nullius mei piculi rationē habēs. At tu nec meliora  
iuenisti: nō enim hæc secuti eēt: nec ad hæc ipsa te utilē quoquo modo pstitisti. Quod uero im  
probissimus ac inimicissimus huius urbis fecisset: hoc tu fecisse: i his quæ euenērūt cōprobaris  
Et simul Aristratus in Naxo: & Aristolaus in Thaso: huius urbis inimicissimi amicos Atheniē  
sium psequūtur: & Aeschines Athenis Demosthenē accusat. At qui cui ifortunia græcor: splen  
dori sūt: perisse dignior est: q̄ aliū accusare: & cui tēpora eadē quæ hostibus ciuitatis utilia sunt  
is patriæ amator eē nullo modo pōt. Cōstat uero ex iis quæ dicis ac facis: quæq; in repu. geris  
& rursus quæ nō geris. Agitur qd ex iis quæ p futura uideātur? Mutus Aeschines: offēdit q̄ppi  
am: & fuit quale nō oportuit. Adest Aeschines: uelut cōtracta atq; disiecta: cū malū qd corpus  
habet: tūc & ipsa mouētur. Sed qū euetibus maxime ihereat: uolo aliquid dicere icredibile: &  
nulli per deos miraculo sit: sed id qd dico beniuole recipiar. Si cūctis ea quæ euenērūt: manife  
sta fuissent: oēsq; puidissent: & tu p dicerēs: atq; attestarēs clamādo ac uociferādo: qui nihil oī  
no dixisti: nec ita quidē hæc ciuitas aliter facere debuit: uel si gloriæ: uel si dignitatis maiore: aut  
futura seculi ratio est habēda. Nūc enim nō pcessisse res: qd cūctis mortalibus cōe: quādo deo  
uideat. Tūc autē qū digna pncipatu haberet ciuitas: sibi ipsi defecisse: & Philippo cōcessisse: ac  
oēs pdisse argueret: si ipsa sine ullo certamē abiecisset: p qbus maiores nullū unq; periculū re  
casarūt. Quis te nō abominaret? nō enim rēp. nec me? Quibus oculis ueniētes in hæc urbē aspi  
ceremus: si res ut nūc sūt: essent? Dux uero & dominus factus eēt Philippus: & cæteri græci ne  
id fieret pter nos restitissent. Quanq; hæc ciuitas nunq; ante hoc tēpus glorioso piculo securita  
tē in gloriā anteposuit. Nam qs græcor: qs barbaror: ignorat: & Thebanos: & Lacedæmoni  
os pus: ac Perfarū regē libētissime cōcessuros fuisse: ut hæc ciuitas suis oibus retētis: & aliis insu  
per quæ uellet acceptis iussum fecisset: cōcessissetq; alteri græciæ pncipatum. Sed nō erāt hæc  
Atheniēsis pacta: nec tolerabilia: nec cōuenientia: nec potuit hic populus unq; adduci: ut do  
minātibus iniuste cōiunctus secure seruire uellet. Sed oē tēpus de pmitiis: de gloria: de honore  
certare nō destitit. Hæc uos & honesta: & uestris maioribus cōsentanea iudicatis: ut maiores q  
hæc fecerūt: maximis laudibus psequamini: nec imerito. Quis enim nō amet uirtutē illoꝝ: qui  
& regione & urbe deserta: naues ingressi sūt: ne i perata cuiusq; reciperent: eūq; qui hæc suase  
rat Themistoclē ducē sibi elegerūt. Et qui repugnabat: nec parere decreto uolebat Cyrsilū: nō  
solū ipsi ipsū: sed & uxores illoꝝ illius uxore lapidibus obruerūt: nec quæ suerūt tūc Atheniē  
ses oratorē nec ducē: per quē seruirēt fortunate. Sed nec uiuere quidē sine libertate uoluerunt.  
Putabat enim eor: quiscq; se nō parētibus solū eē natū: uerū etiā patriæ. Interest autē hoc: q̄ is q  
dūtaxat parētibus se natū arbitrat: fatalē atq; spontaneū uitæ exitū expectat. At qui se etiam pa  
triæ natū putat: ne illā seruire uideat: morti se obiciet: cōtumeliāq; & infamiā quā in patria ser  
uiētī tolerare necesse est: magis formidabit: q̄ mortē. Si ergo uos a me inductos dicā: ut ea quæ  
digna forēt maioribus uestris faceretis: nullus est qui me iuste respōderet. Sed ego uestras men  
tes eiusmodi fuisse ostēdo: doceoq; etiā ante me huiusmodi ppositū huius populi fuisse: mini  
sterii tamē per singulā tpa gestor: me participē fuisse dico. Hic autē Aeschines me causam fuisse  
omniū affirmās: & uos mihi ifensos facere nitēs: quasi omniū formidinū periculorūq; auctori

me quidē p̄nti honore: uos autē p̄petua gloria per oē tēpus spoliare quærit. Si. n. iprobatis re-  
bus in repu. gestis meis hūc dānabitis: errasse quidē uidebimini: nō fortunæ uitio hæc ptulisse.  
Sed nō est causa cur erretis uiri Atheniēses pro libertate & salute oīum picula subeūtes. Nō p̄  
eos qui in plateis: in acie steterūt: p̄genitores: & qui in Salamina nauali p̄lio: & qui ī Artemisio  
& multos alios p̄claros uiros: quoꝝ in publicis annalibus extat memoria: quos hæc ciuitas sili  
dignata honore sepeliit Aeschies: nō illos dūtaxat qui uictores fuerūt: sed oēs: nec imerito. Nā  
qd fuerat bonoꝝ ciuiū opus: oēs fecerūt. Fortuna uero sic usi sūt: ut fatū p̄parauit. Deinde me  
honore & gratia apud hos p̄uare quærēs: trophea: pugnas: & antiquas res gestas cōmemoras  
quarū cōmemoratione p̄ns certamē nequaquā idigebat. Me autē de p̄ncipatu reip. cōsulentem:  
quā mentē iduere oportuit: an eoꝝ qui idigna huius populi censebāt: iuste me hercule iterissē.  
Præterea nec uos o uiri Atheniēses: publicas & p̄uatas causas eadem mēte iudicare debetis: sed  
cōsilia priuatarū rerū: p̄uatis legibus actionibusq; metiri. Publica uero ad dignitatē maioꝝ re-  
ferre. Et q̄sq; uestrū qū ea iudicant: simul cū tabella mentē ciuitatis iduere. Sed in maioꝝ mēto  
nē lapsus: nonnulla decreta ac res gestas p̄termisi. Redire ergo uolo illuc: unde digressus sum.  
Postq̄ Thebas puenimus: offēdimus ibi Philippi: & Thessaloz: & alioꝝ socioꝝ legatos: & no-  
stros qdē amicos metu p̄culos: illius uero alacres atq; erectos: & ut hæc me nō dicere t̄pis cā ui-  
deatis. Recita mihi eplam: quā tūc legati scripsimus. Atq; iste eo calūniæ p̄uehit: ut siqd bñ ge-  
stū fuerit t̄pi tribuat: nō mihi: quæ aut aliter euenerūt: eoꝝ fortunā meā dicat causā fuisse. Et ut  
uideat cōsultor ego atq; orator eoꝝ: quæ uerbo atq; cōsilio bñ gesta sūt: nullo modo uideor par-  
ticeps: eoꝝ uero quæ armis & exercitu ifœliciter p̄cesserūt: solus cā uideor sibi fuisse. Qui acer-  
bior calūniator repiri pōt aut detestabilior: Recita eplam. **EPISTOLA.** Quoniam ergo cōcionē  
aduocauissēt Thebani illos p̄us itroduxerūt: p̄pter societate: qui adēutes uerba fecerūt: multa p̄  
Philippo: multa cōtra nos dicētes: & quæcūq; feceratis unq; cōtra Thebanos cōmemorantes.  
Sūma dicēdi hæc fuit: ut pro bñficiis a Philippo acceptis: amicos se illi p̄starēt: pro iis uero q̄ a  
nobis iniuste p̄pessi erāt: p̄enas cape uellēt: aut per se iuadētes: aut una secū Athicā irrūpentes.  
Addiderūt etiā ex iis quæ ipsi suadebāt: fore: ut oīs gn̄is p̄da ex Athica in Boetiā traduceret: ex  
iis uero q̄ nos esse nos dixerim: singula qdē sic libeter referret: ut p̄  
ipsis referēdis uitā pacisceret. Sed uereor ne p̄teritū t̄pis tanq̄ diluuiū aliqd̄ hæc reꝝ memoriā  
ita diluerit: ut molestus ac supuacuis hic sermo uideat. Quæ t̄n nos p̄suasim: & q̄ nobis illi r̄i  
sa dederūt audite. **RESPONSIO THEBANOR VM.** Post hæc igit̄ illis uocātibꝫ uos existis  
auxiliū tulistis: & nedū media omittā: sic familiariter uos susceperūt: ut qū ipsoꝝ pedestres eq̄  
stresq; copiæ foris eēt: itra urbē atq; domos: iter liberos atq; cōiuges: & cætera charissima ex-  
ercitū uestrū recaperūt. Atq; de tribus p̄clarissimis rebus: illa die nos apud oēs hoīes Thebani  
cōmēdauerūt: de fortitudine: de iusticia: de modestia. Nā bellū eligēdo potius una nobiscū q̄ ad  
uersus nos gerere: & fortiores eē: & iustiorē h̄re causā q̄ Philippū iudicauerūt. Et quæ apud cæ-  
teros plurimæ custodiæ: liberos & cōiuges nobis credēdo: tēperatiæ fiduciā de nobis se habere  
ostēderūt. De q̄bus oibus uiri Athenienses q̄tū in uobis fuit recte eos existimasse appuit. Nā  
tāto exercitu Thebas īgresso: nullus aduersus quenq; uestrū: ne iniuste qdē q̄stus est: ita uos mo-  
destos p̄stitistis. Et bis cū hoste cōgressi p̄oribꝫ pugnis: una sup fluuiū: altera apud chimærā nō  
solū fortes uiri: uerū etiā mirabiles apparuistis: ornatu: structura: audacia. Ex q̄bus ab aliis qdē  
uobis laudes: a uobis autē supplicationes atq; p̄pæ diis imortalibus fuerūt. At equidē libeter  
peterē: qū pro iis rebus gestis: gaudio ac gratulatione urbis erat referta: utrū in sacrificiis & læ-  
ticia una cū populo erat Aeschies: an tristis & bonis publicis ifensus domi manens affligebat.  
Si aderat: & una cū cæteris particeps fuit: idigne facit: imo impie: si illa quoꝝ ut p̄spere gesto-  
rū deos testes uocauit: a uobis nūc improbāda censet: qui deos iurati estis. Si nō affuit: quō pe-  
rire dignus est: nec semel: nec pluries: si de q̄bus alii læticiā susceperūt: ipse mœsticia afficiebat.  
Recita hæc decreta. **DECRETA.** Nos itaq; tūc in festis eramus: Thebani uero se a nobis salu-  
tē accepisse arbitrabant: & factū erat: ut ii qui auxilio idigere uidebant: ipsi mihi assentiēdo: ali-  
is auxiliū ferrēt. At quas tūc uoces emisit Philippus: & in q̄bus fuerit turbationibus istorū gra-  
tia: declarat eius epistolæ in Pelopōnesum missæ: quas nunc mihi recita: ut uideatis: qd assidui-  
tas: & labores: & legationes: & decreta mea: quæ nūc iste uitupat: p̄fecerūt. Atq; cōplures apud  
nos uiri Atheniēses: oratores ante me præclari fuerūt: Callistratus ille: Aristophon: Cæphalus  
Thrasylbulus: alii multi: nullus tamē istoz se oīno totū reip. tradidit: sed alter decernebat: nō le-  
gationes obibat: alter legationes obibat: nō aut decernebat. Relinquebat. n. sibi q̄sq; partim fa-  
cilitatē: partim refugiū: siqd forte accidisset. Quid ergo dicet quispiā: tu usq; adeo cūctis & ma-  
gnitudine ai: & uiribus ancillis: ut unus oīa exeq̄ris? Nō dico hoc. Sed tāta mihi uidebat piculi

magnitudo: quod tunc iminebat: ut existimare nullam propriam salutis habendam esse rationem: & bene actum putari: si nihil omittendo ea quae agenda forent: agerent. Persuaseram etiam mihi: stulte fortasse: atque persuaseram: neque finiam dicendo quoniam melius decreverunt esse: nec legationes obeundo diligentius quoniam id agere: ea de causa me omnibus exposui. Recita epistolas Philippi. EPISTOLAE. In hoc coniecit Philippum opera mea. Hanc ille uocem emisit propter me: multa & acerba pro contra urbem minatus: ob quos quidem res iuste coronatus tunc fui: pro parte & non repugnante quod te. Diondas qui tunc repugnabat quanta parte finiam non reportauit. Recita mihi decreta: quae tunc in accusatione deducta: non tamen ab isto attentata euaserunt. DECRETA. Haec decreta uiri Athenienses easdem habent syllabas: atque eadem uerba quae pro Aristonicus: & nunc Cthesiphon scripsit: & haec Aeschines ipse non accusauit: nec accusati fuit subscriptor. Atque tunc Demomelus qui haec decreuit: & Hyperides: magis iuste quam hunc persequi licebat. Quomodo? Quia nunc iste ad illos se referre: & res iudicatas: & istum non accusauisse: quum alii tunc accusarent: & leges non promittere: id de quo actum est: agi: & multa alia allegare potest. Tunc autem res ipsa per se iudicabat: antequam iudicium fieret. Sed non licebat opinor tunc facere: quae nunc facit. Ex antiquis uetustisque decretis multa colligere: quae nec prouidere quoscumque poterat: nec opinari: ab isto hodie referri: calumniari: & reprobis transpositis: & falsis causis pro ueris inductis asserere. Non licebat tunc ista facere: sed sub ipsa ueritate quae recens erat: uobis res ipsas gestas memoria tenentibus: & quasi in manibus singula habentibus: omnia eius uerba nota fuisset. Quapropter redargutiones iuxta res ipsas fugientes: post tot elapsis temporibus uenit: rhetorum certamen (ut mihi uidetur) non rerum gestarum examen: & iudicium uerborum: non utilitatis cuiusque reipublicae inducens. Deinde uos perstringere uolens ait: quam opinionem de nobis domo attulistis: ea in iudicio non esse attendenda. Quae admodum. n. inquit quum pecunia alicui supesse putatis: si posito diligenter calculo: nihil sibi deberi repiatur: conceditis: sic nunc iis quae non ostendit inherendum esse: uidebitis quod fragile sit omne quod est a iusticia seiunctum. Nam ex hoc sapientem eius exemplo planissime consistetur uos intelligere me pro patria certauisse: ipsum autem pro Philippo. Non. n. dissuadere quaereret: nisi talis de utroque esset opinio. Quod tamen non iuste querit hanc opinionem remouere: ego ostendam: non positione calculorum (non. n. haec est regum concinatio) sed commemoratione breui rerum a me gestarum: calculatoribus simul & testibus uobis audientibus utes. Mea opera quam iste criminatur: quum Thebani una cum Philippo Athicam inuasi forent: ut nobiscumque coniungerent: ac illum prohiberent effecit: quum bellum in Athica futurum esset: ut septuaginta stadiis procul ab urbe in finibus Boetiae gereretur: quum latrones ex Euboea praedaturi nos forent: ut maritima regio omnino tempore belli pacata fuerit: quum Hellepontum occupaturus esset Philippus Bizancio capto: ut nobiscum aduersus illum Bizacium pugnareret. An tibi instar calculi uidetur harum rerum commemoratio? An horum memoriae cesses tolli oportere: ac non potius ut in omne tempus firma sit cogitare? Illud non addo quod crudelitate quam uidere licet in iis: quorum Philippus dominus est constitutus: alios expiri contingit. Humanitatis uero quam pro caeteris captiuis erga nos simulauit: uos nec improbe fructum consecuti estis. Sed haec omitto. Nec illud dicere uerebor: quod si quis oratorem uelit iuste sine calumnia inueniri: non qualia tu nunc referebas accusaret: exempla fingens & uerba: atque gestus uelut in scena componens. Valde nimirum ut uidetur: res graeciae periclitauerunt: si ego hoc uerbum: ac non hoc protuli. Aut si hunc: non illic manu traduxi. Sed haec consideraret quas uires habebat ciuitas: quae uelut auxilia: quum ad reipublicam me contuli: & quae post haec ipse comparauit. Qualesque forent tunc hostium res. Ac deinde si ego minui has copias: me accusare: si auxilium non obtrectare debuisti. Quum ergo tu hoc facere nolueris: ipse faciam. Et animaduertite si iusto utar sermone. Potentiam ciuitas habebat: insulares: non tamen omnes: sed ibecilliores. Non. n. Chios: nec Rhodus: nec Corcyra nobiscum erant: pecuniarum uero ordiatio non ad quoscumque & quod dragmata talenta: & haec iam pro erant absupta: peditum uero: aut equitum propter domesticos nullum. Quod autem deterrimum erat: & maxime hostibus accommodum: isti uicinos omnes sic disposuerat: ut inimici pro prope essent quam amici: Megareses: Thebanos: Euboios. Hic erat tunc nostrorum regum status: nec aliud propter haec dicere quoscumque potest. Philippi autem cum quo nobis erat certamen: quae admodum res erant considerate. Primum eos qui sequebantur dominabat: ipse suo arbitrio eos qui ad bellum pertinent moderator: quod maximum est omnium regum. Deinde isti arma se habebant in manibus: pecuniis affluebat: ex sua finibus res gerebat: non praedicans in consiliis: nec in apto quod agendum foret discipulas: nec obtrectantibus: aut iudiciis subiactis: nec causas fugientibus: nec obnoxius cuiquam: sed ipse dominus: dux: impator omnium. Ego uero qui illis oppositus eram (nam haec examinari conuenit) cuius eram dominus: nullius certe. Nam hoc ipsum dicere ad populum: quod solum in me fuit: una cum istis: qui mercede corrupti erant: conuenit mihi feceratis. Et in quibus isti supabant: quod saepe accidit: qua tandem ex causa omitto: haec uos pro hostibus decernebatis. Attamen ex huiusmodi iniquitate regum ego socios uobis feci Euboios: Acheos Corinthios: Thebanos: Megareses: Leucadios: Corcyreos: a quibus quoddecim milia peditum: absque urbanis eorundem auxiliis congregaui: pecuniarum uero quantum potui maximum numerum disposui. Si uero aut Thebanorum: aut Bizaciorum: aut Euboiorum foedera commemoras: aut de aequitate nunc ostendis.

Primo quidē ignoras: & ante quā pro salute græcorū pugnātū est: ex trecētis nauibus (tot enim pugnauerūt) ducētas Atheniensiu fuisse. Nam putauit tūc populus Atheniēsis ius suum minui: nec diē illis dixit: qui huius cōsiliū fuerūt auctores: nec unq̄ sup his cōquestus est: nam turpe id quidē. Sed diis gratias habuit: si in cōmuni græcorū piculo ipse plus q̄ oēs reliq̄ ad salutē cōtribuit. Quāq̄ uanas his gratias præstas: in me accusādo. Quid enim nūc tandē mones? qd tunc fuerit faciendū: ac non tūc qum esses in urbe: hæc tua sentētia decreuisti: siquidē id tēpora patiebant: in qbus nō ut uolebamus: sed ut facultas dabat nobis: necesse erat suscipere. Nam præsto erat qui emeret: & qui eos quos nos reiceremus: sibi p̄mptissime ascisseret: pecuniaq̄ sup adderet. Quod si nūc accusor: qd putatis: si me frigide ac parce: incedēte recessissent ii ppli & Philippo se cōiunxissent: & simul Euboia & Thebarū: & Bizācii dominiū nactus esset: hos impios homines fuisse dicturos: Nōne p̄ditos: nōne repulso fuisse illos: qui nobiscū esse cupiebant? atq̄ ita Hellespōtū & transmissionē frumēti in dictionē Philippi puenisse. Bellū uicinū & graue p̄pter Thebanos in Atthica introductū: Mare p̄pter Euboia nauigari nequisse: Nōne hæc & multa alia dicerent? Mala o uiri Atheniēses: mala res est obtrectatio: semp & ubiq̄ calūniās. Hic etiā natura impudēs est: nihil unq̄ liberale: nihil laudabile opatus. Tragica Simia: rusticus Enomaus: absurdus orator. Quid enī eloquētia tua usui unq̄ fuit reipublicæ? Nūc dicis nobis de rebus p̄teritis. Velut si medicus quispiā egrotātes adiens: nihil adinueniat: neq̄ ostēdat: quo morbū effugere queāt. Deinde mortuo eorū aliquo: qum busta eidē fiāt: ad monumentū securus dicat: Si hoc & hoc fecisset homo iste: nō esset mortuus. Attonite nūc tandē hoc ais? Nō ergo nec cōflictum illū sup quo laticia exultas: qum suspirare deberes: quantū ad me attinet: cui tati euenisse repies. Sic enim cōsiderate. Nullo ex loco ad quē missus a uobis legatus fuit: uictus recessi a Philippi legatis. Nō ex Thessalia: nō ex Ambrachia: nō ex Illyriis: non a Thraciæ regibus: nō ex Bizancio: nō aliunde unq̄: nō tandē nuperrime ex Thebis: sed in qbus legati eius superabatur dicēdo: ipse armis frætus supabat. Hoc igitur a me efflagitas? Nec te pudet cui mollicie obiicias: ab eodē ut Philippi copias solus p̄fligaret: requireret? & id uerbis dūtaxat? Nam cuius alterius habeā potestātē (nō enim animi cuiusq̄) nec eorū qui in acie steterūt: nec belli gerēdi: cuius a me rationē reposcis. At oia quæ spectāt ad oratorē p̄scrutare diligēter: eorū examen subire nō recuso. Quæ ergo sunt illa? uidere res incēptas: & p̄sentire: & prædicere. Hæc a me facta sunt. Et insup in oibus rebus agēdis tarditatē: pigritiā: ignorationē: cōtentiones: quæ cōia ciuitatū & necessaria sūt uitia: quantū potest cōpescere: & concordia: amicitiam: & ad illa quæ agēda sunt animationē inducere: hæc oia a me facta sunt: nec repietur quicq̄ a me esse p̄termisū. Siq̄ ergo petat: qbus rebus Philippus potissimū res cōfecerit: oēs dicēt exercitū & largitione: atq̄ corruptela eorū qui rebus p̄erant. Ego nec copiarū dominus eram: nec dux. Itaq̄ nihil hoc ad me. In largitione uero & corruptione ipse Philippū supauit. Ut enim qui pecuniam dat uincit eū qui accipit: sic qui nō accipit: nec corrupti se p̄mittit: uictor est pollicentis. Quare uictrix est ciuitas quo ad me. Quæ igit a me gesta sūt: ob quæ hic iuste de me illa scribere potuit: hæc sūt: & eiufmodi multa. Quæ uos oēs nouistis: ea iam dicā. Post pugnā statim: quā populus Atheniēsis oia quæ ego fecissem cognosceret in ipsa formidine & grauissimis t̄pibus: quo i t̄pe nō ingratos erga me fuisse multitudinis aios: mirandū uidetur. Primū quidē circa tutelā ac defensionē urbis: meas sentētiās secutus est. Et quæcūq̄ ad custodiā facta sunt: deputatio custodū: fossæ: atq̄ aggeres: reparatio muroꝝ: meis decretis sūt facta. Deinde qum uix ad rem frumētariam deputaturus eēt: me ex oibus elegit. Et post hæc qum maliuoli mei in unū coacti accusati ones: delationes multifariā aduersus me iduxissent: nō per se ab initio: sed per eos: per quos latere existimabāt. Scitis enim ac meministis: p̄mis illis t̄pibus singulis fere diebus ad iudiciū me traxisse: nec Sosidei amentia: nec Philocratis calumnia: nec Dionde Melaniq̄ insania aduersus me intētata reliquisse. In quibus oibus maxime deorū: deinde etiā uestro ac reliquorū Atheniēsiū beneficio icolumis euasi. Iuste. hoc enim ueꝝ est: & pro iuratis: & pro iuramēta ipsa agnoscentibus iudicibus. Qum ergo accusatū me absoluitis: & qntam partē sentētiarū accusatoribus nō dedistis: tūc iudicatis me optime rēp. gessisse. In qbus uero ipse accusatus euasi: iusta me & suadere: & decernere ostēdistis. In quibus autē positis calculis liberaastis: iuste ac incorrupte me in publicis rebus uersatū cōfessi estis. Quæ qum ita sint: qd rebus a me gestis nomē imponere debuit Cthesiphon? nōne id qd populū urdebat imposuisse? nō id qd iurati iudices? nō id qd ueritatē apud oēs certā? Ita inquit. Verū illud Caphali illud præclarū: nunq̄ accusatū fuisse: & fortunatū certe. Sed tamen is qui sæpe accusatus: nunq̄ cōuictus fuit: quid ob eam rē magis reprehēdi potest? Et si quantū ad hūc attinet uiri uiri Atheniēses: instar Caphali mihi gloriari licet: nunq̄ enim ab isto accusatus sum: itaq̄ quantū in te est: nihilo deterior ego ciuis q̄ Caphali. Multifariā uero huius amentia & calumnia uidere licet: maxime tamē in iis quæ de fortuna

diffuerit. Mihi autē quicūq; homo homini fortunā obiectat: desipere uidetur. Nam quum is qui optimo statu se putat: & p̄speram habere fortunā: nihil exploratū habeat: an usq; ad uel̄peras talis fortuna sit: qua ratione de ea loqui: aut alteri obiectare p̄ot? Quum itaq; iste p̄ter alia multa: de his quoq; sup̄be locutus sit: uidete & animaduertite: quāto uerius & humanius a me dicitur. Ego quidē fortunā huius urbis bonā esse arbitror: & hoc uideo & per Dodoneum: & per Apollinis pithii oraculū nobis eē resp̄osum: omniū tamē hominū in hoc tēpore durā atq; grauem eē dico. Nam q̄s gr̄æcorū: aut q̄s barbarorū nō multis p̄mitur calamitatibus: Quod ergo cōsiliū cōepimus laudabile: q̄q; melius nobiscū actū sit: q̄ cū aliis gr̄æcis: qui si nos desertos atq; abiectos relinquerēt: se beatos fore arbitrabātur: bonæ fortunæ huius urbis ipto. Quod uero aliqd aduersi passi fuimus: nec oīa quæ optauimus: nobis eūenerūt: cōis fortunæ omniū partē aliquā hūc populū suscipisse reor. Priuatā uero meā: & unius cuiusq; uestrū fortunā: in p̄uatis rebus cōsiderandā cēseo. Hæc mihi de fortuna uidetur: & iuste quidē (ut opinor) quæ uos quoq; sentire credo. At iste priuatā fortunā meā publica ciuitatis fortuna ualidiore esset dicit: parua atq; tenuē: magna atq; potētī. Quō hoc fieri p̄ot? Atqui si p̄tinus fortunā meā examinare uis Aeschines: cū tua ipsam cōpara: & si tuā reperiēs inferiorē: mihi meam ne obiciās. Vide igitur statim ab initio ætatis: nec me per deū quicq; leuitatis accuset. Nam mihi quidem nec ob paupertatem q̄s uituperādus uidet: nec ob diuitias extollēdus. Verū huius maledicta atq; calumniæ me cogūt in huiusmodi sermones deuenire: q̄bus quantū potero tēperate utar. Mihi ergo cōtigat Aeschines in pueritia quidē cōstituto ad magistros (ut cōgruebat) p̄ficisci: & cūcta habere: quæ habēda sunt ei: qui nihil turpe facturū sit p̄pter egestatē. Post pueritiā uero cōsequenter apparatus ludorū: p̄fecturas nauū p̄bere: nullo honesto munere: nec publice: nec priuatim carere: sed & reip. & amicis utilē esse. Deinde quum ad rēp. me cōtuli: eiusmodi partes eligere: atq; ita me gerere: ut & a ciuibus & a cæteris sæpe sim coronā donatus: nec uos inimici aui sui stis mea facta ut nō recta accusare. Hæc mihi fortuna fuit: & quum multa p̄tereā dicere possim: p̄termitto: ueritus ne comemoratio huiusmodi rerū aliqd inuidiæ cōtrahat. At tu gloriose uir qui cæteros sic insolēter fastidis: cōpara cū his fortunā tuā. Puer sūma cū egestate educatus est: una cū patre: ludo litterato assidens: atramentū terēs: subsellia purgās: pedagogū exornās: serui instar: nō liberalis adolescētis. Vir deinde factus patri initiātū codices lectitabas: & i aliis huiusmodi auxiliū p̄bebas: per noctē neruis & carceribus intētus: eos qui inibatūtur lustrabas: p̄ilis abstergēs: ac dicere illos iubēs effugi malū: inueni melius. Qua in re nullū unq; p̄clarius uulasse gloriari solebas: qd̄ ego uerū arbitror. Nō enim existimetis ip̄sum ita grādē p̄loqui: uulasse aut nō imēssum. Die uero pulchros thyasos p̄ uicos agebas: Maratho & Papio coronatos agnos cōtrectans: & sup̄ caput extollēs: clamnāsq; euilauī: & salutās hyis attis: attis hyis: dux p̄nceps: ædifer: & lucernifer ab aniculis appellatus: mercedē pro iis capiēs enthrypta & neilata: inquis fortunā tuā recte beatā dicit. Quum uero iter populares scriptus es: quoquo modo id fuerit: nam hoc p̄tereo. Sed quum scriptus cōfestim p̄clarū opus tibi assumpsisti: scribā eē ac ministriū magistratū. Ut uero tandē ab hoc quoq; emeris: oīa de q̄bus alios accusas: ip̄e operatus nihil priorū deturpasti posteriori uita. At Simido & Socrati histriōibus quos raucos appellabant: locatus: tertias partes fabularū agebas: ficus: uuas: oliuas ex alienis fundis colligēs: plura accipiēs uulnera: q̄ quā de uita & sanguine certat. Erat enim bellū uobis cū spectātibus infestum a q̄bus quum plura accapis uulnera: recte eos qui ifueti sunt huiusmodi periclorū ueluti igna uos timidosq; contēnis. Sed relictis quæ de paupertate dici possūt: ad crimina eodē ordine: quotu nuper: p̄ficiscor. Tales enim partes reip. tibi assumpsisti: quum tandē ea tibi quoq; euenit: per quas florēte quidē patria: & incolūmī rēp. instar leporis tibi erat uiuendū: timide: trepide: semper expectādo plagas pro iis quæ cōscius tibi eras nefarie p̄petrasse. Eueris aut cæteris: alacrite ostēdisti. Atqui q̄s mille ciuibus necatis: fiducia assūpsit: qd̄ ab illis q̄ susp̄sū: dignus est pati. Multa p̄tereo q̄ referre possū. Nō. n. cūctas sordes istius q̄s ostēdere ualeo: dicēdas eē reor: sed eas dūtaxat: q̄ sine uerecūdia mea referre possū. Cōpara igit tuā ac meā uitam benigne & sine acerbitate Aeschines: deinde ab istis pete utrius fortunā mallēt. Docuisti līas: ego didici. Initia stis: ego initiatus fui. Saltasti i choreis: ego choreā dedi. Fuiisti scriba: ego magistratū gessi. Fuiisti actor: ego spectator. Cecidisti: ego exhibilai. Pro hostib; oīa gessisti i repu. ego p̄ patria gessi. Omitto alia. At nūc hodie de corona certo: qd̄ est nihil per iniuriā unq; fecisse. Tu uero Syco phāta nūc qd̄ apparet: Sed utrū decetero id tibi facere liceat: uel oīno nō liceat: piclitaris: p̄clara nimirū fortunæ uir: meā ut improbā accusat. Age nūc mihi recita numerū meorū testimoni orū: quæ ip̄se subii. Affer tu nūc Aeschines carmia: quæ disp̄debas. Adsum a mortuorū latebris: & tenebrarū portis. Et scis me nunciū nolle afferre malū. Te malū male pdant: potissimū di: deinde isti omnes reprobū ciuem: ac patriā proditorem. Recita testimonia. TESTIMO



NIA. In publicis quidem huiusmodi sui uiri Athenienses: in priuatis autē si nō omnes scitis me humanū: & indigētibus me liberalē fuisse: sileo: nec quicq̄ dicerē: aut testimoniū ullū super hoc afferrem: nec si quos ab hostibus mea pecunia redemi: nec si quibusdā dotes cōtuli ad filias nubēdas: nec aliud quicq̄ tale. Nam ego sic putauī: ac puto: beneficiorū memoriā illū per omne tēpus obseruare debere: qui accipit: eū autē q̄ cōtulit: statim obliuisci: si uelit hic boni uiri: ille nō parui ai opus efficere. Propriox̄ enim beneficiorū cōmemoratio pagē ab improptione. Nō ergo faciā tale quicq̄: neq̄ adducar. Sed qualiscūq̄ sit de his opinio: satis ē. Volo autē priuatis omissis pauca insup de publicis referre. Si potes Aeschinē hominē sub sole nominare: qui sine offensione aliqua euaserit: prius a Philippi: nūc ab Alexandri potētia: aut græcū: aut barbarū: concedam tibi meam siue fortunā: siue infortuniū appellare maius: omniū malorum causam fuisse. Sin autem ex his qui me nunq̄ uiderūt: nec uocem meā audierunt unq̄: multi multa ac graua fuerunt perpeffi: nec solum homines: uerū etiā urbes & nationes: quanto iustius & uerius cōmunem omniū fortunam: & tempestatem quandā aduersam conuenit causā putari? Tu ergo his omissis me q̄ apud hos in rep. uersatus fuerim accusa: & si intelligis si nō totū partem huiusce criminis ad omnes: & ad te maxime pertinere. Nā si ego dux atq̄ impator ex me ipso consiliū rerum agendarū cēpissē: possetis uos ceteri oratores me iuste accusare. Si uero in cōcionibus semp aderatis: & resp. efflagitabat: ut cōmunis utilitas in cōsultatiōibus quæratur & hæc omnibus utilia uisa sūt: & tibi maxime: qui non beniuolentia aliqua erga me: mihi gloriā & honorē concessistis: quæ omnia in iis aderāt: quæ per me tunc gerebantur. Sed ueritate ipsa cōuictus: q̄ nihil ostendere posses utilius: quāta nūc tua iniuria est in illis reprehēdēdis: quibus nihil melius tūc excogitare potuisti? Apud ceteros omnes uideo hæc quodāmodo definita & ordinata esse. Deliquit quis sua spōte uolēs: ira & pœna aduersus ipsū. Errauit quis inuitus: uenia pro pœna aduersus ipsum. Nec deliquit: nec errauit: sed quū utilitatē sequeretur: una cū omnibus assequi nō potuit: nec rē (ut cupiebat) perficere: nec impropandū est huic: nec obiurgandū: sed condolendum. Hæc manifesta sunt: nec legibus dūtaxat: uerū etiam natura ipsa nō scriptis legibus humanis moribus diffiniuit. Aeschines uero cūctos legibus homines crudelitate atq̄ calūnia usq̄ adeo superauit: ut de iis etiā quæ ipse ut infortunia cōmemorat: me accusare nō uereatur. Et præter cetera quasi ipse simpliciter: & cū beniuolētia cuncta dixisset: cauere: & obseruare monet: ne uos decipiā: aut subducā: astutum: magū: & sophistā & huiusmodi appellās. Velut si quis primus quod sibi cū alio sit dicēs nolit amplius perquiri: quis sit ipse qui talia narrat. Ego autē scio uobis omnibus istū probe esse notū: atq̄ intelligere multo magis ipsi: q̄ mihi ista cōuenire. Et simul illud scio: meum ingenium (si quod est) q̄ ego uideo dicēdi uim atq̄ robur maxime in iis qui audiūt consistere: nā ut uos beniuoli estis: utq̄ uerba cuiusq̄ suscipitis: ita is qui dicit: sapere uidetur. Sed tamē si penes me facultas est aliqua: hæc inuenietis publicis uestris cōmodis semp intentā fuisse: contra uos autē nunq̄: nec priuatim quidē: hunc uero non solū hostibus fauissē: uerū etiam si quis in aliquo unq̄ offendit: aduersus eum uim suā exercuissē. Non. n. iuste: nec ut cōmodū est reip. ea utitur. Nam neq̄ irā: nec inimicitiam: nec aliud quicq̄ eiusmodi bonus ciuis obicere debet iudicibus: nec horū gratia uos audire sed ab huiusmodi perturbationibus uacū se præstare. Si uero fieri nō potest: quietē ac tolerantia habere. In quibus ergo uehementē se præstare bonū ciuem & oratorē decet? in quibus periculū reip. uersatur: in quibus quid cū aduersariis reip. controuersia est. Hæc & generosi & boni sūt ciuis. Nullius autē publici criminis: nec etiā priuati: pœnas a me exigere: nec reip. causa: nec sua: sed coronæ ac laudis accusationē inducere: & tantū studium in hoc ponere: priuatæ inimicitia: & inuidia: & pusillanimitatis signū est. Quod uero omissis contra me certamine: huic diē dixit: mirabilē habet improbitatē. Mihi quidē uideris Aeschines ea de causa hoc certamen induxisse: ut contentionē uocis & clamoris induceres: nō ut cuiusq̄ delicti reū postulares. Est autē nō uox neq̄ tonus in oratore laudabilis: sed idē uelle quod ciues sui: & eosdē diligere: atq̄ eosdē odio habere: quos patria sua. Nam qui sic animatus est: per beniuolentiā cuncta exequetur. Qui uero illis quos patria timet: obsequēdo adheret: non idē sentit cū populo: itaq̄ nec idē ad securitatem suam expectat. Sed uides me idē uoluisse: atq̄ idē in cunctis quærissē cum istis. Non igitur & tu idē fecisti? Et qua ratione? qui confestim post pugnā legatus profectus es ad Philippū: qui auctor per id tempus fuerat cladiū nostrarū: quum superioris tempore semper negasses quicq̄ tibi cū illo esse: ut omnes norunt. Quis est deceptor patriæ: an non is: qui ea nō dicit: quæ sentit? Cui præco rite maledicit: nōne huic ipsi? Quid turpius oratori potest obici: q̄ nō eadē sentire? At tu eiusmodi reperiris. Deinde hisce audes: aut horū ora uultusq̄ aspicere? An non putas istos cognoscere quis tu sis? An tantū somnū obliuionēq̄ cēpisse: ut nō repetāt uerba quæ in concionē apud populū fecisti: obsecrando atq̄ abiur-

rando: nihil te negocii cū Philippo habere: sed me hāc aduersus te calumniā ob priuatā similitatē falso induxisse. Deinde ut de cōflictū renūciatū est: nihil omnino ueritus amicitia: ac hospitalitatē Philippi apertissime fatebare: ad mercedē & locatiōē hāc nomina traducens. Nā ex q̄ iusta & honesta causa Aeschini Leucothææ Tympanistriae filio: hospes: aut amic⁹: aut notus erat Philippus: Equidē nō uideo. At mercedē corruptus illi obsequere. Sed q̄ sic aperte in illis quæ acciderūt deprehensus proditor: & cōtra seipsū deprecatus: mihi illa obiicit: quorū causā magis apud omnes: q̄ apud me fuisse reperietis. Multa & egregia hāc ciuitas Aeschines me auctore suscepit: perfecitq;: pro quibus nō ingrātam se praeiitisse hinc intelligi potest q̄ quum eligeretur a populo qui eos: qui in acie ceciderāt: laudaret: non te elegit: quāq; sonora uoce: nec Demadem: qui nuper fuerat auctor pacis: neq; Agemona: nec aliū quenq; uestrū: sed me. Quo in tēpore: qū tu atq; Pytocteus impudēter atq; acerbe contra me niteremini: & hāc eadē obiiceretis: etiam magis me tunc populus elegit. Cuius rei causā non ignoras tu quidem: attamen dicā. Ambo. n. nouerant homines: meā scilicet beniuolentiam: ac diligentia: quam in rebus agendis prospexerāt: & uestrā prauitatē. Quæ. n. iurati incolūmi rep. negauistis: hāc in aduersis tēporibus fatebamini. Qui ergo in cōmuni calamitate audaciā sumebant: ea quæ sentirent p̄fitendi: hostes quidē iam antea: sed tunc demū manifestos putauerunt. Deinde congruum illis uisū est: eum qui defunctos laudaturus esset: nec domesticū: nec complicē eorum: cum quibus pugnauerant fuisse: neq; illic lætati festū super cōmuni græcorū calamitate cum interfectoꝝ celebrassent: huc reuersi honorē haberent. Nec qui ficta uoce illorū fatū: sed q̄ reuera cōdolērent. Hāc. n. cernebant in se: atq; in me esse: in uobis autē nequaq;. Ea de causa me elegerunt: nō uos. Nec populus quidē ita. Defunctorū autē parentes fratresq; a populo funeri praeferri: aliter censuerunt. Sed qū epulū daturi essent: quod apud maxime necessariū defūctorum fieri cōsueuit: id apud me fieri uoluerunt: merito id quidē. Nam genere singuli eorum singulis erāt propinquiores: q̄ ego. Cōmuniter uero omnibus nemo erat pp̄nquior. Cui. n. maxime illos uincere conducebat: maiorē dolorem pro eorū indigno casu suscipiebat. Recita epigramā: quod publice hāc ciuitas tūc inscribi iussit: ut uideas Aeschines te in hoc ipso ingrātum: atq; improbū: & scelestū esse. DIC. EPIGR. AMMA. Audis Aeschines in hoc ipso epigramate omnia perficere: & in nullo falli deorū est: nec in cōsultore aut pugnatibus uincendi: aut perficiēdi esse potestātē: sed in diis ipsis. Quid ergo pessime mihi obiicit: quid ais? quæ in tuū ac tuorū caput dii cōuertantur. Sed qū multa aduersus me per calumniam mentitus sit: unum tamen imprimis admiror: q̄ de casibus reip. mētione faciens: non ut beniuolū: nec ut iustū deicit ciuē: mentem seruauit: nec lachrymas emisit: nec animo cōmotus est: sed uocē extollēs: & fauces aperiens: dū me accusare putat: se palā fecit in grauib; reip. casibus nequaq; ut ceteros ciues afflictū fuisse. Atqui eū qui se profitetur legum ac reipu. curā habere (ut iste nunc facit) & si nihil aliud: at certe hoc habere conuenit: ut iisdē rebus gaudeat: iisdēq; doleat: quibus & ciuitas. Nec in repu. sentire cū hostibus: quod te fecisse manifestū est: me accusā: ac p̄pter me asserens ciuitatē in has incidisse calamitates: licet antea q̄ ego ad rep. me conferre: auxilium prae stare gracie cōpatis. Quum si hoc mihi a uobis tribueret per me factū fuisse: ut aduersus dominatū: qui in græcis instituebatur: uos opponeretis: maius mihi munus cōcederetis: q̄ ullis unq; cōcessistis. Sed nec ego hoc dicerē: iniuriā. n. uobis facerem: nec uos ut puto concederetis. Hic autē si recte facere uoluisset: gratia inimicitia: meae praeclarissimā partē gloriae uestrae non detraxisset. Sed quid ista reprehēdo? qū alia longe duriora mētiri aduersus me ausus sit. Qui me partes Philippi: o terra: & dei: secutū esset affirmat. Quid iste iā non affirmaret? Sed per iouē & deos omnes si cōtentionibus & calumniis de medio sublatis: recte cōsiderare uolumus: qui sunt ii: quibus merito & iuste istarū rerum quæ eueniunt: causā uniuersi ascriberent: in qualibet ciuitate huius similes: nō mei reperietis: qui qū res Philippi parua: atq; infirma esset: saepe praedicētib; nobis: & cohortantibus: atq; monentibus: gratia priuati lucri cōmunia cōmoda abiicerūt: ciues suos decipiēdo: atq; corrupēdo: quoad seruos efficerēt. Thessalos: Daochus Cyneas: Thrasylaus. Archades: Cercida Hieronimus: Eucampida. Argiuos: Mirtis: Telodaus: Nicias: Clienses: Euxitheus: Cleotimus Aristechimus. Messanios: Neo & Thrasylotus filii ade scelesti filii. Sicynios Aristratus Epicares. Corinthios: Dinarchus. Megarēses: Pithodoros: Elixus: Perilaus. Thebanos: Timolaus: Theogiton: Onomera. Euboios: Hipparchus: Clytarchus. Dies me certe deficeret: proditorū nomina referentē. Hi omnes sunt uiri Atheniēses: eorūdem in suis ciuitatibus consilioꝝ: quorū isti apud uos: homines scelesti atq; nefarii: euerfores rerū publicarum: libertatis proditores: primū Philippo: nunc Alexandro subiciētēs: qui uentre ac turpissimis uoluptatibus foelicitatē diffiniunt: qui libertatem & nemini subesse: qui prioribus græcis finis atq; norma erat bonorū: euerterūt. Huius igitur foedissimae atq; ifamis con-

spirationis: immo uero o uiri Athenienses proditoris: si uera fateri uolumus graecorum libertatis: & haec ciuitas apud omnes expers fuit: meis consiliis fracta: & ego apud uos. Deinde petis ob quam uirtutem me ducam honore dignum. Ego iam tibi dico: quod iis qui in rebus publicis graecorum uersabantur uniuersis a te incipiendo corruptis: ante a Philippo: nunc ab Alexandro: me neque tempus: neque humanitas uerborum: nec pollicitationum magnitudo: nec spes: nec merus: nec aliud quod adduxit unquam: ut ea quae recta forent: & utilia reip. arbitrare: ommitterem. Nec instar uestrum quem admodum statera ad eam partem: unde capit inclinans consului: sed omnia integre sine ulla animi corruptela pegi: & in maximis aetatis meae rebus uersatus: iuste & incorrupte me gessi. Horum gratia me honore dignor. Nam muralis ista opera: quam tu calumniari nisus es: & agger est: & ipsa quidem (ut arbitror) digna gratiae atque laudis: nec aliter dici potest. Res tamen a me in rebus gestas longe antepono. Non enim lapidibus urbem: nec lateribus munui: nec hoc magnifacio. Sed si meam munitionem perscrutari uis: reperies arma: urbes: loca: portus: naues: equos: & milites pro his pugnantes. His ego praesidiis aethicam munui: quantum humano consilio possibile fuit. Hoc ego muro regionem firmavi: non Pyraei duntaxat: neque urbis ambitum. Neque consiliis Philippi superatus sum: neque apparatu belli: sed sociorum duces: atque copiae fortuna superati sunt: ut clare & manifeste ostendat. Nam sic considerate. Quid oportuit bonum ciuem facere? quid cum qui cum omni studio: diligentia: industria pro utilitate patriae uigilaret? Nonne a mari quidem Euboiam quasi praesidium Aethicae firmare? A mediterranea uero regione boetiam? Ab ea rursus parte: quae in Peloponnesum spectat ea loca: quae sunt confinia? Non sic prouidere: ut importatio frumenti non impediretur: sed usque ad pyraeam pertute deuehi posset. Non aliam monedo: decernedo: auxilia mittedo conseruare: ut Proconesum: Cherronesum: Tenedum: alia ad societatem amicitiamque inducere: ut Bizantium: Abidum: Euboiam: & hostium copias magna ex parte adimere: atque adeptas nobis coniungere. Haec omnia facta sunt decretis meis: quae si quis sine inuidia considerare uelit: reperiet summa cum iusticia gesta: & cuiusque rei gerenda tempus nec relictum: nec ignoratum: nec proditum a me fuisse: & quantum in unius hominis uim atque ingenium cadit: nihil omisum. Si uero aut dei cuiusdam: aut fortunae uis: aut ducum ignauia: aut proditorum malignitas: aut haec simul omnia obstiterunt: & cuncta euerterunt: quamnam aduersus Demosthenem reprehensio: aut iusta querela esse potest? Si quis in Athenis: talis in unaquaque ciuitate sui ordinis unus uir fuisset: imo si unum Thesaliam: unum archadiam: idem mecum sentientem habuissent: nullum graecorum nec intra Pylas: nec extra in praesentes calamitates incidisset: sed omnes liberi & beati: & sine ulla molestia: suas quisque patrias coleret. Huius tanti ac tam ampli doni uobis Atheniensibus gratias habentes propter me. Ut autem uideatis me pro magnitudine rerum gestarum (ut declinem inuidiam) partium uerbis uti: capite ista & lege numerum auxiliorum ex meis decretis. AVXILIA. Haec facere Aeschines bonum ciuem oportet: quibus foeliciter confectis: primarius in ciuitate merito esse possit. Aliter uero procedentibus: laudem tamen assequatur: quod ea gessit: quae nemo potest reprehendere: sed fortunam accusare: quae sic res turbet humanam. Non mehercule comoda publica praetereuntem: & se hostibus mercede adicietem: temporibus inferuire: atque aduersus eum qui pro dignitate ciuitatis monedo & scribendo insistat? Horum gratia obrectare: ac si quis in aliquo priuatim offendet: memoriter id obseruare. Nec otium agere indignum atque insensum: ut tu plarumque facis. Est enim otium iustum atque utile reip. quod multi uestrum uiri Athenienses agunt: sed nequaquam iste huiusmodi agit quietem. At quando libet ab reip. se disiungens (frequenter autem id libet) obseruat: quum uos alicuius fatietas habet aut aduersi quid acciderit: multa uero sunt humana. Deinde in hoc tempore subito rhetor ex quiete uelut pcella quaedam apparet: & uoce exercitata: uerbisque ex meditatione collectis: claro & in fracto spiritu orationem extollit: inutile quidem: atque infructuosam reip. sed ad infortunium alicuius: priuatim & ad publicam ignominiam. Atque huiusce meditationis diligentiamque Aeschines siquidem iustae: & pro republica susciperes: fructus uberrimos: atque honestos extare oportebat: societates urbium: redditus pecuniarum: constitutionem fori: positionem utilium legum: impedimenta contra eos qui hostes sunt iudicati. Haec omnia superioribus temporibus efflagitabatur. Deditque praeteritum tempus multas probationes: & quasi testimonia uiro bono: in quibus tu nullatenus uisus se appares: non primus: non secundus: non tertius: non quartus: non quintus: non sextus: non quotuscumque. Nam quae ciuitatis potentia per te creuit: quae societas opera tua facta est? Quod auxilium: quae gloria: quae legatio: quod opus per quod ciuitas sit honorem aliquem consecuta? Quid ex omnibus: quibus praefuisti domi: uel foris per te commendatum: quae nauis: quae tela: quae naualia: quae murorum confectio: quae equestres copiae: quid denique ex omnibus per te utiliter factum? Quod auxilium pauperibus: aut locupletibus ad contributionem pecuniarum attulisti? Nullum profecto. At si nihil horum: saltem studium & beniuolentiam. Vbi: quando: qui o cunctos flagitiosissime caeteris quocumque unquam pulpitu ascenderunt: ad salutem largientibus: & nouissime Aristonico

coactā pecuniā in multis: nec tunc quidem adesse: nec quicquid largiri uoluisti. Quod ut facias: ne  
 quāq̄ iopia adducaris: quā ultra quāq̄ talēta ex Philonis hāreditate: duo uero talēta a p̄ncipibus  
 tribuū accēpisti: ut pro ea mercede legē naualis p̄fecturæ euerteres. Sed ne uerbū ex uerbo  
 trahēs ex p̄senti me auferā: ista relinq̄: quod tamē nō p̄pter egestatē nō dedisti: manifestū est  
 sed quā noluisti quicquid a te cōtrarium fieri iis: quibus in rep. negociū facessis. Quibus igitur in re-  
 bus: & quādo promptus atq̄ insignis es? Quoties aduersus istos quod est dicendū. Tūc splēdidis  
 simā uocis: sumā memoria: optimus histrio tragicus Theocrines. Ac etiā clarorū uirorū men-  
 tionē facis: & recte quidē. Non tamē æquū est uiri Atheniēsēs me nunc uiuentē cum illis cōferri  
 qui mortui sunt: quibus beniuolētia affecti estis. Quis enim ignorat aduersus oēs qui uiuūt: eē ali-  
 quid: aut maioris: aut minoris inuidiā? Defunctos uero nec inimici quidē iam oderunt. Quis  
 igitur ita sit natura rerū: cum illis qui ante me fuerūt: ego cōparer: atq̄ inspicar? Nequaquā. Nō  
 enim iustū aut æquū Aeschines: sed tecū & cum quouis eorū: qui te sectātur uiuentiū. Et simul il-  
 lud cōsidera: utrū p̄stet ob superiorū excellētia merita: quā supra modū sunt: nec satis de eo-  
 rum magnitudine dici pōt: p̄stētis tēporis merita aspernari? An oibus qui beniuole quod agūt:  
 humanitatē & honorē ipartiri? Quod si hoc quoq̄ dicendū est: mea opera & uolūtas in repu-  
 blicā recte inspiciat: eiusdē p̄positi cū illis sumis uiris repietur. Tua uero similis & idē senti-  
 ens cū iis: qui his p̄stātibus uiris tūc obrectabāt. Cōstat enim & illis tēporibus fuisse aliquos  
 detractores: qui tunc uiuētēs reprehēdebant: & superiores laudabāt: idē quod tu nūc per inuidiā fa-  
 ciēs. Post hęc dicitis: me illis nequaquā similē esse. Tu uero similis Aeschines: uel frater tuus: aut  
 alius quisq̄ orator? Equidē nullū esse puto. Sed cum his qui uiuūt: bone uir: ne aliud dicā: uiuē-  
 tem cōpara: & cū iis qui eiusdē ætatis sunt: ut poetas & choros: ut pugiles: ut cætera oīa. Phila-  
 mon: nō quia Glaucō Caristii filio: & quibusdam aliis superioris tēporis athletis infirmior erat: ico-  
 ronatus ex olympia abibat: sed quia oīum quod secū cōgressi fuerāt: optime pugnauerat coronabat  
 & uictor p̄nūciabat. Et tu eodē modo ad eos qui nūc sūt oratores: me inspice. Ad te. Ad quēlibet  
 oīum (nemini. n. cedo) quorū tūc quā ciuitas suo arbitrio de rep. cōsultabat: & charitas patriæ cer-  
 tatiim excitare debebat: optima dicere uidebar: meis decretis: meis legibus: meis legatiōibus cū  
 cetera gerēbātur: uestrū autē nullū apparebat: nisi quod quod contra istos agendū erat. Postquā uero  
 euenērūt: quā nūc euenire debuerūt: nec cōsultoribus iam opus erat: sed satellitibus: p̄ceptis  
 obtempantibus: & cōtra patriā pro mercede se locātibus: & assētādi erat certamē: tūc tu & isto-  
 rū quisq̄ magnus & clarus: ego autē impotēs fateor: sed magis beniuolus his quā uos. Duo hęc  
 uiri Atheniēsēs habere oportet mediocrē ciuē (Sic enim de me ipso sine inuidiā dicere posse ui-  
 deor) ut in potestate quidē generosi ac principis animū: in omni autē tēpore: omniq̄ actiōe be-  
 niuolentiā in rep. cōseruet. Huius enim natura domina est: potētiā uero atq̄ opum alia. Hanc  
 apud me semp fuisse repietis. Videte me nec postulatū: nec amphitionicis causis aduersus me  
 inductis: nec minis: nec delationibus: nec ab istis impiis tanq̄ a bestiis quibusdā impetitū: amo-  
 rem & charitatē erga rep. abiēcisse. Ab ipso enim initio rectā uiam iustāq̄ delegi: honori: po-  
 tentiā: dignitati patriæ studere: illas augere: cum his esse. Nō in aliorū potestate lætus atq̄ ala-  
 cer: forū pambulo: illis me ostentās: quos puto illuc relatuos: nec patriæ cōmoda phorresco:  
 & quum nūciātur uultū deicio: suspirās (ut isti impii) qui patriā oppugnāt: quasi nō seipos op-  
 pugnēt: qui foras aspiciētēs: in quibus per calamitatē græcorū alter floruit: ea laudant: & ut semp  
 cōferuentur puidendum esse monēt. Nō ita o dii oēs. Nullus uestrū hoc annuat. Sed istis poti-  
 us (si fieri potest) saniorē mentē animūq̄ cōcedite. Si uero insanabiles sūt: ipsos quidē per se ma-  
 ri terraq̄ disperdite. Nobis autē reliq̄ liberationē impēdentis metus: & salutē indubiā p̄state.

Demosthenis oratio in Aeschinem feliciter explicat  
 per Leonardum Aretinum in latinum conuersa.

GO me ad rempublicā contuli trigesimalotertio ætatis anno: nō mehercule ex scana (ut aiebat Demosthenes) sed & liberaliter scribere doctus: & studiis bonarū artium me diocriter eruditus: atq; ita in dicēdo exercitatus: ut me Athenis loqui non dedeceret. Nec ego reperiar unq; facultatē dicendi meā ad alicuius calumniā meditatū: neq; iudicium pro pecunia deseruisse: nec acceptas cōtumelias uēdicasse. Sed nec omnino cōtumeliam passus sum: nec occasionē præstiti: cur contēni deberem? Nec quenq; ciuium iudicio subieci præter unū Timarcū. Nec sane apud uos glorior: q; multa accepisse dum mihi liceret: nō acciperim. Postea uero Cthesiphontē multa ab eo ppeffus: multa etiā a Demosthene: in iudiciū uocauī iustissima (dii imortales) accusatione: sed admirandū nō est: si & uestrarum legum: & meorū uerborū Demosthenis eloquētia uictrix fuit. Dixi equidē alio loco quū forte grauioribus criminibus q̄ istis: ppter quæ nūc cecidi a Demosthene accusarer nō paruam probationem apud uos esse debere integritatis meæ: q; neq; Demosthene accusante fuerim condemnatus. Post hanc autem calamitatē & euerzionē meam: nedum uobis: sed oibus græcis manifestum fecisse reor. Quis enim ignorat homines sic defunctos: & ciuitatibus eiectos: tunc maxime quibus fuerint moribus apparere solere? Nā quæ ipsorū occultabat p̄sētia: remotis ipsis p̄spiciua fiūt. Quisq; n. tūc maxime eos accusat: quū dicere cōtra nō p̄sūt. Qui uero ob eas causas a ciuitatibus exulāt: q; cum hostibus sensisse dicātur: ii & quos mores: & quas mētes erga rēpu. habuerint: penitus manifestāt. Nam & quēadmodū aduersam erumnā ferāt: & quēadmodū erga patriā aiati sint: clare cōspicitur. An ego ipse qui & proditor patriæ fuisse: & tāta misericordia in legione cōmisisse: ut uidelicet Macedonibus placerem: confestim ut in exilio missus sum: ad Alexandrum me contuli: gratiam eorum quæ patratus fueram: & mercedē exiliū accēpturus. Nec sane me latent boetiæ diuersoria: & agrū iugorū uiginti: & aureas phialas Demadē habere: Egemenonē uero & Calimedontē alterū in pelle: alteri uiberia & amplissimis donis: & clararū mulierū nuptiis honestatos. Atqui neq; ad Thebanos: neq; ad Thessalos confugi: neq; ad alios quospiā: apud quos mihi necesse foret: aut patriā meā uitupare: & uituperātibus aures p̄bere. Sed Rhodū ueni: ciuitatē nec uobis sane infestā: nec alioquin odiosā. Turpiter enim patriæ incūbere delirantiū in calamitate mihi uidetur potiusq; amantiū ciuitatē. Nam qui ex animo ciuitatē suam amat: lōgius abire oportet: neqd præ oculis qd̄ mentē pturbet habeat. Equidem nec in Rhodo cōstiti: sed in arida: castellū quoddā eligens a minori. Ibi mercatus prædiū sum talētis duobus: quāta uidelicet expēdere decebāt: Philippi p̄mo: deinde Alexātri mercenariū: qui & Phocidē & græcorū libertatē Macedonibus pdiderit. In eo nūc p̄fsto cū septem ministris: & duobus familiaribus: & cū matre: quæ ad tertiu & septuagesimū p̄uecta annū mecum nauigauit: particeps calamitatis mihi per uos iflicta: & cū uxore quæ comes exiliū esse uoluit: licet pater uetaret: & leges fortasse manere eam iuberēt. Mores ciuitatis magis q̄ leges sciebat: & cū tribus filiis: ne nūc quidē satis fortunā suam: nec qualē sibi deus dederit patriā itelligētibus. Et alii quidē (ut uidetur) filios eorū siue in Boetia: siue in Aetolia natos Athenas mittūt eruditōis causa: quibus uero a natura hoc datū est: nec Plæbeio patre: nec ob turpē causam pulso natis: ii exulāt infantes: & aluntur egeni: in solitudine & exilio paterno. Et de Lycurgi q̄dem filiis Demosthenes recte faciēs uobis scribit: & ut paterna multa eis remittat suadet. Vos autē secuti ciuitatis morē: & misericordia fr̄ati: nihil aliud q̄ Atheniensū opus fecistis. Nam uobis mos est faciliter quidē irasci: ac rursus misereri. Ego autē pro meis filiis nō psuaderem rogādo: ne mihi tantū in orbitate nutriātur: sed orbatī simul & exules: quum nec mali quicq; fecerint in pueritia cōstituti: nec ullo modo dānati: sed cūcta quæ dānati solēt ppeffi. Postea defuncti meminertis mei: & preces admittatis. Sed agetis uiri Atheniēses: ac flectemini pro consuetudine uestra. Nō enim puto mores uestros deseretis: nec dissoluetis ciuitatis gloriā: quæ bonitate & humanitate præ cūctis excelluit. Nec plus uiriū habebit Malanopus ab humanitate & probitate uos absterēdo: q̄ ad eam puocando modo Aeschines. Nō per deos imortales: nō enim idoneus nec fortunatus ego suadere patriæ meæ præsertim hoc tēpore: & quum rem meā agere uidear. Sed ciuitatis cōsuetudo: & uestrū solitum nomen: & maiorū exemplū: cui necessarium est magis q̄ Malanopo contra uos roganti annuere.

Explicit.

Vniuersi operis finis per Bartholomeum  
Alexādrinū: & Andream Asulanū impres-  
si Venetiis: Anno natiuitatis dominicæ.  
M. CCCCLXXXV. III. Nonas Martias.

HIERONYMVS SQUARZAFICVS ALEXANDRINVS DOMINO PE-  
TRO BVSONO HIEROSOLYMITANORVM EQUITVM PRINCIPI  
DIGNISSIMO SALVTEM DICIT.

SERMONEM soli homini datū esse a natura omnium philosophorum est sententia: ceteris uero animantibus solā uocē. At sermo ipse quū in omnibus hominibus: & ex cultus: & aptus esse debeat: tū in principe potissimū. Quapropter Parysadi sententia a prudentibus sane non minus laudatur: quā etiā approbatur. Monebat. n. Cyrum illū iuniore: & Artaxerxen filios: ut qui pro dignitate regem esset allocuturus elegantissima: atque ornata oratione uteretur: maximeque ornata: quod porro nunquā dixisset: si non iudicasset regem eloquentissimum esse oportere. Et quemadmodum turpe esse (senior ille Cyrus dicere consuevit) quenquā imperare qui in omnibus subditi non sint dissimiles. Igitur inuictissime princeps ob innumerabiles tuas uirtutes hanc epistolam tibi scribere decreui: non ut eloquentia indigeas: nec etiā tui sim admonitor: qui omnibus moribus refulgere uideris: sed ob fidem: constantiā: fortitudinē tuam: utque amorem in te meū quā maximū esse cognosceres: maxime in tanta tui nominis celebritate post Turchos exactos a tuā Rhodiana obsidione. Nam ob magnanimitatē tuam te super æthera notū esse uideo. Sed nūc de tuis laudibus satis paucopost pluribus. Quam pridie ab impressionibus rogatus enixe forem ut Ciceronis librum de oratore reuiderem. Nam ab aliis impressoribus multis erroribus deprauatū esse deprenderant: ut eorum uoluntati morem gererem: & ut librum emendatiore legentibus redderem: laborem non recusandū esse duxi: ut aliquo etiam nos adiumento linguæ latinæ essemus: huic adieci perfectū oratorem ad Brutū: illiusque thopicam & librum partitionū: cum alio de Claris oratoribus: & Quinti fratris compendiolū de petendo consulu: quā ad oratoris perfectionem non pertineret: sed quia perrarum illū esse sciebam reliquis adieci: in ultimo uero de optimo genere dicēdi. Et quia satis abunde constat in fine illius opusculi: ut intētionem suam ad unguem ostenderet duas orationes e græco in latinum traduxisse. f. Aeschini Ctesiphontem accusantē: & alteram Demosthenis defendentem: sed ob incuriam: & temporū malignitatem illas amissimus: postea a Leonardo Aretino traductas adieci: ne imperfectū opus esse uideretur. Sed quum illos haud aliter disiectos inspicerē: ac Hyppoliti: & Perenthei membra collegi omnia: & in unū corpus redigere curauī: & tuo nomini inscribere uolui dignissime: atque excellentissime princeps. Nam a nemine tam græcorū quā latinorū si Quintiliano Plutarchoque credimus melius: neque perfectius eloquentiam accipere possumus quā ex ipsius Ciceronis operibus. Quis non miretur de eius luculenta oratione: quis nam ille dicendi fluuius: quæ suauitas: qui lepores: eos namque e media (ut aiunt græcia) atque ex ipsis Gymnasiis sententias traduxisse uidetur. Verum. n. uero quoddam in eo relucet sapientiæ specimen: quo nescio: quid altius in eo dicendi genere: aut perfectius a quouis oratore possit magis desiderari. Itaque merito Quintilianū dicere legimus: Illū se scire credit maxime proficere cui Cicero ualde placebit. Et ut uno omnia concludamus uerbo id quod Ouidius de homero locutus de Cicerone dicere possumus: & illū sic aspiciere a quo ceu fonte perenni: Vatū pieris ora rigantur aquis. Sed ad opera tua iam nostra se conuertat oratio. Si uolueris pro uera laude iustissimi tui magistratus uerba facere non breui: & tumultuaria epistola opus esset: sed longissimis annalibus esset utendū. Nam semper in omnibus tuis rebus (ut nobis ab optimis uiris narratū fuit) haud parua ueris scientia. Preterea est tibi maxima in audiendo benignitas in exquirendo acumen: in iudicando equitas: in omni genere grauitas: & prudentia: in consulendo uero fidem & amorē in gerendo intelligentiam: & constantiam non prætermittis: & ab omni ambitione liber est animus. Quid in familiares de liberalitate: & benignitate tua dicā: & cōdita lepore colloquia: his horūque similibus de te hic in Italia plena sunt omnia. Hi sunt ueri triumphi: uere laudes: uere ouationes: ueraque trophæa: non hostiū occisiones: non ciuitatū sanguis non urbiū ruina: sed leuandis afflictis legibus restituendis: & hominū iudiciis conciliandis. Eo quidē sapiētissimus uates Homerus: rectores urbium ab Ioue nutritos esse dixit: Quod illorū cura quemadmodū deorum humanum genus late diffunditur. Talibus igitur uirtutibus Anaxagoras Periclem instruxit: Plato Dionē: Aristotelis Alexandrum: Pythagoras Phalaridem: Agugētīnū: Athenadorus Catonem: Ennius & Panetius Scipionem: Apollonius Ciceronem & Cæsarem. Sed ut finē faciam: te rogo atque oro ut breue hoc munus qualecūque est suscipere digneris. Et si hæc scripta tibi grata esse cognouero a me etiā aliis lucubrationibus: si qua modo nobis huiusmodi facultas fuerit posteritati commendaberis. Vale religiosorum decus.

REGISTRVM CHAR TAR VM VNIVERSI CTERIS

**a**  
Primum uacat  
Clarissimi

**b**  
Marci Tullii  
quæ pueris  
Quis ignorat  
multum

**c**  
Clitomachus  
subest: ab  
Quæro enim  
Est enim

**d**  
accipi posse  
Tum Antonius  
etiam ipsi  
esse argu.

**e**  
Quæ potuit  
nobilissimum  
illam scientiam  
Tum propriam

**f**  
multa au.  
agat: aut  
eum tragœdiis  
est: nullam

**g**  
neq; repugna.  
est: sed  
in utroq;  
am: rationem

**h**  
& si ex eo  
qui hæc  
in eo testi.  
ornamentis

**i**  
plena doloris  
Erras Ca.  
Docilem autem  
mihi uidebitur

**k**  
nonnulli  
Ita fit:  
reliqua:  
cernitur:

**l**  
quid alicui  
& ad illos  
sue tu  
Sed tamen hæc

**m**  
ut possis  
dispar ad.  
nisi falsum  
illa dicentis:

**n**  
animi aliquid  
nonnullam  
atq; in illo  
an rei fami.

**o**  
at ex eodem  
noster error  
In hoc genus  
de cubiculo

**p**  
Sed habetis  
hanc esse  
nisi perfidia  
ac locor

**q**  
multisq;  
Habet enim  
laudem mi.  
tum etiam

**r**  
qui hoc &  
Qui autē  
rescenti:  
qui uultum

**s**  
Deinde ab  
quæ id  
illa uis  
bonum deniq;  
eligendor

**t**  
oratione ut  
uerbo pprio  
num offendere  
causa(quæ.  
frequentem

**u**  
M. T. C. de pfecto  
audebat. Itaq;  
nuitur disse.  
philosophi

**x**  
sele minus  
tremum semper  
ambitu con.

**y**  
enim uirtus  
M. T. C. parti.  
uerbum ex  
perorationis.

**z**  
Volscoe  
altitudine  
ros miseri.  
iudicium uo.

**A**  
qui uiuunt  
ginem esse  
Lucilius)

**B**  
M. T. C. de opti.  
Aeschinis  
nistrant  
rogabo uos  
sibi relinqui

**C**  
ipsum omnia  
omnium te  
hoc Philippo

**D**  
me quidem  
Primo quidem  
NIA. In

FINIS  
LAUS  
DE  
O



WAL  
PRIMO  
DE  
LAVS  
FINIS

quid  
et  
sunt  
in  
m  
in  
dub  
n  
illa  
n  
an  
non  
in  
an  
o  
at  
ad  
in  
de  
p  
sed  
hanc  
n  
ac  
p  
multi  
H  
l  
t  
r  
qui  
o  
r  
qui  
D  
p  
l  
h  
h  
p  
l  
g

quid  
et  
sunt  
in  
m  
in  
dub  
n  
illa  
n  
an  
non  
in  
an  
o  
at  
ad  
in  
de  
p  
sed  
hanc  
n  
ac  
p  
multi  
H  
l  
t  
r  
qui  
o  
r  
qui  
D  
p  
l  
h  
h  
p  
l  
g

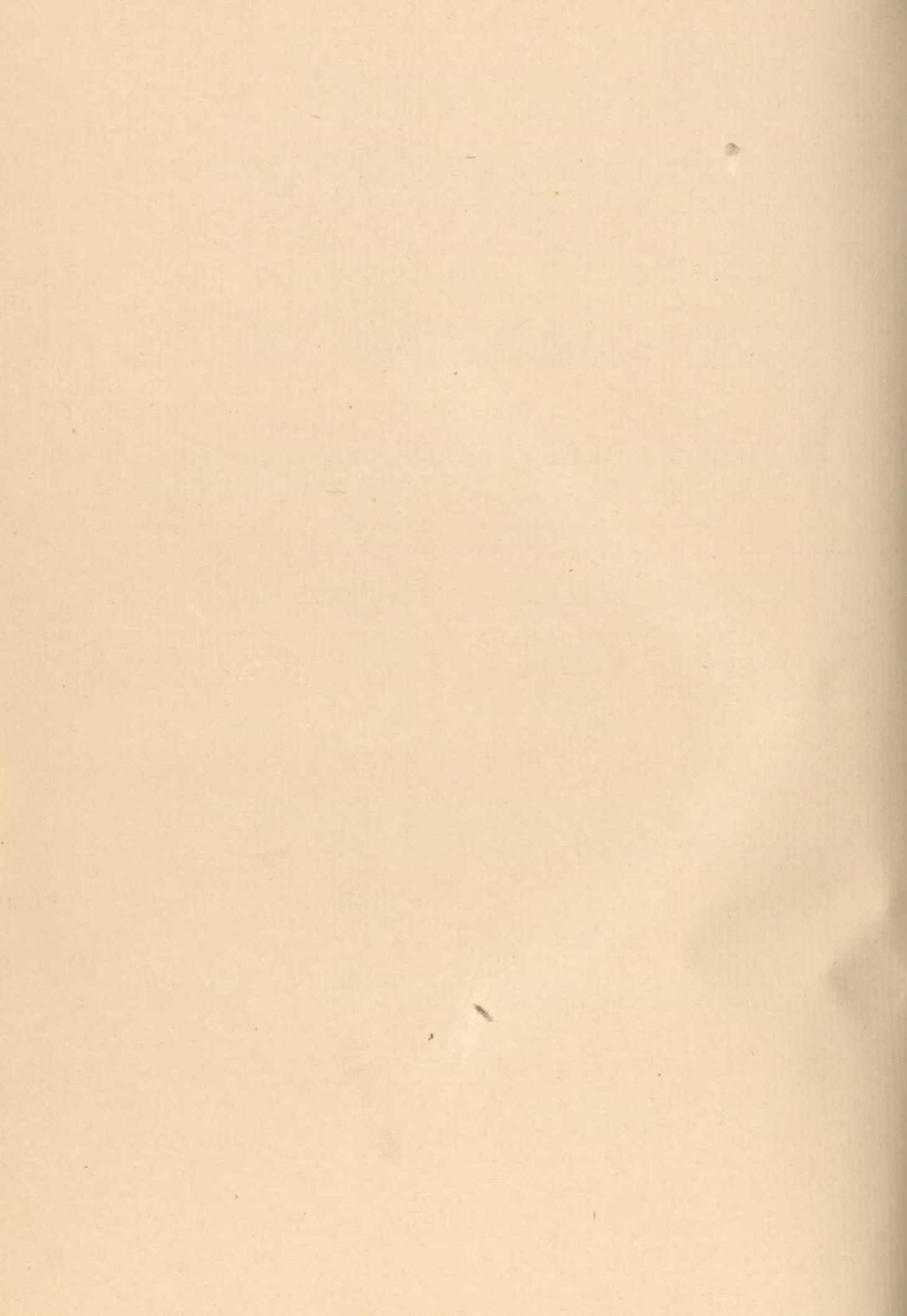




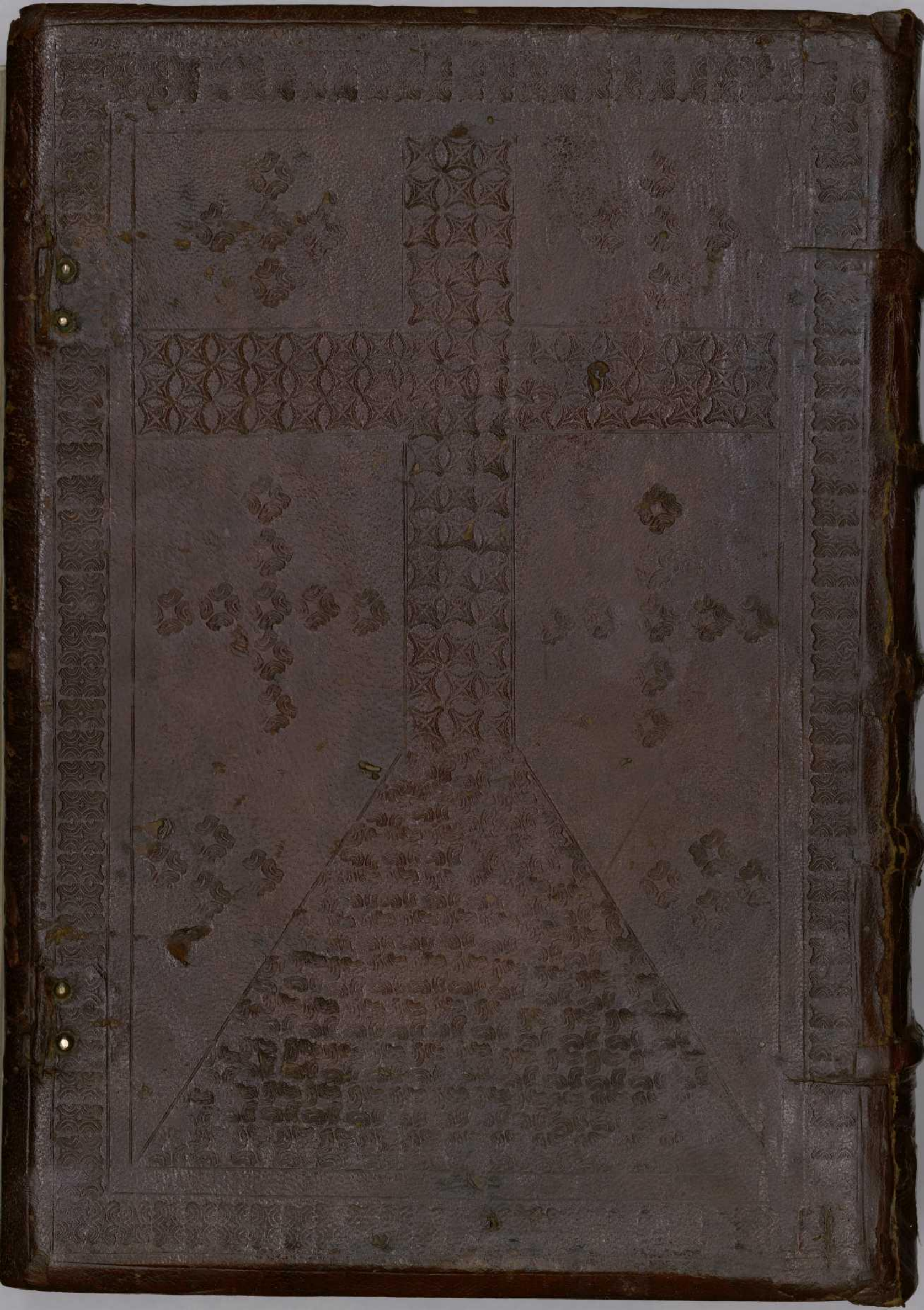














CAJA  
B-103